

SZÉKELY OKLEVÉLTÁR

KIADTA

A SZÉKELY TÖRTÉNELMI PÁLYADÍJ-ALAP FELÜGYELŐ BIZOTTSÁGA

SZERKESZTETTE

D^R. SZÁDECZKY LAJOS

VI. KÖTET

1603—1698.

Ára 2 frt.

KOLOZSVÁR

AJTAI K. ALBERT KÖNYVNYOMDÁJA
1897

ELŐSZÓ.

Midőn a »Székely Oklevéltár« VI-ik és egyelőre utolsó kötetét közrebocsátjuk, kevés hozzá adni valóm van ahoz, a mit a f. év elején megjelent V. kötet előszavában »székely történeti kutatásaimról« elmondottam.

E kötet anyaga legnagyobb részt az ott elősorolt levéltárakból való. Új kutatás eredménye az Erdélyi Múzeum-Egylet kéziratárából a gr. Kemény József és Mike Sándor gyűjteményeiből közölt számos oklevél, melyek az eredetileg 20 nyomtatott ívre tervezett kötetet 30 ívre szaporították.

Új szerzemény a gr. *Béldi-család* levéltárából kiadott több oklevél is, miután gr. Béldi Ákos úr, Kolozs vármegye főispánja, szíves volt ez év folyamán a család okleveleit rendelkezésemre bocsátani. Az érdekes oklevelek a XVI. évszázad legeljén kezdődnek; de ezeket ebbe a kötetbe már föl nem vehettem, csak a XVII. századiakat.

A többi okleveleket a következő levéltárak és levelesládák őrzik: a bécsi közös pénzügyminiszterium, a budapesti országos, a maros-vásárhelyi ev. ref. egyház és több czéh-testület, a szász nemzet nagyszebeni, Maros-Torda vm., az Endes család csík-szentsimoni, a désfalvi Pataky-család ny.-szt.-lászlói, br. Szentkereszthy Béla úr árkosi, a selyei ev. ref. egyház, a Székely Nemzeti Múzeum sepsi-szt.-györgyi, özv. Cserey Jánosné úrnő, a Maros-köri ev. ref. espreység m.-vásárhelyi, a csíkvármegyei, a fogarasi Boér-család, Ugron István tifluszi consul, Bede Mihály, Czakó József urak, Thoroczkay Sándor ur thoroczkó-szentgyörgyi, a csík-szent-mártoni Szabó-család, a csík-kozmási r. kath. egyház, a szabédi Barabási-család, Dósa Elek képviselő, Borbély Sámuel székely-keresztúri tanítóképezdei igazgató, Sándor János Kisküküllő vm. főispán, Sándor Pál és Miniér Gábor urak levéltárai, levelesládái és saját gyűjteményem.

A mi e kötet tartalmát s történeti anyagát illeti: arra nézve elfogultság nélkül mondhatom, hogy *ez a kötet a Székely Oklevéltár összes eddigi kötetei között a leggazdagabb s köz-történeti szempontból is legbecsebb.* Nem csak azért, mert ez az eddigi köteteknél másfélszerre nagyobb, de mert a XVII. évszázad változatos, drámai fordulatokban annyira gazdag történetéhez igen sok új, megkapó és jellemző adalékot s anyagot szolgáltat, első sorban a székelyek, de egyúttal s ettől elválaszthatatlanul hazánk s főképp Erdély történetére.

Messze vezetne, ha részletesen méltatni akarnám e kötet tartalmát, mert jóformán végig kellene mennem a XVII. sz. történetén; néhol a szöveg alatt jegyzetben úgy is kiemelem egyik-másik okirat rendkívüli becst: itt legfőlebb néhány nevezetes eseményre vonatkozó, magában is megragadó tartalmú oklevélcsoportra mutatok rá. Ilyenek legelől *Básta és Székely Mózes* rendeletei 1603-ból s az ő küzdelmeik fordulóit illusztráló levelek (3—9. l.). Alább a *Bocskay-korból* érdekesek azok a levelek, melyekkel az erdélyi magyarok és székelyek a harmadik politikai nemzetet, a szászokat, a Bocskay, hűségére venni igyekeznek (10—16. l.) s ezzel szemben a szászok föltételei az uniora és végül hitlevelök (16 — 18. l.). Viszont a szászok később (1613 végén) a székelyek segítségét kéri fővárosuk Szeben és régi kiváltságaik visszaszerzésére, egy nyelvészeti szempontból is igen érdekes kesergő levélben (38—42. l.)

Báthory Gábor háromszéki székely testőreit tömegesen meg-nemesíti 1611-ben (32. és 138. l.); *I. Rákóczy György* gyergyai pórokat tesz tömegesen puskás gyalogokká a magyarországi had-járatban való hűséges szolgálatukért 1646-ban (179. l.); *II. Rákó-czy György* pedig a maros-széki »lovasszászokat« emeli székely lófősségre a havaseli hadjáratban tanúsított vitézségükért 1656-ban (203. l.)

Bethlen Gábor korából számos adomány- és nemes levelén kívül nagyérdekű Udvarhely vára és a hozzá tartozó fejedelmi uradalom leltára 1629-től (90—105. l.), melyből fogalmat alkathatunk az eddig csak névben ismert u. n. »Székelytámadt« várról, melyet kiegészít az ugyanarról szóló 1630 iki leltár (116—122. l.)

Gazdaságtörténeti becsei ebből az időből és későbből is a közölt »falutörvények«, jobbágyfogadási és felszabadítási okleve-

lek, gazdasági utasítások stb. (49, 65, 75, 148, 163, 108, 315, 343, 349, 358. stb. l.)

Culturtörténeti jelentőségűek a fejedelmek (Bethlen Gábor, I. és II. Rákóczy György, Barcsay Ákos, Apafi Mihály) évi segély adományai a m.-vásárhelyi tanuló ifjúság és papok számára (45, 54, 124, 198, 222, 301. l.).

A *székely ipar* történetéhez jellemző adalékokat nyújtanak a válogatott czéh-levelek (78. l.), köztük a m.-vásárhelyi »borbély« mestereké (orvosoké) 1628-ból (81. l.) és a kovácsoké 1641-ből (151. l.).

Az *egyháztörténelem* sem marad ki e kaleidoszkopból. 1630-ban Udvarhely és Háromszék több falujában katolikusok és reformátusok a többség s így a templom tulajdonjoga fölött vitáznak (109, 113. l.); 1633-ban Sz.-Udvarhelyen adatja át Rákóczy György a régi templomot a katolikusoknak, az újat a reformátusoknak (126. l.); 1634-ben a maros-széki Bözöd és Nyomát faluban folyik vallásos villongás és vita a templom fölött (127. l.); 1640-ben általános érdekű egyházi ügyekben ítél a hitbuzgó fejedelem (146 l.); 1666-ban a háromszéki Kálnok falu református és unitárius lakosai versengenek a többség és templom felett (309. l.); 1673-ban Apafi Mihály a papjokkal vizálgató marosvásárhelyieket inti nyugalomra., az izgatókat a sóaknába hányatással fenyegetvén (341. l.).

I. Rákóczy György a *székely kiváltságok* pártfogójának mutatkozik, midőn 1636-ban a. székely örökségeket magszakadás esetén a kincstárra, szállás kizárásával a rokonok számára biztosítja (133.) Ugyanő Homorod-Szent Márton templom-erődje védelmére puskás gyalogokat rendel 1636-ban (135. l.), 1639-ben pedig a Sz.-Udvarhelyt lakó városi polgárok és nemesek egymáshoz való viszonyát szabályozza (140. l.).

II. Rákóczy György szerencsétlen lengyelországi hadjárata után (1657), mely. mintegy 10,000 erdélyi, köztük sok székely vitézt a krimi tatárok rabságába juttatott, megerednek és évek hosszú során át keseregnek a *krimi rabok levelei*, melyeket 200 év multán sem olvashatunk megindulás nélkül. Székely Mózesé nyitja meg e sorozatot, levelében anyjának és rokonainak könyörögve kiváltatásáért 1657-ben. (208. l.). Utána következik mindjárt Ali basának Daczó László és Székely Mózes szabadon bocsátásáról szóló levele (1657 okt. 4. 210. l.). Özv. Székely Boldisárné birtokait veti zálogba

fia Székely Bálint kiváltása végett (212. l.). Béli Pálné tatár rabságban lévő férje birtokait védi, gondozza (213. l.) és gyűjti a váltásdíjat, kölcsönöket is véve fel (1661.) annak minélelőbb való kiegészítésére (232. l.). Csík-kozmaí Kaycza Mihályné tatár rabságban sínylő két fia javára végrendelkezik (223. l.). Jármí György öcscsétől, Ferencztől kéri és várja kiváltását 1659. (224. l.). 1634-ből négy Jászvásáron lakó magyar ember levelét olvassuk Fodor Ferencz kiváltásáról (289. l.); altorjai Apor András pedig birtokát veti zálogba (290. l.). Kálnoki Mihály 1665. máj. 25. tatár rabságban Krimben lévő sógorát, Damokos Tamást váltásdíja megszerzésének nehézségeiről, veje és fia tékozlásairól s az ő jótállására hazabocsátott tatár rabok fizetékptelenségéről értesíti (295. l.); úgy hogy Damokos Tamás 1665 szept. 5. Apafi Mihály fejedelemnek könyörög immár kilencz esztendei kínos tatár fogságból való kiváltásáért, 4000 talért ígervén »sac«-ában a tatár szultánnak, a ki válogatott kínzással csikarta ki tőle ezt az ígéretet (303. l.). Magyar asszony is van a krimi rabok között: özv. Sombori Jánosné Hátszegi Anna 1665 szept. 29. Bakcsiszerályból ugyancsak a fejedelemnek könyörög kiszabadíttatásáért (305. l.). Apafi István és Gyerőfi György viszont 9 esztendei lengyel zálogos fogságukból kéri kiváltásukat 1666. okt. 9. (314. l.). Apafi Mihály, a ki maga is ette a krimi rabság keserves kenyerét, még 1668-ban is küld követet (Kónya Bálintot) a tatár khánhoz, ott lévő erdélyi rabok kiváltása végett (320. l.). Sőt még 1670-ből is találunk tatár fogságból kiváltás czéljából történő birtok elzálogosítást (324. l.).

Azt a szomorú korszakot, melyet II. Rákóczy György szerencsétlen lengyel hadjárata nyitott meg, máskülönben is korfestő levelek illusztrálják e kötetben.

Segesvár tanácsa Nagy-Szeben tanácsához 1658 aug. 26. és a brassai bíró Segesvárnak 1658 aug. 27. írt levele drámai vonásokkal festi a török-tatár hadak pusztítását a Barczaságon és Háromszékben (217, 220. l.).

Miután II. Rákóczy György vérével áztatta a szász-fenesi csatárt (1660 máj. 22.), másnap Elesdről írt — talán utolsó — levelét is a mind halálíg hű székelyekhez intézi, megdicsérvén vitézségért és kitartásra buzdítva őket (227. l.).

Az új fejedelem *Barcsay Ákos* viszont mindjárt azután

szemrehányó és fenyegető levéllel próbálja hűségére venni (1660 okt. 26.) ezt a harcias nemzetet, melynek csatlakozása vagy ellenszégülése nem egyszer döntött fejedelmek és trónok sorsa felett. (228. l.)

Szerencsésebb volt a székelyek támogatása megnyerésében *Kemény János*, a kihez mindaddig szívósan ragaszkodnak, míg nem a nagy-szöllősi csatában (1662 jan. 23.) életét veszti. Az ellenfejedelem *Apafi Mihály* brassai adószedője 1661 okt. 17-én még nem mer útra kelni és pénzt küldeni a székelyek miatt (242. l.); az Apafi-párti Cserei Miklós 1661 okt. 18. két csauszt kér tőle nagy-ajtai birtoka védelmére, s 1661 nov. 2-én is még a háromszéki fő- és vicetisztek hűtlenségéről tudósítja urát (246.). 1661 decz. 13-án is csak a háromszéki székelyeknek a hűségeskü letételétől vonakodásáról tudósíthatja Nemes János Apafit (255. l.). Csak midőn a nagy-szöllősi csata eldőlt, van foganatja a győztes Kucsuk basa Csík-, Gyergyó- és Kászon-székhez 1662 jan. 27. intézett levelének, melyben a csíki székelységet Apafinak hódolni felszólítja (266.) A háromszékiek is sietnek (1662 jan. 29) mentetetni magukat addigi vonakodásukért (288. l.) s az Apafi-párti Daczó János főkapitány 1662 jan. 30-án végre örömmel jelentheti, hogy a háromszéki és csíki székelyek »érezvén az sáfrány illatját, mind igaz hívei már Nagyságodnak ... Igen megindult már az bolha benne.« (259. l.)

Apafi Mihály korából aztán érdekes Toroczko városa, a Thoroczka-család és Aranyas-szék között fenforgott határvillongás 1666-ban, melyben a Székelykőn épült egykori vár helye, »egy Székely-vár nevű hely« is szerepel (307, 310, 311, 312. l.).

Rozsnyai Dávid az utolsó »török deák« életére is vonatkozik néhány oklevél. Egyikben (1672 jul. 7.) a fejedelemtől kapott ezer tallért nyugtazza (335 l.); a másikban a fogarasföldi Ohába falu birtokába beiktatása ellen protestál özv. Gyulai Istvánné Jankó Ilona 1675 máj. 7 (347. l.).

Cserey János, a történetíró atyja (fogarasi várnagy) is kap egy házhelyet Fogarason Bornemisza Anna fejedelemasszonytól 1674 ápr. 16. (344. l.)

Újabb érdekes csoportja a leveleknek az, melyek *Béldi Pál* fogarasvári fogságára vonatkoznak (354 371. l.) Ezek közt is tán legérdekesebb Béldi Pálné Vitéz Zsuzsanna titkos jegyekkel tarkított (de szerencsésen megfejtett) levele 1676 decz. 20 ikáról, melyben

rabságban ülő »édes urának« leírja kiszabadítása érdekében való fáradozását, a tanácsurak biztatásait, s az ő reménykedését és keserveit (364. l.); kiegészíti ezt Béli Pál rövid naplójegyzete fogságból kiszabadításáról (1677 márcz. 31.) s hazatéréséről Uzonba, a hova 1677 ápr. 3-án estve felé érkezett s »szállott be az templomban és onnan az imádság után ment az szállásra házához« (371. l.)

Béli Pál u. n. »conspiratioja« s a háromszéki székelyek mozgalmát ezután indul meg tulajdonkép, de csakhamar el is lobban, mint a szalmatűz. Kálnoki Farkas 1677 decz. 10. még csak tudósítást kér a készülő fölkelés felől (373. l.). Udvarhelyszék 1677 decz. 14-én kitérő választ ad Háromszéknek (374. l.), 1677 decz. 21. »csendességben való lételt« »jovall« inkább, »mintsem valami rendetlen dolgokra való fakadást, meggondolván ennek az szegény hazának gyenge állapotját és kicsin alkalmatossággal következő végső romlását« (375. l.); 1677 decz. 27. Csík-, Gyergyó- és Kászonszék mentegetőznek a fejedelem előtt a vád ellen, mintha Háromszékkel conspirálnának (376); 1678 jan. 4. *Cserei György* besztercei hadaknak a háromszéki mozgalom ellen Brassóba bevonulásáról értesíti Béli Pált (379. l.); jan. 18-án a fejedelem inti a szebenieket (380. l.), jan. 21. Ahmed aga a Csík-, Gyergyó- és Kászonszékieket hűségre (381. l.): s íme az Apafi hadai megmozdulására Brassóból Háromszék felé Cserei György január 27-én már azt jelenti Béli Pálnak Mogyorósról, hogy »ez az mi földünk futó félben vagon«... a fölkelők »szöktön szöknék« ... »ez az néhány katona azt mondja, hogy ők haza mennek, hogysem mint az többi otthon üljön s ők ketten-hárman őrizték az zászlót«. Cserei maga is haza vágyik, mert: »mi haszna ezzel itt nyomorogni ... én házamhoz megyek.«

Igy végződött ez a halvaszületett »székely pucscs.« A compromittáltak elfogattak, vagy menekültek, a nép meghúzódott falvaiban, a fejedelem hadai megszállták Háromszéket, Béli házait (az uzoni kastélyból elvitt tárgyak lajstroma meg van 1678 sept. 23-ikáról a 386. l.), brassai szállását kikutatták (383. l.), elhajtották gazdag ménését, melyet Apafi részben kedvelt hívei közt osztott szét, a megmaradt lovakat pedig magának bélyegeztette 1678 jul. 10. (384. l.)

Béli Pál, mint tudjuk, néhány hívével Konstantinápolyba menekült s ott a Jedikula tornyában végezte jobb sorsra méltó életét 1679 vége felé. Elfogott társai közül némelyek Fogaras várába, az

ő régebbi fogságába kerültek: innen folyamodik *Lázár István* csíki főkirálybíró 1670 apr. 17. a fejedelemszöveghez, hogy rab-ságából szabadulása érdekében járjon közbe a fejedelemmel (388. l.). A jószívű fejedelemszöveg sajátkezűleg írta folyamodványára, hogy »örömet szólok uram ő kegyelmének kegyelmed mellett«; de a börtön ajtaját nálánál is nagyobb és gyorsabb hatalmasság — a halál nyitotta meg néhány nap múlva (1679 április 24.). *Cserey Jánosnak*, Béldi Pál egykori börtönőrének, a fogarasi porkolábnak, ki akkor is jó indulattal volt iránta (ld. leveleit 361, 362. l.) s később a többi Csereivel a mozgalomba keveredett, birtokait confiskálták (388. l.). Béldi Pál halála után hívei is visszazállingóztak Törökországból: 1680 jun. 15-én Szentgyörgyi Mihály és Kápolnási Pál tesznek hűségesküt a fejedelemnek (390. l.)

Békésebb évek írott emlékei következnek, melyek a ma nem létező, akkor virágzó csíki kincstári vasbányák és hámor műveléséről és a gyergyai havasokban s a moldvai határon arany, ezüst, ón és kéneső bánya nyitásról szólnak (391, 396, 397. l.). A csíki vasbányák művelésénél szerzett érdemekért már 1591-ben is nyertek kitüntetést (lófőséget) némelyek Báthory Zsigmond fejedelemtől (ld. V. k. 151. l.).

A földművelés kiterjedésére, a házi iparra (székely szőnyegek készítésére) s főképp a székelység őstelepes voltára Maros-székben tanulságos adalékokat nyújtanak a Maros-széki falvak határ- és dűlőnevei a XVI., XVII. századból, a Maros-köri ev. ref. esperesség Matriculájából (404—412. l.)

A következő okirat-sorozat *Thököly Imre* kurucz, török-tatár és oláh hadakkal való beütéséről és pusztításáról a Székelyföldön 1690 nyarán és őszén — nyújt hiteles följegyzéseket (416—430. l.). Culturtörténeti szempontból pedig a csík-kozmási »megye« (egyház-község) constitutioja érdemel kiváló figyelmet (431.—443. l.), a mely régi »pogányoktól maradt szokás felől is emlékezik.

Az utolsó oklevél-csoport *a tatárok utolsó beütését* és pusztítását Csíkban, 1694 febr. havában illusztrálja, köztük a tatár rab-ságba hurczolt Sándor János csíki alkapitány fogságból írt leveleivel (444—449. l.).

Sándor János és családja kiváltatása. birtokai zálogbavetése gr. Apor Istvánnak, idézte elő azt a jelen évszázadunkba átnyúló

hosszas pert a Sándor- és Apor-család között, mely összefüggésben áll az u. n. Sándor-féle csíki székely krónika szerkesztésével is, melynek néhány periratát éppen ezért fölveltük ez Oklevéltárba mintegy függelékül (449—460. l.).

Ennyi az, a mit a Székely Oklevéltár VI. kötetének tartalmáról mintegy ismertetésként előrebocsátani szükségesnek tartottam. Azt hiszem, hogy ez az áttekintés is nyujthat némi általános képet ez Oklevéltár gazdag és a székely történelemre tanulságos voltáról; de hogy a régi székely székek, városok, helységek és családok történetére mennyi becses adalék foglaltatik benne, azt csak azok ítélnék majd meg, a kik ebből meríteni fognak.

Az Oklevéltár használhatóságát megkönnyíti a részletes Névmutató, melynek gondos szerkesztéseért Kelemen Lajos tanárjelölt urat illeti az elismerés.

Végül hálás köszönetet mondok mindazoknak, kik ez oklevéltár anyaga összegyűjtésében segítettek, s a Székely Történeti Bizottságnak, mely ennek kiadásáról gondoskodott.

Kolozsvárt, 1897. július hó 12-én.

SZÁDECZKY LAJOS.

Oklevelek.

1034.

Az 1603. jan. 19—23. gyula-fehérvári országgyűlés végzéseinek a szé-
kelyekre vonatkozó pontjai.

a) 1603. jan. 21.

A „*Postulata statuum et ordinum provinciae Transyl-
vaniae ad illmos dominos commissarios S. C. R. Maiestatis*“
cz. előterjesztésben a szé-
kelyekre vonatkozó pontok:

3. Universae litterae donationales, consensuales, inscriptionales, privilegiales, aliaeque iuridicae sub quacun-
que verborum forma a praedecessoribus regibus et principibus huius provinciae Transyl-
vaniae datae, concessae et emanatae, tam dominorum nobilium, *Siculorum*, quam comitatum, oppidorumque liberorum (exceptis litteris Michaelis Walachi Rascianis, et Walachis concessis) in vigore per-
maneant et observentur.

Oldaljegyzet rá a biztosoktól. Gutachten der Commissarien auf die von den übergebene Articulos: Diese beide Punct gehen die Donations und Confirmationes an: welcherhalber unser gutachten in den Relation ad Cameram Aulicam zu finden.

16. Servi et servae fugitivae juxta articulos superioribus annis superinde editos, dominis et dominabus eorum restituantur, tam ex civitatibus, quam ex oppidis liberis, in quo contra contumaces hic ordo servetur, ut nobiles quidem ad sedem comitatus, civitates vero et oppida ad comitia pro tempore celebranda, *Siculi* vero in praesentiam judicum suorurn regionum, milites vero corundemque duces in praesentiam capitaneorum suorurn, servatis de jure servandis, legitime evocentur, qui evocati, si rationem reddere non potuerint,

non restitutionis, in onere in iisdem articulis clarius denotato et expresso, mox et defacto vincatur.

Gutachten stb: In diesem Punct darf es auch nicht E. M. resolution, sondern der Gubernator kan hierin sein officium thuen.

18. Cum constet etiam illmo dno Generali ex direptione Zegewar nobiles, cives et alterius conditionis homines quam intollabilia damna perpassi sint: supplicant status et ordines, ut quatuor viri probatae fidei et integritatis, quique ab hac direptione et spoliatione plane immunes et innocentes fuerint, eligantur, qui passim per *Siculiam* et alia loca fide mediante exquirant, expiscenturque ejusmodi praedas, quique cum autoritate procedentes omnes res inventas in unum certum congerant locum, ubi damnificati cujuscunque conditionis homines suas quisque res agnitas fide sua mediante recipiat, et recipere valeat (*sic !*). In authores vero invasionis dictae civitatis in uno certo et brevi termino brevi processu mediante, dictante juris ordine, animadvertatur, cujus executio statim defacto subsequatur, ne deinceps (quod Deus O. M. avertat) similes patiamur injurias.

Gutachten: Dieser als eine billicte Sache wird auch von dem General geordnet, dass es Eur Mayt. resolution ferner nicht bedarf.

25. Etsi in proxima diaeta generali in civitate Medgyes celebrata constitutum fuerit, ut nobilibus, *Siculis*, et aliis inter *Siculos* bona et haereditates, molendina, necnon domos et curias proprias et avitas habentibus, ea omnia restituerentur, ac aliis liberam possidendi, utendi et fruendi facultatem permetterent: gravi tamen cum querela exponunt plerique, se bonis suis ejusmodi et haereditatibus hactenus caruisse et nunc etiam carere. Orant itaque Status et Ordines, ut talibus subveniatur et severo mandato serio committatur, juxta articulum praescriptum sub poena ibidem specificata, ejusmodi spoliati in integrum restituantur, neve contraria mandata publicis articulis cuiquam concedantur, concessis vero vigor abrogetur.

Gutachten: Was der *Zegkel Libertet* anlangt und wie es zwischen Ihnen und dem Adel gehalten sol werden, referiren wir unser gutbedüncken in der Relation.

Exhibeantur dno Generali et Commissariis 21. Jan. Ao. 1603.

(A bécsi pénzügmin. ltrban, ld. alább.)

b) 1603. jan 23.

A császári biztosok válaszából (Responsiones ill. d. Commissariorum ad postulata Statuum et Ordinum provinciae Transylvaniae) *a székelyekre vonatkozó pontok:*

3 et 4. De tertio et quarto Sacr. May. informabimus et certo sibi persvadeant S. et Ord. S. Mtem hac quoque in parte benignam illorum habituram rationem.

18. Delegabuntur commissarii probatae fidei et autoritate graves, qui rapta et spoliata a Segesvariensibus conquirant, ubi vero inventa fuerint, dom. Generalem certiore hac de re facient, qui unicuique ex iis, quod suum erit, damnificatis restitui curabit, postea quando in auctores direptionis facienda sit ulterior inquisitio et animadversio, dnus Generalis consilio habito determinabit.

25. *Nobilitas Sicula* privatam hisce de rebus exhibuit supplicationem, quibus ita responsum a nobis est, ut interim contenti esse possint, donec a sua Mayestate aliam resolutionem habuerint. Postremo privatus denique petitiones pro se quisque sollicitet.

Actum et traditum Statibus 23 Jan. ao. 1603. Albae Juliae. Corroboratum est sigillo et subscriptione dni Generalis et Commissariorum.

(A bécsi közös pénzügyminist. levéltárában »Siebenbürg. Acten« cs. »Acta in conventu St. et Ord. Transylvaniae« stb. 19. Jan. 1603 cz. a. Van köztük még egy »Ulterior intimatio d. Commissariorum« jan. 23. és egy »Replicatio ad responsionem ad postulata dom. Regnicolarum facta« cz. a. Szilágyi S. Erd. Orsz. gy. Eml. V. kötetében a rendek articulusai hiányznak; a cs. biztosok válaszának pedig csak rövid foglalatja és minutája — ez is csonkán — van meg.)

1035.

Básta rendelete a Maros- Vásárhely városában lakó összes nemességhez, hogy a hajdúk által kirabolt és felégetett iskola és templom restaurálásában és körülötte a városi polgárok által építeni kezdett vár munkálataiban ők is részt vegyenek munkájokkal és költséjükkel.
Kelt Gy.-Fejérvárt 1603. jan. 28.

Georgius Basta, dominus in Sult, eques auratus S. C. Regiaeque Mai. et cath. regis Hispaniarum consiliarius bellicus, ejusdemque S. C. Regiaeque Mai. in Transylvania generalis capitaneus etc. Egregiis ac nobilibus et agilibus, potioribus, primoribusque,

primipilis, peditibusque, pixedariis ac universitati nobilium oppidi *Székely-Vásárhely*, dominis et amicis nobis honorandis, salutem et benevolam nostri commendationem.

Ex humillima relatione prudentis ac circumsectorum iudicis caeterorumque juratorum civium ac universorum incolarum et inhabitatorum antefati oppidi *Székely-Vásárhely* intelleximus, qualiter temporibus superioribus varii milites castrenses, signanter autem *Haydones* celebrem ejusdem oppidi scholam et templum seu domum Dei, scholae eidem cohaerentem at adjunctum, igne conflagrassent et combussissent, cunctaque et universa eorundem bona, tunc quidem ibidem reposita et locata diripuissent et depraedassent; verum ne ejusmodi insperatis et inopinatis saepius et quandoque opprimerentur casibus, licet diversissimis onerum calamitatumque generibus variis afficiantur modis, tamen superatis omnibus incommodis, malis, doloribusque, et difficultatibus, futuris prospicere volentes necessitatibus, *scholam antelatam et templum in statum formamque castelli*, ad communem omnium bonorum, tam oppidanorum, quam vicinorum, aliorumque extraneorum conservationem et usum profuturi, maximis laboribus, sumptibus, fatigiis et expensis reaedificare, restaurareque vellent atque niterentur. Cuius quidem erectio quam vis vos quoque non minus quam ipsos exponentes spectat et concernat, nihilominus tamen vos vestrum studium, operam, laboremque, sumptus et expensas in eo, tanquam bono debentes publico eisdem hactenus denegassetis, prout denegare velletis etiam de praesenti: unde supplicatum est nobis pariter et in personis annotatorum exponentium, ut nos eisdem circa praemissa de opportuno remedio providere dignaremur.

Cum autem ejusmodi aedificiorum divini cultus, communisque boni structurae ratio in quavis communitate aequae totum concernat universitatem: ideo *Dominationibus Vestris* harum serie autoritate functionis et commissionis nostrae a sua *Maiestate C.* nobis attributae committimus et mandamus firmissime, ut visis praesentibus, vos quoque praenominatos exponentes in restauratione et aedificatione memoratae scholae et templi, pari labore, fatigiis, sumptibus et expensis, eo usque, donec jam coeptum aedificium constructum, erectum ac in omni sui parte absolutum et perfectum fuerit, sub gravi indignatione nostra, adjuvare, extruereque et reae-

dificare modis omnibus debeatis et teneamini. Alioquin si ab ejusmodi fatigiis, laboribus et expensis in extruptione scholae et templi operam vestram retractaveritis, ipsis exponentibus auctoritatem dedimus, ut usum ipsius scholae et templi vobis et posteritatibus vestris interdicant et abnegent. Secus non facturi. Praesentibus perceptis, exhibenti restitutus.

Datum *Albae Juliae* die 28 mensis Januarii anno domini 1603.

G. BASTA m. p.

(P. h.)

GEORGIUS KEREZTURI
secretarius m. p.

(Eredeti, Bástá pecsétjével, kívül közel egykorú kézzel: »Basta commissiója, hogy az nemesség schola és templum építésében segítségkel légyen«, a *m.-vásárhelyi ev. ref. egyház levéltárában*. 4. A. sz. a.)

NB. Ugyanott két hitelesített másolata van meg 1809-ből, ezzel a, záradékkal: „Praesentem copiam ex vero suo originali descriptam, eidem collatam, omnibusque punctis conformem esse, fide nostra mediante testamur. M. Vásárhelyini die 25 m. Apr. a. 1809.

(P. h.) *Laurentius Hints* mpr. et *Michael Fodor* mpr. (P. h.)

i. tab. regiae per magnum Transs. principatum partesque eidem adnexas jud. scribae ac jur. notarii ad praemissa fideliter peragenda specialiter exmissi.

(Másolat a *m -vásárhelyi ev. ref. egyház ltárban* 4. A. sz. a.)

1036.

Tanúvallatás arról, hogy a kotormányi jószágot Andrászi Márton ígérte és adta Purucson Jánosnak. 1603. ápril 7. és 11.

A *tanúk vallomása veleje*: „Mikor Andrászi Mártont és Gyulai Mihályt az ország Törökországba császárhoz küldötte. Purucson Pétert kezdé elhíni vele Andrászi Márton. Azt mondá: uram én nem mehetek, mert nekem apró gyermekim vadnak, sem szénafüvem, sem szántó földem nincsen, el nem hagyhatom az gyermekeket. Ekkor mondá *Andrászi Márton*: jer velem csak Péter, én nekem vagyon szántó földem, örökségem Kotormányban, ha megjöhetünk, azt én neked adom, az szántó földit, de az gyümölcskertet nem adom; ha megjöhetünk, ugyan levelet is adok róla.. Ekkor *Andrászi Péter* is szembe vala és azt mondá, hogy menj csak atyámfia, én is soha meg nem háborítlak benne“ stb.

(Erről való tanúvallatás 1603. ápril 7. és 11-éről is *Csíkvm. ltárában*.)

1037.

Székelly Mózes erdélyi vajda Nagy-Szeben városát értesíti török-tatár haddal való bejöveteléről, Básta György hadai megveretéséről és sürgeti a szebeni katonaság tized-napra táborába küldését. Kelt a szent-benedeki táborban 1603. május 27.

Moises Zekely de Semienfalva vaivoda Transsylvaniae et Siculorum comes etc. Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, regio et sedis iudicibus, caeterisque iuratis civibus civitatis et sedis Saxonicalis Cibiniensis salutem et fauorem. Nyilván vagyon kegyelmeteknél minékünk az hatalmas császár és az felséges tatár hám hadaival való bejövetelünk, mely igyekezetünkben nem viseltettünk az magunk személyünknek tekintetétől, sem pedig egyébféle tisztességes kívánságtúl, hanem az szegén hazának és nemzetinknek megszabadítására való indólatunkból, melyben az istennek segítségéből míg eddig előmenetelünket láttuk, hogy bizonyos nemzetségük (így!) legyen ennek utánna való dolgainknak is kívánatos véghezvitelében. De miért hogy az kegyelmetek állapotja és az időnek alkalmatlansága így kívánta, kényszerítettünk idegen nemzetséggel bejöni, kik előtt hogy az közönséges jóra való igyekezetünknek is nagyobb tekinteti lehessen, és ez szegén hazából ki es bocsáthassuk őket, kegyelmeteket szeretettel intjük és kérjük, hogy kegyelmetek mátúl fogva tized napra két atyátokfiát bocsássa hozzánk és az előbbi szokás szerint lovagját, gyalogját illendő hadi készülettel küldje táborunkban mellénk, a hul személyünket értitek lenni. Mi ok tartóztassa meg kegyelmeteket, nem értjük, holott immár istennek segítségéből Basta Györgynek Erdélyben levő minden mezőbéli hadait megvertük, mind azt, kik Désnél gyülekeztek volt s mind pedig, kik Havaselföldéből melléje jöttek volt, úgy annyira, hogy ő maga is ez országból futva menván, akárki ítélete szerint kegyelmeteket hűitől és kötelességétül megszabadította és immár mind Vécsben, Göringinben és Bettlenben levő atyánkfiai mellénk jöttek. Mégis kegyelmeteket szeretettel intjük, hogy ezeket értvén, ne mutasson engedetlenséget, hogy magunk akaratumk ellen ne kényszeritessünk kegyelmeteknek vagy személyéhez, jószágához és marhájához nyúlunk, hogy városok is privilegiuma, rendtartása és régi szabadsága miattunk meg ne rontassék, holott arrúl immár itt való atyánkfiaival végeztünk is, hogy ha (kit nem remélnünk) kegyelmetek különben viseli magát,

más külemb utat keresünk az kegyelmetek hozzánk való hajtására.
Secus non facturi.

Datum ex castris ad possessionem *Zent-Benedek* positis, die vigesima septima mensis Maji anno domini millesimo sexcentesimo tertio.
MOISES ZEKELY m. p.

(Eredetije, papíron a *n.-szebeni száz n. levéltárban* 28. sz. a.)

1038.

Kolozsvár város tanácsa Nagy-Szeben városát arról értesíti, hogy Székely Mózes a császári hadakat meggyőzte, Bástát az országból kiszorította, Kolozsvár külvárosát felégette, barmait elhajtatta, Capreoli grófot elfogta, s a havaseli had és a székelyek megverettek, így Kolozsvárnak meg kellett hódolnia. Kelt Kolozsvárt, 1603. jun. 9.

*Emericus Bogner primarius et Michael Tothazi regius iudices, caeterique iurati cives civitatis Colosvar etc. Prudentibus et circumspectis dominis magistro civium regio et sedis iudicibus, caeterisque iuratis civibus ac universis incolis et inhabitatoribus civitatis Cibiniensis, amicis nobis honorandis, salutem et benevolam officiorum nostrorum commendationem. Nyilván vagyon kegyelmeteknél az elmúlt időkben minemű hatalmas erő érkezett be ez országban, elannyira, hogy római császárnak ő felségének ittben való hadait meggyőzte és megverte, sőt ő magát is Basta György uramat országból ki kényszerítette menni. Ez idő alatt pedig mint-hogy ez kegyelmetek atyjafia Chazar (Császár) György itt városunkban rekedt volt, kívánák mi tőlünk, hogy bizonyos testimoniumot adnánk neki felőle. Noha azért magok is minden állapotot, a mint az mi dolgaink forgottanak, látták és elegendő hitelek lehet kegyelmetektől, mindazáltal in evidentius documentum akarók ez mi testimoniumunkat is kérésére adiungálni. Minekutánna azért Basta György uram innét elment mi tőlünk, naponként az győzedelmes hadnak ötvenhárom egész napig sok praedálásit, rablásit minden éltető barmainknak elvitelével, keserves kárral szenvedtük volna, az Basta uram táborbeli erejét is pedig Désnél megverték, azonképpen havasalföldi segítség is egyetemben az *székelyekkel* megveretett volna, Basta uram ez országból kimenvén, sőt conte Capreol is kézben akadván, hostátinknak és külső erekségünknek keröskörnyűl tűz*

miatt többől való kiégetése miatt, sohonnat semmi segítségről való reménységünk nem lévén, kényszerítettünk az deditiora mennünk és az győzedelmesnek engednünk, az ki nem fegyverrel, hanem tűzzel utolsó veszedelmünkre igyekeztvén, jobbnak ítéltük az kételenségnek engednünk, hogysem magunkra utolsó romlást hoznunk és az szükségnek ellene rugódoznunk, holott hostátunknak elézésekor az tűz nem külemben hullott be városunkra, mint az köeső. Engedvén azért az győzedelmes hadnak, engedelmességünkkel kell mind magunkat, feleségeinket, gyermekeinket, mind az ő felsége római császár vitézit, az nemességet megtartanunk, kiket ő nagysága *Zékely Moyses* a mi kívánságunkra békeségesen, elégedendő késéroket adván melléjek, békeségesen Zakmár felé el is késértetett. Ezek immár így lévén, akarók kegyelmekeknek az dolgot ez levelünk által megjeleníteni és azoknak az dolgoknak bizonyosságára ezen levelünket pecsétünk alatt adni. De cetero Dominationes Vestras feliciter valere cupientes. Datum *Claudiopoli*, die 9. Junii, anno domini millesimo sexcentesimo tertio.

(Eredeti, papíron, a *n.-szebeni városi és száz n. ltrban* 30. sz.)

1039.

Semjénfalvi Székely Mózes Nagy-Szeben városát inti, hogy hadi népét küldje táborába, máskülönben mint ellenséggel fog elbánni vele. Kelt a szamosfalvi táborban 1603. jun. 10.

Moyses Zekelj de Semienfalva, vaivoda Transsylvaniae et Siculorum comes etc. Prudentes et circumspecti nobis dilecti, salutem et favorem. Ennekelötte is találtuk meg kegyelmekeket levelünkkel, kiben értésére adtuk kegyelmekeknek, hogy mi az hatalmas császár vitézivel nem úgy jöttünk volna be ez országban, mint ellenség, hanem mint az hazának ótalmazója és ez ideig való ínségből az szent Isten segítsége által megszabadítója. Az mellett intettük kegyelmekeket jó békeségre és az velünk való egyességre, bizonyos napot is praefigálván az kegyelmekek mellénk jövésének. De miért hogy látjuk kegyelmekeknek vakmerőségét, itt immár semmit nem késünk, főképpen, hogy Colosvárat is kezünkhez vöttük, honnan minden hadunkkal megindulván, oda igyekezünk, az hol ellenséget értünk lenni, hogy az engedetlenségért és vakmerőségért megbüntessük azo-

kat, az kik a mi hívségünkhöz nem akarják magokat tartani. Ha annak okáért az régi mód és rendtartás szerint kegyelmek minden hadi készületivel mellénk jő és elől találjuk kegyelmeket, kedvesen veszszük kegyelmektől; de ha vakmerőséget követvén, még is ellenünk igyekszik kegyelmek, protestálunk, hogy nem mi leszünk okai az kegyelmek romlásának. Bene valeant.

Datum in castris ad *Zamosfalva* positis, die 10. Junii, 1603.

MOYSES ZEKELY m. p.

Külczim: Prudentibus ac circumspectis dominis magistro civium regio et sedis iudicibus, caeterisque ciuibus ciuitatis *Cybiniensis*, nobis syncere dilectis.

(Eredeti, papíron, a *n.-szebeni ltrban* 31. sz.)

1040.

A császári biztosok tiltó rendelete a székely székekből a sónak kihozataláról és elárúsításáról, a mely a vizaknai sókamarának nagy kárára történik. Kelt Kolozsvárt 1604. aug. 1.

Sacratissimae Caesariae Regiaeque Maiestatis commissarii et excelsi regiminis provinciae Transsilvanicae consiliarii etc. Universis et singulis spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis et nobilibus comitibus, vicecomitibus et iudicibus nobilium quorumcunque comitatum, capitaneis, praefectis, provisoribus, castellanis arcium, nominanter autem arcis *Fogaras* ac aliorum quorumvis locorum officialibus, tricesimatoribus, theloniatoribus, pontium, passuum, vadorum et viarum custodibus, eorumque vices gerentibus, item prudentibus et circumspectis magistris civium, iudicibus, villicis et iuratis civibus quarumcunque civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, caeteris etiam aliis cuiuscunque status, dignitatis, conditionis et praerminentiae hominibus, ubivis in hac ditione Transsilvanica. constitutis et commorantibus, modernis scilicet et futuris quoque pro tempore constituendis, praesentes visuris, dominis et amicis nobis honorandis, salutem et benevolam nostri commendationem.

Cum manifesto Sacratissimae Caesariae Regiaeque Maiestatis domini nostri clementissimi salis camerae *Vizaknensis* fiscique

Transylvanici dispendio, maximoque damno et detrimento sales ex *sedibus Siculicalibus* in partes prohibitas, locaque illicita extra terminos et metas inde ab initio antiquitus quorumlibet locorum salibus constitutas, praefixas et destinatas a plerisque adduci, circumferri et passim divendi, coëmique exploratum habeamus, maturius et quam celerimo huic incommodo succurrere praescriptae suae Maiestatis camerae prospicere volentes, universos et singulos praemonitos esse velimus benevole, imo nomine Sacratissimae Caesarae Regiaeque Maiestatis committimus quoque et mandamus firmiter, ut a modo in posterum nullus omnino vestrum sales ex dictis *sedibus Siculicalibus* extra terminos metasque et loca illis salibus destinata ac ad ea loca ubi sales memoratae fodinae *Vizaknensis* venire solent, deducere, portare et divendere aut coëmere, sub gravi indignationis et animadversionis nostrae poena sibi vindicare praesumat nec ausit ullo modo, secus enim qui aliqua temeraria audacia ducti fecerint, illis tam salium universorum allatorum, quam etiam cunctarum rerum secum habitarum per eos, quorum intererit, mulcta infligetur. Secus nulla ratione facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus.

Datum *Claudiopoli* die prima mensis Augusti, anno domini millesimo sexcentesimo quarto.

PAULUS A KHRAUSENEGG m. p.

GEORGIUS HOFFMAN m. p.

CAROLUS IM HOFF m. p.

RÖSLER m. p.

(Eredeti, papíron, a *n-szebeni ltrban* 48. sz.)

1041.

Az erdélyi nemesség elöljárói Nagy-Szeben város tanácsát intik, hogy velők egyesüljenek, Rác György behozott hadait távolítsák el, mert nem lesznek okai Meggyes és a többi száz városok bekövetkezendő romlásának, a hajdúság pásztításainak. Kelt a baróthi táborban 1605. április 1.

Generosi, prudentes et circumspecti domini, amici et fratres nobis observandissimi, salutem et servitiorum nostrorum commendationem. Áldja meg Isten jókkal kegyelmeteket.

Mý legyen az oka, hogy ti kegyelmetek az minapi írásunkra, ez ideig még nem felele, meg sem találtata benünket, nem tudjuk mire vélni, holott mi az közönséges jót, az közönséges megmaradást és uniot előttünk viselvén, kegyelmekekkel és ez egész országbeliekkel egyesülni akarván, hogy de communi salute patriae huius afflictissimae prospiciálnánk és tempestive occurrálnánk, minden tehetségünkkel azon volnánk. Micsoda lelkiismeret vihette kegyelmeteket arra (ha ti kegyelmetek akaratja), hogy ezt az Ráczy Györgyöt idegen nemzetiséggel és az szegény országnak romlásával hazánkban behozott és ilyen discordiat seminált közinkben. Mý noha istennek kegyelmességéből annyi haddal és úttal is vagyunk, hogy ha eddig is az nagy romlást nem gondoltuk volna, minden szándékunkban régen véget értünk volna; csak az tegnapi napon is, tudja csak Isten mely nehezen tartóztathattuk meg az hadat, hogy *Medgyesre* az várasra reá ne menne, és neki nem gyújtogata: most is azért újolan requiráljuk kegyelmeteket amice tanquam fratres, hogy tý kegyelmetek még is delibet maturius, moneálja kegyelmeteket legelsőben az következő nagy romlás, mert annélkül bizony soha nem lehet, annak utánna az közönséges megmaradás, avagy az, hogy kegyelmetek ez idegen dúló, pusztító nemzetséget szállítsa ki országunkból; arra felelünk, hogy békével elbocsátjuk őket. Így mi is házunkhoz szállunk, az kösség és százság is szálljon kiki házához, szántson vessen, munkálkodjék, hiszem egyébaránt is tractálhatja kegyelmetek dolgát mind együtt, mind másutt. Ha penig ez nem kegyelmetek akaratja és tý kegyelmetek nem bír véllek, protestálunk mý coram Deo et coram hominibus, hogy mi semminek okai ne legyünk, mi gondot viselünk, de bizony nagy romlással kell meglenni, nem csak *Meggyes* romol, hanem egész tartományok is. Im mostan is újabb és több hadunk érkezett *Désre*, azoknak is eleikbe küldöttünk, hogy tartózzanak, nem egyébert, hanem hogy ez szegény ország inkább ne romoljon. Minthogy penig szabad magyarországi hajdúság is sok köztünk, immár meg nem tartóztathatjuk, sem insolentia és kár nélkül nem reprimálhatjuk, holott immáron egy néhány kastélt vertenek fel hírünk és akaratunk ellen, mi is elég lelki fájdalunkkal nézzük, de nincs mit tennünk rólla, mi okai ne legyünk, ezután bizony több és nagyobb romlás lészen. Easdem feliciter valere cupimus.

Datum ex castris ad possessionem *Baróth* positis, die aprilis 1605.
Generosarum prudentum et circumspectarum Dominationum
Vestrarum

servitores, amici et fratres

BALTASSAR BORNEMYZZA m. p.

STEPHANUS KENDI m. p.

JOANNES PETTKY m. p.

MELCHIOR BOGATHI m. p.

B. MINDZHENTI m. p.

BEDEO ISTVAN m. p.

MATTIAS JANOS m. p.

DERSI JANOS m. p.

caeterique status et ordines nobilium regni Transsilvaniae.

Külcím: Generoso prudentibus et circumspectis dominis magistro civium, regio et sedis iudicibus, caeterisque iuratis civibus civitatis *Cibiniensis* etc. dominis amicis et fratribus nobis observandissimis.

(Eredeti, papíron, a *n.-szebeni ltrban* 63. sz.)

1042.

Az erdélyi nemesség és székelység felszólítja a szászokat, hogy egy hónap alatt hódoljanak meg Bocskaynak s több idegen hadat ne hozzanak az országba. Kelt a Muzsna melletti táborban 1605. aprilis 5.

Egregie, prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi, salutem et officiorum nostrorum commendationem.

Elvöttük az kegyelmetek levelét, melyre való választételünket kegyelmetek így értse. Mi az kegyelmetek előszüri levelét nem láttuk, választ sem tehattünk reá. Most értvén és azt omittálván, mint-hogy az előttünk álló dolog más dolgot kíván, az mostani levelére felelünk meg kegyelmeteknek. A hol kegyelmetek minket sokképen accusál, dülónak, fosztónak, kőborlónak és a ki nagyobb dolog, seditiosusnak mond, úgy tetszik, hogy azt ti kegyelmetektől nem érdemlenők. Nem is kellene kegyelmeteknek minket avval diffamálni, holott mi eleitől fogva mindenkor ez hazának javát és megmaradását kívántuk és kerestük. Még emlékezhetik kegyelmetek arra, hogy minekutánna Magyarországbán ez mostani háborúság indúttaték és ottan hamar *Kővár* is tőlünk megvéteték, itt köztünk Erdélyben némely atyánkfiai feltámadának és itt benn való végeinket infestálni kezdék, melyet meglátván, az commissarius urakat jó idején requi-

rálók, kérvén ő kegyelmeket, hogy ő kegyelmek ennek mindjárt elejét igyekezzenek venni, hogy abból valami közönséges és nagyobb gonosz hazánkra ne következhetnék; de ő kegyelmek annak semmiképen nem obviálnak. Melyet mi látván, ő kegyelmeket ismét megtalálók főuraink atyáncfiai által és azon kérők, hogy ő kegyelmek hirdetnének gyűlést és minden rendeket annak módja szerint convocálnának, hogy ott egymással az szegény hazának ótalmáról és megmaradásáról szólhatnánk és végezhetnénk, annyival inkább, hogy látjuk vala, hogy császárnak minden praesidiuma országunkból kivitetett volna és minden ellenségnek ez szegény haza pateálna, mely dolgot mi ő kegyelmektől meg nem nyerheténk, hanem ő kegyelmek ilyen választ tőnek reá, hogy abban módjok nincsen sok respectusért, hanem azt megengedik, hogy az nemesség össze gyűlhessen és szólhasson egymással és ő kegyelmöknek hírré tegyük, ő kegyelmek annakutánna az *székely* és szász uraimnak hírré teszik az mi deliberationkat és azon lesznek, hogy közönséges akarrattal vihessük azt véghez. Mi azért nemességül össze gyűlvén, azt végezők, hogy mivelhogy császárnak tőlünk minden segítsége elrekesztetett és itt benn is Erdélyben az mi atyáncfiai, kik ellenünk feltámadtak vala, annyira előmentek dolgokkan, hogy nemhogy az nemesség házánál békével lakhatott volna, de még az közel való városokból és várakból, *Colozsvárról*, *Beszterczéről*, *Vécsből*, *Görgényből* senki tőlök békességesen ki nem jöhet vala egy felé is, végezők azt, hogy *Bocskai* uramat ő nagyságát megtaláljuk könyörgő levelünkkel és két, rendbéli leveleire választ tegyünk és kérjük, hogy ő nagysága hadat reánk ne bocsásson, könyörüljön szegény megromlott hazánkon. Mely végezést commissarius uraimnak hírré tevénk, kérők, hogy ő kegyelmek az szász uraimmal és *székely uraimmal* is az ő kegyelmek ígéreti szerént ez dolgot közlenék és lennének azon, hogy mind az három nemzet közönségesen az dologról *Bocskay* uramat megtalálnák Azt is ő kegyelmektől semmiképen nem impetrálhatók, kit mikor ő kegyelmek meg nem engedtek volna, azon közbe csak hamar juta ő nagyságának *Bocskai* uramnak nemcsak újabban való levelei, de hada, is, mely hadnak nagyobb része *Gyulaffi* urammal *Szilágyban* maradván, más része bėjöve országunkban ő nagyságának commissariusival egyetemben, kik kénszerítének arra bennünket, hogy minden dilatio

nélkül magunkat resolváljuk és az ő nagysága kívánságára jó választ tegyünk, mert ha nem cselekeszszük, az hadat mindjárt reánk hozzák és tüzzel-vassal rajtunk lesznek. Így kényszerítettünk aztán magunkra provideálni, *Vásárhelyre* gyűlni és onnan ti kegyelme-
teket megtalálni, mert nekünk nemességül jól tudja kegyelme-
teket megírni, sem erős váraink, kikben magunkat oltalmaz-
hattuk volna, nem voltak. Ha pedig várba szorúltunk volna is, az
megtartására elégtelenek lőttünk volna, mert ez egy néhány válto-
zásban minden nemes embereknek pénzeket, marhájokat minden
városból kikeresték közölünk és sok ezelőtt ki főnemes ember
gyermeke volt, most többire kuldús és szolgát az vár tartásra nem
tudjuk miből tarthattunk volna. Más az, hogy ha várakban vagy
városokban szorult volna az nemesség, ott sem volt volna mivel
élni, mert minden ember jószágának jövedelmecskéjéből táplálta
magát, az mint lehetett és így az városban és várban éhelt kellett
volna meghalni, ide ki pedig jószágát fel is dúlták volna és másnak
is adták volna. Ilyen okok kényszerítettek azért minket arra, hogy
provideáljunk megmaradásunkról. Mikor peniglen mi ti kegyelme-
tekekkel nem fegyverrel, hanem atyafiságosképen akartunk volna meg-
egyezni, e közben megértők, hogy ti kegyelme-
tekek *Havaselföldéből* idegen nemzetséget hozott be országunkban és *Rác*
Györgygyel az nemesség jószágának és az *székely urainknak* szomszédságá-
ban bocsátotta volna kegyelme-
teket őket. Úgy kényszerítettünk aztán
onnan előbb jöni ide *Meggyes* tartományában az ellenség felé,
holott nem tagadhatjuk azt, hogy kárt ne tettek legyen az vitézek
és főképen az magyarországi had, mely dolgot mi is nagy szívünk
fájdalmával látunk és felette bánunk; de jól tudja kegyelme-
tekek, hogy ennyi ezer embert nehéz efféle violentiától megtartani. Nem mi
vagyunk azért okai, hanem ti kegyelme-
tekek, az ki az idegen nemzet
országunkban behozta és ti kegyelme-
tekek nem minket, hanem
magát accusálhatja ebből, mert ezelőtt is jól tudja kegyelme-
tekek, ki
tött nagyobb romlást és pusztítást országunkban *Rác*
Györgynél,
mind *Mihály vajda* idejében s mind harmadéve, holott *Brassótól*
fogva mind *székelséget*, szászszágot és lakságot egyaránt dúlatta,
égettete az ő ráczaival; mostan mi nem vakok vagyunk, hogy nem
látnók azt ennek az idegen nemzetnek, rácznak, oláhnak alattom-
ban *Havaselföldéből* való kihozása mire menne, ha az szent

Isten minket is elegendő erővel ellenek meg nem látogatott, volna. De azt sem tagadhatja kegyelmek, hogy *Szebenből* élést nekik nem adtak volna és nem gazdálkodtak volna nekik, kit az *Petki* uram szolgája jól látott. Azért, mikor szép csendességben s nyugalomban lehettünk volna, hiszem nem kellett volna kegyelmeknek dülő, fosztó nemzetet másunnét kihozni és most sem kellene olyan embernek, ki az hazának pestise volt, kegyelmeknek patrocínálni, ott keresse tehát kegyelmek magatok között azt a scintillát, ki immár ez szegény hazában in flammam erumpáltatott. Hogy peniglen most is megmutassuk azt, hogy sem ezelőtt, sem most semmit az közönséges jónál és az haza megmaradásánál nem kívántunk, sem nem kívánunk, az ti kegyelmek mostani kívánságára így resolváltuk magunkat, hogy mi készek vagyunk [azé]rt az százság közül az hadakat kiszállítani ilyen conditióval, hogy ti [kegyelme]teknek mától fogva egy holnapot adunk, hogy ezalatt kegyelmek ő nagyságát az [fej]edelmet *Bocskai* uramat, az mint kegyelmek végezte volt főkövetei [ált]al megtalálja és dolgát tractálja, addig pediglen ezt a népet, ki [*Meg*]gyesben vagyon, sohová egyfelé is előbb onnan ne vigye, hanem ha hátra kegyelmek [fel]é. Annakfelette másunnan való idegen hadat ennél többet be ne hozzon, [mer]t most is értjük, hogy az havaselföldi vajdát és főnépeket sollicitálja [*Rác*]z *György* az segítségért, kit az maga szolgája is megmond *Kelebi László*, ki [^{eg}ni?]nap akadt kezünkben, erről penig kegyelmektől hitlevelet kívánunk. Mi is pedig [ti] kegyelmeknek viszontag hitlevelet adunk, hogy ez induciának terminusa alatt [az] százságnak semmi violentiat nem inferálunk, kiről hamar választ várunk. [A mi] pedig azt nézi, hogy kegyelmek írja, hogy oda ki kegyelmeknek embere vagyon, de az oda nem jutott, mert azt az fejeváriak *Kendi* uram kezében hozták, [a] kegyelmek levelét is felszaggatták, melyből látjuk, hogy ti kegyelmek nem [va]lőba indította azt a dolgot, hanem csak az időt akarja velle procrastinál[ni] és az fejedelemmel játszani. *Kendi* uram mindazáltal az egyik [köv]etét kegyelmeknek az kegyelmek levelével elbocsátotta, noha kegyelmek annak semmi [jó] successussát nem remélheti, mert bizony kilömben vagyon az *Imhoff* uram [embe]rével az dolog oda ki, kit talám ő kegyelme is rövid időn eszében veszen. Kegyelmeket, azért szeretettel intjük, mint urainkat, atyánk-

fiait, hogy kegyelmek immár ne tréfával, hanem oly solidummal bocsássa követeit oda fel ő nagyságához, ki lehessen az közönséges unionak és ez szegény hazának megmaradásának és javának előmenetire. Im, mi az hűtlevelünknek is formáját megküldtük, kegyelmelektől is az minémű hűtlevelet kívánunk, annak kopiáját is, ti kegyelmek mi nekünk erre mindjárt választ tegyen, ha akarhatja leszen reája. Tartsa meg Isten kegyelmeleket.

Datum ex castris ad possessionem *Musna* positus, die 5. Aprilis, anno 1605.

Egregii, prudentum, circumspectarum Dominationum Vestrarum
amici et fratres benevoli

Universitas duarum nationum nobilium et Siculorum.

Külczím: Egregio prudentibus et circumspectis dominis, magistro civium, regio et sedis iudicibus, caeterisque juratis civibus civitatis *Cibiniensis* etc. döminis amicis nobis honorandis.

(Eredetije a *nagyszzebeni levéltárban*, két pecsét nyomával, 62. sz.)

Jegyzet. A levél felbontásánál a harmadik oldal belső széle levágtván, a hiányzó betűket a zárjelek mutatják.

1043.

A szászok föltételei a másik két nemzettel való uniora nézve, melyeket a szász nemzet Szebenből a Marosvásárhelyt országgyűlésre összejött rendek elibe átköldöttek. Kelt Szebenben 1605. május havában.

Unio dominis nobilibus proponenda.

Mivelhogy az lélek fűbb része az embernek, ki az eoreog (*így!* = örök) életre és boldogságra való, szükség hogy mindeneknek előtte szemünk előtt viseltessék:

Az római császárnak ő felsőségének praestált juramentoma, melyre az nemesség vitte az szászságot, stáljon inviolabiliter mindaddig, méglen absolváltatik, addig penig más hitre az szászságot senki nem kényszeríthessen. In reliquis unionis requisitis az egyesülésre az szászság kész leszen és legelőszér az országbeli csendes békeséges állapotjára.

Az hadaknak leszállítására idegen népnek kibocsátása, kik mind határában maradjon mind addég, még az fejedelemség helyre állapadik.

Minden exactio veszteg álljon, senki ne terheltessek se régi dolognál, se új találmányal.

Minden or, tolvaj és kóborlót kergettesenek, az érdemek szerint büntetessenek, megszabadítván az országnak minden útait.

Szamos-Ujvárbán és Dévában az élés bevétel megengettesék.

Rátz György uram mind maga mind jószága békével megtartassák.

Ha ki az több császár ő fölsége szolgálai közül ez idő alatt ki akarna menni az országból, az nemességtől és székeltségűtől és hajdúságtól békességes menések lehessen, sőt az főgondviselők avagy kapitányok elégséges úti levelek mellett kikésértessenek, hogy se személyekben se marhájokban ne bántassanak.

Assecuratio és bizonyos kötélesség erigaltassék, hogy az conditionok és articulusok eredetiben megtartassanak, mely dologra hat arbiter legyen, mindenik natioból kettő-kettő, kik megcognoscalhasák, mellik fél transgrediált, annak is büntetése légyen cum autoritate potiorum regnicolarum.

Hátán egykorúan: Unionis articuli Saxonicae gentis cum nobilibus Transsilvaniae anno domini 1605 mense Maio conscripti *Cibinii* et *Vasarhelinum* ad conventum ipsorum transmissi.

(Egykorú másolat, papíron, a *n.-szebeni ltárban* 457. sz.)

1044.

A százszok hitlevele Bocskai István s a nemesség és székelység mellé állásukról, hogy két hó alatt, vagy ha Bocskai előbb bejönne, mindjárt az ő hűségére esküsznek, a havaseli segédhadat és a csász. biztosokat kiküldik, a dévai és fogarasi német őrséget tovább nem tartják. Kelt a fejéregyházi táborban 1605 jul. 4.

Nos magister civium, iudices, ceterique iurati senatores civitatis *Cibiniensis* ac septem et duarum sedium, nec non *Brassoviensis* et *Bistriciensis* civitatum Saxonicalium partium regni Transsilvaniae etc. Esküszünk ezen levelünknek rendiben az élő istenre és az teljes szentháromságra, hogy az miképpen mű ő

nagyságával *Gyulaffy László* urunkkal, az felséges *Bocskai István* erdélyi generálissával és az melette való tanács urakkal ez mai napon Isten kegyelmességéből megegyeztünk, az ő felsége *Bocskai István* urunk hűségére az két nemzetnek, nemességnek és *székelységnek* melléje állottunk és a haza javát és az ő felsége hűségét minden nemű dolgokban, fucust és praktikát excludálván, ő kegyelmeket ez két nemzettel követjük. Mely megnevezett felséges *Bocskai István* urunknak hűségére, ez mai naptól számlálván két holnap eltelvén, mindjára minden ulterior tergiversatio és procrastinatio nélkül megesküszünk. Ha pedig Isten ő felségét az két holnap alatt behozná ez országban, tehát mindjára gyűlést tétetvén és az országnak megesküvén, készek leszünk fejenként megeskünni. Fogadjuk ezt is ő nagyságok és ő kegyelmeknek ezen műhűtünkre, hogy az Havaselföldéből bejűtt hadunkat, ki most *Segesvára* mellett vagyon, eddiglen commissarius uramékkal együtt tartottunk, tovább nem foveáljuk, hanem mindjára ez országból kiküldjük, közönket közülök kiveszszük, az commissarius urakat is ez országból kibocsátjuk; az várakbéli németeknek is, úgy mint *Fogarásban* és *Dévában* valóknak sem fizetést, sem élést ezután nem adunk, hanem igyekezünk és minden persvasiokkal azon leszünk, hogy az várakból minden úton mindjára kivigyék és kiküldjék, mely mostani egymással való végezésnek és megegyezésnek inviolabiliter való observásáru az universitas szokott pecsét alatt ő nagyságoknak és kegyelmeknek és ez két nemzetnek ezt e hitlevelet adjuk. Isten minket úgy segélljen.

Datum in castris ad possessionem *Fejéregyház* positus, die 4. Julii, anno domini 1605.

(Eredeti, papíron, a n.-szebeni ltrban 69. sz.)

1045.

Keresztes Péter és fia Pál Dienes Bálintnak eladja az ő középajtai lófő-örökségét 90 frtéért. Kelt Középajtán 1606. febr. 10.

My kik vagyunk ez alatt megírt dologban közbírák, úgy mint *Sebestyén János* köpeczi, *Zentmiklosy Christoph* középajtai praedicator, sepsiszékiek, *Hwzar Daniel* ürmösi praedicator, *Hwzar*

Antal Fejérvármegyéből, adjuk emlékezetre mindeneknek, az kiknek illik ez jelen való levelünknek rendiben, hogy in anno 1606. die vero 10. Februarii jövének előnkbe egyfelől *Kereztes Péter* az ő fiával egyetembe *Kereztes Pállal*, másfelől *Dienes Bálint középajtai, sepsiszékiek*, és tőnek my előttünk ilyen alkolmat: Kereztes Péter az ő fiával Kereztes Pállal együtt adá egy örökségét Dienes Bálintnak fiúról fiúra, leánról leánra, nemzetségről nemzetségre örökön, örök áron pro flor. 90. Mely örökség lófő örökség, az mely örökség vagyon az *Christoph Péter* öröksége mellett egyfelől, másfelől *Peteőjé* mellett. Ezt adá minden hozzá való pertinentiával, úgymint szántóföldeivel, fűvével, malomhelyével egyetemben. Felelte peniglen Kereztes Péter az fiával Kereztes Pállal úgy mint köpecziek, hogy minden háborgatók ellen, ha valaki háborgatná az megnevezett Dienes Bálintot, felölle hogy megmenti tulajdon fáradságával és költésivel. Mely dolognak jövendőbeli bizonyosságára és örökké való megmaradására adjuk az mi pecsétes levelünket fide nostra mediante.

Datum ex *Középayta* apud aedes *Lucae* vayda, anno et die praenotato.

(Báthory Gábor 1608. oct. 22. Gyulafejérvárt kelt eredeti átiratában a *n.-szebeni ltrban* 103. sz.)

1046.

Rákóczy Zsigmond átírja és megerősíti Báthory Zsigmondnak 1591. jun. 4. a Maros széki székely hadnagyok és gyalog puskások részére adott (s Báthory András által 1599. aug. 2. megerősített) kiváltságlevelét, a mely mentesíti őket az udvarhelyi kapitány és Maros-széki királybírák hatósága, továbbá az Udvarhely várában állandó őrszolgálat és más teherviselés alól és szabályozza jogviszonyaikat. Kelt Gy.-Fejérvárt 1607. aug. 8.

Nos *Sigismundus Rakocy* Dei gratia princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc.

Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod pro parte et in personis agilium universorum centurionum et peditum pixedariorum *sedis Siculicalis Marus* exhibitae sunt nobis et praesentatae quaedam litterae confirmationales serenissimi quondam *Andreae*, protunc principis Transylvaniae in pergameno

patenter confectae, sigillique eiusdem pendens et authenticum munimine in cera rubea impressione roboratae ac manus subscriptione communitae; quibus mediantibus idem Andreas princeps alias illustrissimi Sigismundi Bathory fratris et praedecessoris sui, vayvodae Transylvaniae privilegiales super certis quibusdam regulis et observationibus praedictorum universorum centurionum, peditumque pixidariorum, in publicis huius regni servitiis obeundis et praestandis, litteris in ipsis manifestis et expressis verborum formulis, idoneo et condecienti ordine insertis et inscriptis confirmavisse dignoscebatur, tenoris infrascripti; supplicantes nobis debita cum instantia, ut nos easdem litteras, necnon omnia et singula in eisdem contenta, ratas, gratas et accepta habentes, acceptare, approbare, ratificare, ac tam pro se ipsis, quam pro posteritatibus ipsorum universis gratiose confirmare dignemur. Quarum quidem litterarum confirmationalium tenor talis est:

Nos *Andreas* divina miseratione sanctae Romanae ecclesiae cardinalis *Bathoreus*, Transylvaniae, Moldaviae, Valachie, Trassalpiniae princeps, partium regni Hungariae dominus, Siculorum comes et episcopatus Varmiensis perpetuus administrator etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod pro parte et in personis agilium universorum centurionum et reliquorum peditum nostrorum pixidariorum *sedis Siculicalis Marus* exhibitae sunt nobis et praesentatae quaedam litterae serenissimi Sigismundi principis etc. domini fratris et praedecessoris nostri charissimi in simplici papyro patenter confectae, sigilloque eiusdem, in inferiori earum margine communitae, continentes in se certas quasdam regulas et observationes in publicis regni servitiis, sub conditionibus et formis in eisdem litteris specificis denotatis et expressis per eosdem centuriones et pedites pixidarios observantes tenoris infrascripti; supplicantes nobis humillime, ut nos easdem litteras ac omnia et singula in eisdem contenta, ratas, gratas et accepta habentes, acceptare, approbare, ratificare ac pro praefatis universis centurionibus et peditibus pixidariis, ipsorumque successoribus universis clementer confirmare dignemur. Quarum quidem litterarum tenor talis est:

Nos *Sigismundus Bathory* vajvoda Transylvaniae et Siculorum comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod agiles universi tam centuriones, quam reliqui *sedis* nostrae *Siculicalis Marus* pedites

nostri pixidarii humillime nobis supplicarunt, qualiter multa ipsos premerent gravamina, pleraque nova et inusitata, maxime autem angeret eos continua arcis nostrae *Udvarhely* custodia, dum ad portam eiusdem loci per capitaneum *Udvarhelyensem* continuo die noctuque assidere urssi ac ad alia quoque ministeria, insciis, nec superinde compellatis eorum centurionibus, accersiti, tempus omne hisce occupationibus impenderent, ob idque rem eorum familiarem, ex qua sola vitam sustentarent, negligere cogerentur. Accederent praeterea mulctarum sive birsagionum iniquarum exactiones, quibus, qui tenuioris fortunae essent, prorsus exhaurientur: unde eo iam ventum esset, ut nisi certus aliquis eis ordo praescriberetur, minime munus hoc suum tueri amplius possent. His igitur nos eorum querrimoniis permoti, atque etiam eo proposito, ut eos ad publica regni ministeria a rebus omnibus paratiores instructioresque redderemus, haec eisdem annuenda et concedenda duximus: Primo, quod a modo in posterum nec capitaneorum arcis nostrae *Udvarhely*, nec iudicum regionum dictae sedis *Marus*, sed nec aliorum quorumlibet jurisdictioni et potestati iidem pedites nostri eiusdem sedis, sed nostrae tantum, ac centurionum nostrorum subiiciantur, ad quorum centurionum iussum incunctanter omnia munera, quae ab illis requiruntur, obeant. Immunes autem sint a continuo arcis nostrae *Udvarhely* custodia, sed domi suae rem suam familiarem curent; hoc tamen adiuncto, quod necessitate aliqua ardua ingruente, si videlicet rumor hostilis requirat, aut legati externi per illas partes deducendi, comitandique fuerint, vel aliquis comprehendendus sit et similis aliqua occurrat necessitas, ad nuncium *capitanei Udvarhelyensis* statim ad arcem nostram *Udvarhely*, vel quo ipsi iussum fuerit, se conferre, arcem nostram tueri, atque hosti quoque se ipsos, eo numero, quo opus erit, opponere debeant, idque statim faciant, simulatque per capitaneum centurionibus eorum peditum nostrorum id significatum, demandatumque fuerit, nam inseiis centurionibus nullus peditum, vel ipso iubente capitaneo, usquam se commoveat. Centuriones nihilominus in praemissis arduis easibus nulla, ratione mandata capitanei negligant et rejiciant, caveat tamen capitaneus, ne ex aliqua iniuria illis negocium, facessat et supervacaneum laborem, illis imponat. Quod ad rationem modumque iudiciorum attinet, annuimus et concedimus, ut ex parte peditum

pixidariorum inter ipsos duntaxat solos pedites et non alios, cum nimirum aliqua inter eos controversia, sive personarum, sive rerum aliquarum ratione coorta fuerit, centuriones ipsorum imprimis eis ius dicant, quorum iudicio si quae partium non fuerit contenta, causam ipsam sanioris revisionis gratia in praesentiam capitaneorum arcis nostrae *Udvarhely*, ac inde rursus in curiam nostram scilicet in praesentiam si libuerit, possit appellari. In actionibus autem litibusque cum alienis, sive nobiles, aut nobilium subditi, sive cives ii et oppidani fuerint, veterem atque usitatum iudiciorum ordinem servari ab eis volumus, nempe ut actiones ipsae et a peditibus ipsis contra nobiles, eorumque subditos, et e contra a nobilibus et eorum subditis contra pedites, coram ordinariis iudicibus, iuxta regni consuetudinem, instituantur, prosequanturque, ita utque in comitatibus aliquibus huius regni residentes comitum ipsorum eius loci, qui in sedibus Siculicalibus iudicum regionum, qui vero in oppidis iudicum similiter eorundem oppidorum iurisdictioni ea ratione sint obnoxii et subiecti, ut in universis causis, sive rerum criminalium, sive haereditariarum, aut alio quovis nomine vocatarum, quae inter eos utro citroque motae fuerint, iudicum ipsorum ordinariorum et sententiis et mulctis iudiciariis, et mulctis denique aliis, pro rei ipsius merito, legalibus executionibus debeant etiam subiacere. Verum tamen in sedibus Siculicalibus, ac iudicibus regiis non alio quoquam, praeterquam ad locum sedis ipsius iudiciariae, nimirum in sede *Marus* in oppidum *Zekely-Vasarhely*, et non alio, sigillus pro more ipsorum ad causam dicendam pedites ipsi pixidarii admoneri, citarique debeant.

Ad inquisitiones autem maleficorum quotannis pro regni consuetudine obeuntes cum comitibus et iudicibus regiis, capitanei etiam peditum ipsorum pixidariorum, iisdem in locis constituti existentes, statis semper temporibus simul egredi, paremque cum illis ea in re operam navare debeant, mulctas tamen sive *barsagia* ab ipsis peditibus, si quae tum obvenerint, non comites sive iudices regii, sed capitanei tantum percipiant, *Barsagia* porro sanguinis a peditibus ipsis pixidariis extra iudicium non capitaneus aut iudices regii exigant et percipiant, sed soli centuriones aut exigant nimirum et percipiant, aut pro qualitate excessus plagis et carcere reos puniant. *Damus* etiam facultatem centurionibus, quandocunque ipsi

libitum fuerit, pro ratione officii sui perlustrandi eosdem pedites nostros pixidarios, ut scilicet diligenter provideant, quibus armis et quo sint modo instructi, ne ignavia corpore et animo diffluant, et exercitii desuetudine torpescentes negligant armorum cultum, quin potius semper sint expediti ad omnem rei eventum. Ne quid autem peditum nostrorum commoditati hac quoque in parte desit, annuendum hoc etiam et concedendum duximus, ut quicumque peditum nostrorum haereditates quascunque suas tam in villis et possessionibus, quam in territoriis earum habitas, quovis nominis vocabulo vocitatas, urgente necessitate a se alienare voluerit, eas ad se redimendas, ante omnes alios emptores, aut pignora recipientes pedites nostri pixidarii primum jus habeant, et potestatem; imo pedites nostri pixidarii in causa alienanda non aliis, quam peditibus vicissim nostris haereditates suas alienent, ne inopia praepediti ad eas angustias redigantur, ut officio tandem suo satisfacere nequeant. Caeterum si quos ex iisdem peditibus pixidariis haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis deficere contingeret, annuimus, ut huiusmodi deficientes bona mobilia et immobilia, quovis nominis vocabulo vocitata, in consanguineos suos et fratres generationales propinquiores, pedites scilicet nostros pixidarios, si qui existerent, devolvantur et condescendant. Qui autem masculini sexus tantum prole deficerent, filiam superstitem reliquentes, illius bona in eis filiam devolvantur, ac quicumque ipsam in uxorem, aut peditis nimirum alicuius filius, aut alioqui advena aliquis liber, sui iuris, non autem sive noster, sive magnatis ac nobilis alicuius subditus duxerit, in peditatu eo iure succedat, et recipiatur, quo socer recepti defunctus fruebatur, serviebatque in peditatu. Prout praemissa universa et singula eisdem annuimus, concedimus per praesentes, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante.

Datum in civitate nostra *Alba Julia*, quarta die mensis Junii, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo. A dextra autem parte subscriptum erat Sigismundus Bathori; a sinistra vero Wolphgangus Kovachiozcy cancellarius.

Nos itaque praemissa supplicatione nobis modo, quo supra, porrecta elementer exauditata et admissa, praescriptas litteras dicti serenissimi principis Sigismundi non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspicione carentes

presentibus litteris nostris de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali insertas et incriptas, quoad omnes earum continentias, clausulas, articulos et puncta eatenus, quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae, viribusque earum suffragatur Veritas, ratas, gratas et accepta habentes, acceptavimus, approbavimus, ratificavimus, et pro iisdem centurionibus et peditibus pixidariis dictae sedis Siculicalis *Marus*, ipsorumque successoribus universis, perpetuo valituras gratiose confirmavimus, imo acceptamus, approbamus, ratificamus et confirmamus, harum nostrarum vigore et testimo litterarum mediantum.

Datum in civitate nostra *Alba Julia*, die secunda mensis Augusti anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo nono. Erat subscriptum a dextra Andreas cardinalis Bathoreus, princeps Transylvaniae; a sinistra autem in inferiori parte Joannes Jacobinus secretarius.

Nos igitur praemissa supplicatione nobis modo, quo supra, facta faventer exaudita et admissa, praescriptas litteras confirmationales, non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspicione carentes praesentibus litteris nostris de verbo ad verbum, sine diminutione et augmento aliquali inseri et inscribi facientes, quoad omnes earum continentias, clausulas, articulos et puncta eatenus, quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae, viribusque earum veritas suffragatur, ac in quantum iidem centuriones, peditesque pixidarii sedis Siculicalis *Marus* in continue earum usu perstiterunt, et nunc quoque persistunt, ratas, gratas et accepta habentes acceptamus, approbamus, ratificamus, ac pro praefatis centurionibus, peditibusque pixidariis saepedictae sedis Siculicalis *Marus*, ipsorumque successoribus universis, perpetuo valituras, gratiose confirmamus, harum nostrarum, pendens et authentici sigillii nostri munimine roboratarum, vigore et testimonio litterarum mediante.

Datum in civitate nostra *Alba Julia* die decima octava mensis Augusti anno Domini millesimo sexcentesimo septimo.

SIGISMUNDUS RAKOCY mpr.

JOANNES PETTKY, cancellarius.

STEPHANUS KASSAY, secretarius. .

(Eredetije *Maros-Torda, vármegye levéltárában.*)

Rákóczy Zsigmond oklevele arról, hogy szenttamási Lázár Farkas fia János és leánya Judit (előbb Henter Gáspár özvegye, majd alcsernátoni Damakos Istvánné) tiltakoztak azon káros egyezés ellen, melyet alcsernátoni Bernád Márton fiával Ferenczcel kötöttek Alsó- és Felső Csernáton, Ikafalva, Futásfalva, Markosfalva, Leczfalva, Szentkatolna, Hatolyka és Kézdi- Vásárhely határaitban fekvő székely örökségeik felől. Kelt Kis-Egrestőn 1607. okt. 4.

Nos *Sigismondus Rakoczy* Dei gratia princeps Thransilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Memoriae commendamus per praesentes, quod egregius *Joannes* filius egregii quondam *Volphgangi Lazar de Szent Thamas*, ex nobili quondam domina *Clare Bernad* consorts sua progenitus, nostram personaliter veniens in praesentiam per modum protestationis permutationisque et retractionis nobis taliter iuravit hunc in modum: qualiter temporibus non ita diu retroactibus idem protestans per imperitiam, immaturamque et imperfectam aetatem suam et nobilis domina *Judith Lazar*, nobilis *Gasparis Henter* relicta, nunc vero corsors egregii agilis *Stephani Damokos de Alcsernathon*, filia vero praenotati quondam *Volphgangi Lazar*, soror scilicet eiusdem protestantis carnalis, cum egregio agili *Francisco Bernad*, filio egregii quondam *Martini Bernad de Alcsernathon* ex parte totalium et integrarum portionum suarum possessionariorum ac hereditatum Siculicalium in possessionibus *Also et Felső Csernathon, Ikafalva, Futasfalva, Markosfalva, Leczfalva, Szentkatolna, Hatolyka et oppido Kézdi- Vásárhely*, omnino in sede Siculicali *Kézdi* existentibus, liberam quandam fecissent atque inissent, rationis compositionem; quia vero idem protestans se in praetacta compositione multum defraudatum et direptum, eamque non sine gravi praejudicio et damno iuris sui successorii atque adeo haeredum et posteritatum suarum factam atque celebratam esse sentiat: ob hoc facta huius de protestatione idem *Joannes Lazar* tam suam quam praefatae sororis suae compositionem, ex parte paenotatarum portionum possessionariorum in praescriptis possessionibus *Alsó et Felső Csernathon, Ikafalva, Futasfalva, Markosfalva, Leczfalva, Szent-Katolna, Hatolyka et oppido Kézdi-Vásárhely*, haereditatumque Siculicalium in isdem possessionibus territo-

riisque earundem habitarum, omnino in pretacta sede Siculicali Kézdy existentibus, cum prelibato Francisco Bernad factam atque celebratam, litterasque, si quae forte quomodocunque et sub quibuscunque verborum formis contra ius suum successorium superinde emanatae forent, in omnibus suis punctis clausulis et articulis ac in omni sui parte revocasset et retractasset, viribusque destitutas reliquisset et commisisset, immo revocavit et retractavit, viribusque destitutas reliquit et commisit coram nobis, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante.

Datum in possessione *Kis-Egrestő* feria quinta proxima post festum beati Michaelis Archangeli, anno Domini millesimo sexcentesimo septimo.

(P. h.)

LECTA.

(Eredetije az *Endes-család csík-szentsimoni levelesládájában.*)

1018.

Báthory Gábor fejedelem Csík-szék főúrszékét értesíti, hogy Szent-Imrén lakó Hadnagy Jánosnak három öröklött jobbágyát bírni engedi. Kelt Kolozsvárt 1609. okt. 14.

Gabriel Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Fidelibus nostris generosis egregiis, nobiles et agilibus capitaneo, iudici, viceiudicibusque regiis sedis Siculicalis Csik etc. salutem et gratiam nostram. Mi hívünknek Zent Imrehén lakó Hadnagy Jánosnak megtekintvén jámbor szolgálatját, az mely három östül maradt jobbágyit Zent Imrehén az mi commissariusink felírtak volt, úgy mint Sándor Benedeket, Sándor Antalnét és Gáspár Mihált, megattuk neki. Igy lévén azért az dolog, hagyjuk kegyelmeteknek és parancsoljuk, ez mi levelünk látván, bocsássa és bocsáttassa kezében és mint ennek előtte, ennek utánna is azonképpen hagyja bírni, usussát fructussát libere percipialván. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum in civitate nostra Colosvar, die decima quarta mensis Octobris, anno Domini millesimo sexcentesimo nono. GABRIEL princeps m. p.

(Eredetije a *n.-szebeni ltrban* 123. sz. a.)

1049.

Báthory Gábor fejedelem zabolai Mikes Zsigmondnak jobbágyúl engedi pávai Bene Istvánt, a ki előbb a Székelyföldre küldött biztosai előtt szabad székelyül adatott ki, de most Mikes Zs. birtokán lakik. Kelt Kolosvárt 1609. oct. 16.

Nos *Gabriel Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod nos cum ad nonnullorum dominorum consiliariorum nostrorum singularem nobis propterea factam intercessionem; tum vero attentis et consideratis fidelitate, fidelibusque servitiis egregii Sigismundi Mikes de Zabola in sede Siculicali Orbay existente commorantis, quae ipse nobis et huic regno nostro Transsilvaniae pro locorum et temporum varietate fideliter et summa cum animi sui promptitudine exhibuit et impendit ac in futurum quoque exhibiturus et impensurus est: agilem itaque Stephanum Bene de Pava in sede Siculicali Orbay existente commorantem, qui pridem coram spectabilibus et magnificis dominis Pancratio Senniey de Kis Sennie et Joanne Petky de Ders, protunc in Siculiam delegatis commissariis extradatus libertinum Siculum fuisse, ad praesens in bonis aviticis ipsius Sigismundi Mikes commoraretur, personalemque faceret residentiam, una cum uxore, liberis, iam natis et in futurum nascituris, nec non bonis suis quibusvis, eidem Sigismundo Mikes ipsiusque haeredibus et posteritatibus universis, cum omni iure nostro regio, hac conditione, ut mininum poscente necessitate, more aliorum iobbagionum contributionem nobis solvere debeat et teneatur idemque Stephanus Bene sit astrictus, dedimus, donavimus et contulimus, prout damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter tenendum, possidendum pariter et habendum, salvo iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Quas nos informam privilegii nostrii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae.*

Datum in civitate nostra *Colosvar*, die decima sexta mensis Octobris, anno Domini millesimo sexcentesimo nono.

GABRIEL princeps m. p.

STEPH. KENDI cancell. m. p.

ERASMUS ADAM secretar. m. p.

(Eredetije a *n.-szebeni ltrban* 124. sz. a.)

1050.

*Báthory Gábor beigtatási rendelete kancelláriai jegyzőkhöz és írno-
kokhoz, mint fej. kiküldöttekhez és szentrontási Szereday András deák-
hoz Maros-szék jegyzőjéhez és szomszédos földbirtokosokhoz, hogy
szentrontási Bereczki Mátét iktassák be némely Maros-széki falvakban
lévő jobbágyok birtokába. Kelt Kolozsvárt 1609. okt. 20.*

Gabriel stb. (A rendelet lényege ez:)

Cum quamvis regnicolarum superioribus generalibus comitiis super hujusmodi violenter pignoris titulo, sive ultro, aut etiam ob crimen aliquod emenda capitís libertate, in servitutum et jobagionatum, a quibusvis et in quibuscunque sedibus Siculicalibus subactis et subjugatis Siculis in rationem fiscí nostri reoccupandis editos articulos, fideles nostri spectabilis et magnifici dñi *Pancratius Senniey* de Kys Sennie et *Joannes Petki* de Ders consiliarii et in *Siculiam delegati commissarii* ex commissione nostra diligenter omnia consignari, ut nobis reportaverint et capitaneis conpescandi commiserint; attentis tamen stb. ... hűségés szolgálatait szentrontási Bereczki Máténak, az ő jobbágyait, kiket a fiscus számára visszavettek, 3-at Szentrontáson, egyet Torboszlón, egyet Szovátán, egyet Havadtón, kettőt Gegesen, egyet Szent-Lászlón (mindannyi Marosszékben), a kiket régi időtől fogva bírt, de a kikről okiratai hiányoztak, minden javaikkal, birtokukkal és hozzájuk tartozó minden királyi joggal neki adományozza. Kivétetnek azon jobbágyok, a kik erőszakkal hajtottak a jobbágyságra, azon kikötéssel hogy ezek a vármegyékben megállapított rend szerint évenként adót (census) fizessenek és hogy minden jobbágy minden eddigi esetleges bűne felől kegyelmet nyervén, senki szabad székelyt 500 frt fizetés büntetése alatt jobbágygyá ezentúl ne tehessen.

»Neque quispiam in posterum, neque nobilis, neque primipilus, aut cujuscunque conditionis existant, sub poena quingentorum florenorum hung, quempiam libertinorum, aut alterius conditionis Siculorum, quovis sub titulo aut praetextu ad jobbagationatum cogere ausit«; sőt a zálogos jobbágyokat is, lefizetvén adósságukat, kötelesek a mi jobbágyunkká átbocsátani. Bereczki pedig iktattassék be az ő jobbágyi birtokába.

(Eredetije a *n.-szebeni ltrban* 125. sz. a.)

1051.

Báthory Gábor új adománylevele gálfalvai Ozdi Gergelynek, Gálfalva, Monyát (máskép Boldogasszonyfalva), Bós, Szent-László, Szentrontás, Lőrinczfalva, Nyárádtő, Lukafalva és Sellye Maros-széki falvakban bírt birtokaihoz. Kelt Maros-Vásárhelyt 1609. decz. 13.

Nos *Gabriel*, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium, significantes, quibus expedit universis, quod nos cum ad nonnullorum fidelium dominorum consiliariorum nostrorum nobis propterea singularem intercessionem factam, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis fidelis nobis dilecti egregii *Gregorii Ozdi de Gálfalva*, quae ipse antea principibus huius regni Transsilvaniae, praedecessoribus videlicet nostris, ac deinde huic praedicto regno nostro Transsilvaniae, demum vero nobis etiam ab eo tempore, quo Dei beneficio ad hoc principatus fastigium sumus evecti, in omnibus negotiis fidei et industriae suae commissis, usque ingravescentem suam actatam, pro locorum et temporum diversitate, fideliter et summa cum animi sui promptitudine exhibuit et impendit, ac in futurum quoque exhibiturus et impensurus est: totales et integras portiones suas possessionarias in possessionibus *Gálfalva*, simul cum domo, seu curia nobilitari ibidem, necnon *Monyath* alias *Boldogasszonyfalva*, *Boos*, *Szent-László*, *Szent-Rontás*, *Lőrinczfalva*, *Nyárádtő*, *Lukafalva* et *Sellye* vocatis, in sede Siculicali *Marus*, aliasque quaslibet haereditates suas Siculicales, in iam antelatis possessionibus, sedeque Siculicali antelata existente habitas, in quarum a tempore adeptionis et consecutionis earundem idem *Georgius Ozdi* quieto et pacifico domino perstitisse, ac nunc etiam persistere, litteris solummodo nostris, et litteralibus instrumentis superinde necessariis et sufficientibus destitutus esse perhibetur; totum item, et omne jus nostrum regium, si quod in dictis portionibus possessionariis, domoque seu curia nobilitari, ac, hereditatibus Siculicalibus etiam aliter qualitercunque existeret, et haberetur, aut eadem, eadem et idem, ex quibuscumque causis, viis, modis et rationibus nostram concernerent collationem, simul cum cunctis earundem utilitatibus et porlinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis pascuis, campis, foenectis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis,

vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscatoris, aquarumque decursibus, molendinis, et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem, eandem et idem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis, et antiquis limitibus existentibus (rebus tamen sic, ut praefertur, stantibus et se habentibus) memorato Gregorio Ozdi, ipsiusque heredibus et posteritatibus utriusque sexus universis, novae nostrae donationis titulo, clementer dedimus, donavimus et contulimus, imo damus, donamus, et conferimus jure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas, pariter et habendas, salvo jure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Quae tunc in formam privilegii rediguntur, dum in specie fuerint reportatae.

Datum in oppido nostro *Marus Vasarhelyiensi*, die decima tertia mensis Decembris, anno Domini millesimo sexcentesimo nono.

GABRIEL princeps m. p.

STEPHANUS KENDI
cancellarius.

(Az eredetinek a guberniumtól 1764. június 18-án kiadott hiteles másolata
Ny.-Szt.-Lászlón a désfalvi Pataky-család irományai között.)

1052.

Marosvásárhelyi Békési János, felesége Borsos Judit és fiok Békési István czímeres nemes levele. Kelt Gy.-Fejérvárt 1610. máj. 20.

Báthory Gábor hűséges szolgálataiért újra megnemesíti ns. *Békési Jánost (de Marus Wasarhely)* és általa feleségét *Borsos Juditot* és fiát *Békési Istvánt* (antea quoque ut intelligimus nobiles); adván nekik czímerül:

„Scutum videlicet militare celestini coloris, in cujus campo sive area homo integer, totus ferro indutus, ense deaurato succinctus, altero brachio transfixus, altero ensem strictum sursum porrectum tenere, ac ad pedes cadaver quoddam humanum, capite truncatum, caput ejusdem recenter amputatum quasi intueri conspicietur; supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium“ stb.

Nagyobb bőkezűség okáért házait M.-Vásárhelyen a Szent-György utcában, egyiket Czikor György és Kádár Tamás özvegye, a másikat

Nagy Miklós és Nyíró András háza szomszédságában minden közteher-
től mentesíti.

Kelt Gyula-Fejérvárt 1610. máj. 20.

GABRIEL princeps m. p.

(P. h.)

(Eredetije pergamenen, kifestett címerrel, báró *Szentkereszthy Béla* úr ár-
kosi levelestádjában.)

1053.

*Balog Benedek és Pál veres drabantok megosztása székelv öröksé-
gükön a maros-széki Sellyében, 1611. máj. 13.*

Mű *Katsó* István és *Katsó* Bálint, *Tőkés* Péter és *Domo-
kos* András *Sellyében* Maros-Székben lakozandó nemes személyek
adjuk emlékezetére mindeneknek, az kiknek illik, ez mi jelen való
levelünknek rendében, hogy az mostani 1611. esztendőben áldozó-
csötörtök után első pénteken jövének mi előnkbe az két megneve-
zett személyek, tudniillik Sellyében Maros-székben lakozandó *Balog*
Benedek és *Balog* Pál veres darabantok és megbírálnak minköt
az ide alá megírt dolgokban, tudniillik jelenték mi nekünk *Balog*
Pál és *Balog* *Benedek*, hogy immár ők tovább nem lakhatnának
és alkatnának meg együtt, mivelhogy mindenik meggyermekesültek
volna, azokat meg tekintvén és nem akarván egymással háborgani
így osztozának és alkuvának meg mi előttünk, hogy az mi öröksé-
gek vagyon az ház ülés helyen kívül, mind mezőn valók és gyü-
mölcsfák, valami nekik vagyon, minden ketté oszlik köztük, abból
is úgy alkuvának, hogy *Balog* Pál kimentvén az ő helyből és *Ba-
log* Pál az közös örökségből vegyen magának annyi örökséget,
menyi jutna az ő helyben neki, de az *Balog* *Benedek* része örök-
ségben adgyon érte; ha pedig *Balog* Pál pénzzel vagy marhával
venne örökséget, a mind az ő részi volna az ház ülés helybe, hát
Balog *Benedek* le tartoznék tenni az árát, az mi épület vagyon az
életen, hát abból kivenné *Balog* Pál részét, az ház ülés helyen
az mi gyümölcsfák vadnak, hát abból is részéért az kápolnánál
való szilváskertet adák *Balog* Pálnak és avval vevé ki részét az
ben való gyümölcsfákból *Balog* Pál is; ugyan ugy hattuk, hogy ha
Balog Pál nem venne magának örökséget is, hát semmi képpen

vissza ne mehessen az ős helybe, hanem az mi része ott volna, azt megbecsülvén, Balog Benedek meg tartozzék adni az becsűjét Balog Pálnak és Balog Pál is el tartozzék venni, mely dologban mi bírák lévén, vetettünk száz forint kötelet, hogy ha valamelyik fél neki nem állana az végzés szerint, hát az megálló fél megvehesse az száz forintot az meg nem álló félen, kinek két része az bíraké, harmada az megálló félé. Kinek bizonyosságára adtuk az mi hitünk szerint irt levelünköt pecsétünkkel megerősítvén ugyan feljül megírt helyen és napon. Az új adó szedő vedő léssen rajtuk közönségesen, fizessék azt.

(P. h.)

(P. h.)

(P. h.)

(P. h.)

(Eredetije a *selyei* ev. ref. egyház levelesládájában, közli Sámuel Aladár úr, ottani ev. ref. lelkész)

1054.

Báthory Gábor tömegesen megnesemít háromszéki testőr gyalogokat, közös címerral adományozván meg őket. Kelt N.-Szebenben 1611. jun. 12.

Báthory Gábor megnesemíti Nagy István testőr (praetorianus) hadnagyot (ductor) és Nagy János Pál (Barátosfalváról), Beder Gáspár, Szőcs Mihály, Szőcs Bálint, Gruzda András, Király János, Ferencz Bálint, Lovász István (Körösről), Lukács, Chutak András és György, Vajna Ferencz (Kovásznáról), Bogyó Mihály, Deák Demeter (Zaboláról), Fazakas István (Pakáról), Molnár János, Mihály, Bálint (Kézdi-Vásárhelyről), Bálint Gergely (Futásfalváról), Ambrus Mihály, Bartha Miklós (Alsó-Thorjáról), Miklós János (Oklándról), Nagy András zászlótartót (Somlyóról), Kádár György trombitást (Fiátfalváról), testőr gyalogokat, nem nemes és jobbágy állapotokból kiveszi és nemességre emelvén, a következő címert adja nekik: a paizs vörös mezejében zöld gyepen két oroslán hátsó lábukon állva, melyek közül a balról álló jobb első lábával véres kardot tart ütésre emelve, ballábával mindkettő puskát tart; a paizs felett zártsisak, azon korona, melyből félmedve és féloroszlán emelkedik ki, ez jobb lábával babérkoszorút, jobbával zászlót tart.

A címér leírása eredetiben: „Scutum videlicet militare rubei coloris erectum, in cujus campo sive arca duo integri leones super viridi cespite posterioribus pedibus adstant dispositis, anteriorem vero

dextris unus quidem a sinistro mucronem sanguine tinctum ungvibus fortiter comprehensum vibrare, ictumque inferre, sinistris autem bombardam ab utrinque teneri visuntur, scuto galea militaris clausa incumbit, quam corona sive diadema regium contegit, variis gemmis unionisbusque variegatum, deinde rursus dimidius item leo umbilicotenus emergens, dextro laureum sericum, sinistro vero pede vexillum servare cernitur, ex cono vero galea tenia sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant.“

Kelt Szebenben 1611. jun. 12.

GABRIEL princeps. (P. H.)

Kivül: Ao 1611. 18 Junii in possessione Kovaszna publicatae.

(Múlt századi másolatban *Beder Károly* bp. vámfőtiszt úr tulajdonában.)

(A Siebmacher-féle Wappenbuch szerint *Beder Mihály* számára

Rákóczy György 1637-ben adományoz címert.)

1055.

Báthory Gábor hilibi *Gaal János* és *haralyi Arros Imre*, *székely gyalog-puskás hadnagyoknak és utódaiknak adományozza az Imecsfalván, Orbai-székben és más székely székekben levő mindazon birtokokat, melyek előbb Imecsfalvi Imecs Mózes tulajdonában voltak, de a melyeket ez a Forgács Zsigmond és Sorbán vajda betörő hadaihoz való csatlakozása miatt hűtlenségeért elvesztett. Kelt Kolozsvárt*

1611. október 19.

Nos Gabriel, Dei gratia Transsilvaniae, Valachiae Transalpinaeque princeps, partium regni Hungariae dominus ac Sicularum comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod nos cum ad nonnullorum fidelium dominorum consiliariorum nostrorum singularem intercessionem nobis propterea factam, tum vero attentis et consideratis fidelitate fidelibusque servitiis fidelium nostrorum egregiorum et nobilium Joannis Gaal de Hylib et Emerici Arros de Haraly certorum peditum pixidariorum Sicularum ductorum, quae ipsi nobis et dicto regno nostro Transsilvaniae ab eo toto tempore, quo ad huius principatus nostri regimina singulari Dei optimi maximi beneficio electi sumus, in omnibus occasionibus fideliter exhibuerunt et impenderunt ac in futurum quoque exhibituri et impensuri sunt: totalem igitur

et integram portionem possessionariam, seu curiam ac domum nobilitarem, aliaque quaelibet bona, jura possessionaria, res mobiles et immobiles, quocunque nominis titulo vocitatas, in possessione *Imeczfalva* vocata et sede Siculicali *Orbai*, aliisque sedibus Siculicalibus existentibus habitas, quae alias *Moysis Imecz de Imeczfalva*, praefuisset, sed ex eo, quod idem Moyses Imecz fidei et fidelitatis suae, quae nobis tanquam legitimo principi firmissimo iuramenti vinculo obstrictus erat, immemor, factione *Sigismundi Forgacs* ac *Sorbani* vaivodae in hoc regnum ac aliis nonnullis regni huius factiosis nobilibus more hostili irrumpentibus, manifestissimorum videlicet saepe dicti huius regni nostri Transsilvaniae aemulorum adhaesisset, nomenque suum labe infidelitatis obfuscasset, ob hoc in notam perpetuae infidelitatis incurrendo universa et quaelibet bona et, jura eiusdem ac portiones possessionarias ubivis intra ambitum huius regni nostri Transsilvaniae existentem habitas, ad nos, consequenterque collationem et dispositionem nostram devoluta esse perhibentur et redacta, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem et idem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, memoratis *Joanni Gaal* et *Emérico Arres* (sic!), ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis clementer dedimus, donavimus et contulimus iure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas, pariter et habendas, salvo iure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Quas nos in formam privilegii nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae.

Datum in civitate nostra *Colosvar* die decima nona mensis Octobris anno Domini millesimo sexcentesimo undecimo.

GABRIEL princeps m. p.

(P. H.)

(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban.)

1056.

Angyalos János levele bessenyői Fúzi Jánoshoz Feketehalom kiostromlásáról s a szászok ellenállásáról Báthori Gáborral szemben. Kelt Meggyesfalván 1612. márcz. 29.

Szolgálatom ajánlása után minden jókat kívánok kegyelmednek.

Minthogy ilyen esős üdő tordúlt, most uram az árpáért nem küldhetek; de ha üdő leszén, vasárnap vagy hétfűn irte küldők s kgdnek megszolgálom.

Hírt tudakozik kgd. Tudom az mit én hallottam, kgd is hallotta. Ma valék *Vásárhelt*, kérdezkedém bíró uramtól: mondá, hogy tegnap jött volt egy posta, bányászokért küldte urunk; azt beszéltette, hogy urunk lőtette *Feketehalmot*, s hogy látták az benne valók, hogy szinte megveszik, szót adtak ki s megadták; de immár olykor volt, hogy szinte megveszik volt, mindazáltal urunk most is elvette ... [két sor kiszakadva] ... sem bántotta volt, sem az kastélyt sem hatta volt felverni, addég mig az posta eljött. Ílést sokat találtak benne. Az brassaiak amaz istentelen *Fejír Mihály* után bolondoskodnak, nem akarnak meghajlani. Urunk írta az *vásárhelyi* bírónak, hogy oly készen tartsa az szekereket, hogy mihelyt az bányászok érkeznek, mindjárást elmelessenek; mind magok s mind szerszámok alá szekereket rendeljen. E. D. Vestram feliciter valere cupio. Ex *Meggyesfalva* 29. Martii 1612.

Ejusdem Dominationis Vestrae

servitor frater

JOANNES ANGYALOS.

Külczm: Egregio domino Joanni *Fwzi de Bessenyoe* etc. domino observandissimo.

(Eredetije, két darabba szakadva, közepén elrongyolva, özv. *Cserey Jánosné* úrnő birtokában.)

1057.

Maros-széki lőrinczfalvi György bíró (máskép Menyhárt György) és felesége jobbágyúl kötik magokat gálfalvi Ozdi Gergelynek, Maros-szék jegyzőjének. Maros Vásárhelyt 1613. jan. 2.

Mi *Bot Lőrincz Szentrontáson, Iszlai Miklós Iszlóban Marus székben* lakó nemes emberek adjuk emlékezetre mindeneknek, az kiknek illik, az mi levelünknek rendiben, hogy ebben az

ezer hatszáz tizenharmadik esztendőben, második napján Januáriusnak, mikor lőttünk volna *Székelly Vásárhelyt Maros-székben* az nemes *Tsíszár Gál* és felesége *Veres Anna* házánál, jövének mi előnkben egyfelől az nemes gálfalvi Maros-széki *Ozdi Gergely*, az Maros-széki notárius, másfelől Lórintzfalván Maros-székben lakó *György bíró*, kit *Menyhárt Györgynek* is hívnak, az ő feleségével az *Dorotyával* egyetemben, ki azelőtt volt az megholt *Padótz Mihály* felesége, és mi előttünk szabad jó akaratjok szerint, senkitől nem kényszerítettvén, köték és adák magokat örökös jobbágyúl az megnevezett *Ozdi Gergelynek*, ilyen okon, hogy *Ozdi Gergely* is minden oltalommal és segítséggel legyen ő nékiek, kiváltképen lórintzfalviak ellen, kik mind személyekben s mind az megnevezett *Padótz Mihály* fiával ugyan *Mihálylyal* együtt háborgatták, idegen és gyámoltalan emberek lévén. Kire mi előttünk *Ozdi Gergely* is ígéré magát, hogy tehetsége szerint illendő gondjokat viseli mindenekben, ezt is hátra nem hagyván, hogy ha az megnevezett *Menyhárt György* vagy maga, vagy az ő felesége *Dorottya* ez kötéshez nem tartanak magokat, tehát *Ozdi Gergely* és maradéki minden névvel nevezett helyeken hozzá nyulhassanak és mint jobbágyot engedetlenségért illendőképen megbüntethessék mind magokat, mind peniglen maradékjokat, ha ez kötéshez nem tartanak magokat; kiben semmi törvénybeli orvosság ne használhasson, sem peniglen fejedelmek grátiái, hanem mind szabad városokon, fő emberek háta megett, úton, malomban, akármi névvel nevezett helyeken exsequálhassák *Ozdi Gergely* és maradéki ezen levélnek erejével. Kin minékünk kezeket is beadták. Ennek bizonyosságára és erősségére adtuk ez mi pecsétes levelünket, hitünk szerint irottattat. Datum loco, anno et die in praenotatis.

(Az eredetinek a guberniumtól 1764. jun. 18-ról kiadott hiteles másolata *Ny.-Szt.-Lászlón*, a désfalvi *Pataky-család irományai* között)

1058.

Báthory Gábor rendelete *Tholdalagi Mihály* háromszéki alkirálybírónak és több nemesnek, hogy *Imecs Mózes* ártatlanul elfoglalt rész-jószágát *Imecs Lászlónak* adassák vissza *hilibi Gál Jánostól*. Kelt Nagy-Szebenben 1613. április 17.

Gabriel, Dei gratia Transsilvaniae, Valachiae Transalpinaeque princeps, partium regni Hungariae dominis et Siculorum comes etc.

Fidelibus nostris egregiis, nobiles et agilibus *Michaeli Tholdelegy (így!) vicejudicio (így !) regio, Ladislao et Paulo Mihálcz, Mattheo Dók (Deák ?) de Gelencze, Stephano Nagy, Georgio Zekely de Hatolyka, Joanni Kondrat, Franisco Aczél de Imeczfalva, Paulo Vas, Emerico et Nicolao Czeh de Zentkatolna, omnino in sedibus Siculicalibus Sepsy, Kezdý et Orbay* existentibus et commorantibus, praesentes nostras visuris, salutem et gratiam nostram.

Mi hívünk *Imecz László* secretariusunk jelenté mi nekünk könyörgése által, hogy az elmúlt üdőkben az mint *Hiliby Gál János és Haraly Arros Imreh* az *Imecz Moyses* része jószágát sinistra expositione mi tőlünk megkérték volt, mely *Imecz Moyses*nek ártatlanságáról az megholt *Némety Gergely* tanácsiak jól informált vala; mely causat *Imecz László* az tisztek előtt törvény szerént is megnyert volna; mely dolognak exequálására az mit jószágában és marháiban *Gál János* meg nem adott volna, az tisztek kegyelmeteket választották volna; de az mint panaszolkodásából értjük, mind ez ideig is az törvény ítéletit praetermittálván, semmit az dologban nem efficiált volna. Így lévén az dolog, hagyjuk kgteknek, parancsoljuk is serio, ez levelünk látva, ha mit az megnevezett *Gál János* az exponens jószágából vagy marhájában megtartott volna, mox et defacto minden haladék nélkül az törvény ítéleti szerint, erről több levelünket nem várván, exequálja kgték. Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutus.

Datum in civitate nostra *Cibiniensi* die decimseptima (így !) mensis Aprilis, anno Domini millesimo sexcentesimo decimo tertio etc.

GABRIEL princeps m. pria. (P. H.)

(Eredetije a *Székelly Nemzeti Múzeumban* Sepsi-Szt.-Györgyön.)

1059.

Báthory Gábor rendelete *Fejérmegye tiszteinek*, hogy a megkegyelmezett *Geréb Györgynek* birtokát *Árapatakn és Erősdön, Eördeög Mihály* kezéből kivévén, visszabocsássák. *Kelt Nagy-Szebenben 1613. julius 7.*

Gabriel, Dei gratia Transilvaniae, Valachiae, Transalpinaeque princeps, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc.

Fidelibus nostris generosis, egregiis, nobilebus, comitibus, vicecomitibus et iudlium comitatus *Albensis* Transilvaniae, nobis sincere dilectis, salutem et gratiam nostram. Mivelhogy *Arapatakán* lakó *György Gerébnek* mű hívünknek és jószágának megkegyelmeztünk, az mint ennek előtte is parancsoltunk kegyelmeteknek, most ismét denuo, így lévén az dolog, hagyjuk kegyelmeteknek, parancsoljuk is serio, ez levelünk látván, az articulus continentíája szerint ez exponensnek *Arapatakán* és *Erösdön* levő kis jószágocskáját *Eördeög Mihál* kezéből kifoglalván, bocsássa mindjárást az megnevezett exponensnek kezében és engedje békességesen birni, erre több parancsolatunkat nem várván. Secus non facturi. Praesentibus perfectis exhibentis restitutus.

Datum in civitate nostra *Cibiniensi*, die septima mensis Julii, anno Domini millesimo sexcentesimo decimo tercio.

GABRIEL princeps. (P. H.)

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban*.)

1060.

A szászok Segesvárott tartott gyűlése Udvarhely-szék közönségét felhívja, Báthory Gábor idejében szenvedett sérelmeiket keservesen felpanaszolván, hogy Szeben városának és régi szabadalmaiknak visszaadatására nekik segédkezet nyújtsanak. Kelt Segesvárt 1613. decz. 13.¹⁾

Generosi, egregii, nobiles et agiles, domini, amici et vicini, nobis semper observandissimi, servitorum nostrorum paratam commendationem. Aldgya megh az zent Isten kegyelmeteket kevansaga zereenth valo sok jokkal.

¹⁾ Ezt a korfestő nagybecsű levelet, mely a szászok elkeseredését Báthory Gábor politikája ellen s aggodalmát Bethlen Gábor uralkodása elején oly élénk színekkel ecseteli, az eredeti írásmódot megtartva közöljük. Nemcsak azért, mert a rossz magyarság miatt a helyes kihangzásra való átírás itt-ott bizonytalan és erőszakolt lenne, de főkép azért, mert jellemző látnunk a maga eredetiségében (orthographiájával), hogyan tudtak akkor a szászok magyarul fogalmazni és írni. A levél Báthory Gábor fejedelem megöletése (1613. okt. 27.) után két hónappal kelt, midőn Bethlen Gábor immár Szebent kézhez vette és a szászok, attól tartván, hogy Bethlen is folytatni fogja Báthory Gábor politikáját, s Szebent a szász földtől ő is el akarja szakítani s azt fejedelmi várrá változtatni: Segesvárra gyűltek s ligát kötöttek magok között (decz. 10.) s az adót is megtagadták addig, míg Szebent vissza nem kapják. Ebben a törekvésükben támogatásra szólítják föl a székelyeket is.

Nem ok nelkwl¹⁾ írtak ezt az verset az beolczj poétak, hogy incidit in Scyllam qui úult vitare Charybdim. Az mi dolgaink is ez mondastol nem küleombeznek, elfedezúe sinczienek egýnehan ezten-deóteól fogúa megh tapasztalható romlasink, nagy vezzedelmink, kik az keözeónseges dolgainkat concernaliak, mondhatatlan kesserúes eletink, gýalazatos búdosasink mind ez oraigh elreítúe vilagossagunk, homalýban tékerégh fenies chýllagúnk. Ez mondás kwl is thý kegyelmetek, az kinek igaz lelki wsmereetti uagion, által lathatta es nala(!) uagion nagý inseguek megh giwkeöreztetéssek es restauraltatot vizontagh mint Bathori Gabor ideýében zerkeztetet helyzhetetett(!). Az ki io megh hania vetti elmeiben íorgattýa nem sok wdeó telúe az mi nagý kesserúes megh zaanhato arúa hazanknak eghtelen vezzedelmének eredetek kik léttenek legyen feltalalnok(!) es kezeóý, Erdelýnek romlassanak zúrzaúaroknak indítóý es vegezetre lakoltatóý ízekben esett nemelieknek. Zoktak mondani, qui discrimen amat persaepe peribit in illo. Az Ur Istennel vagion az hatalom, megh bñntettei) ostorra, az kikre eó zent feolsege bochatýa, bekesssegesen kel zenúedniek, megint mint kegielmes attýa mégh téreó bwqesin keoneórúl sulios bñntetessit iagaz(!) hwt által, megh enjhitý, vígaztalasra fordíttýa. Imar egýnehanj eztendeýe el múlt, hogy mwnkeótt Zazsagúl feókeppen sok niavaliakkal eo zent feolsege latogatot, melieknel eó zent Istensegeteól nagýabakatt is erdemlettwnk volna, mert bwnéös fiaý vagiunk irlgalmassaga eleott. De megint tamaztiúk eo zent feolsege zent zeký eleiben igassaginkat, kiket mindenkor iambor istenfeleó kereztený feiedelminknek híven mutattunk. Teorweninkben zolgaltunk, raitunk esset kborlasokra okokat nem attunk, ez nagý essetert nem volt vetsegúnk. Oda úagion minden priuilegiomúnk, igassagúnk, teórwenúnk, *megh senývedúe feneteól megh emeztúe, koporsoban el temetúe, az nagý seótetseghben zaarok alatt, keöteözúe minekúnk Zazoknak feýúnk Zebennek varossa*, valamikor az teób tagok keözeót az feó beteges faýdalmas, zúgasokkal nílalásokkal zaggattatik, navaliak teórik, ákor mind az egez testnek úagion gýötrelme, hogy ha pedigh az teób tagoktól el zakaztiai az feót, az derekanak nem sok haznat vezik, holt testnek erszeketlennek meltan mondhattýak, nem chak az Zazoknak, hanem

¹⁾ Az *ú*-t jelentő *w* felett *két pont* van; az *u*-t jelentő *u* felett *egy pont*, a *v*-t jelentő *u* felett *vonás (ú)* áll többnyire; az *ö eo* és *eö* az *ü ú* alakban is van írva.

Erdélynek is sok züksegikert hazon es segedelem volt, Zeben, az teob varasok is azon keppen vezzedelmes wdeiekben valamely jambor bizot urunk és barátunk keúanta, helt attunk hazanepüel annak, mint magunkat az ellenseghteól oltalmaztuk, jóllehet most kygyöt bekat kialtanak reank, zamkivetest eoruendeznek kenainknak, kik sok marhainkal teölteöztek, most is ugian azokbol rakodnak, lakohe-linkbeól, hazainkbeol idegenek es hazankbeliek is torkon úere marhainkat el úeúen, niomorú feleseginkel, gyermeinkel, sírankozó arwakkal az hideghre zamkivetesbe rekeztettek. *Sokkal küleombez az búdosó sidoknal eletwnk*, mert ha iden orzagokban megh tartatnak niúgodalomban, kerezten oltalomban, varasokban, cellaczkaýokban adoiakat megh adúan feýedelmeknek, zokottlan dolgokkal nem haborgattiak. Ezekreol teóbbet zolhatnank. Erdelnek fel fordúlassanak ket az vagy egýnehaný emberek voltanak okai, melliet ha eggiesek voltunk volna nem onnitra(!) czondorlottak volna, teórtentek azerth ezek fel fualkodot telhetetlen megh elegendhetetlen gyomrokból hamis tanaczok által keóúetsegek mia, dicziretet kencziet, sok marhakot ragadomaniok által, orzagot is fertelmessúl hwtszegesekkel magokhoz kapcziolanak, artatlan verontássokat (!) zaýunkban az ízý, nemzetseginknek zomzedinkan nagyot patralanak, az hírnek newnek zerze-seért, ez napigh sok eozuegieknek arúáknak, ferfiaknak zokogo oháýtasokra, zomorúságos keserúessegekre, keonieörülheteo sírasokra, ha mégh gondoliuk mint az három nemzetseghnek nagý karokra. Jer kerdgiunk azok, honnan es mibeól zarmaztanak, vegýúik czak az egy telhetetlenseget eleó, nagý tiztesség keuanast, kikben most eúezúnk vzunk torkigh, azok mingiart az darekos dolgokra igazítanak, nem kel annak sok vezetes. Talam erre az írasunkra nemely barátunk azt feleli ertelmeheöz keppest: az es ezek bar iarjanak meltan valliak az mit látnák. De ne azt keóúesswk megh hidgye kegyelmetek, ha mai raitunk holnap kegyelmeteken eshetik. Nam tua res agitur paries cum proximus ardet. Most az mint felliúl is megh irtuk az in-segben, in summa minden nemú igassagink halúa fekwznek, melieket sok faratsággal theoredelmes szwuekkal, zamlalhatatlan keóltse-ginkkel zúntelen keóneörgesinkel az két czazarnal kegyelmes pro-úidentioýok által megh nyert dolognak saýatunkat itillwk vala, orzagúnknak megh maradandó es elleobi statusokban allando czjen-degett remenlwnk vala, melliekre ez mostanni urunk ereós hwttel

azokat mi nekünk restitualni ígírý vala, holot az hatalmas czýazar-tol serio megh is volt parancziolúa, hogy Zebennek varossat cum omnibus suis pertinentiis kezünkbe adgya, kibe semmi sem teolt. Most is igsz teorwenúnk romoltan romol, az kiben erzekensegh vagyon búsulhat raita. Annak okaert ezeket latván, nem keptelen solicialasunk, hanem igaz regý jambor kereztený kyralioktol, feýedelmekteól adatot confirmalt privilegiomink, tiztessegúnk gýalazatunk, saniarú élettünk, maradekinknak fenleó istapja es zabadsaga unzol es kénzerít niughatatlanúl, azoknak recuperalassokra. Qui suum expetit, iustum expetit. *Mégh csak az oktalan allat is, mikor fekúeó helybeól kelettlenül felkeóltik, mégh mordul erte,* mennivel inkább my nekünk kiknek ez napigh oda varosunk, mindenfele nevel mégh nevezett marhaink, raytunk valo fertelmes czelekedettek, mindennapi budosasink, hogy zenvedgiuk el, nem keúeseket twrtúnk, csak az mienket keuanjuk, nem az masét. Protestalunk azerth elseóben Istennúnk eó zent feolsege eleót ez uilagh latara, hogy my semminek okaý nem voltunk, sem nem lezúnk, fay es gyütreótt kegietlen esetünk, zemúnk eleótt visselliúk el feledelhetlennúl terhes igankot, ha megh gondoliuk communis perniciesnek cladesnek affirmalthatiuk. Jól lehet az mult telben is kegyelmeteknek írtunk volt zükséges dolgainkrol, emlekeztetúk az hütte meliet egymasnak keótetünk volt, mégh tartotak azt attýaink, abban eltek, vettek az czendes bekesseget, múnékünk is az mégh gondolnúnk io volna, akkor reóúid seót semmi león valazzúnk, csak fustben múlatta kegyelmetek el; elmeýenkenben forgassunk azerth mégh maradassunkra valo utainkat visgaliuk ez mostani kiadatot articulosokat is zorgalmatosson mire tendatianak vagion bizonios hatarok egymast ertwen keózbeól Christus Urunk eo zent feolsege lezen paýsunk, igassaginkban vezerunk, kegyelmetek-teol mü az Universitas Zazsagul azt keúáiuk, hogy Zebent kezunk-heöz segetezýe meltoztatni, firmiter legien melettünk, mint az regý attýaink ideiekben, teólunk mint az mult eztendeokban el ne hassonlion, igassagútikban meletúnk legien, reank kardot ne vonion, egiet erezunk, el romlot tenrweninket megh tartani eróssíteni segítzie, keóneorgessekkel minden wgyekezetekkel, kereztený oltalmokkal, hogy ennelis nagio b vezedelemben ne eýtessunk. Akarjuk azerth kegyelmeteket ez levelúnkkel zoretettel intenúnk most a zwksegh az mi privilegiominkat zomjuhozunk, azokat kévaniuk, akarjae neme,

tudni akarjuk kegyelmetekteő, mert az nagy zokatlan teorwente-
lensegek zintén diadalmat veznek es vettek is raitunk. Inkab aka-
runk mw Zazok még halmunk tiztessegúnkre, semmint ez gyalazatos
eletben mindeneknek csufiokra ez vilagban elnünk. Ha még h nem
adattik zabadsagunk *Zebenek varosa*, mw bennünk mint azeleőt
még h nem foglatkozik ha akariak bizoniosson hidgie, kit sokzor
még h mutattunk ez utanis nem idegenseget seőt nagy bizodalmost
varja kegyelmetek teollünk. Isten eltesse kegyelmeteket.

Datum in Segeswar in generali nostra congregatione die 13.
mensis Decembris, anno 1623 (*1613 helyett*).

Generosis egregiis Dominationibus Vestris

amici vicinique sýncere beneuoli

Magistri civium, iudices, caeterique iurati
civitatum et septem sedium Saxonicalium
nunc pariter Segesuarini existentes.

Külczím: Generosis, egregiis, nobilibus, capitaneis, regýs iudi-
cibus, primipilis, libertinis, agilibus, caeterisque ordinibus et inhabita-
toribus sedis Siculicalis Wduarhely etcetera Dominis, amicis, vicinis et
fratribus nobis confidentissimis.

Hátán közel egykorú kézzel: Anno 1625 sein dise Prieff aufge-
funden worden, begriffen in sich die widergebung der *Hemanstad (!)*
durch den Fürsten Bethlen Gabor, anno 1614 den 18. tag Febr. Sein
billig aufzuheben pro memoria.

(Egykorú hibás másolat a *n.-szebeni levéltárban* 313. sz. a.)

1061.

*A berekeresztúri (Maros-széki) ev. ret. egyház és a hozzátartozó leány-
egyházak összes híveinek határozata. Kelt B.-Keresztúrt 1613-ban.*

Anno 1613. Decretam

universorum parochialium Bere-Kereszturiensium.

Az egész megye ezen adta bé a kezét egyik a másiknak a
János Deák házánál: hogy a mikor a prédikátor és mester bérit
megszokták adni nyárban, napot hagyván a megye 3 forint birság-
gal, tehát a végezett napokra valaki meg nem adná a kalongya
bért, tehát mindgyárást azon nap után egy bizonyos napra a pré-
dikátor és scholamester mindenik faluban kimenjenek és a falut az

egyháziak és a falubéli bírák öszvegyűjtsék és három forint birság alatt tartozzék a falu béreket feligazítani. Ha valaki pedig meg nem akarná adni, mox et defacto három forintot *dulljanak* rajta a megye számára, és a bért is megvegyék rajta.

Ha pedig valamelyik falu ezt negligálná, elmulatná, a megye azon a falun három forintot *dulljon*, a bért is megvegye. Ha hol pedig oly vakmerő ember taláztatnék, a kit megkelletnék *dullni* és a falut, vagy számos embereket törvényhez hívná érette, avagy erőszakot tenne rajtok, hogy házára mentenek: a megye tartozzék melléje állani a dülőknak és megoltalmazni.

A kik beadták kezeket ezen a végzésen, ezek kik ide alá megíráttak: *Keresztárról*: János Deák, Kósa István, Nagy Thamás, falu képiiben; *Beréből*: Istvánffi Mihály, Kozák István és Sikó István; *Mogyorósról*: Nagy Szőke Péter, Göböl Mihály falusbíró, Csánádi András; *Márkodból*: Marton Miklós, Kádár Demeter, Siklodi Ferencz, Szabó Mihály; *Kendőből*: Kis Csont Péter, Kendei Mihály, Abodi György és Kis Miklós; *Májából*: György Pál, Sükösd János, Nagy János és Nagy Miklós; úgy hogy örökké való megtartás legyen ez ő közöttök.

1618. aug. 6-án az egyházlátogatás alkalmával a papok ezt a határozatot jóváhagyják és latin záradékkal megerősítik. Aláírja Batizi János senior.

(Az eredeti másolata (1687-ből) a *Marosköri esperesség levéltárának* 31. számú nagy anyakönyvében 93. l. *Maros-Vásárhelyt.*)

1062.

Bethlen Gábor rendelete Háromszék főtiszteinek, hogy zágoni Jankó Péternek Demeter Péter nevű ős johhágyát kezébe adják. Kelt Fogarason 1615. febr. 20.

Gabriel *Bethlen*, Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Generosi, egregii, nobiles et agiles, fideles nobis dilecti, salutem et favorem nostrum.

Zágonba lakó *Jankó Péter* hívünk adá értésünkre, hogy noha egy *Demeter Péter* nevű régi őstől maradt jobbágya megadása felől immár két úttal is parancsoltunk, de mégis kegyelmetek ő neki nagy kárára mind ez ideig is nem adta volna kezében. Mivel pedig nem akarjuk, hegy senki híveink között igazságában periclitáljon, hagyjuk serio, parancsoljuk is kegyelmeteknek, ez levelünk látván,

ezt az dolgot elővöven, quod iustum est, hoc faciant és ha brevist illet, az szerint is dijudicalja, az törvény penig, hogy ha hozza, mingyárast az megnevezett jobbágyot az exponens kezében adja. Secus non facturi. Datum ex arce nostra *Fogarasiensi* die 20 mensis Februarii anno Domini 1615.

GABRIEL BETHLEN mpr. (P. H.)

Külczim: Generosis, egregiis, nobilibus et agilibus capitaneo, iudici, viceiudicibusque regiis trium sodium Siculicalium *Sepsi, Kizdi* et *Orbai* etc. Fidelibus nobis dilectis.

(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban.)

1063.

Bethlen Gábor megrendeli uzoni Beldi Kelemen Háromszéki kapitány-nak és oltszemei Mikó György királybíró-nak, hogy Zágomban, Orbai-székben lakó Jankó Péternek Demeter Péter nevű jobbágyát rögtön kezébe adják. Kelt Gyula-Fejérvárt 1615. szeptember 3.

Gabriel *Bethlen*, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus, et Sicolorum comes etc. Fidelibus nostris, generosis ac egregiis, nobilibus, agilibus, *Clementi Beldi de Uzon*, capitaneo, *Georgio Miko de Olezeme*, judici regio, item vicecapitaneis, vicejudicibusque regiis trium sedium siculicalium *Sepsy, Kizdy et Orbay*, cunctis etiam aliis, quorum interest, seu intererit, modernis scilicet et futuris quoque pro tempore constituendis, praesentes nostras visuris, salutem et favorem nostrum.

Zágomban Orbai-székben lakó hívünk *Jankó Péter* adja értésünkre könyörgése által, jelentvén, noha ennek előtte is egy nehánszor parancsoltunk kgdnek, hogy egy *Demeter Péter* nevű jobbágyát, ugyan zágoniat (kinek az atyafiai mostan is ez exponens szolgálják) kezében adná; mindazáltal nem tudják oka mi legyen, parancsolatunknak engedetlen levén, mind ez ideig is kezében nem adta, hanem csak procrastinálta felőle, holott az törvény is deliberált felőle, hogy kezében adassék; de sem az törvény ítéletire, sem egy néhány úttal való parancsolatunkra nem restilualta. Hagyjuk azért és parancsoljuk is kgdnek denuo serio, erről való több parancsolatunkat nem várván, kgték absque ulla mora et procrastinatione *Jankó Péternek* az megírt *Demeter Péter* nevű jobbágyát adja kezé-

ben és engedje bírni, úgy mint őstől maradt jobbágyát. Secus nulla ratione factoris. Praesentibus perlectis, exhibenti restitit.

Datum in civitate nostra *Alba Julia* die tertia mensis Septembris anno Dni millesimo sexcentesimo decimo quinto.

GABRIEL BETHLEN m. p.

(P. H.) SIMON PECHI cancellarius m. p.

CASPAR BEOLEONY secr. m. p.

(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban.)

1064.

Bethlen Gábor a marosvásárhelyi iskola ifjúsága, Javára, 150 m. Forint évi segélyt rendel a kincstári jövedelemből, évi két részletben, Szt.-György és Szt.-Márton napján, kiadatni. Kelt Meggyesen 1615. okt. 31.

Nos Gabriel *Bethlen* stb. Memoriae commendamus tenore, praesentium significantes, quibus expedit universis, quod nos tum ad nomullorum fidelium dominorum consiliariorum nostrorum singularem intercessionem nobis propterea factam, tum vero commodo, emolumento et promotioni juventutis *scholae Marusvasarheliensis* consulere volentes, ex illa principali nostra numificentia, qua ecclesiasticas quasque personas prosequi consuevimus, eisdem etiam ex proventibus fiscalibus sive arenda decimarum nostrarum Transsilvaniensium centum et quinquaginta florenos hung, annuatim dandos, donandos et conferendos duximus, ea tamen conditione, ut eandem pecuniae summam non alio, quam ad commodum et sustentationem jam factorum studiosorum convetant, prout damus, donamus et conferimus per praesentes. Quocirca fideli nostro gen. dno Balthasari *Chieszeliczky* de Zilwas, universarum decimarum nostrarum Transsilvaniensium suppremo arendatori, moderno scilicet et futuro quoque pro tempore constituendo, eorumque vices gerendo, cunctis etiam aliis, quorum videlicet interest, seu intererit, praesentes nostras visuris, harum serie committimus et mandamus firmiter, ut acceptis praesentibus, praescriptos centum et quinquaginta florenos ex dictis proventibus fiscalibus a modo deinceps singulis annis ad usum et utilitatem jam factorum studiosorum *Maroswasarheliensium*, dimidiam quidem partem, ut puta septuoginta quinque florenos, ad diem sancti Georgii martyris, alteram autem partem ad diem sancti Martini epis-

copi reddere et administrare modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutus.

Datum in civitate nostra *Meggies*, die ultima mensis Octobris a. D. 1615.

GABRIEL BETHLEN mppia.

(P. H.) SIMON PECHY cancellarius mp.

CASPAR BEÖLEÖNY secr. mpa.

(Eredetije a m.-vásárhelyi ev. ref. egyház levéltárában 22. sz. a.)

1065.

*Bethlen Gábor rendelete Háromszék és Csíkszék kapitányainak, hogy Károlyi István kászonréti, somteleki és szentléleki (háromszéki) birto-
kához Mattis János is jogot formálván, a széken ítéljenek köztök. Kelt Gy.-Fejérvárt 1615. nov. 30.*

Gabriel *Bethlen*, Dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris generosis *Clementi Béldi de Uzon*, triam sedium Siculicalium *Zepsi, Kezdi et Orbai* ac *Francisco Miko de Hidveg*, sedis *Czik Gergio et Kazon* capitaneis, cunctis etiam aliis, quorum interest, seu intererit, praesentes visuris, salutem et favorem nostrum.

Ezelőtt egy néhány nappal *Károly István* udvari szolgálk instantiájára emanáltattuk volt patens levelünket, hogy az articulosoknak continentiája szerint a *Kazon retit* és *Somteleken* és *Zentléleken* s egyéb helyeken való ős jószágait, udvarházhelyeit és azokhoz való örökségüket a mostani possesoroknak kezeikből kifogalalván, *Károly Istvánnak* kezében bocsátaná és a mi közti azokhoz valakinek volna, extra dominium suis modis keresné; mely parancsolatunkkal procedálván, mi úgy tudjuk, hogy már kezében is adott; holott pedig az ellen a mi vitézlő hívünk *Mattys János* is bennünket megtalálván, azokban a jószágokban bono modo praetendálja magát lenni. Az két félnek fejedelmi kötelességünk és hivatalunk szerint nem akarnánk megfogyatkozni; hogy azért egyik pars is mireánk méltán ne panaszkodhassék, ez formán resolváltuk nekik magunkat: tudniillik, hogy valamit már ekkedig vigore mandati nostri patentis *Károly István* consequált, akármiféle örökség

és jószág, avagy selyér jobbágy legyen az, a kihez Mattys János jussát praetendálja, abban vi et absoluta potentia mediante Károly Istvánt semmi úton meg ne merészelje háborítani, hanem az ezerhatszázkét esztendőbeli articulusnak continentíája szerint füstiről a székre citálván Károly Istvánt, első szék napján a causa elővétessek post harum exhibitionem és ott decidáltatván, ha mellik félnek nem tetszik, appellatioban táblánkra bocsáttassék és ott mindenik fél minden bizonyosságával kézen lévén finaliter decidáltassék; hasonlóképen valami jószágot, örökséget és jobbágyokat vagy selléreket Mattys János most bír, kihez Károly István iussát praetendálja vigore mandati nostri patentis, semmit Mattys János kezéből abban ki ne foglaljanak, hanem Károly István hasonlóképen Mattys Jánost azon articulus continentíája szerint modo praedeclarato füstiről széken keresvén, ha melyik fél a szék törvényivel contentus nem lenne, táblánkra azon causa is transmittáltassék. Secus non facturi, praesentibus perlectis, exhibenti restituti.

Datum in civitate nostra *Alba Julia* die ultima mensis Novembris anno Domini millesimo sexcentesimo decimo quinto.

GABRIEL BETHLEN m. p. (P. H.)

CASPAR BEÖLEÖNY secr. m. p.

(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban)

1066.

Borsos Tamás fejedelmi táblai bíró levele a szebeni királybírónak, melyben a marosvásárhelyi kádármesterek czéhszabály kérését pártolja. Kelt Maros-Vásárhelyt 1616. jan. 27.

Generose domine, mihi semper observandissime. Post servitorum meorum paratissimam commendationem. Minden kívánsága szerént való sok jókkal látogassa meg kegyelmedet az mennyei úr ez mostani és sok következő új esztendőkbén. Az magam instructiojából itt való bíró uram levelével requirálják kegyelmeteket ez levél exhibeáló itt ez városi kádár mesterek, mely levelekbe úgy ítlem, hogy satis lucide exponálták kegyelmeteknek ő kegyelmek is, hogy noha ennekelőtte való üdőkben is ezféle kádár mesterek alkalmasan voltak ebben az városban, de mit tagadhatunk rajta, tam ob raritatem,

quam ob infimiorum statum oppidi az előttök valók nem annyira igyekeztek ad huiusmodi honesta et bene instituta statuta et ordines jünni; most látjuk, ex Dei optimi beneficio in dies augealtatván szegény városunk, minden rend igyekeznék ad superiorem statum se evehere, így ez kádár mesterek is akarván roborálni magokat oly annuantiákkal, az kikkel magok és posteritások honeste et bene possint vivere, instaltak jam saepe et serio ő kegyelmeknél az tanácsnál, hogy muniálnák őket erről való szép annuantiakkal, kiket annak utána confirmáltatnának ő nagyságával az mi kegyelmes urunkkal; de némelyünk, az kik közülünk ahoz bővebben értnek, ezt proponáltuk nekik, hogy mindaddig is az ő czéhoknak itt való, sőt fejedelemmel való roborálása mind haszontalan kezd lenni, valameddig ők az universitásnak consortiumába magokat nem adják és onnat magoknak informatiot és valami originált nem vesznek. Tudván azért azt, hogy az czéhoknak universitásának statusa onnat az kegyelmetek böcsületes városából, sőt az kegyelmetek dispositiojától függ, azt is elhivén, hogy in huiusmodi digna, justa et honesta causaban kegyelmetek nem hogy megvonná magát, de sőt inkább kedvesen igyekezi promovealni, az kegyelmetek böcsületes jó hirejért, nevéjért, én hozzám is bízván ez atyánkfiak: kegyelmedet én is cum plena fiducia requirálam, kegyelmedet én is kérem azon, hogy kegyelmed mind az dolognak böcsületes voltát megtekintvén, mind az én vékony állapotomat, ne difficultálja kegyelmed ez kevés munkát magára venni, hanem kegyelmed ott is igyekezzék promoveálni ez jámborokat ez causajokban, kegyelmed hivassa magához az kádár czéhmestereket és proponálnván ez dolgot nekik, recipiálnák őket az ő kegyelmek és az universitásnak consortiumába, ki után informálnák ő kegyelmek az czéhnak articulusiról és az privilegiumnak origináljának pariájáról; kiben kegyelmed, ha mit az én vékony tekintetemért cselekedik is, pro meo virili én is igyekszem kegyelmednek ennél nagyobb dologban is megszolgálni. In reliquis Vestram Generosam Dominationem felicissime valere et vivere desidero.

Datum ex oppido *Zékely- Vásárhely* 27. die Januarii a. D. 1616.
Vestrae Generosae Dominationis

servitor paratissimus

THOMAS HORSOS

assessor tabulae ill. domini principis mpria.

Külczím: Generoso domino Colomanno Golczmaizter illustrissimi domini principis Transilvaniae consiliario et regio judici inclitae Cibiniensis etc. domino mihi observandissimo.

(Eredetije a nagyszzebeni levéltárban 1456. sz.)

1067.

Bethlen Gábor Nagy-Bölon, Közép-Ajta és Nagy-Ajta háromszéki falvaknak megengedi, hogy »felelő pásztor«-t tarthassanak. Kelt Gy.-Fejérvárt 1616, április 26-án.

Gabriel Bethlen, Dei gratia princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Sicularum comes etc. Fidelibus nostris universis et singulis, magnifico, generosis, egregiis et nobiles, capitaneo, vicecapitaneis, judici, vicejudicibusque regiis trium sedium Siculicalium *Sepsi, Kezdi et Orbai*, modernis scilicet et futuris quoque pro tempore constituendis, cunctis etiam aliis, quorum interest, seu intererit, praesentes nostras visuris, salutem et favorem nostrum.

Noha ennek előtte az egész *Háromszéknek* constitutioja szerint csak egy falubelieknek is az egész *Háromszéken felelő pásztor*t harminczhat forint birság alatt nem volt szabad tartania; mindazonáltal, mivel a *nagybölöni, középajtai és nagyajtai* híveink eo in loco *Erdőközben* és oláhok közel való szomszédságokban constituáltak és közöttök az helynek is alkalmatlanságia az orvos és tolvajok felette bővölködnének: ez okon megengedtük nekik, hogy marhájok oltalmára afféle pásztorokat mind az három faluban tarthassanak. De ez conditio alatt, hogy ha valami sors avagy nyilván való vétek az ilyen felelő pásztorokra valamely felől jöhetne, juridice convincáltatván, a tisztek legitime azon pásztorokul és nem a communitást, az hol szolgál, pro suo et non alieno delicto megbüntethesse. Hadgyuk azért és parancsoljuk is, hogy a tisztek ez levelünk látván, ennek utánna a fellyül megnevezett három falunak felelő pásztorokat tartani megengedgye, sőt ha az elmúlt elreálásban őket ea ratione mulctálta volna is, ha mit rajtok vött, nekik restituálván, se személyekben, se marhájokban ezután is meg ne háborítsa Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutus.

Datum in civitate nostra *Alba Julia* die vigesima sexta mensis Aprilis, anno Domini millesimo sexcentesimo decimo sexto.

GABRIEL BETHLEN m. p.

(P. H.) SIMON PÉCHI cancellarius mpr.

GASPAR BÖLÖNI mpr.

(Későbbi másolat a *Székelly Nemzeti Múzeumban* 11/8911. 50. sz. a.)

1068.

Bethlen Gábor Háromszék főtiszteinek meghagyja, hogy zágoni Jankó Boldizsárnak Bithli Balázst jobbágyúl kezébe bocsássa. Kelt Gy.-Fejérvárt 1616. május 5.

Gabriel *Bethlen*, Dei gratia princeps Transilviniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris spectabili ac magnifico domino, generosis, egregiis, nobilebus, capitaneo, vicecapitaneo, iudici, viceiudicibusque regiis trium sedium Siculicalium *Sepsi Kezdi et Orbai*, modernis scilicet et futuris quoque pro tempore constituendis, eorumque vices gerentibus, cunctis etiam aliis, quorum videlicet interest, seu intererit, presentes nostras visuris, nobis dilectis, salutem et favorem nostrum.

Orbai-székelben *Zágonban* lakó *Bithli Balázs* nevű szegény ember, mivelhogy sem zászlónk alatt nem szolgál, sem penig más oly bizonyos ura, kitől hallgatna, nincsen, azon embert kegyelmességünkben jobbágyúl, salvo iure alieno, ugyanott lakó *Zághoni Jankó Boldizsárnak* cancellariusunk pohárnokjának conferaltuk. Hagyjuk azért és serio parancsoljuk is, ez levelünk látván, azt az *Bithli Balázs* nevű embert mindjárt kegyelmetek bocsássa kezében, és annak birtokában meg ne háborgassa, hanem annak dominiu-mában, auctoritate nostra vobis hac in parte attributa, megoltalmazza. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutus.

Datum in civitate nostra *Alba Julia*, die quinta mensis Maji anno Domini millesimo sexcentesimo decimo sexto.

GABRIEL BETHLEN mp.

(P. H.) SIMON PECHY cancellarius mp.

CASPAR BEÖLEÖNYI secr. mp.

(Eredetije a *Székelly Nemzeti Múzeumban*)

1069.

Bethlen Gábor Tatros moldovai város lakosainak adott oltalom és védelele moldovai hadjáratára indulásakor. Kelt a Farkasvágó mezőn (Háromszék) 1616. augusztus 5.

Gabriel *Bethlen*, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus ac Siculorum comes etc. Fidelibus nostris universis et singulis spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis et nobilibus, comitibus, vicecomitibus, capitaneis, praefectis, belliductoribus, campiductoribus, castrorum et excubiarum magistris, centurionibus, decurionibus et gregariis, tam equestris quam pedestris ordinis militibus nostris quorumcunque exercituum, gentium et nationum, cunctis etiam aliis cuiuscunque status, dignitatis, honoris et praeeminentiae hominibus, praesentes visuris; nominanter autem officiali iudici primario, ceterisque iuratis civibus ac universis incolis et inhabitatoribus oppidi *Tatros*, salutem et favorem nostrum.

Mivelhogy az hatalmas, győzhetetlen császárunk kemény parancsolatjából *Moldvaország*nak segítségére et (így !) oltalmára hadainkkal Isten akaratjából megindultunk, *Tatros* nevű városa ő hatalmasságának utunkban lévén, a benne való szegénységet minden háborgatók és hatalmaskodók ellen ótalmazni akarván: ezen tatrosiakat személyekben, marhájokban és akármi névvel nevezendő jovokban a mi kiválképpen való ótalmunk és gondviselésünk alá venni hagyjuk és parancsoljuk is minden rendbeli hiveinknek, hogy senki a megnevezett tatrosiakot személyekben, marhájokban és majorságokban, gabonájokban megbántani, károsítani és valami erőszak szerint való hatalmaskodást rajtok cselekedni ne merészeljen, mert valaki ez ellen cselekedik, [bizo]nyos legyen, abban büntetetlen nem hagyjuk, magatoknak pedig tatrosiak ezt akarók értésekre adni, [se]nki közülletek se személyében, se marhájával meg ne futamodjék, minden ember ha ki szinte el futott volna is, haza jövén, házánál maradjon, élésnek szerit tévén készen és bátorságosan várjon bennünket; azon leszünk, hogy senkitől bántástok nem lévén, fejenként kecsintől (így !) fogva nagyig mogóttalmazzunk benneteket. Secus non facturi, praesentibus perlectis, exhibenti restititis.

Datum ex castris nostris ad campum *Farkasvágó* positis

die quinta mensis Augusti, anno Domini millesimo sexcentesimo decimo sexto.

GABRIEL BETHLEN mp.

(P. H.) SIMON PECHY cancellarius m. p.

GASPAR BEÖLEÖNY secretarius m. p.

(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban. 15/886.)

1070.

Imecz Mózes esküokmánya tisztségbe lépésekor. Kelt Imecsfalván 1618. márcz. 17.

Én *Imeczfalvi Imecz M[oises esk]*eszem az élő Istenre, ki atya, fiú, szent-lélek tel[jes szent h]áromság egy Isten, az szentséges Szűz M [áriára, Istennek] minden szentire és az oltári szentségre, hogy [az én kegyel]mes uramnak az méltóságos, tekintetes ng[os fejedelem ur]junknak Isten kegyelmességéből Er[dély fejedelméne]k, Magyarországá [ré]szeinek urának és székelyek [ispán]ának, ő ngának fejem fenállattáig, érték[em, marhám, jószá]gom fottáig igaz tökéletes híve leszek, barát[jainak barátja], ellenségének ellensége, sem titkon, sem nilván [senkinek ?] barátságért, kedvért, atyafiúságért, félelemért és [akárminemű] kimondható, írható, avagy gondolható dolgokért, okokért [sem]mi szín és praetextus alatt ő nagyságát el nem árúlok, hűsége mellől el nem állok fejem fenállásáig, értékem, marhám fottáig. Akárhonnét érthetnék, láthatnék, hallhatnék, levelekből olvashatnék, vagy akármi formán eszemben vehetnék oly dolgokat, suttogásokat, sibongásokat, az akármi rendbeli és nemzetből valók között, kik ő nagyságának, életének, böcsületének és fejedelmi hivataljának kárára, veszedelmére, küssebbedésére lehetnének, azokat ő nagyságának megjelentem s el nem titkolom; magam is annak teljes tehetségem, erőm és értéke[m szerént] ellene ügyekezem állani s azt meggátolni. Ezek[en minden]eken kívül is semmi oly dolgokban magamot nem [immisceálok], a ki az ő nagysága méltóságát megsértené, bántaná, [avagy ő kegy]elmességét kedvetlenné tenné és idegen[ítené, hanem min]denben igaz, tökéletes hűséges szolgálat[jára leszek ő nagyságának] ő nga kegyelmességét [hozzám mindenben megszolgálni] igyekezem. Mindezeknek meg[állására és hűséges t]eljesítésére engem meg is az teljes [szent háromság egy Isten

úgy segéljen és úgy adja lelkem üdv]ességét. Datum ex *Imeczfalva*
17 die mensis Martii. Anno D. 1[618].
Nagyságodnak

alázatos méltatlan szolgálója

IMECZ MOISES m. pria.

(Eredetije, az egerek által megrágva, a »*Székely Nemzeti Múzeum*«-ban, Sepsi-Szent-Györgyön.)

1071.

Bethlen Gábor megerősíti zágoni Jankó Boldizsárt a Péchy Simon kanczellártól hűséges szolgálataiért neki adományozott három jobbágy-telek birtokában a Sepsi-széki Zalán faluban Kelt Gy.-Fejérvárt 1618 jun. 22.

Nos Gabriel *Bethlen*, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod nos cum ad nonnulorum fidelium dominorum consiliariorum nostrorum singularem intercessionem nobis propterea factam, tum vero intelligentes magnificum dominum *Simonem Pechi de Zent-Ersebet* consiliarium intimum et cancellarium nostrorum totales et integras tres sessiones suas colonicales in possessione *Zalan* in sede Siculicali *Sepsi* existente habitas, in quarum prima *Michael Czipde*, in altera *Michael Tott*, in tertia vero *Stefanus Pal* providi jobbagiones personales facerent residentias, pro fidelibus servitiis ipsi quavis occasione laudibiliter praestitis, nobili agili *Balthasari Janko de Zagon*, servitori suo, jure perpetuo dedisse, donavisse et contulisse; tale igitur ipsius domini cancellarii collationi nos etiam nostrum benevolum consensum pariter et assensum praebendum, easdem praedictas tres sessiones, annotatosque jobbagiones in eisdem residentes, sessiones quidem simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem de jure et ab antiquos spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, jobbagiones vero antelatos cum uxoribus, liberis, rebusque ipsorum quibusvis ac omni et toto jure regio nostro in eisdem universis qualicumque habito, annotato *Balthasari Janko*, ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis, gratiose dedi-

mus, donavimus et contulimus, prout damus, donamus et conferimus, jure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas, pariter et habendas, salvo jure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Quas nos in formam privilegii nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae.

Datum in civitate nostra *Alba Julia* die vigesima secunda Junii anno Domini millesimo sexcentesimo decimo octavo.

GABRIEL BETHLEN m. p.

(P. H.)

SIMON PECHY m. p.

cancellarius.

(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban.)

1072.

Bethlen Gábor » marosvásárhelyi tanulók számára rendelt 150 frtnyi évi segélyt 200 frtra emeli fel. Kelt Kolozsvárt 1618. okt. 10.

Gabriel Bethlen, Dei gratia princeps Transilvaniae stb. Generose domine, fidelis nobis honorande. Salutem et benevolentiam nostram.

Noha ennek előtte *marosvásárhelyi scholában* tanuló ifjak szükségére annuatim másfél száz forintot deputaltunk volt, mindazáltal nagyobb kegyelmességünket akarván hozzájuk mutatni, ötven forintra csökkentettük és kétszáz forintra rendeltük. Intjük azért kegyelmedet, sőt hagyjuk s parancsoljuk is, ennek utána annuatim nekik adott patens levelünknek continentiája szerint az árenda jövedelméből administrálja kegyelmed nekik az kétszáz forintot. Bene valeat, nec secus faciat.

Datum in civitate nostra *Colosvar* die 10 Octobris anno domini 1618.

Benevolus

G. BETHLEN mppia.

mpa.

CASPAR BEÖLEÖNY

Külczim: Generoso domino Francisco Balassi seniori de Zent-Demeter, consiliario nostro, universarumque decimarum nostrarum supremo arendatori etc. fideli nobis honorando.

(Eredetije, a fejedelmi pecséttel lezárva, a *m.-vásárhelyi ev. ref. egyház lírárában* 21. sz.)

Jegyzet: I. Rákóczy György fejedelem (1633. márcz. 20.) hivatkozva Bethlen Gábor adományára (ducti illo menorabili exemplo et munificentia ser. quondam Gabrielis alias hujus regni Tranniae principis) szintén 200 forintot rendel a fiscalis jövedelmekből, azaz a tizedek árendájából a marosvásárhelyi iskolának (durante beneplacito nostro), meghagyván Kapi András tordai főispánnak és az erdélyi tizedek főárendátorának, hogy azt évenként két részletben, Szent-György és Szent-Márton napján fizesse ki.

(Egykorú másolat a *m.-vásárhelyi ev. ref. egyház ltrában* 31. sz. a.)

1073.

Nagyborosnyai Bede Tamás kérvénye Bethlen Gábor fejedelemhez címmeres nemességért. (Megnyerte 1619. márcz. 12.)

Humillima supplicatio nobilis agilis Thomae Bedae de N. Borosnio ad I. (Illustrissimam) C. (elsitudinem) V. (estram).

Kegyelmes Uram fejedelmem, gyermekségemtől fogván az országnak az én erőm szerint híven és igazán szolgáltam; magam régi ember lévén, hadnagyságot is néha az ország szolgálatjában viseltem.

Alázatosan könyörgök Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak, kegyességéből méltóztassék Nagyságod cum armis in persona nobilitálni, házam exemptiojával együtt. Az Nagyságod kegyelmességét híven mint kegyelmes uramnak meg igyekezem életem fottáig szolgálni.

N.(agyságodnak) K.(egyelmes) V.(álaszát) V.(árom)

A hátsó lapon Bethlen G. kezeírásával: Informet capitaneus.

Alatta Béli Kelemen írásával: Régi lőfő ember kegyelmes uram ez suplicans, az Nagyságod kegyelmessége rajta, szolgálhat. Nagyságodnak.

Servitor Illumae Magn. Dnis Vrac.

CLEMENS BELDJ m. p.

Alatta más kézzel: Fiat. Ex con(silio ?) 12. Martii 1619.
Hátul: Az armalisért való instantiája Nagy Bede Tamásnak a fejedelemhez.

(Eredetija a *Székely Nemzeti Múzeumban.*)

1074.

*Bethlen Gábor vallatást rendel el szenttamási Lázár János neje Bodoni
Zsuzsánna Javára. Kelt Bergenyén 1620. márcz. 19.*

Gabriel, Dei gratia regnorum Hungariae, Transilvaniaeque princeps et Sicularum comes etc. fidelibus nostris universis et singulis, egregiis, agilibus, nobiles pariter et ignobilibus, bonae tamen honestaeque famae ac conditionis, utriusque sexus hominibus, ubi vis in hoc regno Transilvaniae existentibus et commorantibus, praesentes nostras visuris, salutem et gratiam. Exponitur nobis in persona nobilium et agilis *Joannes Lazar de Szent Tamás* et dominae *Susannae Bodoni* consortis suae, qualiter ipsi medio vestri ratione et praetextu certorum negotiorum coram declarandum in praesentia nobilium et agilium Michaelis *Szentivani* de Csik-Szent-Ivan, Andreae et Michaelis *Nagy* de Bergenye, Alberti *Nagy* de Panik, Laurencii et Georgii *Foris* de Küsmöd, Danielis *Szabó* de Maros-Vársárhely, Michaelis *Demeter*, Balthasaris *Abran* de Fele, Benedicti *Kun*, Pauli *Nagy* de Kal, Michaelis *Boer*, Lucae *Péntek* de Székes, Joannis *Szabó*, Stephani *Beke* de Vajda-Szent-Iván, Nicolai *Pókai* maioris et minoris, Francisci *Literati* de Poka, Petri *Sándor*, Ladislai *Kosa*, Francisci *Bartalis* et Stephani *Borbély* de Madaras, hominum videlicet nostrorum, personarum suarum tuitione ac defensione quasdam fassiones et attestaciones celebrare facere vellent iure admittente. Cum autem veritatis fassio iustitiaeque recognitio nemini debeat abrogari: proinde committimus et mandamus vobis harum serie firmiter, ut cum et quando cum praesentibus fueritis requisiti, vel quilibet vestrum fuerit requisitus, statim, sub oneribus singulariter sedecim marcarum gravis ponderis, ad diem et locum per ipsos exponentes vel homines ipsorum vobis praefigendos, in praesentiam praefatorum hominum nostrorum personam liter accedere, ibique ad fidem vestram Deo debitam, qualiscunque vobis de et super rebus coram interrogandis constiterit certitudo veritatis, suo modo dicere, fatere et attestari modis omnibus debeat et teneamini. Super quibus quidem fassionibus et attestationibus vestris literas tandem per praefatos homines nostros fide eorum mediante conscribendas, annotandas et exponendas, iurium suorum uberiorem futuram cautelam necessarias, sub sigillis vestris dari volumus et

iubemus, communi iustitia et aequitate suadente. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibentibus restituis.

Datum in possessione *Bergenyé* feria quinta proxima post dominicam Reminiscere, anno domini millesimo sexcentesimo vigesimo.

(P. H.)

LECTA.

(Eredetije az *Endes-család* csikszentsimoni leveles ládájában.)

1075.

Bethlen Gábor czimeres nemeslevél adományozása pohárnok-apródjának *Török Mihálynak*, a ki török apától, keresztyén anyától származott *Konstantinápolyban*, s ő neveltette udvarában a keresztyén vallásban Nemességét és a czímeradományozást kiterjeszti általa mostoha apjára *Berseni Benedekre*, anyjára *Pető Margitra* és mostoha testvérére *Berseni Györgyre*. Kelt Nagy szombatban 1621. ápr. 15.

Nos *Gabriel*, Dei gratia electus Hungariae, Dalmaliae, Croatiae, Slavoniae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque rex; Transsylvaniae princeps ac Sicularum comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod Nos cum ad nonnullorium fidelium consiliariorum nostrorum singularem Maiestati nostrae propterea factam intercessionem; tum autem gratum et benignum habentes respectum fidelitatis, sedulitatisque et alacritatis, modestiae, item ac fidelium servitiorum eximiae spei ac bonae indolis adolescentis *Michaelis Teöreök*, pocillatoribus nostris in procuratione ornamentorum mensalium, cyphorumque ac poculorum regionum adjuncti apparitoris, nobis dilecti, quae ipse, postquam patre Musulmano, matre vero Hungarica et quidem Christiana oriundus Constantinopoli, Dei benignitate sub nostra tutela eductus in aula nostra Transsylvania, prius in articulis fidei Christianae et honestis litteris haud mediocriter eruditus, sacramento initialus et in ecclesiam Dei solemniter receptus fuisset, bene moratus inter pocillatores nostros regios in rebus et negociis fidei suae commissis, praesertim circa vasa nostra preciosissima et mensalia, prout decuit, summa cum animi et corporis sui sollertia exhibuit et impendit, majorem deinceps de se spem promissurus: eundem igitur *Michaellem Teöreök*, ac per eum *Benedictum Berseni* vitricum, item *Margaretam Pető* matrem

ac *Georgium* similiter *Berseni* fratrem ipsius couterinum matruelem, e statu et conditione plebea ac ignobili, in qua nati sunt et hactenus extiterunt, ex speciali nostra gratia potestatisque nostrae regiae plenitudine eximendum, ac in coetum et numerum verorum atque indubitatorum praedictorum regnorum nostrorum Hungariae et Transsylvaniae nobilium annumerandos, aggregandos, coeptandos, praescribendos duximus, prout annurramus, aggregamus, cooptamus, praescribimus; decernentes expresse, ut a modo in posterum iidem *Michael Teöreök*, *Benedictus Berseni*, *Margareta Petö* et *Georgius* similiter *Berseni*, haeredesque ac posteritates ipsorum utriusque sexus universi, pro veris atque indubitatis nobilibus habeantur et reputentur. In signum autem hujusmodi verae ac perfectae nobilitatis eorum haec arma sive nobilitatis insignia *scutum* videlicet militare coeluraei coloris, in cujus campo sive area leo dimidiis naturali colore depictus ex cujusdam summitate coronae erectus surgere, et anteriorum pedum uno gladium districtum, altero vero pedibus ramum olivae virentis stringere conspicitur, supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit corona sive diadema regium, variis gemmis unionibusque apprime exornatum, ex qua iterum corona sol rutilantissimus oriri visitur; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant, prout haec omnia in capite sive principis praesentium litterarum nostrarum docta manu et arte pictoris clarius expressa est depicta cernuntur, animo deliberato et ex certa scientia, liberalitateque nostra praefatis *Michaeli Teöreök* ac *Benedicto Berseni*, *Margaretac* item *Petö* et *Georgio Berseni*, haeredibusque et posteritatibus ipsorum utriusque sexus universis gratiose dedimus, donavimus et contulimus. Annuentes et coucedentes, ut et ipsi praescripta arma seu nobilitatis insignia more aliorum verorum et indubitatorum armis utentium nobilium ubique in praeliis, hastiludiis, duellis, monomachiis, et aliis quibuslibet exercitiis militaribus et nobilitaribus, necnon sigillis, cortinis, velis, auleis, vexillis, annulis, domibus, clypeis, tentoriis, sepulcris, et generaliter quorumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae et syncerae nobilitatis titulo, quo eos ab universis et singulis cujuscunque status, ordinis, honoris, dignitatis et praeeminentiae homines existant in-

signitos dici, teneri, nominari et reputari volumus, ferre et gestare omnibusque et singulis iis honoribus, gratiis, privilegiis, indultis, libertatibus, immunitatibus et praerogativis, quibus coeteri veri, nati ac indubitati praescriptorum regnoram nostrorum Hungariae et Transsylvaniae nobiles ac militares homines quomodocunque de jure et ab antiqua consuetudine utuntur, fruunter et gaudent, perpetuo uti, frui et gaudere possint atque valeant. In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes litteras nostras pendentes et autentici sigilli nostri, quo ut electus rex Hungariae utimus, munimine roboratas memoratis *Michaeli Teöreök, Benedicto Berseni, Margaretae Petö* ac *Georgio Berseni*, haeredibusque et posteritatibus ipsorum utriusque sexus universis, clementer dandas duximus et concedendas.

Datum in libera ac regia civitate nostra *Tyrnaviensi* die decima quinta mensis Aprilis anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo primo etc. etc. etc.

GABRIEL mppa.

(P. H.)

(Ellenjegyzés nincs.)

Hátán: Anno Domini 1624 sabbato proximo post festum Visitationis Beatae Mariae Virginis in generosi congregatione dominorum regnicolarum trium nationum Transsylvaniae et partium regni Hungariae eidem subjectarum ad diem 23 Junii in civitate Alba Julia celebrata, exhibitae, proclamatae, extradatae sunt praesentes litterae, nemine contradicente.

1624
jul. 6

Magister *Stephanus Frater*
ser^m d. d. principis etc. protonotarius mp.

(Eredetije, hártján, a *Szék. N. Múzeumban* 51/888 b. sz. a. Henter Ilona kisasszony ajándéka.)

1076.

Bethlen Gábor két lèczfalvi jobbágyot, Biszak Péter és Kajántói János. Gyárfás Pálnak adományoz. Kelt. Gönczön 1621. junius 21.

Gabriel Dei gratia. clectus Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae etc. rex, Transylvaniae princeps et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris generosi et nobilibus *Clementi Beldi de*

Uzon capitaneo Georgio Miko do Olczeme judici regio, item vicecapitaneis, vicejudicibusque regiis trium sedium Siculicalium Sepsy, Kizdy et Orbay, cunctis etiam aliis, quorum interest, seu intererit, modernis scilicet et futuris, quoque pro tempore constituendis, praesentes nostras visuris, salutem et gratiam nostram.

Vitézlő hívünknek, udvari szolgánknak *Gyárffás Pálnak* jámbor szolgálatját tekintvén *Lészffalván Kizdy-széekben* lakó *Biszak Pétert*, ki libertinus levén az előtt, az meggyesi gyűlés után és ott való articulushoz continentiaja ellen aliquo sub praetextu jobbjátságára szolgálatra *Réthy István* deáknak adta magát, és *Kajántói Jánost*, ki másunnan transmigrálván *Lészffalvára*, ugyanoda házasodott, kik ez ideig hadban sem szolgáltak, kegyelmességünkből, cum omnibus suis pertinentis, rebusque tam mobilibus, quam etiam immobilibus, hereditatibus, terris arabilibus, pratis et fenetis, uxorio, emptitio, impignoratio, aut alio quovis jure tentis et possessis, cum jure nostro regio, in iisdem qualitercunque habito, nekie donaltuk és conferaltuk. Kegyelmeteknek azért hagyjuk és parancsoljuk igen serio, hogy az megírt *Biszak Pétert* és *Kajántai Jánost*, modo et ordine praedecarato, ha szintén mások kapdosnának rajta, vagy magok tergiversalkodni akarnának, mindjárt absque ulla mora, procrastinatione, tergiversatione et exceptione mások kezéből is kifoglalván, adják az megírt hívünk *Gyárffás Pál* kezében s engedje s hagyja pacifice úgy birni, mint királyi kegyelmességünkből neki conferált jobbjágit, erről való több parancsolatunkat nem várván, auctoritate nostra vobis hac in parte attributa. Secus nullo modo facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutus.

Datum in castris nostris ad oppidum *Göncz* positis, die vigesima prima mensis Junii, anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo primo.

GABRIEL mpr.

(P. H.)

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban* 110/1891. sz. a.)

1077.

Bethlen István kormányzó rendelete a vármegyékhez és székely székekhez, hogy a Lengyelország (Hotim vára) ellen induló török hadaknak Moldvába élést szállítsanak. Kelt Gyulaféjérvárt 1621. aug. 13.¹⁾

Generosi, egregii et nobiles, agilesque domini, amici observandissimi, Servitiorum meorum paratissima commendatione praemissa.

Hatalmas császárunknak és az fővezérnek ő nagyságának érkezék erős parancsolatja, melyben én nekem és az Erdélyben lévő három nemzetnek igen serio parancsol ő hatalmassága, hogy mindenféle élésnek mentől többnek szerét tevén, mentől hamarébb az ő hatalmassága táborára pénzre beküldjük; kötelezvénnemünket ő hatalmassága fényes portájához és méltóságos székihez tartozó és illendő hűségünk szerint ennek végbe vitelére. Ugyanazon levelében az ő hatalmassága életére ígéri magát és assecurál egész országúl, hogy senkinek semmi bántása nem léssen, egy pénz erő marhája senkinek erővel el nem vétetik és mikor az élést pénzen eladják és hazájokban az mi emberink vissza akarnak jöni, akkor ismét azok mellé illendő és elegendő késéröket ígír adatni ő hatalmassága, kiket mind pénzekkel együtt Erdélyben békésértet, minden kár és bántás nélkül. Mely ő hatalmassága parancsolatja felett nem kevés beszélgetésünk, discursusunk és főtörésünk lévén az ő felsége mellettém lévő tanácsival együtt, végtére nagy okokra nézve tetszék ez, hogy az miből ő hatalmasságának kedvét találhatjuk, igyekezzünk rajta; mely ő hatalmassága kedve keresése mivelhogy mostan ez élésnek megszerzésében áll, arra az szükségre, az mely élést mostan felvetettünk az három nemzetre, abból az tereh-viselésből illik az kglmetek vármegyéjére és székire hat-hat ökrével szekér numero 2; igen szép tiszta buza-liszt. 70 zsákokba minorum cub. numero 12; árpa minorum cub. nro 12. Minden szekér mellé két-két ökör, hajtó ember. Mely élésnek bevitelére, eladására bizonyos gondviselő

¹⁾ Ennek a Moldvába a török hadak számára való élelemszállításnak történetét élénken vázolja marosvásárhelyi Nagy Szabó Ferencz Memoriáléjában, a ki a marosvásárhelyi három szekér élelmet szállíttatta a városi tanács megbízásából a fő gyűjtő helyre Fogarasba s onnan a gubernátor által Krajnik László mellé gondviselőnek rendeltetett a Moldvába való szállítmány (szekerek) mellé. Viszontagságukat bőven leírta Memoriáléjában. (Kiadva gróf Mikó Imre: Erdélyi Történeti adatok I. kötetében 125—139. l.)

fő-fő embereket immár mindenik nemzetből el is rendeltünk, kik azoknak eladására gondot viseljenek és kiki az maga nemzetéből való vármegyékre és székekre azon élésnek az árát fogyatkozás és kár nélkül az ispánok és királybírák uraim által kezekben szolgáltatassák. Intem azért kegyelmeteket, sőt autoritate functionis hagyom és parancsolom is serio, hogy kegyelmetek ezt mingyárást felvetvén, ennek megszerzésére legyen oly szorgalmatos gondviselése, hogy mikor második levelem érkezik, minden haladék és fogyatkozás nélkül kegyelmetek mingyárást indítsa meg. Bene valeant, nec secus faciant. Datum *Albae Juliae*, die 13. Augusti, anno Domini 1621.

Az török császár számára nézendő szekerek és liszt, árpa vagy zabnak, élésnek külön-külön vármegyékre való felvetése.

Comit Albensis	Currus	S	Farina tritici	48	Hordeum	48
» Thorda	»	4	» »	24	»	24
» Hunyad	»	2	» »	12	»	12
» Colos	»	5	» »	30	»	30
» Zaránd superior	»	2	» »	12	»	12
» Krazna	»	2	Farinae cub.	12	Hordei cub	12
» Szolnok mediocris	»	3	» »	18	» »	18
» Szolnok interioris	»	4	» »	24	» »	24
» Doboka	»	2	» »	12	» »	12
» Kükiüllő	»	4	» »	24	» »	24
» Máramaros	»	2	» »	12	» »	12
» Bihar	»	1	» »	12	» »	12
Summa		50	» »	300	» »	300

Székelységre:

Háromszékre	Currus	14				
Csíkra	»	14	}	In	summa	liszt cub. 300
Udvarhelyszékre	»	12		»	»	árpa » 300
Marosra	»	7				
Aranyosra	»	3				

Az egész százsz universitas ád currus 50, farina cub. 300, árpa cub. 300.

A másolat elején: Par literarum praescriptarum de victualibus

etc. ad comitatus, et sedes Siculicales scriptarum, necnon universitatem nationis Saxoniae.

(Egykorú másolata az *Erd. Múz. kéziratára* gr. Kemény József: Erdély története eredeti levelekben cz. gyűjteménye 3. köt. 216—7. lapján.)

1078.

Csikszék kérő levele Bethlen István kormányzóhoz, hogy ne terhelje őket a szultán hadának élelem szállítással. (Kelt Csíkszeredán 1621. aug?)

Memoriale

Kegyelmes Urunk alázatos könyörgésünk által jelentjük Nagyságodnak, mint klmes urunknak, nyilván lehet Ngodnál az elmúlt napokban az Ngd kgl's parancsolatját az tiszta uraim minékünk jelenték, melyben Ngod parancsol, hogy 14 szekereket rendeljék az császár élése vitelére. Noha ennekelőtte kgl's urunk *Maros-székkal* egyenlő terehviselésben voltunk minden dologban, mivelhogy ez az mi székünk *Aranyas széken* kívül kisebb, mostan peniglen minket nem tudjuk ki információjából az öreg székek és főszékekkel egyenlő és súlyosb terehviseléssel erőltetnek bennünköt, mind tavalyi esztendőben es az elmúlt télen és mostan is oda fel az ő felsége király urunk szolgálatjára több vagyon innét az mi székünköről, mostan is kgl's urunk az császárnak adó berbécsiben is mi reánk több eset az több fő és öregebb székeknél. Könyörgünk Ngd'nak, mint kgl's urunknak, minket is nagyobb terehviselésre ne erőltessen, mert kgl's urunk bizony felette igen szűk és fogyatkozott állapotban vagyunk, noha kgl's urunk az Uristennek kgl's providentiájából ide semmi had és ellenség nem jött, de az földnek felettébb való sovánsaga miatt az emberek is igen szegények; bizony kgl's urunk vadnak olyak most is sokan, az kiknek semmink nincsen, annira elfogyatkoztak. Könyörgünk mégis mint kgl's urunknak Ngd'nak, Ngd mutassa atyai kegyes gondviselését mi reánk is. Mostan is parancsol Ngod, hogy még két szekereket zabbal megrakotván készítsünk és elindítsunk. *(Itt megszakad.)*

Hátlapján: Az mostani két szekeret specificálni kell, hogy nem bírhatjuk.

(Fogalmazvány egy csonka fél lapon *Csíkvárm. Itrában*)

1079.

Bethlen Gábor meghagyja Háromszék főtiszteinek, hogy az udvari szolgálójának Gyárfás Pálnak Léczfalván adományozott két jobbágyot kézhez adják. Kelt Kassán 1622. február 15.

Gabriel, Dei gratia electus Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae etc. rex, Transylvaniae princeps et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris generosis et egregiis Clementi Béldi de Uzon capitaneo, Georgio Mikó de Oltzeme judici regio, Michaeli Daniel de Vargyas vicecapitaneo, vicejudicibus etiam regiis trium sedium Siculicalium Sepsi, Kézdi et Orbai, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Ez elmúlt napokban vitézlő hívünk udvari szolgálóknak Gyárfás Pálnak jámbor hűséges szolgálatjának tekintetéből Léczfalván Kézdi-székben lakó Kajántai Jánost és Bizak Pétert kegyelmesen conferálván, serio poroncsoltuk volt hűségteknek, hogy azokat absque ulla mora et exceptionibus, ha szinte valaki kapdosna, avagy kezét tartaná is rajtok, de Gyárfás Pálnak, vagy arra rendeltetett emberének kezéhez adnátok, melyet mint eddig is, amint panaszolkodásából értjük, aliquibus sub cautelis csak differáltak és Bizak Péteren Réthty István deák tartván kezét, az másikat Kajántai Jánost is kezéhez adni nem akartátok, in praejudicium et damnum exponentis et derogamen mandati nostri jam dictorum manifestum. Holott azért híveink közül senkit is egyszer hozzájok mutatott kegyelmességünkben megfogyatkozni nem akarunk: hűségteknek mégis ex superabundanti serio hagyjuk és parancsoljuk, hogy ez két, Bizak Péter és Kajánthai János nevű jobbágyokat, cum uxoribus, liberis, rebusque ac hereditatibus suis Siculicalibus, uxorio, avitico emptitio, impignoratio, ac alio quovis iure tentis et possessis, absque ulla mora, tergiversatione, procrastinatione et exceptione, Réthty István deák kezéből is mindjártást kivévén, előbbi kegyelmes parancsolatunk szerint adja Gyárfás Pálnak, vagy arra rendeltetett emberének kezében és pacifice úgy hagyja és engedje bírni, mint mi tőlünk nekie conferált jobbágyokat, erről több parancsolatunkat nem várván Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restititis. Datum Cassovae die decima quinta Febr. anno Domini 1622.

GABRIEL m. p.

(P. H.)

Kívül későbbi írással: Bethlen Gábor rendelete a Léczfalván lévő jobbágyság complementumára. Nro. 560.

(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban 110—1891/2. sz. a.)

1080.

*Csík-Szent-Mihály »megyéje« falutörvénye. Kelt 1622. márcz. 29., pótolta-
tott 1639. febr. 10.*

Mű *Incze Gáspár* delnei, *Dániel deák* rákosi, *Incze János* szépvizi, *Csík-székből* lakó nemes személyek, adgyuk emlékezetre mindeneknek, az kiknek illik, az mi jelen való levelünket, hogy hivának minket elsőbben az nemzetes és vitézlő *szentmihályi Sándor Péter* úr és *Bartalis Ferencz*, *Török Mihály*, *Kósa Imre* s *Koncz Bálint* uramék *Varga Mátyás* falus bíró és több egész falubeli eskütt emberekkel együtt, azután kicsinytől fogva nagyig mind fejenkint az Szent-Mihály megyéjebeli emberek és minket ő kegyelmek megbíráván s kezeket is beadván, végezenek és tevének ilyen örökös és állandó dolgokat, hogy mivel ennekelőtte való üdőben, úgymint 1622. esztendőben 29. die Martii falu között való állapotokat elvégeztének volt, azokat ő kegyelmek elolvastatták és ha illendő volt, helyben hagyták és némely dolgokat augeáltak és mostan az ide alább megírt esztendőben és napon az Török Mihály házánál ő kegyelmök igaz falustól egy akarattól mi előttünk újabban ezután is kevetkezendő örökös állapatra és megmaradásra confirmáltuk, mely elébbi egyenlő akarattól való végzése elsében így következik:

Anno 1622, 29 die Martii lőtt végzése Szent Mihály megyéjének az Török János házánál:

1. Valaki faluhíre nélkül az falu havására avagy határára akármiféle marhát hozna, in fl. 12 maragyon az hozó ember, akár jobbágy, akár mi renden való legyen. Az hozott marha pedig mindig az falusi közönségé.

2. Az szénafüvekből pedig mindenütt valóból, valahol mi vagon ezen az határon, minden marhát ki tartozik minden ember Szent-

György nap után harmad nappal tartani, valaki penig ezután ott tartaná s ott találtatik pásztoros marha, ha tehén barom, egy-egy forintig megbüntetessék kétszer, ha harmadszor is ott találtatik, üssek meg egyet benne egy emberében. Az juban penig 3 fogattassék el két ízben, melynek egyike az hajtóké legyen, az kettője az falué; ha harmadszor is ott találtatik, megtizedlessék és az tizede az falunak jusson. Ha ménes ló leszen, elfogassék benne.

3. Nyiresben penig senki semmiféle marhát ne tartson, se nyárban, se őszszel az juhon kívül, azt is az maga szénáján. Valaki marháját vagy juhát, vagy egyébféle marháját oda vinné, az felyeb megírt mód szerint büntetessék. Ha tán nem találtnak is, de bizonyos nyoma az marháknak, szabad legyen oda menni utánna és az felyül megírt mód szerint büntetni. Annak felette valakinek szénája nincs nyiresben, senki marháját oda ne vigye; ha vakmerőképen oda viszi, az falu végezésén megbüntessék az marhás embert.

4. Az juhtól tilalmas határ az régi mód szerint *Zilosteteje, Váruta, Asottut, Tekehida, Boczihegyese, Eperjesmál-szakadatja és Katonafölde* observáltassék. Ha azon alól találtatik, az felyül megírt mód szerint büntetessék. Ennek napja penig Szent-Demeter napja legyen. Ezen kívül ezen büntetés alatt senki marháját vetésben ne hálassa; ha ott hálátja, minden éjjeli háláson egy-egy forintra büntetessék.

5. Ha valaki lovával az vetésben hál és akaratjával kárt tétet és megbizonyosodik az dolog, az falu 3 forintra büntesse, az kárt penig az károsnak megfizesse, annak felette búza és szénafű között mesgyéken marháját ne terelje, ne őrizze, egy forint büntetés alatt.

6. Senki hordásig az kalongya és szénafű között marháját ne őriztesse, akkor is penig innepre jutva, ne legyen szabad ott őrizni egy ft. büntetés alatt.

7. Senki más ember vetéskertit meg ne szántsa; ha penig megszántná, megbizonyosúlván benne ki szántott, egy forinton büntetőgyék.

8. Senkise este vacsorakor után marháját az vetés között ne őrizze, se hordáskor aljat senki ne horgyon; ha azt cselekszi valaki, egy forintra büntessék mindenszeri cselekedetéért.

9. Végeztük ezt is, hogy senki se nyíresi, se másutt való szénafűvit, se szántó *nyilföldit* faluhír nélkül se zállagon, se egyébkép-

pen ne agyja, hanem a helyi tízessit kénállya meg vele; ha meg nem veszik az falubeli emberek, azután úgy adhassa más falubeli embernek. De más falubeli embernek ugyan nem zállagosithassa, hanem csak egy idei hasznát; ha pedig valaki ezelőtt elvétette zállagon s meg nem váltja őt esztendeig és azután az falu megváltja, annak utánna az falu keziben száll és az e nélkül marad. Az közep nyil fl. 2, az kis fl. 1.

10. Ha valaki hajtón küül is valakinek marháját káros helyben találja, az végezés szerint fogjon el hármát benne; ha pedig arra ereje nem lenne, hogy 3-at elfoghasson, csak egyet is elfoghasson; ha pedig arra sem lenne ereje, tartozik az falunak megmondani.

11. Ha valaki marháját vagy hitesni, vagy másuva is kárral behajtják és megrekesztik, ha erővel vagy orozva elvinné, vagy mással is elvitetné, 3 forinton maragyon. Ha az mezőről pedig valaki kárral el akarná hajtani s az marhás ember reá támadna, az is 3 forinton maragyon, az kárral is annak felette még tartozik.

12. Ha valaki az hütös emberre rea támadna akármféle zálaglásért, minden törvén nélkül reá külgyön az falu és exekválják mindezért és mindaz több dolgokért ad florenos 6.

13. Ha az hajtókat az falu valahová küldi és perleni kezdenék az hajtókat, tartozik az falu megmenteni; ha pedig az faluban valaki mellé nem akarna állani, egy-egy forinton maragyon, melyet minden törvén nélkül exeqválhassanak rajtok. Ezekre az dolgokra választottuk hajtókat Sas Mihályt, Bereczk Istvánt, Incze Andrást, Szász Tamást, Abacsi Mihályt, Varga Miklóst, Varga Antalt, Geczó Tamást, Kósa Mátét, Kis Búzás Jánost, Vasmak Lőrinczet. Ha pedig ezekben valamelyik az falu szükségére küldetnék s el nem menne, fl. 1 exequalljanak rajtok.

Mely végezésnek megírására és pecsételésére választotta az egész falu unanimi consensu Sándor Pétert, Török Mihályt, Bartalius Ferenczet, Kósa Györgyöt, Sándor Lőrinczet, Pető Lászlót és Koncz Bálintot falus bírót, Kelemen Györgyöt, János Balást, Buzás Tamást, Kósa Lukácsot, Varga Mátyást és Bernáld Ferenczet, mely végezést mi is pecsétünkkel megerősítettük és hitünk szerint megírtuk.

Datum in prescripta possessione anno die et loco praenotato.

1639
febr. 10.

Item anno 1639. 10 die mensis Februarii ezen felyűl megírt elébbi végezések augeáltattak.

Az 10-dik elébbi articulus evvel augeáltatik: hogy ha valamely ember vetésen, avagy akármilyen káros helyen marhát látna és ereje nem lenne az behajtásra, ha szintén akarná is, tartozik az az ember mingyárást megjelenteni az bírónak, vagy más hites embernek, ha pedig az az ember, az ki az káros helyen az marhát látná és meg nem jelentené, az falu büntesse egy forintra.

Az 11-ik ártikulus is augeáltatik: hogy ha valakinek marháját be találnák hajtani, tartozik az behajtó ember illendő kezesség alatt kiadni az marhát, avagy zállagot adván az az ember, az kié az marha. Ha pedig erdőn találtatik afféle kártevő ember és csak két ökrön volna, az két ökröt el ne vehessék az kárért, hogy ő is tőkéhez hozhassa, hanem itthon annak az embernek házához menne az bíró vagy hites ember, kérjen illendő zállagot, ha nem adna. három ghirával tartozik zállagot adni és az káros felet is contentálni.

Az elébbi 13-dik articulus után végeztetik ez is:

14. Mivelhogy ennekelőtte szokásuk az volt az uraimnak, hogy az havasból üdő előtt aláhozták az esztenát, valamikor akarták szénafűnek széliben: mostan azért azt végeztük, hogy ennekutánna Szent-Mihály napig senki az havasból esztenáját szénafűnek széliben vinni ne merészelje, ha pedig valaki contumacia ductus azt cselekedné, 6 frtra exequaltassék; ha pedig vagy pásztora halna meg, vagy elszöknék s kételenség alatt alá kellene az marháját az havasról hozni, az nyomásba vigye esztenáját.

15. Ha nyíresben pedig kaszálásnak idején az birtokáról akar bemenni, szekere elejben két avagy legfeljebb négy ökörnél többet befogni vagy behajtani szabad ne legyen a végre, hogy ott legeltesse, mindaddig, valameddig szénája kalongyában nem leszen.

16. Az falu határán az gyepű-kerti mellyéket senki se ne irtsa, se ne erdőllye egy hajításni földön 6 forint birság alatt.

17. Az falu erdeit pedig senki tűzzel ezután ne irtsa sub eadem poena.

18. Ha valaki vízútakat az falu erdeiben csinál, esztendeig az bírhasa, esztendő után az falura szálllyon, de az az ember az ki útát akar csinálni, az szentegyháznál elsőben azt az ő akaratját tartozik megjelenteni és kihirdetni, avagy falu gyűlésiben.

19. Ha az hites emberek valamely jobbágy emberre zállagolni mennek és az az jobbágy contumacia ductus zállagot nem akarna adni, czitáltassék arra és conperta rei veritate exequaitassék 6 frton ez a jobbágy.

20. Ha pedig az erdőn valaki épületre való fát váгна és azt más ember elvinné, czitáltassék az falu elejben és reá bizonyosodván azon dolog, maragyon 6 frton érette, melnek az két része az hiteseké falunál, harmada az káros emberé legyen, az elhozott fa is restituáltassék.

21. Senkinek ennek utánna *bükkfát aszalni* szabad ne legyen ha pedig levágja, hordgya el onnan; de hogy úgy aszallya meg, hogy az fa fennállyon, ne legyen szabad.

22. Ha valakik pedig az ellen cselekednének, avagy ha egy privatus ember ellen lenne az dolog és törvény szerint valaki convincáltatnék, ne tartozzék bíróval executiora menni, hanem mind káráért szabad legyen az convictus embernek ... nap elteltére az marháját elhajtani, ha pedig valakinek dolga annyiban elébb menne törvény szerint, hogy novum iudiciumot kellene insinualni falu között való dologból, tartozik az adversa pars az novumnak árát leválni veror. d. 50, melynek fele falué, fele az adversa parsé legyen.

23. Valami kért birság és egyéb zállag falu között következik mind az altizesben, az feltizesben, ennek utánna egy-egy hites embernél állyon registrom szerint, ne úgy mint addig, hogy minden hütésnél állott.

24. Nehán való adósságért az, ki tisztet nem illet, három forintig szabadosan perelhessen akárki az falu előtt, ezeknek pedig az brévis szerint legyen processusa.

25. Minden esztendőnként bíró, polgár és hites ember Szent-György napban tisztitől búcsúzzék és ha az falu rajta akarja hadni, szabados legyen, ha pedig nem, mást állíthasson helyében, az kin nem akarja hadni.

(Egykorú másolatok az *Endes család csíkszentsimoni levelestárjából.*)

1081.

Székely Balázs és Bálint nemesi oklevelének kivonata. Kelt 1623 Jan. 15.

Bethlen Gábor nemes Toldalagi Mihály szolgájának, Székely Balásznak és általa Bálintnak és utódaiknak, minthogy a hadban vitézül viselte magát, nemességet ad. Megengedi, hogy mindazon kiváltságokkal, előjogokkal, szabadságokkal bírjanak, mint a többi nemesek. Kegyelme bizonyítékául s valódi nemessége jeléül a következő címert adja: a címér paizs égszínkéek mezejében zöld halmon egy ember áll bibor ruhában, jobb kezében három búzakalászt, baljában kivont kardot tartva. Egyúttal dálnoki házát minden adó, kilenczed és tizedalól felmenti.

Kihirdettetett 1624. június 8. Maksán.

(Eredetije hártján, függő viaszpecséttel, a Székely Nemzeti Múzeumban.)

1082.

Háromszék közönsége útasítása a gyulafehérvári országgyűlésre küldött követeinek. Kelt Maksán 1623. ápril 28.

Instructiones generosis ac egregiis dominis, de tribus sedibus Siculicalibus Sepsi, Kézdi et Orbai in generalem congregationem regni, Albam Juliam ad diem 14. mensis Maji anni 1623. celebratam congregationem electis, nominibus et in personis universonum nobilium, primipilorum, peduntumque pixidariorum exhibitae et commissae.

1. Ezelőtt ilyen szabadságunk volt, hogy nemes ember fogyatkozott lófű embertől és veres darabanttól puszta helyet megvehetett, melyre ő s jobbágyát rá szállíhatta; mostan az olyanok connumeraltattak. Vicissim az lófű ember és drabant is vehetett fogyatkozott nemes embertől. Kegyelmetek ő felségét találja meg, hogy az az szabadság maradjon meg köztünk s afféle connumeratio szálljon le.

2. Vadnak köztünk idegen nemzetségből aquiralt jobbágyok is, úgy mint szász, oláh és Magyarországból hozott és városokból szállott, kiket az nemes ember, vagy lófű ember pénzen volt, vagy őstől maradt helyre szállított; mostan azok is recuperaltattanak. kiknek semmi örökségek köztünk nem volt, s nincsen mostan is,

Supplicandum est, hogy afféle idegen nemzetbeli jobbágy maradjon kezénél az nemes embernek és lófűnek, ne is connumeráltassék. Városokból is szállottanak nemes ember földére szükségek miatt, kik recuperáltattak az nemes ember kezéből, sok el is bújdosott azután. Az kiket pedig östől maradt helyekre szállítottanak *székelyt*, azokat is connumerálták. Supplicandum, hogy ő felsége azokat is condonálja.

3. Olyak is recuperáltattak, kik az megyesi gyűlés előtt birodalmában voltak az nemes embernek és lófűnek, melyeknek birodalmában praescribált még, (az Mihály vajda előtt és)¹⁾ némelyeknek birodalmának vagyon ötven-hatvan esztendeje, kik connumeráltattak. Supplicandum, hogy az olyanok ne recuperáltassanak, se connumeráltassanak, hanem maradjanak sine connumeratione az nemes ember, vagy lófű ember kezénél.

1602
aug. 23.

4. Némely nemes ember lófútól, vagy lófű nemes embertől örökre, vagy zálogon, vagy cserében vött örökséget, afféle örökségek is némelyek recuperatoria írattnak. Supplicandum, hogy ne recuperáltassanak afféle örökségek.

5. Voltak ilyen dolgok is, hogy némely nemes vagy lófű embernek jobbágyát megölvén némelyek, az cselekedért magokat obligálták az megbántatott és károsodott nemes vagy lófű embernek, s most az olyanok is eliberáltattak. Supplicandum, hogy az olyanok kezében maradjanak az káros embernek.

6. Némely nemes embernek vagy lófűnek östől maradott jobbágyi elfutván vármegyékre, avagy *székelségre* s egyéb helyekre is, kik ott connumeration lévén, ha megkérjük, megbizonyítván igazságunkat, nem akarják különben megadni, hanem kezesen, hogy az adót elhozza vele. Supplicandum, hogy az olyantól kezeset ne kívánhassanak.

7. Történt ilyen dolog is, hogy némely jobbágyot az ő földesura megkérvén parancsolattal, vagy az jobbágyot, perelvén, az jobbágy értvén földesurának rajta való igazságát, az jobbágyságról ura keze alá adván magát, recuperáltattanak. Supplicandum, hogy affélék maradjanak az urok kezénél.

8. Báthori Gábor fejedelem idejében némelyek confiscáltattak, kiket némely nemes emberek és lófű emberek megvevén az donáto-

¹⁾ A zárjelbe tett áthúzva

riustól azokban pénzen, mostan recuperáltattak. Supplicandum, hogy azok remittáltassanak az medgyesi articulus continentíája szerint.

9. Ertettük az commissarius urak commissiójából, hogy az mely lófű rend megszegényedett és gyaloggá esett, mostan elégtelen lévén az lovon való szolgálatra, drabantí állapotra rejciáltatnék elébbi állapotjából in perpetuum. Supplicandum est, hogy azok is tartassanak meg ő felségétől elébbi szabadságokban.

10. Nemes és lófű embernek régi őstől maradtott jobbágya az háború üdőkben zászló alá iratván magát, mely nemes embernek vagy lófűnek atyját megölvén, az árvaságban az gyermeke anélkül volt. Supplicandum, hogy ő felsége arról parancsoljon az tiszteknek, hogy azoknak igazságokat megértvén, adassanak kézben per brevem.

11. Az mely nemes embernek lovas legénye, szakácsa, béresse és molnára vagyon, az lófű embernek is az melyik rend vagyon; supplicandum, hogy azok ne connumeráltassanak az vármegyék rendtartása szerént.

12. Az nemes ember udvarházához valamely szántóföldeket, szénafüveket, malom helyeket, avassokat bírtanak az *Mihály vajda kijöttéig*, kik közül sokan most is üresek azoknak birodalmától: supplicandum, hogy az 1602. esztendőbeli medgyesi articulus confirmáltassék és az tiszték igazságunkat megértvén, restituáltassanak.

13. Az *Rika útjában* való járó kelők mind mentekben s mind jöttökben megvámoltatnak. Supplicandum, hogy az egyszeri utában kétszeri vámlással ne bántassanak.

14. Némely atyánkfiai ő felsége szolgálatjában levén foglalatoss, azoknak oly ős jobbágyit recuperálták az conjuratoroknak gorombaságok miatt, kiknek régi levelekből jó igazságok kitetszett volna. Supplicandum, hogy azokról is provideáljon ő felsége.

15. Elfogyatkozott szegény lófű és drabant emberek számából engedtessek béres szolgát fogadnunk, az kik urunk ő felsége szolgálatjára szegénységek miatt elégtelenek.

16. Az sok postálkodásnak miatta sok atyánkfiai elfogyatkozottnak költség adás nélkül, magok költségeken postálkodván, némelyek az portáig is kényszerítetnek elmenni mások mellett szolgálva képpen. Supplicandum est, hogy ez az terehviselés vétessék el rólunk.

17. Az *Utas*¹⁾ *havassának* feltiltásának leghagyása és felszabadulása felől is requirálják ő felségit ő kegyelmek, minthogy annak megrekesztésében semmi hasznos dolgot nem ismerhetünk.

18. Ha az gyűlés után törvények lennének, ő kegyelmek annak szorgalmatosan végére menjenek, mihelt kijutnak és vagy lészen vagy nem törvény, ő kegyelmek adják tudtunkra, kelljen-e kimenni vagy nem, az kinek oda való gondja vagyon.

Ezeken kívül valamint egyebet is ő kegyelmek az székek szükségére való igaz és méltó, hasznos dolgokat feltalálhatnak, azokban is munkálkodván, viseljenek gondot mindenekre, mely dolgot kedvesen veszünk ő kegyelmeiktől, de régi szabadságunk és törvényünk ellen semmi innovatit ő kegyelmek ránk ne hozzanak.

Az köztünk való mezővárosok, kiváltképpen *kézdí-vásárhelyieknek* dolga felől, az mely jegyzéseket írtunk és ő kegyelmeknek instructioba adtuk: azokra is ő kegyelmek szorgalmatosan provideáljanak, azon kívül is, az mely jegyzéseket azon levélre írtunk, azokról is ő kegyelmek serio provideáljanak.

Datum in possessione *Maxa*, die 28 mensis Aprilis, anni 1623.

Nominibus et in personis trium sedium Siculicalium

Sepsi, Kézdí et Orbai etc.

Egy külön lapon: Mivelhogy minden legitimus fejedelmeknek ideiben, az mely fő kapitánok, királybírák *Háromszékre* rendeltet-
tenek, ugyanezen *Háromszékben* levő városok is mindenekben azon főtiszteteknek tiszték alatt úgy viseltet-
tenek, hogy azoknak hírek és tanácsok nélkül semminémű innovatiokot nem cseleked-
tenek hanem kapitányoktól függvén az ispánok kibocsátásában is ilyen
mód és rendtartás observáltatott, hogy az szék fogta ispánok váro-
sokban bejövén, valami bírságok estenek köztök, azt hit szerént
felkeresvén, fele jövedelme az tisztéké volt, fele az városé.

Item valami jövedelmek vasár napján avagy sokadalmak nap-
ján estenek, tudnia illik vámok és egyéb hasznos jövedelmek, aequa-
liter az főtiszt és város közt elosztatott.

Az mi az vásárlás dolgát illeti, mind az külső országbeliek
és mind ezen három székbbeliek, ha mit kereskedésnek és vásárlás-

¹⁾ Ojtoz.

nak okáért behoztak, szabadosan árúlhatták, ki az széknek nem kevés hasznára volt.

Ilyen dolgokat is értünk, hogy néha az városi atyánkfiai közül nem az közönséges jót, hanem csak az maga privatumát nézvéen, az kik Molduvából kijönek, avagy Brassóból Molduva felé menni akarnának, avagy az országnak más részire menni ügyekeznének, afféle embereknek oly fautori, hogy az vám előtt tiszték kárára eligazítják és az vámot ilyen praetextus alatt magoknak vonzák. Vadnak ilyen innovatiok is köztök, hogy külső helyekből hét közben avagy vásár napján és sokadalmok szombatján hust, halat, vasat, sőt és egyéb árút eladásnak okáért behoznak, eladni nem engedik, az szék szabadságának és praerogativájának derogamenjire.

Kívánjuk azt is, hogy az országnak végezése szerint, fontnak, vékának, eitelnek igazán való mértéke az főtisztekkel együtt revideáltassék az városon és ha az külső falusiak közül valaki vétkesnek találtatik, azok is megbüntettessenek.

Vagyon ilyen bántásunk is az *kézdí-vásárhelyiektől*, hogy valamely emberek eladásnak okáért valamit bevittének, ennek előtte azokból vámot nem vöttenek, mostan penig sokakon vámot vöttenek és ennek utánna is venni akarnak, még csak az vásárra vitt sőtől is, ezekről az választott uraink ő kegyelmek requirálják urunkat ő felségét.

Ezeket is három székül adjuk kegyelmeteknek instructioba.

Az mázsáknak megkisebbitése is nem kicsin kárunkra vagyon. Supplicandum, ő felsége kegyelmesen provideáljon, az előbbi mód szerént az mázsákban való fontok, az mennyi azelőtt volt, tartassanak meg, mind eitel, véka, font azonképpen tartassék.

Ez is nagy fogyatkozásunkra vagyon, noha ezelőtt is az ország deliberált felőle, hogy az szász városokon, de kiváltképpen Brassóban az székelség gabonáját idegeneknek vételitől féltiltják, ez alatt magok házoktól ezelőtt beszedett gabonákat adják nekik nagy nyereségekkel, az székelségtől magok olcsón szedvén be, melyről kegyelmek provideáljon.

Vadnak oly jobbágyok, kiknek az nemes ember maga földét adta, vagy pénzen vette, földét, örökségét, kik connumerálttatak, kegyelmek azokról is provideáljon.

Mivel hogy Báthori Gábor fejedelmünk olyanokon kívánta volt el az sóáknát, hogy az székelségen semmi szedő vevő ne legyen, kegyelmetek affelől is ne feledkezzék, hanem provideáljon.

Az medgyesi gyűlés előtt való jobbágyok utcunque bírattanak, maradjanak kezünknel.

Az süveg úgyannyira elfogyatkozott, hogy onnan felyül immár ugyan nem hoznak ide közénkbe, az melyet penig Havaselföldiből hoznának, azt az brassaiak az terczvári vámon kihozni nem engedik. Kegyelmetek provideáljon, ha lehet írassa articulusha, hogy szabadon hozhassanak.

(Eredeti fogalmazványa a Székely Nemzeti Múzeum Itrában 324. sz. a.)

1083.

Beszterczebánya 1624. jan. 18.

Bethlen Gábor fejedelem a béke megkötése végett követeket küld a császár-királyhoz Bécsbe, a követséggel megbízva szt.-lászlói *Kamuthi Farkas* tanácsurat, Tordamegye főispánját, Udvarhelyszék kapitányát és a *székelyek főkapitányát*, kolozsvári *Kassai István* protonotariust, szendrői *Bornemisza János* kapitányt, hogy Bécsben ő császári és királyi felségével vagy megbizottaival tanácskozzanak és határozzanak.

Kelt Beszterczebányán 1624. jan. 18.

BETHLEN GÁBOR.

KOVACHOCHY kancellár.

(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban. Kiadta. Szilágyi S. az Erd. Orsz. gy. Eml. VIII. k. 224. l.)

1084.

Thoroczkai Zsigmond Manilla Demeter nevű elszökött ős jobbágyát *Novák Farkasnénak*, *Thoroczkai Ilonának* adományozza. Kelt *Toroczkó-Szent-Györgyön* 1624. April 20 án.

Mi Koncz Pál Lőrincz-Réven Fejérmegyében és Parlagi Péter Alsó-Szent-Mihályfalván Aranyas-székben lakó nemes személyek, adgyuk emlékezetre mindeneknek, az kiknek illik, ez mi levelünknek

rendiben, hogy az mely egy Manÿlla Demeter nevű tős és örökös bedelljei Thorda vármegyebeli jobbágya az nemzetes és vitézlő *Toroczkaï Zsigmond* uramnak búdosóban volt, megtekintvén ő kglme az ő szerelmes atyafiának, *Toroczkaï Ilona* asszonnak, az nemzetes és vitézlő *Novák Farkas*, Aranyas-széki kapitán uram feleségének hozzá való jó akaratját és atyafiságát: mi előttünk azt a jobbágyot adá, köté, vallá és conferálá ő kegyelmének mind feleségestől, gyermekestől, marhástól in perpetuum, bogy valahol ő kegyelme *Novák Farkasné* asszonyom, avagy az ő kegyelme ura *Novák Farkas* uram feltaláltathatják, az ő földekre szállíthassák és örökösen bírassák, mint saját örökös jobbágyokat. Minek nagyobb erősségére és bizonyosságára adtuk mi is az mi levelünket ő kegyelmeknek, kezünk írásával és pecsétünkkel megerősítvén.

Datum in *Toroczko-Szent-György*, die mensis Aprilis 20 anno Domini 1624.

Iidem qui supra.

PAULUS KONCZ m. p.

PETRUS PARLAGI m. p.

(P. H.)

(P. H.)

(Eredetije a *Székelv Nemzeti Múzeumban* 105/888. sz. a.)

1085.

Bethlen Gábor Borsos Tamásnak adományozza a megölt és magvaszadkt Vajda István lófő minden javait Bergenyében Maros-széken. Kelt Gy.-Fejérvárt 1624. okt. 14.

Gabriel, Dei gratia stb. sacri Romani imperii et Transsylvaniæ princeps stb. Generosi, egregii et agiles, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.

Vitézlő hívünknek *Borsos Tamásnak* alázatos könyörgéséből értjük, hogy ott *Maros-széken Bergenyében* egy *Vajda István* nevű lófű embert az tolvajok ez elmúlt napokban megölvén, in utroque semine deficiált volna, kinek minden java mi reánk és fiskusunkra devolváltatván, kegyelmünkben minden hereditariumit nékie conferáltuk. Hadjuk azért hűségteknek és parancsoljuk is, hogy annak az megöletett *Vajda Istvánnak*, ha szintén valaki a mi jus regiumunkban belé kapott volna is, akármi részében minde-

neket elsőbben mi számunkra elfoglalván, annak utánna per manus magának *Borsos Tamásnak*, avagy arra rendelt bizonyos emberének adja és bocsássa kezében és abban minden impetitorok ellen meg is oltalmazza. Secus non facturi.

Datum in civitate nostra Alba Julia die 14. Oct. a. D. 1624.

GABRIEL mpria.

Külczím: Generosis, egregiis, nobilibus et agilibus capitaneo, judici regio, vicecapitano, vicejudicibusque regiis sedis *Siculicalis Marus* etc. fidelibus nobis dilectis.

(Eredetije br. *Szentkereszthy Béla* úr *árkosi levéltárában.*)

1086.

Gy.-Fejérvár 1624. nov. 12.

Bethlen Gábor Benes Jánosnak Tekerőpatakon primipilatusi levelet adományoz, házáat, a mely ns. *Péter Ferencz* gyergyai lovasok vezetője (ductor) és (agilis) *Tatár Tamásé* közt van, kiveszi az adó alól.

1633. aug. 13. bemutatott *Lázár István* Csík-Gyergyó és Kászon-szék királybírája előtt.

(Eredetije, hártján, *Csíkme gy levéltárában.*)

1087.

Gy. Fejérvárt 1627. máj. 28.

Michael Literatus Toroczka y de Torda protestalt a gyulafejérvári káptalan előtt *Debreczeni Katalin, Eörrendi Literatus Pál* özvegye és mások nevében az ellen, hogy szent-erzsébeti Péczy Simon kancellarius bírja Balázsfalva kastélyát, vagyis nemesi kő curiáját a hozzá tartozandókkal. Építése és bírása ellen protestáltak.

(Eredetije özv. *Cserey Jánosné* úrnő birtokában.)

1088.

Csik-Szent-Simon 1627. jun. 29.

Szent-Simonon lakó Marton Mihályné Kathalin asszony végrendeletében, melyet birtokáról tesz, többek közt ez áll:

»Minek utána az jószágból kifizettem volna *Beke Oremosné* (Jeromosné) öcsémet, hogy János király meghala (t. i. János Zsigmond). *Andrássy Péter* el akará azt a jószágot jobbágyságra foglalni, mint-hogy az falut *Szent-Simont* ő bírta akkor; és hogy az táblán is törvénynyel oltalmazhassa az szegény uram ezt az jószágot: annak okáért vín az táblára pénzt száz forintot, 24 frt ára lovát is oda hagyá és egynihány nestet, rókát fizetett ott az prokátoroknak. Három egész holnapig volt penig akkor az táblára. Végezetre ebből is ilyen főemberek u. m. *Becz Pál*, *Daczó Pál* és *Becz Pálné* asszonyom közinkben szólván, hogy *Andrássy Péter* ne háborgasson minket abban az jószágban, 100 m. forintot fizeténk *Andrássy Péternek* és így maradhatánk meg az jószággal,

Datum ex Szt.-Simon in aedibus quondam egr. ac nob. *Joannis Márton* anno Domini 1627. 29. m. Junii.«

(Magyar végrendelet, *Csikvármegye levéltárában.*)

1089.

Bethlen Gábor rendelete szentdemeteri Balassi Ferenczhez, Udvarhelyszék főkapitányához és főlovászmesterhez, az udvarhelyi nem dolgozó és miveiket eltagadó czéhek megbüntetése felől. Kelt Fogarason 1628.

jan. 14.

Generose fidelis dilecte.

Az hűséged levelét imént 7 óra után hozá a posta együtt az includalt regestummal, kit megolvastván, találunk némely czéhet vétek nélkül annyiban, hogy vagyon mivek, de hogy hűséged titkos keresetésére mindent eltagadtak, az szintén annyit teszen, mintha semmi mivek nem volna, avagy nem lött volna, mert az sok vevő és mívet kereső embereket annál inkább defraudálják, míveket eltagadják, nyilván nem árulják különben az idegeneknek, hanem ha először véllek conveniálnak, hogy az limitatio szerént nem kívánják az marhákat tőlök. Per hoc az büntetésre igen méltók ezek az

czéhek: 1. az kalmárság, hogy majd semmi marha boltjokban nem találtatik, 2. kerekések, 3. kötélverők, 4. szígyártók leginkább, 5. kovácsok, kik 9 frton veszik az vasnak mázsáját, ha úgy tartják nékik, miért mi nekünk meg nem mondták, viselhetünk volna gondot, mert egyek volnánk is az gróffal, büntetlen el nem szenvedjük az udvarbírójáért; im levelet küldtünk, ide jöni parancsoltuk; kevántatik azoknak ide jöni, a kiknek az vasat embere úgy tartotta, mondhassák szemében, bizonyítsák reá, büntetlen nem marad. 6. Lakatosok, mészárosok nem vétkesek. 7. Vargák, 8. tímárok, asztalosok nem vétkesek, szabók sem; azok volnának különben, hanem hogyha eltagadták miveket. 9. Szűr-takácsok együtt az disznódiakkal, kik mindenek felett legméltóbbak a büntetésre, és az disznódi szűr-takácsokon irremissibiliter 200 frt mulctát exequáltass. 10. Posztócsinálók, 11. szöcsök. Az rézmíveseknek condonáljuk, noha mi elég rezet adnánk Fejérvárott nékik, ha 200 mázsa kellene is; azonképen az ónmíveseknek ónat. 12. Fazakasok, kik semmivel nem menthetik magokat, mert glétet is eleget adnánk mi, ha mennének. 13. Az takácsok igen vétkesek, mert semmi helye mentségeknek nincsen, semmi nem bővebb Erdélyben lennél, kendernél. Azért mindezek az 12 czéhen és az kalmárokon, in Universum ezer magyar r. forintot dúlasson mulctát hűséged polgármester hívünk által; noha többet érdemlenének, de kegyelmesen akarván őket tractálni, többel ez egyúttal nem büntetjük; de elejekben adják, ha ezután ily vakmerő vétekben találatnak, általán véggel az ország constitutioja szerént való poenát exequáltatjuk rajtok absque misericordia, sőt polgármester és királybíró híveinken is az 500 frt poenat megvétetjük, ha reájok nem vigyáznak és őket nem compellálják míveknek exerceálásukra; most őket nem bántjuk. Az czéhekre pedig az büntetést mi nem osztottuk, melyiken mit vegyennek, hanem az ezer r. frt birságnak az elosztását hagytuk az tisztviselőkre: ők tudják, ki mit érdemel, osszák Isten igazsága szerint el köztök és mindjárt szedjék fel rajtok s hűséged hozza meg. Bizonyos dolog, az brassaiakon 1600 frtot vétettünk, mely summát in paratis Kapi uram meghozá és 300 frtot adtunk néki belőle ajándékban, affelett magát az váras szép skárlát szőnyegekkel s egyébbel is ajándékozta. Az disznódiakon az 200 frtot külön vétesd meg, úgy mint az szűr-csinálókon. Ennél különben nem leszen, ha minket

akarnának is requirálni, de haszontalan leszen, azzal üdőt ne von-
tassák, mert ez az mi utolsó kegyelmes resolutionk és mindjárt
végben vidd, és sijess haza jöni, mert kedden, avagy szeredán el
akarok indülni. Bene valeat.

Ex *Fogaras* 14. Januarii hora 10. 1628.

GABRIEL mpria.

*Külczim más késsel: Generoso Francisco Balassi de Zent Deme-
ter, sedis Siculicalis Udvarhely capitaneo et agazonum nostrorum
magistro etc. fideli nobis dilecto.*

*Alatta: Gabrielis Bethlen mandatoriae de puniendis in sede Sicu-
licali Udvarhelyiensi excessibus ceharum.*

(Eredetije Bethlen G. saját kezü aláírásával a *nagyszebeni ltrban* 337. sz. a.)

1090.

*Bethlen Gábor rendelete a Béli Kelemen birtokügyében kiküldött bizott-
ságnak, hogy Feldoboly István predikatornak Zágonban néhai Béli
Kelemen által elfoglalt örökségét adja vissza. Kelt Radnóthon 1628.
márcz. 9.*

*Gabriel, Dei gratia sacri Romani imperii et Transylvaniae
princeps, partium regni Hungariae dominus, Siculorum comes, Oppo-
liaeque et Ratiboriae dux etc. Magnifici, generosi et egregii, fideles
nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.*

*Feldoboly István pap nevü prédikátor alázatos könyörgése
által találván meg bennünket, hogy Zágonban, atyjáról, néhai
Anna Péterről rámaradott egy ős örökségét néhai nemzetes Béli
Kelemen hívünk ennek előtte való időkbek quocunque sub prae-
textu elfoglalván, noha ezelőtt még jó éltében is nemcsak egy
úttal parancsoltunk mind magának az remittálás felől, mind az
tiszteknek az dolog eligazításáról, de mind eddig is az dolog nem
effectualtatott. Akarván azért most ez exponens igazságit hűségtek
eleiben produkálván ez dolgot eligazíttatni: kegyelmesen hagyjuk és
serio parancsoljuk hűségteknek, több igazgatási között ez István
predikátor causáját is el ne mulassa, hanem igazságit meglátván,
ha Béli Kelemennek az örökség bírásáról legitime emanaltatott
elegendő igazsága nem leszen, azon örökséget István papnak cum*

omnibus pertinentiis resignálja ősre való örökös jussával pacifice birni. Secus non facturi.

Datum in castro nostro *Radnót* die 9. Martii anno Domini 1628.

GABRIEL mp.

(P. H.)

Külczím: Magnificis, generosis et egregiis, Balthasari Kemeni de Bwkeös, Francisco Miko de Hidvegh, Simoni Péczy de Zentersebet, Michaeli Daniel de Vargias, Georgio Horvat de Komlod et Gregorio Ozdi de Szentrontás, ad rectificationem difficultatum in bonis generosi quondam Clementis Béldi ablegatis commissariis nostris etc fidelibus nobis dilectis.

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban.*)

1091.

*Maros- Vásárhely város főbírája és tanácsa a borbély mesterek kérésére megújítja a czéhnek Báthory Zsigmond fejedelemtől kapott, de elveszett, czéh-szabályait, újjakkal is pótolván azt. Kelt Maros- Vásárhelyt 1628 ápril 16-án.*¹⁾

Mi *Marus Vásárhelyt* lakó *Nagy Szeőcs István* eskü t főbíró az én polgártársaimmal egyetemben és az egész tanácssal együtt adjuk emlékezetre mostaniaknak és utánnunk valóknak ez mi jelen való levelünkben, hogy mikor mü egy némünemü napon az mi régi szokásunk szerint össze gyűltünk volna, találának meg minket az mi városunkban lakó *borbély mesterek*, az czéh képé-

¹⁾ Czéhszabályokat eddigelé szándékosan nem vettem fel a Székely Oklevéltárba, mert a czéhek többé-kevésbbé hasonló szabályokat, szokásokat követtek országszerte; s a székely iparosok czéheinek belélete inkább a városok specialis monographiájába, mintsem a székelyek általános történetébe való. Hogy ezzel mégis kivételt tettem, megmagyarázza ennek a czéhlevélnek a szokásostól sokban elütő és rendkívül érdekes volta. (Ld. pl. a gyógyítás monopoliumnak biztosítását a czéhbeli borbélyok részére, más, »városi, nemes háznál lakó ... katonák közt lakó borbély« mesterek ellen, kivéve, ha a fejedelem a városban időzik. Jellemző az orvosságok elősorolása a »próbák főzésé«-nél. Továbbá a »nehéz sebes« felett tartott czéh-consilium. A borbély mesterek felebbezés fórumai a czéhtől »apellatioba a szabó mesterek eleiben« s onnan a legfőbb ítélőszékre »a *kilencz kérdőre*: az összes városi czéhmesterek eleibe.) A borbély vagyis chirurgus (sebész) czéhben különben is az akkori orvosok testülete foglaltatván, az egésznek kiváló művelődés-történeti bece van. Sz. L.

ben, az becsületes személyek, tudniillik ifjabbik *Borbély Lukács* és *Borbély Mihály*, ugyan itt az mi városunkban lakó tanácsbeli emberek és jelenték minekünk, hogy noha nekik lett volna ennek előtte való bódog emlékezetű fejedelemtől úgy mint *Bathori Sigmund* urunktól akkori bíró uram *Kovaczi Pal* idejében az tanács és az várastól emanaltatott bizonyos privilegiumok és czéhoknak levele, az elmúlt sok disturbiumokban és veszedelmes időkben forogván több jovaikkal együtt elvesztették volna, mindazáltal mégis leveleknek párja kezikben akadván magokat ekkeddig azon jó rendtartásban és egyességben tartották és az szerént accomodálták, mely dologra mi is reá emlékeztünk és az ő leveleknek párját is meglátván, könyörögvén annak okáért az borbély mesterek képiiben minékünk ezen felyül megirt Borbely Lukács és Borbely Mihály, hogy ő nekik ezután való jó rendtartásnak okáért az előbbi leveleknek párjából és azon kívül is, ha mit illendőt és jót találánánk bizonyos articulusokat jó rendtartásnak okáért adnánk, ki lenne mind Istennek ő felségének tiszteletire s mind az közönséges egyességnek megmaradására. Mivel hogy pedig mindenféle mesterség és tudomány Istentől vagyon, *főképpen pedig az borbélyság felette nagy dologban jár és gyakorta sok tudatlan borbély mesterek miá sokaknak halálok is történik:* mi annak okáért kegyes indulattal előnkben vévén könyörgéseket és látván, hogy méltó s igaz dolgot kívánnak, egymás között beszélgetvén az ő kívánságokat jóvallottuk, approbaltuk, méltónak és illendőnek itiltük és nekik az ő kívánságok szerént való articulusokat és rendtartásokat írva kiadtuk, mind az levélnek párjából és ujabbakat is, az kiket jóknak és illendőknek itiltünk és *várasunk öregbik pecsétivel* megerősítettünk; hogy ezek ellen senki az megirt articulusok és rendtartások ellen se *nemes, se nemtelen, se vársi, se nemes háznál lakó,* az ki ezzel az mesterséggel akar élni, se *katonák közt lakó borbély,* — attól megválva, hogy ha az mi kegyelmes urunk, ő felsége valameddig városunkban lészen — *se külső, se belső nyavalyát,* az kihez ők tudnak és értnek, akaratjok ellen mivelni, és borbélykodni semmiképpen ne merészeljen, sőt ha ki ez ellen akarna cselekedni, akkori bíró uram segítséget adván nekik, az ellenkezőnek minden *múszerit el-*

vehessék, tikozolhassák, földhöz verhessék és ronthassák, melyet mű is egész tanácsúl oltalmazni akarunk mindenek ellen, minden czikeliben, de így hogy urunkot ő felségét ők is följöle megtalálják és ő felségivei confirmáltassák.

Az mely articulusoknak és rendtartásoknak tenori ekképpen következnek:

Mindeneknek előtte valamely borbély ifjú mester az mesterséget fel akarja követni, ez jámbor istenfélő és igaz nemzetből való személy légyen, ki igaz czéhos helyen tanolt és aprod avagy inas esztendejét igazán kitöltötte, arról való levelét az czéh előtt producallja; se orv, se parázna, se gyilkos, semminemű gonosz vétekben élő személy ne legyen, mert afféléket az czéh bé nem fogad; azután ha ezekben az vétkekben nem találta a mesterség neki fel adassék, de így hogy az *próbák főzésére* elegendő légyen és az czéhban két kezet adjon, hogy az czéhnek igasságát mindenek ben fogyatkozás nélkül bészolgáltattja, ha pedig be nem szolgáltatná, a czéhnek szabadsága légyen az kezeseken mindeneket megvenni. Elsőbben tartozik az mestereknek megkönyörgeni, az könyörgéskor tartozik két tisztességes tál étekkel és egy pecsinével, vacsorára is egy jó pecsinével, borral, a mennyivel az mestereknek kedvetek találja és megengesztelheti.

Ezek után kezdjen az próba főzéshez és az próba főzésen az mesterek ott lévén, vagy hogy csak kettő közüllök is, ha kívántatik tisztességes itallal és étellel nekik gazdálkodjék. Az *próbák* pedig ezek, az kiket meg kell főzni és csinálni: 1-mo az nagy érlelő, 2-do fekete diacorium, 3-io szürke diacorium, 4. szederjes diacorium, azután zöld citromot, sárga írat, nehéz írat és az erős veres írat főzze meg. Ha ezeknek az próbáknak és mester remekeknek az csinálásában és főzésében elegendőnek találta, a mesterek megpróbálván, a czéhben bévétessék és az mesterség feladassék neki.

Annak utánna tartozzék a *köszöntő pohárral*, a mikor a mesterek kívánnják és megszollítják, a próbákat akkor hozza elő és ha azokban fogyatkozás találta, a mestereknek könyörögjön és keresse kedvetek, a mesterek is a miben illendő, engedelmességgel lehetnek. Az köszönő pohárkor tartozik: első tál éték sóba eczetbe főve tisztességes ballal, második tál éték éles lével tyukok vagy tyukfiak, 3. velős konczokkal, tyukok riskásával annak módja szerint, 4.

törött lével lud, vagy ludfiak 5. pecsenye tyukokkal, borsporral meghintvén, ezen felyül egy lepény, ezek után gyümölcs, ekkor tartozik flor. 4 és négy veder borral és négy font viaszszal. Vacsorára is tartozik két tisztességes tál étekkel, egy pecsenyével s egy lepénynyel. Harmadszor is tartózik az ifju mester az mester-asztalnak is bészolgáltatásával, a mikor a mesterek kívánják. Ebédre első tál éték: sóba eczetben tisztességes hal vagy csuka vagy retke (így !) 2. gyümölcsös lével három lud öreg tálra, ennek is szerszámát megadván annak módja szerint, 3. velős koncokkal, tyukokkal riskásával föttel. 4. Tyukok éles lével, vagy tyukfiak, vagy bárányhus, amit akkor az idő hoz, ennek is szerszámát megadván, 5. pecsenye tyukokkal együtt, azon felyül egy jó lepény és gyümölcs, ekkor tartozik az ifju mester hat veder borral, hat forinttal, hat font viaszszal a két czéhmesternek ajándékban két tisztességes hüvely-késsel. Vacsorára is hideggé téve öreg tálra malaczhus éles lével, annak is a szerit megadván, második is legyen valami tisztességes tál éték, harmadik: pecsenye tyukokkal együtt, akkor is egy lepény s azon kívül a gyümölcs. Hogy ha pedig a mesterek felesen lennének és két asztalra telnének, az fellyül megirt mód szerint mindenik asztalra ugy főzessen az ifju mester, ha pedig az étkeknek bészolgáltatásában valami szerszáma miatt fogyatkozás találtatnék, a mestereknek az ifju mester kedvet keresse abból is. Továbbá az ifju mester mikor a mesterek reá akarják vetni, tartozik a dékáságot felvenni és két esztendeig viselni, vagy mind addig, míg utánna való más ifju mester nem léssen és valamit a két Czéhmester poroncsol, mindenkben tartozik szót fogadni, ha pedig szófogadatlanok találtatik vagy vakmerőnek, az czéhmester zálagát vétesse és az több mesterekkel együtt törvény szerint megbüntessék.

Ha valamely *inas* pedig e műre akar állani, az ura a czéhmesternek hirt tegyen felölle és két hétig próbállja, az inas kezében borotvát adván; ha mindeniknek kedvek vagyon egymáshoz, két hét mulván szegődtessék bé, de ez jámbor istenfélő nemzetből legyen; bészegődvén tartozik három esztendeig szolgálni igazán és jámborul. Az ura tartozik az inasnak négy uzogebeli (rendbeli?) borotvával és hozzá illendő ruhával, az mit az ura adhat és amannak is a mint az ő szolgálattja mutattja. Az inas tartozik a czéhban egy forinttal két

tál étekkel pecsenyével, két veder bor és két font viaszszal, azért is az ura kezes légyen, ha elszöknék az inas, a czéh azután megvehesse mindezeket. Az inas pedig apród esztendeit kitöltvén tartozik *társ-pohárt* adni a mestereknek és a borbély legényeknek, ha pedig borbély legény nem lenne is, a mesterek felszabadítván, a czéh pecséti alatt való leveleket adjanak neki bizonyságul, a pecsítől adjon huszonöt pinzt.

Ha *borbély legény* jő a várasra, az attyokot megkeresvén, az attyok művet kerestessen néki, elsőbben a czéhmestert, azután az öreg mestereket megkénálván véle, a ki megtartja, annak adják két hetig, két hét mulva levelét meglátván, ha inas esztendeit kitöltötte, s maradandó lészen az várason, művet adhatnak néki. A legények rendtartását elolvassván előtte tartozik a legények ládjába tizenhat pénzzel, anakutána minden két héten a legények ládjában egy egy pinzzel. Az borbély legény az urát egy kántornak előtte el ne hagyhassa, ha az ura kívánja, *a cantor pedig három holnapot térszen*. Ha ura akarattja ellen az idő alatt elhadná, tartozik ötven pénzzel, ha pedig sokadalmak, avagy az három fő ünnepek hetiben az ura akarattja ellen el akarja hadni, adjon egy forintot. Temetésre is, mikor mesterember házánál halott történik lenni, a borbély legény is elmenni tartozik.

Teczett ez is: ha mesterember fia ugyan mester leányát találná venni, egyébbel ne tartozzék, hanem csak mester-asztallal, annak megírt módja szerént; ha pedig mesterember fia czéhban akar állani, annak fél mestersége legyen, a fél mesterség pedig pénzzel viaszszal ne tartozzék, hanem az fellyül megírt lakozásokkal. Hasonlóképen ha idegen legény mesterember leányát vesszi is, annak is ekképpen fél mestersége lészen.

Ha pedig az mesterember fia az attyánál tanulni akarja a mivet, szabadsága legyen az attyának rá, mikor akarja, felszabadítani, a béálláskor pedig a czéhban nem tartozik a czéhban pénzzel, viaszszal, hanem csak az étekkel és borral, azonképpen társphárral mind más idegen.

Továbbá *valamely mesterembernek nehéz sebessé és beteget vagyon, tartozik a czéh oda menni* és meglátni, ha kívántatik, és meglátván, ha elegendő lészen a meggyógyításra, jó, s ha pedig nem és a beteg is kívánja, a mesterek más *segítő*

társat adjanak neki, a kit kíván és ketten szép emberségesen megalkuván mind meggyógyítással, s mind megfizetéssel; senki pedig egymás sebesséhez hozzá ne nyulljon más mester akarattja ellen, ha meg tudja, hogy ott való mesterember kötötte, hanem jól végére mennyen, ki kötötte; mert a ki ebben találtatik, főbirsággal büntetődik, az főbirság pedig tizenkét veder bor. Ha valamely mesterember jó akaratijából kiereszti kezéből a sebest, ötöt megengesztelvén, szabad legyen kihez megyen ős kivel akarja magát gyógyíttatni.

Valamely mesterember vagy paráznságban, vagy gyilkosságban, vagy hamis hitben, vagy lopásban találatnék: annak mestersege letéssék és a czéhből kivettessék. Ha valamely mesterember egyik a másik sebessét elgyónatja (?), vagy szolgáját, inassát avagy mesterségit meggyalázza: az a mesterember főbirsággal büntettesék. Valamely mester a táblára, és órára bé nem megyen, két veder bor a birsága, ezek közbe pedig valakinek oly törvényne lenne, a kin egyik fél nem nyughatnék, újabb meglátásnak okáért vitessék *apellatióba az szabó mester uraim eleiben*, ha ott se tetszik, vitessék a *kilencz kérdőre* és ott vége szakadjon. Az *kilencz kérdő pedig ilyen*: akkori bíró uram mindenféle míves emberek közt lévő czéhmestereket oda hivatván, azok lássák meg. Ezen kívül pedig valamit az mesterek jónak, illendőnek és tisztességesnek ítélnék és találnak lenni, magok közt rendelhetnek törvént, tehetnek és végezhetnek szabadon az czéhnak épületire valót mindenekben. Mindezeket az articulusokat mi Szöcs István eskütt bíró és több eskütt polgár uraimmal egyetemben és az egyes tanács urai akaratijából engedjük az borbély mester uraimnak, látván jó és illendő kívánságokat, írva kiadtuk és megconfirmáltuk, várasunk öregbik pecsétivei megerősítettük.

Datum in civitati *Marus Vásárhely*, die decimo sexto mensis Aprilis anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo octavo.

STEPHANUS Szöcs major, judex. primarius
caeterique jurati cives et jurati senatores civitatis Marus Vásárhely.

(Bethlen Gábor 1628. ápr. 25-én kelt átiratából, ld. alább 1092. sz. a.)

1092.

Bethlen Gábor a marosvásárhelyi chirurgus vagyis borbély czéh kéréseére megerősíti és átírja a M.-Vásárhely város tanácsa által Báthory Zsigmond czéhlevele alapján 1628 ápr. 16. összeállított és kiadott czéh-szabályait. Kelt Gy. Fejérvárt 1628. ápr. 25.

Nos *Gabriel Dei gratia sacri Romani imperii et Transylvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus, Sicularum comes ac Opoliae Ratiboriaeque dux etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expodit universis. Quod fideles nostri prudentes ac circumspecti Lucas Borbely junior et Michael similiter Borbely jurati senatores civitatis nostrae Marus Vasarhely suis ac universitatis caehae seu confraternitatis et societatis magistrorum Chirurgorum sive Barbitonsorum ejusdem civitatis nostrae Marus Vasarhely nominibus et in personis exhibuerunt nobis et praesentaverunt literas quasdam prudentum similiter ac circumsectorum Stephani Szeőcz senioris judicis primarii, caeterorumque juratorum civium et senatorum ejusdem civitatis nostrae Marus Vasarhely testimoniales. et ex parte certorum aliorum rituum caehae indulgentionales in simplici papyro patenter confectas et emanatas, sigilloque ejusdem civitatis majori ab inferiori eorum margine in cera rubra impressive communitas et roboratas, quibus mediantibus iidem judex et jurati cives ac senatores de literis super ceha seu confraternitate magistrorum Chirurgorum sive Barbitonsorum civitatis suae privilegialibus per serenissimum quondam optimae recordationis Sigismundum Bathori principem, alias regni nostri Tranniae indultis et concessis testimonium ferre et perhibere, ac licet eadem literae privilegiales subsecutis ab eo disturbiorum temporibus amissae fuerint, paribus tamen earundem modo repertis, quidam in eodem senatu superstites paria illa originalibus conformia recognovisse fidemque illis consiliasse: ac in super modos et ritus in eadem caeha, seu confraternitate observandos in praetactis literarum paribus specificatos et clarius denotatos, iidem judex, cives et senatores aliis etiam nonnullis ritibus, articulis, modis et ordinibus aequae observandis, justis et legitimis pro moderni et futuri etiam temporis ratione ad nostram confirmationem gratiosam auxisse dignoscebantur, tenoris infrascripti. Unde supplicatum exstisit nobis pro partibus et in personis eorundem*

magistrorum Chirurgorum et Barbitonsororum dictae civitatis nostrae *Marus Vasarhely*, ut easdem literas praenotatorum iudicis et juratorum civium, ac senatorum ejusdem saepe dictae civitatis nostrae ac omnia et singula in eisdem contenta ratas, gratas et accepta habentes, praesentibus literis nostris privilegialibus de verbo ad verbum inseri et inscribi faciendo perpetuo valituras confirmare, nostrumque illis consensum praebere clementer dignemur pariter et assensum. Quarum quidem literarum tenor sequitur in hunc modum: Mi *Marus Vásárhelyt* lakó stb. (Id. fennebb 1091. sz. a.) Nos ipsis praemissa supplicatione nominibus et in personis praescriptorum universorum magistrorum Chirurgorum sive Barbitonsororum dictae civitatis nostrae *Marus Vasarhely* modo praemisso facta et porrecta clementer exaudita et faventer admissa praescriptas literas dictorum prudentum ac circumsectorum iudicis ac juratorum civium et senatorum saepe dictae civitatis nostrae *Marus Vasarhely* non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspicione carentes praesentibus literis nostris privilegialibus de verbo ad verbum sine diminutione et augmenta, variationeque aliquali insertas et inscriptas, quoad omnes earum contentias, clausulas, puncta et articulos eatenus, quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae, viribusque earundem Veritas suffragatur, ratas, gratas et accepta habentes, pro praefatis universis magistris Chirurgis sive Barbitonsoribus dictae civitatis nostrae *Marus Vasarhely*, posteris quoque seu successoribus universis perpetuo valituras gratiose confirmamus, nostrum illis praebentes consensum pariter et assensum harum pendentis et authentici sigillii nostri munimine roboratarum et communitarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in civitate nostra Alba Julia die vigesimo quinto mensis Aprilis anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo octavo.

GABRIEL

STEPHANUS KOVACHOCHI cancell. mpr.

(P. H.) GREGORIUS ORMANKEOZY mpr.

Kivül: Anno Domini 1629 die 6. May. exhibitae et praesentatae sunt coram dominis iudice nimirum p. ac c. Stephano Szöcs seniori, juratis civibus ac senatoribus, nullo contradicente.

JOANNES Kis Literati

juratus notarius civitatis *Marus Vasarhely* mpr.

Alatta ez a hitelesítési záradék olvasható:

Quod praesens copia ex veris suis originalibus genuine descripta, cum eisdem per nos fideliter collata et comportata, inque omnibus punctis et clausulis suis, originalibus conformis comperta sit, sub sigillis nostris usualibus, manuumque propriarum subscriptionibus fide nostra mediante testamur. Cibini anno Domini 1769, die 30 mensis Augusti.

JOSEPHUS MÁHTONFFI mp. (p. h.) et GEORGIUS DONAT mp. (p. h.)

incl. cancellariae regiae provincialis Transylvanicae seribae ac jurati notarii ad praemissa fideliter peragenda specialiter exmissi.

(Az erdélyi kancellária által 1769-ben kiadott hiteles másolata az orsz. ltrban.)

1093.

Keresztes Márton és István Péter csík-szent-györgyi nemes emberek Hídvégi Mikó Ferencznek, Csík-, Gyergyó- és Kászon-szék főkapitányának jelentést tesznek egy curiosus veszekedés és verekedés ügyében tartott tanúvallatásról. Kelt Csík-Szent-Györgyön 1628. szept. 29.

A. tanúvallatás lényege szó szerinti kivonatban:

»1. tanú *Finna Demeter* veres drabant j. f. est, azt feleli, mikor *Kolombán Pál* között és *József diák* között az veszekedés lött vala ... én alá jövék az *én kertem seggihez*, igen kevés vártatva hallék nagy *morgiást* ... látám, hogy egy ember igen kezde *kioldani* hátra, az *György Kovács Imre* utczája végén *haniota esék*; tohát(!) *Kolombán Pál*, hogy *haniota esék*, tehát igen veri vala *József diákné* egy pálczával *Kolombán Pált*, monda *Jószepné* az urának: *hagyj békét* ennek, bírok én evvel.«

»6. *Péter Mátyás* nob.: ... *Jószep diákné* onnat alól jó vala fel, hallám, hogy monda *Kolombán Keresztesné*: te asszonyállat, miért nem köszöntél nekünk. *Jószepné* monda: azért hogy nem érdemlitek tü azt. Monda *Kolombán Keresztesné*: *á te róság valagú kurváné!* Annak utána én alá menék gyorsan, látám azt is, hogy *Kolombán Pál* az asszonnépek után jó vala alá és az *György Kovács Imre* utczája felé tarta, annak utána hallám az *Finna Demeter* kertéhez, hogy igen nagyon *hárog* vala és látám hogy *Kolombán Pál* az földön fekszik vala, úgy veri *Vala Jószepné*; azt is hallám, hogy monda az urának; *hagyj békét*,

néki, gondját viselem én ennek! Az leánya is ott vala, de én Kolombán Pálnak semmi szavát nem hallottam, sem hogy úté volna, nem láttam.«

Nos fideles atque perpetui servitores

MARTINUS KEKESZTES

PETRUS ISTVÁN

(viasz p. h.)

(v. p. h.)

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1094.

Udvarhely vára (»Székelytámadt«) és a hozzá tartozó gazdaság leltára, a mely mellett Homorod-szentmártoni Bíró János udvarbíróságát Fogarasi Nagy Tamásnak átadta 1629 márcz. 27 és 28-an.

*Ad clemens serenissimi sacri Romani imperii
et Transilvaniae principis etc. domini nostri clementissimi mandatum*

Inventarium arcis Suae Celsitudinis Serenissimae Udvarhelyi, egregio domino Joanne Bíró de Homorod-Zent-Márton ab officio provisoratus eius arcis discedente, ad egregii domini Thomae Nagy de Fogaras in idem officium fiendam successionem factum, anno Domini 1629 diebus 27 et 28 Martii.¹⁾

Az várkapu előtt az hid végénél vagyon egy kis levélszín, földbe vert lábakon álló deszka székek alatta környúl.

¹⁾ Ez a nagybecsű leltár reconstruálnunk engedi képzeletben a hírneves udvarhelyi várat, melyet János Zsigmond a székelyek felkelésének elnyomása után 1562—65 építtetett s mely ennek emlékére »Székelytámadt«-nak is neveztetett (ikertestvére a háromszéki várhegyi vár volt, a »Székelybánja«). E két gyűlöletes emlékü várat a székelyek Mihály vajda betörésekor feldúlták. A léczfalvi országgyűlés (1600 okt. 25.) a lerontok által újra felépítését rendeli el. Bethlen Gábor 1621. máj. 21. Kornis Ferencz udvarhelyszéki főkirálybírónak azzal a föltétellel inscribálta, hogy építtesse fel. A Rákóczi-forradalom kezdetén gr. Pekri Lőrincz kurucz vezér az ellenség kezéből kivévén, hogy a székelyeknek is kedvezzen, általok lerontatá. Azóta napjainkig romokban hevert s *Csonka-vár-nak* neveztetett. 1893-ban az állami főreáliskola épült ódon falai között. (Ld. bővebben *Kőváry* László Erdély építészeti emlékei 2. kiadás 94. 1. *Orbán* B. A Székelyföld leírása). A vár birtoklása nincs tisztázva. Ez a leltár (s az 1101. sz. a. alább közölt 1630; máj. 28. leltár) erre is tanulságos,

Az híd végén egy *sarampó kapu*, vas retesz rajta, az kis ajtajának ő magán által járó lyukon való retesz feje.

Az felvonó-kapun

Vagyon három vas láncz	nro. 3
Azok végén egy-egy kender kötél	nro. 3
Egy vas retesz.....	nro. 1
Arra való egy paraszt lakat.....	nro. 1

Az kapu-ajtó vas sarkakon jár, annak zárlója lakathoz való elő tolyó vas kolcs, retesz fejével egyetemben.

Az kapu-közben

Vagyon egy *tömlöcz*, kinek ajtaján három vas pánt kettei, sarka

is azon.....	nro. 3
Egy reteszfő.....	nro. 1
Ember lábára való két pár vas.....	nro. 2
Kalodára való egy retesz.....	nro. 1

Az kapu-közben bemenve jobb kéz felől vagyon egy *drabant-ház*, kinek ajtaja paraszt félszer, vas sarkakon jár, kilincse is vas.

Az házban egy paraszt kályhás kemencze.....	nro. 1
Fal mellé való egy kis pad-szék	nro. 1
Az kemencze elében való egy alacson kötött pad-szék.....	nro. 1

Az kapun belől bemenetelre jobbkéz felől egy grádicson fel az *első egy ház*.¹⁾

Zár nélkül való paraszt ajtaja, egy rekesz rajta	nro. 1
Fal mellé való két pad-szék.....	nro. 2
Két kötött kis pad-szék.....	nro. 2
Egy paraszt veres kályhás kemencze, ép.....	nro. 1
A lába az kemenczének fa, az eleje alatt vas vagyon.	

Egy paraszt asztal.....	nro 1
Négy darab fogas.....	nro 4
Ez fogasokban öt öreg vas szeg, kivel felszegezték	nro 5

Ez ház mellett egy folyosón elő *porkoláb ház pitvara*.

Vagyon ez pitvarban két fogason fiz szakálos.....	nro 10
---	--------

¹⁾ Ház alatt mindenütt szoba értendő.

Az pitvarból egy lajtorján felhágva az porkoláb ház felé, az külső falbeli egy kis *torony felső bolt*.

Vagyon ennek paraszt deszka kis ajtaja	nro. 1
Ezen lyuk lévén vas reteszfő jár bele	nro. 1
Arra való egy kis lapis lakat	nro. 1
Az boltocskában három kis tonna por.....	nro. 3
Két szál kanott	nro. 2

Ez alatt a pitvarból be az *porkoláb-ház bolt*.

Ajtaja paraszt, egy paraszt zár rajta	nro. 1
Az házban négy pad-szék.....	nro. 4
Egy paraszt karjos szék.....	nro. 1
Egy paraszt kályhás kemencze, vas az eleje alatt	nro. 1
Két nyoszolya	nro. 2
Három keskeny fogas.....	nro. 3
Ablaka kettő, ép üveg-ablakokkal készségestől.....	nro. 2

Ez házon belől is egy *kis bolt*.

Az ajtaja paraszt, jó ép ónos zár rajta	nro. 1
Vagyon az boltban egy pad-szék.....	nro. 1
Az ablakon ép üveg-ablakok készségestől.	

Ezekon alól az grádics mege egy *kis ház*.

Ajtaja ez háznak félszer paraszt ajtó, két vas sarkak rajta	nro. 2
Egy retesz.....	nro. 1
Egy kis lapis lakat	nro. 1
Egy darab fogas.....	nro. 1

Ez ház előtt az belső vár fala mellett két pár <i>öreg szántalp</i> üszögében.....	nro. 2
--	--------

Az kapun bemenne balkéz felől holmi városi emberek csinálta apró *fa-házak* készületlenül.

Ezek közben az *konyha*.

Vagyon az konyhán egy vagdaló asztal	nro. 1
Hus-vágó egy töke-szék	nro. 1
Egy kötött pad-szék.....	nro. 1
Padlása az konyhának nincsen.	
Ajtaja záratlan, paraszt ajtó.	

Az ablaka leeresztő, maga és tartó-lába vas sarkokon jár, belől is vas retesz rajta.

Az konyha végében az kapu felől egy *kis ház*.

Ennek ajtója nincsen.

Vagyon benne egy paraszt kályhás fűtő kemence ..... nro. 1

Egy kis paraszt asztal..... nro. 1

Két kötött pad-szék..... nro. 2

Belől az konyha mellett vagyon egy *kút*, sindely alatt.

Vagyon ezen egy csiga kerék, kinek a végén egy vas karika, a

tengelye végén is egy..... nro. 2

Egy vasas veder vas fülével egyetemben ..... nro. 1

Azon egy darab lánc és kender kötél.

Az gárdája faragott tölgyfa, az szegeletein négy vas pántok,.... nro. 4

Az kút mellett való egy *kis ház*

eszterhája alatt tizenkilencz szál fűrész deszka .....nro. 10

Az belső várnak az derék külső kapu felől való végében
vagyon egy *istálló*.

Félszer ajtaja vas sarkakon paraszton.

Végig hosszan benne lábakra felcsinált válúk.

Az istálló előtt az folyosó gerendáin vagyon harmincz szál hársfa

deszka ..... nro. 30

Az belső vár kapuján belől, jobbkéz felől bemenetelben az
udvarbíró háza.

Az ajtaja fejár bélett ajtó, paraszt vas sarkakon; paraszt ép zár rajta.

Három fogas az falon ..... nro. 3

Víznek való lapis üveg négy ..... nro. 4

Az fal mellett két pad szék..... nro. 2

Két karos-szék..... nro. 2

Egy asztal ..... nro. 1

Egy nyoszolya.....nro. 1

Két eczetes kis általag, eczet benne ... . nro. 2

Egy kis vas rostély .....nro. 1

Egy vas nyárs.....nro. 1

Az falhoz ragasztva való lapis kályhás ép kemence, vas az eleje
alatt.

Két ablakon ép üveg-ablakok.....nro. 2

Azon belől egy: kis *élés ház*.

Fejér béllett ajtaja; azon kilincs nélkül való paraszt rugós zár kulcsostúl.

Egy kis fogas benne	nro. 1
Egy kicsiny asztal	nro. 1
Két kis pad-szék	nro. 2
Egy ablakán ép üveg-ablak.....	nro. 1

Az udvarbíró háza előtt az folyosó ereszben vagy on hat *szuszék*.

Azon udvarbíró háza előtt ez ereszből be egy *ház*.

Paraszt béllett ajtaja, paraszt zár rajta vas sarkokon jár.

Két hosszú asztal.....	nro. 2
Négy hosszú pad-szék	nro. 4
Egy hosszú karjos-szék	nro. 1
Négy hordó salétrom	nro. 4

Egy paraszt lapis kályhás kívül fűtő kemenceze.

Azon belől egy *ház* most cséplett zabbal tele.

Paraszt béllett ajtaja vas sarkokon, paraszt zár rajta.

Egy asztal benne	nro. 1
Két pad-szék	nro. 2

Egy paraszt kályhás kemenceze, fa az kályhák alatt mind elől és lábtól is fa lába.

Ezeknek mind két háznak lantorna az ablakokon.

Ezen szeren végen a szegeletben egy *pitvar* és egy asztal benne.

Azon belől egy *bolt ház*, most búza benne.

Ajtaja fejér béllett ajtó, vas sarkokon, paraszt zár rajta.

Az házban egy asztal.....	nro. 1
Fal mellé való hat pad-szék.....	nro. 6

Egy paraszt kályhás kemenceze fa az alja.

Egy darab fogas.....	nro. 1
Egy ablaka, ép üveg-ablakkal	nro. 1
Öt tavalyi borjúbőr, kik meghaltak	nro. 5

Az-grádics vége előtt a kis piczról be *kamora*, kin egy félszer paraszt ajtó vas sarkokon, retesz rajta.

Egy pad-szék benne ..... nro. 1
Egy paraszt kályhás kis kemence, fa az alja.

Az sütő-ház.

Az pitvarának ajtaja félszer paraszt ajtó, vas sarkokon, retesz rajta.
Az ház maga ajtaja zárotlan.
Benne egy kis paraszt kályhás kemence, fa az alja.
Az pitvarban egy szítáló asztal ..... nro. 1
Három abrosz ..... nro. 3

Az élés-ház.

Paraszt félszer ajtaja vas sarkokon egy retesszel.
Az házban egy húsvágó szék ..... nro. 1
Egy szuszék korpa ..... nro. 1
Az gerendában hat darab hárs-kötellel kötve öt deszkából való
függő polcz. Egy asztal egyet-más alá, hat szál deszkából álló,
egymás hátán.
Husz hasi csávált báránybőr ..... nro. 20
Kecske-olló bőr három ..... nro. 3
Egy ó szalonna ..... nro. 1
Négy új szalonna s három fertály ..... nro. 4³/₄
Tíz egész háj ..... nro. 10
Egy kályha olvasztott faggyú ..... nro. 1
Egy rosz kis kád ..... nro. 1
Egy cseber ..... nro. 1
Túrónak való három dézsa ..... nro. 3
Egy süveg kénkö ..... nro. 1
Egy tálnyér fekete-ón ..... nro. 1
Hét gyapjú-zsák ..... nro. 7
Egy marha-bélyegező öreg sütő-vas ..... nro. 1
Hét köre való csákány ..... nro. 7
Egy tál s tálnyér bélyegző vas, kisebb ..... nro. 1
Két pöröly ..... nro. 2
Az ablakán két sing vagdalt vas, rostély helyett.

Azon kis piacról az pincze ajtajánál az más renden *három ház*

Egyik az derék várkapu felől végső *szegelet-ház.*

Ajtaja fejeér béllét, jó ép kiléncses zár rajta.
Az házban vagyon egy asztal ..... nro. 1

Fal mellé való öt pad-szék.....	nro. 5
Egy kis kötött pad-szék	nro. 1
Két nyoszolya.....	nro. 2
Egy paraszt kályhás kemencze, vas az elei alatt.	
Ablaka három, ép üveg-ablakok rajta.....	nro. 3

Az középső-ház, kiben az piaczról bejárnak kéményes ház.
Ajtaja fejr béllet, zár nincsen rajta.

Fal mellé való pad-szék kettő	nro. 2
Egy kis kötött pad-szék	nro. 1
Két szuszék.....	nro. 2
Ablaka kettő, ép üveg-ablakok	nro. 2

Az végső kis ház.

Fejr béllet ajtaja paraszt zár rajta.

Fal mellé való pad-szék három	nro. 3
Egy új kis kötött pad-szék.....	nro. 1
Egy kis asztal	nro. 1
Egy paraszt kályhás kemencze, vas az elei alatt.	
Egy ablaka, ép üveg-ablak rajta	nro. 1

Ez háznak pitvarából, az kis keringő grádicson fel, egy kis *pitvar*.

Annak egy ablaka, ép üveg ablakok rajta, de sark, horog, fordító
készségek nincsenek rajta.

Azon pitvarocskából a folyósóra egy kis béllet festett ajtó, záratlan.

Ez pitvaron belől egy kis ház.

Ajtaja festett, béllet, vas sarkakon, jó vastag zár rajta.....	nro. 1
Az házban egy asztal.....	nro. 1
Egy kis pad-szék	nro. 1
Az falhoz ragaszva való zöld-mázos kemencze, vas az eleialatt.	
Ablaka kettő, ép üveg-ablakok rajta, sarkok, horgok és forgók nélkül	nro. 2

Azon belől középső kis ház.

Festett béllet ajtaja, vas sarkakon, kettő	nro. 2
Jó egész zár rajtok.	
Az házban egy asztal.....	nro. 1
Két pad-szék	nro. 2
Falhoz ragasztva való zöld-mázos kemencze, vas az elei alatt.	

Ablaka kettő, új üveg-ablakok rajta; sarkok, horgok és forgójok nincsen.

Ezen házból más házban nyíló zöld festett ajtó, olyan zár rajta, mint ezen házon valókon, vas sarkai.

Ezen szeren az *végső kis ház*.

Ennek külső ajtaja pártázott, festett, vas sarkakon, paraszt zár rajta.

Az házban fal mellé való egy kis pad-szék ..... nro. 1

Két kis kötött pad-szék ..... nro. 2

Egy karszék..... nro. 1

Egy asztal..... nro. 1

Falhoz ragasztva zöld-mázos kemencze, vas az elei alatt.

Ablaka kettő, új üveg-ablakok rajta, sark, horog, fordító nélkül.

Ezen házon kívül az *folyosón* a derék grádics felett

Két felől az fal mellett két hosszú pad-szék ..... nro. 2

Ez ellenben által az más folyosón egy hosszú jó lajtorja..... nro. 1

Az derék grádics előtt való *udvarló-ház*.

Fejér bélet ajta, vas sarkakon, paraszt zár rajta.

Az házban fal mellé való pad-szék nyolcz ..... nro. 8

Egy paraszt kályhás kemencze, fa az eleinek lábának az alja.

Ablaka kettő, ép üveg-ablakok rajta készségestül.

Azon belől való ház, ki *ő Felsőge ebédlő-háza* szokott lenni.

Ennek két ajtaja; egyik az grádics előtt való udvarló-házban nyílik,

pártázott festett ajtó, vas sarkakon, jó ép zár rajta; másik

ajtaja benyílik az folyosó első kis házból, festett pártás, de

meghasadozott ajtó, ónos vas sarkakon, jó egész zár rajta.

Az házban fal mellé való öt pad-szék ..... nro. 5

Három karszék ..... nro. 3

Egy hosszú, más kisebb asztal ..... nro. 1

Egy nyoszolya ..... nro. 1

Ablaka kettő, ép üveg-ablakok rajta készségestül.

Egy hosszúka kályhás zöld-mázos kemencze, vas az elei alatt.

Azon belől az *szegelet ház*.

Ennek az ebédlő-házból benyíló ajtaja, pártás festett zöld ajtó, szép

terjesztett ágas-bugas ónas sarkakon, egész jó zár, három sze-

gezőjú rajta.

Az házban egy asztal, fejtér ..... nro. 1
Egy kívül fűtő zöld mázos kemencze benne, azon házból az kémény
alul fűtik.

Ablaka három, ép üveg-ablakok készségestől rajtok.
Ez két házból *árnyékszékek*, festeti ajtókkal.

Azon belől az *háló-ház*.

Az szegelet-házból való ajtója, zöld festett pártás ajtó, hosszú ónas
sarkakon, jó egész zár rajta.

Az házban két paraszt asztal ..... nro. 2

Egy festett nyoszolya ..... nro. 1

Fal mellé való egy pad-szék ..... nro. 1

Egy zöld mázos kemencze.

Ennek középső ajtaját az folyósóból csinált középső házban irtuk fel,
paraszt vas sarkai vannak.

Ablaka az háznak kettő, ép üveg-ablakok rajta készségestül nro. 2

Ez házon belől egy öreg *bolt-ház*

Ennek az háló-házból nyíló ajtaja zöld feslett pártás ajtó, hosszú
ónas sarkakon, jó egész zár rajta.

Az kicsin grádics végén való kis házból benyíló ajtaja, meg olyan
ajtó, ónas hosszú sarkakon jó egész zár rajta.

Az kicsin grádics végén való kis házból benyíló ajtaja, meg olyan
ajtó, ónas hosszú sarkakon, jó egész zár rajta.

Az házban az külső fal mellett épen egyben ragasztott pad-székek.

Azon kívül fal mellé való két pad-szék ..... nro. 2

Két kémény-ally.

Ablaka kettő, ép üveg-ablakok rajta készségestől .... nro. 2

Azon belől az végső *holt-ház*.

Ennek kis pártázott festett ajtaja, ágas-bugas sarkok rajta, jó egész
zár rajta.

Ez házban egy ládás sárga asztal ..... nro. 1

Körül harmadfél fala mellett pad-székek összeragasztva ..... nro. 1

Egy kis kívül-fűtő zöld mázos kemencze ..... nro. 1

Egy fejtér karszék ..... nro. 1

Ablaka három, ép üveg-ablakok rajta készségestől.

Kamora-székre belőlle festett záros ajtó.

Az pinczében.

Az várkapu felől való végső kis pinczében bemenvén, bal kéz felől való rendben az fal mellett vagon *vasa vini* ..... nro. 8

1. vas continet urnas	40	5. vas continet urnas	34
2. „ „ „	37	„ „ „	37
3. „ „ „	39	„ „ „	39
4. „ „ „	33	8. „ „ „	39

Azon pinczében végén az két rend. között vagon *vasa vini* három ..... nro. 3

1. vas continet urnas	nro. 36
2. „ „ „	nro. 33
3. „ „ „	nro. 36

Azon pinczében bemenye, jobb kéz felől az fal mellett való renden *vasa vini* ..... nro. 8

1. vas continet urnas	33	5. vas continet urnas	76
2. „ „ „	35	6. „ „ „	64
3. „ „ „	75	7. „ „ „	76
4. „ „ „	78	8. „ „ „	77

Ez két rend között az pincze közepiben vagon *vasa vini* nro. 6

1. vas continet urnas	38	4. vas continet urnas	31
2. „ „ „	31	5. „ „ „	38
3. „ „ „	36	6. „ „ „	36

Azon pinczében vagon egy új *kád* ..... nro. 1

Egy *lio* avagy *hordótöltő*..... nro. 1

Az második pinczében kin az ajtó. Az ajtón belől egy új

kád félig liszttel..... nro. 1

Egy kis *tekenő* tele derczével..... nro. 1

Két kis új *kád*..... nro. 2

Egy új *fürüdő kád*..... nro. 1

Egy *vas-abroncs* minden szerszámával..... nro. 1

Egy *virics-eresztő tekenő*..... nro. 1

Négy új *cseber*..... nro. 4

Azon pinczében az ajtó ellenében az külső fal mellett való szeren vagon *vasa vini* nyolcz ..... nro. 8

1. vas continet urnas	77	5. vas continet urnas	70
2. „ „ „	74	6. „ „ „	70
3. „ „ „	73	7. „ „ „	65
4. „ „ „	72	8. „ „ „	68

Ez rend előtt az pincze közepett <i>vasa vini</i> ..... nro. 2	
1. Vas continet urnas..... 34	2. Vas continet urnas..... 30
Ez két hordó előtt egy kis cseber ..... nro. 1	
Egy túrónak való dézsa ..... nro. 1	

Azon pinczében az ajtón belől jobb kézre való renden vagyon	
<i>vasa vini</i> kilencz..... nro. 9	
1. vas continet urnas 40	6. vas continet urnas 39
2. „ „ „ 34	7. „ „ „ 33
3. „ „ „ 44	8. „ „ „ 37
4. „ „ „ 38	9. „ „ „ 37
5. „ „ „ 38	.....

Azon belől való kis pinczében középben vagyon <i>vasa vini</i> öt ..... nro. 5	
1. vas continet urnas 42	4. vas continet urnas 35
2. „ „ „ 33	5. „ „ „ 39
3. „ „ „ 34	

Az külső fal mellett egy rendben vagyon <i>vasa vini</i> nyolcz nro. 8	
1. vas continet urnas 67	5. vas continet urnas 34
2. „ „ „ 40	6. „ „ „ 35
3. „ „ „ 33	7. „ „ „ 38
4. „ „ „ 37	8. „ „ „ 34

Az belső vár kis piacza felől való renden az fal mellett vagyon	
<i>vasa vini</i> hat ..... nro. 6	
1. vas continet urnas 44	4. vas continet urnas 40
2. „ „ „ 38	5. „ „ „ 40
3. „ „ „ 37	6. „ „ „ 37

Ezen belől az napkeleti szerre való pincze előtt vagyon <i>két kis kamara</i> , melyeknek bemenne a bal kéz felől valóban vagyon	
Túrótömlő hat ..... nro. 6	
Orda tömlő kettő ..... nro. 2	
Egy dézsa turó ..... nro. 1	

Az jobb kéz felől való kamarában vagyon	
Négy öreg tavaszi sajt ..... nro. 4	
Őszi sajt nyolcz ..... nro. 8	

Az napkelet felől való renden az <i>szegelet-pincze</i> közepiben, ki negyedik pincze, vagyon <i>vasa vini</i> négy ..... nro. 4	
1. vas continet urnas 68	3. vas continet urnas 40
2. „ „ „ 63	4. „ „ „ 39

Az észak felől való külső fal mellett való rendben vagon
vasa vini négy .....nro. 4

1. vas continet urnas	65	3. vas continet urnas	75
2. „ „ „	65	4. „ „ „	65

Az ajtó megett való rendben vagon *vasa vini* hét .....nro. 7

1. vas continet urnas	32	5. vas continet urnas	46
2. „ „ „	35	6. „ „ „	69
3. „ „ „	33	7. „ „ „	69
4. „ „ „	38		

Ezen pinczében két öreg *kád* ..... nro. 2

Egyikben valami *káposzta* szóva.

Azon belől egy kis *pincze*, vagon ebben *vasa vini* egy..... nro. 1

Continet urnas 37

Négy *kád káposzta* ..... nro. 4

Két üres *kád* ..... nro. 2

Meszes rosz cseber négy ..... nro. 4

Azon belől az végső *kis pincze* középben vagon

vasa vini hat ..... nro. 6

1. vas continet urnas	39	4. vas continet urnas	36
2. „ „ „	42	5. „ „ „	34
3. „ „ „	35	6. „ „ „	35

Az fal mellett egy rendben *vasa vini* négy ..... nro. 4

1. vas continet urnas	70	3. vas continet urnas	78
2. „ „ „	70	4. „ „ „	70

Más rendben *vasa vini öt* ..... nro. 5

1. vas continet urnas	38	4. vas continet urnas	35
2. „ „ „	35	5. „ „ „	36
3. „ „ „	37		

In summa *Udvarhelyt* *vasa vini*..... nro. 94

Continent urnas in toto.....nro. 4362

Ezeken kívül *Keresztúrat* az borokat mi nem láttuk, hanem az mint *Bíró János* uram az ott való hütös emberek relatiójából jegyzésben beadta, vagon *Keresztúrat* *vasa vini hat* ... nro. 6

1. vas continet urnas	35	4. vas continet urnas	40
2. „ „ „	39	5. „ „ „	30
3. „ „ „	27	6. „ „ „	37

Melyekkel együtt vasa vini in toto	nro. 100
Urnae autem	nro. 4570

Vagyon az várban felmért cséplett <i>búza</i>	cub. nro. 187
<i>Zab</i> in toto	cub. nro. 479
<i>Fejér borsó</i>	cub. nro. 2
<i>Asszú szilva</i>	cub. nro. 14

Juhok.

Öreg berbécs kosokkal együtt	nro. 63
Czop vagyon három	nro. 3
Tavalyi nöstény bárány	nro. 97
Kergeteges nöstény bárány három	nro. 3
Nöstény kecske óll négy	nro. 4
Tavalyi czopsa öt	nro. 5
Tavalyi berbécsecskék	nro. 116
Kergeteges három	nro. 3
Mostani bárányos juh vagyon	nro. 186
Kettő bárányozva most holtak meg, látók bárányostúl őket. Bárányotlan juh, kiket bárányozóknak remélnének száz- tizenegy	nro. 111
Mostani ollós kecske nyolcz	nro. 8

Summa in toto facit nro. 596

Az vár megett vagyon két zab-asztag.

Egyikben vagyon hétszáz kalongya	nro. 700
Másikban is vagyon »	nro. 700
Egy buza asztagban gelinae	nro. 678

Az » Farkas Ferencz majorja« nevő csűrös kertben

Vagyon egy négyszegű léhás búza aszt., egyik szegit megtépték nro. 450	
Más ugyan ott egy kérek búza-asztag, gelinae	nro. 350

Az hal-tartó

Deszkával kerítve; forrásának ajtajáról az vas sarkat le lopták. Egy lakat rajta, reteszfővel	nro. 1
--	--------

Az szomhatfalvi majorban

Vagyon két szoba egy fedél alatt, egyikben ludakat tojtat az tyukászné, másikban maga lakik, harmadik <i>füst ház</i> , közbe	
--	--

borjúkat tartanak benne, mind háromnak paraszt zárotlan ajtaja.

<i>Disznó ól</i> az udvaron vagyon kettő	nro. 2
Egy kisedet kettős <i>istálló</i>	nro. 1
Egy <i>tyúk-ház</i>	nro. 1
Egy hosszú <i>barom-pajta</i>	nro. 1

Az *lakó-házban* egy paraszt kályhás kemenceze .....

Belől egy kamora, fejeér paraszt ajtaja.	nro. 1.
Retes és egy lakat rajta	nro. 1
Két kender kötél.....	nro. 2
Az majorban két eke vasastól	nro. 2
Egyéb vas eszközök nincsen.	
Két viselt paraszt béres székér	nro. 2

Ezen majorban vagyon egy *csűrös-kert* holmi hitvány sövénynyel bekerítve.

Vagyon abban egy öreg új sindelyes csűr.....nro. 1

Két kapuja az csűrnek, kiken kétfelé nyíló két-két ajtó, az felső sarkok vasból vagyon.

Egy-egy retesz rajtok.

Egyiken egy lakat is .....

Az csűrnek egyik szakaszában egy kevés búza, kalongya számát nem tudják, most cséplik, szemül adja *Bíró János* uram számban.

Vagyon az kertben két *búza-asztag*.

Egyikben <i>gelinae</i> hatszázötven	nro.650
Másikban ötszázharminczhét kalongya.....	nro.537

Summa nro. 1187

Vagyon egy *zab-asztag*

Ezernyolczvan kalongya	nro. 1080
Kazal maradék, agy kevés széna.	

Vagyon azon *majorban* járomvono ökör..... nro. 12

Tavalyi üsző-borjú	nro. 4
Ökör-borjú tavalyi	nro. 3
Harmadfű üsző kettő	nro. 2
Harmadfű tulok kettő	nro. 2

Negyedfű tulok hat	nro.	6
Ez idei borjús tehén négy	nro.	4
Borjújoknak hárome üszöcske, egyike bika-borjú	nro.	4
Tehén, kiket borjúzónak ítélnék négy	nro.	4
Meddő tehén tizenkettő.....	nro.	12

In summma nro. 53

Malaczos disznó vagy on hat	nro.	6
Malacz alattok huszonhat	nro.	26
Malaczozóknak kit remélnenek tíz.....	nro.	10
Süldő harminczhat.....	nro.	36

In summa nro. 78

Lúd vagy on kilenczven	nro.	90
Tyúk nyolczvan	nro.	80

Az vár alatt az Küküllőn egy jó épülető malom.

Három kő minden forgásra való készségével rajta	nro.	3
Vám-búza vagy on benne nyolcz köből	.....cub.	nro. 8
Két lapis és egy hegyes csákány.....	nro.	3

Az malom alsó végiben egy kis molnár ház.

Az városon alól egy új nevő malom,

két köre forgó minden készségével.

Vám-búza benne.....	.....cub.	3
Vám-szalad (így!).....	.....metr.	3
Két csákány	nro.	2

Bikafalván

Vagy on egy malom két kövű minden készségével.

Vám-búza vagy on benne három köből	cub. nro.	3
s három véka	metr. nro.	3
Vámszalad két köből	cub. nro.	3
És két véka	metr. nro.	2
Kővágó csákány	nro.	2

Keresztúrat

Vagy on három köre való malom minden készségével.

Vám-búza benne huszonöt köből	.....cub.	nro. 25
Kendermag egy köből	cub. nro.	1

melyet két köből búzán vöttek elvetni.

Vagyon csákány kettő.....nro. 2
Egy *olaj-törő*, serpenyőstől, szitástól.

Datum in arce *Udvarhely* die 29. Martii, anno Domini 1629.

MARTINUS MARKOSFALVI mpa. et BLASIVS DENGHELEGHY mpa.
scribae et jurati notarii cancellariae majoris.

(P. H.)

(P. H.)

(Eredetije nálam a fogarasi Boér-család levelei között.)

1095.

Bethlen Gábor martonosi Nagy Gergely lófőt, a ki uzoni Béldi Kelemennek Háromszék főkapitányának a csatában életét mentette meg, segítségére sietvén és levágván egy őt üldöző ráczt, a miért Béldi Kelemen által lovas hadnagygyá tétetett, megnevesíti s általa fivéreit: Tamást, Györgyöt, Pált; fiait: Gábort, Pétert és Ambrúst; és Tamás fiát: Demetert; nemesi czímerrel is ellátván s örökségeiket és házaikat Martonos és Feltorja faluban (Kézdi-széken) minden adózástól mentesítvén. Kelt Gy.-Fejérvárt 1629. máj. 13.

Nos *Gabriel*, Dei gratia sacri Romani imperii et Transsylvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus, Siculorum comes ac Oppoliae Ratiboriaeque dux. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum nos, ad nonnullorum fidelium consiliariorum singularem serenitati nostrae propterea factam intercessionem, tum vero palam edocti nobilem, agilem *Gregorium Nagy de Martonos* cum fratribus et domo sua primipilaris status prerogativam a progenitoribus ducere, eumque ita in omnes occasiones, in nostris et praedecessorum nostrorum bonae recondationis principum et patriae servitiis versatum esse, ne nullis expeditionibus bellicis se subducens, laudabilem in eis suae alacritatis et fortitudinis militaris consecutus sit existimationem; ac quod vice et in velitatione quandam sat atroci, generoso quondam *Clementi Boldi de Uzon*, trium sedium Siculicalium *Sepsi*, *Kezdi* et *Orbai* capitaneo, *Thracem* quendam ipsum ad mortem persequentem fugienti, opem praesentissimam tulisset, *Thrace*que fortiter detruncato, vitam illi servasset, ductor certorum equestrium Siculorum nostrorum, in testimonium et remunerationem talis sui facinoris, ab eodem *Clementi Beldi* capi-

taneo creatus est; in quo etiam munere, cum nihil ex fideli nobis praestanda industriositate et sedulitate hactenus remiserit, spemque de se non dubiam fecerit, eandem promptitudinem deinceps etiam praestandi, ac fratres etiam sui eius videantur indolis esse adolescentes, qui fraternae virtutis alacres olim reperiantur aemuli: eundem itaque *Gregorium Nagy* ac per eum *Thomam, Georgium et Paulum Nagy*, fratres suos carnales et couterinos, necnon *Gabrielem, Petrum et Ambrosium Gregorii*, et denique *Demetrium Thomae Nagy* antedictorum filios natos iam et deinceps divina bonitate nascituros, statu et conditione primipilari, in qua nati sunt et hactenus exstiterunt, ex potestatis nostrae plenitudine, specialique gratia nostra eximendos, ac in coetum et numerum verorum, natorum ac indubitatorum regni huius nostri Transilvaniae et partium regni Hungariae eidem subjectarum nobilium annumerandos, aggregandos, cooptandos et adscribendos duximus, prout annumeramus, aggregamus, cooptamus et adscribimus; decernantes expresse, ut a modo deinceps iidem *Gregorius, Thomas Georgius, Paulus, Gabriel, Petrus, Ambrosius et Demetrius Nagy*, haeredesque et posteritates ipsorum utriusque sexus universae pro veris, natis et indubitatis nobilibus habeantur et reputentur. In signum autem huiusmodi verae ac perfectae nobilitatis eorum haec *arma*, seu nobilitatis insignia: scutum videlicet militare; coelestini coloris, in cuius campo sive area ensis sive dolon vel sica fundo scuti capulotenus apposita erectim stare, caputque humanum collo humeris exsecto sanguine scillans, caesarie tenui oblonga, caetera tonsam a gutture ad occiput sui medio supra plus minus infixum tenere visitur; supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium, gemmis atque unionibus decenter exornatum; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant, prout haec omnia in capite sive principio praesentium literarum nostrarum docta manu et arte pictoris clarius expressa et depicta esse cernuntur, animo deliberato et ex certa scientia liberalitateque nostra praefatis *Gregorio, Thomae, Georgio, Paulo, Gabrieli, Petro, Ambrosio et Demetrio Nagy*, haeredibusque et posteritatibus ipsorum utriusque sexus universis gratiose dedimus, donavimus et contulimus,

annuentes et concedentes, ut et ipsi praescripta arma sive nobilitatis insignia more aliorum verorum et insignitorum nobilium armis utentium, ubique in praeliis, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, aliisque quibusvis exercitiis militaribus et nobilitariis, item sigillis, vexillis, cortinis, velis, auleis, annulis, clipeis, tentoriis, domibus et sepulcris, generaliter quorumlibet rerum et expeditionum generibus, sub verae ac perfectae nobilitatis titulo, quo eos ab universis et singulis, cuiuscunque status, ordinis, honoris, dignitatis et, praevenientiae homines existant, insignitos dici, teneri et nominari volumus, ferre et gestare, omnibusque et singulis iis honoribus, gratiis, privilegiis, indultis, libertatibus, immunitatibus et praerogativis, quibus caeteri veri, nati, iudubitati regni nostri Transilvaniae et Hungariae partium eidem subiectarum nobiles ac militares homines quomodocumque de iure et ab antiqua consuetudine utuntur, fruuntur et gaudent, perpetuo uti, frui et faudere valeant atque possint. Et mihiominus pro ampliori erga eosdem munificentiae libertatisque nostrae declaratione, domos et haereditates eorum Siculicales unam in antedicta *Martonos*, vicinitatibus domorum providorum *Thomae Hadi* ab una, ac *Joannis Bandi* parte ab altera, jobbagonum nobilis *Sarae Sulyok*, relictas et haeredum generosi quondam *Stephani Kun de Algyogy*; alteram in *Feltorja* sic dictis possessionibus, vicinitatibus ab una horti foenilis egregii *Joannis Literati Alba Julani* ac viae publicae ab altera partibus, utrasque in eadem sede Siculicali *Kezdi* existentibus, habitas ab omni censuum, taxarum et contributionum nostrarum, tam ordinariarum, quam extraordinariarum, subsidiique et lucri camerae nostrae solutione, servitorum quorumlibet plebeorum et civilium exhibitione, onerum quorumvis ignobilium supportatione, hospitumque condescensione, seminaturas item allodiaturas et agricolationes et quasvis haereditates ipsorum in territoriis et intra veras metas territorii dictarum possessionum *Martonos et Feltorja* existentes, ad easdemque domos de iure et ab antiquo spectantes et pertinere debentes a decimarum, nonarum et capetiarum, iurisque et census montani solutione, quorumlibetque datiarum pensione in perpetuum clementer eximendas, supportandas, libertandas et nobilitandas duximus, prout eximimus, supportamus, libertamus et nobilitamus praesentium per vigorem.

Quocirca vobis magnifico et generoso, egregiis et nobilibus *Davidi Zolyomi de Albes*, capitaneo, *Michaeli Daniel de Vargyas*, iudici regio, *Thomae Nemes de Oltszeme*, vicecapitano trium sedium Siculicalium *Sepsi, Kezdi et Orbai*, viceiudici item regio, iuratis assessoribus, dicatoribus, connumerantibus censuum, taxarum ac quarumlibet contributionum exactoribus, decimatoribusque et notatoribus dictae sedis *Kezdi*, agilibus etiam circumspectis iudicibus et iuratis civibus dictarum possessionum *Martonos et Feltorja*, modernis et futuris quoque pro quovis tempore constituendis, cunctis etiam aliis cuiuscunque status, conditionis, gradus, honoris, officii, dignitatis et praeeminentiae hominibus, eorumque vices gerentibus, quorum interest seu intererit, harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus vos quoque a modo deniceps successivis semper temporibus iam fatos *Gregorium, Thomam, Georgiam, Paulum, Gabrielem, Petrum et Ambrosium et Demetrium Nagy*, haeredesque et posteritates ipsorum utriusque sexus universas, pro veris et indubitatis regni nostri Transilvaniae et partium Hungariae eidem annexarum nobilibus reputare et cognoscere, domosque eorundem et haereditates ad easdem pertinentes praescriptas, modo praemisso a nobis exemptas, supportatas, libertatas et nobilitatas habere modis omnibus debeatis et teneamini. Exeoque eosdem aut haeredes et posteritates ipsorum utriusque sexus universas, ratione earundem domorum et haereditatum suarum ad aliquam censuum; taxarum et contributionum nostrarum ordinariarum, aut extraordinariorum subsidiique et lucri camerae nostrae solutionem, servitiorum quorumlibet plebeorum et civilium exhibitionem, hospitem condensationem, aut quorumlibet onerum ignobilium supportationem, decimarum, nonarum et capetiarum et quarumlibet datiarum pensionem cogere et compellere, aut propterea eosdem in personis rebusque et bonis suis quibusvis, quoquo modo impedire, turbare, molestare et damnificare nequaquam praesumatis vel sitis ausi modo aliquali. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibentibus restititis.

In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes literas nostras pendentis et authentici sigilli nostri numinine roboratas, memoratis *Gregorio, Thomae, Georgio, Paulo, Gabrieli, Petro, Ambrosio et Demetrio Nagy*, haeredibusque et

possessitatibus ipsorum utriusque sexus universis gratiose dandas duximus et concedendas.

Datum in civitate nostra *Alba Julia*, die decima tertia mensis May, anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo nono.

GABRIEL m. p.

(P. H.) STEPHANUS KOVACSOCZY
cancell. m. pa.
MARTINUS MARKOSFALVI
secret. m. pa.

Kivül: Anno domini 1630. die 7. Januarii in possessione *Maxa*, in congregatione trium sedium Siculicalium *Sepsi, Kegdi et Orbai* praesentes exhibitae et publicatae sunt pro partibus praenominatis.

(Egykorú másolata az *Endes-család csíkszentsimoni levelesládájában*):

1096.

Brandenburgi Katalin fejedelemasszony útasítása az udvarhelyi vár tartozékai — és az Udvarhely- és Háromszéki vitás templomok felett a katolikusok és reformátusok versengése tárgyában kiküldött bizottság számára. Kelt Gy.-Fejérvárt 1630. márcz. 8.

Instructio pro generosis dominis Georgio Apaffi de Apanagifalva, comite comitatus de Kwkeölleö: Joanne Szent Pali de eadem; ipso autem fortassis aegrotante, pro Stephano Lazar de Szaarhegi, sedium Siculicalium Csík, Györgio et Kaszon, judice regio, ac Geörgio Swkeösd de Héviz: prudenti ittem ac circumspecto Davide Literato, judice regio oppidi et sedis Saxonicalis Keöhalom; ac etiam ipso forte adversam valetudinem habente, pro Andrea Gorgias, judice villico civitatis nostrae Brasso, ad difficultatum in negotiis arcis nostrae Udvarhelj emersarum ac etiam controversiarum, in negotiis templorum, ratione potioris partis auditorum cujusvis religionis receptae in eadem Udvarhelj et tribus Sepsi, Kézki et Orbay, sedibus Siculicalibus, verentium complanationem exmissis commissariis nostris etc.

Mivel udvarhelyi várunkhoz ekkediglen bíratott szántóföldek, szénafüvek, malom és némely avagy más ember jobbágysága alól, avagy hadban nem menetelért oda foglaltattott embereknek megada-

tások, felszabadítások és örökségeknek igazgatása és restitúciója (elől az elmúlt generális gyűlésünkben requiráltattunk volt némely Udvarhely-széki híveinktől; annak felette ugyan *Udvarhely-székben*, *Három-széken* levő némely faluknak lévén controversiája de potioritate partium a templumok dolgában, kívánván, hogy az hun potior pars találtatnék, az templum is azoknak restituáltatnék; mely híveinknek tanácsink tetszéséből is mi is ígértük volt, hogy arra rendeltetett commissariusink által ezen dolgokat eligazítottatjuk; megnyugodva lévén azért ő kegyelmek mind Istennek tartozó jó constientiájában, az közönséges igazsághoz való jó indulatjában és tökéletes hűségében, kegyelmesen parancsoljuk nekik, hogy mentől hamarább egymást certificálván, ez felljül megírt dolgoknak eligazításában procedaljanak ez ide alá megírt módok szerint mentül jobb módjával lehet, úgy mint Isten és az közönséges igazság kívánja.

1. Legelsőbben is *Udvarhelyre* menvén, az udvarhelyi várhoz való földeket, az melyek ab antiquo oda valóok voltak, mint szántóföldeket, szénaréteket hittel keressenek ki, mind azon várhoz való malommal együtt és comperta rei veritate hadgyák az várhoz bírni ezután is; az kiknek pediglen valamely illjenekhez jó igazságuk leszen, azoknak restituálják és az jobbágyakat azonképen.

2. Az mely embereket pedig bódog emlékezetű praedecessorunk és nekünk szerelmes urunk az hadban nem menésért elfoglaltatott volt *Almás*on, *Leövétén* az várhoz: valaki azok közül nem contumacia ductus maradott el, hanem avagy betegség, avagy gyermeki állapotja miatt, vagy pedig tisztviselők hatták volt meg az magoknak engetetett authoritássok szerént, az kik effélék megbizonyosodnak, azokat ő kegyelmek szabadítsák fel.

3. *Mihály Máthénak* is az mely jobbágyit elfoglalta volt azon praedecessorunk, szerelmes urunk: valakik azok közül is megbizonyosodnak, hogy az *meggyesi gyűlés* előtt valóok, avagy az commmissariusok jobbágytságban hatták, azokat is restituálják ő kegyelmek.

Az mely falukban pedig és Udvarhely is controversia vagyon de potiori parte, akármellyik religion levőknek száma fellyül haladja az másik religion levőknek számát, az ország constitutioja szerént az major parsnak restituálják a templumokat. Nevezett szerént

pedig, ha Udvarhelyt az pápista atyafiak száma meghaladja az Calvinista valláson levőknek számokat, és úgy, az mostani templumot az pápistáknak kelletik hadni, ugyan most ő kegyelmek nízzenek és válasszanak egy alkalmas, illendő, jó és szép helyet, a hul az Calvinistáknak elégséges jó auditoriumat kelljen csinálni, és mi nevünkkel imponállják, serio megparancsolják ő kegyelmek mindenik valláson lévő rendeknek, hogy azt az újabban készíteni kelletendő auditoriumat egy akarattal, egy költséggel, munkával és fárradsággal, elégséges jó elkészülettel megcsinálják minden akadálykódás nélkül. 5. Ha hol pedig az ország constitutiojával asserálná valamelyik rész az ő templumokhoz való igazságokat s az miatt nem akarnának elállani igazságuk mellül, ott supersedeálljanak és azokat mi nevünkkel megintsék, hogy ez jövendő brevis terminuson compareálljanak igazságokat, hogy ott igazodgyék el törvény szerint az tábla bírái előtt. Secus itaque non fecerint. Quibus de caetero gratiose propensi manemus.

Datum in civitata nostra *Alba Julia* die 8. mensis Martii anno 1630.

CATHARINA mp.

(P. H.) MARTINUS MARKOSPALLVI secr. mp.

Kivül: Catharina fejedelemasszony instructiója az udvarhelyi és háromszéki templumok igazítására. .

(Eredetije, a nagy fejedelmi pecséttel, az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. Erd. tört. er. lev. 5. k.)

1097.

Bradenburgi Katalin fejedelemasszony rendelete Apafi György, Szentpáli János, Lázár István, Sükösd György, Literatus Dávid vagy Gorgias András számára, hogy őket küldi ki Udvarhely vára és temploma s a többi Udvarhely- és Három-széki templomok vitás ügyei elintézésére. Kelt Gy.-Fejérvárt 1630. márcz. 9.

Catharina Dei Gratia nata marchionissa Brandenburgica, sacri Romani imperii et Transilvaniae princeps, partium regnii Hungariae domina, Siculorum comes ac Borussiae, Juliae, Clivae, Montium ducissa ect. Fidelibus nostris generosis Georgio Apafi de Apanagyfalva, comiti comitatus de Kwkeölleö, Joanni Szent-

pali de eadem, ipso autem forte infirmante Stephano Lazar de Szaárhegy, sedium Siculicaliam Csik, Gyrgio et Kaszon judici regio, Georgio Swkeösd de Héviz, prudenti etiam ac circumspecto Davidi Litterato, judice regio oppidi et sedis Saxonicalis Keöhalom, ac etiam ipso adversara valetudinem habente, Andreae Gorgiae judici villico civitatis nostrae Brasso, nobis sincere gratis, salutem et favorem.

Országunknak mostan celebráltott generalis gyűlése alatt az mint némely híveinknek megtalálásokra ígértük volt kegyelmesen, hogy *Udvarhely* városunk dolgai ellen való praetensiókat és az templumok dolgában való controversiákat, kik azon *Udvarhely-széken és Három-széken* is fen vadnak, bizonyos commissariusink által eligazítatjuk: mostan arra az commissióra kegyelmeteket választottuk kibocsátani, megnyugodván mind az dolgoknak igazgatására való elégségében, mind hozzánk való hűségében és az igazsághoz való szeretetében is, intructionkat küldvén annak okáért ez dologban kellő processus felől. Kegyelmeteknek hagyjuk és parancsoljuk is, ez levelünket insructiókkal elvévén, semmit ne kessék egymást rólla certificálni, és mindgyárast egybegyűlvén *Udvarhelyre*, a hova azután kívántatik is, mehessen el és kiadott instructiónk szerént complanáljon úgy igazsággal mindeneket, hogy felölök való jó várakozásunknak eleget tegyen. Secus non facturi.

Datum in. civitate nostra *Alba Julia* die nona mensis Martii anno Domini millesimo sexcentesimo tricesimo etc.

CATHARINA mp.

(P. H.) MARTINUS MARKOSFALLVI secr. mp.

(Eredetije, a nagy fejedelmi pecséttel, az *Erd. Múz. ltárában*, gr. Kemény József Erd. tört. er. lev. 5. k.)

1098

Rákóczy György Apafi Györgynek pótútasítást ad az Udvarhelyre kiküldött bizottság számára és Sükösd György helyett Bethlen Ferenczet nevezi ki a bizottságba. Kelt Bábólnán 1630. márcz. 18.

Generose domine, affinis mihi observandissime. Servitiorum meorum paratissimam commemendationem.

Mind ez minap az instructioban elfelejtettem volt inseraltatni,

s mind pedig annak utánna való levelemben kegyelmednek felőlle írni, hogy az *Udvarhelyt* deponált nemes emberek dolgát mostan igazítaná el; azért annak revisiójához is kegyelmetek nyúljon hozzá és valakik megbizonyosodnak, hogy vagy régi fejedelmektől nobilitáltatanaak, avvagy az fejedelmeknek és az országnak valami nagy hasznos és szükséges dolgokban, avvagy pedig hadakban vérek hullásával szolgáltnak, kiért méltán érdemesek lehetnek az nemességre, affélék, a kik bizonyosan comperialtnak, meghadgya kegyelmetek nemességekben. Az mennyiben lehet pedig, felette kérem kegyelmedet, hogy húsvétig ezekben kegyelmetek érjen véget. Ha pedig *Sükösd György* uram ő kegyelme az Colosvári terminusra való készületi miatt neheztellene ez dologban való commissariusságot, *Bethlen Ferencz* uramat ő kegyelmét adhibeállja kegyelmed, és az *Sükösd György* uram nevét kivakartatván, vagy kivonatván, írassa az *Bethlen Ferencz* uram nevét az instructionak eleire. Mégis szeretettel intem kegyelmedet, hogy húsvét előtt peragállja az dologot, ne lehessék senkinek méltó panaszsza kegyelmetekre. His gen. Dominationem Vestram foeliciter vaiere desideramus.

Datum in *Babolna* die 18. Martii 1630.

Generosae Dominationis Vestrae

affinis servire paratissimus

COMES S. BETHLEN mppia.

Kivül: Generoso Domino *Georgio Apaffi* de Apanagyfalva, comiti comitatus de *Kükölli* etc. Domini affini observandissimo. (Eredetije az *Erd. Múz.ltárában*, gr. Kemény J. Erdély tört. er. okl. 5. k.)

1099.

Brandenburgi Katalin tíz zágoni jobbágyát visszaadományozza, zágoni Jankó Boldizsárnak, kiket tőle a fiscus nevében, de igazságtalanul erővel elvettek. Kelt Kolozsvárt 1630. ápril 23.

Catharina Dei gratia nata marchionissa Brandenburgica, sacri Romani imperii et Transsilvaniae princeps, partium regni Hungariae domina, Siculorum comes, ac Borussiae Juliae, Cliviae, Montium etc, ducissa etc. Fidelibus nostri magnifico, generoso et egregio *Davidi Zolioni de Albos*, aulicae militiae nostrae et trium sedium Siculicalium *Sepsi, Kezdi et Orbay* capitaneo, *Michaeli Daniel de Vargias*, judici regio, et *Thomas Nemes de Hidveg*, vice-

capitaneo earundem trium sedium simul, vel divisim constitutis, nobis gratis, salutem et favorem.

Zágoni vitézljő *Jankó Boldizsár* adja értésünkre alázatosan, hogy ugyan *Zágonban*, *Orbaŷ-székben* való tíz számú ház jobbágyát, ennek előtte az fejedelmi fiscus nevével és parancsolatjának praetensiójával tőle potentiose elvötték és foglalták volt, olyanokat, kiket ő az marosvásárhelyi ezerhatszázötvenkilencz esztendőbeli terminuson is törvénynyel consequált volt, és noha azon jobbágyokat ezelőtt utólszor az közönséges székelységre kibocsátott commissariusok az exponensnek hon nem léteben recuperálták volt tőle zászló alá, de azután látván igazságát, azon commissariusok rectificáltak előbbeni recuperatiójokat és az jobbágyokat *Jankó Boldizsár*nak readjudicáltak és kezében hagyták. Mely dolgot így recognoscálván előttünk némely becsületes tanács és egyéb rend híveink is, noha ismét az mostani itt Colosváratt való brevis terminuson törvénynyel akarta *Jankó Boldizsár* ez dolgot prosequálni, de mi az megemlített híveinknek bizonyos recognitiójokból értvén az dolognak valóságos igazságát, törvényre az dolgot rejiciálni nem akartuk, hanem azon jobbágyokat, vagy ha kik közülök megholtak, deficiáltak, posteritásokat, helyeket, *Jankó Boldizsár*nak hozzájuk való igazságára kezében adatni kegyelmesen rendeltük. Kegyelmeteknek azért, hagyjuk kegyelmesen és parancsoljuk is serio ez levelünkkel requiráltván, mingyárást továbbá való halogatás és akadály nélkül azokat az jobbágyokat, vagy posteritásokat, helyeket, kiket az megemlített commissariusok *Jankó Boldizsár*nak modo praemisso rectificáltak, mingyárást cum omnibus ad illos in jobbagionatum pertinentibus ez exponensnek kezében adgya és resignálja azon jussal ezután békességesen birni, az mely jusra rectificatiójokat és az terminuson lött törvényeket is consequálta. Secus nullo modo facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutus.

Datum in civitate nostra *Colosvar*, die vigesima tertia mensis aprilis anno Domini millesimo sexcentesimo tricesimo.

CATHARINA mp. p.

(P. H.) STEPHANUS KOWACHOCHY
cancellarius mpr.

MARTINUS MARKOSFFALVI
secretarius mpr.

(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban 753 sz. a.)

1100.

Brandenburgi Katalin fejedelemasszony papolczi Kis Mihályt és általa fiait Mihályt, Boldizsárt, és Miklóst s mindkét nemű utódaikat a lófő rendből kiemelve, nemessé teszi s nekik czímert adományoz s papolczi házukat és birtokukat minden adózás alól mentesíti. Kelt Gy.-Fehérvárt 1630. máj. 3.

Nos *Catharina.*, Dei gratia nata marchionissa Brandenburgica sacri Romani imperii et Transylvaniae princeps, partium regni Hungariae domina, Siculorum comes ac Borussiae, Juliae, Cliviae, Montium etc. ducissa.

Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis. Quod nos cum ad nonnullorum fidelium dominorum consiliariorum nostrorum singularem serenitati nostrae propterea factam intercessionem, tum vero attentis et consideratis fidelitate, fidelibusque servitiis agilis *Michaelis Kis de Papolcz*, quae ipse nobis et huic regno nostro Transylvaniae in omnibus occasionibus bellicisque expeditionibus, pro necessitate regni publica motis, vel susceptis iuxta possibilitatis suae exigentiam, summa cum animi sui promptitudine et alacritate fideliter exhibuit et impendit, ac in futurum quoque exhibiturum et impensurum ipsum non diffidimus: eundem igitur *Michaelem Kis* ac per eum *Michaelem, Balhasarem et Nicolaum* filios iam natos et imposterum nascituros, haeredesque et posteritates eorum utriusque sexus universis statu et conditione primipilari, in qua nati sunt et hactenus extiterunt, in coetum et numerum verorum regni nostri Transylvaniae partiumque Hungariae eidem annexarum nobilium annumerandos, aggregandos et cooptandos et adscribendos duximus, prout annumeramus, aggregamus et cooptamus et adscribimus. Decernentes expresse, ut a modo deinceps, successivis semper temporibus, iidem *Michael et alter Michael, Balthasar et Nicolaus Kis* et posteritates eorum utriusque sexus universi, pro veris et indubitatis nobilibus habeantur et reputentur.

In signum autem huiusmodi verae et perfectae nobilitatis eorum haec arma sive nobilitatis insignia, *scutum* videlicet militare coelestini coloris, in cuius campo, sive area brachium humanum humerotenus resectum mucrone sanguine consperso caput humanum collotenus abscissum transfixisse et erectim tenere conspicitur, supra

scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis et unionibus eleganter distinctum, ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum coloram hinc inde defluentes utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant, prout haec omnia in principio praesentium litterarum nostrarum docta manu et arte pictoris clarius expressa et depicta esse cernuntur, animo deliberato et ex certa scientia liberalitateque nostra praefatis *Michaeli et alteri Michaeli, Balthasari et Nicotiao Kis* haeredibusque et posteritatibus eorum utriusque sexus univervis gratiose dedimus, donavimus et contulimus. Annuentes stb. (*n szokott styl szerint tovább*), hogy azt a czímet mindenütt használhassák és mindenkitől igaz nemeseknek tartassanak s minden nemesi jogot élvezhessenek. További kegy képen házáat Papolczon, *Czoria István* háza és a közút között minden közteher alól kiveszi s minden székely örökségét, birtokát a papolczi határon a tized, kilenezed és kepe-fizetés alól mentesíti, meghagyván az Orbai-széki tiszteknek és a papolczi előljáróknak, hogy házáat és birtokát semmi adózással ne terheljék.

Kelt Gy.-Fehérvárt 1630. máj. 3.

CATHARINA mpp.

(P. H.) MARTINUS MARKOSFFALVI secr. mp.

Hátán: rávezetve, hogy 1630. december 10-én *Maxán*, Háromszék gyűlésén kihirdettetett. Aláírva *Thomas Nemes* vicecapitaneus trium sedium.

(Eredetije hártján, kifestett címerrel, nemzeti színű selyem, zsinóron függő viaszpecséttel, a *Székely Nemzeti Múzeumban* 232—880. sz. a. Fekete Károlyné úrasszony adománya Papolczirol.)

1101.

*Udvarhely vára (Székelytámadt) és a hozzátartozó gazdaság leltára, melylyel Fogarasi Nagy Tamás a vár és birtok gondviselését az új udvarbíró Bakai Mihálynak átadja, 1630. máj. 28.*¹

Inventarium. Anno 1630. die 28. mensis Maii pro egregio Michaeli Bakai provisore arcis et bonorum Udvarheliensium.

¹) Ez a leltár tanúlságos összehasonlításul szolgálhat a fennebb 1092. sz. a. közölt leltárhoz, melylyel Nagy Tamás 1629 márcz. 27—28-án a vár és bir-

Az belső várkapun bemenvén, találtunk három lánczot, azok két reteszt, három kenderkötelet, kikkel az kaput állatják. Az nagy kapun való kis ajtónak vas szegezéje, egy nagy lakat. Azon öreg kapu között öt paraszt fogast puskáknak függeszteni. Ibidem egy lap-pansat (?) és egy dobot; két ember lábára való vas. Az drabant házában egy kemence, paraszt.

Az kapu fölött való külső pitvarban tíz szakálás, pléhestől.

Az merő toronyban puskapor qr. 5, egy rossz ágy.

Az kapu fölött az porkoláb házában egy kemence, egy ágy, két pad asztal körül való, egy gyalog-pad, egy karos pad, két asz-tal, két kendőszeg, három paraszt fogás, két éveg-ablak.

Item az második porkoláb boltjában egy kis asztal, két gya-log-pad, egy rosz papirosos ablak, ennek az két háznak ajtai zárosok.

Porkoláb-ház mellett való házban egy paraszt kemence, egy hosszú paraszt asztal, két körüle való paraszt pad, egy kis gyalog-pad, három paraszt fogas, két ablakráma, paraszt; egy paraszt ajtó záratlan.

Az konyhában egy hosszú asztal, egy tábla, az táblán vas sarkok.

Az szakács-házban egy paraszt kemence, 3 paraszt pad, egy kis asztal, paraszt ajtó, fakiléncses, az konyha ajtaján.

Az konyha mellett egy kút, vasas vider rajta egy darab láncz-czal és darab kenderkötéllal együtt, egy kerek rajta, két vaskarika rajtok az tengelyen együtt.

Az belső várnak introitussában, az kis házban két éveg-ablak, öreg, egy tábla híján; egy paraszt kemence vashomlokon, egy ágy, paraszt, három pad: egyik karos, fejéren; három fogas, egy ajtó, paraszt, záros, bérlett.

Annak az háznak kamarájában egy öreg éveg-ablak, egy pad, egy asztal és egy fogas, paraszt.

Az paloták alatt való egyik házban, mely mikor bemennek az belső várban bal kéz felé vagyon, egy hosszú, rosz karos pad; három paraszt pad, egy rosz kemence, paraszt, egy paraszt rosz asztal, két ablakra való rációk.

tok gondozását átvette az előbbi udvarbírótól. Nagy Tamás ezután Fogaras-földén gazdálkodott. 1633 okt. 28-án a kománai fej. birtokot adja át inventarium mellett Théri Pálnak. (Ld. *Szádeczky* L. Fogarasi történeti Emlékek 68—69. I. Ez az inventarium is meg van a fogarasi Boér-levelek közt nálam.) Sz. L.

Azon kül való házban egy kül fűtő paraszt kemencze, egy hosszú asztal, egy paraszt pad, egy ajtó zárostól, az árnyékszéken való ajtón vas sorok rajta; öreg kár (!) vagyon nro. 7, egyikken egy lakat, noha hétnek írták, de kettei Kovács Ferenezné asszonyomé, akkor nem succurrált.

Az paloták alatt való boltban egy paraszt kemencze, kilencz paraszt pad, egy éveg-ablak négy tálnér héján, egy hosszúkö désa, egy fogas, egy ajtó, paraszt, záros.

Alatt az klastromból csinált első új házban egy paraszt kemencze, új, vas homlokon; egy felszegezetlen bérlett ajtó.

Az második új házban egy paraszt kemencze vas homlokon, egy felszegezetlen bérlett ajtó.

Az első nagy új oszlopos palotában egy bérlett, felszegezetlen ajtó.

Az sütőház mellett való kis házban egy roszt paraszt kemencze, egy ágy, egy láb nélkül való asztal, két kis roszt pad és egy hosszú pad, egy záratlan ajtó reteszszel és fogantyúval.

Az sütőházban egy roszt kemencze, egy ágy, fakiléncses ajtó, az ereszen egy paraszt ajtó, záratlan, reteszt rajta.

Az élésházban egy kar, (!) egy roszt kicsiny kád, azon kádban egy hosszú désa, két kis désa, egy légel olajos, egy ajtó, azon egy lakat, az ablaka vasrostélyos.

Az várkapu felől való alsó nagy házban egy kemencze, paraszt, vas homlokon, három éveg-ablak, egy ágy, paraszt; három eczetes átalag tele, az nagyobbik 27 vidres, kettei kisebbek, egy ajtó paraszt, záros.

Azon kül való házban két éveg ablak, egy nyoszolya lábatlan, 4 asztalláb asztalostól, az nagy palotában való két öreg ajtó bérlett és egy kis ajtó.

Az számtartó házában egy paraszt kemencze vas homlokú, egy ablakéveg, egy asztal, három pad, egyik karos; egy szýronnak való bőr, két vas pöröly, két csákány, egy vas kapa, *Ugron Pálnál* két csákány, egy ásó vasas; gyapjú gomolya nro. 29, hata szürke, az többi fejér gyapjú; bárány-gyapjú nro. 12; tarka pokrócznak való czondra 14 sing, egy szűrő szita, fésze nro. 2, szántó vas két bokor, az új csűr kapuján egy nagy lakat.

Az klastromból csinált felső első palotában egy kemencze homlokvason, egy felszegezetlen bérlett ajtó.

Az második új házban egy felszegezetlen új ajtó.

Az öreg új palotában, melyben praedikálnak, 26 pad, egyik karos, egy asztal, két felszegezetlen ajtó.

Az első régi palotában két éveg-ablak, két éveg tálnér héján, két öreg paraszt asztal, egy paraszt kemencze vas homlokon, egy paraszt bérlett ajtó, paraszt zárral, kilincs nélkül.

Második régi palotában két éveg-ablak, egy mázos kemencze homlokossal; egy karos paraszt pad és egy paraszt pad, két gyantáros ajtó bécsi zár formára csinált zár rajtok, egy kis gyontáros ajtó, vas retesz rajta.

Harmadik régi palotában egy kül fűtő mázos kemencze, három éveg-ablak egy egyaltalo (így !) éveg héja, egy ajtó, gyontáros, bécsi zár formára csinált zár rajta; egy kis gyontáros ajtó, paraszt zár rajta, egy paraszt asztal, négy paraszt padszék, egy tűz eleiben való ajtó.

Negyedik régi palotában, az ki régen bolt volt, két éveg-ablak, egy éveg-tálnér héja, egy kül fűtő mázos kemencze, három gyantáros ajtó, bécsi zár formára csinált zár rajtok, egy gyontáros ágy. Ötödik régi öreg boltban két öreg ablak, ablakok közt pad egy végben, egy gyontáros ajtó, bécsi formára csinált zár rajta.

Az kapu felől való boltban három éveg-ablak, egy mázas kül fűtő kemencze, egy ládás asztal, egy gyontáros ajtó, bécsi formára csinált zár rajta, egy kis festett ajtó, paraszt zár rajta, az házban kül összefoglalva paraszt padok.

Az garádicson, hogy feljőnek, egy éveg-ablak és onnan ugyan kimenvén az folyosóra, egy gyontáros ajtó zár nélkül felszegezve.

Az folosóból csinált első új házban két öreg éveg-ablak, egy kis mázas kemencze vas homlokon, egy gyontáros ajtó, bécsi zár formán csinált zár rajta, két paraszt karos pad, egy paraszt asztal, egy paraszt ágy.

Az második folyosóból csinált házban két éveg-abklak, egy mázos kemencze vas homlokon, három paraszt pad, egy asztal, két gyontáros ajtó, bécsi formán csinált záruk rajta.

Az harmadik folyosóból csinált házban két éveg ablak három éveg-tálnér héján, egy hosszú paraszt asztal, egy mázos kemencze vas homlokon, egy paraszt ágy, egy gyontáros ajtó, paraszt zár rajta.

Az pinczének két ajtaja, azoknak vas sorkai és két lakat rajtok.

Az pinczében vagyon öt öreg bor, ez idei.

1. continet urnas (= veder).....	71	4. continet urnas	70
2. „ „	60	5. „ „	65
3. „ „	65		

Az idei földes borok új ..... nro. 13

1. continet urnas	37-	8. continet urnas	33
2. „ „	33	9. „ „	32
3. „ „	33	10. „ „	35
4. „ „	32	11. „ „	38
5. „ „	30	12. „ „	36
6. „ „	31	13. „ „	40
7. „ „	33		

Nagy Tamás maga számára tart conventióban .. urnas 40.

Egy földes kökény-víz.

Egy földes alma-víz.

Ó-bor egy öreg, kilencz fokos.

1. Az öreg continet urnas	77	6. Földes continet urnas	37
1. Földes „ „	35	7. „ „ „	40
2. „ „ „	40	8. „ „ „	33
3. „ „ „	31	9. „ „ „	40
4. „ „ „	35		
5. „ „ „	38		

Summa urnarum 1177

Vagyon jelen az pinczében urn.

Egy kád káboszta.....	nro. 1	Egy vasabroncs szerszá-	
Seres hordó üres.....	nro. 2	mostól.....	nro. 1
Sütő tekenő.....	nro. 1	Bejegyző vas kettő	nro. 2 egyik kisebb
Viricseresztő tekenő.....	uro. 1	Egy hordótöltő.....	nro. 1
Kábosztás kád.....	nro. 7	Öreg cseber	nro. i
Apróbbak.....	nro. 5	Félkéz cseber.....	nro. 2
Ferődő kád.....	nro. 1	Véka	nro. 2

Az vár alatt egy malom, három kőn minden szerszámmal.

Csákány.....	nro. 3	Mércze.....	nro. 2
Véka	nro. 3	Egy rossz szuszék.....	nro. 1

Kesébben kell hadni ezt ¹⁾

Szalonna.....	nro. 14	Zab vagyon	cup. 180
Háj.....	nro. 23	Liszt.....	cup. 24
Sajt.....	nro. 13	Búza.....	cup. 4 qr. 2
Tömlő.....	nro. 1	Köles.....	cup. 9
Orda tömlő.....	nro. 1	Borsó.....	cup. 4
Ökör bőr	nro. 4	Szilva	cup. 4 qr. 2 ^{1/1}
Tehén bőr	nro. 1	Kása	qr. 3
Kecske bőr.....	nro. 3	Kendermag	qr. 2

¹⁾ Ez az útasítás a letisztázásra szólhatott útasításúl.

Lenmag.....	qr. $1\frac{1}{2}$ Kender.....	gell. 24
Szalad.....	cub. 8 malomban Len, igen-igen rosz	gell. 7
<i>Bíró János</i> uram kezéből inventáltatott <i>Nagy Tamás</i> uram kezében búza-asztagok, viszont <i>Nagy Tamás</i> uram kezéből inventáltatott <i>Bakai Mihály</i> uram kezében:		
Az vár megótt vagyon egy asztagban		gellinae 678
Az régi majorban egy asztagban	»	350
Az új majorban egy asztagban	»	650
Másodikban	»	537
Anno 1629. esztendőben termett búza:		
Az egyik asztagban		gellinae 520
Másodikban	»	510
Harmadikban	»	400
<i>Kereszturatt</i> egy asztagban	»	440
Másodikban	»	600.

Summae gellinarum nro. 4685

Inventált zab *Bíró János* uram kezéből *Nagy Tamás* uram kezébe, viszont mostan *Nagy Tamás* uram kezéből inventáltatott *Bakai Mihály* uram kezébe:

Az vár mögött egy asztagban		gellinae 700
Az másodikban is	»	700
Anno 1629. esztendőben termett zab:		
Maradék zabok az csűr odvában, mely az 1080 kalangyából maradt, mivel az többit kicsépték		
		gellinae 75
Az egyik asztagban vagyon.....	»	1500
Az másodikban vágyon	»	400
<i>Keresztúratt</i> egy asztagban	»	1100

Summa gellinarum nro. 4475

Széna mostani inventálás előtt volt az majorban ull. 2, melyet az várban hordattak az istálló héjára.

Kereszturatt vagyon két darabban ull. 9.

Adtam zsákot az inventálás után	nro.
Házak kulcsait	nro.
Fordítókat	nro. ¹⁾
Az halakat felírni	Az kertbeli vetemént.

¹⁾ A nro után számok nincsenek.

Az *Almásra* adott bárány gyapjú gomolyát be kell hozatni, mely gyapjú volt nro. (*a szám hiányzik!*)

Az inventálás után adtam juhot, fejösököt *Bakai* uramnak nro. 20.

Mézet adtam *Bakai* uramnak urn. 2. oct. $\frac{1}{1}$.
(Eredeti fogalmazvány, javításokkal, a *fogarasi Boér-levelek közt.*)

1102.

Budai Bálint primipilatusa Imecsfalván.

Rákóczy György imecsfalvai *Budai Bálintot*, a ki (mint érti) azelőtt is lófő volt, ismét és újra lófővé teszi utódaival együtt Házát *Imecsfalván* gyars. *Czusz István* és *Cziba Balás* szomszédságában mentesíti minden köztehertől.

Gy.-Fehérvárt 1631. jun. 24.

Kihirdettetett Maxán Háromszék gyűlésén 1631. okt. 13.

Aláírva: MICHAEL DANIEL
jud. regius.

(Eredeti, hártyán, a *Székely Nemzeti Múzeumban.*)

1103.

Rákóczi György Csík-, Gyergyó- és Kászon-szék vicetiszteinek, a fejevári országgyűlés törvényzikkére hivatkozva, szigorúan meghagyja az utonálló tolvajok és egyéb gonosztevők üldözését és megbüntetését. Kelt Gyula-Fejérvárt 1632. máj. 6.¹⁾

Georgius Rakoci Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hung. dominus et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris, egregiis, nobiles, agilibus, vicecapitaneis, vicejudicibusque regiis sedium Sicalicalium Czyk, Girgio et Kaszon, nobis dilectis, salutem et favorem nostrum.

¹⁾ A gyulafejevári (1632. máj. 1—10) országgyűlés végzéseinek legelső articúlusa szól „a latrok persecutiojának modalitásáról”. A fejedelem mint e rendeletében hangsúlyozza is, kiváló sulyt fektetett a gyergyó-széki üldözésre, mint a mely határszéli fekvésénél s természeti viszonyainál fogva is alkalmas búvóhelye lehetett a másunnan kiüldözött rablóknak.

Bizonyosan adaték értésünkre, mely igen országunkban minden helyeken megsokasottanak légyen az útatok álló tolvajok és egyéb mindenféle gonosságok cselekedő latrok, kik hogy szándékokban elő ne mehessenek és ennél is inkább napról-napra meg nesokasodhassanak, kiből országunkban lakó híveinkre és az szegény kösségré is valami véletlen károk és romlások következhetnének: akarván idején ennek is elejít venni, végeztük kegyelmesen mostani fejevári generalis gyűlésünkben jelen levő státusokkal edgyütt, hogy afféle latroknak kergetésekre és megbüntetésekre minden helyekre, *kiváltképpen pedig Gyrgio székben levő vicetisztek* mingyárást kimenjenek és az kiket melléjek akarunk venni két vagy háromszázat is, valamint az szükség kívánja, tartozzanak felülni ötszáz forint bírság alatt. Hadgyuk azért és serio parancsoljuk hűségteknek, hogy ez levelünket látván, valakiket hűségtek melléjek akarunk venni, *Gyrgioban* lévő minden helyekre, valahol afféle latrok hallatnak lenni, mingyárást kimenjen és őket kergesse hűségtek, az ösvényeket mindenütt szorgalmatosson őriztesse, hogy ha innét megindítják őket, el ne mehessenek *Gyrgio* felől; ha kiket közzülök megfoghat hűségtek, azokat érdemek szerint kedvezés nélkül megbüntesse: Melyből ha valamely *nemes avagy szabad székely* extrahállja magát eo facto in poena quingentorum florenorum irremissibiliter exigendorum convincáltassék. Secus nullo modo facturi.

Datum in civitate nostra *Alba Julia* die 6-ta Maji, anno Domini 1632.

G. RAKOCI mpa.

(P. H.) STEPHANUS KOWÁCZOCZY
cancellarius mpa.

Kívül: Mandatum ill^m domini principis ad persequendos latrones.

(Eredetije, patens levél alakjában, a fejedelmi pecséttel, az. *Erd. Múz. Itárában* Mike Sándor gyűjt. ered. oklevelek 4. k.)

1104.

Sándor Ilyés moldvai vajda Maksai Jankó Mihálynak egy moldovai boér által elvett juhok visszaadatása ügyében. Kelt Jászvároson 1632. augusztus 30.

Generose domine, amice et vicine nobis observande, salutem, benevolenciae nostrae commendationem.

Az kegyelmed levelit nekünk az kegyelmed embere megadá, melybül megértettük, minthogy e napokban Stefan Czokorlia bojér az *háromszéki* embereknek juhait megdézsmálta volna és hogy soha az más vajdák idejében nem volt; minthogy országunk állapotja igen gyarló állapotra és szegénységre jutott, nem úgy mint más vajdák idejében és sok nehézségek vannak országunkban, lehet az bojárok megcselekedték; minthogy az törekek is látják, az kik juh dézsmáért jönnek, azt tudják, hogy mind az országbeli juh és hogy Stefan Czokorlia harmincz juhot is vett volna el és hogy megadatnánk. Megparancsoltuk azért és levelünket adtunk az kegyelmed emberének, hogy az levelünk által kezéhez adják Stefan Czokorlia bojértül. De cetero Dnem Vestram bene vaiere desideramus.

Jassi, 30. Augusti anno 1632.

Generosae Dominationis Vestrae
vicinus benevolus .

Iw ALEXANDRU VOEVOD mp.

Külczím: Generoso domino *Michaeli Janko* de possessione *Maxa* sedis *Kézdi* vicejudici regio, domino amico et vicino nobis observando.

Jegyzet. A levél hátán a nagy vajdai pecsét ezzel a körülírással: Iw Alexandru Ilios Voevoda i mil(ostivi) gospodara zemli Moldavskoi. (Cyrill-betűs írással.)

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban* 49/881, 87.)

1105

I. Rákóczi György a marosvásárhelyi szőlők tizedéből évenként negyven veder bort adományoz a m.-vásárhelyi ref. lelkészeknek. Kelt Kolozsvárt 1632. sept 15.

Georgius Rákoci, Dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris spectabili et magnifico, ac egregiis et nobilebus *Andreae de Capi* comiti comitatus Colosiensis, consiliario nostra et supremo decimarum Transylvaniensium arendatori, item *Volphango Deli de Sárd* universorum bonorum nostrorum Transylvaniensium praefecto, prudentis etiam ac circumspectis judici primario, caeterisque juratis civibus et exactori decimarum civitatis nostrae *Maros Vásárhely*,

aliisque universis, quorum interest, seu intererit, modernis scilicet et futurisque pro tempore constituendis, praesentium notitiam habituris, nobis gratis, salutem et favorem.

Cum nobis magni aestimetur emolumentum ecclesiae Dei et nihil prius potiusque habeamus, quam ejus studere promotioni et augmento, intelligentesque inter caeteros praecones sacrorum ecclesiae Maros-Vasarhelinae exili salario ali et vivere consvevisse: eisdemque de solita principali munificentia nostra ex decimis promontorii ejusdem civitatis quadraginta urnas vini continuis annis in posterum dandas deputavimus. Quare Fidelitatibus Vestris harum serie committimus et mandamus firmiter, ut acceptis praesentibus a modo semper continuis omnis pastoribus antelatae ecclesiae Maros-Vasarhelinae ex decimis vinearum inibi pastinatarum easdem quadraginta vini urnas excidere et reddere, reddique facere modis omnibus debeatis ac teneamini. Secus nequaquam facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis.

Datum *Claudiopoli* die decima quinta Septembris anno millesimos sexcentesimo trigesimo secundo.

G. RAKOCJ mpa.

(P. H.) MARTINUS MARKOSFFALVI secr. mpa.

Kivül: Anno 1632. die 17. Sept. praesentatae sunt coram me in civitate Colosvar.

VOLFFGANGUS DOLJ mpa.

Későbbi hátirat: Anno 1639. 15. Febr. Mivel fejedelem urunk annak eligazítását püspök uram ő kegyelmére bízta, tehát az generalis visitoroknak és püspök uramnak is ő kegyelmének, bogy ezután az secundarius pastor azzal nem osztozhatik, hanem egészben az primarius pastoré az negyven veder bor.

PETRUS DENGELGI
tertius universitatis notarius mp.

(Eredetije kettős papírlapon közzéjük nyomott nagy fejedelmi pecséttel és egy egykorú s egy későbbi másolata a *marosvásárhelyi ev. ref. egyház levéltárában* 29. sz. a.)

1106.

Rákóczi György fejedelem az udvarhelyi régi templomnak a katolicusok, az újnak a reformátusok számára átadására biztosokul nevezi ki Apaffi Györgyöt, Petki Farkast, Farkas Ferenczet, Dávid Deákot, esetleg Gorgins Andrást. Kelt Gy.-Fejérvárt 1633. jun. 23.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Sicularum comes etc. Fidelibus nostris, egregiis et nobiles, prudentibus item et circumspectis, universis et singulis incolis, civibus et inhabitatoribus oppidi nostri Udvarhely, cunctis etiam aliis cuiuscunque status, conditionis, ordinis et praesentiae hominibus, quorum interest, seu intererit, praesentes visuris, salutem et gratiam nostram.

Az miképpen ennekölte országunknak közönséges végezéséből bizonyos commissariusok voltak rendelve mindenik recepta reliigióból, a kik *Udvarhely* városunkban az templum dolgát az orthodox és romano catholicus renden valók között eligazítsák, és annak utánna lött deliberatio szerént új templumot kellettén az reformatus orthodoxus rendek számára communi sumptu et laboribus építeni, úgy hogy interim az régi templum is pecsét alatt lévén, egyik rend is abban az isteni szolgálatra ne járna; immár isten kegyelmességéből elkészülvén az új templum, és mind azt az orthodoxusoknak, mind az másikat a romano catholicusoknak akarván assignáltatni, hogy mind méltóságosban, mind emlékezetesben és jövendőre bizonyosabban lehessen az resignatio: rendeltük arra commissariusul nemzetes, nemes, vitézlő, tiszteletes híveinket *Apaffi György* uramat tanácsunkat, *Kükeölleö vármegyének főispánnját, Petki Farkast*, csíki vicekapitánt, *Farkas Ferenczet* udvarhelyszéki vicekapitánt és *Dávid Deákot*, keöthalmi királybíró, avagy in eius absentia *Gorgias Andrást* brassai főbíró. Azért kegyelmesen hadgyuk és parancsolljuk húségteknek, ezen híveinket az templumok resignatiojára tölünk rendeltetett commissariusinknak ismervén, az mit szónkkal elejekben adnak az közönséges aequabilitással egygyező dolgokban mindenekben ahhoz alkalmaztassa magát. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti.

Datum in civitate nostra *Alba Julia* die vigesima tertia Junii anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo tercio.

G. RAKOCI mpp.

(P. H.) MARTINUS MARKOSFALVI secr. mpp.

Kivül Apaffy György írásával: Udvarhelyre való menésemkor való urunk adta patens mandatum. Az új szentegyháznak mind dedikálására s mind az pápista atyafiak templumának megadására.

(Eredetije az Erdélyi Múzeum levéltárában, gr. Kemény J. Erdélynek tört. eredeti oklevelekben. 5 k.)

1107.

Rákóczi György Apaffi György elnöktele alatt bizottságot küld ki a Maros-széki Bözöd és Monyasd falvakba, hogy a vallás szakadás miatt keletkezett villongást lecsendesítsék és a két felekezet híveit fejenként összeszámolván, a nagyobb résznek adják át a templomot s az egyházi házakat és földeket. Kelt Udvarhelyt 1634. febr. 12.

Georgius Rakoczi, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hung. dominus et Sicolorum comes etc. Fidelibus nostris generosis, egregiis et nobilibus Georgio Apaffi de Apanagyfalva, comitis comitatus de Kükellő et consiliario nostro, Joanni Szenpali de Novaj, Georgio Bethlen de Keresd, Stepkano Sulyok de Adamos, altero Stephano Daczo de Vaja, Petro Bako de Süketfalva, Gallo Botos de Tompa, vicejudici regio sedis Siculicalis Marus, Joanni Literato Szeredai de Szentrontas, jurato assessori dictae sedis, Stephano Thot de Jobbagyfalva, Joanni similiter Thot de dicta Jobbagyfalva et Joanni Sarosi de Poka, jurato notario comitatus Tordensis et sedis Marus; item prudentis ac circumspectis magistro civium civitatis nostrae Segesvar ac regiis iudicibus civitatum dictae Segesvar et Megyes, cunctis etiam aliis praesentibus requirendis, hasquae visuris, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Bizonyosan adatott értésünkre, s hűségteknél is nyilván vagyon elhittük, hogy *Marus-széken Bozed (így ! ma: Bazád) és Monyard (Monyat, ma: Nyomát, helyett) nevű falubeliek között az religióban scisio lőtt, mely miatt közöttük nagy villongás vagon, melyet fejedelmi kegyelmességönkből le akarván közöttök csendesíteni, annak eligazítására hűségteket rendeltük. Hadgyuk azért és serio parancsoljuk is hűségteknék, hogy valamikor és valakit hűségtek közzől, sőt még hűségteken kívől is ezen levelünkkel meg fognak találni, minden egyéb maga dolgait hátrahagyván, maga mentegetése nélkül egy bizonyos napra menjen*

által azokban az *Bözed* és *Monyard*(!) nevű falukban és ott igaz és jó lelkiismeret szerint diligenter megexamináljon az ott lakosok közzől mindeneket egyen-egyen, ki melyik religioban legyen és az melyik pars nagyobbak és többnek találtatik, országunknak arról való articulusa szerint mox et defacto az templumok és parochialis házak állapotjából való hatalmat és birodalmat mindennemő ecclesia javaival adja és staturállya (így !) az major parsnak, megparancsolván nekik, hogy az atyafiúi szeretetet előttök viselvén, minden tovább való veszekedésnek békét hagyván, kiki közzőlek tartsa magát az hűségtek deliberatomához. Ha kik pedig ebben contrariálnának vagy repulsiot, vagy inhibitiot tennének, azokat praesentium vigore evocállya azután fejedő generallis gyűlésnek első napjára személy szerint mi előnkben és országunknak statusi elejben, racione praevia ad rationem reddendam; kik az megírt generalis gyűlésenkben vagy comparealnak, vagy nem; de mi és országunknak statusi az mi az igazság léssen, az dologban azt cselekeszsük. Az dolgot pedig miképpen mennyen végben, hűti szerint hűségtek meg is írván minékünk, az kiknek illik kiagyja. Secus nullo modo facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutus.

Datum in arce *Udvarhely* die 12. m. Februarii a. d. 1634.

Kivűl: Monyardi Bözedi (!) ecleziákrólj való urunk ő nga parancsolatja.

(Egykorú másolat az *Erd: Múz ltárában*, gr. Kemény J. Erd. tört. er. lev. 6. k.)

1108.

Szűcs István Maros-Vásárhely bírása Rákóczy György rendeletére a a fejedelem elibe küldi a hamis útlevelel járó s letartóztatott Mósa Gergely szolgáját. Kelt M.- Vásárhelyt 1634. ápr. 7.

Illustrissimi domine, domine, Dei gratia princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae dominus, ac Siculorum comes, domine domine nobis naturaliter clementissime. Servitium nostrum in gratiam Vestri Illustrissimi ac perpetuam obedientiam erga Illustrissimam Vestram (így !) praestare promittimus.

Kegyelmes urunk, fejedelmünk, elvettük az Nagyságod kegyelmes parancsolatját, az melyben parancsolt Nagyságod kegyelmesen,

hogy az Nagyságod méltóságos nevével járó *Mósa, Gergely* szolgálját, az melyet captivalattunk volt, Nagyságod személye eleiben küldjük. Nagyságod kegyelmessége szerint alá küldöttük. Mi kegyelmes urunk, fejedelmünk, az Nagyságod kegyelmes parancsolatja szerint, per circumstantias megexamináltuk az ifjat, de semmit egyebet mi nekünk nem fatealt, hanem teljességgel az ura *Mósa Gergely* adta kezében az Nagyságod neve alatt költ salus conductust, hogy mi tőlünk Nagyságod méltóságos nevével kérjen Kolosvárig két posta lovakat. In reliquis Vestram Illustrissimam Celsitudinem quam diutissime valere desideramus.

Datum ex *Maros Vasarhely* septima die mensis Aprilis, anno 1634.

Vestrae Illustrissimae

humiles atque semper servitores obedientes

STEPHANUS ZUCHY

judex primarius ceterique jurati cives civitatis

Marosvasarhely.

Külczím: Illustrissimo domino domino principi Transylvaniae, partium regni Hungariae domino ac Siculorum comiti etc. domino domino nostro naturaliter clementissimo.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában* gr. Kemény József Erd. tört. ered. lev. VI. k. 289. sz. a.)

1109.

A Becz, Mihálcz és Béli család rokoni összeköttetése egy ítélet levél szerint. 1634. jani 28.

„Néhai *Járay István* relictája *Mihálcz Anna Orbai-székbén Gelenczén* lakó incatta, az tek. és ngs. Kékedi Sigmond Alsó-Kékedről Abaujvármegyében Magyarországbán néhai nemz. Sepsí-széki *uzoni Béli Kelemen* uram árváinak *Jánosnak* és *Pálnak* főtutora actor“ ... perében, melyben ... „Szt.-tamási Kedves András ügyvéd által 1634. ápr. 11. a mi kgl. urunk ő nga osztály parancsolatot küldött volt Csík-széki kozmási ugyanazon árváknak nemes udvarházakhoz, mely mandátumban a mi kgl. urunk ő nsga parancsolta, hogy az udvarházat és a hozzá tartozókat, melyek Csík-székbén vannak, egyenlő

osztályt tenne, hogy az incattanak mint való atyjafiai legyenek az árvák és engemet mint concernál az denotalt jószág.“ ... „Geneologiamot így deducalom:

Truncus néhai *Becz Pál*, ki *Alcsíkban Kozmáson* lakott, ennek leánya néhai *Mihálcz Miklósné Becz Erzsébet*, ki *Orbai-székbén Gelen-czén* lakott, annak leánya én vagyok az actrix; item azon truncusnak leánya néhai *Béldi Jánosné Becz Katha*, ennek fia ns. nemz. *Béldi Kelemen*, ennek fiai *Béldi János* és *Pál*, kik *Sepsi-székiek*, *uzoniak*“ ... stb. (a többi a perről szól).

(Egy eredeti ítéletlelvélből *Csíkv. levéltárában*.)

1110.

Tanúvallatás a Békés hada (1575.) emlegetésével. 1635. febr. 14.

2. *Fics Mihály* szt.-györgyi pix. 80 é. Az *mikor Békés hada lón*, én akkor *Texse Jánosnál* lakom vala, ő *elmene az hadban* s az jószágát *Csaba Györgynek* adá az fejedelem stb.

4. *Kolombán Keresztes* szentgyörgyi nob. a. 80 j. f. ezt, hiti után így felel: Tudom azt, hogy az *Bekes hadába mene Texse János* s az jószágát azkori fejedelem *Báthory István Csaba Györgynek adá*, mind felsőt, alsót; azt is tudom, hogy *elitatta vala Csaba György* s az itatáskor váltá meg *Texsze Jánosné Ferencz pap* számára pénzen *Csaba Györgytől* ezt az alsó jószágot, az felső jószágot adá *Csaba György Bocskor Benedeknek* s *Benedek Lörincznek*.

(11 tanú, mind öreg emberek vallanak így.)

Czímézve: Hidvégi Mikó Ferencz fej. tanácsos és kincstartónak, *Csík, Gyergyó, Kászon főkapitányának*.

(Eredetije *Csíkv. ltárában*.)

1111.

1. *Rákóczgy György Kézdi-széknék meghagyja, hogy Ugron Jánosné Horvát Zsófia Donát Mátyásné elleni perében a viceszéken véglegesen ítéljen. Kelt Gy.-Fejérvárt 1635. szept. 21.*

Georgius Rakoci Dei gratia princeps Transsylvaniae partium regni Hungariae dominus et Sicularum comes etc. Egregii et nobiles, agiles fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.

Udvarhely-székbén Szent-Mihályon lakó nemes Ugron János felesége Horvát Sophia nevével adák értésünkre, hogy olyan pere volt volna hűségtek előtt a viczeszéken Donát Mátyásnéval, a mi nemű pert ennek előtte nem transmittalt maga előtt, hanem finaliter decidalt és effectualt; ezt pedig az exponens perét ezelőtt való usus ellen appellatióban bocsátotta hűségtek ő néki nyilván való iniuriájára. Így lévén azért a dolog: hagyjuk és parancsoljuk hűségteknek, ha ennek előtte az olyanféle pereket, mint az exponens asszon pere volt Donáth Mátyásné ellen, magok elől transmissióban nem bocsátá, ezt is el ne bocsássa, hanem ennek előtte való ususa szerént debito modo, azt is mint a több afféle pereket, nisi iussum et legitimum aliquod obstat impedimentum, effectualja hűségtek. Secus non facturi.

Datum in civitate nostra *Alba Juliae* die 21. Septembris anno Domini 1635.

G. RAKOCY mpria.

Külczím: Egregiis, nobilibus, agilibus Michaeli Jankó de Maxa, vicejudicio regio, caeterisque juratis assessoribus sedis Siculicalis Kezdi etc. fidelibus nobis dilectis.

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban* 49/881. sz. a.)

1112.

Rákóczy György fejedelem a Székelyföldön járván mustrálás czéljából, a Csík-Tusnádon lakó Boldisár Tamást, a ki ős jobbágyi kiváltságával nem élt, Beldi Kelemen árváinak örökös jobbágyul ítéli. Kelt Csík-szeredán 1635. nov. 7.

Nos *Georgius Rakoci*, Dei gratia princeps Transsilvaniae stb. Damus pro memoria per praesentes.

Az Uristentől reánk bízattatott fejedelmi hivatalunknak akarván tellyes erőnk szerént megfelelni és birodalmunk alatt levő minden rendbeli híveinkre vigyázni s azok között az egész *Székelységen* levő nemzetes, neves (így!), vitézlkő és gyorsaságos minden renden levő kedves híveinkre is kegyelmesen gondviselésünköt terjeszteni, *ő kegyelmek köziben személyünk szerint való jövetelinköt nem szántuk, az végre, hogy ő kegyelmeket magunk meglátogatnók és meg is mustrálnók fejenként.* Mustrálásunk

alatt jövének előnkben ő kegyelmek közül sok rendbeli panaszol-
kodások: abból is azért közöttök egy szépp csendes állapotot akar-
ván szerezni, mellettünk levő böcsületes híveinket s tanácsinkat
rendeltük arra, hogy az querulánsoknak panaszolkodásokat és az
ellen az más parsnak is mentségét s igasságát megértvén s dis-
cutialván, mindeneknek igaz törvény szerént való sententiát pronun-
ciálljanak. Tanács híveink azért mindenekben az mi kegyelmes
commissionk szerént procedálván, az querulánsoknak panaszolkodá-
sokat és az ellenek való parsnak is mentségét s igasságát megért-
vén, *Boldisar Thamást Czikban Tusnádon* lakót, feleségével és
gyermekivel egygyütt (mivel az commissariusok az ős jobbágyok
között hatták volt¹⁾ s akkor nem vigyázott s azután is jobbágyul
szolgált, — qui non utitur privilegio suo, abutitur eo — ezután is
jobbágyságban hagyatik, szolgállyá urát) néhai nemzetes *Béldj
Kelemennek* árváinak s azoknak posteritassinak örökös jobbágyul
ítülték és hatták. Mely dolognak bizonyosságára és erősségére ez leve-
lünköt ítflő mesterünknel levő pecsétünk alatt adattuk megnevezett
Béldj Kelemen árváinak s azoknak posteritassinak.

Datum in oppido *Czikszereda* die 7-ma mensis Nov. anno
Domini 1635.

(P. H.)

LECTA.

Kivül: Boldisar Thamásról való levél, anno 1635.

(Eredetije, patens levél alakban, a kisebb fej. pecséttel, az *Erd. Múz. Itárá-
ban*, Mike Sándor gyűjt. 4. k.)

1113.

*I. Rákóczy György Sepszi-szentgyörgyi Daczó Lászlót Segesvárra rendeli.
Kelt Udvarhelyen 1635. november 18.*

*Georgius Rakoci Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium
regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Generose, fidelis,
dilecte, salutem et gratiam nostram.*

¹⁾ Az 1622 szept. 29— okt. 1. országgyűlés XIII. articulusa meghatá-
rozza, hogy a székelyek közt »ős jobbágyok azok légyenek, az kik Mihály vajda
bejövetele előtt ős jobbágyoknak tartattanak és azoknak hivattattanak«. Ezek
nem fizettek adót; a kik magokat később jobbágyságra kötötték, adófizetés
alá összeíratk.

Mikóvárából is megparancsoltuk vala hűségednek, hogy ide *Udvarhelyre* hozzánk jönne s el nem jöve eddig is; immár azért Isten áldásaitól az mustrát itt is elvégezvén és indulnunk kelletvén: parancsoljuk serio hűségednek, ezen levelünk megadó szolgánkkal *Semjén Gáborral* együtt jöttest jöjön utánunk, úgy hogy holnapután kedden délre okvetlen Segesvárott udvarunkban jelen legyen. Secus nullo modo facturus.

Datum *Udvarhely* die 18. Novembris 1635.

G. RAKOCY mpria.

Külczim: Generoso *Ladislao Daczó* de Sepsi Szent György, fideli nobis dilecto.

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban* 334. sz. a.)

1114.

Rákóczy György kiváltságlevele a székelyeknek, melylyel a székely örökségeket magszakadás esetén a kincstárra szállás kizárásával a rokonok számára biztosítja. Kelt Szamosujvárt 1636. január 30.¹⁾

Mi *Rákóczi György* Istennek kegyelmességéből Erdélyországnak fejedelme, Magyarországnak egy részinek ura és az székelyeknek ispánnya etc. adjuk emlékezetre mindeneknek ez mü levelünknek rendiben, a kiknek illik, hogy mikor az elmúlt esztendőbéli Pünkösd havában fehérvári városunkban lévő közönséges gyűlésünknek celebratiójakor az tek. és nagyságos néhai *Hídvégi Mikó Ferencz*, akkori időben tanácsunk és főkomornikunk és a *székelységnek, Csík, Gyergyó, Kászonnak főkapitánya*, és a mi jó akaró hivünk az nemzetes *Ercsei Toldalagi Mihály*, nekünk tanácsunk és *Maros-széknek főkapitánya*, mindnyájan az nemzetes vitézlő nemes és gyarságos (így!) lófűveknek, darabantoknak, nekünk jó akaró hiveinknek nevekbén és személyekbén, nevezetképpen pedig az *hét széken* lévőknék és lakozóknak az maguk régi szabadságuknak megadásuk felől alázatos könyörgésekkel megtaláltak volna, annak utánna pedig a közelbik közönséges látoga-

¹⁾ *Latin* eredetije kiadva *Benkő*: Imago nationis Siculicae 72 l. és a Székely Oklevéltár IV. k. 261. l. Ezt a *magyar szöveget* még is jónak láttuk kiadni, mert a latinul nem tudó közszékelység között mindenesetre magyar fordításban forgott közkézen ez a nevezetes kiváltságlevél.

tásunkban, mikor a fenn megmondott *székel* urainkat utolszor *Aranyos-székben* látogatnók, az mi hiveink közül némelyek az egész mostan megírt *székely* urainknak nevekben az megírt mód szerént megtalálván, kegyelmesen ráhajtottunk, meggondolván és elménkben hányván az királyoknak és fejedelmeknek az ő alatta való jól tött hiveihez kegyes cselekedetét és adakozását, az alattok valóknak viszontag az ő fejedelmekhez való igaz hütöket és tökéletességeket és azoknak abból szolgálatra és kedveskedésre származott vidámságuk megálhatatlan köteléki úgy össze vagyon foglalva, ha egyik a másikból származzék, legeltetődjék, öregbedjék és megtartassék.

Melyből annak okáért, hogy az mi részünkről kiváltképpen és elsőbben az mi jó akaratunk kezdjen gyümölcsöt teremteni (így !) és az mi megmondott *székely* hiveinknek hiveséges szolgálattok mi hozzánk járulhasson, kik felől bizonyosan értjük, hogy a boldog emlékezetű előttünk levő erdélyi fejedelmeknek nagy hüttel és állhatatossággal és nem kicsin vitézi erősségnek dicséretivel szolgálnak, mi nekünk is istentől nekünk adatott fejedelmi méltóságunknak kezdetitől fogva minden alattunk levő hiveink és hazaszerető biráink tisztöket, szolgálattokot nagy vigyázással és dicséretesen megmutatták, reménységünk igen jó vagyon mind az egész *Székelységen* lévő urainkhoz és azon régi erősségeknek dicséretihez és az mi reájuk nézendő adakozásaikkal kedvesen részesülőihez, minden jóságos cselekedetnek, erősségnek, igaz hütnek és hiba nélkül való hűségnek tisztit, ellenünk es szerelmes hazánknak háborgatói, ellenségi ellen egyenlő akarattal összvefutván, hozzánk és az mi utánunk levő erdélyi fejedelmekhez mindenkor igen nagy hűséggel és tökéletességgel ragaszkodnak: kiknek tekintetekért és az ő mi töllünk kívánt adakozásunk nyilván való és örökös bizonyoságáért a lenn megmondott egész *székely* urainknak az ő mind fiúi és leányi ágból álló maradékinak azt az szabadságot és szabadságoknak méltóságát örökké való szabadságnak formájában jó akarattal adni, engedni, ajándékozni és bémutatni ítültük lenni, hogy ennek utánna való üdőkben soha a megholt magvaszakadtaknak jószágoknak publicatio meghirdetése azon *székelek* között ne lehessen, sem azon megholt embereknek javok se a mi tárházunkhoz, sem pedig az mi utánunk levő választott erdélyi fejedelmeknek számára ne statuáltassék,

számláltassék es foglaltassék, hanem azon maradvány nélkül való megholt embereknek javok az ő rokonságukra akár fiú és leányzó légyen (mindazonáltal azon szokásokat és régi rendtartásokat megtartván) szálljanak és maradjanak, a mint hogy az megirt egész székely urainknak és azoknak maradékinak és ősínek mind az két nemből valóknak adjuk, engedjük, ajándékozzuk és bémutatjuk és ez jelenvaló ajándékozó levelünköt örökké való szabadság okáért engedelműnkéből adjuk mind közönségesen, mind pedig külön-külön minden szék kezénél tartván.

Az miképpen hogy is jelen való örökös szabadság ajándékozó levelünköt minden *székel* urainknak és hiveinknek *Háromszéken, Sepsiben, Kézdiven és Orbaiban* levőknek és lakozóknak örökös szabadságoknak formájában kiadni itültük lenni ez mi levelünknek erejével és bizonyosságával.

Költ *Szamosújvári* városunkban 30. napján Boldogasszony havának ezer hatszáz harminczhat esztendőben

GEORGIUS RÁKÓCZI mp.

Kivül: Anno 1636. 30. Január Szamosújvár. Super antiqua libertate dominorum nobilium trium sedium Siculicalium Sepsi, Kezdi et Orbai, privilegium. 1636 die 6. Febr. in Maxa et in communi congregatione trium sedium Siculicalium Sepsi, Kezdi et Orbai praesens privilegium transumptum (így !).

(Múlt századvégi másolata a *Székely Nemzeti Múzeumban* 944 sz. a. Czirkéj Zsigmond könyvtárából.)

1115.

I. Rákóczy György Homorod-Szent-Márton Udvarhely-széki falunak, melyet Báthory Gábor idejében a tatárok feldúltak, s mely Bethlen Gábor segélyével a templom körül erősséget emelt menedék-helyül, megengedi, hogy háborús időben magok közül egy főbb székelyt választva mellette öt puskás gyalog székely a templom-erősség oltalmára a hadfelkeléskor otthon maradjon. Kelt Gy -Fehérvárt 1636. julius 24.

Nos *Georgius Rakoci*, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum nos inde ab initio auspicali foeliciter regiminis nostri

omnium et quorumlibet fidelium nostrorum commodis, usibus, tranquillitati et permansionis securitati, tam publice, quam privatim semper studendum esse duxerimus et ducamus deinceps: in praesentiarum quoque ex humili et memoratu tristi ac querulosa fidelium nostrorum universorum nobilium, primipilorum, peditumque pioxidariorum et aliorum cujusvis status incolarum et inhabitatorum pagi sive possessionis *Homorod-Szent-Marton* in sede Siculicali *Udvarhely* existentis supplicatione certo cognoverimus, superioribus temporibus, dum videlicet serenissimus quondam *Gabriel* princeps *Bathoreus* hostilem Turcicorum exercituum impressionem non sustinens, regno amoveretur, ipaia fidelibus nostris incolis Homorod-Szent-Martoniensibus dicti principis sui castra fideliter secutis et mansionis loco absentibus domus eorundem, familias et omnem rei familiaris substantiam copiae Tartaricae ex inopinato et de repente invadentes, damna ex eis in comparabilia illis intulissent, quod non fuisset locus quipiam munitior, in quem illi domestici sese ex caso non sperato reciperent. Qua suorum clade tristisque jactura iidem incolae Homorod-Szent-Martonienses permoti, ut ad alias fortassis contingentes istius modi calamitatum necessitates, repentinae pericula locum receptus et securitatis propinquum habere possent, ex benigna serenissimi domini quondam *Gabrielis* principis bonae memoriae praedecessoris nostri, salium nonnulla deputatione conatus eorundem promovendi liberalitate muros, templo circumductos coepissent fortificare, eosque jam ante hac munivissent taliter, ut certum et securum possit esse contra talium repentinarum casuum et invasionum hostilium pericula receptaculum, familiisque ipsorum et rebus domesticis refugium.

Quam ipsorum intentionem bonam et salutarem nos etiam munifica nostra benignitate promotam esse volentes, quia et alias quaelibet munitiones et fortalitia sive custodia ex provisione humana ac diligenti nulli per se possunt esse usui: id eisdem universis incolis et inhabitatoribus toties fatae possessionis *Homorod-Szent-Marton*, ipsorumque haeredibus posteritatibus et successoribus universis in perpetuum clementer annuendum, indulgendum et concedendum et privilegialiter conferendum esse duximus, ut quolibet et qualiumcunque expeditionum bellicarum tempore, unum ex sui numero honestum, providentem et diligentem potiozem *Siculum*,

eique adjungendos quinque communis status pedites pixidarios *Siculos* ad vigiliam et custodiam praespecificatae ipsorum templo circumactae munitionis et fortalitii libere et impune domi relinquere et a bellicis expeditionibus immunes reddere, plenam atque omnimodam habeant ex principali benignitate nostra potestatis et auctoritatis facultatem, prout annuimus, indulgemus, concedimus et privilegialiter conferimus praesentium per vigorem. Quocirca fidelibus nostris spectabili et magnifico *Samueli Alia de Bonyha* comiti comitatus de *Kwkeölleó* et capitaneo, generosis item *Paulo Ugron de Ábránfalva* judici regio supremi, *Francisco Farkas de Bögöz* vicecapitaneo, egregiis item agilibus *Petro Orban de Lengyelfalva* vicejudici regio. *Mattheo Mihaly de Homorod-Almás* exactori collectanearum et poenarum mulctalium sedis Siculicalis *Udvarhely*, eorumque vices gerentibus, cunctis etiam aliis cujuscunque status, conditionis et officii hominibus, modernis et futuris etiam pro quovis tempore constituendis, praesentium noticiam habituris, harum serie injungimus, committimus et mandamus firmiter, ut visis praesentibus, ipsis etiam a modo imposterum successivis semper temporibus praefatis universis incolis et inhabitatoribus toties nominatae possessionis *Homorod-Szt.-Márton*, ipsorumque haeredibus, posteritatibus et successoribus universis, unum ex sui numero potiozem *Siculum* et quinque alios communis status pedites pixidarios *Siculos* ad vigiliam et custodiam templo circumactae ipsorum munitionis, a bellicis expeditionibus immunes reddere, libere et impune sinere, permittere et concedere modis omnibus debeant et teneantur, atque eosdem tam incolas possessionis *Homorod-Szt.-Marton*, quam ab expeditionibus bellicis quibuslibet immunes a sese redditus ipsorum fratres et concives, incolas, ratione, praevia, in personis, rebusque et bonis suis quibuslibet, contra formam et tenorem fatis nostrae privilegiatis annuentiae, ullo pacto impediri, turbare, molestare, seu quovis modo damnificare nullatenus praesumant vel audeant modo aliquali. Secus nequaquam facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes litteras nostras, authentici sigillii nostri munimine roboratas eisdem universis incolis et inhabitatoribus *Homorod-Szt.-Marton*, eorundemque haeredibus, posteris et successoribus gratiose dandas esse duximus et concedendas.

Datum in civitate nostra *Alba Julia* die vigesima quarta mensis Julii, anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo sexto etc.

G. RAKOCZY mp.

(P. H.)

MARTINUS MARKOSFALVI
secretarius mp.

(Eredetije *Ugron István* tifliszi consul úr *birtokában.*)

1116.

Nemességet és lófőséget (primipilatust) kaptak a fejedelmektől 1594 -1637 (és 1658)¹⁾

I Nemesítések.

Báthory Gábortól hűséges szolgálataikért nemességet kapnak a testőrségében szolgáló, gyulafejérvári *Balogh* Imre hadnagysága alatt lévő, következő testőr-gyalogok: *Vajda* Márton, *Nyerges* Tamás, *Deák* Benedek, *Szabó* István, *Márk* István, *Márk* Pál és János, *Syllester* András, *Koss* Boldisár, *Kák* János, *Czakó* János, *Pokol* Mihály, *Marthon* György, *Kuthy* András, *Pataki* Mihály, *Sepsi-Szent-Györgyről*; *Szász* Gáspár, *Kerekes* Miklós, *Elekes* János, *Elekes* Lukács, *Séra* János, *Szachva* Péter, *Kovács* Pál, *Nagy* Simon, *Dobos* János és György, *Benkő* János, *Zayson* Mihály, *Danch* Péter, *Dancz* János, *Illyefalváról*; *Molnár* Máté *Szotyorról*; *Molnár* Miklós *Killyénből*; *Ábrahám* másképp *Killyéni* István, *Ágoston* Tamás, *Kis* András, *Szentkirályról*; *Ördög* Mihály és *Mihály* Pál *Zoltánról*; *Bene* Balás *Borzováról*; *Katona* István és *Zylvássy* János *Illyefalváról*, a kik mind testőrgyalog pixidariusok és nem nemesek voltak addig. Nemesekké tevén, adja nekik czímerül ezt: a paizs vörös mezejében zöld gyepen egymással szemben hátsó lábukon két teljes leopárd áll, első jobb lábában pedig az egyik, a paizs jobb oldalán álló, kivont kardot tart, mely friss vértől piroslik, a paizs baloldalán álló pedig puskát (bombardam) tart karmai közt feje felett; bal lábával pedig mindkettő zászlót tart. A paizs felett zárt sisak, melyet drágakövekkel kirakott királyi korona ékesít, a sisak tetejéről különböző színű foszlányok függnek alá. (A korona felett semmi czímerkép.)²⁾

Kelt Szebenben 1611. jun. 14.

¹⁾ E lófőségekről szóló kivonatot annál inkább közölnöm kell, mert a Liber Regiusból nagy részük hiányzik. — ²⁾ V. ö. 1054.

Kihirdetett 1611 okt. 20. *Gichy András* Háromszék főkapit. előtt és 1612 jan. (vízkereszt utáni kedden) *Donáth György* háromszéki kir. bíró előtt Sepsi-Szent-Györgyön stb.

(Ferencz király átiratában, miután rendeletéből a gy.-fejérvári káptalan kiadta, 1792 máj. 15. *Czakó József* Kolozsvár városi pénztárnok úr tulajdonában.)

II. Lófősítések.

„Nobilis agilis Andreas *Kerczio* de Szent-Miklós (Gyergyóban) ex statu et conditione *pedestri* eximendo,“ Báthory Zsigmondtól Gy.-Fehérvár 1594. apr. 4.

Egerpataki *Konia* Ferencz és *Isák* György, Bocskay I. Meggyes 1605 sept. 15.

Tekerőpataki *Péter* Ferencz, Rákóczy Zsigmondtól 1607 márcz. 26. Marosvásárhelyt. Sennyei Pongrácz és Petki János commissariusok megerősítették 1609 jun. 1. azzal a feltétellel, hogy a lófőség tisztire jól fel legyen szerelve.

Szentmihályfalvai *Szőcs* Bálint és Gáspár primipilust újra lófősíti Báthory Gábor Gy.-Fehérvárt 1610 febr. 25.

Szárhegyi *Biró* Antal, Báthory Gábortól Gy.-Fvár 1610 ápr. 30.

Ditrai *Csyki* Ferencz, Bethlen G. Gy.-Fehérvár 1625 febr. 14.

Gy.-ujfalui *Kovácsi* Ferencz és Péter, B. G. Fogaras 1625 márcz. 3.

Gy.-ujfalui *Kastall* Ferencz, B. G. Gy.-Fehérvár 1625 máj. 17.

Gy.szt. miklósi *Máthé* Ferencz, B. G. Gy.-Fvár 1625 máj. 17.

Gy.-ujfalui *Adorján* András, B. G. Gy.-Fehérvár 1625 aug. 9.

Csomafalvi *Incze* Balázs, B. G. Gy.-Fehérvár 1626 jul. 10.

Killyénfalvai *Bálint* István, B. G. Gy.-Fehérvár 1626 aug. 4.

Gy.-ujfalui *Magyart* György, B. G. Gy. Fehérvár 1626 aug. 20.

Szentmiklósi *Berecsk* János, B. Gr. Datum in castris nostris ad oppidum Borso positis 1626 sept. 12.

Gy.-ujfalui *Elekes* Mihály zászlótartó, B. G. Kassa 1627 jan. 14. (1627 apr. 23. kihird. Lázár István főkirálybíró által.)

Alfalui *Sövér* Márton és fiai Máté és János, B. G. Gy. Fehérvár 1627 aug. 20.

Gy-szárhegyi *Bartalis* András és Balás, B. G. Körmöczön 1627. decz. 13.

Tekerőpataki *György* Tamás és fia *Literatus* alias Tamás János szent.-miklósi tanító, B. G. Gy.-Fehérvár 1629. jun. 1.

- Szárhegyi *Gáspár* István és János, Rákóczy Gy. 1631 jul. 18.
Csomafalvai *Szeöczy* Albert és Ferencz, R. Gy. Gy.-Fehérvár
1632 febr. 18.
Csomafalvi *Asztalos* Mihály és vője *Czyala* Péter, R. Gy. Gy.-
Fehérvár 1632 jun. 1. (1635. praesent. Lázár István főkap. előtt.)
Remetei *Nagy* György és *Laczkó* Ferencz, R. Gy. Gy.-Fehérvár
1632 aug. 24.
Szárhegyi *Nagy* máskép *Szathmári* Mihály, R. Gy. Gy.-Fehérvár
1636 máj. 9.
Gyergyóújfalvi *Király* Péter primipilatusa. 1636 jan. 8. Szent-
Mihályfalván kelt. Rákóczy György megletektívén hűséges szolgálatait,
melyeket a többi székely lovasok között tanúsított ifjúságától fogva,
királyhalmi Pettki István Csík-Gyergyó és Kászon-szék főkapitánya
információjára, a paraszt állapotból kiveszi és a székely primipilusok
közé igtatja, úgy hogy jól felszerelve ő és utódai jó lovakkal, paizs-
zal, sisakkal, dárdával és minden hadiszerral minden hadjáratban
rész vegyenek, háza *Újfalun* adómentes és minden parasztadózástól
szabad legyen.
Killyénfalvai *Kaytár* János, R. Gy. Gy.-Fehérvárt 1636 jun. 7.
Gy.-alfalui *Literáti* János, R. Gy. Gy.-Fehérvárt 1636 decz. 16.
(Bethlen G. alatt és az ő hadjárataiban való hűséges szolgálataiért.)
Szárhegyi *Szabó* György, R. Gy. Meggyesen 1637 márcz. 21.
Gyergyóalfalui *Seövér* János és fiai Péter és István, továbbá
Mihály György, R. Gy. Meggyesen 1637. márcz. 22.
Szárhegyi id. és ifj. *Simon* István, R. Gy. Meggyesen 1637 apr. 4.
Gy.-alfalui *Magyari* János, György és Tamásé kelt 1637. okt. 18.
Szárhegyi *Boros* Tamás, II. R. Gy. Gy.-Fehérvár 1658. apr. 11.

(Másolataik Csík-vármegye Itárában.)

1117.

*A Székely-Udvarhely városi polgárok és a városban lakó nemesek egy-
máshoz való viszonyának szabályozása, a köztük támadt egyenetlen-
ség elintézése a segesvári országgyűlés alkalmával választott bírák
által. Kelt Segesvárt 1639. jan. 17.*

Nos *Michael Toldalagi de Ercse* illustrissimi principis domini,
domini Georgii Rakoci Dei gratia principis Transsilvaniae etc. domini

domini nostri clementissimi consiliarius et judiciis praesidens, ac *Udvarhely et Maros*—, *Thomas Nemes de Hidveg* tabulae iudiciariae praedicti domini principis ad terminos iudiciales dominorum *Siculorum* juratis assessor ac trium *Sepsi, Kezdi et Orbai*—, *Stephanus Petki de Királyhalma, Csík, Gyergyó et Kászon*, sedium *Siculicalium* capitanei; *Johannes Sárosi de Szt.-László* dictae illustrissimae Celsitudinis principalis Transsilvaniae causarum fiscalium in Transsilvania director et dictae sedis *Siculicalis Maros* juratus notarius; necnon *Ladislaus Balogh de Várad* in possessione *Cölpénii* et eadem sede *Maros* residens, negotio infra scribendo ex ambarum consensu partium delecti iudices, arbitri et testimoniales, damus pro memoria et in testimonium praesentium, quod in anno Domini praesente millesimo sexcentesimo trigesimo nono die decima septima mensis Januarii in civitate *Segesvar*, sub termino celebrationis iudiciorum octavi diei festi Epiphaniarum Domini pro dictis *Siculis* instituto, generosus dominus *Paulus Ugron de Ábránfalva*, supremus iudex regius sedis *Siculicalis Udvarhely* ac egregius et nobilis agilis *Martinus Markosfalvi* de eadem priusfatae illustrissimae Celsitudinis principalis Transsilvaniae secretarius in possessione *Miklósfalva*, sedeque *Siculicali Udvarhely* residens, eorum nobilium, qui extra *Udvarhely* commorantes hereditates et domos in eodem oppido possident —, item *Johannes Barabas* senior, alter *Johannes Székely*, *Martinus Lakatos*, *Mihaël Horvát* et *Johannes Lakatos* alias *Tsismadia*, nobiles de dicto oppido *Udvarhely*, nobilium in eodem oppido *Udvarhely* residentium —, necnon agiles et circumspecti *Martinus Szász* iudex primarius. *Stephanus Lénárd* et alter *Stephanus Jakab*, jurati cives totius fati oppidi *Udvarhely*, universorum incolarum et inhabitatorum civilis ordinis ejusdem oppidi *Udvarhely* ac sedis etiam nominibus et in personis, coram nobis personaliter constituti, sponte et libere, vivarumque vocum suarum oraculo retulerunt pariter et confessi sunt in hunc modum:

Az miképen veszekedések és egyenetlenségek voltak egy néhány időktől fogván *Udvarhely* városában, mind az ben lakó, mind penig az kün lakó, de azon városban házat, örökséget bíró nemes rendek és az városi rendek között külömb-külömb okok és egyik másik felől is való praetensiók felett, mellyek mind egymás ellen

1639.
jan. 17

való neheztelések és igyekezetek is állván fenn közöttök, untalan inconvenientiák is következtenek belőle és mind az mi kegyelmes urunkat, fejedelmünket ő nagyságát, az nemes országot is mindenik részről való suplicatiókkal, panaszolkodásokkal untatniok kellett és búsítaniok kívánt: ő nagysága az mi kegyelmes urunk ide *Segesvár*ra ez mostani vízkereszt nap oktavájának terminusára parancsolta volt kegyelmesen, mind nemes és városi rendek úgy tartozzanak reája, hogy producálván utrinque minden igazságukat ő nagysága egy általában el akarja igazíttatni és az nehezkedésre való okokat közüllök kivenni. Meggondolván azért ő kigyelmek mindenik részről a mi kegyelmes urunknak, fejedelmünknek, ő nagyságának méltóságát, hogy tovább való búsításokkal az ő nagysága kegyelmességét ne nehezítsék, sőt magukat annál inkább megtarthassák és látván is az nehezkedések törvény szerint való igazításának bizonytalan kimenetelit, hogy egyik félnek is avagy rendnek azokból tovább-tovább való bántódása és költsége és kára is ne következék: az alább megírt módok és conditiók alatt végezének és alkuvának meg mielőttünk ezután in perpetuum megállandó csendességre és egyezség tartására.

Primo. Hogy ha valami oly casus és oly dolog találkoznék, avagy történnék valamikor ennek utánna, az mely az egész várost mind nemesi és polgári rendeket egyaránt illetné és reájok egyaránt nézne és azért nem csak az városi renddel, hanem a nemességgel is egyaránt az egész várossal kezdene akárki is perleni, vagy egyéb akadályt ellenük indítani: mind az városban lakó, mind pedig a városon kívül lakó nemesség, kik a városban házat, örökséget bírnak unanimiter és egyaránt communibusque expensis et sumtibus tartozzanak és kötelesek legyenek az olyan dolgokban az városnak közönséges igazságát oltalmazni.

Secundo. Az Udvarhelyt lakó nemes emberek, az kiknek nevek régoltától fogva eddig fel vagyon írva a széken való nemesség közt és eddig az nemesi szabadsággal mind magok személyek, mind penig házok és örökségek részéről éltek és szabadságban voltak és vadnak, ennek utánna is azon állapotban megtartassanak és maradgyanak, sőt az mely házban mostan *Szász Lénárd* nevű városi ember felesége *Szőts Borbára* igazságára és vérségére lakik, successioja levén abban nevezetes *Bögözi Borbárának*, az *Mar-*

kosfalvi Márton feleségének és maradékinak, mivel azon házat *Botskai István* fejedelem eximálta volt, kiről levelet is producált Markosfalvi Márton, ha Szöts Borbára, Szász Lénárdnének magva szakadna (kitől Isten oltalmazza), már eo casu, ha az lenne, az is eo casu az ház az megírt exemtióban és nemesi szabadságban fogyatkozás nélkül megtartassák és sem erről az házról, sem pedig az mostan szabadságban élő emberek és házak felől ennek utánna az városi bíró és városi rend semmi circálást levélproducálás avagy nemesek exemtioja felől egyes inquisitiót ne cselekedjen, mások által se cselekedtessenek semmi szín és praetextus alatt, sem peraequans mi kegyelmes urunkat fejedelem ő nagyságát, avagy ő nagysága után levő fejedelmeket haragra azok ellen ne gerjeszzenek vagy búsítsanak, és se személyekben, se marhájokban, javokban azon nemes embereket és maradékjokat azon városi rend közé való rendtartásáért meg ne bontsanak, háborítsanak és meg ne károsítsanak.

3-szor. Ellenben viszont az mely nemes embernek az városban levő valamely örökségről exemtio nincsen és eddig is szabadságban nem tartatott, mind mostan *Somorjai Lakatos János* és *Darabon-utczában* lakó *Lakatos Mihálynak* az elébbeni házok vagyon, ezek és az ilyenek tartozzanak házok és örökségeknek miolta (!) szerint, mint annyi paraszt avagy városi fundusról és olyan házról az város közt adózni mindaddig, valameddig házakat méltóképpen nem eximáltatják.

4-to. De az városi bírák is az nemes embereknek mostan exemtióban és szabadságban való házakra szállót ne igazítsanak, ne oszszanak és ne szállítsanak semmi időben, mivel a miatt nem régen is kevésben múlt, hogy emberhal (így !) közöttök nem esett, sem pedig egyéb szín és praetextus alatt való törvénytelen dolgokkal, cselekedetekkel ezután a nemes embereket ne terhelyék, ne bántsa az bírák és városi rendek.

5-to. Az mely nemes házakban pedig az nemes emberek olyan szélen laknak, mind mostan, mind pedig ezután fognak lakni, az kik nemes emberek avagy kereskedők lesznek, az piacznak hasznát veszik, azok mindenkor tartozzanak az piaci adót megadni az városi bírának az város közé ki ki az ő rendi, kereskedése és értéke szerint, mint egy városi ember, de háza után való adót az nemes házról semmit az városi bírák is és városi rendek semmi időben ne vegyenek és venniük szabad ne legyen.

6-to. Mivel penig az piaczi jövedelme az városnak privilegiumok szerint az polgári rendet illeti, az ennek utánna is abban maradgyon és nekiek járjon minden időben bántás nélkül; de az nemes embereken piaczi vámot avagy adót ezután is ne vegyennek, hanem az nemesség mindenkor azon szabadsággal bírhasssa és birja az piaczot, valamint ennek előtte, hogy piaczi vámot, se semmi fizetést nem adtanak, ennek utánna is ne tartozzanak adni és ne adgyanak, a polgári rend is olyat ne hozzon. Ha penig akármi külső kereskedő emberek, kalmárok, görögök, akárkicsodák az városban bemennek, árút és marhát vivén eladni, ha nemes ember házához száll is, de az bírának tartozzék az igaz vásárvámot megadni. És ha az városban lakos nemes ember venné is meg az olyan marhát akármi rendtől sokadalmak idején, de mégis úgy még, hogy az idegen ember marhájából kiszolgáltassék az vásárvám az bírának igazság szerint.

7-mo. Ha mikor *Udvarhelyt* lakó nemes ember vagy városi ember az piaczon maga kereskedése szerint való helyet kíván, a hol árújának helyet s árnyékot csináljon és állasson fel, elletevén (így !) az város igazságát, úgymint egy forintot érette, tartozzék az bíró esküttivel együtt mindeneknek az olyan helyet megadni.

8-0. Mind penig az városnak bírása és eskütti magán való törvényes széki vagyon, méltó az is tartassék meg ennek utánna, hogy ha nemes ember városi embert, polgári rendet akar megperleni(így!) valami dologért, az ő bírászi és polgári rend tisztzi előtt az *szeredai széken* pereje meg elsőbben, ott ha az törvény akár melyik félnek is tetszeni nem fog, apellatióban az városi *huszonnégy eskütt* eleiben az *szombati székre*, és ha ott is nem fog tetszeni, onnat mennyen az *Udvarhely-széki főkapitány és királybírak* eleiben apellatióban *derék-székre*, onnat is, ha méltó leszen tovább bocsátani, elvihessék *táblára*, a melyik fél akarja. E contra az polgári rend közúl is ha valaki nemes embert akar megperleni, tisztzi előtt perelje meg minden causakból az székek törvénye és szokása szerint. Ha penig valakinek az egész városi avagy polgári rend és communitas ellen találkoznék pellekedése (!) vagy praetensiója, az *Udverbely-széki főkapitány királybíró* eleibe citálja az polgári communitást, ott perelje elsőbben, ha valamelyik félnek nem fogna tetszeni, apellatióban transmittaltassék az táblára, oda vihesse, a melyik fél vinni akarja.

9-no. Tilalmas és tilalmatlan erdőt és mezőt, vizet, mivel eddig is mind nemes és városi rendség városul egyaránt birta és ezután is az szerint egyaránt birja, egyenlőképen egyaránt procurálván, oltalmazván, egyenlőképen bírjon mindeneket idegeneket. Az közönség tilalmas víznek penig a alsó vége az *Fűrész-gátra*, a felső vége penig az *Nagy-gát* sertéin alól való *suga (így!)*, azon felyül az *gát-alja*, a *Borjú-kert* és malomhoz való rét, azon malommal együtt, éppen a városé, avagy a polgári rendké.

10-mo. Az ki műhellyel, örökséget az városon, mezőn, erdőn akárhol mind nemes és polgári rend ember ekkédig birt és abban esztendőt és három napot töltött, senkitől törvény nélkül el ne vétessék, hanem a kinek mi praetensioja olyanhoz vagon, keresse suis modis törvényen. Mely condiciokon és ennek utánna mind három fél között egymással örökösön megtartandó rendtartásokon mi előttünk ezen szerint mind az három részről alkalomra választott személyek megalkuván és megegyezvén, ezeknek megtartására minekünk kezeket is beadák és ezen dolognak erősségére, hogy mi bírák méltó penat és vinculumot is tettük köziben, ha valaki ezt in toto vagy in parte violálná az mi szabados jó ítéletünkre és tetcésünkre hagyva mind három részről, mi az dolognak nagyobb valóságáért száz arany forint pénát vetettük köziben, hogy ha valamelyik fél, avagy közüllök valamelyik személy ez alkalmat és békeségeket s conditiokat in toto, avagy in aliqua parte violálná, száz arany forintokon convictus legyen eo facto ac de simplici et pleno, melyről a megállandó felek és személyek a megbántó avagy violáló és meg nem álló félen, avagy személyen csak ezen levelünknek erejével toties quoties plenaria satisfactiót vehessen és vétetessen, contradictione, inhibitione, repulsione ac aliis quibusvis iudicibus obstandibus remediis ullomodo valentibus, e compositio mindazáltal in suo vigore et quantitate mindenkoron megmaradgyon. Melly dolognak örökös emlékezetire és bizonyosságára adtuk mi is ez mi kezünk írásával és pecsétünkkel megerősített levelünket fide nostra mediante.

Datum in civitate *Segesvár* sub termino celebrationis iudiciorum octavi dici festi *Epiphaniarum* Domini die vigesima(!) septima mensis Januarii anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo nono.

Et subscriptum erat: *Tholdalagi Mihály, Nemes Tamas, Stephanus Petki, Johannes Sárosi, Balog László*, erantque

sigillis eorundem manuumque propriarum subscriptionibus communitae et roboratae.

Quae quidem litterae ex veris suis originalibus sine diminutione et augmento variationeque prorsus aliquali sunt pariatae cujus in testimonium hisce altestamur

JOSEPHUS UGRON.

STEPHANUS N. BORKI mp.

Kivül: Az udvarhelyi civisek között és Udvarhely bíró nemesek között származott differentiáknak sopiálásáról való levél, de anno 1639.

(Későbbi hibás másolata a *Széky N. Múzeumban* 51/889. sz. a.)

1118.

Egyházi ügyekben való kívánalmak s a fejedelem azokra, való válasza a gyulafejevári országgyűlésen, 1640-ben (apr. 24.— máj. 17.).

Postulata.

1. Az saecularis embereket az ecclesia székre ne citálhassák, az mint hogy az papokat és ecclesiasticusokat az külső székre külső jószág dolgán kívül factumért kiváltképen vagy dictumért nem citálhatni, hanem az ország megrögzött törvénye szerint actor sequatur forum rei. Mindazáltal ha cinteremen belől, vagy parochia-háznál valaki valamit cselekszik, ha in facto deprehendáltatik, igazodjék az ő kegyelmek ecclesia székin, de post delictum et extra locum delicti competentem scilicet exteriori keressék, mindazáltal az articulusokban afféle dolgokról írott poenakra kereshetni. Az is lévén az mutua reciprocaque aequalitas, hogy ha az ecclesiasticus ember egy saecularis embert külső helyen veri, vagy egyéb dolgot cselekszik rajta, nem az külső forumon, hanem az ecclesia székin kell minekünk is keresnünk, noha az dolog külső helyen esett is. Templomban, pap házánál esett dolgokért, vagy ecclesia bonuminak occupatiojéért az visitatiokor, mivel akkor az saecularis brachium is ő kglmek mellett vagyon, libere kereshessék, ha akarják.

R. (t. i. Responsum). Mikor ez a czikkel nem volna benne (post delictum et extra locum delicti, in foro competenti), de nem látunk nagy difficultast benne, de az mind elrontja az többit, mert akárki tudja, hogy az ki mi illetlen dolgot patrál, ha lehet elébb áll, s osztán üzzék bottal az nyomát, mindazáltal ha az olyan vér-

rel elment gonosztevők is az visitatiokor az brachium előtt compa-reálnak és magokat azoknak sententiája alá subjiciállják, talám contentusok leszünk véle.

2. Az keresztelés, eskütés, mint ennek előtte, házunknál is meglegyen.

R. Ezt mü illetlen kívánságnak ítéljük lenni, nem is az külső politicusok igazgatásában, hanem csak az ecclesiasticusokéban áll ez, mindazáltal, ha kételenek leszünk véle, az nagy rendeknek lehet valami engedelem, de az keresztségnek, mivel sacramentum, békeséges időben és az gyermek egészséges lévén, az templomban kell administráltalni, az hol nagyon.

3. Papot, deákat az falura ne imponáljanak, hanem az falu fogadja, az kit akar.

R. Mü úgy tuggyuk, hogy ez eddig is úgy volt; mindazáltal meg akarjuk mü is látni, hova minemü papot és mestert fogadnak és ha valamelyiket alkalmatlannak, vagy méltatlannak ítéljük ahoz az helyhez lenni, meg nem engedhetjük, hogy oda menjen, egyébként az depositusokat és infamisokat is ellenünk befogadhatná és minden mü disciplinánk corruálna. Néháncor olyan dolog is eshetik, hogy valamely pastor két felé is ígérkezett, vagy nem legitime modo, hanem más alávaló supplantálással kelleti valahová be magát canonunk ellen, vagy pedig arra az praedicatorra az ecclesiának másue nagyon nagyobb szüksége, s disponálhat belőle, külömben egy rüt visszafordult dolog és rendetlenség lenne az ecclesiában és az egyházi emberek nem az ő praelatusoktól, hanem az községtől és az saecularis emberektől dependeálnának. Nem volna jobb, hanem hogy minden megye adná hírré az seniornak, kit akar conducalni s megmondaná, ha lehet e valami akadály benne vagy nem ?

4. Minden kicsiny dologért, vádlásért mingyárást ne excommunicáljanak ő kegyelmek, hiszem az bünösnek kell az poenitentia, az pedig Isten ígje hallásából és tanulásából lenne; hogy tanulja, ha oda sem mehet; az ki ugyan vakmerőképen czégeries bünben él, s az intés sem használ, azt méltán excludálhatják ő kegyelmek az ecclesiából.

R. Az excommunicatiot ő kegyelmek igen late veszik csak az templomból ideig való kirekesztésért, melyet itt mü, hogy elegendő ok nélkül legyen, nem kívánjuk, s ha ki méltatlanul praedikatorától

az sacramtól arceáltatik, keresse seniora előtt érette s elmarad rajta; ha minden bűnös poenentiára bocsátatnék, sem törvényre, sem bíróra nem volna szükség.

5. Megholt atyánkfiai teste mellett toties quoties praedikálhassanak.

R. Az toties quotiest fel nem vehetjük s nem is vesszük. Emberséges gazdaembernek s gazdaasszonynak teste felett praedikáljanak egyet, az hol kívánják, csak legyen jutalma annak; jószágos főember és főasszony temetségekor penig két helyen is az pénzért, csak hogy ne állítsa akármely közrendű ember is magát az főrendekkel egyenlőnek lenni; még az jó és szent dolog is vilescal s profanáltatik, ha abutálnak vele; mindenben a rendtartás jó.

6. Az vétkezett személyek felől való 1619. esztendőbeli articulus observáltassék és ha nótelenek egymást elveszik, meg ne pelengéztessenek az articulus ellen, hanem ecclesiát kövessenek.

R. Mü salva conscientia nem succumbálhatunk ennek az articulusnak, mert látjuk, hogy az tisztátalan életre való nagy alkalmatosság adatna; mindazáltal az személyeknek és az patratumoknak mi volta szerint az ecclesia mint kegyes anya megítéli, kinek kedvezhet s kinek nem; ha az scortationak Erdélyben ugyan semmi büntetése nincsen, Olaszországban s Rómában hallunk impuritást, mely mü hozzánk nem illik.

Kivül: Anno 1640. Postulatumok és arra való resolutiók, az fejevári generális gyűlésekor emanáltattak.

(Egykorú, a Székely Nemzeti Múzeum tulajdonában 110—891. sz. a.)

1119.

Csik-szentimrei Gábor András drabant jobbágyúl köti le magát csik-szent-simoni Veres Mihály nemes embernek. 1640. nov. 23.

Mü *Balás Tamás* szentimrei, *Hozó András* és *András Imre* szent-simoniak, Csik-székiek, nobiles, tudására adjuk mindeneknek, az kiknek illik, mind jelenvalóknak és következendőknek az mü jelen való levelünknek rendiben, hogy in hoc anno praesenti 1640. die 23. Novembris, úgy mint szent Katalin nap előtt való pénteken, jövének mü előnkben egy részről az *szent-simoni Veres*

Mihály junior, nemes ember, más részről *Szent-Imre*hen lakó *Gábor András* drabant személy, mind az két felek *Csik-székiek*, münket mind az két felek megbírálván, kezeket beadván, tón közöttök ilyen végezést és alkotmat: Mivel hogy ez fellyel megírt *Gábor András*nak sok felől való búsúlási vadnak, tudniillik az hol most lakik feleségével *Tankó Kata* asszonyval együtt, azt az jóságot is perlik, mások is peniglen adósságért egy néhány felől perlik, mivel peniglen nincsen ereje és tehetsége arra, hogy magát semmiképpen megoltalmazhassa peresi ellen és háborgatói ellen külömben, hanem mü előttünk erre köté magát *Gábor András*, hogy ha *Veres Mihály* urunk ő neki minden dolgaiban gondját viseli, meg is oltalmazza minden törvény szerint való háborgatói ellen, mind feleségével *Tankó Katával* együtt tehetségük szerint, valamíg élnek, minden okvetetlen *Veres Mihály*t minden héten egy-egy nap szolgálják jámborúl. Annak felette, hogy ha hadas üdö léssen, oda is elszolgál. Hogy ha pediglen *Veres Mihály*nak abban módja leszen, hogy az hadbúl megmentheti, akkor minden héten két nap szolgálják fogyatozás nélkül. Ezt mü fellyel megírt bírák az mü hütünk szerint íratuk, melyet pecsétünkkel is megerősítettünk, hogy így lön az dolognak vége. Anno et die praenotatis.

Judices iidem, qui supra.

Vállala pediglen magokra mind az két felek 24 frt vinculumot, hogy ha valamelyik fél meg nem állaná az végezést, ezen levélnek ereivel megvehessék az meg nem álló félen az fellyel megírt vinculumot, semmi nemű törvénybeli remediummal, sem inhibitionoval, sem repulsioval, sem contradictioval, semmivel ellene ne állhasson ez levélnek toties quoties. Az végezés pediglen ugyan in vigore maradjon. Ennek két része az bíraké, az harmada az megálló félé.

Adatott *Szent-Simonon* ugyanitt *Csik-székben* az *Veres Mihály* házánál ugyan az fellyel megírt esztendőben és napon.

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)

Kivül: *Gábor András*sal való compositio.

(Eredetije *Csikvárm. ltárában*)

1120.

Rákóczy György megparancsolja Háromszék tiszteinek, hogy mezei katonája keresztúri Székely János perét özv. Károlyi Istvánné ellen, a szentléleki Székely András hagyatékából őt illető ingóságokért, fölvegyék és hamarosan intézzék el. Kelt Szent-Demeteren 1641. jan. 31.

Georgius Rakoci Dei gratia princeps Transsilvaniae stb. Fide-libus nostris gen. egr. et nob. capitaneo et judici regio supremis trium sedium Siculicalium *Sepsi, Kezdi et Orbai*, vicejudicisque regio et juratis assessoribus sedis eiusdem *Kézdi*, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Vitézlő *Keresztúri Székely János, Bojthi István* hívünk kapitánsága alatt levő egyik mezei katonánk, adja értésünkre alázatos könyörgése által jelentvén, hogy ennek előtte néhai *Székely András* ő neki egy testvér attyafia bátyya meghalván *Kézdi-Szent-Léleken*, halálának előtte testamentumban legált volt egy fejér atlacz-szoknyát az kisebbik húgának *Székely Ersébetnek*, és mivel mindennemű res mobilissét *Székely Andrásnak* néhai *Károly István* relictája, ugyan *Szent-Léleken* lakó nemzetes *Kelemen Vernyka* asszony vötte kezéhez, azt az atlacz-szoknyát is magánál megtartván, meg nem adta volna ez exponens húgának, és jóllehet már megholt volna azon húga, de őtet concernálná successive az testamentumban legált szoknya nem mást, melyért ez exponens törvénnyel akarván prosequálni *Károly Istvánnét* és több res mobilissekért is, melyek megemlített *Székely András*tól marattanak: könyörgött nekünk azon, hogy hűségtek állal abbeli causáját hallogatás nélkül assumáltatván igaz törvény szerint eligazíttatni, méltóztatnánk. Kinek alázatos és méltó könyörgésére kegyelmesen tekintvén, mivelhogy az mi szolgálatunkat kellek continuálni, gyakorta annak prosequálására be menni nem érkezhetik: hűségteknek hadgyuk és parancsoljuk is, ez levelünket látván, megírt *Székely János* hívünknek *Károly Istvánné* ellen moveálandó causáját, sine procrastinatione usque ad finalem decisionem, minden törvényes szék napokon elővegye és secundum deum et ejus justitiam jól megruminalván és discutiálván, az mit az közönséges igazságnak rendi kíván, ebben is azt kövesse hűségtek, úgy hogy ezen dologról ne kellessek többször bennünket requirálni. Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutus.

Datum in curia *Szent Demeteriensi*, die ultima mensis Januarii, anno Domini 1641.

G. RAKOCI mpa. (P. H.)

JOANNES SZALÁRDI vicesecr. mpa.

(Eredetije, patens levél alakjában, a nagy fejedelmi pecséttel, az *Erd. Múz. Itrában*, Mike Sándor gyűjt. 5. k.)

1121.

Maros- Vásárhely főbírája és tanácsa a városi kovács-mesterek kérésére, az ország és város elpusztulása közben megszűnt czéhok és elveszett régi kiváltságaik helyett, immár megsokasodván, kovács-czéh alkotását megengedik és őket kiváltsággal és czéhszabályokkal látják el. Kelt M.- Vásárhelyt 1641. febr. 28-án.

Nos *Petrus Szabo* major, judex primarius, ceterique jurati cives ac universi senatores reipublicae civitatis *Marus Vásárhely*, damus pro memoria tenore praesentium significantes, quibus incumbit, quod cum Deo optimo maximo, naturaque obsequentissima eiusdem famula efflagitante, nihil in hac vita laboriosa et societate hominum praecipue civili honestius, nihil utilius, nihil denique delectabilius, quam variorum artificum, diversisque status et multiplicis conditionis mortalium mutua quaedam inter sese correspondentia, et reciprocum inveniatur coadjumentum, ut alii alios in sua arte minime inturbantes, imo potius sublevantes invicem unio illa, per quem sunt copulati, sic in aeternum durabile, firmissimumque sortiatur robur constantissimum perpetuitatis, sicque immerito haud nuncupetur civitas, quasi civium unitas. In hac quoque politia sive republicai nostra, licet a longo jam temporum serie unaquaque ceharum artium mechanicarum suis propriis fuerint fulcita, corroborataque ritibus, ordinibus, conditionibus, modis et privilegiis; tamen artifices fabri, hactenus quidem admodum pauci, literisque seu privilegiis, *ob deflagrationem, devastationemque regni nostri Transilvaniae*, ac dulcissimae patriae nostrae, civitatisque *Marus Vásárhely*, flebili ac lamentabili conditione privati et spoliati, tamen moderno hoc tempore, in nostri vicinorumque nostrorum emolumentum, in tanta coepit esse eorum copia, ut merito pro sese secundum aliarum civitatum consuetudinem ceharum cer-

1601

1602

tam quendam specificam *postulent Ceham*, vellentque suas proprias habere libertates et privilegia. Requisiti itaque sumus pro partibus a *Blasio Kovaczy* alias *Somodi* et *Stephano* similiter *Kováczy* majoribus, in personisque ipsorum in eo, debita cum instantia, ut nos circa praemissa, juxta plenariam hac in parte a principibus foelicissimae recordationis attributam nobis auctoritatem, de Ceha ipsorum et articulis praescribendis providere susciperemus; et quia justa dignaque petentibus non sit denegandus assensus, verum pietas, charitasque Christiana hoc a nobis pro conservatione defensioneque honestarum quarumlibet ordinum reipublicae nostrae electis efflagitet, ut rempublicam nostram in suis defectibus ope, auxilio et opera nostra sublevemus; quin imo illam omnis generis industria tueri, protegere et a quibusvis praeviis defectibus, injuriisque vindicare, omnis item munificentiae argumentis cumulare teneamur: ideoque nos praescriptos Fabros de regni et civitatis antiquae consuetudine, in unam Ceham ipsos proprie et praecise concernendos statuimus; annuentes et concedentes, ut ipsi, ipsorumque haeredes et successores, a modo imposterum successivis semper temporibus, universis libertatibus, privilegiis et articulis, quos infra hisce literis nostris privilegialibus inserendos et inscribendos esse censuimus, pro temporum occasione perpetuo uti, frui et gaudere possint ac valeant. Quorum quidem ordinum, rituum, et articulorum tenor sequitur in hunc modum:

1. artioulus. Mivel azt az mindennapi experienciából tapasztalhatóképpen jól látjuk, hogy az *torotzkai, hunyadi és csúczyi* vasak minden eszközre és mivelésre legjobb és alkalmasabb; mikor azért afféle vasakat akár *Torotzkából, Hunyadról, Csuczról* és egyéb helyekről hoznak is, akár másával járó vas legyen, akár penig szálában legyen, de az mikor afféle vasakat ide városunkban hoznak, avagy csak az város határára is, de senki azt a kovácsok ellen és czéhok híre nélkül meg ne vehesse, se az árát a kovács mesterekre fel ne verje és az czéhoknak bosszújára s ellene nyerességre meg ne vegye, hanem valamire az kovács mestereknek elégségek és értékek lészen, ők vehessék meg. De mindazonáltal a kire ő nekik is értékek nem lészen, ez mi városi atyánkfiai is szabadon megvehessék, árulhassák; úgy mindazonáltal, hogy külső emberek számára, úgy mint brassai, szebeni, segesvári emberek szá-

mára titkon ne vásároljanak, az itt való uraink is, mint eddigien némellyek cselekedtenek, hogy még a város határán kívül is eleikben mentenek némellyek és ott megalkuván, *Szent-Miklós pénztét attak reá* és annak utánna béhozván a városba, csak fel sem bontották az itt való kovács atyafiaknak és nem is vehetnek benne; mellyet ennek utánna megtapasztalván, akár itt való atyánkfia, akár pedig más külső városbéli ember légyen az, ki ez ellen cselekednék, de comperta rei veritate, az kovács czéhbéli atyánkfiai, ez ilyen emberekre, akkori bíró authtoritássából, reá mehesenek és afféle titkon czéh szabadsága ellen *megvevtt vasakat elhordhassák* és annak egy részét az akkori bíró uramnak tisztekel együtt, az két részét pedig magoknak tarthassák, de a meg egyezést és az olyan emberekkel való megbékéllést ő kegyelmek ebből ki nem rekesztik. Mindazonáltal a *szántó vasakat ő kegyelmek ehez nem ragasztják.*, hanem az itt való városi atyánkfiaiak affélét indifferenter szabados lészen megvenni.

II. articulus. Minthogy a *lakatgyártó* atyafiak is ugyanazon vasból szoktak mívelni és munkálkodni és kiváltképpen az ő mesterségekhez a jóféle vas és aczél igen megkívántatik: ők is efféle vasnak és aczélnek megvételétől meg nem tiltatnak, hanem ő nekik is az magok szükségére valót, az ő értékek szerént, szabadoson, mint szintén a kovács czéhbéli atyafiaknak, megvenni szabad lészen és mindenkor megengedtetik.

III. Az kovács mesterséghez illendő és nézendő mívet avagy műszert, kit ők mesterségekkel tanúlnak, úgymint *kaszát, sarlót, fejszét, kapát* és akármi névvel nevezett új mívet is, senkinek árúlni, s nyereségre is megvenni meg nem engedtetik külömben, hanem az itt való lakos és városi atyafiak megvehetik ugyan és másunnét is elhozhatják a kaszát és sarlót s házoknál tartván azt *száza számával adhatják s árúlhatják*, mind sokadalmas és egyéb időben is indifferenter; de készen, úgymint egyenként árúlni, adni, az sokadalom estin és napján kívül az itt való városi atyafiaknak is tilalmas lészen. Az külső helyekről, városokról hozott míveket pedig, mind kasza, sarló, fejsze, kapa es egyéb új míveknek is árúlása az szabad sokadalom napján kívül mindeneknek tilalmas lészen.

IV. articulus. A kovácsi mester uraink is pedig, ezekben ilyen

modalitást tartsanak, hogy ők is minden időben az *ő magok csinálta mívet*, mind kaszát, sarlót, fejszét, kapát adják és árúlják, *másoktól* afféle műszert és eszközöket meg *ne végyenek nyeressegre*, hogy másokat megiltván tőlle, *ő magok kompolárkodjanak* ¹⁾ effélével, mert ha ők is ez ellen cselekednének és az dolog megbizonyosodván, hogy az magok szabadságokkal ekképpen abutálnak, *ő nekik is abbéli igazságok abrogáltassék és töllök tolláltassék.*

V. articulus. Hogy a kovácsi czéhbéli mester atyafiak is az *ő* tisztekben és hivataljokban úgy járjanak és forgolódjanak, hogy a fellyül megírt eszközöket, avagy műszereket ők is meg *ne fogyatkoztassák*, hanem mindenkoron *continue elégséges mivek légyen* mind kasza, sarló, fejsze és kapa, hogy így se magunk egész városúl, se penig az külső rendek is azok miatt meg *ne fogyatkozzanak*, mert ők is, *ha ebben megcsüggednének és hátrább állnának, ez is az articulus töllök tolláltassék és abrogáltassék.*

VI. articulus. Az mi az sokadalom estin délután való árulást nézi és illeti, az külső rendek felől tudniillik, ha kinek az bíró az *ő* maga becsületiért megakarja engedni, az immár a maga szabadságában lészen és azt másnak sem engedi.

VII. articulus. Az kovács mester atyafiak is, *az kasza és sarló csinálásnak idején, az patkolást, kerék, tengely-rúd és szeker vasazást hátra ne vessék* és el *ne negligálják*, mert az kasza és sarló csinálást teletszaka is exercealhatják, csak *ne restelljék*, sub amissione privilegii.

VIII. articulus. Az mívet pedig és akár micsoda míveltetésnek nemét is úgy adják és úgy kövessék el, hogy azok illendőképpen legyenek, hogy az *ő* magok viselése miatt városunkra és bíránkra panasz az olyanok miatt *ne következék*; mivel az limitatíot minden esztendőnként az *nemes ország* igen erőssen publicáltatja, hanem ők is erre vigyázzván, ahoz is szabják és rendeljék magokat, mert ha valami bántódása történnék városunknak miatta, *nem az akkori tisztviseelő atyánkfiai*, hanem az egész czéh büntettetik meg érette.

IX. articulus. Mivel penig az *czigányok* is afféle új mívben avagy mívelésben igen gyakorta belé elegyítik magokat, vagy tud-

¹⁾ = Kolompárkodjanak. (Kolompár = czéhen kívül álló zug-mesterember.)

nak hozzá, vagy nem (noha ők az város közzé semmi szedő-vedőt nem igen praestálnak), azért ennek utánna, *azoktól is afféle új mív, úgmint: szekér-, kerék- és tengely-vasak is, ásó, kapa, patkó csinálás tilalmas lészen*; de az foldozástól, ó-szerszám vasazás, ásó, kapa, szántó-vas nádlás, fejsze aczellás nekiek is szabad lészen, mert attól meg sem tilthatták őket is.

X. articulus. Senkinek penig ennek utánna afféle cigányokat, kik ezek ellen cselekedni igyekeznek, az maga udvarára bévinni és ott véllek míveltetni nem lészen szabad, hanem ha ki véllek valamit akar csináltatni, avagy foldoztatni, azoknak bizonyos és elrendelt helyek lévén, ott míveltessenek véllek.

XI. articulus. Az kiknek penig afféle *mívelő cigány jobbágyi* volnának és lennének, ámbár míveltethessenek véllek, de a mint eddigien szokták, udvarokra *bé* ne vigyék, hogy ott míveltessen véllek, sőt az megnevezett új mívet ugyan ne is míveltesse, az szekér foldozás és vasazáson kívül és a nádoláson kívül, mert valami ez ellen cselekednék és efféle cigány feltaláltatnék, az akkori bíránk ereivel minden mívszerétől megfosztathassék.

XII. articulus. Az kovács uraink is penig ennek utánna, az miképpen eddig is, egy kiváltképpen való czéhot tartsanak és ő magokban táblájok járván, egy avagy két czéhmestert válasszanak, az kik a czéhnak rendtartásira, privilegiumira, czéh igazságának bé- és kiszolgáltatására, jövedelmére híven és igazán gondot viseljenek, azokat regestrumban íratván, annuatim a czéh együtt létében mindenekről igazan számot adjanak.

XIII. articulus. Az választott czéhmesterek az czéhval együtt törvent tehessenek és szolgálthassanak és az mely dolog közöttök lóképpen együtt léteken szóból, versengesből és mívszer dolgából esik, azokból önnön magokban törvent tehessenek és executiot tévén, azt appellatoria se bocsássák. De mindazonáltal, ha oly derék dolog esik közöttök, a kin magok is meg nem egyesedhetnének, azt a több privilegiumos czéhoknak rendi szerent, más czéh eleiben is appellálhassák.

XIV. articulus. Az ki az kovács mívet meg akarja tanulni, minthogy szemünkkel látjuk, hogy *az mívnek súlyos volta miatt majd ugyan szolgát sem igen találnek*, az kovács mívre azért egyenlő consensusból egész tanácsúl végeztük, mivel egyéb czéhos

városokban is ez mostani időben az apród csak két esztendőt szokott inasul szolgálni, itt is azonképpen *az inas két esztendejét eltöltvén, felszabadíthatik*; de az szegődéskor az inas tartozik a czéhban egy forinttal, egy tál étekkel, egy pecsenyével, két veder borral, két font viasszal és a mesterének egy forinttal; de a mestere is az két esztendő alatt az apródnak ruházattal tartozik. Az inas felszabadításban, mesterség követésben, annak megpróbálásában, remek csinálásban és annak bémutatásába s nemzetségben könyörgés s köszönő-pohár és mester-asztalnak megadásában, az ő régi bévött szokások, rendelések, törvények szerént procedálván és ezenkívül is minden czéhra nézendő dolgokban az régi privilegiumos czéhoknak jó szokásokhoz és rendtartásokhoz szabják magokat.

In cujus rei memoriam ac perpetuam firmitatem hasce litteras privilegiales authenticici civitatis nostrae sigilli munimine corroboratas et confectas futura pro cautela et firmitate eiusdem, universis Fabricis modernis scilicet et futuris in hac civitate nostra Marus Vásárhely existentibus et commorantibus dandas et concedendas esse duximus; prout, damus donamus, et concedimus praesentium per vigorem.

Datum in civitate *Marus Vásárhely* die ultima mensis Februarii anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo primo.

Et subscriptum erat:

Anno Domini *millesimo sexcentesimo quadragesimo primo*, feria secunda proxima post dominicani Oculi, coram domino iudice, juratisque civibus ac senatoribus exhibitae et praesentatae sunt, tandem in publica congregatione civitatis *Marus Vásárhely* in arce existente publicatae et praesentatae nullo contradicente.

JOANNES LITERATUS ERSZÉNYES mpr.

juratus notarius et senator civitatis *Marus Vásárhely*.

Correcta per eosdem.

(Rákóczi György átírta és megerősítette 1642. jun. 20. A város újabb szabályokkal pótolta 1758. márcz. 22., melyekben a czéhszabályok után külön vannak „a czéhmesterek reguláji“, „a közkovács-mesterek regulája“, „a dékányok regulája“ és „törvények“. Megvan M.-Vásárhelyt a czéhládában, könyvben. U. ott a czéh pecsétje 1642-ből, két XVII. sz. vas czéhtábla. Két czéhláda: egyik 1650 évszámmal, a másik XVIII. sz. Van egy czéhszabályuk 1732. III. Károlytól is. Árszabályzatuk a XVII. sz. Protocollumuk 1827-től stb.)

1122.

Rákóczy György fejedelem levele Jármí Ferenczhez. Kelt Gy.-Fejérvárt 1641. ápr. 9.

Isten minden jót adjon *Jármí* uram. Az mi kegyelmes parancsolatunkból *Daniel János* uram miben indúlt meg, talán eddig *Jármí* [uram meg]érthetted. Intünk igen kegyelmesen, abban bontó ne légy, sőt mind *Szentpáli Istvánt* s az feleségét is intsd meg, ők is abban ne tartsanak ellent, ha valamikor magaddal együtt az mi kegyelmességünkkel élni akartál.

Datum *Albae Juliae* 9. die Aprilis 1641.

G. RAKOCI mpa.

Külczím: Georgio Francisco Jármí de Magyar Dellő, praecipuo aulae familiari nostro etc. fideli nobis dilecto.

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban, S.-Szentgyörgyön*)

1123.

I. Rákóczy György megerősíti és átírja Sepsi-Szent-György városa és. Háromszék közséjei következő kiváltságleveleit: 1.) II. Lajos királyét (1520. máj. 27.) két újabb országos vásárról; 2) 3) II. Lajos két oklevelét (1525. apr. 7) régi szabadságaikról; 4.) II. János királyét (1564. jul. 5.) a háromszéki helységek kiváltságairól; 5.) Bethlen Gábor fejedelemét (1622. decz. 18). Kelt Gyula-Fehérvárt 1641. máj. 8.

Nos *Georgius Rakoci*, Dei gratia princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Sicularum comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod pro partibus et in personis circumsectorum judicis, juratorum civium, universorumque incolarum et inhabitatorum oppidi nostri *Sepsi-Szent-György* exhibitae sunt nobis et praesentatae certae quaedam litterae privilegiales, ternae quidem, dominorum domini *Ludovici*, utraeque in pergamento, unae *Joannis secundi* regum Hungariae etc., alterae vero serenissimi condam *Gabrielis* Dei gratia sacri alias Romani et Transylvaniae principis, praedecessoris videlicet nostri foelicis reminiscentiae, in duplici regali papyro patenter confectae et emanatae, sigilloque eorundem in cera rubea impresse communitae, quibus mediantibus idem condam *Ludovicus* et *Joannes* reges, necnon exinde *Gabriel* etiam princeps, praedecessor videlicet noster beatae recordationis, super eorundem oppidanorum ritibus et libertatibus certas quasdam praerogativas

et immunitates, nundinasque et fora hebdomadalia pro eisdem iudice, juratis civibus, ac universis incolis et inhabitatoribus ejusdem oppidi nostri *Sepsi-Szent-György*, successoribusque eorundem perpetuo valituras concessisse dignoscebatur, tenoris infrascripti, supplicantes nobis humillime, ut nos easdem litteras, omniaque et singula in eisdem contenta, ratas, gratas et accepta habentes, praesentibus litteris nostris confirmationalibus de verbo ad verbum sine diminutione et augmento, variationeque aliquali inseri et inscribi facientes, pro eisdem iudice, juratis civibus ac universis incolis et inhabitatoribus dicti oppidi nostri *Sepsi-Szent-György*, ipsorumque haeredibus et successoribus perpetuo valituras confirmare dignamur. Quarum quidem litterarum tenor, ordine, prout sequitur, talis est: Nos *Ludovicus* dei gratia rex Hungariae et Bohemiae etc. (*Szövegét lásd: Székely Oklevéltár II. köt. 2. lap.*)

Aliarum autem litterarum tenor hoc modo sequitur: *Ludovicus* Dei gratia rex Hungariae et Bohemiae etc. (*Szövegét lásd: Székely Oklevéltár II. köt. 16. lap.*)

Tertiarium vero litterarum ejusdem Ludovici regis contentia erat talis: *Ludovicus* etc. (*Lásd: Székely Oklevéltár II. köt. 15. lap.*)

Quartana vero *Joannis* videlicet regis litterarum tenor sequatur in hunc modum. Nos *Joannes secundus* Dei gratia electus rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. (*Lásd: Székely Oklevéltár II k. 176 l. és ugyanaz III k. 323. l.*)¹

Quintarum vero, videlicet serenissimi condam *Gabrielis* Dei gratia sacri alias Romani imperii et Transylvaniae principis etc. praedecessoris videlicet nostri litterarum tenor sequitur in hunc modum: *Gabriel* Dei gratia etc. (*Lásd: Székely Oklevéltár IV. köt. 218 l.*)

Nos igitur praemissa supplicatione annotatorum iudicis et juratorum civium ac universorum incolarum et inhabitatorum praescripti oppidi *Sepsi-Szent-György* elementer exaudita et admissa praescriptas litteras annuenticas et privilegiales de verbo ad verbum sine diminutione et augmento, variationeque aliquali insertas et

¹) Ebben az oklevélben a Szabó Károly első közlésében kipontozott, a másodikban zárjelbe tett (*Zekeltamadt*) vár neve: *Szekltamatt* alakban van írva. Sz. L.

inscriptas, quoad omnes earundem continentias, clausulas, articulos et puncta eatenus, quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae, viribusque earum veritas suffragatur, ratas, gratas et accepta habentes, praemissa omnia et singula in eisdem contenta (siquidem hactenus etiam eisdem litteris usi sunt) approbavimus, acceptavimus, ratificavimus et confirmavimus; prout acceptamus, ratificamus et pro eisdem iudice, caeterisque juratis civibus ac universis incolis et inhabitatoribus ipsorumque haeredibus et successoribus toties dicti oppidi *Sepsi Szent-György* perpetuo valituras confirmamus harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Quocirca vobis generosis, egregiis et nobilibus, agilibus *Thomae Nemes de Hidvegh* capitaneo et *Michaeli Daniel de Vargyas* iudici regio supremo, viceiudicibusque regiis et juratis assessoribus *Trium sedium Siculicalium Sepsi, Kezdi et Orbai*, modernis scilicet et futuris quoque pro tempore constituendis, cunctis etiam aliis, quorum videlicet interest seu intererit, harum serie committimus firmiter, quatenus vos quoque a modo imposterum successivis semper temporibus praescriptos oppidanos in praescriptis ipsorum cunctis libertatibus immunitatibus et praerogativis illaese perservare et per alios quospiam perservare facere, neque ultra praescriptam formam privilegii nostri ad quaevis onera supportanda cogere vel compellere minime praesumatis vel sitis ausi modo aliquali. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti. In cujus rei memoriam firmitatempue perpetuam praesentes litteras nostras pendentis et authentici sigilli nostri munimine roboratas memoratis iudici, juratis civibus, universisque incolis et inhabitatoribus oppidi nostri *Sepsi-Szent-György*, haeredibusque et successoribus eorundem universis gratiose dandas duximus et concedendas.

Datum in civitate nostra *Alba Julia* die octava mensis Maii anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo primo.

GEORGIUS RAKOCI mp.

(P. H.)

JOANNES SZALARDI vicesecr. mp.

Az oklevél homlokán: Privilegium Sepsi Szent-György.

(Az országos levéltár gy.fehérvári kápt. osztályában XL. számú Liber Regius 66—70 lapjain.)

1124.

Rákóczy György csík-szent-mihályi Török Mihályt, csíki lovasok hadnagyát és általa fiait Mátét és Andrást lófősegből nemességre emeli, házukat Csík-Szent-Mihályon minden közteher alól mentesítvén. Kelt Gy.-Fejérvárt 1641. máj. 10.

Nos *Georgius Rakoci*, Dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod cum nobis in hoc principalis dignitatis fastigium divinitus evectis, nihil antiquis, nihil iucundius esse consveverit, quam fideles quoque subditos nostros, quos videlicet virtutum ornamentis claros ac conspicuos cernamus, dignis honoribus suisque prosequamur praemiis; nec sane immerito exinde enim animos subditorum erga suos principes ad omnem propensitatis alacritatem et singularia devotionis studia ac quaevis publica servitia muniaque obeunda magis accensos, saepe sumus experti: ex eo in praesentiarum intelligentes nobilem agilem *Michaelem Teöreök de Szent Mihály, ductorem certorem equitum Siculorum nostrorum Csikiensium*, in generali etiam fidelium *Siculorum* nostrorum per nos annis superioribus instituta lustratione, connumerationeque in numerum *primipilorum Siculorum* adscriptum esse; accedente quoque nonnullorum fidelium dominorum consiliariorum nostrorum humillima nobis propterea facta intercessione ac deinde attentis et consideratis fidelitate fidelibusque servitiis dicti *Michaelis Teöreök*, quae ipse primum serenissimis quondam piae memoriae principibus praedecessoribus nostris, regnoque huic nostro Transsylvaniae, inde ab ineunte aetate sua ac tandem nobis quoque, divino favore in hanc principalem evectis dignitatem, tum in eo, quo ad praesens fungitur munere suo, aliis etiam quibusvis rebus fidei et industriae suae commissis, summa alacritate exhibuit et impendit, in posterum quoque eandem alacritatem et diligentiam ipsum declaraturum confidimus: eundem itaque *Michaelem Török*, necnon *Matthaeum et Andream* filios eius, de speciali gratia et benignitate nostra principali, in coetum et numerum verorum regni huius nostri Transsylvaniae et partium Hungariae eidem annexarum nobilium, annumerandos, aggregandos, cooptandos et adscribendos duximus, prout annumeramus, aggregamus, cooptamus et adscribimus, decernentes

expresse, ut a modo deinceps iidem *Michael, Matthaeus et Andreas Teöreök* ipsorumque haeredes et posteritates utriusque sexus universae pro veris et indubitatis nobilibus habeantur et reputentur.

In signum autem huiusmodi verae et perfectae nobilitatis eorum haec arma sive nobilitatis insignia, *scutum* videlicet militare coelestini coloris, in cuius campo sive area homo integer, viridi amictu indutus, dextra manu ensem sirictum sursum porrectum, in cuspidem vero caput Turcicum transfixum tenere visitur; supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium, gemmis et unionibus decenter variegatum; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant, prout haec omnia in capite sive principio praesentium literarum nostrarum docta manu et arte pictoris clarius expressa et depicta esse cernuntur, amino deliberato et ex certa scientia liberalitateque nostra praefatis *Michaeli, Matthaeo et Andreae Teöreök*, ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis gratiose dedimus, donavimus et contulimus, annuentes et concedentes (*a szokott styl szerint, miként fennebb egy másik Török Mihály nemes levelében olvasható az 58. 1. annuentes-től valeant-ig*).

Et nihilominus pro ampliori erga eosdem *Michaelem, Matthaeum et Andream Teöreök* munificentiae liberalitatisque nostrae declaratione domos eorundem et curias primipilarias in praedicta possessione *Szent-Mihály*, vicinitatibus domorum ab una *Petri Teöreök* primipili ac agilis *Francisci Teöreök* ab altera parte, sedeque Siculicali Csikiensi existente habitas ab omni censuum, taxarum et contributionum nostrarum tam ordinariorum quam extraordinariorum, subsidiique et lucri camerae nostrae solutione, servitorum quorumlibet plebeorum et civilium exhibitione, onerum quorumvis ignobilium supportatione, hospitemque condescensione, item seminaturas, allodiaturas, agricolationes et quasvis haereditates ipsius, in territorio et intra veras metas territorii possessionis praedictae *Szent Mihály* existentes, ad easdemque domos de iure et ab antiquo spectantes et pertinere debentes, a decimarum, nonarum et capetiarum pensione in perpetuum clementer eximendos, supportandos, libertandos et nobilitandos duximus, prout eximimus, sup-

portamus, liberamus et nobilitamus praesentium per vigorem. Quocirca nobis generosis, egregiis et nobilibus, agilibus *Stephano Petki de Királyhalma*, alteri *Stephano Lazar de Szaarhegy*, iudici regio supremis sedium Siculicalium *Csýk, Gyergyó et Kaszon*, viceiudicibusque regiis, dicatoribus, decimatoribus, connumeratoribus et exactoribus quarumcunque contributionum dictae sedis Siculicalis *Csýk*, iudici item et iuratis annotatae possessionis *Szent-Mihály*, modernis scilicet et futuris quoque pro tempore constituendis, cunctis etiam aliis, quorum interest seu intererit, praesentium notitiam habituris, harum serie committimus et mandamus frimiter, quatenus vos quoque a modo deinceps successivis semper temporibus praefatos *Michaelem, Matthaeum et Andream Teöreök*, ipsorumque haeredes et posteritates utriusque sexus universas, pro veris et indubitatis nobilibus habere, reputare et cognoscere, domosque eorundem et haereditates praescriptas ad easdem pertinentes, modo praemisso a nobis exemptas, supportatas, libertatas et nobilitatas habere modis omnibus debeatis et teneamini; ex coque eosdem *Michaelem, Matthaeum et Andream Teöreök*, aut haeredes et posteritates ipsorum utriusque sexus quaslibet ratione earundem domorum aut haereditatum suarum ad aliquam censuum, taxarum et contributionum nostrarum ordinariarum aut extraordinariorum, subsidiique et lucri camerae nostrae solutionem, servitorum quorumlibet plebeorum et civilium exhibitionem, hospitum condescensionem, aut quorumlibet onerum ignobilium supportationem, decimarum, nonarum et capetiarum pensionem cogere et compellere, aut propterea eosdem in personis, rebusque et bonis ipsorum quibusvis impedire, turbare, molestare, seu quovis modo damnificare minime praesumatis vel sitis auti modo aliquali. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibentibus restitutis. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes literas nostras pendentes et authentici sigilli nostri munimine roboratas memoratis *Michaeli, Matthaeo et Andreae Teöreök*, ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis, clementer dandas duximus et concedendas. Datum in civitate nostra *Alba Julia*, die decima octava Maii anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo primo.

GEORGIUS RAKOCZY mpria.

(P. H.)

JOANNES SZALÁRDI
vicesecretarius.

Kívűl: Anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo octavo, die vero decima sexta mensis Martii in oppido *Csik Szereda* in communi congregatione totius sedis Siculicalis *Csik*, coram spectabilibus ac generosis dominis *Joanne Szentpali de Novaj* capitaneo, *Stephano Lazar de Szaarhegy* iudice regio supremis sedium Siculicalium *Csik, Gyergyo et Kaszon*, viceiudicibus regiis, caeterisque iuratis assessoribus sedis Siculicalis *Csik* exhibitae, lectae, praesentatae, nemine contradicente.

JOANNES SZENTPALI mpria.

STEPHANUS LAZAR mpria.

(Eredetije az *Endes-család csikszentsimoni levelesládájában.*)

1125.

Espán István, Gáspár György és Bárdosy János sóváradi (Maros-széki) drabantok kezességet vállaltak Király Balázsért hetven magyar forintig, bogy a fejedelemnek hű Jobbágya lesz Sóváradján. Kelt Udvarhely várában, 1641. augusztus 24.

Mi *Maros-székben, Soovarogyon (így!) lakozó Espán István, Gáspár György és Bardosy János* verős drabantok valljuk ezen levelünknek rendiben, hogy lettünk kezesek *Király Balázsért hetven magyar forintig* ilyen okkal, hogy az följlül megnevezett helen és faluban urunk ő nagyságának jámborúl és híven jobbágykodjék, valaminemő megnevezendő dologban kívántatik, az mint urunk ő nagysága jobbágyi szoktanak szolgálni. Ha penig ezt nem cselekedné, és ki távol legyen, találna urunk ő nagysága szárnya alól elmenni vagy megfutamodni, tartozunk mindenkor előálléytani *Király Balázst*, ha penig elő nem álléythatnók, adunk szabadságot urunk ő nagysága akkorbéli udvarbírájának, hogy minden késedelem és fogyatkozás nélkül hetven magyar forintot vehessen ő kegyelme rajtunk csak ezen levelünknek erejével is; vagy marhánkából és jószágunkból akarna ő kegyelme satis factiot tenni, arra is adunk ezen levelünkkel szabadságot ő kegyelmének. Hogyha marhánkából ő kegyelme eleget nem vehetne magának, mindenütt, úton és útfelen, városon és falukon szabadon személyünkhez nyúlhasson, és megfoghasson. Az mely levelünköt attuk ezen dolognak nagyobb

erősségére, kezünk írásával és pecsétünkkel megerősejtvén, nem kinkinteléségbul(!), hanem magunk jó akaratunkból.
Actum in arce Udvarhel die 24. Augustii 1641.

Idem, qui supra.

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)

Kivül: Obligatoria Blasý Kiralý.

(Eredetije nálam, a Boér-család levelei közt)

1126.

Rákóczy György fejedelem megerősíti a marosvásárhelyi kovács-czéh 1641. febr. 28. a városi tanácstól nyert szabályait. Kelt Gy.-Fejérvárt 1642. jun. 20-án. (Kihirdettetett M.- Vásárhely tanácsülésén 1643. nov. 17-én.)

Nos *Georgius Rakoci* Dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod prudentes et circumspecti *Stephanas Kovaczy* senior et *Georgius* similiter *Kovaczy* alias *Theleki*, magistri cehae confraternitatis *ferrifabrorum* civitatis nostrae *Marus Vásárhely*, suis, universaeque fraternitatis et societatis ipsorum artis ferrifabrilis confratrum nominibus et in personis exhibuerunt et praesentarunt nobis certas quasdam litteras prudentum et circumsectorum *Petri Szabo* majoris judicis primarii, ceterorumque juratorum civium et senatorum reipublicae civitatis nostrae praefatae *Marus Vásárhely*, in papyro regali patenter, super ritibus et consuetudinibus societatis ipsorum confectas et emanatas, sigilloque majori et autentico civitatis eiusdem, in inferiori earundem margine, cera rubea impressiva communitas, continentes in sese eorundem rituum, legum et consuetudinum ejusdem confraternitatis seu cehae ferrifabrilis quosdam articulos, per eosdem judicem et juratos cives ac senatores, pro commoditate, usibusque amplioribus eorundem fabrorum confectos, adinventos, collectosque et approbatos; suplicantes nobis humillime, ut nos easdem literas, omniaque et singula in eisdem contenta ratas, gratas et accepta habentes, praesentibus literis nostris verbotenus inseri et inscribi facientes, pro eisdem magistris artificibus, ipsorumque haeredibus omnibus et eorundem arti-

ficum successoribus universis gratiose confirmare dignemur. Quorum quidem literarum tenor sequitur tali modo: Nos *Petrus Szabo* stb. (*ld. fennebb 1121. sz. a.*)

Nos itaque hujusmodi ipsorum supplicatione humillima, nobis modo quo et nominibus quorum supra porrecta clementer exaudita, faventerque admissa, ex nonnullorum etiam fidelium dominorum consiliariorum nostrorum deliberatione et propterea facta intercessione, praespecificatas literas confraternitatis praemissae, per dictos judicem et senatores concessas, non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspicione carentes, praesentibus literis nostris de verbo ad verbum, sine diminutione, augmentoque vel variatione aliquali, inseri et inscribi facientes, easdem ac omnia et singula in eisdem contenta, eatenus, quatenus eadem rite et legitime existunt, emanatae, viribusque earundem veritas suffragatur, ratas, gratas et accepta habentes, aprobavimus et ratificavimus (hoc tamen in eisdem literis articulo nimirum decimo primo annectendo et meliorando, quod quicumque in praefata civitate *Marus Vásárhely*, proprium habuerit *ciganum*, omnis generis artificia pro se habeat per ipsum faciendi potestatis facultatem, illud etiam non praetermisso, ut si quis tertium et sextum articulos violaverit, is poenam in primo articulo expressam subire debeat et teneatur); prout acceptamus aprobamus et ratificamus, ac pro eisdem magistris artificibus confraternitatis et societatis ferreifabrorum, ipsorumque haeredibus omnibus et eorundem artificum successoribus universis perpetuo valituras gratiose confirmamus. In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes nostras formulae libelli literas pendentis et authentici sigilli nostri munimine roboratas eisdem magistris artificibus cehae totiesfatae ferrifabrilis et ipsorum omnibus, singulisque eorundem artificum haeredibus et successoribus clementer dandas duximus et concedendas.

Datum in civitate nostra *Alba Julia* die vigesima mensis Junii anno Domini millesimo sexcentesimo quadragésimo secundo.

GEORGIUS RAKOCI mpr.

(P. H.) JOANNES SZALÁRDY vicesecr. mpr.

Anno Domini millesimo sexcentesimo quadragésimo tertio die decima septima mensis Novembris coram nobis *Petro Szabo* seniore

judice primario et juratis civibus, caeterisque universis senatoribus in publico sedis judiciariae civitatis *Marus Vásárhely* exhibitae, praesentatae, lectaeque ac in communi congregatione praedictae civitatis *M. Vásárhely* publicatae, nemine etiam contradicto approbatae.

JOANNES LITERATUS ERSZINIUS
juratus notarius et senator civitatis *M.- Vásárhelyensis*.

(A város tanácsa által 1758. márcz. 22. kiadott czéhszabály-könyvben a *m.- vásárhelyi kovácsok czéhládájában*.)

1127.

Rákóczy György eresztevényi Eresztevényi István székely lovas alhadnagyot, eddig lófőt, hadi érdemeiért nemességre emeli s czímert adományoz neki és utódainak. Kelt Gy.-Fehérvárt 1642. febr. 21.

Nos *Georgius Rakoci*, Dei gratia princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod cum nos ex eo toto tempore, quo Dei praepotentis clementia in hoc principatus fastigium sumus evecti, illud potissimum nobis observandum proposuerimus, quod fideles nostros bene meritos gratiae et munificentiae nostrae principalis adornemus praemio; ob hoc quandoquidem intelligamus agilem *Stephanum Eresztevényi de eadem Eresztevény* certorum equitum Siculorum nostrorum viceductorem, regno huic nostro Transylvaniae eiusque principibus legitimis, praedecessoribus videlicet nostris ac tandem vobis etiam in omnibus occasionibus, bellicisque expeditionibus iuxta suum posse hactenus *inter reliquos equites Siculos*, ac in eodem etiam viceductoratus sui officio laudabiliter inserviundo, fideliam quaevis obsequia exhibuisse et impendisse, quae in posterum etiam ipsum exhibere et impendere non ambigimus; nonnullorum quoque dominorum consiliariorum nostrorum humilima nobis propterea facta intercessione, eundem *Stephanum Eresztevényi alioquin etiam primipilum Siculum, nondum tamen insignitum nobilem*, ex speciali gratia nostra et potestatis nostrae principalis plenitudine, in coetum et numerum verorum et indubitatorum regni huius nostri Transylvaniae et partium Hungariae eidem annexarum

nobilium annumerandum, aggregandum, cooptandum et adscribendum duximus; prout annumeramus, aggregamus, cooptamus et adscribimus; decernentes expresse, ut a modo deinceps successivis semper temporibus idem *Stephanas Eresztevényi*, heredesque et posteritates ipsius utriusque sexus universae, pro veris et indubitatis nobilibus habeantur et reputentur. In cuius quidem nostrae erga eundem exhibitae gratiae et clementiae ac liberalitatis testimonium, veraeque nobilitatis signum, haec arma sive nobilitatis, *scutum* videlicet triangulare coelistini coloris, in cuius campo sive area brachium quoddam humanum lorica indutum pugionem evaginatum sursum porrectum tenere; supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium, gemmis atque unionibus decenter adornatum, ex quo iterum brachium humanum priori haud dissimile pugione avaginato arrepto evenire visitur; ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant, prout haec omnia in capite sive principio praesentium litterarum nostrarum, docta manu et arte pictoris clarius expressa et depicta esse cernuntur; animo deliberato et ex certa scientia liberalitateque nostra, praefato *Stephano Eresztevényi*, ipsiusque heredibus et posteritatibus utriusque sexus universis, gratiose dedimus, donavimus et contulimus. Annuentes et concedentes stb. (*a szokott styl szerint, mint fennebb 1075. sz. a.*)

In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes litteras nostras pendentis et authentici sigillii nostri munimine roboratas, memorato *Stephano Eresztevényi*, ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis clementer dandas duximus et concendendas.

Datum in civitate nostra, *Alba Julia* die vigesima prima mensis Februarii, anno domini millesimo sexcentesimo quadagesimo secundo.

GEORGIUS RÁKOCZY mpa.

(P. H.)

JOANNES SZALÁRDY
vicesecretarius mp.

A hátlapon: Anno domini 1643. die 30. mensis Martii in possessione *Maxa* et congregatione trium sedium Siculicalium Sepsi,

Kezdi et, Orbaj praesentes litterae armales exhibitae, publicatae et proclamatae, nemine contradicente.

THOMAS BASA

supremus iudex regius trium sedium mpa.

(Eredetije pergamenre írva, hosszú nemzeti színű selyem zsinóron függő, fejedelmi, viaszba nyomott pecséttel, a *Székely Nemzeti Múzeumban* 27/882. 68. sz. a. Özv. Bernát Mihályné sz. Eresztevényi Mária úrnő ajándékából. Az oklevél felső és baloldali szegélye díszes virágéktménynyel van kifestve, a czímer is ékesen ki van festve.)

1128.

Árva (t. i. özvegy) Petki Erzsébet »szomorú jelentő«-je férje Ercsei Tholdalagi Mihály tanácsúr, Udvarhely- és Maros-széki főkapitány, haláláról és temetésére való meghívója (Ruszkai Kornis Ferenczhez, Kolozsmegye főispánjához). Kelt Gy.-Fehérvárt 1642 ápr. 2.

Az én árva állapotom szerint való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek mint énnekem jóakaró bizalmas uramnak, Istentől minden jókat, jó egészséget kívánok kegyelmeteknek megadatni.

Mivel minden asszonyi állattúl született embernek, az mint sz. Pál mondja, az mi első atyánk Ádám egy bizonyos megcsalhatatlan és meg is másolhatatlan út szerzett és vetett előnkben, mely nem egyéb, hanem az halálnak eltávoztathatatlan útja, kit senki soha is semmi szín alatt az élők közül el nem kerülhet, hanem életinek végén által kell azon költözni, az mint amaz bölcs Jezus Sirák is igen szépen bizonyítja, azt mondván: térjen meg az por az földben, minthogy onnét való, és az lélek az Istenhez, az kitől adatott. Ezt az bizonyos megcsalhatatlan útát az én szerelmes uram is az nemzetes *Erczei Tholdalagi Mihály*, az mi kegyelmes urunknak ő nagyságának tanácsa és praesidense *Udvarhely- és Maros-széknek főkapitánya*, eleiben véve, az árnyék való (így!) élők közül kiköltözék ez jelen való 1642. esztendőben 24 napján márczius havának délután kilencz és tíz óra között Gyula-Fejérvárott, nekem és szerelmes árva gyermekinek mind utolsó óránkig való megemésztő keserves szomorúságunkra. Minthogy azért ez én Istenben elnyugott boldogul idvezült szerelmes uramnak meghült hideg teteme immár egyebet nem kíván mi tőlünk, hanem hogy az ő anyjának (tudniillik az földnek, az melyből való volt) megadjuk:

melyre nézve bizonyos jóakaróimnak és atyámfiainak tetczésekből és értelmekből rendeltük temetésit ez jelen való 1642. esztendőben 27. napján Szent György havának, itt Gyula-Fejérváratt künn az városon az piacon lévő templomban lenni. Kérem azért kegyelmedet igen bizodalmasan, hogy előtte viselvén mind szegény Istenben elnyugott boldogúl idvözült szerelmes uramnak életiben kegyelmedhez való jó akaratját és szolgálatját, és arról is megemlékezvén, hogy ezen az megmásolhatatlan úton mindnyájunknak által kell menni és költözni, kihez képest az megírt napon, helyen és esztendőben legyen jelen, hogy édes hazája mellett teljes ifjúságátúl fogva igaz hűséggel viselte emlékezetes dolgaival, szolgálatjával érdemlett utolsó tisztességit, kegyelmekek jelenlétiben mentől becsületesben adjuk meg. Mely kegyelmed megmutatott jó akaratjáért és fáradságáért Istentől ő felségitől áldást és minden szomorúságtól való ortalmat kívánok.

Datum *Albae Juliae* 2 die Aprilis anno 1642.

Kegyelmednek szegény szolgálója
az néhai nemzetes ERCZEI THOLDALAGI MIHÁLNAK
meghagyatott özvegye
ÁRVA PETKI ERZSÉBET.

(Egykorú másolata az *Erd. Múzeum ltrban* Mike Sándor gyűjteményében V.k.)

1129.

Péchy Simonné levele Bornemissza Pál udvari főkapitányhoz, melyben Huszár Mátyás Tordavn. főispánjától üldöztetésükről s Kebele Maros-széki falu határában a fejedelemtől vett birtokukban háborgattatásuk felől panaszkodik s pártfogást kér. Kelt Gy.-Fejérvárt 1643. jun. 5.

Alázatos szolgálatomat ajánlom kegyelmednek, mint uramnak. Az Ur Isten uram kegyelmedet sok jó egészséges és üdvességes hosszú élettel áldja meg, kegyelmed szerelmesivel együtt.

Édes Uram kegyelmed megbocsásson, hogy kegyelmedet ilyen beteg állapotjában is kell búsítanom, de Isten után mind urammal együtt csak kegyelmedhez bízhatunk. Kellték most is nagy bizodalommal kegyelmedet megtalálnom; *Huszár* urammal ő kegyel-mivel, vannak valami illetlen dolgok köztünk, kiért Édes Uram az

Istenre fogok bizonyságúl, hogy uram ő kegyelme semmi, dolognak nem oka, mert ő kegyelme az kinek nem szolgálhat, vétni sem ügyekezik; de ő kegyelme Édes Uram tellességesen minden tehetősége szerint rajtunk vágyon, most is sok törvéntelenséget cselekedtek az ő kegyelme viceispánja és szolgabírái rajtunk. *Maros-széken* is egy kis puszta jószágot vöttünk volt az elmúlt esztendőben, most is ő kegyelme abban egy darab rétet nem enged bírunk, hanem minduntalan kihányatja az gyepüüt, kertit, mely miatt nem csak nekünk, hanem az falunak sok kára vagyon. Az Édes Uram *Kebele* nevű falú határán vagyon, ő kegyelme fenyegeti uramat érette, hogy fején, jószágán marasztja, az articulust tartása szerint, hogy megvöltük; de Édes Uram attól semmit nem félünk, mert uram ő kegyelme is olvasta azt az articulust. Azt mű édes uram oly formán vöttük meg, hogy azzal mű ő nagyságának nem vétettünk, csak-hogy ő kegyelmének nincsen boszúját rajtunk mivel kitölteni. Mint-hogy ő kegyelmének Édes Uram tisztai alatt vagyunk, hiszem azt várnók inkább, hogy ő kegyelme mind az Istenre tekintene, s mind penig az uram ő kegyelme öreg ember voltát, de kiváltképpen ez mostani nyomorult sorsunkat megtekintené, hogy sem mint ő kegyelme minduntalan fáraszt, költet. Azért kegyelmedet kérem mint uramot az Istenért is, hogy kegyelmed akár csak egy vagy két szavával intené ő kegyelmit, hogy aféle sok illetlen dolgoknak hadna békét. Ő kegyelme mű ránk csak azért haragszik, hogy urunkot s asszonyunkot ő nagyságokat kelleltett megtalálnunk, mert Isten után csak az ő nagyságok kegyelmességihez folyamodhatunk, kételenségünk tartotta Édes Uram, hogy ő nagyságokat búsítsuk érette, mert kegyelmednél is nyilván Idiot, hogy az ki azt az kicsiny jószágot tőlünk perli, ő nagyságára kell evictiora fognunk, minthogy ő nagysága nekünk azt pénzen adta. Ezek után az Ur Isten szent fiáért kegyelmednek elébbi jó egészségit megadván, tartsa meg sok esztendeig jó egészségben.

Datum *Alba Juliae* 5. die Junii 1642.

Kegyelmednek jó szívvel, szeretettel szolgál az mig él.

PECZI SIMONNÉ BARRABÁSI KATHA.

Külczim: Az nemzetes és vitézlő *Bornemissza Pál* uramnak, az mii kegyelmes urunknak ő nagyságának udvari főkapitányjának, énnekem mindenkor jóakaró uramnak adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, gr. Kemény József gyűjteményében:
Erd. története eredeti oklevelekben VIII. kötet 104. sz. a.)

1130.

Rákóczy György a háromszéki lemhényi Albert Jánost, udvari gyalogját, és ennek bátyját Mártont a jobbágyság alól kiveszi és a lemhényi veres drabantok közé lajstromba íratja. Kelt Gy.-Fejérvárt 1642. okt. 23.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus, et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris generoso *Thomae Basa de Zabola*, supremo judici regio, necnon ductoribus et vexilliferis Trium Sedium Siculicalium *Sepsi, Kezdi et Orbaj*, nobis dilectis, salutern et gratiam nostram.

Udvari gyalogink között lakó *Albert János* nevű egyik gyalogunk alázatos könyörgése által találta meg bennünket, jelentvén, hogy ötet az ő atyja más egy *Albert Márton* nevű bátyjával együtt hozta volna ki Moldvából *Háromszékre Lemhényben*, kik ott másokat szolgálván, ugyanott nevedtek volna fel; ez exponenst ugyan *Lemhényben* lakó *Sigmond Pál* nevű nemes ember per sinistram expositionem tőlünk megkérvén jobbágyságra, noha oly conditioval, hogy ha nem alkalmas az hadi expeditiora, és vagus, neki adtuk volt; de az mint főtiszt híveink informatiojából bizonyosan értjük, az hadi expeditiora mindketten alkalmasok, sőt ez exponens mostan udvari gyalogink között szolgálván bennünket, ehez képest conservatoriumunkban levő registрумunkban az darabantok közzé őket beírattuk. Parancsoljuk azért kegyelmeteknek kegyelmesen és levelünket látván, mingyárast az megnevezett *Albert Jánost* és *Márton* az ott való generale regestrumban az *lemhényi veres darabantok* közé írassa be, s ennek utánna az zászló alatt minden háborgatók ellen oltalmazza és törvénytelenül háborgatni s az zászló alól kivenni senkinek meg ne engedje. Secus non tacturi. Praesentibus perlectis, e.xhibenti restitutus.

Datum in civitate nostra *Alba Julia* die vigesima tertia mensis Octobris, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragésimo secundo.

G. RAKOCI mpa. (P. H.)

(Eredetije az *Erd. Múzeum Itrában*, Mike Sándor gyűjt. 6. k.)

1131.

Vesselényi Kata levele férjének Kornis Péternek, családi ügyekről, jobbágyokról, Pécsy Simonné dolgáról stb. Kelt Szent-Benedeken 1644. február. 7.

Szolgáltatomat ajánlom kegyelmednek édes uram, az Úr Isten minden üdvességes áldásával áldja meg kegyelmedet.

Megadák az kegyelmed levelét Édes Uram, melyből nagy örömmel értém az kegyelmed jó egészségben létét; Isten ezután is tartsa meg kegyelmedet sok kedves esztendőig. Áldott az Istennek szent neve, most mi is mindnyájan szenvedhető egészségben vagyunk; kérem kegyelmedet szeretettel, írjon kegyelmed maga egészsége és ott való állapotok felől; azon is kérem kegyelmedet, kgd beszéljen *Petid István*¹⁾ urammal az Moci dolog felől, emlékezhetik kegyelmed reá, mint ölték vala meg *Renter Péter* vagy *Henter András* — nem tudom magam is, mellik neve, de tudom azt, hogy oda be lakik az *Székelyföldön* s *Páloson* is bír — egy jobbágyot asszonyom anyámnak két ifjú legény jobbágya, melyek mostan is bujdosóban vadnak miatta, az egyiket *Sós Tamásnak* híák, az egyik *Magyari András* fia, annak sem tudom nevét. Tudhatja kegyelmed azt is, hogy *Páloson* az *Henter* jobbágynek is nagy dolga vagyon, talán az két dolgot öszvehajthatná *Petki* uram. Másik dolog meg az *Moriczi Mátyás* dolga: *Vitéz* uram jobbágyáért voltak kezések *Malier István* uram jobbágyival együtt, mely *Vitéz* uram jobbágya *Totfaluba* szökött, immár ő kegyelme megakarja dúlatni. Kegyelmedet kérem, tanáljon módot benne, ne valljon az mi jobbágyunk kárt. Im küldöttem kegyelmednek 20 frtot, mivel az kamo-kát is meg kell venni, most többet nem küldhettünk. Eczetet s vajat is küldöttem, magának kegyelmednek két inget. Megszolgálom

¹⁾ Csík-szék főkapitánya.

kegyelmednek az *habarniczát*, bizony valóban drága marha, én soha nem láttam olyan drága habarniczát. *Béldi Pál* uramnak is írtam egy levelet, elég nagy orczával csudálkozom az *Vitéz* uram szorgalmatosságán. Kegyelmednek semmi új hírt nem tudok írni egyebet, hanem *Lőrincz* lopta volt el az ezüst tálat, igen nagy mester-séggel kezemhez kerítettem, ő maga vasban vagyon. *Pécsi Simonné* asszonyommal való dolog nem egyéb, hanem valami, levelek dolga, melyeket ő kegyelme kézhez ígért, gondolkodjék kegyelmed rólla s eszében jut, micsoda jószágokat bírt *Pécsi Simon*. Ezek után az Ur Isten tartsa meg kegyelmedet sok kedves esztendőig jó egészségben.

Datum de *Sancto Benedicto* die 7 Februarii anno domini 1644.

Kegyelmedé Édes Szívem

VESELÉNI KATA mp.

Édes Uram. Egy levelet küldtem volt *Haller Istvánné* asszonyomnak *Kirő* uramtól, ha ott nincsen az asszony, tanálljon módot kegyelmed benne, hogy valami alkalmatossággal küldje meg kegyelmed az asszonnak ő kegyelmének.

Külczím: Az én szerelmes uramnak, az tekintetes és nagyságos *Kornis Péter* uramnak adassék ez levelem.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*. Mike S. gyűjt. VI. k.)

1132.

Rákóczy Zsigmond Ferencz György, Szabó János és Sikó Ferencz bölöni székely drabantokat, kiket a puskapor megegetett, haza bocsátja, oly kikötéssel, hogy öt hét elteltével visszatérjenek. Kelt Sárospatak várában 1644. jun. 17.

Sigmundus Rakoczy de Felső Vadász, sedium Siculicalium *Udvarhely et Sepsi, Kézdi, Orbai supremus capitaneus*, neonon universorum *Siculorum Transsylvanorum generalis* etc. universis et singulis cujuscunque status, conditionis, ordinis gradus, honoris, officii, dignitatis et praeminentiae hominibus, quorum interest seu intererit, praesentium noticiam habituris, salutem et benevolentiam.

Ez levelünk praesentáló *Miklósvár-székbén Nagy-Bölön-*

ben lakó *Ferencz György, Szabó János és Sikó Ferencz* nevű, *Rácz András* hadnagysága alatt lévő drabantokat, mivel a *puskapor miá véletlenül igen megégtetek*, haza bocsátottuk Erdélyben magok házokhoz, ilyen okon, hogy öt hét eltelvén (holott az alatt meggyógyúlhatnak), mindgyárást utánunk jöjjenek. Annak okáért minden rendbelieket intünk, ez levelünköt látván, bocsássá minden bántódás és háborgatás nélkül mindenütt békével őket, mind hazamenet, mind utánunk visszajövet; otthon is senki meg ne háborgassa őket. Praesentibus perlectis, exhibenti restituitis.

Datum in arce *Sárospatak* die decima septima mensis Junii anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo quarto etc.

S. RÁKÓCZY mp. (P. H.)

(Eredetije a *Székely Nemz. Múzeumban* 65. sz. a.)

1133.

II. Rákóczy György levele Jármí Ferencz székely kapitányhoz, melyben őt tudósításban való restsége miatt megdorgálja, a, hadak fizetésére pedig 4000 tallér felvételére felhatalmazza. Kelt Munkács várában 1645. ápr. 23.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Sicularum comes etc. Generose fidelis et nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Igen resten kezdvén hűségtek magát az nekünk való írásban viselni: kegyelmesen parancsoljuk, ezután gyakrabban continuáljon. Az mely 4000 tallérral még *Vízkelety* uram tartozik, úgy írja az felesége, készen vagyon, de egy része polturájúl: azt azért hűséged úgysis fölvegye, ha egy tallérért fl. 1 den. 90 ad. Az pénzt pedig percipiálván, jó helyen tartsa, kárt ne valljon, abban sehova semmit se expendáljon, az hadaknak jövendő fizetésekre tartsa, kinek 18. Majji kell lenni, az többit mi is felküldjük innét. Az urad ¹⁾ mostan oda he vagyon, az hadakkal jó ki. Magát hűségtek böcsülettel s jó hírnevesen viselje, kárt ne tegyen, semmi jó alkalmatosságot el ne mulasson, kivel ellenséginknek árthat hűségtek. Cui in reliquo gratiose propensi manemus.

¹⁾ T. i. Rákóczy Zsigmond a székelyek főgeneralisa.

Datum in arce nostra *Munkaciensi* die 23. Apr. anno Domini 1645.

G. RAKOCY mp.

Küéczím: Generoso *Francisco Jarmi* de Magyar-Delleó, certorum militum *Siculorum* nostrorum pro tempore *capitaneo* etc. Fideli nobis

(Eredetije a *Székely Nemz. Múzeumban* 53/883. sz. a.)

1134.

11. *Rákóczy György* meghagyja *Háromszék* előjáróinak, hogy a *Kézdi-Vásárhely város és ugyanott lakó Barabás György* között, ennek udvara egy része felett való viszálykodást intézze el s a városiakat a hasonló hatalmasságok elkövetésétől tiltsák el. *Kelt Gy.-Fehérvárt, 1645. ápr. 23.*

Georgius Rakoczy junior, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris generosis, egregiis, nobiles et agilibus *Thomae Basa, de Zabola*, supremo judici regio, *Joanni Béli de Uzon* vicecapitaneo trium sedium Siculicalium *Sepsi, Kezdi et Orbai*, necnon *Francisco Gyárffás de Leszfalva* vicejudici regio, juratis notariis, caeterisque juratis assessoribus sedis dictae Siculicalis *Kézdi*, praesentes nostras visuris, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Kézdi-Vásárhelyt lakó vitéz *Barabás György* hívünk adgya értésünkre alázatos könyörgése által jelentvén, hogy az mely házban lakik mostan, az udvarának egy részét az *Janczio János* háza felől néhai *Apor Lázártól* juris ordine perelvén, noha akkor az városnak bírása és eskütti nem contradicáltak ellene, sőt mikor megírt *Apor Lázár* in facie sedis reá kérdezte volna ökö, akarják-e az exponenset abban a részben oltalmazni vagy nem, avagy tartják ahoz jussokat vagy nem, megvallották, hogy sem oltalmazni nem akarják, sem jussokat hozzá nem tartják; mindazáltal annakutánna azon háza részén levő épületit levágták, kiért evictioban levén, isinél újították hatalmaskodásokat, mert épületre való fáit és egyéb eszközeit elvagdalták s elhánták. Nem akarván azért senkinek is afféle hatalmaskodást, főképpen efféle üdőben megengedni, kegyelmeteknek hagyjuk és parancsoljuk is kegyelmesen, megírt *Barabás*

György hívüinktől megtaláltatván, praefigáljon egy bizonyos napot, az melyen ad faciem loci elmenvén, és mind az két felet certificáltatván, elsöben ez exponens és az városiak között az megemlített házának egy része felett az mely controversia vagon, Isten s az igazság szerint igazítsa úgy el, hogy az exponens igazságában meg ne fogyatkozzék s az városiak is az megírt hatalmaskodástól megszűnjenek. Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restiuitis. Datum in civitate nostra *Alba Julia*, die vigesima tertia mensis Aprilis, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo quinto.

GEORGIUS RAKOCY mp. (P. H.)

(Eredetije a *Székelý Nemz. Múzeumban* 700. sz. a.)

1135.

*Kászón-szék lustruma töredéke 1645. jul. 4 éröl.*¹⁾

Anno 1645 die 4 m. Julii regestrum ex sede Kazon.

Uyffalu. Equites:

Szabó Mihály kettős. — Fejér Ambrus k., sódossa az hadban. — Thima István k. Hadnagy menti — Kaiczÿa Máté k. — Szabó György k. — Szabó István k. Barcsay Ákos uram menti. — Szabó István k. de maga debilis. — Szabó Albert beteg k. — Márton György k. — Csobod Ferencz. — Nagy András, béna, fia sincs szolgálatra való. — Thima Máté, egyik fia hadban, másik itthon vagon, szolgálatra való, de maga debilis. — Szabó Máté. Hadnagy menti.

Uyffalu. Pedites:

Hunyadi János kettős. — Csobod Péter, maga. nyomorú debilis, egyik fia hadban, másik itthon vagon, szolgálatra való, k. — Kayczia

¹ Annak az illusztrálására, hogy miképpen lustrálták a székelýeket hadakozás alkalmával, közlendőnek tartom ezt az 1645-iki magyarországi táborozás idején tartott mintegy pótlustrumot a Kászón-széki székelýekről. Ebben a töredékes alakban találtam Csíkvármegye levéltárában. Megvan ugyanott (töredékesen, 1645-ből?) Csík-szék falvainak is a lustruma, minden név után az illető kora és melyik rendbe tartozása föltüntetésével, de nem oly részletes körülírással, mint ebben. Ezt a helyszúke miatt kihagyom. Teljes lustrumokat ismerek az V. kötetben közölt Básta-féle 1602—1603. lustrumokon kívül 1614-ből, 1635-ből s részlegesekeket a XVII. sz. végéről s a XVIII. elejéről a három-széki, udvarhelyi és marosvásárhelyi vm. levéltárakban. Sz. L.

Mihály debilis. — Kajczia István, mindene elégett, urunk bocsátta haza Tordától. — Incze Péter. Hadnagy menti. — Kovács János, most jött haza betegen az oda telet hadból. — Csobod Mihály similiter. Fábíán Pál kettős. — Kovács Balázs k., az fia hadban s maga nyomorú debilis. — Thima István, béna, k., az öcsce hadban vagyon. János Mihály, nyomorú, beteg ma is. Mindenik rendbeli mustraról betegen bocsátatott vissza. — ....¹⁾ János k. —.....
... Hadnagy menti.

Jakabfalva. Equites:

István György. — Tusson Miklós kettős, de maga béna, az fia hadban vagyon. — Vas Mihály k. — Mihály András, hadnagy menti. Sülester Mihály k., de maga igen nyomorú ember, az fia hadban van. — Kovács György k., de magának félkeze nincsen, az öcsce hadban ment. — Lőrincz János debilis, k., öcsce az hadban. — Kovács Tamás debilis, k., öcsce az hadban. — Gergely Balázs, az öcsce oda holt az hadban.

Imperfalva. Equites:

Benedek Mihály kettős, de maga debilis nyomorú, az öcsce hadban van. — Máté István k., az öcsce hadban van. — Hozó Pál. — Roffain Jakab debilis. — Márton György, egyik fiát az oda telet hadban temették el, itthon két szolgálatra való fiai vadnak. — Csutak Péter, az öcscsit oda temették az hadban, debilis. — Jakab János debilis, egyik lia az hadban, másik itthon szolgálatra való. — Mihály Balázs, kellős. — Fábján Miklós beteg, szolgálatra való fia nincsen. — Imre Máté k., az bátyja hadban vagyon. — Mihály István k. debilis ... hadban vagyon. — Süket Bálint de(bilis), egyik fia hadban, másik itthon va(gyon).²⁾

Imperffalva.

Szabó István. — Barta Miklós, épületlen állapottal levén, iljú urunk bocsátta vissza Tordától. — Bálint János, beteg. — Bodó Péter k., lia. az hadban. — Balás Barabás k., fia az hadban van. — Balás Ferencz k., fia hadban, maga igen béna ember. — Péter István debilis, szolgálatra való fia sincsen. — László Kovács k.

¹⁾ A kipontozott sorrészek ki vannak szakadva.

²⁾ A kipontozott és zárjel között levő szavak kiszakadva.

Felsőffalu.

Pál Tamás debilis, az fia hadban vagyon. — Bálint István kettős, fia az hadban. — Péter Mihály senior, hadnagy menti. — András Pál béna, k, az öcsce az hadban vagyon. — Kis Bodó Pál, betegen hozták meg az felső hadból. — Bartalius Ferencz, debilis, k., fia az hadban van. — Szigeti István k. fia az hadban van. — Salamon Márton betegen hozták meg az felső hadból; most is igen beteg. — .... Balázs kettős. — .... János. — Vaska Miklós beteg. — Bartalius Mihály similiter. — Fogarasi István kettős, az fia is János és András mind az atyjokkal itthon vadnak, szolgálatra valók. — Becze Balázs béna. — Becze Pál, az lába eltörött, most is ez őszszel is az mustráról ez okon bocsátatott vissza. — Bodó Tamás beteg. — Pataki Mihály k. fia az hadban. — Kis Pataki Mihály, halálos beteg. — Imreh Pál k. fia hadban van. — Veres Pál k., maga béna, az fia hadban van.

Ezeken kívül, az mely tizennyolcz gyalogokat ő naga idehaza az őrben vigyázni itthon hagyott, azokat né (!) szerint fel nem írtuk, de az kik közülök kettősök voltak, azokat né szerint felírtuk.

Incze Péter nyomorú debilis, hadba szolgáló fia sincsen. — Nagy Mártonnak soldossa van. — Péter György béna, egyik fia az hadban, az másik itthon, nem szolgálatra való. — Ferencz Gergely k., de mind az fiával együtt nyomorú, bénák. — Benedek Márton k., egyik fia az hadban, másik itthon, nem szolgálatra való. — György János debilis.

Felsőffalva. Equites:

Thamás Márton, soldossa vagyon az hadban. — Kis Péter Mihály k., az fiát az oda telet hadból most bocsátták vissza betegen s most is igen beteg. — Mátyás Péter. — Péter Ferencz debilis, k., az fia hadban vagyon. — Máté Balás, soldossa vagyon az hadban, kettős. — Szöcs György, soldossa vagyon. — Balás Mihály k., az fia most jött betegen meg az oda telet hadból. — György János k., öcsce hadban van. — Gáspár János k., de mind az fiával bénák. — Csűrös János hadnagy oda van az hadban, szolgálatra való fia Mihály. — Thamás Mihály soldossa van. — (Mi)hály András béna, fiai kettő, (egyik) hadban, másik itthon van, szolgálatra valók. — Gábor János k., az öcsce hadban van. — Szabó Mihály, Lázár István uram udvarházának gondja viselője itt Kászonban. — Pál János k., fia az hadban oda vagyon.

Pedites pixidarii sequuntur. Jakabffalva.

Jakó Gergely debilis, az fia mindkét szemével vak. — Salamon János most jött betegem meg az oda telet hadból. — Mihály István similiter. — Kapronczai Balás béna, debilis, öreg ember. — Magyar Andrán jobbágy. Leányára fogadott fia Fekete András hadban vagyon. Kaiczia István nyomorú béna. — István Mihály similiter. — Simoh György debilis. — Simoh András debilis. — Phülöph Péter igen beteg, az öcscsit hadban temették el. — György Ferencz k. debilis, az fia hadba ment. — Demeter Péter béna. — Demeter Lőrincz béna. — Máté Péter k., de maga debilis, az fia hadban van.

(Eredetije *Csikvm. Itrában*, erősen elrongyolott. *Kivül* jelenkori írással: 1645 jkvbem talált lustrum, Blasius Literatus jur. notarius írása.)

1136.

Gyergyai póroknak Rákóczy György pixidariusságot adományoz. Kelt Fogarasban 1646. jan. 5.

Rákóczy György 1646. jan. 5-én Fogarasban, a magyarországi hadjáratban való részvételért a paraszt rendből kiveszi és a *puskás gyalogok* sorába emeli a következő székelyeket: id. *Csybi* István, *Gergely* Mihály, id. és ifj. *Balykó* Mihály és Márton, *Balykó* Tamás, Pál és György, *Siklódi* Balázs, Péter és id. János, *Gál* János, *Balás* Gergely, *Csybi* Balázs és id. János, *Kelleő* Mihály, *Szikszay* Mihály, *Antal* Balázs, ifj. *Csyki* János, *Mészáros* alias *Balás* Péter és Gergely, *Jakab* Balázs, *Deák* Pál, *Balás* Illés, id. *Csybi* Mihály, mindnyájan *ditraiak*, továbbá *Juacsjon* István *Remetéről Gyergyó-székben*.

Hűségés szolgálataik említése után így szól a levél: „Maxime vero in proxima expeditione nostra bellica, quam procurandis et restituendis regni Hung. patriae nostrae dulcissimae libertatibus susceperamus, summa semper industria et servioiorum promptitudine exhibuerunt“ stb.

1651. máj. 20-án *Petici* István Csík-, Gyergyó- és Kászon-széki főkapitány és *Damokos* Tamás főkirálybíró előtt bemutatták s kihirdették in facie sedis judicariae.

(Másolata *Csikvm. Itrában*.)

1137.

Petki István Csík-, Gyergyó- és Kászón-szék főkapitánya tekerőpataki Both Ferencznek Gyergyó-szék alkirálybírójának. Kelt Királyhalmán 1646 okt. 15.

Köszönetem után kívánok Istentől kegyelmednek minden jókot megadatni és az mostani szomorúságában vigasztalást, Isten kegyelmedet ennek utánna oltalmazza több szomorúságtól.

Az elmúlt napokban írt volt kegyelmed nekem az kegyelmed állapálja felől, melyre akkor kegyelmednek magam választ nem írhattam volt, mindazáltal *Lázár István* uram által kegyelmednek rész szerént választ töttem volt, most újobban akarok kegyelmednek vagy két szóval írni. Az mi azt az dolgot illeti, noha még *Domokos Tamás* urammal arról nem beszélhettem, de abban kegyelmed meg nem fogyatkozik, csak kegyelmed ott ben keressen barátokat magának, itt készen vagyon az dolog, *csak Isten csendesíténé annyira az halált*, hogy mehetnének kegyelmedek keziben, abban egyáltaljában kegyelmed csak meg nem fogyatkozik, ha Isten kegyelmedet s münköt életben megtart, e mellett mivel ez nyavalyás helyen is azt kegyelmed tudhatja mennyi jó akarattal és szolgálattal volt fiam uramhoz, ezt az hanagságot (így!) neki adtam, az ki kegyelmed kezénél volt, kegyelmed *Bot András* uramot által hívatván, az zászlót adja kezében és magát igen erős hittel megesküdtesse annak módja szerént az mii kegyelmes urunk helyire. Az madarakot kegyelmedtől igen jó néven vöttem. Ezek után kegyelmedet [Istennek kegyelmes] gondja viselése alá ajánlom.

Datum in *Királyhalma* die 10 Octobris anno 1646.

Kegyelmed barátja

PETKI ISTVÁN mp.

Külczím: Egregio domino Francisco Both de Tekerő-Patak, domino et amico mihi benevolo.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában* Mike S. gyűjt. 6. k.)

1138.

Ferencz Gábor Petki Istvánnak, Csík-, Gyergyó- és Kászón-szék főkapitányának, a szék dolgairól (többek közt a nyíl-földekről írván), a szék ügyei érdekében közbenjárását kéri a fejedelemmél. Kelt Gy.-Fehérvárt 1648. ápr. 22.

Generose domine, patrone mihi summa observandissime colendissime. Paratissima servitorum meorum commendatione praemissa.

Minden üdvösséges jókkal és egészséges hosszú étellel áldja meg Isten kegyelmedet, asszonyommal ő kegyelmével és kegyelmeitek szerelmesivel egyetemben. Urunk ő nagysága kegyelmes parancsolatjából énnekem *Szamos-Ujvárra* és onnan *Munkácsra* keltetvén mennem, nem akarám elmulatni, hogy kegyelmedet levelem által látogassam, kívánván szívem szerint minden üdőben kegyelmed jó egészséges állapotját érteni. Az miképpen uram az *moldovai oláhok* insolentiái felől urunk ő nagysága *Fogarásban* való mentelire halasztá derekasabb resolutióját, hogy ott találja meg kegyelmeitek, én azt gondoltam, hogy ott lehessen és abban az dologban tehetségem szerint szolgálni akartam, de mivel ott nem lehetek, az minemű jegyzéseket tavalyi esztendőben *Csík*ből írtak volt és én kezemhez adta vala kegyelmed, his inclusis kegyelmed kezéhez küldöttem; ugyan tavaly írtam volt én is *Gyergyó* részéről való bántódásinkat, azt is az czykival együtt kegyelmednek küldtem, ha mód leszen uram benne, azt is promoteallja kegyelmed, megszolgáljuk *egész székül* kegyelmednek. Az *nyíl földek* állapotja felől mint resolválta magát urunk ő nagysága, megláthatja kegyelmed, en azt is kegyelmed kezeihez dirigáltam. Az *szenttamási Beőjte György* supplicatiója felől itt Fejérvárat is emlékeztem vala kegyelmednek, mostan kegyelmed kezéhez küldvén, megszolgálom kegyelmednek, informálja, *Pál Deák* uramra bíztam gondviseléséi. Ezek után kegyelmednek minden üdőbeli kész szolgálatomat ajánlom és Istentől kegyelmednek jó egészséges boldog életet kívánok.

Albae Juliae 22. April 1648.

Generosae Dominationis Vestrae

servitor paratissimus

GABRIEL FERENCZ mpa.

Külczím: Generoso domino Stephano Petki de Királyhalma, sedium Siculicalum Csík, Gzergyo et Kászón capitaneo supremo, domino patrono mihi summa observandissimo, colendissimo.

(Eredetije az *Erd. Múzeumban* ltr. Mike S. gyűjt. VI. k.)

1139.

Medeséri Bencser Pál útastása, a ki a kozák hetmanhoz Chmielnicki Bogdánhoz küldetett Munkácsról 1648. jun. 3-án.

Memoriale pro generoso domino Paulo Benczier 3 die Junii anno 1648 in Munkaczi.

Isten segítségéből innét megindulván útját rendelje *Zkoliára*, ott mingyárt külgjön be az kastélyba, tudakozzék hol állják az hetmánt, onnét *Ztrire*, ott bővebben tudakozzék s mivel az királi jószág, kalauzt is kérjen. Általmenvén az *Neszteren*, igen vigyázva járjon, mert az *tegzes nép* gyors s magával hordozza az hírt. Ha közelebb útjában nem hallja az hetmánt, *Barba* menjen s ott késéröt vévén melléje, úgy induljon az *hetmánhoz*, itt annak is, mivel hetmán jószágá, az vicekapitánt keresse meg. Egy *Rác*. *György* nevű ismeróm vagyon ott, avval szembe lévén, ha él hitelesképen beszélhet vélle minden dologról, megnevezvén engemet, a ki mellől az tegzesek elfogták volt ötet. Isten oda vivén, az hetmánnak főszolgáját találtassa meg szállása és audentiája felől, s ezáltal sollicitállja válaszá; szeme, füle lévén mindenre, legfőképen ha *tegzes követ* lenne, igen titkon értsen annak követsége felől, ezt az török deáktól igyekezzék érteni, avagy az melléje rendeltett kozáktól. Egy *Gyuricza* kapitán nevű viczehadnagya vagyon az kozák zászlója alatt, az mivel *Krímbe* is járt, írtam is neki, attól érthet, meghallván sok beszédét, de abban igen válogasson. Isten áldásából útját igen sietve continuálja. Szembe lévén az hetmánnal, megmondhatja, hogy az mi kegyelmes urunk országába nagyon békességesen, sohonnét semmi alkalmatlan hírek is nincsenek. Ha az *főhetmán* ott nem lenne is, az *mezei hetmánnak* szóló levelet megvigye, vagy táborba, vagy quartirokba lennének. Arra igen vigyázzon igazán megérteni, ha az *kozákságnak* ugyan vagyon-e correspoadentiája az *tegzesekkel* s mi formán s ha békeséget egymás között írás által akarnak-é.

Ugyanezen íven más kézzel:

Az király¹⁾ holt meg *Litvániában* *Merecz* nevű városban 20 die mensis Maii. Az *hetmánnyal* való harczok az *zaporoczi*

¹⁾ IV. Ulászló lengyel király.

kozákoknak az tatárral edgyütt correspondiában volt harcok 16. Maji *Vinicza* és *Czirkas*¹⁾ között, harmadnapig tartván az köztök ellenkezés *Vinicze* és *Czirkas* között, az kozákok elől, az *tegzes nép* hátúii és így közben lévén, úgy szorították egy sáros ároknak, az kozákok és tegzesek győzedelmet vevének, az hitvány hadaknak egy részét levágták, magát az hetmánt megejték, vetvén az bal lábát és jobb vállát vasba, ozt az kozákok kezében, az mezei hetmány elveszett *Barlaban*, az, ki ifjú urunk ²⁾ lakadalmakor király képe vala, (le)vágták, s mindenki rabbá esett s mindenki az kozákok előljárója.

(Egykorú másolatok az *Endes-család levelesládájában Csík-Szt.-Simonon.*)

1140.

Keresztes András levele Jármý Ferenczhez, Rákóczi Zsigmond herczeg a székelyek főkapitánya udvari főkapitányához, török készülletekről s a katonaság hópünzéről. Kelt Diósgyőr 1648. decz. 12.

Kegyelmednek mint Uramnak ajánlom szolgálatomat, Isten kegyelmedet áldja meg minden kívánsági szerint való sok jókkal, szívből kívánom.

Kegyelmednek akarám értésére adnom: *Koppani* írja, hogy igen készülnek az török szomszédok próbálni valahová, de elmennek, tudom kgd is meghallotta, de én is nem akarám elmulatnom, hogy ne írnek kgdnek s erről is akarám kgdet tudósítanom, immár havunk majd eltelék, az fizetésünköt honnan várjuk, kgd tudósítson, az gyalog hópénzéről is ne feletkezzék kgd, mert az gyalog eloszol, egy hétre tartanak, azután bizony megoszolnak, mivel csak úgy vették vala fel az hópénzt, hogy egy hónapra az többit is meghoznák, az immár majd eltelik. *Budai* csavargóban vagyon valami latorsága, miatt úgy hallom, hogy *Ónodban* vagyon: kgdet kérem fogassa meg és ha ide nem küldi is kgd, én érte küldök; ugyan kérem kgdet fogassa meg, hadd legyen fogva addig, míglén érte küldök. Kgdet kérem, ha mi hírei vannak, tudósítson engem is. Választ várok kgdtől. Isten tartsa meg kgdet.

In confinio *Dios Geor* 12. Decembris anni 1648.

Kgd jóakaró szolgálja jó szívvel szolgál

KERESZTES ANDRÁS mp.

¹⁾ Cserkasz a Dnieper mellett.

²⁾ Ifj. Rákóczy György.

Külczím: Nemzetes és vitézlő *Jármy Ferencz* uramnak, az mi kglmes urunk igaz hívének és *Rákoczi Zsigmond* urunknak ő nga udvari főkapitányának és nekem igaz jóakaró uramnak adassék.

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeum Itrában.*)

1141.

Pécsi Erzsébet özvegy Haller Péterné Kornis Ferenczet, Kolozs vármegye főispánját, férje temetésére meghívja. Kelt N.-Szebenben 1649. jul. 4.

Spectabiles ac magnifice domine, mihi observandissime, servitorum meorum semper paratissimam commendationem. Istentül minden üdvösséges jókat örvendetes állapotban kívánom kedvesivel együtt.

Szívem szerént kívántam volna, hogy az Nagyságod jóakaróját, hogy ily szomorú és keserves állapotban ne kényszeríttem volna kívánni, melyben az Istenben elnyugodt kedves szerelmes uram néhai nemzetes Hallerkövi *Maller Péter* uram ő kegyelme, Kükölli vármegyének egyik főispánja szomorú halála miatt keile jutni, kit Isten ő fölsége az elmúlt napokban súlyos betegséggel meglátogatván Szent Iván havának 12. napján délután két s három óra közben, nekem és apró nevetlen árváinak holtig való keserűségünkre, ez világból kiszólita, az emberi nemzetségnek közönséges halandó sorsa szerént, kihez való kötelességemben és szolgálatomban tiszteszteséges eltakaríttatása lévén hátra, becsületes jóakaró uraink és atyánkfiainak egyenlő tetszésekből rendeltem és végeztem, hogy az következő augusztus havának 3. napján az szebeni nagyobbik templomban, eleink dicséretes temető helyén legyen. Melyet hogy az Nagyságod jelenlétével is több jóakaró uraimmal együtt becsületesebben vitethessek végben, Nagyságodat azért, mint jóakaró uramat nagy bizodalommal kérem, az megírt napon és helyen reggel 8 óra tájban asszonyommal ő nagyságával együtt jelen lenni ne neheztelje, hogy Istenben elnyugodt kedves szerelmes uram hideg tetemét az ő földi házában kegyelmetekkel együtt becsületesen kísérhessem és tehesem az ő nyugodalmasában. Mely Nagyságtok jóakaróját adja Isten, hogy örvendetes alkalmatossággal

szolgálhassam meg Nagyságtoknak. Tartsa meg Isten Nagyságtokat jó egészségben és oltalmazza minden szomorú állapotoktól.

Datum in civitate *Cibiniensi* die 4 Julii anno Domini 1649.

Az néhai nemzetes HALLERKÖVI HALLER PÉTER uram
meghagyatott özvegye szeretettel szolgál Nagyságtoknak
PECZY ERZSÉBET mp.*)

Külczim: Spectabili ac magnifico domino *Francisco Kornis de Ruszka*, comiti supremo comitatus Colosiensis etcaetera, domino etaffino mihi honorendo etc.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, Mike S. gyűjt. 6. k.)

*) *Pécsey Erzsébet* még egy meghívót küldött férje temetésére *Kornis Ferencznek*, melyet összehasonlítás kedvéért legalább jegyzetben közlök:

Árva özvegy állapotom szerint való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek; és Istentől mindennemű illendőséges jókat s örvendetes állapotot kívánok kedvesível együtt etc.

Mínt hogy a szent Istennek bölcs tanácsából minden embernek ez változó világban a szomorú és keserves halált eczer meg kelletik kóstolni; így az én Istenben elnyugott kedves és szerelmes uram is, néhai nemzetes *Hallerkövi Haller Péter* uram ő kegyelme azon halandóság alá lévén vettetvén, sok keserves fájalmi után, életének ötvenharmadik esztendejiben, az elmúlt Szent-Iván havának tizenkettődik napján délután két s három óra közben, nekem és apró neveletlen árváimnak holtig való keserűségünkre, ő szent felsége ez világból kiszólttá. Kinek tisztességes temetését böcsületes jóakaró uraimnak s atyámfijainak is egyenlő tetszésekből e jövendő Kisasszony havának harmadik napjára az szebeni nagyobbik templumba, dicséretes elejinek temetőhelyekben végeztük és rendeltük lenni. Hogy azért az kegyelmed jelenlétivel is több jóakaró uraimmal s atyámfíával együtt Istenben elnyugott kedves szerelmes uramnak hideg tetemit az földnek, az ő anyjának mentől tisztességesebben megadhassuk, kegyelmedet mint jóakaró uramat igen nagy bizodalommal kérem, az asszonynyal ő kegyelmével, szerelmes háza népivel együtt, az fent megfirt napon és helyen reggel nyolcz órakor jelen lenni ne neheztelje. Mely kegyelmetek abbeli jó akaratját, adja Isten, örvendetesebb alkalmatossággal szolgálhassam meg kegyelmeteknek. Tartsa meg Isten kegyelmedet sok esztendeig jó egészségben és oltalmazza minden szomorú állapotoktól.

Datum *Cibinii*, die 20. mensis Julii, anno 1649.

Az néhai nemzetes HALLERKÖVI HALLER PÉTER uram
meghagyatott özvegye szolgálni igyekezik kegyelmednek
PECZY ERSEBETH mp.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino *Francisco Kornis de Ruszka*, comitatus Colosiensis comiti supremo etc. domino mihi semper observandissimo colendissimo.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, Mike S. gyűjt. (i. k.)

1142.

Beke Pál pap levele Petki István csiki kapitányhoz, melyben a lengyelek és a török tatár kozák hadak állásáról tudósítja őt. Kelt Jászvásáron 1649. jul. 6.

Generose domine patrone, salutem et vitam cum omni rerum prosperitate.

Ignoscat et veniam det generosa Dominatio, quod nec casio, nec ulla re alia possim gratificari; infirmitas et paupertas negari non possunt, nec diu tegi. Hic rumores varii: Tartari libenter salutare Transsylvaniam, suaque obsequia in diripiendo praestare parati, neque negligent, si divina justitia ulterius punire voluerit Polonos. Tartari amititiae verbis lactant quosdam Transsylvaniam *primipilos*, quo si in suam trahere nassam possent, etiam eorum sanguinem exsugent. Orandum itaque, ut Deus misericordiae vultum Polonis ostendat, alioquin vae Transsylvaniam, Hungariae, Silesiae et Austriae. Mirum, quod tam miseri philosophi et consilarii sint in Transsylvaniam, ut ex evidentibus periculorum propositionibus ruinae suae sequelam colligere nesciant ad praecavendum. *Poloni* iam oculos incipiunt aperire, toties praemoniti credere ante experimentalem ruinam noluere. *Chamus Tartarum* in castris cum centum octuaginta millibus Tartarorum et cum triginta millibus Turcarum, *Chmielniczki* Cosacorum supremus generalis ultra trecenta millia rusticorum in suis castris numerat; *Nicaj* eius campestris generalis quadraginta millia separatim regit. Hic ante duas circiter septimanas cum sua armata ab octo millibus Polonis profligatus, vix cum paucis vivus ipse elapsus. *Turca* maritimas vires omnino deletas per *Venetos* et *Hollandos* ingemiscit, at terrestri exercitu integer et validus locis in diversis sparsim castra posuit; eius intentio vix alicui nota, nisi quis defoecationis cerebri homo conjectura assequatur. Ego si quid certi intellexero, per certum hominem generosae Dominationi significabo; latet anguis in herba. Quare Cosacis rusticis et Tartaris barbaris tam facile credidistis, coronam promittentibus, quam non habuerunt? Ego ut potui, litteris et verbis sat ponderosis vestrum actum apud eos excusavi, qui apud serenissimum regem et rempublicam Polonam sunt in aestimatione. Magnifico domino *Joanni Kemény* adhuc in quadagesima per quendam ejus fidelem ego intimare volui, ut illustrissimus princeps Transsylvaniam

credat sua consilia et pacta regi et reipublicae esse manifesta. Sciat ergo illustrissimus princeps me sibi non esse malevolum, agnosco enim meam parvitatem, qui orare pro principibus Christianis et Deum precari sum obligatus. Multa essent alia ad scribendum, si praesens loqui possem, confidentius totius rei seriem explicarem. Deus generosam suam Dominationem diutissime conservet incolumem.

Jassis 6. Julii 1649.

Generosae Dominationis

minimus capellanus

PAULUS BEKE.

P.(ost) S.(criptum). Rogo generosam Dominationem et obnixè oro, ut hac literas *p.(atri) Andreae Monostorium* transmittat per aliquem fidelem suum famulum, ego etiam in persona ad mandatum suae Dominationis generosae duplo maius iter sum paratus facere, idem responsorias ad generosam Dominationem reportet, mihiq;e proxima occasione transmittat. Quae scribere non audeo, verbis aliqua nunciam.

Külczim: Generoso domino *Stephano Petki*, supremo capitaneo in *Csik, Gyirqyo* et *Kason*, domino et patrono colendissimo.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, Mike S. gyűjt. 6. k.)

1143.

II. Rákóczy György kötelezvénye 7000 m. frtról, főbejárója Béldi Pál és örökösei számára, a Kékedi Zsigmondtól végrendeletileg a Béldi-családnak hagyományozott Belső-Szolnok megyei hat falu záloga megváltása fejében, miután a zálogos falvakat I. Rákóczy György a kincstár számára visszafoglaltatta, de a váltáság-összeget meg nem fizette volt. Kelt Beszterczen 1649. nov. 14.

Nos *Georgius Rakoci*, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Damus pro memoria per praesentes, hogy ez elmúlt időkben idvözült néhai nagyságos *Kékedi Sigismundus* nála jure inscriptio *Belső-Szolnok* vármegyében levő *Kodor, Alsó-Gyékényes, Törpén, Pestes, Mánya* és *Kemenyő* nevű falukot per testamentariam dispositionem legalta volt az *Béldi* familiának, iuxta formam et contentiam eiusdem litterarum testamentariae dispositionis, melyet iure

proprietario idvözült fejedelem praedecessor urunk atyánk, halála után megnevezett *Kékedi Sigismundusnak*, fiscus számára applicaltatott volt, de életében azon jószágon levő summát az *Béldi* famíliának nem deponaltathatta volt. Igasságos praetensioja mellett járult böcsülletes tanács úr hiveinknek törekedésekre és nemzetes *Béldi Pál* hívünknek főbejárónknak hűséges szolgálattára való kegyelmes tekintetünkől assecurallyuk megnevezett hívünköt és — kit Isten sok időre halasszon — az kiket illetve holta után ezen praetensio, arról, hogy a datis praesentium intra anni unius revolutionem (noha annál elébb is igyekezünk), de okvetlen hétezer magyar forintot, paratis in pecuniis in bona et usuali moneta, deponaltatunk megnevezett hívünknek és successorinak. Mely summát deponálván, avagy arról aliter qualitercunque plenarie contentálván, tartozzék megnevezett *Béldi Pál* hívünk maga és minden successori képekben plenarie quietantiát adni és minden praetensiojoknak renuncialni s minden litterale instrumentumokat fiscusunk kezéhez adni. Hogyha penig intra tempus praefixum, modoque praespecificato, az fenn megnevezett hívünköt, avagy maradékit plenarie nem contentálnók, authoritást engettünk arra, hogy solum modo vigore praesentium az fenn megnevezett jószágokot szabadoson apprehendálhassa, nullo iuris vel aliis remediis obstantibus és mindaddig bírassák, míglen az hétezer forint summáról plenaria satisfactiot nem vesznek. Ad quae omnia praemissa nos et successores nostros legitimos Transylvaniae principes obligatos et modis omnibus obstrictos esse volumus; prout assecuramus et certificamus, obligamus item et obstringimus harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante.

Datum in civitate nostra *Bistriciensi* die 14. m. Nov. anno Domini millesimo septingentesimo quadragésimo nono.

G. RAKOCI mp.

(P. H.)

JOANNES HORVAT
de Palocz secr. mpra.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, Mike S. gyűjt. 6. k.)

1144.

Rákóczy György rendelete Basa Tamásnak, Háromszék főkirálybírájának, továbbá Sepszi-szék alkirálybírájának és Nagy Borosnyó falu közönségének, hogy Bede Tamásnak a falu pusztá telkeiből adjon egyet házhelyül egyik fia számára. Kelt Segesvárt 1650. január 26.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris generosis, egregiis et nobilibus agilibus Thomae Basa de Zabola trium sedium Siculicalium Sepszi, Kezdi et Orbay supremo judici regio, vicejudici item regio sedis ejusdem Sepszi, necnon judici, juratis, universisque incolis et inhabitatoribus possessionis Nagy-Borosnyó, nobis dilectis salutem et gratiam nostram.

Sepszi-székben Nagy-Borosnyón lakó vitézlő Bede Tamás hívünk találván meg minket, alázatos könyörgése által jelenti, hogy mivel nemzetségi megsaporodtanak, az ő részére kevés öröksége, kicsin lakóhelye maradott volna eleiről, lévén azért Isten áldásából immár neki is házasulandó ifjú legény fia, noha azon falunak (Borosnyónak) volnának közönséges pusztá fundusi, de pénzével is meg nem vehetett volna benne az falutól; könyörögvén nekünk ez exponens azon, hogy kegyelmetek által admoneáltatnók az megírt falubelieket, azon közönséges telekekből egyet neki is engednének, melyre valamelyik fia számára építhetne házat. Kinek alázatos könyörgésére kegyelmes tekintetünk lévén, kegyelmeteknek parancsoljuk kegyelmesen, az dolog így lévén, ez levelünkkel admoneálja az megírt nagyborosnyóiakat és parancsolja meg is nekik mi nevünkkel, ez exponens számára excidáljanak egyet az falu közönséges pusztá teleki közül illendő helyén olyat, melyre építhessen házat és egyéb szükséges épületeket egyik fiának, kiről az szükségnek idején szolgálhasson az hazának. Ti nektek is penig, megírt falubeli bírónak és eskütteknek serio parancsoljuk, ebbeli kegyelmes parancsolatunkhoz alkalmaztatván magatokat, az ellen ne contrariáskodjatok. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti.

Datum in civitate nostra Segesvar die vigesima sexta Januarii, anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo.

G. RAKOCI mp.

(P. H.)

JOANNES HORVÁT
de Palocz secretarius mp.

(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban nr. 53.)

1145.

Rákóczy György fejedelem Thoroczky Zsigmondot és a többi toroczkai birtokosokat értesíti, hogy a toroczkai vár helyének tulajdonjoga felett a földesurak és az Aranyas-széki székelyek között folyt perben tanúkihallgatást tartatott s nemsokára biztosokat küld a határvillongás eligazítására, addig is a székelyek által bírt várhelynek minden használatától tartózkodjanak. Kelt Radnóton 1650. jul. 17.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae stb. Gen. egr. et nobiles, fideles nobis dilecti, salutem et gratia m nostram.

Az *Aranyas-széki híveink* instantiájára ezelőtt való napokban bizonyos cancellarista deákinkat exmittálván, hogy inquirálynak arról, melyik félnek volt reale dominiuma abban az *várhelyben*, mely végett hűségtek között és az Aranyas-széki híveink között némi nemű controversia orialtatott volt; kik megjöven, úgy látjuk az reportált fassiokból, hogy az Aranyas-széki híveinknek volt volna dominiumok abban. Mely dolgot bizonyos jó módok alatt akarván eligazíttatni, hamar üdön böcsülletes híveink által oculaltatni akarjuk, hogy annak utána igazításban vétetvén, annál jobb móddal lehessen igazságosan való determinatioja és complanatioja mindkét részről. De minekelőtte arra rendeltetett böcsületes híveink ad oculatum revisionem kimehetnek, akarók hűségteket amoneálni, parancsolván kegyelmesen hűségtekeknek, supersedealjon addig azon vár helyen való kapdosástól és valami nagyobb alkalmatlanságra való okot abból ne adjon; Isten azt adván érnünk, nem sokára igazításban akarjuk vétetni s bizonyos jó módok alatt complanálni, fejedelmi hivatalunk is azt kívánván tőlünk, hogy alattunk való híveink közzül minden rendeknek az közönséges igazságot kiszolgáltassuk. Secus non facturi.

Datum in Castro nostro *Radnoth* die 17 m. Julii a. D. 1650.

G. RAKOCZY mp.

Külczím: Genoris Sigismundo Toroczkai, reliquisque possesso-ribus oppidi Toroczko-Szent-György etc. simul vel divisim constitutis, fidelibus nobis dilectis.

(Eredetije *Thoroczky Sándor úr levelesládájában T. Szt.-Györgyön.*)

1146.

Csik-, Gyergyó- és Kászón-szék constitutioi, melyet 1650 okt. 24-én hoztak Csik-Szeredán a székgyűlésen királyhalmi Petki István főkapitány elnöklete alatt.¹⁾

Csíki végezések.

Anno Domini 1650 die 24 Octobris generosus dominus *Stephanus Petki de Királyhalma* supremus capitaneus sedium *Siculicalium Csik, Gyergyó et Kászón*, cum assessoribus, necnon nobilibus, primipilis, prioribus, potioribus, pixidariis in sede *Siculicali Csik* existentibus et commorantibus, paribus votis et suffragiis, in oppido *Csik-Szereda*, in generali congretione contra abusus ejusdem praefatae sedis, qui olim fuere, concluserunt in hunc modum, ut sequitur per ordinem.

1. Az templomok és kápolnáknál részegeskedők ellen való constitutio. (Szövegét ld. a Kolosvári-Óvári M. Törvényhatóságok jogszabályainak gyűjteményében T. k. 90 l.)

2. Az éjjeli korcsmálásról és az ifjak éjjeli gyülekezetek ellen poena imponáltatik.

3. Az vetésrtek modalitása és hány araszni legyen, és kik nem observálnák, azoknak büntetésiről.

4. Az tarlónak üdő előtt hogy felszabadulása ne legyen és annak observálásáról és büntetésiről.

5. Az erdők alatt levő kertekről, melyben harminczkét esztendő el nem tölt, azoknak felszabadításának módjáról.

6. Az liquidum debitomnak megvételiről és az elébbeni arról való conclusionak meliorálásáról.

7. Más faluban kinek mint vagyon öröksége és mennyire való birodalma lehessen; az jobbágy is mint birhassa: arról való conclusio.

8. Az búzának adósságáról ez mostani szük üdőhöz képest modalitás.

9. Az törvényeknek az abususok ellen való igazíttatása concludáltatik.

¹⁾ Megjelent A M. Törvényhatóságok Jogszabályainak Gyűjteménye (szerk. Kolozsvári, Óvári) I. k. 90 l., de csonkán és cím nélkül. Azért a kiadatlan címet, a cikkelyek cízeit (hogy miről szólnak a határozatok) és az id. közl. hiányzó 21. és 22. pontot közlöm. (A többit ld. id. h.) Sz. L.

10. Az executioknak jobban való processusok és sententiák igazításáról.

11. Brevis processusok hogy extra seriem beváltassanak.

12. Hogy ezután si post exmissionem citálna valakit, attól bizonyosság lehessen.

13. Hányad ízben való attyafia ellen lehessen akármely dologban is tanúja egyik a másíknak.

14. Az nyelveskedőknek és egymás szídalmozóknak processus rendeltek.

15. Paráznságban élőknek büntetéséről.

16. Gazdák híri nélkül hogy az oláhoktól sem juhót, sem esztenán levő gyütemént ne vegyen senki.

17. Vándorló és gazda nélkül való oláhokot sem esztenán, sem pedig az pakulárok mellettek ne tartsanak, ha kik azt cselekednék, megbüntetődjének.

18. Az gyütők rendtartásáról, tömlő komponálásáról, annak mértékiről és hány adassék munkájukba.

19. Az jövevény oláhok ha magokat jobbágyúl adgyák, másnak is gonoszt cselekedve, megbüntetésekéről.

20. Az kárról behajtott marháknak megtartásáról.

(Eddig van kiadva)

21. Számadásról és annak módjáról.

A széknek közönséges végzése az is: ha valamely pásztor megadószúl, az számadáson tartozzék a gazdának kezest adni, ha nem ad, magát fogják meg; ha valamely juh vagy bárány meghal: annak húsát, bőrit tartozzék házához vinni az gazdának a pásztor. Az farkas-ételt éppen fizesse meg. Az medve-ételről, ha valamely marhának fülit, vagy bélyegit, vagy feit elé nem hozza, hanem csak haszontalan dirib-darab bőrit, vagy csontot hoz elé: nem elegendő szám, hanem éppen tartozzék megfizetni a kárt; ha pedig a fellyebb megírt mód szerint vagy feit, vagy fülit, vagy bélyegit hozza elé: esküdjék meg a pásztor, hogy mellette volt tehetsége szerint, erővel vötte el a medve, annak is a felit fizesse meg a pásztor. Ha pedig a gazdának marháját hírnélkül elcserélné a pásztor, úgy comperiáltatnék: minden bonomit amittálná, insuper országban ne maradgyon. Ezt így értvén, hogy ha számot ad rólla, azután találtatnék fel a gazdától.

22. Ha valaki pásztor nélkül marháját mezőre kibocsátja és a falu határáról elvész: a falu nem tartozik megfizetni; ha pedig az faluból, avagy a falun kívül is kertből elvész: az ártikulus continetia szerént tartoznak procedálni az dologban. Ha a pásztor elől ellopván, megütik: úgysem az falu, hanem a pásztor fizesse meg. De caeteris a széknék több végezésihez tartozzék minden magyar, minden oláh magát úgy mérsékelye tartam ezeken kívül is.

Kívül: Constitutiones sedis Csík sub supremo capitaneo Stephano Petki de a. 1650.

(Egykorú másolat, a Szabó-család birtokában, Csík-Szent-Mártonon.)

1147.

*Csík-, Gyergyó- és Kászón-szék 1650 október 24-én tartott gyűlésén a paráznák büntetéséről szóló constitutio.*¹⁾

Anno 1650 die 24 Octobris illustris dominus *Stephanas Petki de Királyhalma*, supremus capitaneus sedium Siculicalium *Csík, Gyergyó et Kászón*, cum suis officialibus, nobilibus, primipillis in *Csík-Szzereda*, in generali sedium congregatione, statuit usu et praxi receptas et roboratas poenas.

A paráznák büntetése.

Mivel a paráznaság eláradott az emberek között, noha ezelőtt is concludált volt a szék azoknak büntetésekről, de mégis nem félnek, kivált az ifjak: végeztük azért, hogy akár szabad ember légyen, akár valaki jobbágya is, ha abban a vétekben találtatik, akár aszszony vagy leány, akár férfiú, első vétkéért adgyon flo. 3, másodikért adgyon flo. 6 és keze tétetődgyék perengébe, harmadikért csapattassék perengébe minden irglmasság nélkül s meg is csapattassék; fizetést semmiképpen el nem kell venni ezen harmadik vétkéért. Ha pedig *nemes ember gyermeke* találtatik paráznaságban, *dupláson büntetődgyék és változzék*. A nemes ember ha gyermekét vagy jobbágyát meg nem akarná engedni, hogy a megyebírák büntessék, tehát a tiszt az olyan engedetlen nemes emberen minden remedium nélkül vehessen flo. 12, úgy a megyebírákon is, ha ezek

¹⁾ A fennebb közölt constitutiók között a 15. cikk szól a „paráznaságban élőknek büntetéséről”, de az itt közölt részletesebb.

az ilyen személyeket elmulatnák megbüntetni. A büntetés pedig szolgáltatás a templom szükségire, mert nem illet külső széket régi usus szerént.

Ha pedig eféle dolog házas személyeken történik s megtalálnak a tiszttól változni, mindazonáltal a megyétől is tartoznak megváltozni a szék constitutioja szerént. A megye bírának pedig akárki házára is szabad légyen menni és a paráznátot kivenni, sőt ha kívántatik, tartozik a falus bíró polgárokkal edgyütt segéltségre elmenni.

A tisztátalan személyeknek ha comprobáltatik fertelmességek, ha fattyat nem vetett is a kurva, elsőbben flo. 3, secundo flo. 6, tertio perengébe csapassék. Ha pedig 3 fattyat vet valamely kurva, perpetualiter a megyéből kicsapassék.

Az *ünepszegők* büntetése, ha paraszt ember, flo. 3, ha nemes, flo. 6. A *bőjt-szegők* büntetése flo. 3, ha nemes ember flo. 6. Ha ki böcstelen szókat szól vagy lelkével szitkozódik, fl. 1. A kik sztmiséket tunyaságból mulatnak, büntetések fl. 3. A kik a templomon kívül hivalkodnak s be nem mennek, fl. 1. Ha ki pálinka ital miatt gadgyvás fővel ményen templomba, fl. 1. A ki predikatióról kimégyen, helyes okát nem adván, büntetése toties quoties egy font viasz. A kik a házasok közül egymást nem becsülik, sőt szidalmazták, azok büntetése toties quoties fl. 3. A kik a megye bírát, sztm. egyház fiait szidják, pecsétivel nem gondolnak és szót nem fogadnak, fl. 3. A ki pedig feltámad ellenek, zálogot elvévén, büntetése fl. 12.

(A csíkkozmási „Domus Historia“ II. részében 132—133 l.)

1148.

Rákóczy György Kézdi-Vásárhely városának meghagyja, hogy Barabás György özvegyét, Hodor Margitot, Kézdi-Vásárhelyt lévő háza udvarának és kertjének peres része birtokában a törvényes ítéletig ne háborgassa. Kelt Gy.Fehérvárt 1651. márcz. 29.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Sicularum comes etc. Fidelibus nostris, circumspectis, agilibus, judici, caeterisque juratis civibus ac senatoribus oppidi nostri Kézdi-Vasarhely, nobis gratis, salutem cum favore.

Húségtek városában lakó néhai vitézlő *Barabás György* özvegyinek *Hodor Margitnak* ott való háza udvarának egy részecskéje felett immár régtől fogva minemű controversiája legyen húségteknek, mely in processu vagyon most is, előnkben appelláltván, alázatos panaszából eléggé megértettük és arról való egynehány rendbeli deliberátomit is producalta, kiből kitetszik, hogy mindenkor in dominio ejusdem loci litigiosi maradt, de húségtek mégis azzal nem gondolván, hogy még azon dolog ad ultimam deliberationem nem ment, litis intermedio et ante revisionem appellationis azon veszekedésben levő rész helyecskén való épületét elbontotta és sövényes kertét levágta, nyilván való kárára és most is törvénytelenül nem szenvedne semmi épületet rajta. Így levén azért ez dolog: hagyjuk és parancsoljuk húségteknek igen serio, minthogy ez exponeus asszony azon helynek eddig is mindenkor dominiumjában maradt, húségtek is supersedealjon ezután való háborgatásától és megkárosításától, és ha valamit rajta épít is, annak békességés bírását megengedje neki mindaddig is, valamíg az törvény végképpen el nem igazítja, azután osztán utrinque kiki tartsa az deliberátomhoz magát, alioquin birodalmunkban az törvénytelen hatalmaskodást senkinek is meg nem engedjük, békeséges országban lakván; vagnak constitutioi, törvényi s articulusi az országnak, illik, hogy az szerint éljen húségtek is, ha megkárosodni nem akar. Secus nullatenus facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutus.

Datum in civitate nostra *Alba Julia*, die vigesima nona mensis Martii, anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo primo.

G. RAKOCI mp.

(P. H.)

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban* 522. sz. a.)

1149.

Tholdalagi Mihály Huszár Margittal Abafáján tartandó lakadalmára meghívja Kornis Ferenczet, Kolozs vármegye főispánját és családját. Kelt Koronkán 1653. február 25.

Spectabilis ac magnifice domine. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Isten minden kívánsága szerént való sok jókkal, jó szerencsékkel áldgya meg Nagyságodat kedvesével egyetemben.

Istennek kegyelmes gondviseléséből jövőendő házastársúl jездettem el magamnak az néhai tekintetes és nemzeti *Huszár Mátyás* uram nagyobbik hajadon leányát, az nemzeti *Huszár Margith* aszszont, mely istenes szövetségnek megerősítésében a keresztyéni szokás szerént lévén hátra a menyegzői lakadalom, annak végben vitelére mindkét részről jóakaró uraink s atyánkfiainak egyenlő tetczésekből praefigaltuk diem 25 sequentis Martii *Thordavármegyében* megnevezett néhai *Huszár Mátyás* uram *abafái* házánál, melyben hogy Nagyságodnak jelenlétével is tiszteltessem, szeretettel kérem Nagyságodat, hogy a megírt nap előtt való estve *Gernyeszegen* mind az asszonyjal ő nagyságával és szerelmes gyermekeivel edgyütt vatsorán jelen lenni ne nehesztelleye, hogy másnap reggel indulván a megírt helyre, Nagyságod méltóságos személye jelenlétével érkeszhessen idején jobb módgyával. Kiért én is minden alkalmatossággal és jóakarattal szolgálhassak Nagyságodnak. Tartsa meg isten Nagyságodat jó egészségben.

Datum in *Koronka* die 25 Febr. anno 1653.

Spectabilis ac magnificae Dominationis vestrae

servitor paratus

MICHAEL THOLDALAGHI mp.

Külczm: Spect. ac magn. domino *Francisco Kornis de Ruszka*, comiti supremo com. Colosiensis etc. domino mihi observandissimo.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, Mike S. gyűjt. 6. k.)

1150.

Rákóczy György rendelete Damokos Tamásnak, Csík-, Gyergyó- és Káron-szék főkirálybírójának, a határvédelemről Moldva felől s kenyérküldésről Moldvába az erdélyi hadak számára. Kelt. Görgény várában 1653. aug. 31-én.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transilvaniae, partium Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Generose, fidelis nobis grate salutem et favorem nostrum.

Kegyelmed levelét elvettük mint az *Petki* uram levelével edgyütt s hol kellett járnai az *Petki* uram levelének, holott még 25: praesentis írta, kegyelmed is mit csinál most *Kománfalván*, lám Istennek hála, semmi olly hírek mostanában nem voltak, az sze-

génséget is ott vesztegetteti, hiszen az törökbeli várnál elég volna most vigyázni, azért csak szálljon ki kegyelmed onnét. Az mely útát bevágták volt, kitisztíttathattya. Az marha-kihajtás felől tegnap írtunk kegyelmednek, megértheti abból. Odabe kenyérből igen megfogyatkoztak az hadak, kihez képest kegyelmednek kegyelmesen parancsoljuk, mindgyárást *szedessen Csíkban ötven forint ára kenyeret* s mennél egyenesebb úton küldgye be kegyelmed, meghagytuk az *vaskohi* gondviselőnek, az árrát mindgyárást adgya meg, megírván *Petki* uramnak is kegyelmed ő kegyelme ott ben az *havasok* alatt készítettessen és küldgyön szekereket alájok, elejbe. Az vicekirálybírónak is írtunk az *kenyérszedés* felől, Secus non facturus.

Datum in curia nostra Görgény 31. Aug. 1653.

G. RAKOCI mp.

Rákóczi sajtákezű utóírata: Tegyen olyképen s tudósítsa *Petki* uramat, írjon ha kívántatik; kiszállhat kegyelmed az útkra, *Udvarhelyen* túl is mehet gyalog.

Kívül: Generoso *Thomae Damokos* de Alsó-Csernaton, sedium Siculicalium *Csik Gyergyo et Kaszon* supremo iudici regio etc. Fideli nobis dilecto.

(Eredetije az *Endes-család csík-szent-simoni levelesládájában.*)

1151.

Tanúvallatás Lőrincz Ferencz részvételéről a moldvai hadjáratban (1653-hoz).

1. *Alcsíkszéki szentkirályi Tamás István* prim. a. 40 j e. f. Tudom azt, hogy az mely esztendőben *Lupuj* vajdát elűzék, abban az esztendőben *Szocsva* (t. i. *Szuceava*) alatt velünk ott vala *Lőrincz Ferencz*, mü későn összel Szt. Márton nap tájott jövének ki.

2. *Bartalis István* 55 éves, és

3. *Tamás György* 60 éves, úgy vallanak mint az első.

(*Csík vármegye Itrában, egy szelet papiron*)

1152.

1654. jul. 7. Gyulafejevárvár.

IL Rákóczy György a marosvásárhelyi iskolának 200 forint évi segélyt rendel a tizedekből, meghagyván gyerőmonostori Kemény János fehérmegyei főispánnak, Fogaras vára és udv. lovassága kapitányának, mezei hadai főgenerálisának, tanácsosának és a tizedek főbérlőjének, hogy azt évenként két részletben: Szt.-György és Szt.-Márton napján, fizesse ki.¹⁾

(Egykorú másolata a *m .-vásárhelyi ev. ref., egyház ltrában* 52. t. sz. a.)

1153.

Mihály másképp Tankó János (Moldvából az inség miatt Erdélybe költözvén) jobbágyul köti magát alcsernátoni Damokos Tamásnak, Csík-, Gyergyó- és Kászon-szék főkirálybírójának. Kelt Mikó-Ujvárott 1654. december 30.

Mű szentléleki Czakó Ferencz, Alcsík-széknek hütös assessora, szentgyörgyi Szabó Mihály azon Alcsík-széknek hütös notáriussa és pálfalvi Csiszér Péter, mind hárman Csík-székben lakó nemes emberek, agyuk emlékezetbe mindeneknek, az kiknek illik, ez mű levelünknek általla, quod in anno 1654. die vero 30. mensis Decembris, mikoron volnánk az megírt Csík-székben Mikó-Ujvárában, az ebédlő-palotában, jövének mű előnkben parte ab una nemes, nemzetes Kézdi-széki alsó-csernátoni Damokos Tamás uram, Csík-, Gyergyó- és Kászon székeknek főkirálybírója, parte vero ab altera egy alienus ember, ki is Csík-székben Mihály alias Tankó Jánosnak hivattya magát, münköt kezek beadásával megbírlván, szabad jóakarattya szerént tön Mihály alias Tankó János ilyen oris professoit, hogy mivel neki Moldva országából az sok inség miatt kellett kijöni Erdély országába, senkihez eddig nem leve jobbágságra való kötelessége, most azért mű előttünk közbírák előtt szabad jóakarattya szerént adá és kötelezé magát, feleségit és minden posteritássit, az kik most vadnak és a mellyek jövendőben is születnek, örökös jobbágyul

¹⁾ V. ö. az 1064. és 1072. sz. oklevelekkel, melyekben Bethlen Gábor és I. Rákóczy György 150, illetőleg 200—200 forintot rendelnek a marosvásárhelyi iskolának.

nemzetes *Damokos Tamás* uramnak és az ő kegyelme posteritássinak, mely örökös jobbágyságnak nagyobb hitelre és megmaradására *Mihály alias Tankó János* erős hittel is kötelezé magát ilyen állapottal, hogy neki örökséget, házat és ahoz tartozandó szántóföldet, kaszáló helyet, mely után ő is élhessen, adgyon és szállítassa bele *Damokos Tamás* uram ő kegyelme, úgy szolgálja mint akarmeltyik ő kegyelme ős jobbágya és ha aufugeálna, mindenemű helyekről ez kötéslevélnek erejével *Mihály alias Tankó Jánost* és posteritássit örökös jobbágyság alá reducálhassák *Damokos Tamás* uram és az ő kegyelme posteritássi. Mely dolognak örökössön való megmaradására mű felyül megírt bírák attuk ez mű pecsétes levelünköt fide nostra mediante, szokott pecsétünkkel és kezünk írásával megerősítvén.

Datum anno, die locoque supranotatis.

Correcta per judices.

CZAKÓ FERENCZ mp.

MICHAEL SZABÓ DE SZ.-GYÖRGY nobilis.

(P. H)

(P. H.)

(Eredetije az *Endes család csíkszentsimoni levelesládájában.*)

1154.

II. Rákóczy György fejedelem rendelete a háromszéki tisztetekhez, hogy Barabás Pétert oltalmazzák a kézdi-vásárhelyiek háborgatásától. Kelt. Gy.-Fehérvárt 1655. ápr. 28.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris generosis Thomae Basa de Zabola, capitaneo et consiliario nostro intimo, Paulo Beldi de Uzon, judici regio trium sedium Siculicalium Sepsi, Kezdi et Orbai supremis, item egregiis et nobilibus agilibus vicejudici regio et ceteris juratis assessoris sedis Kezdi, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Kézdi-Vásárhelyen lakó Barabás Péter hütös táblai deánkunk adja alázatosan értenünk, hogy ugyan Kézdi Vásárhelyen levén egy nemes háza (melyet régi boldog emlékezetű fejedelmek, mi is confirmáltunk), annak uraságában és birodalmában azon kézdi-vásárhelyiektől törvénytelenül sokképpen háborgattatnék; kinek azért való megtalálására kegyelmes tekintetünk lévén, nem akarván meg-

engedni senkinek is birodalmunkban az törvény kül való hatalmaskodást és igazságtalanul mások oppressioját: kegyelmeteknek kegyelmesen és igen serio parancsoljuk, megértvén ez exponensnek e dologban való igazságát, törvénytelenül ne engedje az kézdivásárhelyieknek háborgatni, hatalmasul szántóföldeit s egyéb javait elfoglalni, hanem procedaljanak suis modis törvény szerént ellene, s az közönséges haza szokott törvénye szerént tartozzanak procedalni, kegyelmetek is az szerént ez exponens oltalmazni. Secus non facturi, praesentibus perlectis, exhibenti restituti.

Datum in civitate nostra *Alba Julia*, die vigesima octava mensis Aprilis, anno Domini millesimo sexagesimo quinquagesimo quinto.

RAKOCZY mp.

(P. H.)

(Eredetije a *Székely Nemz. Múzeumban* 699. sz. a.)

1155.

Bucsani (?) György pater Kornis Ferencznek székely hírekről. Kelt Mócson (vagy Moson ?) 1655. aug. 2.

Spectabilis ac magnifice domine. Salutem precor et servitia mea humillima praecesque commendo. Si brevitatis temporis, *Siculicaque* gravia negotia, et curae me non impedivissent, hodie etiam non invitatus hospes magnificam dominationem visitassem; interea quod differtur non aufertur. Doleo tamen ex corde quod non possim videre dominum meum et magnificam dominam; sed videre est commune muscis et pulicibus aliisque animantibus, quia omnia vident, prosunt nihil suo visu; ego vero etiam remotus, quod et praesens nagyságtoknak kívánok jó egészséget, jó szerencsét s mind az nagyságtok szerelmes fiának és leányinak mindenekben Isten szerént való előmenetelt. Nagyságtok mi rólunk is el ne feletkezzék, künnű(így !) arról való memoria, mert mind az *udvarheli pap, mesterestűl s mind az ott való székelyek az Palloshoz (!) közöl vagy-nak*, Isten ő szent felsége tartsa nagyságtokat testi és lelki örvendetes állapotban.

Moczson 2. Aug. 1655.

Servus minimus spectabilium Dominationum vestrarum.

P. GEORGIUS BUCSANI (?)

Külcím: Spectabili ac magnifico domino Francisco Kornis de Ruszka etc. domino et patrono mihi observandissimo.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, Mike S. gyűjt. VII. k.)

1156.

Uzoni Béldi Pál, Háromszék főkirálybírája és a prásmariak egyezsége a Tatrang vízének egyenesebb mederbe vezetése és e miatt a birtokhatár újabb megállapítása felől. Kelt Uzonban 1655. nov. 5.

My sepsziszéki uzoni *Püinkösti György*, fejmegyei peselneki *Rapolthi Pál* és *Nagy István* nagyfalvi, mind hárman nemes emberek, az ide alább megírt dologban két fél akarattýból fogott bírák, adgyuk bizonyságúl ez levelünket mindeneknek, az kiknek illik, hogy ez jelen való 1655. esztendőben Szent András havának harmadik napján sepsziszéki uzoni tekintetes nemzetes *Béldi Pál* uram ő kegyelme (ki most háromszéki főkirálybíró) intimatiojából mentünk volna *Fejérvármegyében, Barczaságban, Prásmár városában* az mostani fölnagy *Kleöczyen János* úr házához *Kő-utczában*, mely háznak vicinussa ab una *Malom-utcza* és másfelől *Bottfalvi Lukács* háza és ott jövének mi előnkben ugyanaz *prásmári* bíró *Bartos Lőrincz*, nagy(falvi bíró) *Markos Márton* és eskütt főpolgár *Keöncze Keresztes* és *Harangozó János*, száz emberek feje, az megírt *Kleöczyen János* mostani fölnagy és *Molnár Pál* az egész *Prásmár* várossa képében evictiot vévén fel magokra ezen *Prásmár* városa és successori képében megírt *Béldi Pál* uramnak és posteritássinak s legetariussainak is ez ide alább specificált kötéseknek és compositionak felbomolhatatlanúl való örökös megállására és megtartására; hogy az miképen ugyan my általunk találtatták volt meg ezen *prásmári* uraim ez elmúlt napokban város nevével *Béldi Pál* uramat ő kegyelmét, hogy mivel az *Tatrang vize* folyásának elárkolása az arról való contractualis levélnek contitientiaja szerint tekergösen és nem igyenesen lenne, az honnét az vízfolyásnak nagy alkalmatlansága következhetnék jövendőben, engede ő kegyelme az maga hatarából bizonyos darab szegeletes földeket, azon *Tatrang vize* árkanak igyenesebben való elásására és mind *Béldi* uram ő kegyelme azokat az dirib-darab földeket, az melyek *Prásmár* felé szakadnának ez mostani új árok ásás által az ő kegyelme hatarából s mind pe-

dig az *prásmári* határból is az *Béldi* uram ő kegyelme határához kinek-kinek határához legyen perpetualiter incorporalva, az *nyéni* határszélyben az régi *Veszekedő gáttól* fogva, a mint ezen *Tatrang* vize ez mostani új arokásás által ez két felek határit alá ketté hasítya és határozza, mindaddig, az holott az *Tatrang* vize az mély árkában esik be mostan, mely dolognak my általunk engedett is *Béldi* uram ő kegyelme: de e converso ugyan *Béldi* uramnak ő kegyelmének ilyen jóakaratyáért az *prásmári* uraim is arra kötéek magokat, hogy insupra az mely láb-földet adtak az arról való contractualis levélnek tenora szerént ő kegyelmének, annak az végiben alól adának az *prásmáriak* ujonnan egy jó darab szegeletet földet, úgy hogy az is legyen jure perpetuali incorporalva az *nyéni* határhoz és mind *Béldi Pál* uramtól s mind posteritásától s legetariussitól is bírattassék örökösön az szerént, mint magok saját határok; hoc addito, hogy az *Tatrang* vízinek ilyen módon való folyását teljes tehetségek szerint úgy igyekeznek az *prásmári* uraim elvinni és folyásában is megoltalmazni, az miatt az *Béldi* uram ő kegyelme határának kára nem tehet. My annak okáért azután harmadnappal, úgymint quinta die ejusdem mensis Novembris itt *Uzonban Sepsiszékben* ezen *Béldi Pál* úramhoz ő kegyelméhez maga udvarházához bemenvén és ilyen módon való kötéseket az *prásmári* uraiméknak referálván ő kegyelmének, ő kegyelme is ezen contractusnak engede in omnibus punctis et clausulis; nec hoc praetermisso, hogy az mely *nyéni erdőt* az *prásmári* uraiméknak az arról való contractualis levél szerént engedett, azt is, s mind pedig az specificalt víznek mostani elárkolása által az *prásmári* határhoz incorporaltatott földeket, melyek az ő kegyelme határból szakattak ki, jure perpetuali mind maga ő kegyelme, posteritássi és legetariussi is, az *prásmári* uraiméknak és successoraiknak békességesen bírniok megengedi.

Mely feljebb megírt végezésnek es örökös compositionak nagyobb erősségire kötelet is vetének mind *Béldi Pál* uram ő kegyelme maga és posteritássi is legetariussi képében az *prásmári* uraiméknak; az *prásmári* feljebb specificalt contrahens bírák, folnagy és polgárok magok, *Prásmár* várossa és successorok képében *Béldi Pál* uramnak ő kegyelmének, posteritássinak és legetariussinak is, hogy egyik fél az másik felet contra quosvis legitimos impetitores

az specificalt egyik az másiknak adott földeknek, helyeknek és erdőnek birodalmában megoltalmazván, ha melyik fél ezen végezést vel in toto, vel in parte violálná, pars resistens et perseverans per partem non persistentem, vel non perseverantem in poena capitali, id est quinque millium sexcentorum et septuaginta septem florenum hungaricalium summa convincaltatván eo facto; azt éppen, abscessis omnibus juridicis remediis, id est inhibitione, repulsione, contradictione atque quibusvis excogitatis et excogitandis cautelis et remediis non obstantibus, akármi névvel nevezhető jovain, jószágin, marháin, földein és helyein exequáltathassa, vigore saltem praesentium. Mely dolognak örökös és felbomolthatatlan erősségére nekünk mindkét részről kezeket beadván, annak bizonyosságára adtuk mi is ez leve-
lünket fide nostra mediante, magunk keze írása és pecsétí alatt.

Datum in possessione *Uzon* die quinta mensis Novembris, anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto.

Idem qui supra

GEORGIUS PÜNKÖSTI mp.

PAULUS RAPOTI mp.

NAGY ISTVÁN mp.

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)¹⁾

Kivül: 1656 die Octobris az mint az prásmáriak az én határomon egyenesen vitték el az *Tatrag* folyását, az mely árokban hogy megtartják és mindkét felet hogy meg is oltalmazzák, ezen vízfolyás helyiért való darab szegelete is ugyan az kiadták más nagy szélföldeknek szélyivel, abban is hogy megoltalmaznak végzés, etc.

(Eredetije gróf *Béldi Ákos* kolozsmegyei főispán úr tulajdonában.)

1157.

Rákóczi György Csontos György hadnagysága alatt szolgáló Maros-széki lovas puskásokat a havaseli hadjáratban tanúsított hűséges szolgálataik jutalmául lőfökké tesz, azzal a kikötéssel, hogy jó lóval, karddal, hosszú puskával, porral és golyóval felszerelve minden hadjáratra készen álljanak és szükség esetén a lóról leszállva gyalog is harcoljanak. Kelt a Plojest melletti táborban Havasalföldén 1656. jun. 28.

Nos *Georgius Rakoci*, Dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae. dominus, et Siculorum comes. Memoriae

¹⁾ Mindhárom czímeres gyűrűpecsét, a két utóbbin a székely köznemesek által használni szokott czímer: a kivont kardot tartó kar a félholddal.

commendamus tenore praesetium significantes, quibus expedit universis, quod nos cum ad nonnullorum fidelium dominoram consiliariorum nostrorum singularem nobis propterea factam intercessionem; tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis fidelium *Siculorum* nostrorum strennuorum agilium Joannis *Gal*, Joannis *Feier*, Georgii *Demjen*, Casparis *Zekely*, Georgii *Sala*, Blasii *Pete*, Andreae *Siko*, Francisci *Fabjan*, Joannis *Siko*, Stephani *Nagy* de *Panit*; Thomae et Balthasaris *Erdeo*, Petri *Imre*, Stephani *Kár*, Gregorii *Horvath*, Georgii *Dusa*, Petri *Fazekas*, Blasii *Kis*, Joannis *Deak*, Jacobi *Marton* de *Fele*; Joannis et Stephani *Nagy*, Michaelis *Zász* de *Czavas*; Petri *Zabo*, Martini *Kerekes*, Martini *Zegye* de *Galambod*; Jacobi *Mak*, Michaelis *Zász* de *Udvarfalva*; Stephani et Joannis *Incze*, Joannis *Filep*, Martini *Barat* de *Nanzanfalva*; Joannis et Andreae *Csész*, Petri *Kovács*, Stephani *Kenyeres*, Martini *Kőműves*, Georgii *Gazda* de *Bozed*; Michaelis *Dallyai*, Georgii *Oláh* de *Kövesd*; Bartholomaei *Izlai*, Martini *Bend*, Nicolai *Kobok*, Stephani *Solyom*, Petri *Galffi*, Stephani et Georgii *Bota*, Petri *Zekely*, Valentini *Turkoly*, Gregorii *Györffi*, Thomae *Zász*, Stephani *Vajna* de *Zabed*; Georgii *Korczomaros*, Francisci *Horvath*, Stephani *Dusa*, Georgii *Buos*, Gregorii *Barany* de *Samsond*; Andreae *Göcz*, Georgii et Petri *Barta*, Nicolai *Fabjan*, Caspari *Zongor*, Stephani *Kovacs*, Joannis et Stephani *Balas*, Blasii *Zekely*, Joannis *Varga*, Stephani *Göcz* de *Kölpenj*; Joannis et Petri *Kis*, Ladíslai *Mészáros*, Michaelis *Faluvégi*, Laurentii *Dallyai*, Pauli *Magyart*, Michaelis *Helmeecz*, Valentini *Borka*, Andreae *Kolosi* de *Mezőmadaras*; Stephani *Pap*, Andreae *Sebestyén*, Petri *Gergely*, Georgii *Toth*, Joannis *Molnár*, Joannis *Ponta*, Joannis *Paztor*, Francisci *Sebestyén*, Stephani *Nagy*, Georgii *Varga*, Francisci *Soos*, Francisci *Szasz* de *Band*; Petri et Stephani *Koronka*, Stephani et Blasii *Galffi*, Stephani *Gagyi*, Stephani *Kis* de *Czith Zent Ivan*; Georgii *Beke*, Georgii *Markos*, Gregorii *Petheo* de *Nyaradtó*; in sede *Siculicali Maros*, et sub ductoratu egregii Georgii *Czontos* existente commorantes *equitum sclopetariorum*, quae ipsi tam praedecessoribus nostris Transilvaniae primipilus, quam etiam nobis et regno huic nostro in omnibus occasionibus rerumque et temporum vicissitudinibus, praesertim vero in proxima expeditione nostra Transalpiniensi, propitio divino numine, contra rebelles regni illius feliciter

suscepta, et cum profligatione illorum laudabiliter peracta, fideliter et ausu martiali exhibuerunt et impenderunt, ac imposterum quoque exhibituros et impensuros sese pollicentur: eosdem igitur ac per ipsos filios suos iam natos et imposterum Dei beneficio nascituros, ex speciali gratia et potestatis nostrae principalis plenitudine numero reliquorum libertinorum *Siculorum*, in quo nati sunt et hactenus extiterunt, clementer eximendos, ac in coetum et numerum verorum natorum et indubitatorum *Primipilorum Siculorum* annumerandos, aggregandos, cooptandos et adscribendos duximus; prout eximimus, annumeramus, aggregamus, cooptamus et adscribimus praesentium per vigorem; decernentes expresse, ut a modo deinceps successivis semper temporibus iidem *equites nostri Pixidarii*, haeredesque et posteritates ipsorum universi pro veris et indubitatis *Primipilis* habeantur et reputentur, omnibusque et singulis iis honoribus, gratiis, privilegiis, indultis, libertatibus, immunitatibus et praerogativis, quibus caeteri veri, nati, et indubitati *Primipili Siculi*, quomodocunque de jure et ab antiqua consuetudine utuntur, fruuntur, et gaudent, perpetuo uti, frui, et gaudere valeant atque possint; ita tamen ut iidem Joannes *Gál* stb. (a *nevek mint fennebb még egyszer egyenként elősorolva*) haeredesque et posteritates ipsorum universi bonis equis, frameis, sclopetis longis, pulveribus ac globis sufficientibus bene instructi, omnibusque bellicis expeditionibus tam generalibus, quam partialibus pro necessitate suscipiendis regni, ad mandata nostra, successorumque nostrorum semper interesse, *et si res postulaverit equis descendere, et more peditum fidelem patriae operam navare debeant et sint astricti* in cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes litteras nostras pendentis et authentici sigilli nostri munimine roboratas, memoratis equitibus nostris pixidariis primipilis eorumque haeredibus universis gratiose dandas duximus et concedendas.

Datum in castris nostris Transalpinensibus ad oppidum Ploest locatis, die vigesima octava mensis Junii, anno domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto.

GEORGIUS RAKOCZY mp

(P. H.)

Az oklevél felhajtott szegélyén: 1656 die 5 Maji exhibitae sunt praesentes celsissimi domini domini principis Transsylvaniae primipi-

lares nominibus introscriptorum coram facie sedis iudiciariae et lectae, proclamatae, publicataeque sunt, nemine contradicente.

JOANNES KENDJ

jur. notarius sedis Siculicalis *Marus* mp.

(Eredetije, pergamenen, melyről a függő pecsét hiányzik, jelenleg a *Barabási-család levelesládájában Szabédon*, Maros-Torda vármegyében.)

1158.

Az alsó-csernátoni Bernáld és Damakos, továbbá a Lázár és Kálnoky családok leszármazására és rokonai összeköttetésére vonatkozó adatok egy tanúkihallgatás szerint, 1656. sept. 8.

Kálnoki Mihályné asszonyom bizonyági Rákossi Péter és András ellen.

1. Testis. *Pusztá, András* colonus relictæ quondam gen. dom. *Francisci Bernáld* annorum 75 juratus fassus fatetur: Én ösmertem *Bernáld Márton*, azt is tudom, hogy *Bernáld Máté* fia volt *Bernáld Márton*; azt is tudom, hogy az néhai *Bernáld Ferencz* *Bernáld Márton* fia vala s ennek az néhai *Bernáld Ferencznek* fia ez mostani *Bernáld Ferencz*. *Bernáld Márton* és *Bernáld Miklós* egyek voltak s *Lázár Farkasné*nek leánya vala *Damakos Istvánné* asszonyom, *Lázár Judit* asszony. Azt is tudom, hogy az néhai *Bernáld Ferencz* részibe vérségibe adá ezt az felső udvarházat cserébe az alsóért, minden hozzá tartozandókkal együtt. Azt is tudom, hogy az udvarházaknak cserélésekor úgy végezének, hogy ha valamelyik elad az jószágban, az másik fél pénze után magához válthassa.

2. Testis *Patak István* primipilus de *Alsó-Csernathon*, annorum 70 jur. fass.: Tudom azt, hogy *Bernáld Clara* néhai *Lázár Farkas* felesége vala s annak leánya vala *Damokos Istvánné* asszonyom, *Lázár Judit* asszony. Azt is tudom, hogy az néhai *Bernáld Ferencz* abból az alsó udvarházból ezzel az felsővel elégíté ki *Damokos Istvánné* asszonyomat, *Lázár Judit* asszonyt, minden hozzá tartozandókkal egyetemben. Azt is tudom, hogy az néhai *Bernáld Ferencz Rákossi Demeternek* azt az jószágot, az mellyen az *Rákossi* fiak laknak, száz forinton, egy *szőnyegen*, egy köből búzán, egy sajton adta vala, én akkor ott voltam, és egy tömlőn.

3. Testis. *Molnár Jánosné Senior Anna*. Én ismertem Bernáld Márton, tudom azt is, hogy az néhai Bernáld Ferencz annak az fia. Azt is tudom, hogy Lázár Farkasné Bernáld Clara asszony.

Anno 1656 die 8. Septembris.

Deliberatum: Az Kálnoki Mihályné asszonyom beadott levelei párja adatnak Rákossi Péternek és Andrásnak az genealogia felől, az mint doceálni akar ő kglme. Csak in ea parte exhibuit litteras numero 6. *Imecs Mátyás* uram az felesége plenipotentiarusa, *Damokos Ilona* asszony képibe, Orbai-széki imecsfalvi, ingeral ez causaba, nemzetes *Kálnoki Mihályné* asszonyom ő kglme, *Damokos Kata* asszony, mely per Demetrium Szaniszló, mivel az néhai atyja *Damokos Pál* uram, ki lakott Kézdi-székben *Alsó-Csernátonban* egy testvér volt, az domina actrixszal s feleségemet is úgy concernal az peres bonum, mint ő kegyelmit, ha mit ő kglme költött és költ, kész leszek részem szerint refundálnom, együtt akarom ő kglmével keresni.

Deliberatum: Stal az Imecs Mattias uram ingessioja.

(Másolata a Székely N. Múzeumban S.-Szt.-Györgyön, az V. kötetben 989. és 995. sz. a. közölt Bernáld-levelekkel együtt.)¹⁾

1159.

A nemesség ellen izgató Gall Ferencz pere Szent-Simonon 1657. jul. 15.

Gall Ferencz Bocskor András jobbágya ellen egy tanú ezt vallja: „Mikor az mi kglk asszonyunk és ifjú urunk ő ngok nevek alatt hit-tanak vala az *szt.-mártoni* bíró *Kedves Pál* házához eskünni, az én házamtól — vallja csík-széki csekefalvi *Varga Mihály*, Uzoni *Béldi Pál* jobbágya — az útczára kijövék, találám ezt a detentus *Gall Ferenczet*, én kérdém, hogy valjon miért esketnek most? monda G. F., hogy most azért (salvo honore), hogy félnek az nemes emberek az

¹⁾ Ugyanazon íven másolatban:

1574. *Bardócz Imre* és *Fekete Péter* elosztják a *Bernáld-féle* csernátoni földeket. Kelt *Csernátonban* pünkösöd után való szerdán a. d. 1574.

1589. *Bernáld János* és *Bernáld Klára* *Lázár Farkasné* közt kötött egyezés a szilágymegyei és kézdi-széki birtokokról. Kelt *Petenyefalván* feria 4.-ta in festo b. Emerici ducis a. d. 1589.

(A Székely N. Múz. 51/889. sz. a.)

esse lélek kurvák; egy kés vala az keziben s azt ugyan jól fogá az kését s monda, hogy ha az Isten adná, hogy az mostani háborúságban valami lenne, azt az kését az nemes emberek fejtől nem kímélné, mert nekem volnának több legényim s társaim, kik mellém állanak“.

Más tanú ezt vallja: „Azt, mondom, hogy félnek az nemes emberek, de egy néhányban megkeveri az láncsát, ha valami léssen“.

Más tanú: „Ugy verné az kését az nemes emberek fejiben, mint az ebnek“.

Levata causa in *Csatószegeh* die 25. Aug. 1657.

Deliberatum: Mivel lucide constal három ember fassiojából, hogy *Gall Ferencz* azt mondom, hogy az nemes embereket az esse lélek fiaikat, mint az ebeket, úgy verné által az késsel, sok társai is lennének: ideo az törvénynek az tetszett, hogy *megkaróztassék* érette juxta merita tanquam malefactor et persecutor nobilium.

Appellat I.(ncattus), de mivel az deliberatoria be nem jöve az I.(ncattus), hanem aufugeala, ideo non tenet.

(*Csík vármegye Itrában.*)

1160.

Székelj Mózes levele anyjához, hogy a tatár rabságból igyekezzenek őt kiváltani. Kelt Szmil (t. i. Izmail) városában 1657. egy »pénteken.«

Rabi állapotom szerint való méltatlan szolgálatom ajánlása után Istentől még is bőséges áldásokat kívánok kegyelmedre terjedni hozzátartozandó szerelmeseivel együtt és ő felsége minden véletlen szerencsétlenségtől szent fiáért oltalmazza fejenkint kegyelmeteket.

Keserves fohászodással, szomorú jajszóval, egymást érő sohajításaimmal és szemeimből sűrűen lecsepegő könyveimmel egy néhány szókkal megírt levelemmel még is akarám kegyelmedet szerelmes anyám látogatni. Írtam más levelemben is szerencsétlen sorsban levő állapotomat, melyben mennyi rettenetes kínokat kell szenvednem, csak a jó Isten tudja, de mégis mindannyi nyomorúságomban is ő felsége buzgó imádságomat meghallgatván, zúgolódás nélkül való tűrésre, szenvedésre erőt szolgáltatván, csendes elmét adott, kiért áldassék, dicsértessék örökké szent neve. Mégis azért reménkedem Istenért szerelmes anyám kegyelmeteknek, most

hamarjában igyekezze az sanczomat, úgymint kétszázötven tallérokat megszerzeni, mert ha minden felől érkeznek az rabok levelei oda be, sokkal nehezebben szerezhetni meg. Az ládában amaz tehelyforma kés-olló-tartó hüvelyben a mi költség vagyon s tallér is egy néhány, vegye ki; azonkívül a mi pénz vagyon, váltson tallért vele Brassóban a görögök között, ha lehetséges török tallért; az kardomat, köntösömet és minden marhámát, a mim testig, lelkig leszen, s részem szerint való jószágocskámat is adjon el, s a hol mi adóságom leszen, azt is mind felszedegesse mindaddig, míg kitöltheti kegyelmeitek. Szerelmes öcsém, *Székely Boldizsár*, tégedet is Istenért kérlek, mutasd meg most igaz atyafiságodat: a mi pénzed leszen, add ide költsön, válts tallért vele; tudom *Bassa* uram szénafű vagy szántóföldre ad vagy száz tallért, van Istenemben annyi bizodalomom, hogy csak innen szabadulhassak, rövid időn kiválthatom. *Kálnoki Istvánné* asszonyomat, *Nemes Tamásné* asszonyomat és többeket, az kiket gondolhat kegyelmeitek, találja meg, mindaddig fáradozván, míg a summát kitöltheti. Szerelmes kis hugom *Kata*, adja Isten, még csak egyszer láthassalak, édes nénimmal és hugaimmal együtt ebben az életben. Téged ... [leszakadva a sor eleje] ... kegyelmeitek mentül hamarább igyekezze ... [Itt a levélből egy rész hiányzik. A levél másik oldalán:] ... öcsém bárcsak kettőt, ha pedig nem lehet, az Istenért kérem kegyelmeitek édes anyám és szerelmes öcsém, minden marhátoktól váljatok meg inkább s még se hagyjatok, mert csak ez levelemre várnak választ, menten alávisznek az *Fekete tengerre*. Az régi mester *János deák* és az mostani is az új predikátor urammal ő kegyelmével együtt, ha mit fáradnak és mi segítséggel lesznek, mivel tudom, hogy igen segítelen állapottal kegyelmeitek, Isten fizeti meg s én is innen megszabadítván, megszolgalom ő kegyelmeknek. Utilevet végy édes öcsém, hacsak *Bassa* uramtól is, ha pedig *Havasalföldében* jucz, *Mikes Kelemen* uram szerez az vajdától útilevet. Ha ugyan szerit nem tehetné kegyelmeitek addig, míg ez az ember oda be mulat, Istenért kérem kegyelmeitek, a nélkül ne bocsássa, vagy tartóztassa addig, míg megszerezheti, mert oly erős fogságban vagyok, hogy az vas csaknem rontja el az lábaimat, az nélkül is tudja kegyelmeitek, mily gyöngék az *szárain*,¹⁾ ottan-ottan kisebesednek, csak úgy vagyok,

¹⁾ T. i. lábszárai.

hogy jobb volna holtom, sem mint éltem, de meg sem halhatok, noha bizony valóban betegeskedem. *Losonczy bátyám* uram s *Horvát János* öcsém kiváltásokra is igyekezzenek tallért szerzeni, mert mind addig s addig tudakozom, míg ő kegyelmek felől is rövid nap bizonyost írok, mert ha hamarság megszerezhetné kegyelmek sanczomat s szabadúlhatnék, magam felkeresném szegény atyám-fiait. Ezekután tartsa meg Isten kegyelmeteket és engedje még valaha látnom ebben az életben is kegyelmeteket jó egészségben.

Írtam az Duna mellett Havasalföld és Moldva széljében *Szmail* nevű török városban, pénteken, 1657. esztendőben.

Kegyelmed édes fia

SZÉKELY MÓZES

Karamanni Memhet és Szmail Alai(így!) bassák rabja mp.

Inkább szerelmes anyám ezüst marháit is vesse zálogban, valamint valahogy teheti szerét, csak legyen hova hamarébb.

A levél margóján a levél elszakítása következtében két csonka, sor:

... kegyelmeknek, most ne hagyjon ide veszнем, mert ezután sem nekem az kegyelmeknek való írásban nem leszén módunk. Isten kegyelmekkel és adja, ha ebben nem is, az boldog ... (Eredetije a *Székely Nemz. Múzeumban* 312. sz. a.)

1161.

Szmail Ali basa szabadon bocsátja Daczó Lászlót és Székely Mózeset a törökfogságból, Imecs Mátyással és István deákkal együtt. Kelt Izmailban (a Duna mellett) 1657. okt. 4.

Én *Szmail Ali* bassa Cselebi, *Szmail* nevű török városban lakó, adom tuttára mindeneknek, az kiknek illik, ez levelem látóknak, quod in anno praesenti 1657. die 4 mensis Octobris bocsátám ki rabságom alól sepsi-szentgyörgyi *Daczó Ferenczet* és Rhety *Székely Móseset* Moldvában *Galacson* lakó *Nicola* nevű olá házánál, mindketten sanczokat magok fizetvén meg; úgymint *Daczó Ferencz* háromszázhatvankét imperiális tallérokat és *Székely Móses* kétszáz-tizenhét imperialis tallérokat, és noha sanczok több volt, harmincz három három (így !) tallérokkal, mert *Daczó Ferencznek* sancza volt négyszáz imperialis tallér, *Székely Mósesnek* kétszázötven impe-

rialis tallér, de én az egész sanczokból tempore solutionis engedtem ki jóakaratomból az fellyebb megírt harminczhárom három tallérokat, edgik edgik részéről, mely elengedett pénz teszen in summa talleros imperiales nro 66. Az többit paratis in pecuniis az fellyebb megírt napon, helylen és mód szerint magok megadák, és mivel ugyan Szmilban magam házamnál akarván rabságom alól őket, *Imecz Mátyással* együtt és egy *István Deák* nevű ifjú legénynyel, ugyan én rabaimmal együtt négyen megszabadítani és kiváltani egy *bolgárszegi*¹⁾ *Lincze Sztójka* nevű ember, a ki megalkuván velem és *Karamanne Memhet* bassával, kinek én most itt ez dologba plenipatentiariussa vagyok, megírt *István Deákért*, *Székely Mózes* és *Daczó Ferencz* rabaim löttenek volt kezesek ketten ötven imperialis talléroki, melynek otthon való megfizetésére obligáltak volt is magokat reversalisok által *Lincze Sztójkanak*, de mivel az megírt két rabomnak attyokfiai sanczokkal beérkezvén *Galaczra*, az *István Deákért* való kezesség róllok leszalla és az fellyebb megírt mód szerint sanczokat is magok fizetvén meg, melyet levalék töllök az nekik elengedett 66 tallérok héjával paratis pecuniis és így az *Lincze Sztójkanak* adott pecsétetlen reversalis levelek ez két rabom részéről sopialtaték. Melynek erősségére és nagyobb bizonyágára attam ez pecsétem és kezem írása alatt való levelemet, ilyen becsületes nemes emberek előtt, fide mea mediante, úgymint (nagyborosnyai *Bede András*¹⁾ köröspataki *Káinoki Farkas*, sepsi-szt.-györgyi *Kovács Bálint* és Fejérvármegyében Alsó-Valálban lakó *Benkő János* uramék előtt, az dologban ő kegyelmeket megbírálván, ennek nagyobb bizonyágára és erősségére ő kegyelmek is megírt bírák uraim ez jelen való levelemre kezek írását és pecséteteket vetvén, fide mediante confirmálták. Datum et actum anno die et loco praenotatis.

(Ali basa tugarája.)

KÁLNOKI FARKAS mp. (p. h.)

JOANNES BENKŐ mp. (p. h.)

KOVÁCS BÁLÉNT mp. (p. h.)

(Eredetije a *Székely Nemz. Múzeumban* 836. sz. a.)

¹⁾ Brassó külvárosa: Bolgárszeg.

¹⁾ A zárjelbe foglalt kihúzva.

1162.

Özv. *Székely Boldizsárné Kozma Anna, tatár rabságban lévő fia Székely Bálint kiváltására, Donát Páltól Teleken (Orbai-székben) kölcsön vesz 65 aranyat, 200 Öreg tallért és 70 szeges tallért és azok fejében zálogba adja hat ház jobbágyát Szárazpatakon Fehérvármegyében. Kelt Szörcsén 1657. okt. 20.*

Mű, kik ez itt alatt megírt dologban közül fogott bírák kik vagyunk, úgymint *Daniel Mihály* pap mostan *Orbai-székben Szörcsén* lakó praedicator és *Dónát Benedek* ugyan *Orbai-székben Szörcsén* lakó nemes személy, adjuk emlékezetre mindeneknek, az kiknek illik, tenore praesentium in hoc anno praesenti 1657. die 20 Octobris, hogy jövének mű előnkben ilyen böcsületes személyek, ab una parte nemzetes *Donát Pál* uram ő kegyelme, *Orbai-székben Teleken* lakó, ab altera vero parte néhai nemzetes *Székely Boldizsár* uramnak elmaradt özvegye *Kozma Annasszony* és tőnek ő kegyelmek mű előttünk ilyen compositiot, hogy kére az megírt nemzetes *Székely Boldizsárné* asszonyom az ő kegyelme fia, úgymint nemzetes *Székely Bálint* uram *tatárok rabságából való megszabadulásának sarczába* bizonyos számú aranyat és tallérokat *Donát Pál* uramtól; ada *Donát Pál* uram ő kegyelme is *Székely Boldizsárné* asszonyomnak hatvanöt aranyat, öreg tallért kétszázat, szeges tallért hetvent; az mely megírt summáért, aranyakért, tallérokért ada az megírt nemzetes *Székely Boldizsárné* asszonyom *Kozma Annasszony* nemzetes *Donát Pál* uramnak hat ház számú jobbágyokat, kik vadnak és laknak *Fehérvármegyében Száraz-Patakon*, kiknek nevek ezek: *Kovács András*, *Bartok György*, *Kovács, János*, *György Balázs*, *György Tamás* és *Bíró Gergely*. Adá penig ezeket *Székely Boldizsárné* asszonyom cselédjekkel, jószágok és örökségekkel együtt minden azokhoz tartozandó pertinentiákkal együtt mind falun, erdön, mezőn, az melyek vadnak az megírt *Fehérvármegyében Szárazpatakon* és annak határiban; ugyanazon *Szárazpatakon* vagyon két pusztá örökség is, melyet *Szabó Gergely* és *Kovács Pál* helyinek hínak, vagyon egy darab szénafü hely is *Pataktőn Kozma István* uram vicinimába: ezeket is az jobbágyokkal együtt adá *Székely Boldizsárné* asszonyom *Donát Pál* uramnak az feljel megírt summáért szalagon (t. i. zálogon); hogy valamikor vagy maga *Székely Boldizsárné*

asszonyom, avagy posteritási letehetik az feljel megírt summát, aranyakat, tallérokat, *Donát Pál* uram is minden törvény nélkül ki tartozzék bocsátani az megírt jobbágyokat, örökségeket és szénafűt. Így is lőn az compositio, hogy se *Székely Boldizsárné* asszonyom ő kegyelme, se posteritási, se másoknak, se mások pénzei meg ne válthassák, hanem magok pénzekkel s magok számára váltásák meg az jobbágyokat, örökségeket és szénafűt. Így is lőn az compositio, hogy ha *Székely Boldizsárné* asszonyom, avagy posteritási az summának szerit tehetik, ha az aranyakért aranyakat nem adhatnak, tallérokat is elvegyen az aranyakért *Donát Pál* uram ő kegyelme.

Ez compositiot mű feljel megírt bírák hallván, az mű hűtünk szerént íratuk meg az feljel megírt napon és esztendőben ugyan *Orbai-székben Szörcsén* az praedicator házánál, melyet szokott pecsétünkkel meg is erősítettünk.

(P. H.)

(P. H.)

(Eredetije *nálam.*)

1163.

A tatár rabságban lévő uzoni Béli Pál felesége tiltakozása, a Csík-kozmási cserje tilalmazása és másoknak adása ellen. Kelt Csík-Szent-Simonon 1658. márcz. 24.

Az tekéntetes és nemzetes uzoni Béli Pálné asszonyom solennis protestatiója az kozmási megye ellen, az mint az Kozmás felé befüggő cserét feltiltották.

Alcsík-széki böcsületes jóakaró tiszt uraim, kegyelmetek előtt s az egész szék előtt solenniter protestálok, hogy az mint az *Kozmás* felé befüggő cserének nímellik részit az *kozmási megye* felfogta és tiltotta, nímellik részit másoknak adta, az én édes uramnak keserves rabságban létiben, honn nem létiben, mivel az én édes uram is kozmási patronus és ott való derekasabb portionatus ember, semmiképpen annak az megye cselekedetinek nem animálok, sőt mind kgték előtt, mind az egész szék előtt, mind az édes uram s mind magam és gyermekim képiben az ellen contradicálok és ellenzem kegyelmetek előtt; s mindaddég is meg nem engedem, vala-

mig Isten az uramat meghozza, mert hon nem létiben nem is cselekedhette volna az megye azt az felfogást. Isten megszabadítván az szegény édes uramat, ő kegyelmivel együtt az mit az megye cselekszik egy értelemből, azután azt nem ellenzem, de addég bírassék azon szabadsággal, mint addég bíratott; sőt levelet is addég rólla senki se ne írjon, se ne adjon, azt kívánom; melyről mégis igen solenniter protestálok és contradicálok. Mely protestatióm és contradictiomot azt kívánom az nemes szék protocullumjába írja be notarius uram ő kegyelme.

Más írással: Exhibitae et ad verbum pronuntiatae in facie sedriae die 15. Junii 1658. in Sz.-Simon.

Az mint in his protestál és contradicál nemzetes *Béldi Pálné* asszonyom ő kegyelme *Kozmás megyéje* ellen az felfogott csere dolgában: protestál *Kozmás megyéje* is, hogy habita occasione saluum legyen az contradictiora reá szólítani; de azon helynek birodalmában, mint most vagyon, akarnak lenni, s kiknek mit adtak: az is az szerént stáljon, arra rendelt bírák is provideáljanak s officiomnak is megfeleljenek.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1164.

II. Rákóczy György ábrámfalvi Ugron Andrásnak zálogba adja Oláhfalut. Gyulafehérvárt kelt 1658. ápr. 12.

(Kivonatban:)

II. Rákóczy György ábrámfalvi Ugron Andrásnak és utódainak adományozza a Fehérmegyében levő Oláh-Ujfalu határához tartozó birtokot összes hozzátartozó javaival együtt. Ugron András e birtokért, melyet állhatatos hűsége és becsületessége jutalmául nyert, köteles a fejedelemnek 300 magyar forintot fizetni, mely összeg visszafizetése esetén azonban úgy Ugron András, mint utódai tartoznak a fent megnevezett birtokot a fejedelemnek visszabocsátani.

Kelt Gyula-Fehérvárt, 1658. évi április 12.

(Latin eredetije *Ugron István* tifliszi consul úr birtokában.)

1165.

*Mikes Kelemen levele szárhegyi Lázár Istvánhoz, Csik-, Gyergyó és Ká-
szon-székek főkapitányához, melyben Stefán vajda szerencsétlenségéről,
a budai vezérbasával való harczról, Arad bevételéről stb. ad hirt. Kelt
Zajzonban, 1658. jul. 15.*

Kegyelmednek ajánlom szolgálatomat és Istentől szerencsés
életet szeretettel együtt szívből kívánom.

Nekem írott kegyelmed levelét nagy becsülettel vöttem, immár
uram az *Stephán* Vajda szerencsétlensége megvayon, Isten mire
adja, ő szent felsége tudja; bizony dolog uram, hogy nem kell vala
bébocsátani, vagy ha elbocsáták, másképen provideálnak fölöle.
Hála Istennek, uram, az mi kegyelmes urunk ő nagysága igen győ-
zedelmesen járt, mert az múlt szombaton múlt egy hete, hogy az
budai vezérrel szemben megharczolt ő nagysága, minden lövő
szerszámát megnyerte, és *Aradot* is megvette, elégette, hányatta, és
lövő szerszámát elhozatta. Isten ő szent felsége továbbra is mire
adja, bölcs tanácsában vayon. Immár uram az ellenség hozzánk
minden nap közelít, valamint adja Isten, hogy resistálhassunk. Ke-
gyelmednek, mint jóakaró uramnak megszolgálom, hogy az hitván
szekeres lovaimnak ígér helyet, én is uram az pásztornak igen jól
megfizetem. Kegyelmed is nekem jó akaró szolgájának s atyjafiának
poroncsoljon, az míg élek, kegyelmednek tiszta szívvel szolgálni kész
vayok. Sokáig éltesse Isten kegyelmedet jó egészségben.

1658
jul. 6.

Zajzon, 1658. 15. Julii.

Kegyelmednek jó akaró atyafias szolgája
szeretettel szolgál
MIKES KELEMEN m. p.

*Külczim: Generoso domino Stephano Lázár de Szárhegy, trium
sedium Siculicalium Csik, Giergio et Kaszon capitaneo, etc. Domino
et fratri contidentissimo.*

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, Mike Sándor gyűjteményében. VII.
kötet. 40. sz.)

ret möge werden, dasz er mit dieszer gestalt ihn wenigen tagen dasz ganze landt für sich nehmen vnndt funditus verderben vnndt verwüsten wirdt, wie mir denn für dieszmall eur namhaft fursichtig weisheit bericht thun wollen, dasz ganzes *Burzelandt* vnndt *Haromszek* in brant gesteckt vnndt durchsz feir verhöret worden vnndt um auch ihm oberlandt zu brennen vnndt morden angefangen, wie denn den 22. vnndt 23. praesentis *Sommerburg*, *Streitfort*, *Kattendorff* vnndt *Hameroden* auszerhalb den Vestungen ihn grundt verbrennet worden vnndt um zu nechst an unszeren stuell (wo gott nicht verhieten wirdt) langen werden, welches mir uns alle stunden befürchten. Mir haben allerley mittel versucht, dasz mir von *Cronen* her etwas vernehmen, mögten, wie es dero stadt abgangen sey vnndt auch zugleich der fayndt beschaffenheit etwas zu erforschen, kennen aber bisz dato, weil die pasz allenthalben versperet sein, nichts gewiszes vernehmen welches vnsz zu wissen hoch zu nohten were, insonderheit, ob der fayndt mit ihn reden vnndt tractieren liesz, oder wie esz beschaffen sey, damit wenn es pfall uns gebühren möge, uns dahin accomodieren mögten. Mir haben zwar auch ieczunder einen heimlichen bohten zu fusz dahin geschickt, kompt aber bisz dato rüch, ihm pfall dero wegen eur namhaft fursichtig Weisheit von dem feindt vnndt *Cronen* stadt etwas kuntschafft hat, bitten mir zum freundligsten, weil es zu nechst an uns ist, eur namhaft fursichtig Weisheit wollen uns vnbeschwert solches wissen laszen, tela enim praevisa minus feriunt, dasz mir durch solche wizenschafft auch vnszer heil vnndt bleiben ihn acht nehmen mögen. Ess sollen eur namhaft fursichtig Weisheit weiter wissen, dasz mir von *Reps* her vernohmen, dasz der feindt den 24. praesentis den raub des viehsz zusammen treiben laszen auff *Cronen* zu vnndt auch dannen weiter zum landt hinaus, wie man erachten kennen, sollen derselben feindt numero 7000 gewesen sein, wehe ihm selben zuech an *Cron Stadt* sollen gesetzet haben vnndt soll groszes geschosz gehört sein worden. Wie es aber abgangen sey, kennen mir nicht wissen. Item wurde dieszer tagen gesagt, alsz wenn ihr fürstliche gnaden etwas volck auff den *Georgeny* zu schicken solte, welches mir selbst erkündigen laszen, ist aber ihn der wahrheit nichts daran, der Herr *Haller Gabor* ist zwar willens etwas volck beysammen zu bringen, damit vielleicht

den vortrapen vnndt brenneren etwas widerstandt gethan möge werden, gehet aber schlecht für sich, wie mir dem auch etwas beystandt zu thun willens sein, so weit mir weiter requiriret werden; mir müssen vns wunderen, dasz der Adel so ganz still ist, vnndt nicht auff mittel gedenden, wie entweder dem faindt widerstandt zu thun sey, oder aber dem landt mit abfertigung der herrn legaten, weil sie hefftig solicitirt werden, geholffen möge, wie mir denn auch nicht wissen kennen, ob dieselbige verreiszet sein oder nicht, dieszer eur namhaft fursichtig weisheit auch zu vemelden, haben mir auch nicht vnterlassen wollen, class der herr *Bethlen Janos* gestriges tages zu vns eingekehret anzeigendt, dass der herr *Petki Istvan* sich gerüstet gehabt mit zimligen volck ausz *Czik* sich ihn der *Haromszek* an die faindt vnndt brenner, so er schon verspiet gehabt, zu setzen, weren ihm aber vnterszdessen ausz der Moldawe von Komanfalua brieff kommen, dasz er ihn gutter wagt vnndt bereitschafft sein solte, denn der Tatarham mit groszer macht ihn der Moldaer ankommen vnndt seinen zuch auf *Czik* zu nehmen würde, wie den von neyem grosze furcht vntter die *Zeckell* kommen. Gott der allmachtige weis wasz weiter darausz werden wirdt, wo vns derselbe nicht ausz sonderligen genaden schutzen vnndt behütten wirdt, welchen mir für dieszmall eur namhaft fursichtig Weisheit ihn seinen gnadigen schutz vnndt schirem empfehlen thun.

Datum *Segesvar*, die 26. Augusti, anno 1658.

Generosae prudentis ac circuspeetae Dominationis vestrae

amici benevoli

Consul regius ac sedis iudiciariae ceterique iurati cives
civitatis *Segesvariensis*.

Külczim: Generoso prudentibus ac circumspectis dominis magistro civium regio ac sedis iudiciariae, ceterisque iuratis civibus civitatis *Cibiniensis* etc. dominis amicis nobis observandissimis honorandissimis.

(Eredetije a n.-szebeni ltrban. 732. sz. a.)

1168.

Goldschmied Mihály brassai bíró Segesvár városát értesíti a török-tatár, oláh, moldvai és kozák hadak dúlásáról, pusztításáról a Barczaságon, kéri hogy a foglyokat, ha hozzájok érnek, szabadítsák ki, mint a hogy ők kiváltották a székely gyermekeket. Kelt Brassón 1658. aug. 27.

Amplissime, prudens ac circumspecte domine mihi observandissime! Salutem servitiorumque meorum paratissimam commendationem.

Eur namhafft weisheit schreiben habe ich entpfangen, mit viellen worten dürff ich der zeit wegen nicht schreiben, denn es ist unmöglich ausszusagen, wasz vnsern armen district widerfahren ist. Rechtschaffen hat man die zerstöhrung der stadt Jerusalem allhier mit vns gespiellet, denn ein einzig gemain ist vnversehret nicht geblieben, sindt alle inn den grund abgebrant. Insonderheit aber haben sie die arme gemain *Weidenbach* vnndt auch dasz schlosz verdecket. Die arme leut so inn dem schlöszchen gewesen, sindt alle gefangen, viel nidergehawen vnnd unausprechlichen iammer czugerichtet, zwar sie geben die arme leutt, so noch bey leben sindt zu lösen, es werden aber sehr viell auch in dasz ewig gefängnisz gerathen, wollen demnach eur fürsichtige weisheit zum höchsten gebetten sein woferen solche arme gefangenen dahinnen kommen mögten. Wollen sie dieselbigen nicht lassen, *wie wir mitt der armer Zekelln Kinder haben gethan*. Betreffend der völker annzahll ist sehr viell. Der *Tatar ham, Szilsztray bassa, Moldauer vnnd Bläschländer wajwoden* sind alle persöhnlig vorhanden mit allen ihren volkern, *Kozzaken* sind auch auff numero 3000. Nachdem sie die dörffer verbrennen, bestürmen sie zwar die schlöszer, aber sie gehen compositionen ein, besonders aber wenn man allen den bestimbtten obersten mit ehren bevor kompt vnndt sie verehret. Vnsz ist bisz diese zeit (gott lob) vnser vorstadt mitt der stadt geblieben, aber es hat ein sehr groszes gekostet, vnd sind wir allgestaldt erschöpft, dasz wir inn hundert jahren, wenna möglich wehre so lang zu leben, nicht werden zu recht kommen. Wir traben vnsern hauptmann neben sie zum pfand geben müsen vnd patentschreiben gemacht, welche sie allenthalben unserer universität vnterseszenen auffweisen werden, worzu sich denn auch eur namhafft weisheit werden wiszen zu accomodieren. Im übrigen-

seyen eur namhfft weisheit gottes schutz empfohlen, der helff ihnen ausz allen nöthen.

Datum *Coronae*, die 27. Augusti anno domini 1658.
Amplissimae prudentis ac circumspectae Dominationis vestrae
amicus ad serviendum paratus
MICHAEL GOLDSCHMIDT iudex Coronensis.

Külczím: Croner brieff an die *Segesvarienses*, zeigen an die grosze Verwüstung durcn die Tarter in *Burzlandt* vnnndt neherter orter. 1658.

(Egykorú másolata a *n.-szebeni ltárban* 734. sz. a.)

1169.

Barcsay Ákos fejedelem Háromszék tiszteinek meghagyja, hogy a kézdivásárhelyieket zabolázzák meg a szomszédos Oroszfallu határa, dúlásától. Kelt Segesvárt, 1658. december 13.

Acratius Bartsay, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris generosis, egregiis et nobilibus, agilibus, capitaneo et regio judici supremo, vicejudicibusque regiis, ac caeteris iuratis assessoribus sedium Siculicalium *Sepsi-Kézdi et Orbay*, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Kézdiszékben Oroszfalluban lakó vitézlő *Barabás Péter* adá alázatosan értenünk, hogy ők az *kézdi-vásárhelyiekkal* határosak volnának, kik közül némelyek az falu határát úgy mint búzajokat, árpajokat, zabjokat, kaszáló helyeket, megtiltott vizeket, ez exponensnek penig gyümölcsös kerteit, erőhatalommal kborlanák, olyannyéra, hogy felesen összegyűlvén, úgy hajtják és viszik marhájokat megtiltott helyekre, *tudván azt, hogy az elmúlt veszedelmes lengyelországi expeditioban az vitézlő rend nagyobb részint oda maradt, vélek nem bírának, törvényekben is penig külömb usussal élvén az széktől, végét nem érhetik, ha szintén perlenék is ökö, magok határok oltalmazásáért az megírt falubelieket ölással, verással, vagdalással fenyegetik. A dolog úgy lévén, nem akarván penig birodalmunkban senkinek is ezféle törvénytelen hatalmaskodásokat megengedni, articulus is lévén róla, ki-ki*

maga határával legyen contentus, másokét engedelem nélkül ne bírják, fejedelmi kegyelmes protectionak alá vettük az exponenst az falubeliekkel együtt; hűségteknek azért kegyelmesen parancsoljuk, ez kegyelmességünköt hozzájuk így értvén, ammoneálja az kézdivásárhelyieket, hogy ezféle hatalmaskodásokat refrenálják, az megnevezett falubelieknek tilalmas határokat, vizeket, az exponensnek penig kerteit ne bántsák, mert az kik ez kegyelmességünkkel nem gondolnak, az factumon megkapathatnak, hatalmat adtunk nékik, ha az ország constitutióival nem ellenkezik, nem az usus szerént, hanem az decretumban írt poena szerint büntettség, mely az, hogy azféle hatalmaskodót megfoghassák, maga díjával változzék, marhája oda vesszen. Secus non facturi, praesentibus perlectis exhibenti restituis.

Datum in civitate nostra *Segesvár* die decima tertia mensis Decembris, anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo octavo.

ACHATIUS BARCZIAJ mp. (P. H.)

Kivül: Praesentatae coram me *Clemente Mikes de Zabola* trium sedium Siculicalium *Sepsi, Kezdi et Orbai* supremo capitaneo, anno 1659 die, 10 Januarii in *Deczie*.

Alább: Anno 1659 die 1 Maji az mű kglmes urunk ő nga kegyelmes mandatumának continentiája szerint ammoneáltuk mű az kizdivásárhelyi uraimékat, hogy supersedeáljanak. Actum in *Kizdy-Vásárhely* et facie sedis judicariae.

MIKES KELEMEN m. pria.

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban* 66. sz. a.)

1170.

Barcsay Ákos fejedelem a maros-vásárhelyi iskolában tanuló ifjak számára évi 200 frt segélyt rendel a város adójából kiszolgáltatni. *Kelt Beszterczen, 1659. márcz. 7.*

Acatius Barcsai, Dei gratia princeps Transsilvaniae stb. Fide libus nrís prudentibus et circumspectis judici primario, coeterisque juratis civibus civitatis nostrae *Marusvásárhelyiensis*, modernis scilicet et futuris pro quovis tempore constituendis, praesentes nostras visuris, nobis dilectis, salutem et favorem nostrum.

Marosvásárhelyi scholában tanuló ifjaknak sustentatiojokra conferált volt elébbeni méltóságos fejedelem *Rákóczi György* a fehérvármegyei árenda-pénzből annuatim két-két száz forintot adatni, melyet mi az hűségtek várasától fiscusunk számára annuatim járandó adópénzből administrálni rendeltük.

Parancsoljuk azért kegyelmesen és igen serio hűségteknek, így értvén ez mi kegyelmes rendelésünket, megírt hűségtek scholájában tanuló ifjak táplálásokra adójokból annuatim az két-két száz forintot fogyasztás nélkül kiszolgáltatni el ne mulassa; quietantiat vévén róla minden esztendőben, adójokban acceptáltatik. Nec secus facturi. Praesentibus stb.

Datum in civitate nostra *Bistriciensi* die 7. m. Martii, a. d. 1659.

ACHATIUS BARCIAJ mp.

(P. H.)

(Eredetije a *maros-vásárhelyi ev. ref. egyház levéltárában* 64. sz. a. V. ö. Bethlen Gábor, I. és II. Rákóczy György rendeleteit 1064, 1072. ég 1152. sz. a.)

1171.

Két tatár rabról, Kaycza Péterről és Istvánról való emlékezés.

Anno Dni 1659 die 23 m. Martii.

„Csik-széki kozmási nagyobb *Kaycza Mihályné Orsolya primipila*“ egybek közt így végrendelkezik:

„Az fékes kanczát hagyom az *Kaycza Péter* fiam sanczában, az ki ugyan ezen feljebb megírt székben *Kozmás*on lakó, ki most az rabságra, primipilus; az szt.-mártoni jószágunkat, mely helyet hínek kertremenőnek, azt is az *Kaycza Péter* sanczában hagyom; (salvo honore) van két ökör, azt is az megnevezett *K. P.* sanczában hagyom. “ Egyebeket *Czobod Istvánnak* hagy, de úgy, hogy Isten meghozván *K. P.* és *Istvánt*, osztozzanak Isten és igazság szerént véle.

„Az ordafőző östöt hagyom *Kaycza Péternek*, úgy, hogy Isten meghozván *Kaycza Istvánt*, fele árát tegye le neki.

Kelt néhai *Kaycza Mihály* házában (Cs.-Kozmás)on.)

(Eredetije *Csikvm. Itrában.*)

1172.

Jármi György leve öcscséhez, Jármí Ferenczhez, melyben tatár fogságból kivaltatását kéri s arra útmutatást ad. Kelt Krimben, Kupcsák faluban 1659. máj. 36.

A nagyhatalmú isten vígasztallja kegyelmedet.

Édes öcsém immár az én gazdám egy tatárt küldöttbe, hogy mindenemet eladgya. Azért édes öcsém most az ideje, hogy megmutasd atyafiságodat, tizenkét száz talléroknek ha kuldussa maradnék is, tegyétek szerét. *Sidó Isák* uram tanácsán kell járni, az tatárt *Vajdafalvára* kell vinni, s igen jól kell tartani, ott igen reá kell vigyázni, s meg kell hadni, hogy szó ne eshessék, hogy még többecsénk is volna; de az pénzt aprónként kell oda vinni, oly szín alatt, hogy most ezt adtuk el, most ezt, végre ki kell adni az választ, hogy annál, ha megeszi is, többet nem adunk, mert az mi volt, eladtuk s ide s tova kuldúlunk, de soha, ha tíz esztendeig tartja is, többet nem adunk érte, most az ideje, ha elbocsáttya is lássa, de soha mi a pénzt heába nem tartjuk; mindenekben *Isák* uram szavát fogadd, útban igazít.

Az asszont, *Salyokné* asszonyomat kell Istenért kérni, hogy mutassa jóakarattyát ő kegyelme, ha kevés jószágocskámat zálogban (kell) vetni, jobb oly becsületes embernek kezében adni. Ángyomat is meg kell találni, tudom van kész pénze. Az Istenért *Járai* uramékot mingyárt oda kell hivatni, tudom semmi dolgom ő kegyelmek nélkül végben nem mehet. Ő kegyelmeék az Istenért igyekezzenek szabadulásomban, mert nekem Isten után nincs több reménységem ő kelmeéknél, mert ha most nem lesz, énnekem soha szabadulásom nem lesz. Mindenfelé való fáradságodat ne szánd, (ha) mindenem oda lesz is, csak Isten szabadulásomat adja. *Bartsai Péter* urammal kell beszélned, ha onnan is valami segítséggel lennének. Az *Isák* uram tanácsán jár (így!), de vélle meg kell alkunni, ha Isten után jót tehet vélem, ennyi érettem való fáradságáért ám egy lovat kér, az Istenre kérlek, ne hadd heában. Az uram minden dolgomat magára vállalta, azért elsőben is ő nagyságát, Isten haza vivén, az urat kell megtalálni s az ő nagysága tetszésén kell fundálni mind megszerzésben s mind ide szolgáltatásában. *Horvát Kozma s Pekri István* uramék tudom fáradságokat nem szánják, minden dolgokban ő kegyelmeket oda kell hivatni, s mindezekben tudom szívesen fáradnak a dolgomban.

Édes öcsém most kell az atyafiság, most neveled becsületedet. Minden jó akaróimat köszöntsed. Isten vigasztaljon édes öcsém benneteket s adjon valaha örömmel látnom.

Kelt *Crimből Kupczák* nevű faluból, 1659. 26. Maji.

Az te rab bátyád

JÁRMI GEORGY, m. p.

Sidó Isák uram azt fogatta, hogy ha kezében adgyátok azt az pénzt, zálogot ad ott érette, hogy el nem vesz az pénz s magamat is kiviszen, azért ahhoz tartásatok magatokat, kardéra (így !) nem kell az pénzt kiadni, hanem emberséges emberek előtt s azoknak értelmek szerént.

Külczim: Az én édes öcsémnek, *Jármí Ferencznek* adassék. (Eredetije simított török papíron a *Székely Nemzeti Múzeumban* 55/883. sz. a.)

1173.

Mihálcz Mihályné Réthy Anna végrendeletéből, melyet alsó-torjai Baricz Mihály és Baricz Péter primipulusok előtt tett, (kivonat). Kelt Altorján, 1659. jul. 17.

Kis fiának *Mihálcz Miklósnak* hagyja az öreg arany türkeses gyűrűt. Item egy lóra való ezüst aranyos szerszámot fékagygyal, szügyellővel, ló orrára valóval együtt. *Matis Pált* is feleségével, gyermekével együtt hagyom és testálom *Mihálcz Miklósnak*, mivel ebből *Túri Ferencz* fiamot *Matis Péterrel* kielégíttem.

Atyjától, n. *Réthy Istvántól* maradt ezüst, marháit hagyja urának, *Mihálcz Miklósnak*, „kiczin szerelmes fiának, *Mihálcz Miklósnak*,„ szegény árva leányával, *Túri Erzsébettel* együtt “ *Túri Ferenczet* kielégítvén már előbb, most egy ezüst lábas pohárt hagy neki.

A gyűrűket leányának hagyja, anyjától kapott arany gyűrűjét urának. Szoknyáit, két pártát leányának. A pénzt 3 felé oszszák. „Ex-cepto mely száz tallért *Wajna Mihálynénak* ígírtem volt *ura saczába* imperialis tallérokat, melyek még *Kálnoki Lászlóné* öcsém-asszonnál vadnak, azokat hagyom az uramnak, *Mihálcz Mihály* uramnak.“

A *markosfalvi* jószágot 500 firtban urának hagyja. Atyjáról maradt búza, zab és árpa javait mindnégyüknek (ura, 2 fia és leánya számára).

(P. H.)

(P. H.)

(Eredetije *Borbély Sámuel* igazgató úrnál *Székely-Keresztúron*.)

1174.

Kemény János levele Gyulai István és Boér Miklós fogarasi tisztekhez országos ügyekben. Kelt Gyéres-Szent-Királyon 1659. július 18.

Joannes Kemény, Dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes.

Ugy adatik értésünkre, hogy a *Sínk-Székiek* beküldötték légyen az nyolcz forintos adót, mely ha úgy vagyon, mindazt, mind pediglen *Lészai Györgynél* lévő kétszáz tallér adósságot ilyen utolsó szükségre tartásatok, addig az udvarbíró industriálkodják az praesidiumnak megfizetésében.

Petid István uramat, és melléje rendelvén *Lázár István, Mikes Kelemen* uramékat is néhány ezer emberrel, mi végre hattuk légyen hátra, annak idejében ő kegyelmeéktől még idejében meg fogja hűségtek érteni, tartsanak azért jó correspondentiát, legyenek vigyázással, készülettel és gondviseléssel

A brassaiak az nyolcz forintos adót még nekünk meg nem küldék, sem posztóul, sem másképpen; ha azért mind eddig is oda nem küldötték: ez includált patens levelünket in specie is némely helyre, de in paribus is néhány helyekre az *Barczaságon* küldjék meg, vegye eszében az szegénység az tisztek miatt következhető kárvallásokat.

Bánffy Dienes uram micsoda válaszszal érkezeit légyen *Bécsből*, igaz pariaját megküldöttük, mind magatok értsétek, mind pedig a kikkel illik közölnjétek, kiváltképen pedig az udvarbíró ittassa az *havasallyi vajda* deákjának is kezéhez az *Lukács porkoláb* által, de igen hiteles alkalmatossággal. Amaz hitván gyilkos *Ramazánt* társával együtt exequáltassa hűségtek.

Baló László, Száva Mihály, Cserei Barkas, Cserei György, Barcsai Mihály és Péter valamelyik kezetekre kerülhetne, igyekezze megfogatni hűségtek. Légyen mindenekre szorgalmatos vigyázással és gondviseléssel hűségtek. Ezek után légyen egészségben.

Datum in castris nostris ad possessionem *Gyéres-Szent-Király* positis die 18 mensis Julii anno 1661.

J. KEMÉNY rop.

Külczm: Egrediis et nobilibus *Stephano Gyulai* vice capitaneo ac *Nicolao Boér* bonorum accis nostrae *Fogarasiensis* provisorii etc. fidelibus nobis dilectis.

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban* 49/881. 108. sz. a.)

1175.

Barcsay Ákos fejedelem salvus conductusa Szilágyi Sámuelnek, udvari katonák gyűjtésére. Kelt Maros-Szent-Györgyön, 1659. decz. 6.

Achatius Barcsay, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes.

Fidelibus nostris universis et singulis cujuscunque status conditionis, ordinis, gradus, honoris, officii, dignitatis, eminentiae et functionis hominibus, ubivis in dicione nostra constitutis, et commorantibus, praesentium notitiam habituris, nobis dilectis, salutem cum favore.

Ez levelünk mutató *Szilágyi Sámuel* nevű hívünket bocsáttottuk ki udvari katonák gyűjtésére; minek okáért parancsollyuk igen serio minden rendbeli híveinknek, minden helyeken engedgyen nékie szabadon járást, kelést, igaz járatbeli embernek ismervén lenni, mellette levő katonáinkkal edgyütt. Szállásadással is penig s illendő gazdálkodással nékiek lenni el ne mulassza. Nec secus facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis.

Datum in castris ad *Marus-Szent-György* positis dei sexta mensis Decembris anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono.

ACHATIUS BARCZIAJ mp.

(P. H.)

(Eredetije a *Székely Nemzeti Muzzeumban* 15/886. sz. alatt.)

1176

Rákóczy György a szász-fenesi csata után megdicséri a Csik-, Gyergyó- és Kászon-székiet vitézségükért és továbbra is kitartásra és hűségre inti őket. Kelt Élesden, 1660. máj. 23.¹⁾

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transilvaniae et partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Generosi, egregii, nobiles, agiles, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.

Az seregeknek Istene maga titkos rendelése szerint igazgatván

¹⁾ II. Rákóczy György szász-fenesi 1660. máj. 22-én a törökkel vívott veszített csatája után, melyben maga is halálosan megsebesült, másnap Magyarországra kijutva, a székelyeket megdicsérő és további hűségre intő eme levele annál érdekesebb és jellemzőbb, mert talán ez volt utolsó levele a fejedelemnek, a ki a csatában kapott fejeseiben nemsokára (jun. 7-én éjjél után 1 órakor) Váradon meghalt.

az harczoknak kimenetelit, nem kételkedünk, hogy ez tegnapi ügyünknek nem kedvezésével is ő felsége az maga dicsőségét magasztalta, úgy, hogy annál tetzetesebb legyen jövővelünk s kegyelmezzel való irgalmas jó tette. Kegyelmezzel való igaz szeretetének, hozzánk való hűségének tegnap dicsőretek jelét adá, mi is vérünk ontásával s sebeinkkel pecsételtük meg kegyelmezzel és az szegény ország megmaradásához való szeretetünket, melyet remélnünk boldogabb successussal rövid nap megmutathatunk. Isten a sebekből felgyógyítván, nem késünk kegyelmezzel megmaradására gondviselésünket terjeszteni, intvén kegyelmezzel kegyelmezzel: nekünk tartozó kötelességének s hűségének üttýárról el ne tántorodgyék, mostan szerzett keresztényi híreket, nevetek ellenkező cselekedetekkel be ne árnyékozza. Quibus sic facturis gratiose propensi manemus.

Datum in possessione *Élesd*, die 23. Maii 1660.

G. RAKOCI mp. (P. H.)

Külczim: Generosis, egregiis et nobilibus, agilibus capitaneo et iudici regio supremo ac toti universonum dominorum libertinorum *Siculorum* sedium *Siculicalium Csik, Gyergyó et Kaszon*, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Eredetije az *Endes-család csik-szent-simoni levéltárában.*)

1177.

Barcsay Ákos fejedelem Csik-, Gyergyó- és Kaszon-székek írt szemrehányó és fenyegető levele. Kelt Segesvárt 1660. okt. 26.

Acatius Barcziai, Dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes.

Generosi egregii, nobiles, agiles et providi.

Leveleteket vevén, írástokat értjük. Ugyanis az ártott minekünk eddig is, mindenekhez olyan engedelmesek, kegyelmesek voltunk, hiteteknek megszegését hántorgatjátok; vallyon nekünk nem voltatok-e hittel kötelesek, azt hova teszitek, arról elfeledkeztek? Az *Lázár Istvánnak* tött hitetek ne violálódjék, s az nekünk praestált hitetek füstben menjen? Vallyon *Keresztes mezején* ki álla el mellőlünk ? *Marus- Vásárhelyt* ki kiálta fel: ha

az két natio nem akarja is, ti elébbi fejedelem mellé állotok, s karddal is behozzátkok s ám meg is oltalmazzátkok? Vallyon nem ti korbórlátok-e *Háromszéken, Udvarhelyszékre* nem ti csapátok ki? Hiszen ezek az alkotmatlanságok nem régen voltak: hogy nem szégyenlítek tagadni. Tudván pedig, hogy vadnak köztetek sok emberséges emberek, igaz hazafiai, kik az fényes porta és mi hívségüktől el nem szakadtanak, *Várad alól*, bejövetelükkor is, noha eléggé kínála az vezér, török hadakat nem hozánk; *Bánffy Sigmond* uram ott lételekor is akart az vezér küldeni, de megtagadta ő kegyelme; az országban semmi egyenletlenség nincsen. Azután megértvén az vezér az köztetek fenn levő egyenletlenséget, indított elegendő hadat, kiknek már elejekben is küldtünk, kik által noha érdemek szerént megtanyíthatnánk benneteket, mindazáltal feljebb megírt igaz hazafiad szánván, *Barcsai Gáspár* öcsénk mellett lévő főrendek, vármegyék s *székelység* törekedése is járulván, arra reá léptünk: az kiket az amniistiából kihagyttunk volt is elébbeni levelünkben, az amniistiában comprehendáljuk, úgy, hogy azokat is törvény nélkül nem bántatjuk; de hogysen csak simpliciter amniatiát adjunk mindeneknek s törvénnyel az derekasabb okait ne prosequállyuk, készebbek vagyunk az egész török hadakat behívatni, az oláhországi hadakat is reátok indítani, kiknek is az fővezértől parancsolattyok ment s porrá tétetni benneteket; úgy bánatunk veletek: soha sem mi, sem más miattatok ne búsullyon. Tavalý *Beszterczén* lételükkor is az ország meg akarván némely ártalmas személyeket büntetni: mi kegyelmességük alá vevén, nem engedők s valóban sokat használánk vele, ám nemsokára kimutatók fogok fejejét.

Datum in civitate nostra *Segesvár* die 26. mensis Octobris anno Domini 1660.

ACHATIUS BARCZAI mp.

(P. H.)

Hátán későbbi kézzel: Barcsai Ákos fenyegető levele 1660.

Külczim: Generosis egregiis nobilibus, agilibus et providis vice-judicibus regius, juratis accessoribus, ductoribus, primipillis, potioribus, peditibus pixidariis ac universis incolis et inhabitatoribus sedium Siculicalium *Csik, Gyergio et Kaszon.*

(Eredetije a *Székely N. Múz. Itrában.*)

Petki István sógorának, Gávai Péternek, családi osztozkodási vitás ügyekben. Kelt Maros-Vásárhelyt 1661. febr. 1.

Kegyelmednek, mint kedves jóakaró sógaramnak, ajánlom szeretettel való szolgálatomat. Isten kegyelmedet kívánatos sok jókkal, boldog szerencsés hosszú élettel áldja meg.

Kegyelmed bő szóval írt levelét elvettem, melyre bő írással nem akarok kegyelmednek választ tenni, tudván az kegyelmed beteges állapotját, nem akarom bő írásommal kegyelmedet terhelni. Úgy látam édes sógar uram, kegyelmed a maga részéről minden dolgokat bő ratiokkal leiratatt, az én gyermekim részéről peniglen sok dolgokról emlékezetet sem téssen. Úgy veszem eszembe édes sógar uram, ha jól megvizsgálók, az más ember búzájában is találnánk konkolyt. Kegyelmed az virilis sextust hozza be levelében. Nekem úgy tetszik, azelőtt három-négy esztendővel kegyelmeddel más just forgattunk vala, de az háború időben talám elfeledkezett kegyelmedről, az melyekről kegyelmedek az elébbeni levelemben sokrúl választ sem téssen, sem az marhákról, sem ott való majorságról, melyek de jure az én gyermekimet is úgy concernálná, mint kegyelmedet. Az mint kegyelmed írja: aequalis divisio non conturbat fratres; bár kegyelmed is maga részéről követné édes sógar uram. Ha édes sógar uram én arról gondolkodni tudtam volna, hogy csak afféle hitvány dőb-dáb dög-marhán is annyira kapjon kegyelmed, én is másképpen tudtam volna providiálni (így !). Úgy hallam,- konyhára, munkásokra csak eddig is alkalmasént költ benne az a sok drága egyetmás, kikirüll kegyelmed regestomat küldeti vala, bordából, fonalból, *székely szőnyegek*ből állók, aszt én uram igen nagyra nem böcsülhettem és olyan méltóságos fejedelmet afféle aprólékkal nem terhelhettem, olyan bajos ügyében; a mihez peniglen *Lázár István* uram nyúlt, Istennek hála, még ő kegyelme is életben vagyon, csak vessünk számat édes sógar uram, a mivel adóssa maradunk, megfizetünk. A mint kegyelmed az *Fekete* részről ír, ha a gyenelogiát (így !) kegyelmed megküldi, jure kegyelmedet és szerelmes gyermekit illeti, Isten oltalmazzan, egy talpalatnyi földet is hamisan kívánniak, nemhogy atyámfiaét, de csak közönséges emberét is; mindazáltal édes sógar uram, csak az praefixus nap legyen meg, eligazíthatunk mindeneket atyafiúképen, ha úgy fogja kegyelmed

kévénni, melyet hogy kegyelmed sokára ne halasszon, kérem is kegyelmedet szeretettel, választ is várok kegyelmedtől ez kis írásomra. Ezek után Isten kegyelmedet jó egészségben szerencsésen tartsa meg. Datum *Marosvásárhely* die 1. Febr. anno 1661.

Kegyelmed jóakaró sógára és szolgája
PETKI ISTVÁN mp.

Külczim: Tekéntetes nemzetes *Gávaj Péter* uramnak (titulus) etc.
nekem kedves jóakaró sógár uramnak adassék.

(Eredetije, de csak az aláírás sajátkezű, az *Erd. Múz. kéziratárában*, Mike S. gyűjt. VII. k.)

1179.

Kemény János rendelete Szárhegyi Lázár Istvánnak Csík-, Gyergyó- és Kászon-szék királybírójának, hadi készülletekről. Kelt Meggyesen 1161. junius 5-én.

Joannes Kemény, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc.

Generose fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Noha ezelőtti levelünkben úgy parancsoltunk vala kegyelmednek akkori hírekhez képest, hogy *Kászon* felé alászállana az *csík-széki* haddal és jó correspondentiát tartván *Mikes Kelemen* urammal, ha a szükség kívánja, egymásnak succurrálhasson; mindazonáltal hogy az üdő előtt való kiszálással az vitézlő rend meg ne lankadjon és az történhető szükségnek idején alkalmatlanná ne tétessék az haza közönséges szolgálatjára, kegyelmed csak legyen vesztegségben helyben, de kemény fenyíték alatt megparancsolja minden rendnek, oly kész állapottal legyenek mind éjjel-nappal, hogy valamely órában kívántatik, mindjártást indulhassanak az haza szolgálatjára és magok oltalmára. Kegyelmed embereit szüntelenül jártassa *Moldovára*, annak igyekezzék jó idején végére menni, mikor az *moldovai* hadnak, annál inkább *tatárság* felülésének hire kezd hallatni, mindjártást felülhessen, és az mint ezelőtti levelünkben megírtuk vala, ha *Havasalfölde* felé indulnak, kegyelmed is nyomúljon alá *Kászon* felé, s *Mikes* urammal jó correspondentiát viselvén, egymásnak succurrálhasson tempestive. Az alatt ha mi hí-

reket érthet kegyelmed, éjjel-nappal adja tudunkra. Secus non facturus. Eidem in reliquo gratiose propensi manentes.

Datum in civitate nostra *Medgyes* 5. Junii 1661.

J. KEMÉNY mp.

Kemény János sajátkezű utóirata: Székelyhídban az praesidium 1. Junii ment be, Szentpáli uram kísérte; Ali és Szeidi ezelőtt negyed nappal még nem voltak Tömösvárnál.

Külczim: Gen. Stephano Lázár de Száárhegy, sedium Siculicalium Csik, Gyergyó et Kászon supremo judici regio, fideli nobis dilecto.

(Eredetije az Erdélyi Múz. kéziratárában Mike S. gyűjt. VII. k.)

1180.

Maksai (kézdi-széki) Jankó László Béli Pál feleségének Vitéz Susánnának 500 m. forintot ad kölcsön Béli Pál tatár fogságából való vált-ságdíjához. Kelt Uzonban 1661. jun. 13.

Mű *Jankó Miklós* szentiványi sepsi-széki, *Gyárfás Pál* lézfalvi kézdi-széki és *Bacsó István* eresztevényi sepsi-széki nemes személyek mindkét részről közül fogott bírák, adjuk emlékezetül mindeneknek, az kiknek illik, ez mű jelen való levelünknek rendiben, hogy in anno 1661. die 13. Junii mikor volnánk *Uzonban Sepsi-székben* tekintetes, nemzetes *Béli Pál* uram nemes udvarházánál, ada nemzetes *Maxai kézdi-széki Jankó László* uram ő kegyelme sanczában az ő kegyelme szerelmes házastársának tekintetes nemzetes *Vitéz Susánna* asszonynak kezében ötszáz magyar forintokat tali conditione, hogy az jövő közelebbik következendő karácsony napjára fen megírt *Jankó László* uramnak készpénzül tartozzanak ő kegyelmek megadni, alioquin ha az megnevezett napra meg nem adnák, kétannyi érő jószágokat foglalhassa el zálagul addig az pénzig *Jankó László* uram ő kegyelmektől jobbágyastól, ahoz tartozó pertinentiákkal együtt, az hol szereti, varmegyén vagy *székelységben* lévő jószági közül és mindaddig bírhatta *Jankó László* uram ő kegyelme, valamíg az ötszáz magyar forintokat megadják ő kegyelmének, exclusis omnibus juridicis remediis, *Jankó László* uramnak is megadván az ötszáz magyar forintokat készpénzül tekintetes, nemzetes *Béli Pál* ő kegyelme s manumittalni is az jószágot, ha széntén elfoglalná is. Mely dolgoknak bizonyágára és örökösen való megállására mi fellyel megírt személyek,

úgy mint bírák, adtuk ez mi jelen való levelünket az mi hitünk szerént kezünk írásával és pecsétünkkel megerősítvén.

Datum in praenotata possessione *Uzon*, anno et die supranotatis.

Judices iidem, qui supra.

NICOLAUS JANKO nobilis mp. (p. h.) PAULUS GYARFAS nobilis mp. (p. h.)

STEFANUS BACZYÓ nobilis mp. (p. h.)

Quas quidem litteras sine diminutione, variatione et augmento aliquali nos fide nostra mediante pariaimus et transsumpimus.

FRANCISCUS VINCZE mp. (p. h.) et SIMON DRAUSZ mp. (p. h.)

cancellarii suae Celsitudinis majoris scribae ac jurati notarii.

(Eredetije a *Székely Nemz. Múzeumban* 49/081. az. a.)

1181.

Kemény János rendelete fogarasi tiszteinek Apor Lázár szabadon bocsátása felől. Kelt a Miriszló melletti táborban 1661. jul. 7.

Joannes Kemény, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Egregii fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.

Némely becsületes híveinknek *Apor Lázárért* való törekedésre kegyelmes tekintetünk lévén: hűségteknek kegyelmesen parancsoljuk, ez levelünk megadatván, bocsássa el onnan az fogságból *Apor Lázárt*. Secus non facturi.

Datum in castris nostris ad possessionem *Miriszló* positis die 7. Julii 1661.

J. KEMÉNY mp.

Kivül: Egregiis Stephano Gyulay vicecapitaneo, Nicolao Boier proyisori bonorum ac castellanis arcis nostrae Fogarasiensis, stb.

(Eredetije a *Székely Nemz. Múzeumban* 49/881 110. sz. a.)

1182.

Kemény János rendelete, hogy a kik a táborból elszöktek, vagy engedelme nélkül otthon maradtak, büntetés nélkül ölhetik, vágthatják. A jobbágyokat, kik ilyeket kötözve hozzá, vagy várába viszik, megnevesíti. Kelt a miriszlói táborban 1661. julius 11.

Mű, *Kemény János*, Istennek kegyelmességéből Erdélynek fejedelme, Magyarország részeinek ura és székelyek ispánja. Biro-

dalmunkban levő minden rendeknek, nemeseknek és nemteleneknek közönségesen, mind vármegyéken és szárszágon levő községnek, jobbágyságból álló szegénységnek is, kik ez levelünket látják és hallják, fejedelmi kegyelmességünket ajánljuk.

Noha az országnak néhány rendbeli articulusi vadnak arról, hogy az haza közönséges szolgálattától a szükségnek idején senki magát el ne vonnyá, hanem minden nemesi és egyéb szabadsággal levő emberek az hadi expeditiókban jelen lenni tartozzanak; és mostani alkalmatossággal kiadott edictumunkban is kemény büntetés alatt megporoncsoltunk volt, hogy senki az mi hitünk és engedelmünk nélkül táborunkból se házához, se egyéb helyekre kimenni ne merészljen; mindazáltal nem gondolván azzal, sokan mind az nemes rendek és fizetett szolgálaink közül táborunkból elszöktének, némelyek prédálván, tolvajkodván az szegénységen, némelyek pedig házoknál és egyéb helyeken imitt-amott lappanganak az haza közönséges szolgálattya előtt, kiknek ebbéli vakmerő cselekedeteket nem akarván büntetlen szenvednünk: szabadságot adtunk minden jobbágyságból álló és egyéb közönséges rendeknek, hogy valahol akár fizetett szolgálaink, akár az nemes rendek közül kaphatnak olyanokat, kik az mi engedelmünk nélkül honn maradtanak, avagy táborunkból elszöktének, az olyanokat mindenütt ölessék, vágják és minden javokban prédát hányának, senkitől érette bántódások nem leszen, sőt az mely jobbágyrendeknek földesurok engedelmünk nélkül vagy honn maradtanak, vagy táborunkból elszöktének, ha az olyan földesurokat megfogják maga jobbágyi és kötözve előnkben vagy várunkban hozzák, mind megnemesítjük őket és az jobbágyságból felszabadítván, örökös szabadsággal megajándékozzuk, eltávoztatván mindazonáltal az olyanokat meg ne háborítsák, kik ott hon az mi engedelmünkben maradtanak, vagy táborunkból mi annuentiánkban mentenek haza. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus.

Datum in castris nostrae ad possessionem *Miriszló* positus die undecima Julii, anno domini millesimo sexcentesimo sexagesimo primo.

J. KEMÉNY mp. (P. H.)

GABRIEL FERENCZ secr. mp.

(Erdetije a Székely Nemzeti Múzeumban 49/881. 112. sz. a.)

1183.

Kemény János Fogaras vára főtiszteinek meghagyja, hogy az Udvarhely-széki foglyokból egyet akasztanak fel s hogy az istálló körül erősséget csináljanak. Kelt a miriszlai táborban 1661. július 14.

Salute praemissa.

Ez levelet az rukari porkoláb kezéhez hiteles alkalmatossággal küldje hűségtek, ne is czégéresen.

Udvarhely-székről az mely foglyokat odavittek, ha az táborról szököttek felek, most elsőben egyiket akasszák fel, azután többiről is parancsolok. *Bojér János* valóban rosszúl vigyázott; *Rozsnyón* haszontalanúl és igen czégéresen várakozott.

Az odabocsátott német kapitánnal egyértelemből, ha tetszenék neki is, az istálló körül kellene valami jó erősségecskét csinálni, árokkal is bekeríteni, úgy hogy az várból is lehetne defensioja. Készüljete jó móddal s vigyázzatok. Isten legyen kegyelmetekkel.

1661. 14. Julii, *miriszlói* táborban.

J. KEMÉNY mp.

Külczim: Egregii Stephano Gyulai vicecapitaneo et Nicolao Bojér provisorii bonorum arcis nostrae Fogarasiensis, stb.

(Eredetije a *Székely Nemz. Múzeumban* 49/881. 113. sz. a.)

1184.

Kemény János Gyulai István fogarasi vicekapitánynak és Bojér Miklós udvarbírónak meghagyja Gyulai Tamás kézrekerítését; rendelkezik a szökevény dragonyosokról, a seregekről hírt ad, s vigyázatra és készülésre inti híveit. Kelt Dobronban 1661. aug. 25.

Adjon Isten sok jokat kegyelmeteknek. Néhány rendbeli leveleit elvöttük hűsegeteknek, de az válasz írásra ritkán érkezhettünk. *Buday Péter* deák Brassoból is szolgálhat, ha jámbor akar lenni. *Gyulai Tamást*, ha mod lesz benne es meg nem fogjátok, az Isten testetekben, lelketekben megverjen; ha oly állapot történnék rajtam, szerencsétlenség esnék, ti kárhózzatok el, ha meg nem öletítek. Ha pedig Isten beviszen, magam akarok szemben lenni vélle; de ezt is, lelketekre kötöm, titokban tartsátok. Az mellőlem elsökött és megfogott draganyoknak fegyvereket elszedvén, egy is benne életben ne maradjon, mind megölessétek. Im Isten kegyel-

méből már nem az pogányság jó utánatok, hanem én az Tiszán innen, az német hadak felette nagy erővel túl az Tiszán egyenlő correspondentiából megyünk Erdély felé, Kraszna mellett egyezvén meg. Ma-holnap más hirt hallatok; legyetek emberek, készüljetek, vigyázzatok, tudósítsatok az vajdát is hiteles emberi által. Több latrok felől is az mit minap parancsoltam, abban eljárjatok. Isten legyen veletek.

1661. 25. Augusti, Dobronban.

JOANNES KEMÉNY mp.

Külczim: Egregiis Stephano Gyulay praesidii vicecapitaneo et Nicolao Boier provisorii bonorum arcis nostrae Fogarasiensis etc. stb.

(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban 49/881. 104. sz. a.)

1185.

Kemény János rendelete a fogarasi tiszteknek, melyben Fagarasba menekülő híveinek tisztességes fogadtatását meghagyja. Kelt az Ugrocz melletti táborban 1661. szept. 18.

Joannes Kemény, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Generosi, egregii et nobiles, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.

Hozánk tartozó becsületes híveink közül ha kik házuk népét javokat oda akarnák költöztetni, vagy magok is akarnának menni, hűségtek legyen illendő szállásadással, jóakarattal és becsülettétellel mind magokhoz, mind hozzájuk tartozandókhöz, kegyelmesen serio parancsoljuk Secus non facturi.

Datum in castris nostris ad possessionem Ugrocz positis die 18. Septembris 1661.

J. KEMÉNY mp.

Kemény János sajátkezű utóírata: Az mely ember felől az előtt is néhány rendben parancsoltunk, igyekezzenek kézre keríteni.

Külczim: Generosis, egregiis et nobilibus Stephano Gyulay vicecapitaneo, Nicolao Boer provisorii, castellano, ceterisque arcis et praesidii nostri Fogarasiensis officialibus, fidelibus nobis dilectis. (Eredetije a Székely Nemz. Múzeumban 49/881. 111. sz. a.)

1186.

Kemény János fejedelem Gyulai István fogarasi vicekapitánynak elmondja a német hadak visszavonulása okát és állhatatos kitartásra buzdítja a várbelieket. Kelt örmezei táborában 1661. sept. 22.

Johannes Kemény etc. Egregie fidelis, nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Noha csak egy néhány napok alatt is tudósítottuk vala hűségedet az mostani állapotok felől, de tudván azt, sokan nem annyira az német hadnak visszazállásának okait, mint magát az visszazállást hánytorgatják, szükségesnek ítéltük azon dolgokat iteralni. Az mint azért mind hűségednek magának, mind közönségesen az országnak s annak statusinak megírtuk vala, soha az német udvarral el nem tudók hitetni, hogy az pogányság *Erdélybe* bejőne; az honnét következék, hogy mindaddig is az armada segítségünkre meg nem indula, míg nem tudósítottok, mikor érkezett volna be az országban; melyet megértvén, olyan sietséggel (kezdet) jőni, hogy helyben is elégségesen nem profontolhatván magát, az útban is, kiváltképen az *Tiszán* innet pusztá helyeken kelletvén jőni, igen megszűküle az armada, *Kolozsvárat* is penig csak kevés üdöre való éléssel is nem segítheté magát és így, hogy ott is megállapodjék, avagy az ellenség felé elébb mozdúlna, módja nem lehete; de mindez felett is inkább megütöközék abban, hogy noha egész országúl végeztük vala császárral ő felségével, mindazáltal némely városok és nemes emberek is elpártolván, az törökhöz hódolának. Akarván azért az general bizonyosan megtudni, csak az félelemtől és az segítségnek hosszas várásának reménytelenségétől viseltetvén, alkalmaztatták magokat az pogányságnak kívánságihoz ideig és az segítség elérkezvén, kötelességekre visszatérnének, vagy ugyan teljességesen elvetették volna magokról császár ő felsége és az keresztység patrociniujját, minden statusokra és városokra levelet bocsátott. Nem lévén peniglen az élésnek fogyatkozása miatt semmiképen abban módja, hogy az válaszig *Kolozsvárnál* vagy megállapodjék, vagy az ellenség felé ily bizonytalanságra közelebb nyomúljon, az szükség és az hadakozásnak rendi kívánta, hogy ez helynek tájára az armada visszanyomúlna, hogy az declaratióig mind *Magyarországból*, mind az *Szilágyságból*, melyet immár az török egészben magának foglalt vala, éléssel megújítatnék, hogy

így az declaratiot megértvén, továbbra való dolgait ahhoz képest, alkalmaztatná, megértvén, ellenségi vagy jóakarói akarnak lenni. Így értvén azért világosan az dolgokat, hűségedet intjük kegyelmesen, mind maga legyen igen jó vigyázásban, s mind pedig másoknak elméjeket ez szerint informálja; római császárnak, ő felségének *Husztban, Székelyhídban, Kővárban, Szamosújvárban* és *Kolozsvárban*, nekünk is az több várakban és erősségekben feles praesidiumunk lévén, azokból vér nélkül semmiképen ki nem mennek; ha peniglen az hűségben és állhatatosságban meg nem maradnak, sedes bellivé tétetődik az ország és az két fél között valamelyik fél akármely helyet vegyen meg is fegyverrel, magának fogja tartani és így az erdélyi fejedelemnek, akárki legyen is az, semmi sem marad, sem peniglen egyéb rendeknek is; ha peniglen az hűségben megmaradnak, akár fegyver által kellessék véghez menni az dolognak, akár penig tracta által, megmarad az ország; az tracta is penig úgy lehet hasznosabb és foganatosabb, ha nemcsak az magunk tekinteti, hanem római császár ő felsége és az egész keresztyén-ségé forog benne és azok fogják magokat interponálni fegyver alatt. Cui de reliquo gratiose propensi manemus.

Datum in castris nostris ad possessionem *Őrmező* positus, die 22. Septembris 1661.

P. S. Kegyelmed mind az ott levő praesidiummal nemes és főrendekkel, másokkal is, az kikkel illik, közölje ez írásunkat. J. KEMÉNY mp.

Kemény J. saját kezével: Tudom jól, hogy ezelőttinél inkább is megpróbálja ez állapot az embereket, nem is mesterség az boldog állapotbeli hűség, meglássátok uraim jól, mit cselekesztek. *Fogarast*, ha emberek lesztek, nem két-három hétig: esztendeig is megtarthatjátok, és mindaddig, még én is érkezem, gyalázatosbak ne legyetek az jóban, mint voltak mások az roszban, hasonlástól, pártolástól oltalmazkodjatok.

Az előbbi írással: Hűséged tudósítson *Kolozsvárra, Ebeni* uram kezéhez iktassa, onnan hozzánk fogják hozni.

Külczm: Egregio *Stephano Gyulai*, arcis ac praesidii nostri *Fogarasensis* vicecapitaneo etc. fideli nobis dilecto.

(Eredetije a *Székely Nemz. Múzeumban* 49/881. 109. sz. a.)

1187.

Kemény János fejedelem a fogarasi vár őrségét s híveit, hűségre inti, az árulókat kivégeztetni parancsolja. H. n. 1661. sept. 29.

Adjon Isten sok jókat kegyelmednek. Micsoda okok tartoztatattanak meg, beküldött leveleinkből hisszük eddig értette hűségtek, várjuk azért az városoknak magok declaracioját; azonban oda fel is *Komáromtól* megindulván az másik német armada eddig öt török kastélyokai vöttek s vertek fel; hisszük Istent ki kell vonyódni Kedélyből az pogányságnak, már is az elmúlt vasárnap *Gyalunál* nehány ezer ment el *Várad* felé, ez németség pedig csak azt vigyázza. Minthogy pedig az illetén állapot az emberek hűségét igen megpróbálja: Istenetekre, lelketekre kinszeritlek, kötelességtekről, becsületekről megemlékezzetek, Fogarasból megnézhetitek az állapotok forgását, csak legyetek egyesek és hívek, egyező értelemből is cselekedjetek az mi és várnak javára nézendő dolgokban, az porkolábokat is adhibealjátok. Meghidjétek uram bizony hamar nap esmét más dolgot hallatok és megvizasztalódtok. *Ramazant* az másik gyilkossal, *Pétert*, kit *Tatárországból* kihozék s elárula, *Dobolyt*, ha eddig nem is, mindjárt exequaltassátok, Istenetekre, lelketekre parancsolom. Lovaimat igyekezzetek, de jól meglássátok, hogy bizonyos securitással, avagy csak *Görgényig* is eliktatni az ellenséges sok árulók között. Levelet külön nem írhattam, köszöntvén, írsomat közöljék ott levő minden böcsületes rendekkel és intsék az hűségre. Ezek után legyen Isten kegyelmetekkel.

1661. 29. Septembris.

J. KEMÈNY mp.

Kivül: Vitézlő Gyulai István, Bojér Miklós híveinknek, fogarasi porkoláb híveinkkel és több böcsületes rendekkel együtt adassék.

(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban 49/881. 106. sz. a.)

1188.

Bárdi István Apafi Mihálynak, az adóbehajtás nehézségeiről, a székelyekről, hogy Kemény Jánost várják; az út bizonytalanságáról s tudósítást kér, hogy a fejedelmet hol találja, ha hozzá útazik. Kelt Brassóban

1661. okt. 2-án.

Celissime princeps, domine domine mihi clementissime. Az Ur Isten Ngodat, kegyelmes uram, jó egészséges hosszú élettel áldja meg.

Kegyelmes uram, méltóságos fejedelmem, én itt az pénz gyűjtésén valóban szorgalmatoskodom, ellenséget valóban sokat szerzettem magamnak, mivel az kin mit vehetek, nagy erőszakkal kell véghez vinnem, jóakarata szerint senki semmit, nem ád; elhittem, Nagyságod méltósága előtt is elég vádlóim lesznek, de arról nem tehetek; keményen kell magamat viselnem, mert alioquin semmit nem congeralhatnék. Némelyek az nemes uraim között minden pénzekeket, ezüstöket, aranyokat kilopogatták, az falukon való kastélyokban kit földben elrejtegettek, de én kimegyek az falukra is, az hol mit fellelhetnék, érte leszek. Itt benn is imide amoda elrejtegettek bonumokat, nagy bajjal, fáradsággal az mit feltanalhatok; fenyegetnek valóban, hogy jövődében megbánom, de én arról nem tehetek, meg is nem ijedek mingyárt, hogy az Nagyságod parancsolatjában el ne járnék. Az nemes asszonyok között is némelyik megesküdni az Nagyságod parancsolatjára nem akar, embertelenkednem sokat kell vélek, mert énnekem az Nagyságod méltóságának sérelme fáj.

Az *székely atyafiak*, kiváltképpen az *csíkiak* felől itt az a hír, hogy némelyek elmennek ugyan Nagyságodhoz, udvarhoz, de csak színmutatás képpen, mert *Kemény Jánosnak* levele érkezett az előbbi fejedelemnek hozzájuk, meg ne holdoljanak, hanem csak színmutatásképpen cselekedjenek, mert rövid nap bé akar jöni. Az pénzzel kegyelmes uram, ha megindulunk, félve mind az *székelyektől*, mind az katonáktól meg ne akadályoztassunk, Nagyságod kegyelmesen provideáljon útnaknak securitássága felől. Az napra, melyre az vezér parancsolta az császár kenczének (*t. i. kincsenek*) kezéhez való vitelét, félő el nem érkezhetni, hanem két vagy három nappal tovább halad; -én mindazáltal igyekezem rajta, csak az út lenne bátorságos. Nagyságod kegyelmesen tudósítana felőle; innét megindulván mely felé kellessék utánna mennem Nagyságodnak és hol tanálhatom fel Nagyságodat, tudhatnám útamat arra dirigálni. Tarcsa meg az Ur Isten Nagyságodat kegyelmes uram jó egésségben sokáig. Datum in *Brasso*, die 2. Oct. anno 1661.

Humilis ac perpetuus fidelis servulus
STEPHANUS BARDI mp.

P. S. Kegyelmes uram, az *székelyek* állapotja felől *Budai Péter deák* uramtól izentem szóval.

Külczím: Celsissimo principi domino domino *Michaeli Apaffi*, Dei gratia principi Transsylvaniae, partium regni Hungariae domino et Siculorum comiti etc. Domino, domino mihi clementissimo.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában* Mike S. gyűjt. VII. k.)

1189.

Lázár István királyhaImi Petki Istvánt a Görgényből és másfelől hozzá érkezett posták hadi híreiről és a szünőfélben lévő pestisről tudósítja. Kelt Szárhegyen 1661. okt. 12.

Kegyelmednek mint kedves apám uramnak ajánlom szeretettel való alázatos szolgálatomat.

Ez mostani alkalmatossággal akarám újobban mostani hírek és állapotok felől kegyelmedet tudósítani. Ma estve hitván haltartóm látni mentem vala be *Remetére*, azonban az postám izene: megjárta újobban mindenik tábort, de urunk okvetetlen megindul az héten, kiről ma estvére is érkezik hírem. Két óra elmúlva megindulván, hogy az remetei hidon átal juték, utánnam kiáltának, hát *Görgényből* jöven postám, egy olá, leveleket hozza *Felvinczi* uramtól és *Haller Pál* uramtól, melyet felszakasztván megolvasék, de Istennek hála ezek igen jók, kiért Istennek háladással tartozunk. Újobban azt izené, ezek is jók, az kivel most jöttek, de ezen két nap jobbakat látunk, nemcsak hallunk, nem sok üdő múlva. Az török táborról azt beszéli az postám: igen megzerdültek magokban, de bizony jobban megzerdülnek. Azt beszéli minden bizonynyal: az volt az pogányságnak végezések, hogy *Apafi* által valamint az erdélyi hadakat felvehessék s azokkal együtt az urunk táborára rejá menjen; az adót, kit felszedett, rabokkal együtt haza küldjék; de már azt elugrották, látván, hogy az országnak főrendey sem hódolnak, de az új fejedelemnek sem tartja szerencsáját. Az *Czerjék* uramnak szolló levelet ott künn szakasztották volt fel, abban is jó hírek vannak. Ezek után Istennek szent áldását kívánom kegyelmedre terjedni.

Datum in *Szárhegy* anno 1661. die 12. Octobris.

Kegyelmednek engedelmességgel való fia, szolgálja, míg él

LÁZÁR ISTVÁN mp.

Postámot újobban elbocsátom és ha mi újabb híreket hoz, kegyelmedet tudósítani el nem mulatom. Bizony dolog, az *Kolos-*

várhoz jött német felől is megizené tegnap, hogy jött egynehány zászló, de nem tudom mondani hány.

P. S. Olyan itélettel, hogy legyek édes apám uram az kegyelmed írása felől, tudni illik, hogy az gyermekeket megunta volna, Isten oltalmazzon; bizony dolog mindazonáltal, ha tegnapelőtt érthettem volna az híreket, talán ugyan értek nem küldtem volna, mivel miég itt bizony halogatnak, noha szünt ugyan, de miégh (így !) is hol egy, hol kettő gyakrabban vagyon. Mindazonát talán Isten megóalmazza szegényeket.

Torma, János uram, az posta azt mondja, egy várban vagyon két napja, hogy nyugszik, várakozik, hogy az Beszterczére jött törökök eltávozzanak, de már ő kegyelme is nem késik, vagy maga, vagy szolgálja hozza meg az választ.

P. S. Örvendetes hírt küldtem kegyelmednek, de örvendeztesse Isten annak látásával is kegyelmedet, ne csak hallásával; mindnyájunkkal együtt, kik kívánjuk Istentől etc. etc.

C ito *Külezím:* Tekintetes, nemzetes királyhalmi *Petki*
ito *István* uramnak (titulus) nekem jóakaró kedves apám uramnak adassék.¹⁾
ito
itissime

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, gr. Kemény J. gyűjt. X. k.)

1190.

Bárdi István Apafi Mihály fejedelemnek jelentést tesz a kivetett adó beszédése nehézségeiről Brassóban, kérdi a pénz hova küldését és kér gondoskodást útja biztonságáról, félve főkép a székyektől; jelentvén egyúttal a háromszékiek habozását a meghódolásra. Kelt. Brassón

1661. okt. 17.

Alázatos és hűséges szolgálatomat ajánlom Nagyságodnak, mint énnekem kegyelmes uramnak, fejedelmeknek, Isten Nagyságodat jó egészséges hosszú élettel álgya meg.

Kegyelmes uram, méltóságos fejedelmem, az mint Nagyságod méltóságához parancsolattyaiból énnekem ide *Brassóban* kelleték jönnöm, az Nagyságod kegyelmes parancsolattya szerint az itt váló

¹⁾ A két utóirat a levél hátsó lapjának két végén, a harmadik keresztben a lezárás után, a címzéssel ellenkező oldalon van írva.

nemes rendtől az mi pénzt congeralhattam, még eddig kezemnél vagyon, noha némely nap is írtam vala alázatosan Nagyságodnak kegyelmesen parancsolna Nagyságod, mit cselekedgyem az nállam lévő felszedett pénzzel, melyre semmi válaszom nem jöve. Az mit felszedhettem az nemes rendtől, az nállam vagyon, az városi rend penig úgy látom és veszem eszemben, nem effectuálhattya, hogy az rájok vetett summa kitellyék; ma az tanácsra is rájok mentem az itt való tanácsházhoz, sok discursus után cathegorice egyálltalában kimondák azt, hogy akármit cselekedgyék a hatalmas nemzet véllek, de ők semmiképpen annak az summának szerit nem tehetik; melyre képest én ezt az summát is, mellyel az nemességétől nagy nehezen congeráltam, kezekhez nem adhatom az Nagyságod parancsolattya és híre nélkül, jövendőbeli gonosztól is tartván. Ennekem továbbá itt való mulatásom nem bátorságos, utam is hasonlóképen félelmes, várnám az Nagyságod kegyelmes parancsolattyját; mit cselekedgyem az nállam lévő kénccsel. Az *székelység* is előttem vagyon, *félek azoktól is, mert örömet akarnák tudni innét való mozdulásomat*. Az *háromszéki* uraim, nem hihetem el, hogy mindnyájon kimenjenek, mert az főtisztek impediálják őket, az község is nem tudja mit cselekedjék, mind az mostani, mind ezután reájok következhetendő veszedelemtől tartván. Az tanácsháznál ma közönségesen, az kik benn voltak, beszéllek, hogy az *tatár chámot*, táborával együtt, az *muszkák* és azokhoz incorponált több nemzetiségek ennehány úttal megverték, az *moldovai* vajdának az tatárok segítségére kellett menni, az *havasalföldi* vajda is maholnap oda megyen, mert parancsolattya lévén rólla, készül, kihez képest ezek is igen megütköztenek. Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak könyörgök alázatosan, méltóztassék kegyelmesen parancsolni felölle, mit cselekedjem az nállam lévő pénzzel, magamra is kegyelmesen gondot viselni, mivel látom, *életemnek elfogyatása mindenfelől előttem vagyon*, mihez kellessék magamot tartanom, mert innét az derék summa, kit ide vetettek, semmiképpen ki nem tellik, én alég várnám, hogy kiszabadulhatnék innét. Tartsa meg az Uristen nagyságodat jó egészszégben sokáig.

Datum Coronae die 17. Octobris anno 1661.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae   humilis ac indignus servus
STEPHANUS BARDI mp.

Külczím: Celsissimo principi domino dno *Michali Apafi*., Dei gratia Transylvaniae principi, partium regni Hungariae domino, et Siculorum comiti etc. dno dno mihi naturaliter clementissimo.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*. gr. Kemény József gyűjt. X. k.)

1191.

Lázár István levele királyhalmi Petki Istvánhoz, a posták híreiről n. hadi mozgalmakról, a törökök s tatárok mozdulatairól, a, pestis szűnéséről stb. Kelt Szárhegyen 1661. okt. 17.

Szolgálok mint uramnak kegyelmednek.

Mégis vagy két szóval akarám kegyelmedet tudósítani az én postám hírei felől. Tegnap az feleségemmel magával beszélgetvén, azt izente tőlle, hogy kegyelmednek is megírom: az Istenért az hódlásra magát ne vegye, mert Isten bizony jobban adja ezen két nap minden dolgunkat. *Torma* uram megindult s jövő útyában van, eljő nemsokára békével s jó hírekkel, de ezek miá az tatárok miá nem jöhetett eddig, az kik *Besztercze* felé mentek volt az adóért. Az töröktől nem kell félni, mert volt ugyan tractájok róla, de csak az magyarok, kik véllek vadnak, azok ingerlették eddig is, de bizony nem jönnek rejánk, mert más hír éri őket nem sokára. Tegnap nálam lévén *Elekes Péter*, hogy kimentek volt vigyázni, az *siklódi* hegyről vigyáznak volt, azonban eljő egy igen vén ember hozzájok s azt kérdi: mit vigyáztok fiaim; mondják, hogy az pogányságot; az felelte rejá: ne sokat tartsatok azoktól bár, mert az héten minden szerencséjek eltelik az pogányságnak, szombatnál tovább nem tart; megnevezte magát, hol lakik, *Udvarhelyszéken* s azt mondta: kegyelmetek sem messze lakik s én sem, de ha különben leszen, meghallod, engemet oly halállal öl meg, az mivel szeretsz, mert nemcsak ezek romolnak, kik *Erdélyben* vannak, de mindenütt az egész világon való pogányság az napságtól fogva romolni és veszni kezd. Azt mondja *Keczeti* uram, ő üsmeri jól az embert, de rettenetes tudományos ember az is; az én postám is azt mondja: csak ezen az héten virágzik szerencséjek, de tovább nem tart. Olyat is beszél: szándékok az is volna, urunkra mennének s azt az tábort oszlatnák el; küldöttek is előljárót, de meghalljuk nemsokára, azok mind ott vesznek. Én mindazáltal mostani alkalmatossággal az gyermekekért elküldet Immár Istennek hála az pestis

is igen megszűnt. Ezek után Istennek szent áldása terjedjen kegyelmedre. Datum in *Szárhegy* anno 1661. die 17. Octobris.

Kegyelmed jóakaró fia, szolgálja míg él

LÁZÁR ISTVÁN mp.

P. S. Kegyelmed édes apám uram megbocsásson, hogy az szegény gyermekekkel eddig is búsítottuk kegyelmeteket, kit adja Isten én is szolgálhassak meg kegyelmednek.

Én azt is megtudakoztam az postától: kell-e valamit elrejtünk, de miég(!) harakszik, csak csudálja, meg is gondolom. Nem úgy áll bizony az kegyelmed és az én csillagom etc., hanem ülünk veszteg.

Külcím: Tekintetes nemzetes királyhalmi *Petki István* uramnak (titulus) nekem jóakaró kedves apám uramnak adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, gr. Kemény József gyűjt. X. k.)

1192.

Kemény János a fogarasi vár tiszteinek, hogy az árulókra, kémekre jól vigyázzanak s azok működését meggátolni igyekezzenek. 1661. okt. 17.

Meghitt jámbor szolgálím. Az dolgoknak miveltokhoz képest sok írás kívántatnék, de nincs ideje. Értem jól, hogy nem csak külső ellenségtől van félelmetek, hanem vadnak több nehézségek is. Istenetekre, lelketekre kénszeríttek, vigyázzatok és reménykedgyetek s ha veszítetek eszetekben, hogy valaki konkolt akarna hinteni az praesidium közzé, kedvezés nélkül megfogjatok; az kik véletek tűrni nem akarnak, de egyéb iránt nem egyvelítették rosszban magokat, az olyakat kiigazicsátok, magokat, házok népeit, de javaikat zálagúl megkárosítás nélkül bentarcsátok és megnyugodgyatok benne, mert keresztény hűttel írom, hogy minden lehető úton s módon succurálni fogok; kit meghallatok igen hamar időn csak legyetek embeerek, melynek modgyát papírosra nem bízhatom. Élést ne szalmájában, hanem szemül s leginkább pedig lisztül készíttetek. Az Ur Isten segélljen minden jóra benneteket. 1661. 17. Octobris. J. KEMÉNY mp.

Külcím: Fogarasi vicekapitány, udvarbíró, porkoláb, böcsületes híveinknek adassék etc.

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban* 49/881. 105. sz. a.)

1193.

Cserei Miklós Apafi Mihályt tudósítja, hogy a brassai tanács hűség-esküjét le fogja tenni s kér nagy-ajtai birtoka védelmére két csauzt, vagy jancsárt. Kelt Brassón 1661. okt. 18.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mind kegyelmes uramnak. Az Úr Isten Nagyságodat jó egészségben éltesse, jó szerencsésen boldogítsa ő felsége minden dolgait nagyságodnak szegény hazánk javára szívből kívánom.

Alázatosan akarám Nagyságodnak értésére adnom, *Cserey Györgyöt* informáltam jstruáltam (*t. i. instruáltam*) mindenekről ez éjjel bőségesen szóval, Nagyságodnak mi dolgokat kelljen értésére adni Nagyságodnak, melyekből Nagyságod mindeneket megérthet. Tegnap majd két óráig voltunk fenn az tanácson kegyelmes uram, sok szóval való intéseket és intruálásokat (*t. i. instruálásokat*) töltünk, én magam ugyan bővön; az tanácsok akkor úgy vettük eszünkbe, hogy az homagiomoknak depositiójára ma talán magokat ráveszik, re infecta eddig Nagyságodot arról tudósítani nem tudok, mindenekről bővön instruáltam *Cserey Georgjöt*, ízentem Nagyságodnak szóval alázatosan. Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak, alázatosan megszolgálom: méltóztassék, ha kívántatik, kevés jószágomnak oltalmazására *Nagy-Ajtára* két csauzt avagy jancziárt küldeni, minden alázatos hűséggel megszolgálom Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak. Idebe, kegyelmes uram, betegek az embereknek nagyjai, de bizony nem halálos.

Az Úr Isten Nagyságodat éltesse sokáig, boldogítsa minden jóval nagyságod dolgait, szívből kívánom.

Datum *Coronae* 1661. die 18. Octobris.

Nagyságodnak alázatos híve

CZEREJ MIKLÓS.

Külczm: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, nekem kegyelmes uramnak adassék.

(Eredetije az *Erd Múz. kéziratárában*, gr. Kemény József gyűjt. X. k.)

1194.

Cserei Miklós levele Apafi Mihály fejedelemhez, melyben a háromszéki fő- és vicetisztek hűtlenségéről stb. értesíti. Kelt Brassóban 1661. nov. 2.

Alázatos szolgálatomat ajánlom Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak.

Az Ur Isten Nagyságotat éltesse jó egészségben sok esztendeig, boldogítsa minden dolgait jó szerencsésen, szívből kívánom. Kegyelmes uram alázatosan kelletek Ngodnak értésére adnom: az estve jöve be egy *zágoni* ember, beszéllé nekem, hogy *Mikes Kelemen* uram *Zágonban* vagyon már egynehány naptól fogva, *Mikes Mihály* uram házánál, egynehány lóval, több addictusival, *Aporékkal* és *Dániel* uramékkal együtt, bízván annak az helynek bátorságos voltához. Ugy értem az *zágoni bírót*, polgárt valóba megverette, talán az polgár meg is fog halni bele, csak azért, hogy azt mondotta volna az polgár, hogy nem volna már kapitánya *Mikes* uram. Úgy beszéllé az ember nekem, hogy az vicék is ő kegyelméhez mentek mindjárt, kik haza jöttek Ngodtól. Mindezek így lévén, kegyelmes uram, veszedelmes dolognak látom Ngod háta megé oly tiszteket s főtiszteket penig hadni, kik nem Ngodhoz, hanem máshoz kötelesek s az regiment viselik, de nem Ngod hűségére, hanem máséra. Ngodat éltetik csak színes levelekkel, várván csak az alkalmatosságot Ngod és híveihez való veszedelemre, ez várost is alattomban való káros és veszedelmes tanácsokkal éltetvén gyakorta. Az dolognak megorvoslására való haladozás nekem kegyelmes uram veszedelmesnek látszik valóba; Ngod bölcs ítéleti mindazáltal és Ngod mellett levő becsületes, értelmes embereknek ítéleti legyen mindezekben; de bizony félek, rövid nap ebből nagy dolognak kijőni kegyelmes uram. Bővebben való írásom is lehetne mindezekről Ngodhoz, de nem tudom honnan vagyon kegyelmes uram, valamit értésére adok Ngodnak, Ngod udvarából mindjárt értésére adják ide be az embereknek, az vicéknek is nem az Ngod poroncsolatjára, hanem azoknak udvarlására vagyon gondjok. Nem illenek ugyan kegyelmes uram ezzel terhelnem Ngodat az dologgal, de Ngod méltóságának és magunk Ngod híveinek nyavalyás sor-sunknak veszedelmes voltának látom ez dolgot lenni kegyelmes uram. Az Ur Isten Ngodat éltesse, oltalmazza kegyelmesen, szegény hazánk javára, szívből kívánom.

Datum *Coronae*, 1661. die secunda Novembris.

Ngod alázatos híve
CZEREJ MIKLÓS.

A levél hátlapján: P. S. Ez Ngodhoz való alázatos írásom

után jelenté *Budai Péter* deák uram az Ngod hozzám való kegyelmességét. Adja az Úr Isten kegyelmes uram tiszta alázatos tökéletességgel életem fottáig szolgálhassam meg Ngodnak, mint kegyelmes uramnak, ha hasznát nem vehetném is, az Ngod kegyelmességében inkább gyönyörködöm kegyelmes uram.

Külczm: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, nekem kegyelmes uramnak adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, gr. Kemény József gyűjt. X. kötet.)

1195.

Szilágyi János Apafi Mihályt az ellenséges hadak mozdulatairól s a mellette lévő csekély székely hadakról tudósítja. Kelt Vajdaszegen 1661. nov. 22.

Alázatos szolgálatomat ajánlom Nagyságodnak [mint kegyelmes]¹⁾ uramnak. Az Úr Isten minden üdvösséges jok[kal áldja meg] Nagyságodat.

Kegyelmes uram. Isten kegyelmességéből Vajda[szegen] so-hul semmi rossz híreket egebet nem hal[lottam]: múlt héten *Szakált*, *Szengelt* verték fel .... mindeneket lelkek felett elvitték, magokat.... [hagy]ták, erre felé való szándékokat még nem vettem [eszemben], hanem hallom, hogy feljebb az *Mezőség* felé járnak katonák. Isten velem lévén, *Egerbeget* akarom meglátni, ha ott járnak, az vagy nem, mivel nem igen merem szem előtt hordozni kegyelmes uramnak ezt az kevés hadát, mivel *Háromszékről*, *Udvarhelyszékből*, *Csikból*, *Gergyóból* másfélszáz lovas felett nincsen, az is az rossz lovassa, az többi kegyelmes uram mind visszaszökött, *Marosszékről* is nincsen másfélszáz felett. Az Úr Isten nagyságodat minden üdvösséges jókkal áldja meg szerencsésen.

Írtam *Vajdaszegen*, 22, Novembris anno 1661.

Nagyságodnak alázatos híve, szolgája

SZILAGJ JÁNOS mp.

Külczm: III^{mo} ac cels. principi dno dno *Michaeli Apafi* stb.
(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, gr. Kemény József gyűjt. X. k.)

¹⁾ A zárjelbe foglalt és kipontozott helyek kiszakadva.

Szilágyi János Apafi Mihályt értesíti a Kemény János kolozsvári hadai mozdulatairól, terveiről helyzetéről s útasítást kér, hogy ő merre induljon a mellette lévő (székely) hadakkal. Kelt Gerend-Keresztúron 1661. nov. 23.

Méltóságos fejedelem, nekem kegyelmes uram, Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak alázatos szolgálatomat ajánlom. Isten Nagyságodat országában sok esztendeig boldogúl megáldja, Istentől szüüből kívánom.

Nagyságodat, mint kegyelmes uramot akarám itt való állapot felől tudósítani. Mostan *egerbegyi* völgyön kapattam egy oláhot, az mely *Kolozsvárról* délután két óraker jött ki, úgy mint 22 die praesentis, az mely oláh hozá bizonyosan meg, hogy akkor jött ki ötven vagy hatvan lovas katona, mely az *Mezőségre* fogott; hová mentek, nem tudom, erre nem jöttek. Mü is Isten kegyelmességéből feljebb nyomúlunk, ha valami hírt kaphatunk felölök Elébbi fejedelem felől, hogy jön-é vagy hon volna, semmi hírt nem hallunk. Azt is beszéli az oláh, kegyelmes uram, hogy harmad vagy negyed nap múlva feles német akar kijönni katonákkal együtt *Kolozsvárból* zákmánra, mely felé, nem érthetjük (menéseket). Az mely katonákkal eljöttünk, elszökött-e vissza, vagy pedig csak ott maradt, igen kevesen vagyunk, az lovai és semmirekellők. Erre közelebb zákmánt nem talál, hanem *Gerendkereszturat* veri fel, vagy *Gerendet*. Azt is írhatom Nagyságodnak, hogy *Ébeni* uramnak oly állapotja vagyon *Kolozsvárt*, az mely szénát maga számára vinnének be is, az németek csak elveszik az emberitül, az oláh úgy beszéli. Útunkot melyre continuáljuk, abból kegyelmes uram Nagyságodtól várok. Ezek után Isten Nagyságodat sok esztendeig megáldja.

Datum in *Gerendkeresztur* die 23. Novembris 1661.

Nagyságodnak méltatlan alázatos szolgálja

SILAGI JÁNOS mp.

Külczim: Az méltóságos Erdély országának fejedelmének, nekem kegyelmes uramnak.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, gr. Kemény József gyűjt. X. k.)

1197.

Petki István megbízza Magyarországi Istvánt, hogy némi leveleket vigyen el Ali pasához és az erdélyi fejedelemhez, (1661. decz.)

Memoriale.

Ezen levelein révén mindjártást ugyanezen levellem megadó György *dedkkal* menj be az városban, igen jó erős posta lovat fogj s menj [oda, va]lahun *Ali pasát*, s az *új fejedelmet*¹⁾, ért[heted] ezeket az leveleket oda vidd, ha tatárt találsz is elől, azzal ne gondolj, mert tégedet nem bántnak, hanem az leveleket megvívén igen sietséggel, az választ hozd meg.

Ha pedig törököt hallasz is csoportban, oda is bátorságosan elmehetsz, mondd meg, hogy Ali pasának vissz levelet.

PETKI ISTVÁN mp.

Külczm: *Magyarországi Istvánnak* adassék.

(Eredetije az *Erdélyi Múz. kéziratárában* Mike S. gyűjt. VII. k.)

1198.

Egyedi István Apafi Mihálynak jelenti hozzá készülését, a Kemény János bejövételéről szállingó híreket stb. Kelt Maros- Vásárhelyt 1661. december 4.

Alázatos engedelmisséggel való szolgálatom ajánlása után az szent Isten mindennemű dolgait, hogy Nagyságodnak boldogítsa s szerencsés országlást engedjen Nagyságodnak szüből kívánom.

Kegyelmes uram ezelőtt két rendbeli levelemet is küldöttem volt, mivel megemlékezém arról, mikor Nagyságod fejedelmi kegyelmességéből engemet legküsebik hívét az *széplaki mezőbeli* táborából haza bocsátott vala, arról is, hogy Nagyságod kegyelmességéből mire intett vala; de az én szerencsétlen óráim éppen beteljesítette vala Nagyságod szavait, de Isten kegyelmességéből magam gyalog csudálatoson megszabadultam. Eddig is kegyelmes uram én az Nagyságod szolgálatjára régen elmentem volna, de sem fegyverem, sem köntösöm, sem paripáim nem voltak; mostan azon szorgalmatoskodom, hogy vagy két paripát szerevén, s Isten egészségemet adván,

¹⁾ T. i. Apafi Mihályt.

mindjárt Nagyságod méltóságos személye látogatására mehessek. Könyörgök azért alázatosan Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak, Nagyságod reám legkülsőbb méltatlan szolgáljára eddig való itthon mulatásomért ne nehezteljen. Kegyelmes uram mostan itt az hírek úgy folynak, hogy elébbi méltóságos fejedelem ő nagysága minden okvetetlen be akar indulni hadaival együtt, maga ő nagysága *Felső-bányán* volt az elmúlt héten. Az *vásárhelyi* bíró felől kegyelmes uram Nagyságod semmit se kételkedjék, mert tökéletes igaz híve Nagyságodnak, melyet sok utakkal megtapasztaltam ő kegyelmében, mivel sokat czirkálódtam is ő kegyelme után. Ezek után kegyelmes uram az szent Isten mindennemű dolgait s útait boldogítsa Nagyságodnak, adja Isten Nagyságodat jó egészségben láthassam.

Datum ex *Maros- Vásárhely* die 4. mensis Decemb. anno 1661.

Nagyságodnak méltatlan legkülsőbb alázatos szolgálja
EGYEDI ISTVÁN mp.

Külczim: Illustrissimo accelsissimo principi dno dno *Michaeli*

Apafi, Dei gratia principi Transsylvaniae stb.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, gr. Kemény József gyűjt. X. k.)

1199.

Rofai Mátyás Sepszi-szék jegyzője bizonyság levele, hogy Béldi Pál Háromszék főkirálybírája letette a hűségesküt előtte Apafi Mihálynak, Uzonban 1661. decz. 5.

Én *Rophaj* Mátyás *árkosi* nobilis persona, *Sepszi-széknek* hütös notariussa, recognoscalom per praesentes, hogy én előttem az mostani méltóságos fejedelem első generális gyűlésben az regnicolák kik absensek voltak, azok homagiumoknak depositiojára praescribált mód szerént az articulusok szerént az homagiumot én előttem tekéntetes nemzetes *Béldi Pál* uram *Három-széknek* főkirálybírája deponálá, ugyan *Sepszi székben Uzonban*. Melyről futura pro cautela az articulus continentiája szerént adtam ez kezem-írása alatt emanáltott pecsétemmel confirmáltott igaz hütöm szerént való testimonialis leveletem.

Die 5. mensis Decembris anno domini 1661.

Idem qui supra

(P. H.)

MATHIAS ROPHAY

juratus notarius sedis Sepszi.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, gr. Kemény József gyűjt. X. k.)

1200.

Apafi Mihály Henter Andrásnak, hogy a csíkiakat Jobb hadi felkészülés végett haza bocsátotta, s hogy a mellette lévő Daczót a csíkiak kívánságára tette kapitányukká, de ha nem tetszik, azt teszi meg, a kit kívánni fognak. Kelt N.-Szebenben 1667. decz. 7.

Michael Apaffi, Dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Sicularum comes etc. Generose fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Kegyelmed levelét vevén, írását megértettük. Az *csíkiakat* úgy van, visszabocsátottuk, de úgy, jobb hadi apparatussal ad decimum praesentis mellénk kijöjenek, arra való nézve nem kellett volna kegyelmeteknek visszatérni. *Daczó* uram kapitányságban való állását az mi illeti, mi azt cselekedtük az ideki levő *csíkiak* instantiájokra, gondolván azt: volenti non fit injuria; de ha ő kegyelmeknek az nem tetszik, Isten oltalmazzon, mi senkire is imponáljunk akaratyok ellen tisztet, hanem az mely conditiok szerint megesküdünk, úgy igyekezünk kit-kit igazgatni s szabadságokban is meg nem háborítjuk. Az mint azért ezellőti két levelünkben is megparancsoltuk, Isten kegyelmeteket kihozván, valakit egyező értelemről kívánni fognak, aszt adjuk kapitányoknak elejekben. *Székely Sámuel* s mások is kijöhetnek. Lám már egynehány uttal assecuráltunk mindeneket s az ország is articulusban íratta, senkinek bántódása, nyavalyája nem esik senkitől Eidem de caeteris gratiose propensi manemus.

Datum in civitate nostra *Cibiniensi* die 7. Dec. anno Dni 1661.

M. APAFI mp.

Külczím: Generoso Andreae Henter juniori de Szent-Ivan fidelis nobis dilecto.

Hátírat: Redditae in Cik Sz. Imreh 1661. die 9. Decembris.
(Eredetije az Erd. Múzeum kéziratárában, gr. Kemény József gyűjt, X. k.)

1201.

Balassi Zsigmond Apafi Mihályt Maros- Vásárhelyről kapott hírekről, Kemény János katonái mozdulatairól tudósítja. Kelt Küküllőváron 1661. december 9.

Alázatos szolgálatomot ajánlom Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak, jó egészséges hosszú élettel áldja Isten Nagyságodat.

Ngodnak alázatosan akarám értésére adnom: ezen órában érkezék meg újlag emberem *Vásárhelyről*. Bíró uram ő kegyelme írja,

hogy az a híre nállok, *Kemény János* maholnap leérkezik *Besztercze* alól, a katonái most is hajtottak háromszáz marhát el. Irtam vala bíró uramnak, hogy ő kegyelme is küldözzön mindenfelé hírek tudni. Azt írja ő kegyelme, *Beszterczére* embere vagy on s azon kívül is vigyáztat mindenfelé, ha mi bizonyost érthet, mindjára értésemre adja. *Kolozsvárra* is újabban emberemet küldöttem, kegyelmes uram, az is ma estvére, avagy holnap délig megérkezik, az tudom minden bizonyos hírrel jó meg, azt meg is várom s velle együtt megyek Nagyságodhoz mindjára. Én kegyelmes uram el nem hihetem, hogy jönne *Kemény János* uram ő nagysága s ha szintén jönne is, német nincs velle s ha van is, nem sok, attól bizony semmit sem kell tartani; azt gondolom kegyelmes uram, azért *ebelkednek (így!)* a katonái, hogy *Maros-szék* s ott körül levő vármegyéket vonhassák el, hogy fel ne ülhessenek Nagyságod mellé. Másik az kegyelmes uram, az a híre, hogy Nagyságod *Szebenben* szorult s erre nézve is gondolom, hogy ijesztenének bennünket, ha félnénk, azt akarják kitanúlni. Azt is akarám Nagyságodnak értésére adni: a kimek a rabkeresés színe alatt igen járnak oda, azért ha Nagyságod jó tetszése, azután valamennyi ember rabot keres, kiváltképen odaki valók, czirkáltassa jól meg Nagyságod, avagy ugyan fogassa meg mind őket. Mindezek felől kegyelmes uram *Bánya* felé ment emberem bizonyosabbat hoz s csak *Kolozsvárra*, ment emberem is bizonyost hoz, mint van a dolog. Szóval is ezen levelem vivő Nagyságod udvari katonáját is (így !) mindenekről izentem nagyságodnak. Adja Isten, Nagyságodat lássam magam is jó egészségben. Datum in *Küküllővár* die 9. Decembris 1661.

Nagyságodnak alázatos szolgája

BALASSI SIGMOND mp.

Külczim: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek, méltóságos *Apafi Mihály* uramnak ő nagyságának etc. nekem kegyelmes uramnak adassék. (Eredetije az *Erd. Múzeum kéziratárában*, gr. *Kemény József* gyűjt. X. k.)

1202.

Pünkösti György, a *székelyek részéről portára küldött követ*, *Apafi Mihálytól előkészületeire segélyt kér. Kelt Uzonban 1661. decz. 11.*

Méltóságos fejedelem, kegyelmes urunk, Isten Nagyságodat minden előtte álló országos dolgaiban boldogítsa, szívesen kívánom.

Nagyságod kegyelmes emlékezetiben leszen kegyelmes uram, Nagyságod kegyelmes poroncsolatyából és az ország akaratyából én lévén egyik deputatus az portára való menetelre *Kendefi* uram ő kegyelme mellé, akkor is jelentettem volt Nagyságodnak *Kis-Selyken* nagy fogyatkozásimot és arra az útra való alkalmatlanságomat, de az Nagyságod kegyelmes ígéretihez képest subealnom kellett méltóságos poroncsolatjára azt az útat. *Szebenből* el kellett jönnöm, hogy valamit készülhetnék pusztá házamnál, jelentvén *Kendeffi* uramnak ő kegyelmének, hogy az Nagyságod kegyelmes poroncsolatyától és az ő kegyelme írásától várnék. Úgy vagyon kegyelmes uram, ugyan készülnék is, a mint lehetne, de értékeltenségemet nem tagadhatom. Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak, alázatosan könyörgök, mivel én csak Nagyságodtól várhatok praeparatiot, az én natiom engem semmivel sem segítővén, mint az szász natio az ő követit, méltóztassék providealni kegyelmesen felőlem, tudjam az kölczesegit (így !) % talleros nro. 200 az usus szerént honnét várnom, készülhetnék én is az Nagyságod kegyelmessége által, ha ugyan semmiképen el nem múlhatik tőllem ez az út. Egyébiránt is várom az Nagyságod fejedelmi kegyelmességét: szegény üdvözült *Barczaj Ákos* urunk ő nagysága sulyos szolgálatomért nekem tött kegyelmes collatioit, mind *Lápos* dolgából s mind az dézma állapatyából (mivel most fructussa percipiáltatott) helyébe hadni jövendőre és az helyütt is valami kevés bor és búzabeli kegyelmességit hozzám mutatni. Meglátja Nagyságod, nem leszek Nagyságodnak vékony állapotom szerint haszontalan szolgája. Az indulás dolgából is kegyelmes uram Nagyságodtól várok alázatosan. Az Úr Isten Nagyságodot kegyelmes uram sok esztendőig jó egészségben tartsa meg.

Datum ex *Uzon* die 11. Decembris anno 1661.

Nagyságodnak alázatos szegény szolgája

PÜNKEÓSTI GYÖRGY

Külczim: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. nekem kegyelmes uramnak adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, gr. Kemény József gyűjt. X. k.)

1203.

Nemes János Apafi Mihálynak, a háromszéki székelek vonakodásáról a neki való hűségeskü letételétől. Kelt Rádason (N.-Küküllő m.) 1661. december 13.

Métóságos fejedelem, nekem kegyelmes uram, az Úr Isten Nagyságodat minden üdvességes lelki, testi jókkal áldja meg s dolgaiban boldogítsa. Alázatosan akarám Nagyságodat tudósítani: ma Isten akaratyából az hadakkal megindulván, ide *Radasra* érkeztem, noha bizony nem igen felesen, mert kegyelmes uram az *háromszéki* nemesség mindinkább *Béldi* uram s *Mikes* uram mellé adták magokat s hon maradtanak, sőt még másokat is othon marasztottak, valakik azelőtt pártolkodtanak; úgy vagon némelyek közülök deponálták az Nagyságod hűségire homagiomokat, de az szolgáságnak színe alatt othon maradtak. Egy *Banka Balás* nevű ember most is azt mondotta egy vicehadnagynak: mit bolondoskodik, mert jó az hadban, mert bizony maholnap másképpen leszen az dolog. Én kegyelmes uram megírtam az vicéknek, hogy valakik el nem jöttek, mind megfognak, de *Kézdiven* nincsen kegyelmes uram kinek írhasak. *Brabás Péter* azt mondottá: neki bizony nem poroncsolok, ott maradtanak penig többen el, mivel ott vagon a fészkek; ha Nagyságod meg nem büntettet ennek, bizony ezek ismét forralnak valamit. Az kik most Nagyságodhoz kimentenek is, bizony nem mindnyájan az hűségtől viseltetvén mentenek, sőt inkább exporálni. Az mint hallom klmes uram, *Apor Lázár* uramnak azután, hogy elment is, hoztak volt *Fogarasból* levelet, úgy vagon nem találták vele. Az fogarasiakkal értnek ő kegyelmek egy néhányan egyet még eddég, (ha most hogy kimentek, nem praestálták homogiomokat ő kegyelmek) ott benn nem praestálták. Én kegyelmes uram igenesen *Medgyes* felé continuáalom útamot. Az mint most értem kegyelmes uram, *Bacsó János* uram is az csíki hadakkal *Szomboron* hál az éjszaka. Az úr Isten éltesse, tartsa meg nagyságodat sok esztendőkre kedves egészségben.

Datum ex *Radas* die 13. Decembris anno 1661.

Nagyságodnak alázatos szolgája

NEMES JÁNOS mp.

Külczim: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek etc. nekem kegyelmes uramnak.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, gr. Kemény József gyűjt. X. k.)

1204.

Csegezi Tamás Aranyas-szék kapitánya Apafi Mihályt tudósítja a kolozsvári német hadak kiűtésre készüléseiről s engedélyt kér a hadak egy része otthon maradására. Kelt Bágyonban 1661. decz. 20.

Alázatos és hűséges szolgálatomat ajánlom Ngodnak, mint kglmes uramnak. Isten Ngodat örvendetes boldog, jó szerencsés hoszú étellel, birodalmának békeséges megmaradásával éltesse és tartsa meg.

Ngodnak kglmes parancsolatját igen alázatosan vöttem, mely költ *Új-Egyházheldt*, mely 15. Dec. íratott, melyet adtak meg 19. Dec, melyben mit parancsoljon Ngod, értem. Ngodnak azért, mint kglmes uramnak igen alázatosan jelentem, hogy ez ideig el nem mehettünk az *kolozsvári* praesidium miá volt, mivel ötszáz németeket készítettek volt erre, de megértvén, hogy haza jöttem s vigyázásban vagyunk, elváltoztatták szándékokat, mert az jobbágyokat is oly készen tartottam, hogy ha ide jüttek volna, nekünk is az markunkban ne szakadna. Mostan is K. U. kétezer lovas németeket magyarokkal együtt készítettnék, úgy adák értésemre bizonyosan, de még meg nem tudhatám bizonyosan, elébbi fejedelem mellé akarnak-e menni vagy nem; megtudván K. U., Ngodat menten tudósítom felölle. Ngod nekem szóval azt parancsolta vala, hogy mikor Ngod *Vásárhely* felé leszen, ott egyezzem meg Ngoddal Én K. U. úgy készítem az vitézeket, az kik arra valók lesznek, hogy ez jüvő csötörtökön Ngoddal megegyezzenek Isten engedelmeből, magam pedig kglmes uram haza is alig jühettem *Szebenből*, az lábom annira elorbánczosodott. Ha valamenire könnyebbednék az lábom, az Ngod szolgálatja mellé menten magam is elmennék, mivel az lóra nem ülhetek. Ngodnak alázatosan jelentettem vala, hogy az gyalogok és az lovatlan nemesek had maradhassanak hon, mivel az *kolozsvári* praesidium untalan kiüt hol egyfelé, hol másfelé, s ha erre találnak jüni, megértvén, hogy mind elmentünk, teljességgel elpusztítanak. Ha valamit tágúlnak kgls uram, magamnak is Isten jobbítván lábomat, azokkal együtt az Ngod szolgálatjára menten mennék. K. U. az Ngod kglis ígérete szerint bátorságnak okáért had maradjanak itthon az gyalogok és az lovatlan nemesek, mely Ngod kegyelmességét szolgálhassuk meg. Ngodnak kglis uram világosan írhatom, hogy elébbi fejedelemnek erre *Kolozsvár* felé való jüvetelit nem értettem, némelyek pedig K. U. azt mondják, hogy az

innepre bejőne s némelyek kis-karácsonra mondják hogy bejű. Némelyek azt is mondják, hogy *Nagy-Bánya* táján volna. Ha mi bizonyost érthetek, Ngodnak mentől hamarább értésére adni el nem mulatom. Isten Ngdat sok esztendeig boldog birodalmában szerencsésen tartsa meg. Datum in *Bágyon* die. 20. Decembris anno 1661.

Ngodnak alázatos híve
CSEGEZI THAMÁS mp.

Külczim: Illustrissimo domino dno *Michaeli Apafi* stb.
Hátán: 1661. 21. Decembris *Medgyes*, Csegezi uram.
(Eredetije az *Erd. Múz. ltárában*, gr. Kemény J. gyűjt. X.)

1205.

Gávay Miklós Apafi Mihálynak mindenfelől szorongatott állapotukat rajzolja s védelmet kér Besztercze város tanácsa zárlata ellen. Kelt Sófálván 1661. decz. 22.

Illustrissime princeps et domine mihi clementissime servitiorum meorum humilimam semper oblationem etc. Hogy az Úr Isten Ngdot kegyelmes uram ez szegény romlott hazának megmaradására tartsa meg és sok esztendeig boldog szerencsés napokkal, jó egészséggel örvendeztesse, szívből kívánom.

Klmes uram az Ngod 13 praesentis emanaltatott panaszkodó, de kglmes levelet 20. itidem praesentis alázatosan elvöttem, melyben hogy ha liber passusom lött volna és az Ngdhoz való menetelemet, levélírásomot nem praestaltam volna, méltán vádoltathatnám Ngd előtt, de nyilván volt Ngd előtt bizonytalan félelmes utunk s állapotunk etiam de praesenti. Mi K. U. Isten kegyelméből mind öcsém urammal és mieinkkel egyetemben meg vagyunk egyébaránt, de az szörnyű romlást, pusztulást több emberséges emberekkel együtt keservesen érezzük, hogy pedig K. U. Ngdhoz idegeny szívvvel és tökéletes hűségünkkel nem volnánk, attól Isten oltalmazzon K. U., ez immár mind az természettel, mind tökéletes hűséges kötelesség és szeretettel ellenkeznek, sőt az isteni bölcseségtől, az kitől minden hivatalok vadnak ab aeterno. Ngdnak méltóságos fejedelmi tisztiben, hivataljában sok esztendeig való szerencsés boldog megmaradását ez szegény megromlott hazának gyarapodására és keresztény kormányozására, tiszta szívből kívánjuk. Magunk is mindnyájan kárunk-

hová leszünk, mert nekünk az halál jobb volna az életnél, ha Ngd meg nem orvosolja nyavalyánkat, liber passust nem paroncsol felölünk az böcsületes város uraimnak, így is könnyen elfogyatkozván, szinte semmissé maradunk. Ha én Ngd ellen vétettem, vagy ezután is olyanban incurálnék, mindenkor az Ngod kezében az üstököm, nekem is nem lévén több házam ennél, akkor ránthat elő, az mikor akar s ámbár comperta rei veritate büntessen Ngod. Hogy én Ngd ellen vagy nyilván, vagy titkon praktikálnék, az én töllem ki nem süil, sem értékem, sem eszem arra való nincsen; Ngod engemet talán elébb esmért azoktól, kik sinistre informálták Ngodat felőlem. Ezután is Ngod méltatlan szolgálai, ha meg nem vet Ngod, kglmes szárnyai alá folyamodunk mind öcsém urammal együtt, Ngodnak ajánljuk alázatos szolgálai kötelességünket Ezek után, hogy az Úr Isten Ngodat sok esztendőig boldogúl jó egészségben megtartsa, szívesen kívánjuk.

Datum ex *Sófalva* die 22. Decembris anno 1661.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae

servitor humilimus

NICOLAUS GAVAY.

Külczim: Illustrissimo ac celsissimo principi *Michaeli Apafi* stb.

Hátán: 31. Decembris anno 1661.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, gr. Kemény József gyűjt. X: k.)

1206.

Lippay Mihály n.-enyedi hadnagy és a mellette való esküdtek Apafi Mihályt az Aranyas-székieknek a kolozsvári német őrségtől szenvedett zaklatásairól értesítik s kérik, hogy otthon maradhassanak tüzhelyök védelmére. Kelt Nagy-Enyeden 1661. decz. 24.

Illustrissime ac celsissime domine, domine nobis naturaliter clementissime, servitiorum nostrorum humillima fidelissimaque commendatione. Az szent Isten Ngodnak minden istenes, országunk és hazánk megmaradására feltolt czéllját kegyelmével boldogítsa.

Kegyelmes urunk Nagyságodhoz s az nemes országhoz tartozó igaz köteles hűségünknek akarván ebben is megfelelnünk. Nagyságodnak alázatosan akarók értésére adnunk: az elmúlt szeredára virradóig az kolozsvári praesidiariusok *Aranyas-széki* hadnagyot *Demjén Gáspárt Harasztoson* házában megszorítván, elfogták, úgy értjük bizonyosan *Kemény Jánosnak* ő nagyságának vitték,

Csegezi Tamás kapitány uram is csak alig szaladott. Mihozzánk is Felvinczről, Fejérvár-, Hunyadvármegyékre, Szászsebesi és Szászvárosi király bírának sonaló 4 leveleit hozák ő nagyságának 22. praesentis mensis, melyeket nem mervén remorálni az ő nagysága comminatioi miatt, *Tövésre* küldöttünk, úgy hisszük Nagyságod kezéhez jutnak; Fejérvármegyére szállót *Makay Mihály* szolgabíró *Lugosi Ferencz* ispán uramhoz dirigálta. Nagyságodnak ez mostani hadi expeditióra convocaló kegyelmes commissiója érkezvén ispán uram által hozzánk is 20. praesentis, Nagyságod s az nemes ország szolgálattára elmenni készültünk s készek is vagyunk. Kegyelmes urunk Nagyságod istenesen s bölcsen megítélheti, ha az Nagyságod s az nemes ország szolgálattára romlott helyünkéből s munitio nélkül való pusztá kastélyunkból kimozdúlunk, az mi kevesen itthon lakunk (holott az színessei városunk lakosinak mind *Szebenben* mentenek inkább telelni), minden kicsin takarmányunk s virtusunk, melyeket az üszögök s hammak közzül Isten megmarasztott, feleségink, gyermekink táplálásokra füstben praedára mennek ez idegen praesidiariusok által, kastélyunkat felverik s talán még házunk népét is fegyverre hányják ez kegyetlen nemzetek, ha távozásunkat megértik. Ngodnak mint kegyelmes urunknak alázatoson könyörgünk, kegyelmes szemeivel megtekintvén *két ajtó közé szorúlthoz hasonló keserves sorsunkat*, Ngod találjon módot megmaradásunkban, ne jussanak akár csak szegény aprócskáink ez kemény téli üdőben éhel s hideggel való meghalásra, vagy az mi keservesb, fegyverre hányattatásra. Ngodnak, mint kegyelmes urunknak, teljes életünkben igaz hűséggel megszolgáljuk.

Ngodnak szegény alázatos igaz hívei

Nagyenyedi hadnagy LIPPAI MIHÁLY
mellette való esküdekkel együtt.

Külczim: Illustrissimo ac celsissimo domino domino *Michaeli Apafi* stb.

Hátán: 1661. 24. Dec. Medgyes. Enyediek. Kis Lukács lia van otthon az posta.

(Eredetije az *Erd. Múz. kézirtatárában*, Mike S. gyűjt.)

1207.

Apafi Mihály utasítása Kun István, Székely István és több székely úr követeknek, kiket Tömösvárra Ali basához küldött. Kelt Medgyesen 1661. decz. 24. é.

Instructio pro generosis egregiis dominis Stephano Kun de Karánsebes, altero Stephano Székely de Dálnok, ceterisque sibi adherentibus dominis Siculis.

1. Az késérő vitézlő rend *Zaikánig* menvén, jó gondviselés és vigyázás alatt vigyék az követet, ott elbúcsúzáván az követtől, *Kendeffi Gábor* uram ha *Malomvízen* léssen, ő kegyelmével szemben kell lenni, ő kegyelme evvel az feles török, kurtán és magyar haddal térjen *Déva* felé, ott az bennlevő fő és nemes rendet admo-neáltassa, urunkhoz redealljanak, ha cselekszik tisztességesen, ide késértessenek minden bántódás nélkül, ha nem akarnak, meg kell ijeszteni benne, mivel elmúlt nem *quindena*, hanem az egy holnap is, mely egy holnap nem az bennvalóké volt, hanem az kinnvaló atyafiaké, keménykedni kell ez aránt és meg kell jelenteni, mán túl nem ök. parancsolnak az jószágoknak.

2. Az vármegyének írt ezelőtt való levél *continentiaja* szerint háromszáz feljőjön, az többi *Déva* alatt jó vigyázásba lenni el ne vesztegellye, offensive semmit ne mozdítsanak, defensive mindent elkövessenek.

3. Az vármegyét magoktól el ne hadják, együtt jőjenek fel ide.

4. *Kun István* és *Székely István* uraméik négy-négy embert vevén magok mellé, *Tömösvárra* mennyenek, az holott is elsőben az vezért *Ali passát* és több méltóságos embereket az mi kegyelmes urunk ő nagysága méltóságos nevével köszöncsenek, sok jókat, előmenetelt kívánjanak az hatalmas győzhetetlen császár hasznos szolgálatjában.

5. Követ uram köszöntések végében, ha kérdik, miben fáradoznak, ez ide alább megírandó *punctumokat* bátor szívvel, této-vázás nélkül szép tisztességgel elészámlálják, ha nem kérdik, izenet által is *audentiat* (így !) kell *impetralni*, mely megadatván, ezeket kell az vezér eleiben terjeszteni:

1. Az hatalmas győzhetetlen császár méltóságos és dicsőséges parancsolatjából fővezér urunk az tekintetes és méltóságos *Ahmet*

passa levele érkezett az mi kegyelmes urunkhoz, az hatalmas császár megesküdt cziriakjához és ehez az szegény országhoz ő hatalmassága minden gondviselését ajánlja, melyért Istentől sok szent áldást kívánunk, magunktól pedig töllünk lehető hűséget és háladóságot.

2. Ő nagysága az fővezér kívánja töllünk, hatalmas császáruk fényes és dicsőséges kapuit tudósítsuk, most az erdélyi állapotok miben legyenek, mi magunktól választ tehettünk volna ez becsületes úrnak *Hasznadár Mehemet* aga uramnak és mindelekről fővezér igazgató és segíthető urunkat tudósíthattuk volna, de meggondolván főszerdár méltóságos *Ali passa* urunk méltóságát, böcsületit, nem akartuk híre nélkül cselekedni, együtt oly dolgot írtunk volna, ki nekünk is, ő nagyságának is nem használt volna. Azért tudósítást ő nagyságától várván, annak utánna az fő urunkat az soha el nem múlt emlékezetű császárukát ő hatalmasságát, mind pedig fővezér urunkat tudósítani el nem mulatjuk.

3. Kérni kell azon, az mik az levélben meg vadnak írva, azokat jól meggondolván, ő nagysága Ali *passa* minden kívánságunkra tegeyen kegyes és kegyelmes választ.

4. Az végekre erős parancsolatját elküldje mindenfelé, ne háborogjanak, ki-ki tartson jó szomszédságot, ne dúlják, kóborolják szegénységinket, mind az két Körösben.

5. Az határ dolga mennél hamarébb legyen és állíttassék bizonyos karban, mert így merő *confusio* és húzás-vonás, ki miatt az kik engedelmeskedni akarnának is, megütköznek igen, bizonyos határ nem léte miatt.

6. Az követeket mikor indítsuk hatalmas császáruk fényes kapujára.

7. Az *summa* felől törekedjék az hatalmas császár előtt, ne is említették, holott mikor fejedelem választatott, megengedetett, mely az *Janoszlán passával* való első *contractus*ból megbizoníttatik.

Datum in civitate nostra *Medgyes* die 24. Decembris 1661.

M. APAFI mp.

(P. H.)

(Eredetije a *Székely Nemz. Múzeumban.*)

1208.

Szilágyi Csiszár János marosvásárhelyi bíró és tanácsa, tudósítják Apafi Mihályt, hogy Szentpáli 1700 katonával, 500 szabad legénynyel s a kolozsvári meg szamosújvári német őrséggel Marosvásárhelyre—, Kemény János pedig más hadakkal Beszterce felé készül menni. Kelt Marosvásárhely 1661. decz 31.

Alázatos szolgálatunkat ajáljuk Nagyságodnak, mint kegyelmes urunknak, az szent Ur Isten Nagyságodat hazánk békességes megmaradására szerencsésen éltesse és birodalmát terjessze hosszú napoknak látására, szívünk szerint kívánjuk.

Kegyelmes urunk, méltóságos fejedelmünk, Nagyságodnak alázatosan jelentjük, hogy tegnap találkozván itt való atyánkfia *Kemény János* ő nagysága mellett lévő *Maczkási* uram ő kegyelme szolgálival az mezőben, bizonyosan beszéllette, hogy *Szentpáli* uram tizenhétszáz katonával, ötszáz szabad legényekkel és az kolozsvári, szamosújvári német praesidiumokkal erre mi felénk fogná útját folytatni, viszontag *Kemény János* uram ő nagysága más hadakkal *Beszterce* felé, minek okáért így adattatván értésünkre ez dolog, nem mulathattuk el, hogy Nagyságodat alázatossággal ne tudósítanók felőle; Nagyságod fejedelmi kegyelmessége mit fog cselekedni. Ezek után Isten Nagyságodat éltesse sok esztendőig szerencsésen s boldogúl.

Datum in civitate *Marosvásárhely* die 31. Decembris 1661.

Nagyságodnak alázatos hívei

SZILÁGYI CZISZÁR JÁNOS

marosvásárhelyi bíró tanácsával együtt mp.

Külczim: Illustrissimo ac celsissimo principi ac domino domino *Michaeli Apaffi* Dei gratia Transsilvaniae principi, partium regni Hungariae domino ac Siculorum comiti, domino domino nobis naturaliter clementissimo.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratgyűjteményében* Mike S. gyűjt. VII. k.)

1209.

Kakucsi Péter Apaffi Mihálynak, a Kemény János hada Maros- Vásárhely körül lappangásáról stb. Kelt Ebesfalván 1662. január 1.

Méltóságos fejedelem, az Ur Isten Nagyságodat szegény hazánk megmaradására sokáig éltesse boldogúl.

Kegyelmes uram, alázatosan akarám Nagyságodnak értésére adni, hogy minemű romlása lón ez éjjel az szegény *domádiaknak*. Az *Kemény János* ő nga hada fele, úgy hallom, hogy 17 zászlóval noplottok csütörtökön az *teremi erdőben*, egy *korod-szentmártoni* ember *Vásárhelyre* akart menni s elfogták, megeskették, hogy meg ne mondja; azt hirdetik, hogy maga is *Kemény János* ő nga nem messze volna. Isten áldása legyen Ngoddal.

Ebesfalván írák 1. Januárii 1662.

Ngod alázatos híve

KAKUCZI PÉTER mp.

P. S. Kegyelmes uram, úgy hallom, hogy noppal erdőben s pusztá templomban beállnak, úgy leleskednek az *Moros* mellett *Nyárádtő* táján. *Zágorban* is rútdolgot cselekedtek, sok puskaropogás hallatott, harang félenverés, de meg nem érthetők, ha öltek-e meg benne, vagy nem, de *Domádon* jó két embert öltek meg, *Kerekes András*t s *Völtör Mihályt*.¹⁾

Külczim: Illustrissimo ac celsissimo domino domino *Michaeli Apaffi* Dei gratia principi Transsylvaniae partium regni Hungariae domino, Siculorum comiti, domino domino mihi clementissimo.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, Mike S. gyűjteménye VII. k.)

1210.

Fóris Gergely és Bartha István gálfalvi Ozdi Györgynek, a Maros- Vásárhely körüli hadi állapotokról. Kelt M.-Vásárhelyt 1662. jan. 9.

Szolgalatunkot ajánljuk kegyelmednek, mint kedves, jóakaró urunknak. Isten sok jókkal, jó egészséggel kegyelmedet kívánsága szerént az új esztendőknék minden részeiben szerencsésen áldja meg. Kegyelmed nekünk írott levelét elvevén, urunk ő nagysága mit paroncsoljon, kegyelmed írásából megértettük: de hogy uram mi most felkelhessünk magunk személyünkben, abban módot nem látunk, holott mind éjjel és nappal az katonaság rajtunk lévén, mindenünkben sákmánt vetettek, magunk életünköt is mind tarthatuk meg, csak Isten tudja, annál is inkább czédulánkot ha meglát-

¹⁾ Jan. 23-án megtörtént a közeli *nagy szállósi csata*, melyben *Kemény János* maga is elesett.

nák, életünk is bizony miattok meg nem maradhatna. Kegyelmedet azért, mint kedves jóakaró urunkot, szeretettel kérjük, urunknak ő nagyságának az dolgot voltaképen írja meg. Tudja Isten, nem vakmerőségünk az oka, hanem az fenn megírt rajtunk való rettenetes inség. Én pedig, *Bartha István*, ma megindulván házamtól, bűzámot és egyéb kevés meghagyatott jóvaicskáimot akarván behozni ide *Vásárhelyre*, az útban *Bodonnál* találának vagy háromszázan, nekem uram lelkem felett semmimet meg nem hagyák; fegyverem is egyéb egy pálczánál meg nem maradván, magamot is illetlenül vertenek. Ezek és több akadályok meggátolván bennünket, kikhez képest semmiképen fel nem kelhetünk. Kgméd czéduláját látván oda fel az *havas-allya* talán inkább felkelnek, mivel arra fel még eddig, úgy hallnók, nem annyira jártanak.

Foris uramnak hírek tudósítása felől az mint ír kgd., egyeb bizonyos hír most nincsen, hanem az két generális, *Ebeni István* és *Sz. Páli János* uramék *Rützön* vadnak, az hadak pedig itt szélllyel az *Mezőségen* és az *Nyárad mellyéke aljában* bővön vadnak és járnak az városon is mindennap, mostan is vadnak. Ezek után isten jó egészségben éltesse kgdet.

In civitate *Vásárhely* 9. Januarii anno 1662.

Kegyelmednek jó akarattal szolgálni igyekeznek.

FORIS GERGELY mp.

BARTHA ISTVÁN mp.

Külczim: Generoso domino *Georgio Osdí de Gálfalva*, alteri viceiudici regio sedis Siculicalis *Maros* etc. domino nobis confidentissimo. (Eredetije az *Erd. Múz. kézírattárában*, Mike S. gyűjt. 7. k.)

1211.

Kacsuk Mehemet pasa felszólítja Csík-, Gyergyó- és Kászon-szék közönségét, hogy Apafi Mihálynak hódoljanak s biztosítja őket oltalmáról, ellenkező esetben tűzzel, vassal fenyegetőzik. Kelt Segesvárt 1662. január 27.

Én, tekintetes, nagyságos *Kucsugh Mehemet passa*, hatalmas, győzhetetlen török császár igaz híve és ő hatalmasságának jenei végvárának és ahhoz tartozó sancságságnak, mostan peniglen Erdélynek hatalmas császárunk őstől maradt országának oltalmazására ide küldött minden hadainak főigazgató gondviselője.

Adom tudotokra tinektek *Csik-, Gyergyó- és Kászon-szék-*beli fő, nemes és több közönséges szabadsággal élő székely rendek, hogy mivel az hatalmas, győzhetetlen császáruk kedves jó akaratjából az méltóságos *Apafi Mihály* ez ő hatalmassága őstől maradt országának Erdélynek fejedelmévé tétetett, az ki fejedelmi székel, bottal, zászlóval, karddal, atnámeival megajándékozott és megerősített, kinek oltalmazására az méltóságos *Alli passa* ő nagysága bizonyos számú hadakat hagyván, im mostan ujjban engemet küldött hatalmas, győzhetetlen császáruk fényes hadainak seregeivel az Erdélyben kóborló s pusztító *Kemény János* és vele levőknek megbüntetésekre, az mint hogy az elmúlt napokban Isten őket megszegyenítette és megbüntette, pártolkodásoknak és az fényes portához való engedetlenkedéseknek érdemlett jutalmokot is elvették, mert hatalmas, győzhetetlen császáruk fényes hadainak fegyverek élére hányattak.¹⁾ Az méltóságos Apafi Mihály fejedelem ti érettetek én előttem törekedett, hogyha immár mostan fejet hajtotok és jó útra tértek, ne bántsalak. Azért mindenek, alsó, felső rendek, kicsintől fogván nagyig, minden személyválogatás nélkül jó reménységgel legyetek, kik ott Csik, Gyergyó és Kászon székben vagytok, hogyha mindjárt az méltóságos fejedelemnek, Apafi Mihály uramnak fejet hajtatok s melléje kijöttök, hatalmas császáruk köntösséhez ragaszkoztok (így !) eddég való cselekedetekért senkinek személyében vagy jovaiban sem töllem, sem hatalmas császár vitézitől semmi bántátások (így !) és károsítások nem leszen; esküszöm az élő Istenre, az ki az mennyet, földet teremtetete (!) és hatalmas császár áldott fejére, hogy ennek az esküvésemnek megállója s megtartója leszek és kötelezem is arra magamot, melyről adtam és küldtem nektek ezt az én igaz hitem szerint való kezem írását, pecsétemmel megerősített erős hitleveletem. De ha mégis tovább eddig való vakmerőségtekben megmaradtok és Erdély országának három nemzetből álló minden rendeitől választott és győzhetetlen császáruktól is megerősített fejedelmi Apafi Mihály ellen rugódoztok, hatalmas, győzhetetlen császáruk fényes hadait reátok fordítom és mind nagyokot, kicsineket fegyvernek élire hánya-

¹⁾ A Nagy-Szóllósnél jan. 23-án vívott csatát érti, a hol maga Kemény János is elesett.

tom, elraboltatom, tűzzel-vassal rajtatok lesztek és minden jövaitokat elpusztítom. Isten hozzon titeket jó útra.

Íratott *Segesvárott* 27. napján Boldog-Asszony havának, 1662. esztendőben.

(KUCSUK BASA török tigrája és füstnyomatú pecsétje.)

Kivül: Kuczuk Memhet pasa assecuratoriája.

Egykorú hátjegyzet: Külömb-külömb missilis haszontalan levelek.

(Eredetije egy nagy lapon, patenslevél alakjában, *gyűjteményben.*)

1212.

Háromszéki nemesek és vicetisztek levele Apafi Mihályhoz, melyben a hozzácsatlakozásban eddigi késlekedésükért magokat mentetik. Kelt Uzonban 1662. jan. 29. És a fejedelem arra adott válasza.

Méltóságos fejedelem, nekünk kegyelmes urunk. Ennek előtte való napokban Nagyságod méltóságos parancsolatjára parancsoltunk volt az felülés felől közönséges gyűlésünkben, egyező értelemből, includáltunk volt az indulás felől is, hogy ma egy helyre gyűlvén és meglátogatván fogyatkozás nélkül, bizonyos atyánkfiát rendelvén ő kegyelmek elejekben, induljunk, kiről Nagyságodat tudósítottuk volt is kegyelmes urunk. Ez alatt érkezett az Nagyságod méltóságos parancsolatja *Nemes János* uram ő kegyelme által; így változott kegyelmes urunk az indulásnak napja, kiről Nagyságodat kegyelmes urunk mégis igen alázatosan akartuk tudósítani. Az Nagyságodhoz való tökéletes hűségünkben életünk fottáig igazán akarunk megmaradni s mindenekben az Nagyságod méltóságos parancsolatihoz magunkot alkalmaztattunk. Levelünk megadó atyánkfia által szóval is Nagyságodat kegyelmes urunk in rei veritate tudósítottuk. Az Úr Isten Ngodat boldog birodalommal áldja meg s sok esztendőig éltesse, tartsa meg örömünkre.

Datum *Uzon* die 29. Januarii 1662.

Nagyságodnak kegyelmes urunk méltatlan igaz hívei és szolgálói

Háromszéki nemesek és vicetisztek:

HENTER ANDRÁS mp.

APÓR LÁZÁR mp.

SZÉKELY BÁLINT mp.

PÜNKÖSTI GYÖRGY mp.

JANKÓ MIKLÓS mp.

PETRUS BODOR mp.

GÁBOR DEÁK mp.

MIKÓ MIKLÓS mp.

JANKÓ PÉTER mp.

BARABÁS PÉTER mp.

Külczm: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek, nekünk kegyelmes urunknak ő nagyságának adassék.

A fejedelem válaszának sajátkezű fogalmazványa a levél harmadik oldalán:

Kegyelmetek levelit vettük; mit írjatok, értjük: jöttest jőjjetek; nam megírtuk egy néhány rendben. Nemes János uram nem azért ment be, hogy benneteket megtartóztasson; elég eddig az cavillatio. (Eredetije az Erd. Múzeum Itrában, gr. Kemény J. gyűjt. XI. k.)

1213.

Daczó János Apafi Mihályt értesíti a háromszékiek és csíkiak meghódolásáról. Kelt S.-Sz.-Györgyön 1662. jan. 30. És a fejedelem válasza.

Szolgálatomat ajánlom alázatosan Nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak. Isten Nagyságodat kívánsága szerint való sok jókkal áldja meg, szívből kívánom.

Nemes János uram megérkezvén, jelenté az Nagyságod hadak felvétele felől való dispositióját, én mindazáltal már az hadak készenléte felől poroncsoltam volt ma, az Nagyságod levele is ma érkeztén hozzám, melyet 28-án íratott, abbeli poroncsolotjához tartom magamot. Én is szombaton költem fel kegyelmes uram, de az lábaimon még nehezen járhatok, azzal sem gondolok, csak Nagyságodnak szolgálhassak. Ez levelemre válaszom jöven Nagyságodtól, az mit poroncsol, ahhoz alkalmaztatom magamot. Itt kegyelmes uram úgy vagyunk, mint Christus urunkhoz mikor kiáltnak volt: *Uram, nemde nem az te nevedben űztünk-e ördögöt? Érezvén az sáfrány illatját*, mind igaz hívei már Nagyságodnak. Ezt is akarván Nagyságodnak értésére adni: megírtam vala az *csíkiaknak*, felkeljenek s megfognák *Lázár Istvánt*. Mi választ írtak Nagyságodnak in specie megküldtem, abból megértheti Nagyságod. Azt mondják, még *Gyergóban* vagyon az németekkel, mikor bárcsak száz saragját¹⁾ küldhetne, volna minek az hátam vetném, ha kívántatnék, bizony tentálnék valamit. *Mikes Kelement* is, azt mondják készül, csak bottal ne ütnök az nyomát. *Béldi uram* is valóban serio tudakoztatja, minemű leveleket fogtak el *Kemény*

¹⁾ Igy! száz saragját?

János uramtól, *igen megindúlt már az bolha benne*. Nagyságodat kérem alázatosan: melyre indúl, tudósítson, tudjam arra continuálni utamat. Ezek után Isten Nagyságodat tartsa meg jó egészségben és engedje, ez levelem találja jó egészségben. Datum in *Szent-György* die 30. Januarii anno 1662.

Nagyságod alázatos híve, szolgája míg él
DACZO JÁNOS mp.

Külczim: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, nekem kegyelmes uramnak adassék.

A levél belsején a fejedelem válaszában sajátkezü fogalmazványa:

Kegyelmed levelét vettük, írását értjük. Kegyelmed mentest jöttest jöjjön az hadakkal maga; ha lábai fájnak kegyelmednek, szekerem jöjjen. Nem mind igaz híveink nekünk azok, kik hozzánk jönnek. *Lázár István* levelet írt nekünk, az németek hűségünkre jönnek. *Mikes Kelemen*, ha lehel, kerítse kegyelmed kézben.

(Eredetije az *Erd. Múz. kézírattárában* gr. Kemény József gyűjt. XI. k.)

1214.

A marosvásárhelyi tanács Apafi Mihályt értesíti, hogy a törökök gondviséletlensége miatt városuk egyrésze leégett s kéri a török hadak eltávolíttatását Kelt 1662. márcz. 14.

Illustrissime ac celsissime princeps, domine domine nobis semper clementissime; fidelium perpetuorumque servitiorum nostrorum in gratiam vestrae Celsitudinis humilimam semper oblationem.

Az szent Isten Nagyságodat sok jó szerencsés napokkal látogassa meg, szívünk szerint kívánjuk etc.

Kegyelmes urunk, méltóságos fejedelmünk, kénszerítettünk nagy szübeli fájdalommal Nagyságodnak, mint kegyelmes urunknak alázatosan jelentenünk, hogy több megbántódásink felett, az este nyolcz óraker tájban az török vitézek gondviselentlenségek (így!) miatt városunkban tűz támadván, két sor utcának egyik része megégett nem kicsin szomorúságunkra, s ha az Isten az szelet meg nem fordítsa, talán egy ház sem maradt volna s félő kegyelmes urunk, ha még tovább is rajtunk laknak, ne talán tám az megma-

radott része is porrá és hamuvá ne tétetődjék. Minek okáért Nagyságodnak, mint kegyelmes urunknak, alázatosan könyörgünk, méltóztassék ez rettenetes romlásunkat kegyelmesen megtekéntvén, ez bajos ügyünket fejedelmi kegyelmességéből megorvosolni és az hatalmas nemzetet rólunk elfordítani; mely mihozzánk, alázatos híveihez megmutatandó fejedelmi kegyelmességét Nagyságodnak, mint kegyelmes urunknak, alázatos engedelmisséggel megszolgáljuk. In reliquo illustrissimam Celsitudinem vestram bene vaiere desideramus.

Datum in *Marosvasarhely* die 14. Martii 1662.

Ejusdem Celsitudinis Vestrae

fideles humiles perpetuique servitores

FRANCISCUS KOVÁCS

caeterique jurati cives ac universi senatores civitatis *Marosvasarhely* mp.

Külczim: Illustrissimo ac celsissimo principi domino, domino *Michaeli Apafi* stb.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XI. k.)

1215.

Haller Gábor Apafi Mihályt értesíti a német hadak érkezése híreiről és Szamosujvár meg Kolozsvár megszállása dolgában. A szamosfalvi táborban 1662. ápr. 27.

Kegyelmes uram, Ngdnak két rendbeli méltóságos levelét vet-tük ma, melyekkel minek előtte érkeztek volna már, tudósítottuk volt Ngodat az németek jövésének híre felől és noha az szerint lenni nem hihettük, mindazonáltal *Bethlen János* urammal ő kegyelmével együtt rendeltünk volt is 30 magyar katonákat és 30 kurtányokat, kiket illendő tanúlsággal el is bocsátottunk három felé; ha mi leszen az dologban, valamelyik rész meghozza. Hogy *Petki István* uram ő kegyelme 200 lóval hátra maradjon, meg sem gondoltuk K. U., nem is illendő volna oly úr embernek oly kevesed magával elmaradni és csatázni, hanem *Ugron István* uramnak rendeltük volt, hogy lesben maradván, igyekezzék reávenni az *szamosujváriakat*, kiket kijönni az táborhelyre reménlettünk, ezt is úgy, ha Ngdnak is tetszeni fog. Az katonáknak *Szamosujvárhoz* való küldését az Ngod újabb parancsolatjáig az hírekre nézve halasztottunk, néztük azt is *Kolozsvárnak* megszállásakor, mentől

tettetősben (!) lehetne, úgy keletnék mutatni az hadakat, azután is elmehetnek, ha úgy fog tetszeni Ngdnak. Hozza Isten Ngdat szerencsés órában. Az *szamosfalvi* mezőn 27. Apr. anno 1662.

Ngdnak alázatos híve

HALLER GÁBOR mp.

Külczim: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek etc. nekem kglmes uramnak adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. ltrában*, gr. Kemény J. gyűjt. X. k.)

1216.

Kovács Ferencz marosvásárhelyi bíró levele Apafi Mihály erdélyi fejedelemhez, melyben kéri a fejedelmet, hogy hozzá küldött lengyel inasát bocsátaná vissza. Kelt Metros - Vásárhelyi 1662. május .9.

Méltóságos fejedelmem, nekem kegyelmes uram.

Az Nagyságod secunda Maii költ méltóságos parancsolatját, kegyelmes uram, alázatos engedelmes hűséggel vettem, melyben parancsolja Nagyságod, hogy *Kemény János* megveretetésekor az mely *lengyel inas* hozzám bolyogván, felfogtam volt, Nagyságod kegyelmes tekinteti eleiben elküldeném táborába; mihez képest is kegyelmes uram, engedelmes akarván Nagyságod abbeli parancsolatjához is lennem, arról is nem gondolván, hogy másik inasom is halálos betegségben vagyon, elküldtem Nagyságodhoz, kérvén alázatosan Nagyságodat, Nagyságod kegyelmessége accedálván hozzám ez iránt is, bocsátaná vissza, lehetne birodalmomban tavalyi bíró uram gondviselése alatt; Nagyságodnak alázatosan megszolgálom, mint kegyelmes uramnak. Ezek után Isten Nagyságodat szegény igyefogyott hazánknak megmaradására, békeségének helybe való állatására boldogul szerencsésen étesse (így !).

Datum in *Maros-Vásárhely*, die 9. Maji 1662.

Nagyságodnak méltatlan alázatos híve

KOVÁCS FERENCZ mp.

Külczim: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. nekem kegyelmes uramnak adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, Mike S. gyűjt. VII. k.)

1217.

Kucsuk Mehmed basa levele Lázár István, Csík-, Gyergyó- és Kászon-szék főkirálybírójához, melyben szemrehányást tesz Kemény János pártolásáért és hűségre inti Apafi iránt. Kelt a füzési táborban 1662. ápr. 6.

Mi hatalmas, győzhetetlen császáruk Dunán innen levő várainak és Erdélyben levő fényes hadainak gondviselője, Tömesvárban beglerbégje, Jenőben főpasája, tek. ngos. *Kuczugh Mehemet* pasa. Tudatokra akarók adni, hogy mi mindedig (!) pártolkodtatok, Kemény Jánost hatalmas császáruk akarátja ellen Erdélybe behívtatok, fejedelemmé választátok, azután kiszaladván az hatalmas szerdár Ali pasa előtt, hatalmas császár országát veszedelembe hagyátok; de hatalmas császár nem nézvén az ti pártolkodástokat, Erdély országában fejedelmet tött, kit (!) ellen is pártolkodván újabban is Kemény Jánost behoztátok, kit hatalmas császár fegyvere Isten akarátjából megbüntetett; azután szényeskedvén, hatalmas császár köntöséhez békeltetek, Apafi Mihály fejedelemnek ő ngának fejet hajtottatok, gyűlést tevén, semmi jó (!) nem végeztek, hanem most is azon pártolkodásban mentek elő; mert ha hatalmas császárnak és tőle állatott fejedelemnek igaz hívei volnátok, hatalmas császár országának részeiben, az hova pártolkodástokkal németet szállítottatok, véllünk együtt túrnétek, szenvednétek véllünk; de ha mégis tovább pártolkodtok, higyjétek, török hitemre mondom, magatokat hatalmas császár fegyverivel vesztek el(!), jószágtokat elpusztítottam, hatalmas császárnak hamisságtokat megírom. Hogy azért miattatok az ország mégis tovább ne pusztuljon: se órája, se napja ne legyen, fejedelmetek mellé jötest jöjjetek és az dolgot fogjátok egyaránt, se tölünk, se fejedelmetektől több írásunkot ne várjátok. Ezt cselekedjétek eddig való pártolkodástokért, mind az mi és az fejedelem kegyelmességével ne éljete vissza, ha életeteket szeretitek, fejedelmetek táborában siessetek. Iratott *füzési* táborában 6. április 1662.

(P. H.)

(Kacsuk basa tugarája.)

Kivül: Lázár Istvánnak. Kucsuk pasa levele.

(Eredetije Kucsuk basa füstnyomatú pecsétjével és hatalmas tugarájával *nálam*.)

1218.

Szakmári István Apafi Mihálynak jelentést tesz a Lészai György tatár fogságból való váltságdíjában kölcsön vett pénz megadatása felől. Kelt Fogarasban 1662. május 19.

Alázatos és hűséges szolgálatomat ajánlom és Istentől Ngodnak minden idvességes jókat, jó egészséges hosszú életet, minden dolgaiban boldog, jó szerencsés előmenetelt kívánok megadni, mint kglis uramnak. Ngod kegyelmes parancsolatját adván kezembe *Máthé deák* uram szolgájával együtt *Székely György* uram, az *Lészai György* sanczában adott bizonyos számú talléroknak mind ez ideig meg nem adása és egyszersmind azon summa pénznek halogatás nélkül való megfizetésre kényszerítettés felől: igen sietséggel *Lészai György* uramat béhívtam s valóban reá fogván, erőltettem az talléroknak kézben adására. Kire *Lészai* uram ezt felelé: mivel az mely kétszáz tallért *Donát Mihály* uram ő kegyelme sanczában adott, az elébbi fejedelem *Kemény János* ő nga pénze volt, ezen kívül az 130 tallér ismét, kit *Máthé deák* uram hozzá adott, kiszabadulása után *Donát* uramnak megküldvén az 130 tallért *Lészai* uram, hogy beküldje *Máthé deák* uramnak; mivel szintén akkor igen félelmes volt az út tatárok híre miatt, *Donát* uram be nem mérte küldeni az pinzt, hanem ez itt való számtartó kezében adta, minthogy elébbi fejedelem ő nga igen kérte vissza az 200 tallért, hogy itt tartanák meg ő nga számára. Mostan azért kegyelmes uram, jóllehet ilyen hirtelenséggel szerét nem tehetette az 130 tallérnak, mindazáltal felfogadá előttünk, két hétre egyáltalán véggel megszerzi s mentől hamarébb vagy béküldi mástól, vagy ugyan maga béviszi *Máthé deák* uramnak. Ezek után Isten Ngodat sok esztendeig boldogul, jó szerencsésen éltesse.

Ex arce *Fogaras* die 19 Maji 1662.

Ngodnak alázatos szegény, szolgája
SZAKMÁRI ISTVÁN mp.

Külczím: Illustrissimo ac celsissimo dno, dno *Michaeli Apafi* stb.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában* gr. *Kemény József* gyűjt. XII. k.)

1219.

Imecs Tamács meginteti Béli Pált a Szilvási Mátyásért vállalt 1000 tallérnyi jótállás ügyében. Kelt Keresztesmezején a táborban 1662. jul. 8.

Mi nemes és vitézlő Székely Mózes és Ujvári András, urunk ő nagyságának hites íródeáki, adjuk tudtára az kiknek illik, ez mi testimoniális levelünk által, hogy in anno 1662. die 8. Julii, mikor volnánk *Keresztesmezején lévő táborban, urunk ő nagysága sátorában, Orbai-székben Imecs Tamás* uram nemzetes *Béli Pál* uramat mi általunk certificáltatá arról, hogy az mint ő kegyelme, *Szilvási Mátyásért* ezer tallérig való kezességet magára vállalt volt, olyan conditio alatt, hogy azon contractus és kezeslevél vigora szerint executiót tehetne ő kegyelme jószágában: mi ezen megírt napon és esztendőben az ország törvénye szerint certificálók *Béli* uramat, hogy az ő kegyelme jószágán executiót tétethet *Imecs Tamás* uram, mely certificatióról adtuk ez testimoniális levelünket ő kegyelmének.

Datum et actum anno, die et loco praemissis etc.

SZÉKELY MOYSES mp. (P. H.) UYVÁRI ANDRÁS mp. (P. H.)

Hátlapján: Béli adósságához tartozó levél.

(Eredetije a Székely Nemz. Múzeumban.)

1220.

Ismeretlen levele Béli Pálhoz, melyben a Csík-székben „copuláltak“ (házasulók) neveit közli. Kelt Csík-Kozmáson 1662. okt. 2.

Spectabilis ac generose domine. Az Úr Isten kglmedet üdvös-séges jókkal áldja meg kedvesivel együtt etc.

Im tekintetes, nemzetes uram, az kiket eddig copulaltanak, azoknak az nevek ilyenképen következnek. Én igazsággal írom kgdnek hogy teljes erőmből ügyekeztem ebből szolgálni, az hadakozás mián többen nem házassulhattak, ezután is a kik lesznek, neveket felíratom s kgdnek alákiüldöm. Vacsarcsi Biró István, rákosi Varga János, taplóczi Lajos Mihály, csekefalvi Daracs István, szentmártoni Pál Ferenczné, Bencze Pálné de eodem, Bencze Istvánné de eodem, göröcsfalvi Péter Miklósné, csomortáni Péter Miklós, rákosi Anda Mihály, szentmihályi Márton Jánosné, szentmiklósi Gegő Péter,

sögötti Szász Péter, szentgyörgyi Nagy Ferenczné, rákosi Péter István, Mindszenti Szopos Mihály, szentkirályi Lázár István, Kis Varga István de eodem, somlyai Imreh István, kotormányi János Bálint, szentmihályi Katona Mihály, Mindszenti Kis Ferencz, szentgyörgyi Bőjte János, taploczai Ferencz István, szentgyörgyi Antal István, delnei Nagy István, váraasi Kőmies János, baróthi Pap Jánosné, csiicsai Buzás Mihály, Syllo Balás de eodem, szentmihályi Bernard Balázsné, szeredai Márton Kovács, vacsarcsi Benkő Lukács, ménasági Feyér András, csobodfalvi alsó Káta János, Káta Balázs de eodem, szentgyörgyi Füz Jánosné, pálfalvi Balázs Péter, szentmiklósi Kánya Ábrahám, borsovai Bene Pál, szentimrehi Néma Imreh, pálfalvi Bálint István. Ezek után az kik eddig transmítettattanak, ezután is, az mint feljebb íram, igyekezem kgdnek mind ebből s mind egyébből is jó szívvel szolgálni. Tartsa meg Isten kgdet jó egészségben. Ex *Kozmás* 2-da die Octobris 1662.

Kgdnek alázasat szolgálja
(A név leszakítva).

Külczm: Spectabili ac generoso domino dno *Paulo Béldi* (titulus) etc. domino et patrono mihi semper observandissimo,

(Eredetije az *Érd. Múz. kéziratárában*, gr. Kemény J. gyűjt. XII. k.)

1221.

Uzoni Béldi Pál Orbai Jánost sok hűséges szolgálatáért és a tatár fogóságban íranta tanúsított fáradozásiért egy jobbágy-fúval ajándékozta meg. Kelt Peselneken 1662. okt. 12.

Mü *Rápolti Pál* fejevármegyei peselni(így !) és *Lajos János* senior szepesi-széki szacsvai nemes személyek, kik ez ide alább megírt dolgokban fogatt bírák vagyunk, adjuk tudtára azért mindeneknek ez levelünknek általa, hogy in hoc anno 1662. die 12 Octobris, midőn volnánk Fejevármegyében *Bodolán* az tekintetes uram *uzoni Béldi Pál* uram ő kegyelme házánál, megtekintvén azért feljebb megírt uram ő. kegyelme *Kézdi-széki szentléleki Orbai János* uramnak régtől fogván való jámbor szolgálatját, rabságában ő kegyelmének sok ízben utána való járását, fáradságát, Moldovába gyakran való menetelit, *Bucsákban* élésvitelit, hűséges, igasságos sok szolgálat-

ját: azért ada az feljebb megírt uram ő kegyelme feljebb megírt, Orbai János uramnak egy *Szócs Andor* nevű gyermeket ajándékon örökösön, mely Szócs Andornak az *jobbik atyja* Szócs Mihály és az édes atyja is Szócs András lelenics (így !) jobbágyi az megírt uram ő kegyelmének. Mostan ugyan Kézdi-székkben *Szent-Léleken* lakik Szócs Mihály és az megírt gyermek, noha Szócs András megholt és az feleségét — az megírt gyermek édes anyját — vette el Orbai János uramnak egy *Vas Márton* nevű Szent-Léleken lakó jobbágya, melyet ugyan mi általunk vétete meg jobbágyának Orbai János uram ennek előtte való üdőben, az asszonytól ő kegyelmétől. Mely dolog így menvén végbe mi előttünk és általunk; kiről mi is adtuk ezen levelünket, hűtünk szerént, pecsétünkkel megerősítvén, anno, die locoque ut supra.

Correcta per nos. Judices iidem, qui supra.

RÁPOLTI PÁL nobilis és LAJOS JÁNOS nobilis.

(P. H.)

(P. H.)

Mi *Fogarasi György, Vizi Márton, Kovács Márton* és *Vizi György*, mindnyájan Fejérvármegyében *Nagylakon* lakó nemes személyek, ez feljebb megírt originálból parealnök szóról-szóra fide nostra mediante kezünk írásával és pecsétünkkel megerősítvén; olyan conditióvál mindazáltal, mivel az manumissioban az öregbik *Orbai János* uram subscriptioban (így !) az vagyon, hogy az evictiot helyben nem hagyván különben, hanem az néhai urunk uzoni *Béldi Pál* uram ő kegyelme adta testimonialis (adta levél) maradjon nála ő kegyelménél, azért mivel [ha] *Szócs András* kezénél marad, hogyha elvesztené az originált, az evictiora ne kényszerítthesse Orbai uramékat s ne kereshesse. Melyre szabad jóakarattján kötelezé magát Szócs András keze beadásával is. Mely dolog így menvén végben, mi előttünk és általunk, melyet mi is megpecsételtünk, fide nostra mediante. Datum *Nagylak*, anno 1696. die 13 Junii. Correcta per nos. Judices iidem, qui supra.

FOGARASI GYÖRGY (p. h.)

VIZI MÁRTON (p. h.)

KOVÁCS MÁRTON (p. h.)

és VIZI GYÖRGY (p. h.)

nobiles utrique de Nagylak.

(Eredetije a *Székely Nemz. Múzeumban* 854. sz. a.)

1222.

Hegyesi András Haller Gábornak, Görgény és Maros-szék főkapitányának, két évi hátrálékos fizetése megadásáról stb. Kelt Görgény-Szt.-Imrén 1662. okt. 22.

Alázatos szolgálatomat ajánlom Ngodnak nagyságos uram. Az Ur Isten Ngodat jó egészséggel, boldog és jó szerencsés virágzó hosszú élettel áldja meg, szívem szerint kívánom.

Nagyságos Uram, alázatosan írom Ngodnak, *Sárosi János* uramtúl két ízben is találtattam meg a Ngod tavalyi s ezidei fizetésének kiszolgáltatása felől; minthogy N. U. (a mint Ngodnál is nyilván vagyon) az elmúlt tavasszal ő ngoknak, annyi üdök alatt itt lévén lakosok, mindenféle élés mindenestől elfogya, sőt annak felette mind bort s mind egyéb élést kölcsön is kellett felvennem, Ngod fizetésének szerit nem tehettem, írtam vala praefectus uramnak felőlle, ő kegyelmétől semmi válaszom nem jöve, hanem urunktól ő ngától lött ilyen parancsolatom: legyek vesztegségben, Isten meghozván Ngodat, azután is megfizethetek, csak legyen honnan kitelni. Ide N. U. harmincz vagy legfeljebb negyven kis köből gabona felett nem lévén semmi deputálva, a mi kevés majorság, gabona az vétéstől megmaradt, ha ő nagyságok ide jünek, az is mind elkél. Most vagyon ideje, Ngod urunkat ő ngát levele által találja meg felőlle, parancsolván ő nga, hadd adhassam ki, mert N. U. ha a mi kevés majorság, bor s búza vagyon, elkél, itt bizony semmi nem marad. A jószág is N. U. immár nagy részre a szükség miatt majd éhel halásra jutván, menten megyen *Moldovára*, nincsen sem búza, sem köles, hogy szegényeknek segítséggel lehetnék. Én N. U. eddig egynehány úttal Ngodnak írtam volna, de semmi alkalmatosságom az elküldésre nem volt. Az oda kiváló emberséges emberek naponként mind jödegelnek ide be. *Ispán István, Rácz Péter, Veres Péter* uramék is ide jüttenek N. U., a híre úgy foly, az urakban s főemberekben is igyekeznek Az Ur Isten Ngodat is N. U. jó egészséggel örvendetes állapottal rövid napon hozza meg és romlott szegény hazánk javára jó szerencsésen sok esztendőig éltesse és tartsa meg. Datum in *Görgény-Szent-Imre* die 22. Oct. a. 1662.

Ngodnak rég jóakaró, alázatos szolgálja míg él
HEGYESI ANDRÁS mp.

Külcím: Spectabili ac magnifico domino domino *Gabrieli Hal-ler* de Hallerkő, suae Celsitudinis principalis consiliario intimo, sedisque *Marus* ac arcis *Görgény* capitaneo supremo etc. Domini mihi summa observantia venerando.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XII. k.)

1223.

Apafi Mihály fejedelem a marosvásárhelyi ev. ref. lelkészek számára a városi bortizedből még Bethlen Gábor által rendelt évenkénti 40 veder bor kiadását helybenhagyja és újra elrendeli. Kelt Szász-Medgyesen 1662. okt. 26.

Micheal Apafi, Dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris prudentibus et circumspectis judici primario, caeterisque juratis civibus civitatis nostrae *Marus- Vásárhelyiensis*, modernis scilicet ac futuris quoque pro tempore constituendis, praesentium notitiam habituris, nobis gratis, salutem et gratiam nostram.

Marusvásárhelyi praedicatorok sustentatiojára boldog emlékeztű fejedelmek *Bethlen Gábor* fejedelem idejétől fogva confráltanak volt annuatim negyven veder bort, % urnas 40 adatni, az hűségtek szőlőhegyiből fiscusunk számára annuatim administrálandó dézmaborból, melyet mi is helyben hadtunk. Az dolog azért így lévén, parancsolljuk hűségteknek kegyelmesen és igen serio, így értvén az mi kegyelmes annuentiánkot, megírt hűségtek városában levő praedicatornak, mostaninak és jövendőbelieknek, dézmájokból annuatim az negyven negyven veder bort fogyasztás nélkül kiszolgáltatni el ne mulassa. Praesentium diuturnitati non obstante. Quietantiát vévén rólla minden esztendőben, dézmájokban acceptáltatik. Secus nequaquam facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutus.

Datum in civitate nostra *Szász-Medgyes* die vigesima sexta mensis Oct. anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo secundo.
(P. H.)

(Eredetije a fejedelmi pecséttel és egykorú másolata a *m.-vásárhelyi ev. ref. egyház ltárában* 70. sz. a.)

1224.

Apafi Mihály a maros-vásárhelyi iskolában tanuló ifjak számára a már Bethlen Gábor olta rendelt évi 200 forintot a városi adóból kifizetni rendeli. Kelt Szász-Medgyesen 1662. okt. 26.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae stb. fidelibus nostris prudentibus ac circumspectis judici primario, caeterisque juratis civibus civitatis nostrae Marusvasarhelyiensis, modernis scilicet ac futuris etiam pro tempore constitutendis, praesentes nostras visuris, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Marusvásárhelyi scholában tanuló ifjaknak sustentatójokra boldog emlékezetű fejedelmek Bethlen Gábor idejétől fogva conferáltak volt annuatim kétszáz forintot, id est fl. 200 adatni, az hűségtek városából fiscusunk számára administrálandó adópénzből, az mint jelentik. Melyet az dolog így lévén, mi is helyben hadtunk.

Parancsoljuk annak okáért hűségteknek kegyelmesen és igen serio, így értvén ez mi kegyelmes annuentiánkat, megírt hűségtek scholájában tanuló ifjak táplálásokra adójakból annuatim az két-két száz forintot hiba és fogyatkozás nélkül kiszolgáltatni el ne mulassa, quietantiát vévén róla minden esztendőben, adajakban acceptaltatik. Secus minime facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis.

Datum in civitate nostra Szász-Medgyes die 26 m. Oct. a. Domini 1662

APAFI mp. (P. H.)

Kivül Apafi kezeírásával: Ezután is adják meg onnét. Albae 14. Nov: anno 1665.¹⁾

(Eredetije a m.-vásárhelyi ev. ref. egyház ltárában 71. sz. a.)

1225.

Alcsernátoni Damokos Tamás a tatár rabságban jótáll debreczeni Biczó András nevű tatár rabért gazdájánál 100 tallér váltságdíja, az öt kivivő görögnél 57 tallér s a Jászvásárra kivivő Ahmet agánál 10—20 tallér erejéig; mely jótállás fejében Biczó András 50 tallérra kötelezi magát Damokos Tamásnak. Kelt Jangiszala faluban (Krimben) 1662. decz. 23.

Mű Fodor Ferencz csík-széki sz.-imrei és Tarnóczy András ungvármegyei ugyan tarnóczi, az felséges Galga szultán rabjai

¹⁾ Ld. fennebb ugyanerről az 1064, 1072, 1155. és 1170. sz. a. okleveleket.

és mikoron volnánk *Krimben Jangiszala* nevű faluban és *Damokos Thamás* uram is ott lévén, jöve mi előnkben egy részről ugyan maga kézdi-széki alsó-csernátoni *Damokos Thamás* uram, más részről debreczeni *Byczó András* nevű rab és egymás akarratyábúl minket megbírálván kezek beadásával, in hoc anno praesenti ezerhatszázhatvankettő die 23. Decembris végezének és alkuvának egymással így, hogy Damokos Thamás uram cselekedgyék Istenre nézve minden jót vele, tatár uránál való sanczát szállíthatná s állattatná meg vele, azután maga kezességin venné ki és bocsátaná ki pénzéért *Debreczenben*, bizonyos lévén sanczának bizonyos voltárúl, melyet ha megcselekszik ő kegyelme, igére és fogada ő kegyelmeinek ötven tallérokat adni és maga behozni sanczával edgyütt. *Damokos Thamás* uram is az mi törekedésünkre felfogadá, kívánságát beteljesíti és megalkattak tatár urával száz tallérban, viszont egy görög emberrel megalkuvék, ki kivigye és lovat adgyon neki, annak ígirt az lóval edgyütt ötvenhét tallért, ezen kívül az mely *Achmet aga* kiviszi ő kegyelmeket, avval a mint elvégezheti, tíz avagy húsz tallérban, meghozni ígír. Ezekrül mi előttünk erős hittel megesküvék, hogy az kezességben belé nem hadgya, satisfaciallya *Damokos Thamás* uramot; ha pedig be nem jüne *Jászvásárra*, hanem csak sanczát küldené be és Damokos Thamás uramnak fogadott ötven tallért és az agának valót be nem küldené, vagy bejöni nem akarna *Jászvásárra*, tehát ez levélnék vigorával mind Erdélyben, Magyarországbán, maga házánál is, városokon, falukon, erdön, mezön, egy szóval minden nevű, nevezendő helyeken, urak, fejedelmek hátok megett is megfogathassa ő kegyelme arra bízott embere által, kiköté minden szabadságát, arra ígíré magát, Isten szabadítván, ha kívántatik, kész ki-menni Magyarországbán és bejöni, az ő kegyelme dolgában fáradni és szolgálni. Mely dolognak mi ellöttünk így lévén vége, annak megerősítésére attuk ez levelünket, az mi hütünk szerint pecsétünkkel és kezünk írásával megerősítvén.

Datum die, anno et loco supra prae-notato.

Correcta per nos.

TARNÓCZY ANDRÁS mp. (p. h.)

FODOR FERENCZ mp. (p. h.)

(Eredetije az *Endes-család cstkzsentsimoni levelestádájában*.)

1226.

Özv. Gyulaffi Lászlóné Balássi Erzsébet Bornemisza Anna fejedelem-asszonynak, pártfogását és közbenjárását kéri a, fejedelemtől, a faluját dúló török hadak ellen. Kelt Szent Demeteren 1663. jan. 15.

Szomorú árva állapotom szerént való alázatos szolgálatomat ajánlom Ngodnak, mint kgl's asszonyomnak; Isten Ngodat sok esztendőig jó egészséges, szerencsés étellel, boldogul megáldja.

Ngodat, mint kgl's asszonyomat kelleték alázatosan megtalálnom, könyörögvén azon Ngodnak, hogy sokrendbéli nyavalyáimban az mű kgl's urunk ő nga méltóságos személye előtt törekedni, alázatos supplicatiomat az ő nga méltóságos személye elejiben adni s ő ngától kgl's választ nyerni méltóztassék, kiért az árváknak, özvegyeknek Istene Ngtokat megáldja. Búsulásim kgl's asszonyom ezek: az elmúlt üdőkben az német vitézek és Ngtok fizetett hadai, kicsiny jószágomat mind elélék, mostan pedig kgl's asszonyom oly falucskáimra vetettek az passák számára minden hétre tizenöt-öt szán szénát, s öt szán fát, az mely falucskáimból egyikből-egyikből két ekénél vagy szánnál több ki nem jöhet, kihez képest tizenöt szán szénát s öt szán fát, ha szinte volna is, Ngod bölcsen megítélheti, egy hét alatt az olyan falu mint szállíthatna be, az melynek Ngtok bár másoktól is végére menjen. Több ínségek is kgl's asszonyom az mindennapi *Vásárhelyre* járó, s onnan élésszállító törökök miá fogyhatatlanok, az zsákmányló török vitézeknek sokasága is mindennapi rajtok, kihez képest kgl's asszonyom annyira elfogytak, hogy már látom, ha az Ngtok kgl'ssége ebbéli terheknek könnyebbítésében nem járúland, ezen két nap alatt hitván falucskáim emberim nélkül, pusztán maradnak. Meny gyötrelmemre légyen kgl's asszonyom, hogy eddig semmi jócskáimmal várasra magam nem költöztetém, nem tudván ez dolognak következését, minden egyet-másommal, házamnál vagyok s ha falucskáimból szegény emberim elbujdosnak, jószágom pusztán marad, ha szintén az kételenség szorítana is, hogy kelletnék valamely felé indulnom, kivel s hová, csak egy jobbágyom sem maradhatván, teljességgel meg enészt (így !), mivel több egy heténél éjjelnappal rakva törökkel itt való pusztá falucskám. Ezen is alázatosan könyörgök Ngodnak, hogy lehet-é tovább bátorságos mulatásom itt való pusztá házamnál, értésemre adni méltóztassék, kiért Isten

Ngdot megáldja. Ezeknek utánna Isten Ngtokat sok esztendőkig jó egészségben éltesse. Datum in *Szent-Demeter* die 15 Januarii 1663. Ngdnak alázatos szolgálója néhai tek. ngos RÁTOTHY GYULAFFI LÁSZLÓ uram meghagyatott özvedgye ÁRVA BALÁSSI ERSÉBETH mp.

Külczm: Az méltóságos erdélyi fejedelemasszonynak etc. tekint. ngos *Bornemisza Anna* asszonynak, nékem kgl's asszonyomnak adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XIII. k.)

1227.

„*Bánffy Dénes Béli Pálnak az ország és a maga szomorú állapotjáról panaszkodik.*“ ¹⁾ *Kelt Medgyesen 1663. jan. 18.*

Nekem bizodalmas jóakaró uram bátyám. Hogy Isten kegyelmednek ez új esztendőt szerencsésé tégye és többeket is engetgyen sokakat érni, szüübül kívánom.

Ez alkalmatossággal akarám elfelejtett nevemet kegyelmednek eszében juttatnom és kegyelmed jó egészségét levelem által látogatnom, mey(így!) hogy szerencsés órába találja kegyelmedet, kívánom. Szegény hazánk és abban közönségesen minyájunk dolga mely szomorú változások alatt forogjon, az hoszú leírást nem kíván, mint keresztyén ember és igaz hazafiú kegyelmed mint azt nemcsak jól tudgya, de szomorúan, nem kétlem, érzi is; annál inkább az én állapotomat is tudgya, ki nemcsak az külső és közönséges ellenségtől szenvedtem, hanem az magunk hazánk fiaitól többet, noha arra okot szolgáltatni soha nem igyekeztem, sőt ha hazánk jóvát és jövendőbeli megmaradását nem czéloztam volna, talán könnyebb lött volna nekem is hazámban ülnöm és anak jóvával töltöznom, mintsem azon kívül sok kölcséggel élnem; mintazáltal emberé lévén az munka, Istené az boldogítás, mintezek után mi karban légyen a hatalmas nemzetek között az dolog és azok között a mi szegény hazánk állapotja is, kegyelmednél elég nyilván van; a mint azért a több böcsületes főrendekkel eddig is nem hazám romlására, sem mostani méltóságos fejedelmünk ő nagysága veszedelmére czéloz-

¹⁾ Közel egykorú hátjegyzet.

tam én is, úgy most is hasonló indúlattal viseltetvén mint közönségesen az több atyafiakkal a mi kegyelmes urunknak és a nemes országnak magunk dolgairól írtunk, mint penig magam részemről az fejedelemnek ő nagyságának én is írtam. Kegyelmedet azért, mint jóakaró uramat bátyámat kérem szeretettel, mint közönségesen mindnyájunkhoz, mint kiváltképen hozzám is szolgáló atyafiához, urunk ő nagysága, mint a nemes ország előtt, minden alkalommal mutassa jóakarattját, úgy hogy a kegyelmed jóakarattya által lehessünk mi is alkalmasbak az ő nagysága és az ország szolgálattjára és hogy ez extremitas és méltatlanul megvettetis ne kényyszerítse kedvünk és akaratunk ellen való dolgokra bennünket. Mely-kegyelmed jóakarattját, Isten éltetvén, mind közönségesen, mind én is kiváltképen szolgálhassuk meg kegyelmedet. Ezzel Istennek oltalmában ajánlom kegyelmedet és maradok

kegyelmed jóakaró atyafiú kész szolgálja

18. Jan. 1663. *Medgyes.*

BÁNFFI DIENES mp.

Sajátkezűleg: Amaz kegyelmed álhatatlan szolgálja *Posgay* kiszökött, itt *Szathmárt* tekereg, én az még *Bethlenben* lők, mind az kegyelmed kezéhez való juttatásban bizony igyekezem, mind az kijöveteltől oltalmaztam, azután semmit oda nem vigyázhatám, kijövetét is akkor tudtam meg, mikor itt kin láttam. Mindazáltal édes bátyám uram kegyelmed legyen megnyugova bennem, ha ajándékkal, fizetéssel felérem is s intercessiommal (nem lévén többre hatalmom) bizony az kegyelmed kezéhez való szerzésében semmit el nem mulatok, mindazáltal ha az ő felsége követei bemennek, nem árt kegyelmednek azok által is sollicitálni és talán diffucultasban is tétetni: bizony megadják, egyébiránt is én míg Isten éltet, kegyelmed igaz atyafia maradok.

Külcím: Tekintetes és nemzetes *Béldi Pál* uramnak (titulus) nekem bizodalmas uramnak bátyámnak adassék.

Hátjegyzet: Az *Kemény János* szöllösi alkalmatossággal való esetinek miatta mint szorúlnának az némely igaz állhatóságok miá szenvedő atyámfiái *Bánya* tájára, mely bajosan kelletik vala beszerződni némely porból lettek miá. De csak nem sokára kirakák szűröket. Megtartásra igen szükséges, az erdélyi játszodtató tündérvilág miá.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, Mike S. gyűjt. VII. k.)

1228.

Kantakuzén Tamás vornik és Jordaki spathár Lázár István Csík-, Gyergyó- és Kászon-széki főkirálybíróknak köszönetet mondanak a moldvai vajda és serege felől irt tudósításáért stb. Kelt Jászvásáron 1663. sept. 25.

Spectabilis ac generose domine iudex, amice et vicine nobis benevole. Ingenue fatemur amico bono nullam pulchriorem reperiri possessionem, quod et nunc experti sumus, dum tam ex literis generosae Dominationis vestrae, quam ex relatione ablegati, bonum erga nos affectum generosae Dominationis vestrae intelleximus; congratulamur itaque nobis, tam addictissimum illustrissimo principi domino nostro et nobis in hac vicinia inveniri amicum. Sed evidentioribus generosa Dominatio vestra non potest magis nos devincere vestrae amicitiae documentis, quando de statu illustrissimi principis domini nostri, de bona valetudine et coniunctione illius cum Supremo Vezyrio, necnon de progressu totius exercitus nos certiores reddere non praetermisit; quod uti grato accipimus animo, ita etiam omnia prospera ab imo pectore generosae Dominationi vestrae exoptantes hunc initialem amicitiae cultum mutuis officiis consolidare habemus pro destinato. Pergere ulterius in eo erga illustrissimum principem dominum nostrum et nos favore generosa Dominatio vestra non desistat et si quae rumororum innotuerint novitates, eas nobis perscribere non gravetur, quia nostrates per Transylvaniam nullatenus transire possunt. Si aliquis modus esset amandandi tabellarios nostros ad illustrissimum principem nostrum, vel opera generosae Dominationis, vestrae si ex suis prodromos illis adiungere velit, rogamus quanto citius significet nobis. Praestitam et in passu gratiam illustrissimus princeps dominus noster redux et nos generosae Dominationis vestrae reciproca rependemus benevolentia nostra. In reliquo generosam Dominationem vestram quam diutissime bene valere ac florere desideramus. Datum *Jassii* die 25. Septembris 1663.

Generosae Dominationis Vestrae

amici vicini benevoli, servire parati

THOMA KANTAKOZYNO Vornicus

supremus terrarum Moldaviae.

JORDAKI Spatharius

supremus terrarum Moldaviae.

Stefanus filius meus arma militare grato a generosa Dominatione vestra accipit animo, cuius nomine ego in absentia illius pro oblato sibi munere magnas habeo gratias, qui brevi ex suis ad

generosam Dominationem vestram expediet, hoc contestaturus, quod boni amici officium concernit.

Ego etiam *Jordaki Spatarius* mea ex parte amicabilem transmitto generosae Dominationi vestrae salutationem, summasque separatim ago gratias, quod de bona valetudine *Theodorici* filii mei illustrissimi principis praefecti stabuli mihi nuntiaverit.

Külczim: Spectabili ac generoso domino *Stephano Lázár* Cik. Gier. Casson (= Csík, Gyergyó, Kászón) regio supremo judici, domino amico et vicino nobis benevolo.

(Eredetije nálam.)

1229.

Konycsok Pálné tatár rab asszony levele bátyjához, Szabó Györgyhöz, Csík-szék jegyzőjéhez. Kelt Lippán 1663. okt. 2.

Isten sok jókkal áldja meg kgdet édes Szabó György bátyám uram. Én édes bátyám uram itt Lippán vagyok rab, Achmet aga tíz talléron vett meg az tatártól, úgy reméllem, kevésért kiadna maga is, csak volna ki mellettem törekednék. Édes bátyám uram, nám kgd bírja két darab örökségemet, kérem az Istenre kgdet, forgolódjék szabadulásomban, adja el az mi örökségem vagyon és talán fölérné kgd vele, ne szenvednék ily keserves sanyarú rabságot, az Isten is megfizeti kgdnek, ha szabadulásomban forgolódik, mert nem tudok hová lenni. Az Istenért még is kérem kgdet, ne hadjon. Isten oltalmazza kgdet ilyen rabságtól. Íratott *Lippán* okt. 2. 1663.

Kgdnek atyjafia szegény rabasszony
KONYCSOK PÁLNÉ TENCSE MARGIT.

Külczim: Csík-Szent-Györgyön *Szabó György* bátyám uramnak, azon széknek notáriussának adassék.

(Eredetije *Csikvármegye ltrában.*)

1230.

Cserei György Apafiné Bornemisza Anna fejedelemasszonynak, a Cserei Farkasnak ígért töröcsvári harminczados hivatal felől. Kelt Maros-Vásárhelyt 1663. okt 7.

Alázatos szolgálatomat ajánlom Ngdnak, mint kegyelmes asszonyomnak. Isten Ngodot kívánsága szerint való öröndetes jókkal bodogítsa, szüből kívánom.

Akarám kgl's asszonyom Ngdot megtalálnom. Az öcsém *Cserej Farkas* uram most urunkkal ő ngával hogy elmene jelenté, Ngtok az *törcsvári* harminczadnak gondviselését ő kglmének ígérte kegyelmességéből; aszt mondta vala, hogy Ngdnál jegyzést hágy, kit kell rationistának állítani oda. Mihelyt kegyelmes asszonyom az gyűlés elbomlik, az director mindjárt oda megyen annak elfoglalására, ha Ngd kegyelmessége terjedett ez iránt az öcsémre, aszt az rationistát hívatná Ngd, hogy ha az director elmegyen, lenne ott Ngd mellett s az directornak nem ártana íratni Ngdnak, Ngd híre nélkül ne menne oda. Lehet kglmes asszonyom Ngd előtt fognak mást is cormmendálni, de megnyugova lévén Ngd szegény öcsém hűségében, ha Isten meghozza az mű kglmes urunkkal, nem hiszem igazabb szolgát találjon Ngtok arra az állapotra. Alázatosan akarám eszt is érteni Ngdtól, hol lészen mulatása Ngdnak: az gyűlés elbomolván, tudhassak menni Ngdhoz, mivel urunk ő nagysága aszt poroncsolá nekem, hogy Ngd mellett legyek. *Vér György* uram küldött Ngdnak egy levelet, im megküldtem Ngdnak. Isten Ngdot sok esztendeig éltesse jó egészségben.

Datum ex *Maros-Vásárhely* die 7. Octobris 1663.

Ngdnak méltatlan alázatos szolgája
CSEREJ GYÖRGY.

Külczim: Az erdélyi méltóságos fejedelemasszonynak etc. nekem kglmes asszonynomnak adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrban*, gr. Kemény J. gyűjt. XIII. k.)

1231.

Apafi Mihály Csík-széknek. Kelt Ebesfalván 1664. jan. 2.

Néhai nemz. *Huszár Péterné* jelenté, hogy csík-szent-györgyi *Lovász Mihály* gondviselőjét megölte ugyan cs. szt.-györgyi *Keresztes Mátyás* nevű gyilkos ember. Parancsolta már, hogy megbüntetődjék, most ismételve igen komolyan parancsolja. „Egyébaránt, ha ezen do-logról tovább is búsfítatunk, nehéz animadversionkat fogja magára vonni.“

(Eredetije *Csikvm. Itrában*.)

1232.

Gyerőfi György Bornemisza Anna fejedelemasszonynak, pártfogását és védelmét kéri birtokaira a tatár fogságból kiszabadult Mikola Zsigmond ellen. Kelt Lancuton (Lengyelországban) ¹⁾ 1664. jan. 11.

Illustrissima atque celsissima principissa, domina domina clementissima.

Nem lévén Isten után több reménsígern és segedelmem Nagyságtoknál kegyelmes asszonyom, az okon kellették Ngodat mint kglss asszonyomot alázatos levelem által búsítanom, egyszersmind igen alázatosan kérnem, hogy Ngod kegyes gondviselő szárnai alá több híveivel együtt Ngd kglsségéhez folyamodó szegény árva rab szolgáját befogadni ne utáljon, sőt contra quorumvis injuriaas (!) kegyesen defendeálni és vindicálni, alázatosan Ngdt mint kglss asszonyomot kérem, méltóztassék. Árva és fogyatkozott állapotomat pedig az mi illeti, Ngd méltóságos szemei eleiben terjeszteni s leveletem annak előszámlálásával terhelni nem akarom, mivel azok Ngdnál kglss asszonyom nyilván vadnak; mindazáltal egy vagy két szóval jelenteni Ngdnak mint kglss asszonyomnak akarám. Első ez: az mint hallom *Mikola Sigmond* uram *Tatárországból* haza jöven, *Kolozsváratt* levő szállásomon való ládáimat, azokkal együtt, az mely ott levő marháimnál legkárosabb, levelesládámot is felrontotta et canvasatis omnibus nulla data ratione hatalmason elvitt. Másik az kglss asszonyom, melyen is Ngodnak igen alázatosan könyörgök, kevés magam és szegény Istenben boldogul kimúlt bátyám uram reám szállott jószága csak kardatésában (így!) vagyon, nincsen senki gondjaviselője, talán eddig is azoknak *is Mikola* uram, az mely igen cupidus alienorum, *filét fokta(!)*. Minekokáért kglss asszonyom alázatosan kérem az Istenért is Ngdot, mint kglss asszonyomat, fejedelmi kglsségéből méltóztassék mind magamat, és kevés megmaradott jószágomat kglss protectioja alá venni és másoknak hatalom előtt dissipálni és foglalni ne engedjen Ngd kglss asszonyom, hanem kglss gondviselése alá vevén, egy gondviselőt Ngd méltóztassék rendelni, hogy ez nyomorúlt világban vaítettvo (így ! vajúdjó ?) életem táp-

¹⁾ A lengyelországi (1657) hadjáratból zálogul maradt Gyerőfi György és Apafi István ügyében több levél is van az Erd. Múz. ltr. a gr. Kemény J. gyűjteményében a 14. és 16. k., így Báthory Sófiától is vagy kettő. (Ld. alább.)

láthassam belőle az Ngd természet szerént hozzám való nagy kglsségéből. Mely Ngd kglsségit Isten Ngdnek kegyelmes asszonyom bő áldásával megjutalmaztat, uralkodásának esztendejének esztendeit meghosszabbítja, szerencsésen és boldogúl megáldja. Én is (ez nyomorúságnak szomorú gaz ruháját és terhét vállamról levéven) életem fogytaig hálaadó szolgája szolgálni kész leszek. Datum in *Lancut* 1664. die 11 Januarii.

Ngodnak, kglss asszonyom, szegény rab aláztatos szolgája

GERÖFFI GEORGI mp.

Külczím: Illustrissimae atque celsissimae principissae dominae dominae *Annae Bornemisza*, partium regni Hungariae dominae et Siculorum comitissae etc. dominae mihi clementissimae.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt.. XIII. k.)

1233.

Jászvásáron lévő négy magyar (székely) biznyság levele arról, hogy csík-szent-imrei Gergely deák és fia István deák Fodor Ferenczet kiváltották a krimi Galga szultán rabságából 500 frt 20 dénárral, a miért ez cs.-szent-imrei udvarházát és birtokát lekötötte. Kelt Jászvásáron 1664. márczius 20. (Kivonat.)

Borsi István Maros-székben *Kályban* lakó nemes ember, *csík-szentkirályi Márton Máté* lófő nemes ember, *Moldovában* lakó *Kály István* és *Feiér Demeter*, kik mostan az hires neves *Jászvásárt* lakók, mint közbírák a csík-szt.-imrei, mostan az pogány tatár chrimi felséges *Galga* szultán rabja *Fodor Ferencz* uram és másrésről szentimrei *Gergely* deák és az fia *István* deák, mindkét fél nemes személyek között: elmondják, hogy *Fodor Ferencz* rabságra esett, most kiszabadúlhatna s ha sarczának szerit tehetné, elbocsátának, mivel hogy ide feljebb megírt *Jászvásárra*, kihozatta volna magát, noha azelőtt is egyszer kihozták volt, de sarczának akkor hirtelen szerit nem teheték, ugyan megírt *Gergely* deák uram elkészítvén, nem kevés fáradtsággal sarczának jobb részit be is hozta volt, de addig elvitte az tatár, nem találván *Jászvásárt*; viszont *Gergely* deák uram most újában nem gondolván az útnak mivoltával, de inkább előtte viselvén az atyafiúi szeretetet és *Fodor Ferencz*nek esedezését, maga tulajdon pén-

zét adá *Gergely* deák uram és *István* deák *Fodor* Ferencz uramért in summa tall. 500 den. 20, tali conditione, hogy *Fodor* Ferencz uram adá az megírt *Gergely* deák uramnak és feleségének *Antal* Kata asszonnak, maradvájoknak örökösön csíkszéki *szt.-imrehi* nemes udvarházát .... cum omnibus ad se pertinentiis, jobbágyival, erdőn, mezőn való szántóföldekkel és szénafüvekkel, molnával (!) együtt .... tali tamen conditione, hogy mivel még egy fia vagyon *Fodor* Ferencz uramnak, u. m. *Fodor Miklós* rabságra, ha az Isten meghozná, annak tartozzék *Gergely* Ferencz uram maradvája is az jószágot, az summa pénzt letevén, plenarie ő kglmének kezéből kibocsátani, kivéve az Olt vizén lévő kőalmot a szt.-imrei határon, mely végkép az övék legyen ...

Datum in *Jászvásár* 20. Martii 1664.

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)

BORSI ISTVÁN mp.

KALAO ESVAN mp. (így !)

+

+

Hátán ez a törvényszéki rájegyzés: Levata causa in Bánkfalva die 22. Sept. 1685.

(Eredeti, kezdetleges írás, két aláírás, két kéz-keresztvonással, *Csikvm. ltrban.*)

1234.

Altorjai Apor András a tatár rabságból való váltságdíjára 90 frtért zálogba adja az alsó-voláli vagy kantai határban lévő kaszálóját kézdivásárhelyi Nagy Mihálynak és feleségének Pap Juditnak. Kelt Kézdi-Vásárhelyen 1664. július 17.

Mű *Aszalós István* és *Szabó Balázs* Kézdi-székből *Kézdi-Vásárhelt* lakók, ugyan Kézdi-Vásárhelynek hűtös polgári, circumspecti, kik az ide alább megírt dologban közül fogott bírált személyek vagyunk, adgyuk tudtára mindeneknek, az kiknek illik, az mi jelenvaló levelünknek rendiben, quod in hoc anno praesenti 1664. die vero 17. m. Julii, mikoron volnánk Kézdi-székből *Kézdi Vásárhelyen*, néhai kézdivásárhelyi *Kovács János* uram relictája *Köncei Kata* asszony házánál, jövének mi előnkben ilyen két részről való személyek, u. m. ab una nemzetes Kézdi széki alsótorjai *Apor András* uram maga személyében, ab altera vero ugyan Kézdi-széki kézdivásárhelyi *Nagy Mihály* uram, néhai Kovács alias Nagy János fia, feleségével *Pap Judith* asszonynyal és tőnek mi előttünk fenn

megírt bírások (!) előtt ilyen végezést és alkalmat: Mivel Istennek látogatásából több böcsületes emberekkel az elmúlt siralmas 1657. esztendőben fenn megírt nemzetes *Apor András* uram is esvén rabságra pogányok kezében, mely siralmas rabságából külömben szabadulását, summa fizetését fel nem állhatván, hanem ha jószágát és jovait kénszerítettnek eladni; megtekintvén azért fenn megírt Nagy Mihály uram és felesége ebbeli szükségét, megírt Apor András uramnak adának fl. 90. l. d. kilenczven forintokat, mely megírt summáért Apor András uram is itt Fejérvármegyében *alsó-volali* vagy *kantai* határban *Gyakor-rét* nevű helyben levő szénafüvét adá zálogban, melynek vicinussa nemes és nemzetes *Ugron Ferencz* és *Maurel Mihály* uramék szénafüvök az *Torja-vizin* fordulóban, melyről evictiót is ígervén fenn megírt Apor András uram Nagy Mihály uramnak, feleségének és minden posteritásinak, minden legitimus impetitorok ellen. Adá penig az fenn megírt szénafü-helyet sub ea conditione, hogy mikor vagy maga Apor András uram, vagy posteritása ki akarnák váltani, deponálván az fenn megírt kilenczven forintokat, tartozzanak minden törvénybeli reneidiumok kívül Nagy Mihály uram, felesége és posteritási is kibocsátani ugallójában fordulván. Mely dolog mi előttünk így menvén véghez, adtuk mű hütös bírák ez mi levelünket az mi hütünk, pecsétünk és kezünk írásá alatt, anno 1664. die et loco supranotatis.

Correcta per scribam et judices.
STEPHANUS ASZALOS
juratus consul mp. (p. h.)

Judices, qui supra
SZABÓ BALÁS
hütös polgár mp. (p. h.)

(Eredetije a *Székelly Nemz. Múzeumban* 15/886. Bz. a.)

1235.

Petki István Csík széki főkapitány és Lázár István Csík-széki főkirálybíró pere, szidalmaztatásuk dolgában, hogy miattok pusztult volna el Csík-szék. 1665—1666. (Kivonatok.)

I. Tanúvallatás Kelemen János ellen Csík-Szent-Simonon 1665. jan. 29. és elítéltetése Csatószezen 1665. jan. 31.

1. t. Csík-széki szent-simoni alias csathószezi *Demeter András* jun. libertinus a. 24. j. e. f. Tudom, mikor *Daczó János* uram itt vala *Péter András* urammal, *Kelemen János* I.(ncattus) az szentgyörgyi szidná vala t. n. *Petki István* (kimaradt: és *Lázár István*) uramot

áruló lélek bestye lélek kurvafianak, azt is mondja vala, hogy még az anyjoknak az hasában rothattak volna meg, mert Csík miattok vesze, sc. Petki István uram és Lázár István uram miatt, mindeniket ő kegyelmeket egyaránt szidja és átkozza vala.

2. *Péter András* de eadem prim. a. 40. j. e. f. Én hallám, mikor *Dacsó János* uram nálam vala, mondja vala *Kelemen János*, hogy az Isten vesztette s rontotta volna el *Petki Istvánt* s *Lázár Istvánt*, mert mind miattok romlánk el.

3. *Péter Andrásné* v. Én is hallám *Kelemen Jánostól*, hogy mondja vala ilyen szókkal t. n. *Petki István* uram és *Lázár István* uram felől, hogy az Isten vesztette volna el s rontotta volna meg *Petki Istvánt* és *Lázár Istvánt*, mert miattok romlék el Csík. Én mondám, hogy ne mondja; engem igen szida s monda, hogy hamisak voltak, árulók voltak, azt is mondá egynehány úttal, hogy még az anyja méhében rothadt volna el t. n. *Petki I.* uram.

7. t. *Ványolós Lőrincz* csík-széki szt.-györgyi. Én hallottam *Kelemen János* uramtól, hogy mondotta, hogy t. n. *Petki István* uram miatt romlék így el Csík, mert ha ő kglme az katonákat be nem hozza vala, nem romlunk vala így el, mert mü behódoltunk volna.

(10 tanú vall rá ilyenképen.)

Alant: *Recepta per nos Steph. Both* de Csík-Szt.-Márton jur., ass. -s. Sic. inf. Csík et *Steph. Bors* de eodem nobilis a. 1665. die 29. Jan. et *Mich. Janosi* de Csík-Kozmás pro nunc rectorem S. Simonis et Judae nob. in domo parochiali Cs.-Szt.-Simon fide nra mediante.

Más írással: Levata causa in *Csatószegeh* die 31 Jan. 1665.

Deliberatum. Mivel az bizonyságok vallásiból manifeste constál, minemü illetlen szókkal diffamálta az I (ncattus) *Kelemen János* uram az urat, t. n. *Petki István* uramat ő kglmét árulónak, sőt hogy az anyja méhiben veszett s rothadt volna el: az articulus szerint taliot kívánván, azért convictus erit, hogy része szerint való res mobilissit amittálja s feit váltsa az eöstől (így !) flor. 24., in persona úgy ismeressék, mint afféle ember.

II. *Tanúvallatás cs.-szt.-simoni Csathó Péter ellen Csík-Szt.-Simonon 1665. jan. 29. és elítéltetése Csatószezen 1665. jan. 31.*

1. testis csík-széki szt.-simoni alias csathószezi *Lakatos Jeremiás* primipilus a. 30. j. e. f. Én hallottam az szt.-simoni *Csathó*

Pétértől, hogy mondja vala, hogy t. n. *Petki István* uram miatt vészett az ő fia rabságra, de hogy szítta és átkozta volna, nem emlékezem, ugyan sírva mondja vala.

2. *Bors János* de eadem prim. 50. Én hallottam az taplocsai *Lajos Mihálytól*, hogy szítja és átkozza vala t. n. *Petki István* uramot, mert miatta romlott el Csík, én itt az templom előtt találtam vala.

3. *Erős Ferencz* de eadem prim. Én hallottam ettől az sz.-simoni alias csathószegi *Bors Jánostól* hogy bíró vala, mondja vala az hegyen, hogy valaki t. n. *Petki István* uramot és *Lázár István* uramot említi, bizony a görgényi tömleczet megüli.

5. *Szőke Benedek* prim. v. Egykor az *Mitácsban* hallottam ettől az szt.-simoni *Czathó Pétertől*, mondja vala t. n. *Petki István* uram felől, hogy az Isten vészette volna el a vén lélek bestye lélek kurva fiát, mert miatta romlék el Csík.

6. *Bors István* de eodem a 23. Egy mulatásban hozók elé romlásunkat, az többi között mondá az szentkiráli *Ferencz János*, hogy az ő gyermekei is rabságra estek, az úr miatt lőtt, hogy félre nem állíthatták az cselédet, mert ha félreállíthatták volna az cselédet, nem vesztek volna olyan igen.

7. *Bálint Deák* szt.-györgyi. 30. é. Én hallottam *Bacsó János* uramtól, hogy mondogta, hogy t. n. *Petki István* uram miatt romlott el *Csik*, de hogy átkozta volna, nem hallottam, vagy szítta volna.

(8 tanú vall illetéknép.)

Alant: Receptae per nos *Steph. Both* stb: (mint fennebb) 1665. 29. Jan. Csík-Szt.-Simonon.

Közbe más írással: Levata causa in Csátószegh 31. Jan. 1665.

Delib. Mivel két bizonyosság compertálja, hogy az urat t. n. *Petki István* uramat az I. *Csató Péter* diffamálta illetlenül, főtiszti lévén ő kegyelme: azért duplex homagiumon, in fl. 25 convictus. 15. Febr. sententia data.

III. Tanúvallatás *Benedek Márton* ellen *Csatószegen* 1665. sept. 14. és esküje után fölmentetése *Csik-Szent-Simonon* 1666. jan. 9.

1. testis Csík-széki bánkfalvi *Keresztes Ferencz* senior prim. a. 45. j. e. f. Az elmúlt esztendőben hogy meghallók, hogy újobban az úr ő kglme *Petki István* uram kapitán lőtt, én *Benedek Mártonit* (így !)

mulatok vala s monda *Benedek Márton*, hogy nem hogy kapitányságot érdemle az lélek bestye lélek kurva fija, de megérdemlette volna, hogy merén nyúzták volna (salvo honore), mert miatta vesze el *Csik*.

2. tanú szintúgy vall.

3. t. *Karacsi Gergely* de eadem nob. an. 30. j. e. f. *Daczó János* uram lévén kapitán, mondotta *Benedek Márton*, hogy az Úristen soha ne engedje, hogy az kapitányság változzék, mert ez emberséges ember.

Kelt *Csekefalván* 1665. sept. 14-én szentimrei *Fodor Ferencz* vicekirálybíró és szentmártom *Literatus Szabó* esküdt jegyző előtt.

Levata causa *Szt.-Simon* 19. Sept. 1665.

Delib. Juráljon *Benedek Márton*, hogy sem edszer, sem másszor olyan szókot nem szólott az úr ő kglme ellen. Kész vala. Az A.(ctor) uram procatora differálá, hogy az úrnak ő kglmének adja értésire.

Levata causa in *Szt.-Simon* 9. Jan. 1666. Causa deposita cum onere solito a d. Actore.

(Mindhárom eredetije *Csikvm. ltrában.*)

1236.

Fogaras 1665. február 15.

Apafi Mihály *Petken* lakó *Széki Istvánnak* „két Vosnyák alias Vassil János és Tódor nevű gyermeket, kik az ő kglme portiojába mindeddig az ideig az ő kglme birtokában nevedtenek és volnának“ adja, ha nem *Fogaras földiek*.

(Eredetije özv. *Cserey Jánosné* úrnő tulajdonában.)

1237.

Babos Jakab Aranyos-szék hites ülnöke jelentése, hogy Kis Máié a feleségét visszafogadni nem akarta. Kelt Várfalván 1665. máj. 4.

Én *Aranyos-székben* Rákoson lakó *Babos Jakab* nobilis, az széknek egyik hütös assessora, adom tudtára, akarom jelenteni kegyelmednek, quod in hoc anno praesenti 1665. die quarta mensis Maji Kolozsváratt lakó nemzetes *Küs Máthéné* asszonyom én nekem is praesentálván az úrnak ő nagysága vallató parancsolatját, melyben ő nagysága én nekem is több hüvei között serio parancsol

nevem szerént is: annak okáért én is hütöm szerint való pecsétés relatoriámat adom annak nagyobb bizonyosságára és erősségére, hogy valamit hallottam *Küs Máthé* uramtól, hütöm szerént ez levelemmel kegyelmed előtt illusztrálom. Mely így következik: Én mondtam *Küs Máthé* uramnak, hogy hozzuk haza az feleségét. Melyre hallottam nemzetes *Küs Máthé* uramtól egynehányszor hogy mondotta, hogy ő neki sem lelkének, sem testének nem kell az felesége. Kinek bizonyosságára adom én is ez én hütöm szerint írt pecsétés és patens relatoriámat. Anno die supranotatis in *Várffalva* sedis Siculicalis Aranyos. Post haec feliciter el bene valere desidero vestram reverendam et, clarissimam Dominationem.

Correcta per eundem.

Idem qui supra. (P. H.)

Hátán: Reverendo. (semmitöbb!)

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, Mike S. gyűjt. VII. k.)

1238.

Káinoki Mihály tatár rabságban Krimben lévő sógrát Damokos Tamást tudósítja váltságdíja megszerezhetésének nehézségeiről, veje és fia tékozlásairól, birtokai elvesztegetéséről, az ő jótállására a tatár fogságból szabadon bocsátott rabok fizetéképtelenségéről s végül tanácsokat ad a kiszabadulás eszközzésére. Kelt Gy.-Fehérvárt 1665. máj. 25.

Isten kegyelmedet jó egészséggel s hosszú étellel álgya meg s hamar üdön való szabadulással örvendeztessék etc.

Szegény hazánknak s országunknak zenebonás és nyomorúságos állapotában kegyelmednek sok ideje nem írhattam; oda menő rabok is még eddig nem találkoztak, hanem most országgyűlése lévén Fejérvárott, *Szabó Mihály* uram ígérkezék bemenni, hogy ha valami akadály meg nem gátollya, akarám kegyelmedet itt künn való dolgairól tudósítani. Én nem tudom, mit kellessék cselekednem, mert az én elmém fel nem éri, kegyelmed *szaczczának* megszerzésében micsoda útat kellessék feltalálni, mert hova tovább annál akadályosabb dolgok interveniálnak. Hogy az szegény sógor *Köpeczi János* meghala, kegyelmed leáni mingyárt férhez menének: egyik *Fekete Ferencz* uramhoz, másik, az hajadon leánya *Vadászi Pál* uramhoz. *Fekete Ferencz* uram egy testvér *Bethlen Jánosné* asszonyommal. *Damokos Gábor* csak felénk sem jó, mün-

köt úgy kerül, mint az ördög az keresztet. Az szegény Köpeczi János kegyelmed jószágához mindennap hozzányúlt, az szénaverési, fületelki kevés porciót eladta volt *Pálfi István* és *Sárosi János* uraméknak négyszázhuszonöt forinton, % flo. 425, hogy feleségem igasságát is úgy elidegenítette, sok bajjal s törvénykezéssel jutottam hozzá s úgy kellett megváltani. *Damokos Gábor* is az tusoni portiot *Sándor deáknak* száz talléron attá el, most azt is megellenztetem s kínáltam az pénzzel, de csak olyan választ tón, hogy neki *Damokos Gábor* s az leáni evictiot fogadtak. Hogy így kellett velek bajoskodnom, kegyelmed nevével magam egy suplicatiot az ország-nak megíratam, hogy kegyelmed gyermeki nem akarják, hogy eladgyam kegyelmed jószágát, sótt az mi lőtt volna is, eladták s magok szükségekre elköltötték, az ország küldené el az suplicatiot, az mü kegyelmes urunk s az tanács előtt törekednének, íratnék articalusban, hogy adhatnám el kegyelmed saczczában. Minemü resolutiot tött az mü kegyelmes urunk s az tanács, azt leíratam s in paribus beküldöttem kegyelmednek. Az *madarasi* jószágra nem volt provisio, az elpusztúlt, az jó gátya elszakadott, senki rajta nem kap, mert jobbágy nincs hozzá. *Stépán Ferencz* uram s *Teleki Mihály* uram kéri ugyan s vesztegetik az árrát, de zálagjára pénzt rá nem adnak, hanem örökösön ha adnám, úgy talám igen nehezen adnának 800 tallért érette. Az *szent-thamási* jószágnak is *Damokos Gábor*, az mint hallom, jó részit elzalogosította; úgy vagyon-e, vagy nincs: nekem *Mikó Péterné* asszony beszéllé, hogy az jobbik havast *Lázár István* uramnak adta zálagon, *szent-thamási* emberektől is többet felvett másfélszáz frtnál. *Mikó Péter* is elperlett tölle két ház jobbágyot; velem s feleségemmel nem közli dolgát. Most *Petki* uramhoz s *Lázár István* uramhoz kötötte magát, szálláson is edgyütt vagyon *Lázár István* urammal; igen nehezen hívathattam ide szállásomra, sokat embertelenkedtem vele s megkérdettem: vagyon-e akarattya rá, hogy az jószágot eladgyuk. Csak olyan választ tón: lássad uram, akármit tégy. Arra is megkérdettem: ha az *madarasi* és *szent-thamási* jószágment kétezer tallért adnának, az ezer tallérért bemenne-e az vajdához, ha az vajda adna, hogy posztót vásárolhatnának rajta. Csak olyan választ tón, hogy bement volt eczer, akkor is csak alig szabadúlt meg *Fekete Ferencz* uramtól. Az *szent-kýráli* jószágot, mellyel *Köpeczi Já-*

nos uram *Semjén Gáborné* asszonyom holta után kezihez vett volt, *Köpeczi Mihály* uram elnyerte; az melly jószágot penig *Köpeczi János*nak kötött volt ott *Csíkban*, azt is el akarják foglalni, mert *Köpeczi János* uram a mi adósságot rakott volt fel, többre ment hatszáz forintnál. Én bizony soha nem hiszem, hogy *Fekete Ferenczné* asszonyom megfizethesse. Ilyen akadályok vadnak az kegyelmed dolgaiban. Elég az, hogy nekem elég költést szerzének, mert az kegyelmed része *Telegdi-Bacsonban*, melly másfél ház jobbágyot teszen (mert *Mikó Péterné* asszonyoméék kiperlék résziket), szénaverési, fületelki négy ház jobbágy, éppen immár az kit eczer is, másszor is megfizettem, áll hétszáz forintomban. Nem látok azért egyéb módot az dologban, hanem ha az vajda kezes lenne kétezer tallérő posztóért s az két helyen való jószágért kétezer tallért adnak, úgy ha végben vihetnök. Hát még az mennyi rabért kegyelmed kezes lett: azt ki fizeti meg, mert az egy *Vizi Péteren* kívül azokban csak egy is nincsen; *Vedán György* sok ideje megholt, *Geréb János*, annak semmije nincs, el is ment Magyarországon. Minthogy azért *Köpeczi Jánosné* asszonyom ura egy testvér *Bethlen Jánosné* asszonyommal: kegyelmed írta *Fekete Ferencz* uramnak, törekednék az nénje *Bethlen Jánosné* asszonyom előtt, az urat *Bethlen János* uramot sollicitálná azon, vinné végben, ő kegyelme az mű kegyelmes urunk ő nagysága előtt, ő nagysága lenne kezes az moldovai vajdának ő nagyságának az ezer tallérő posztóért, míg kegyelmed kijöhetne s megszerezhetné. *Damokos Gábor* lenne addig az vajdánál, kételenség alatt is be kellene menni, mert urunk beküldené erővel is: Ennél én egyebet fel nem tudok találni az én elmémmel; kegyelmed várjon Istentől, az üdőtől, mert eddig is avval tett magának kárt, hogy mindenre csakhamar ígérte magát; ha láttya az szultán, hogy nem féli, átallya, talám még azelőtt elengedi. A mellett ha nem cselekszik, soha bizony ki nem szabadúlhat kegyelmed. Ezek után Isten szabadítsa kegyelmedet rövid üdön. Datum ex *Fejérvár* die 25. Maii 1665.

Kegyelmednek Istentől jót kíván

KÁLNOKI MIHÁLY.

Kívül: Rab *Damokos Tamás* uramnak *Krím* országában adasék ez levelem.

(Eredetije az *Endes-család csík-szt.-simoni levelesládájában*.)

1239.

Kornis Gáspár Apafi Mihálynak, a Maros-széki lovas hadak haza bocsátása érdekében. Kelt Csesztvén 1665. Jan. 12.

Celsissime princeps, domine domine mihi clementissime. Servitiorum meorum humillimam, debitamque semper subjectionem.

Isten szerencsés boldog hosszú élettel Ngodat megáldja kgl's uram. Az Ngod méltóságos parancsolatja szerint ez mostani hadi expedícióban egy holnap éléssel mentek *Marosszékről* is lovasok, kik mostan is oda vannak, el is tölt idejek. Ngodnak azért kgl's uram akarám alázatosan értésére adni: már havak eltelvén, az Ngod kgl'sségéből talán haza jöhetnének, hogy ha peniglen másokat kelle-tik helyekben küldenem, az Ngod kgl's dispositioját várom alázatos-sággal; kiváltképpen való terheket penig Ngod megtekintvén kegyel-mesen, kérném alázatosan Ngodat, mint kgl's uramot, mostani expe-ditióktól hadd lennének immunisok; mindazonáltal álljon az Ngod kgl's dispositiojába. De cetero vestram Celsitudinem in annos pluri-mos feliciter valere desidero. Datum in *Csesztve* 12, Junii 1665. Celsitudinis Vestrae

fidelis et servus humillimus

CASPARUS KORNIS mp.

Külczím: III. ac cell. principi Transsylvaniae, partium regni Hun-gariae domino et Siculorum comiti stb.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, gr. Kemény J. gyűjt. XIV. k.)

1240.

Csik-, Gyergyó- és Kászon-szék Apafi Mihálynak, a brassai vargák és tímárok között való egyenetlenségről. Kelt Csík-Szeredán 1665. jun. 28.

Illustrissime ac celsissime princeps, domine domine nobis cle-mentissime. Fidelium servitiorum nostrorum in gratiam illustrissimae Celsitudinis vestrae humillimam oblationem.

Fejérvárról 15 die praesentis íratott Nagyságod méltóságos levelét meghozván nekünk, kegyelmes urunk, alázatosan vöttük, kegyelmes parancsolatját engedelmisséggel értjük. Az mi az *brassai vargák és tímárok* között való controversiát illeti, arról minemű suplicatit írtanak Ngodnak az universitas névével, annak páriáját is Ngod méltóságos levelében látjuk s értjük. Mely dologról az el-

múlt közelbik generalis gyűlésbe választott és küldött böcsülletes atyánkfiaitól szorgalmasan tudakozván, ő kegyelmek egyenlőképen referálják, hogy az ország statusival egyező értelemről lőtt mind az sententiának ítélmester *Sárpataky* uramnál való bentiltása, mind pedig az másik ítélmester *Kendi János* uram által emanáltatott levélnek kiadatása, bizonyos és kiváltképen való okokból úgy concludálván felőle, hogy Isten ő felsége azt adván érnünk, jövőndő közelbik közönséges gyűlésben vétessék igazításban, addég az brassai tímár-czéh exercealhassa tanult és szokott mesterségét. Mi is kegyelmes urunk azon gyűlésbe küldött becület atyánkfiait olyan instructióval bocsátottuk volt, hogy az *székelséggel* és az országnak több statusival egyetértsenek. Tartsa meg Isten Ngodat sokáig szerencsésen és boldogúl. Datum ex oppido *Csik-Szereda* in generali congregatione nostra die 28 Junii 1665. Illustrissime Celsitudinis Vestrae

humillimi et fideles servitores
Universitas nobilium primipilorum ped-
tumque pixidariorum, sedium Siculicalium
Csyik, Gyergio et Kaszon.

Külczim: Illustrissimo ac celsissimo dno dno *Michaeli Apafi* stb.

(Eredetije az *Erd. Máz ltrában*, Kemény J. gyűjt. XIV. k.)

1241.

Háromszék rendei Apafi Mihálynak, a brassai tímárok és vargák viszályában nyilatkozván a tímároknak fogják pártját, felpanaszolják a csizmák drága voltát, pedig hadfölkelésre bocskorosan nem mehetnek. Kelt Rétyen 1665. jun. 29.

Illustrissime ac celsissime princeps, domine domine nobis naturaliter clementissime, post fidelium servitiorum nostrorum in gratiam illustrissimae Celsitudinis vestrae humillimam debitamque semper oblationem.

Az Ur Isten Ngodat szerencsés boldog hosszú élettel áldja meg. Kegyelmes Urunk az Ngod nekünk székestől közönségesen írt kegyelmes parancsolatját itt *háromszéki* közönséges gyűlésünkben *Rétyen* kapitán urunk ő kegyelme, tekintetes nemzetes *Nemes János* urunk praesentálá, melyet alázatos engedelmességgel és hűséggel vettünk, parancsolotját értjük az *brassai tímárok és var-*

gák között ország előtt forgott dolgokról az Ngod méltóságos személye és bölcs tanácsa előtt emanaltatott sententianak ítélőmester *Sárpataki Márton* uram ő kegyelme előtt és azzal contrariumot mutató ország nevel az tímároknak adott testimoniálisnak adása felől Ngodat tudósítanak, ha hírünkkel és akaratummal lőtt volna-e hogy jövendő országgyűléséig az sententiának bentiltása. Irhatjuk azért K. U. Ngodnak: az mikor országgyűlése felől való regalissa Ngodnak közünkben érkezett volna s arra bizonyos delegált atyánkfiait kibocsátottuk volna, akkor is az ő kglmeknek adatott instructionkban (!) inseraltuk, hogy több székekben levő atyánkfiaival egyetértvén, Ngodat s az nemes országot találják meg, minemű *nagy kárunkra, legyen minékünk székestől* (kiváltképpen az vitézlő rendre nézve) *ha az tímároknak a bőrfestés interdicaltatik*, mivel mostan is annyira *megdrágodott az csizma*, egy férfi embernek való jó csizmát két forint huszonöt pénz alól nem vehetünk; főtiszt uramék peniglen Ngod kgl's parancsolatjából szüntelen parancsolják, hogy *hadí expeditióra bocskorosan ne menjünk*, s. minthogy immár K. U. az adónak is némely részit most subportálnunk kell, semmiképpen nem érkezhettünk arra, hogy olyan drága áron vehessünk csizmát: ezért kénszerítettünk K. U. az dolgot böcsületes atyánkfiaiak instructiójokban íratnunk, kik is Isten kegyelmességiből az ország gyűlésiből megjövén, reportálták úgy minékünk, hogy az böcsületes két natio s az regalissal hiutt böcsületes urak főrendek unanimi consensu és suffragio tiltották benn az sententiat. Az tímároknak is hasonlóképpen engedtetett az bőrfestés az tímároknak meg. Így ezért mi is kegyelmes urunk böcsületes delegált atyánkfiaiak főtiszt urainkkal ő kegyelmekkel együtt adatott instructionk mellett való cselekedeteket hírünkkel tenni tudjuk s approbáljuk. Egyébiránt K. U. ha az másképpen lenne, felette nagy kárunkra következnek. Az Ur Isten Ngodat kgl's urunk megtartsa és sokáig éltesse. Datum in communi congregatione nostra *Rettj* die 29 mensis Junii anno 1665.

Ngodnak alázasat szolgálja s élettük föttáig való hívei
Háromszéknek minden rendei.

Külczim: Illustrissimo ac celsissimo principi domini domini *Michaeli Apafi* stb.

(Eredetije az *Erd. Múz. kézirtatárában*, gr. Kemény J. gyűjt. XIV. kötet.)

1242.

Apafi Mihály a marosvásárhelyi iskolának évi száz forintot rendel a fejérvármegyei árendapénzből. Kelt Radnóthon 1665. jul. 3.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae stb. Fidelibus nostris generosis, egregiis et nobilibus, comitibus, vicecomitibus, iudicibusque nobilium comitatus *Albensis* Transsilvaniae, praefectis item supremis et vicearendatoribus, signanter vero perceptoribus arendarum praedicti com. *Albensis* Tranniae, cunctis etiam aliis cujuscunque status et conditionis hominibus, modernis scilicet et futuris pro quovis tempore constituendis, quorum videlicet interest seu intererit, praesentium notitiam habituris, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Marosvásárhelyi híveinknek alázatos instantiájokra kegyelmes tekintetünk lévén, egyszersmind akarván boldog emlékezetű praedecessorinknak kegyes indúlatjakat mind az Isten dicsőségének s mind pedig az közönséges társaságnak előmozdításában követnünk, fejedelmi kegyelmességünkől *Fejérvármegyéből* tárházunkban járandó arendapénzből annuatim rendeltünk az *marosvásárhelyi scholához*, ott tanuló ifjúságnak sustentatiójára száz forintokat, parancsolván kegyelmesen minden fellyebb megírt híveinknek, ily kegyelmességünket értvén azon scholában tanuló ifjúsághoz, annak idejében ez levelünk mellett requiráltatván arra rendeltetett ember által, ne refractariuskodjék, hanem imide-amoda való mutogatás és halogatás nélkül adják meg nékiek, nem várván erről újabb-újabb parancsolatunkat, hanem tartsák az kegyelmes annuentiankhaz magokat. Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutus.

Datum in castro nostro *Radnoth* die 3. mensis Julii anno domini 1665.

APAFI mp.

(Egykorú másolat a *m.-vásárhelyi ev. ref. egyház ltrában* 80. sz. a.)

1243.

Apafi Mihály vallató parancsolata szenterzsébeti Péchy Simon özvegye Barabási Kata és Péter Mihály részére. Kelt Radnóthon 1665. aug. 7.

Michael Apafi, stb. Fidelibus nostris universis et singulis, egregiis et nobilibus, agilibus pariter etiam ignobilibus ac alterius

cuiuscunque status, bonae tamen honestaeque famae et conditionis utriusque sexus hominibus, ubivis in ditione nostra constitutis et commorantibus, praesentes nostras visuris, salutem et gratiam nostram. Eseponitur nobis in personis nobilis feminae *Catharinae Barabasi*, egregii quondam *Simonis Péczy de Szent-Erzsébet* relictae viduae ac providi *Michaelis Peter* de dicta *Szent-Erzsébet*, qualiter ipsi medio vestri ratione et praetextu certorum quorundam negotiorum suorum coram declarandorum in praesentia nobilium agilium *Andreae Pribek* ac *Francisci Török* de *Boldogh Asszonfalva*, *Johannis Tordai* ac *Petri Gál* de *Szent-Erzsébet*, *Stephani Mathefi* ac *Petri Kovács* de *Kis-Solymos* et *Pauli Jakobházi* de *Szent-Abraham*, hominum videlicet nostrorum, pro iurium suorum tuitione ac defensione quasdam fassiones et attestationes celebrari facere velent jure admittente. Cum autem veritatis fassio iustitiaeque cognitio nemini sit abneganda: proinde vobis harum serie committimus et mandamus firmiter, ut dum et quandocumque cum praesentibus simul, vel divisim fueritis requisiti, statim vos, sub onere singulorum sedecim marcarum gravis ponderis per eos, quorum interest seu intererit, irremissibiliter exigendarum, ad diem et locum per ipsos exponentes vel homines eorum ad id transmittentes vobis praefigendos in praesentiam dictorum hominum nostrorum personaliter accedere, ibique ad fidem vestram deo debitam qualiscumque vobis de et supra rebus eorum interrogandis constiterit certitudo veritatis suo modo dicere, fateri et attestari modis omnibus debeatis et teneamini. Super quibus quidem fassionibus et attestationibus vestris litteras tandem per praefatos homines nostros sub sigiliis suis fide eorum mediante conscribendas, annotandas, exponendas, iurium suorum uberiorum futuram ad cautelam necessarias, extradari volumus et jubemus communi justitia et aequitate suadente. Secus non facturi, praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in castro nostro *Radnoth* die septima Augusti, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto.

(P. H.)

LECTA.

(Eredetije az *Erd. Múz. kézíráttárában*, Mike S. gyűjteménye VII. k.)

1244.

Damokos Tamás Apafi Mihálynak könyörög kilencz esztendei tatár fogságból való kiváltatásáért, 2000 tallért és 2000 tallért érő posztót ígervén a tatár szultánnak váltságdíjában. Kelt Bucsákban (Krimben) 1665. szeptember 3.

Ngodnak, mint kgl's uramnak, méltóságos fejedelmeknek alázatos méltatlan rabi szolgálatomat ajánlom. Az Úr Isten Ngodat kívánt jókkal, szerencsés boldog hosszas étellel, székében békességes, diadalmas birodalommal áldja s szentelje meg, mind az én kgl's asszonyommal együtt etc.

Kgl's uram igen alázatos, könyörgő és esedező levelem által kénszerítetem Ngodat megtalálnom. Ez elmúlt nyárban *Szabó Mihály* uram kimenvén s azután *Lévai István*, mindenik által írásomban könyörgöttem Ngodnak s mint bízott urakhoz s atyámfiához küldvén levelemet, hogy instáljanak Ngod méltóságos személye előtt nyavalyás igyem dolgomból, de semmi resolútiot nem vehettem azolta. *Szabó Mihály* beindulván ez nyáron ide jüvésre, bizonyos októl, vagy mitől viseltetvén, nem jütt el, *Jászvásárt* maradt, hanem innen tavaly *Lévai Istvánnal* kiment rab *Hire István* jütt be, attól küldött sógorom *Kálnoki Mihály* uram és mostani vöm, *Fekete Ferencz* uram, magam édes fiamtól semmi levelem nem jüvén. Ő kegyelmek írták, az mi kevés pusztá jószágom van, azt is abalienálta s vesztegette megholt vöm *Keöpeczi János* és idétlen elmével s rosz emberek tanácsán járó tékozló fiam. Átallátván, naponként vesz, pusztúl s apad az is, ha még itt heverek, továbbra csak min sem tudok megszabadúlni: az két rosz veszedelemben forgó ügyemben nem tudtam mit cselekedni, mind kételenítettem s urgealtattam a szultántól a kivitelre, nem jóakaratomból, hanem nagy kételenségből kellett megígérnem, hogy bejüve *Hire* uram, két ezer tallért és kétezer tallérért posztót az szultánnak, az előtt azt sem akarta soha, hogy harmadéve visszahoztak, akkor megígérte volt *Köpeczi János* és a fiam által az vajda, arra fundálván most is, megadjuk; ha nem, bizony sok kénokot szenvedek s úgyis felrakat és elküld, ha megadom, jó, ha nem s visszahoznak, többet nem eszem, elütteti fejemet, magamnak kimondá sententiáját. Nem tudván kegyelmes uram mit tenni, erre kínoztanak, micsoda kételenség alatt voltam, ez levél megadó emberem, avagy *Kálnoki* uram által

informalodhatik kgl. Azért kegyelmes uram reménkedem és könyör-
gök Ngodnak alázatosan az élő Istenért, szerencsés méltóságos feje-
delmi székében való megmaradásáért, méltóztassék fejedelmi kegyel-
mességét hozzám méltatlan rabszolgájához mutatni, ne hadjon Ngd,
hadd szabadúlhassak az Ngd kegyelmessége és segedelve által,
mert különben nem szabadúlhatok, csak visszahozatom és halál
vagy gályára való adásommal léssen vége dolgomnak, kit Isten
távoztasson. Hanem méltóztassék Ngd ezer tallért adni kölcsön és
az moldovai vajdának ő ngának is írni, hogy ő nga is adna ahoz
ezer tallért, kiről assecurálná Ngod egy bizonyos napig való meg-
adásra, az kétezer tallérért posztóért fiamnak poroncsolni méltóz-
tatnék, bejűjön az azért zálogon ott való maradásra, árús emberek
vagy a vajda által az hol vehetnék s mind a vöm is hogy jünne
fiammal együtt, poroncsolna Ngod dolgom végett való fáradásra
és ott *Jászvásárt* törekedésre vajdánál, boéroknál, Ngod kegyel-
mes levele írása mellett, hogy szabadúlhatnék ki kezezből. Isten
kivén engemet, mindjárt eladnám mindenit (!) való kevés jószá-
gimot, meg egyéb javaimot is meg kivén s keresvén másoktól,
Ngod segedelve és kegyelmessége által, kiket referálhat *Kálnoki*
uram, kikenél s hol vadnak, de én azokat kivéném és tarackimot
is Ngodnak adnám, mind Ngodnak a pénzt és a vajdának ő nagy-
ságának megadnám, szerzeném, affelet Ngodat életem fottáig szol-
gáлом tökéletesen és egészséggel akár udvarában, akár más mi
szolgálatra fogjon Ngod. Melynek nagyobb hitelére ím Ngodnak hüt-
tel s pecsétemmel megerősített reversalisomot küldöttem *Bethlen*
János uram kezéhez és *Kálnoki* uram által, kérvén ő kegyelme-
ket, instáljanak Ngod előtt alázatosan.

Essék meg azért a Ngod kegyelmes és kegyes könyörülő szíve
rajtam, már 9 esztendőben fogho (így !) keserves rabságot viselő
szolgáján, bizony még Ngodnak hasznoson tudnék szolgálni, sok jó
vitéz, hasznos embereket tudnék innét kiszabadítani és más szol-
gálatban is mind Ngodnak és országnak szolgálhatnék még, csak
ne hadgyon Istenért, lelki üdvösségiért Ngod, kiért az Úr Isten
Ngodot földön menyen megáldja, boldogítsa; az mit jobbat a Ngod
bölc elméje feltalál és jóakaró uraim is szabadulásomban módot,
utat lát: méltóztassék azt követni. Kegyelmes választ várok Ngod-
tól, mert még egy hír nem jű, addig *Jászvásárra* nem visznek.

Méltóztassék kegyelmes válaszsral kibocsátani ez kiküldött embereket, vagy mást és az vajdának is izenni s választ venni és boérok-nak is, hogy jóakarattal, segítséggel lennének s úgy bátorsággal mehetnének *Jászvásárra*. Isten Ngodat kegyelmes uram éltesse sokáig jó egészségben. Datum ex *Bucsak* die 13. Sept. 1665.

Ngodnak méltatlan alázatos legkisebb szolgája míg él
szegény Rab DAMOKOS THAMÁS mp.

P. S. Ngodnak könyörgök alázatosan az Istenért, méltóztassék *Geréb János* felől, kiért kezes voltam és elszökött, *Rosolyban* van, ki bírja, annak urának izenni méltóztassék, vagy adják kézben, vagy sanczát tegyék le, 3 száz tallér, hat levelet kiküldtem, vagy egy katonát szolgálammal kibocsátani méltóztatnék, hozhatnák bé, Isten megfizeti Ngodnak. Nem lévén mivel kedveskednem Ngodnak, hanem egy *csibukot* liulie Bassal (így !) együtt küldtem Ngodnak és egy oka *tutunt*¹⁾ Ngod szerelmes fiának, kit Isten neveljen, éltesen, egy *cserkesz korbácsot*²⁾ küldtem. Adja Isten, sokat lovalgolhasson Ngod kegyelmes szeme előtt.

Alább: Orczapidulásommal kényszerítetem Ngodot kuldúlnom: méltóztassék Ngod Isten nevében kevés költséggel megsegíteni, Isten kezében esik, hogy Isten Ngodnak sok ezereket és milliókat adjon helyében, mivel se magamnak, se fiamnak nincs ez költségben semmi sacz.

Külczim: III^{mo} ac celsissimo principi domino dno *Michaeli Apafi*, regni Tranniae principi, partium regni Hungariae et Siculorum comiti etc. dno dno mihi clementissimo etc.

(Eredetije, simított török papíroson, igen reszketeg, összefolyt, alig olvasható írással, az *Erd. Múz. kéziratárában*, gr. Kemény J. gyűjt. XIV.)

1245.

Özv. *Sombori Jánosné Hátszegi Anna Apafi Mihálynak, tatár fogságból kiszabadíttatásáért könyörög. Kelt Bakcsiszaraj városában 1665. szeptember 29.*³⁾

Rabságbeli alázatos szolgálatomat ajánlom Ngodnak, mint kgl's uramnak. Az Úr Isten Ngodra minden lelki és testi áldásit terjesz-

¹⁾ T. i. török dohányt.

²⁾ T. i. kancsukát.

³⁾ Ez bár nem székely levél, de érdekességénél fogva a többi tatár fogoly levelei közé felveendőnek tartottam.

sze s mostani méltóságos állapotjában tegye szerencsésé, boldog hosszú életűvő Ngodat kgl's uram, szívem szerént kívánom.

Kegyelmes urunk Ngodat alázatosan kénszerítem terhelnem ez kis suplikatiom által, mivel kgl's urunk az nagy rabságban fetrengnek, reménkedvén Ngodnak, mint kgl's urunknak alázatosan, Istent tekintvén, Ngod induljon könyörületességre, szabadulásomról méltóztassék gondot viselni, az pogányok szívét engesztelni, mely Ngod hozzám megmutatandó kegyelmességejért Istentől Ngod kgl's uram áldást veszen, mind pedig Isten kegyelmességéből Ngtok engem szabadítván, életem fottáig Istent dicsírem Ngtokért, szerencsés hosszú életet kérek Ngodnak megadatni. Kegyelmes uram, az elmúlt esztendőkbén jött vala be *szilai Görögh István*, mely hírem nélkül ígirt volt az agának másfélezer tallért, mely nem kicsin káromra volt, mindezideig semmit sem szóltak szaczom felől, hanem most Isten Thordavármegyebeli *illyei Kavacz István* uramnak kegyelmességéből utat mutatván, magok küldték hozzám, hogy beszéljek véle s írássak levelet, hozassam be ide az pénzt. Elsőben hatezer aranyat kért, azután háromra szállott, de az agának az anyja azt mondotta, hozassam be ide az kétezer aranyat, ő az fiával elvégzi dolgomat, szekeret ad alám, kiküld Moldovában maga költségén. Reménkedem Ngodnak mint kegyelmes uramnak alázatosan, Istenre tekintvén, induljon könyörületességre, találjon módot szabadításomban. Isten után kgl's uram minden reménységem Ngodban vagyon. Ezeknek utánna a meny(n)ek föl(d)nek ura Istene Ngodat kegyelmes uram sok esztendőig tartsa meg jó egészséges hoszú életben, mostani méltóságos állapotjában tegye szerencsésé. Datum ex *Bakcziaszaráj* Sabulat aga udvarában die 29. Septembris anno 1665.

Kegyelmes urunk Ngodnak szegény alázatos szolgálója
néhai SOMBORI JÁNOS uram meghagyatott özvegye
Rab HATSZEGI ANNA mp.

Külczim: Az tekintetes méltóságos erdélyi fejedelemnek ő nagyságának etc. az tekts. mélts. *Apafi Mihály* uramnak, ő nagyságának etc. énnékem kgl's uramnak ő nagyságának adassék.

Hátán: Költ Krimből szegény rab *Hatszegli Anna*, *Sombori Jánosné* levele¹). In *Baktsasaráj* 29. Septembris 1665.

(Eredetije az *Erd. Múzeum ltrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XIV. k.)

¹) Eddig a Somboriné kezeírása.

1246.

Thoroczkai Mihály, Péter és István folyamodványa az országgyűléshez, biztosokat kérvén kiküldeni a Thoroczkó és Aranyas-szék közti vitás határ kiigazítására. Utána a fejedelmi tanács véleménye és az országgyűlés határozata biztosok kiküldése felől. A folyamodvány k. n. A válaszok keltek Fogarast 1666. febr. 16. 17-én.

Thoroczkai Mihály, Thoroczkai Péter és István aláza-
toson könyörög Ngtoknak és Kgteknek.

Ngtokhoz és Kgtekhez alázaatosan folyamodunk, lévén egy darab határ, ki felett már sok esztendőtlől fogva rettenetes veszekedések lévén *thoroczkai* szegény embereknek az *Aranyas-széki* urainkkal; noha igaz dolog, hogy szegény üdvözült *Thoroczkai Sigmond* uram instantiájára akkori méltóságos fejedelem ő naga az nemes országgal együtt rendelték volt commissariusokat annak az darab határnak eligazítására; de az arról való articulust igen simpliciter írták volt, melyet akkor üdvözült *Thoroczkai Sigmond* uram nem animadvertált volt és nem azt az controversiában való határt totaliter írták volt, hanem abban az controversiában lévő határban egy *Székely-vár* nevű helyet csak, holott még azon túl éppen az *Aranyasig* extendáltatik azon controversiában forgó határ.

Könyörgünk alázaatosan annak okáért Ngtoknak és Kgteknek, méltóztassék újabban commissariusokat rendelni azon határnak eligazítására, hogy továbbá nagyobb veszekedés és, kitől Isten oltalmazzon, ember-halál ne következék, holott szegény emberinket most is fogdossák, büntetik, bírságotják hat forintra, nyolczra és tizenkettőre is megbüntetik őket. Az Isten is megáldja Ngtokat Kgteket érette. Mü is életünk fogytáig alázaatosan meg igyekezzünk szolgálni Ngtoknak és Kgteknek.

K. V. V. N. K.

(= Kegyelmes válaszát várom Ngtoknak Kgteknek.)

Alatta a fejedelmi tanács véleménye:

Hogy commissariusok rendeltessenek, méltó, oly autoritással penig, hogy ha valamelyik fél az határ eligazítását akármi szín alatt megátlni akarná is, azzal semmit se gondoljanak, hanem Isten se az igazság szerint finaliter igazítsák el.

Ex consilio 16. Febr. anni 1666.

A második (belső) lapon, hosszában írva:
Kegyelmes urunk az más fél is annuál azon dolognak, azért Ngd kegyelmessége bölcs tanácsival az két natiobúl kiket fog commissariusokúl determinálni, mivel két natio dolga, az Ngd fejedelmi kegyelmességét mi is aláztatosan egész országúl Ngdnak, mint kgl's urunknak megszolgáljuk.

A harmadik (belső) oldalon a lap hosszában írva:
1666. die 17. Febr. Ex communi voto et suffragio dominorum regnicolarum trium nationum, partiumque Hungariae eidem annexarum facta est deliberatio talis: Ezen supplicatiobeli dolognak complanatiójára rendeltettek Bánfi Sigmond, Haller János, Sárpataki Márton, Sárossi György, Sámuel Deák; két becsületes szász nation levő atyánkfiait az jövendő közelebbik pünkösdkor, 26. Maji, az kik ad faciem loci litigiosi kimenvén, complanálják istenesen, finaliter.

Fogaras.

Extradata per magnificum
JOANNEM KENDI prothonotarium mp.

(Eredetije Thoroczky Sándor úr levelesládájában T.-Szt.- Györgyön)

1247.

Apafi Mihály Rettegi másképp Pulyoni Jánost, a ki halálra ítéltetett, kegyelemkép Jeddi Pálnak jobbágyúl adományozza. Kelt Fogaras várában 1666. márcz. 23.

Nos *Micheal Apafi*, stb. *Damus pro memoria per praesentes* quibus expedit universis, hogy becsületes Naláczai István és Balog Máté hopmester hívünknek azért való instantiájokra s mind pedig vitézlő *Jeddi Pál* szolgálónak hűséges szolgálatjára kegyelmes tekintetünk levén, *Rettegi János*¹⁾ alias *Pulyoni* ifjú legényt, ki udvari gyalogink között lakván, hópénzünkkel és ruhánkkal elsőkövén két ízben is, melyért finalis sententia léssen fején, halálra adjudicáltatott volna, mely ifjú legényt fejedelmi kegyelmességünkből azon sententia alól kivöttünk és neki megkegyelmeztünk, úgy hogy megemlített *Jeddi Pál* szolgálónkat és két ágon levő maradékit, mint maga *Rettegi* alias *Pulyoni János* firól-fira és maradékról-maradékra örökös jobbágyúl szolgálja, el ne szökjék, bujdossék, egyébiránt ez kegyel-

¹⁾ Felette egykorú kéz homályosabb tintával: *Albert*-et írt.

mes amnestiánk neki semmiképpen nem használván, azon előbbi sententia maradjon fején. Melynek nagyobb erősségére adtuk mi is ez levelünket. Datum in arce nostra Fogaras, die vigesima tertia mensis Martii anno domini milesimo sexcentesimo sexagesimo sexto.

APAFI mp.

(P. H.)

(Eredeti, harántíven, két papírlap közé nyomott fejedelmi pecséttel, a fogarasi *Boér-család levelei közt nálam.*)

1218.

Apafi Mihály polyáni Mihálcz Ferenczet egyik biztosúl nevezi ki a háromszéki Kálnok falusi reformátusok és unitáriusok számbavételére s a vitás templomnak a többségben lévő felekezet számára átadására. Kelt Balásfalván 1666. ápr. 14.

Michael Apafi, stb. Egregie fidelis nobis dilecto, salutem et gratiam nostram.

Háromszéken Kálnok nevű faluban két religion lévő emberek lévén, az mint bizonyosan informáltattunk, az egyik rész, mely evangélikus status, annyira elszaporodott, hogy az másik részt, mely unitárius status, jóval is meghaladta; mely két fél templomokon meg nem egyezhetvén, mivel az Approbata Constitutioban efféle casusról bizonyos articulusok extálnak, hogy tudni illik négy recepta religiorúl commissáriusok menjenek ki és a melyik potiorb pars léssen, annak assignáltassék a templom; melyhez mi is akarván alkalmaztatni magunkat, hivatalunk szerint, az romano catholica religion lévő atyánkfiai közül kegyelmedet denominaltuk commissáriusúl. Azért kegyelmednek hazájához való kötelességére parancsoljuk kegyelmesen és igen serio, lévén az több religiokrúl is commissáriusok, azokkal egyetértvén, menjenek el a megemlétett *Kálnok* nevű faluban és az Approbata Constitutio szerint mind az két félt vegyik igaz connumeratioban és assignálják a templomat az articulus szerint a potiorb pars kezében. Irattunk a több commissariusoknak is, a kik kegyelmed mellett léssenek. Secus non facturus. Datum in castro nostro *Balásffalva* die 14 mens. Aprilis, anno 1666.

APAFI mp.

Külczim: Egregio *Francisco Mihácz* de Polyán etc. fideli nobis dilecto.

(Eredetije özv. *Cserei Jánosné* úrnő birtokában.)

1249.

Tordai Fejér Márton tordamegyei alszolgabíró jelenti Apaffy Mihály fejedelemnek, hogy Thoroczkai Péter, Mihály és István felszólítására felkereste Csegezi Tamást, Aranyas-szék főkapitányát és megidézte őt és általa a széket a toroczkai és aranyas-széki határigazítás máj. 26-ára kitűzött terminusára. Kelt Bágyonban 1666. máj. 24.

Szolgálatomat ajánlom stb.

Alázatosan akarám értésére adni Ngdnek, quod in anno 1666. die 24 Maji nekem salariumomot megküldvén nemz. *Thoroczkai Péter, Thoroczkai Mihály és Thoroczkai István* uramék ő kglmek és kérének, hogy elmennék Aranyas-székre ugyanazon székeknek főkapitányához, tek. nemz. vitézlő *Csegezi Thamás* uramhoz az végre, hogy ő kglmét és ő kglme által az széket certificálnám, hogy ő kglmek ad diem praesentis 26 m. Maji lennének készen, compariálnának. Azért én engedelmes lévén elmenék és találám nemz. vit. *Csegezi Thamás* uramot *Aranyas-székben Bányonban* az bágyoni praedikátornál és az előmben adatott minuta szerint certificálám ő kglmét s ő kglme által az széket, mely minután az *Thoroczkai Mihály, Thoroczkai Péter és Thoroczkai István* uramék én általam certificáltatják kgdet, tisztem szerint, mint Aranyas-székeknek főkapitányát Aranyas-szék képiiben (noha nem tartoznának ő kglmek véllé) consentientibus amborum vel utrumque partium praefigaltatott volt 26 diesre Majusnak az veszekedő határnak eligazítására az nemes országtól; azért lén értésére ő kglmeknek, hogy 26 die praesentis Maji ad faciem loci litigiose kimenjenek, rendeltetett commissarius urak ő ngok ő kglmek és Aranyas-széki uraimék is compareáljanak és producálják igazságokat és vegyenek deliberatiot végképen. Mely én általam így menvén végben, melyet írtam fide mediante pecséttemmel is megerősítettem.

Datum ex possessione *Bányon*, anno et die ut supra.

MARTINUS FEJER de Thorda
vicejuxta nobilium comitatus *Thordenensis*.

Correcta per me mp.

Külczim: Illmo principi dno dno *Michaeli Apaffy* stb.

Kivül: A. 1666 Apertae per magistrum Martinum Sárpataki prothonotarium m. p.

(Eredetije *Thoroczkay Sándor* úr levelesládájában T.-Szt.-Györgyön.)

1250.

A fogarasi országgyűlésből a Thoroczkó és Aranyas-szék határvillongásának elintézésére kiküldött bizottság jelentése a fejedelmnek, arról, hogy Aranyas-szék lakosai nem bocsátották őket a vitás területre, 1666. május 26.

Kegyelmes urunk, fejedelmünk. Mindenkori alázatos és hűséges szolgálatunk ajánlása után stb.

Akarók Ngodnak értésére adni kgl's urunk, hogy mi az Ngod kgl's parancsolatjából és az ns. ország consensusából thoroczkai patronusok ő kgl'mek instantiájára Thorda vármegyében *Thoroczkó* városában egyben gyűlvén, onnat az thordai határra az *Aranyas* vizén által mentünk az helynek alkalmatosságára nézve, holott megszállván az vízparton, oda az *Aranyas-szék* lakosait is az víznek más részén, úgymint az *Aranyas-szék* és *Thoroczkó* közt controversiában forgó határnak színin jelen lenni látván, Ngodnak két hites deákja által ő kgl'meket ammoneáltattuk és megizentünk, hogy mi az Ngd kgl's parancsolatjából és az ns. ország három nemzetből álló rendinek egyező tetszésekből az megírt Aranyas széki atyáinkfiai és *Thoroczkó* városa lakosai közt controversiában forgó határnak oculálására és végképpen való eligazítására comparealtunk; azért ő kgl'meknek is, u. m. Aranyas-széki főtisztek, ő kgl'mek mellett több becsületes ott való rendek is szék képében ezen dolognak eligazítása felől való beszélgetésre legyenek jelen, hogy igazításban vétetődvn, mely félnek nagyobb igazságát azon litigans helyhez láthatnék, vagy eszünkben vehetnök, azon félnek assignálnók is kezében törvényes és helyes határjárás által. Mely ammoneáltatásunkra és izenetünkre ő kgl'mek semmi oly választ nem tőnek, kiből azon ammoneáltatásunknak való engedelmisségeket ő kgl'meknek eszünkben vehettük volna, sem első, sem ex superabudante tett második ammonitiokra (így !) is. Melyet azért így értvén, azon helyre, hol az thoroczkai patronusok praetendálván lenni az határt, az víznek nagy volta miatt által nem meheténk, hanem visszafordulván az vizen által mentünk és midőn érkeztünk volna az *Borrévi* határszélben, hol megszakad az thoroczkai határ is, ott lévén Aranyas-széknek első rendei felesed magokkal, akaránk tovább menni azon helyre, melyet az thoroczkai patronusék ő kgl'mek mutattak, hol kezdődnék az határ, velünk lévén az vicinusok is: előnkben állá-

nak és tiltának egy néhány úttal, hogy tovább ne mennék, mivel ott szakad meg az thoroczkai határ az Aranyas-széki határtól. De azzal mi nem cessálván protestáltunk is: mi az toább való menettel senki határát el nem vesszük, hanem had oculálljuk mindenik helyet, oculálván lássuk, hova mutathatna helyesben az határjárt levél (így!). Így tovább akarván menni, vitézlő felső-szent-mihályfalvi *Mihály Ferencz* az egész Aranyas-szék lakosi képekben és neveken az vicinusok és commetaneusok láttokra, ott az hol az litigiosus hely megválasztatik az Thorda vármegyei Borrévi határtól, u. m. *Thorszura* nevű helyen, félig kivont karddal repellála bennünket. Mely repulsiojokra ő kglmeknek (mivel fegyver az mi kezünkben nem adatott volt Ngdtől kglis urunk) cessálnunk kelle. Melyet mi is írtunk meg Ngodnak fide nra mediante, kezünk írásával és szokott pecsétünkkel megerősítvén. Istenül stb.

Datum loco praescripto, anno 1666 die 26 Maji.

Ngodnak alázatos hívei

BÁNFI SIGMOND	HAULER JÁNOS	SÁRPATAKI MÁRTOS
Fejérvármegyének fő- ispánja mp.	Tordavmegyének egyik főispánja mp.	Erdély országának egyik ítülő mestere mp.

DANIEL BERNARD mp.

SÁROSI GYÖRGY

Marosszék főkirálybírája mp.

MICHAEL SCHELKER mp.

SZENT IVÁNI SAMUEL mp.

Külczim: III^{mo} ac cels principi dno dno Michaeli Apafi stb.

(Eredetije *Thoroczkay Sándor* úr levelesládájában T.-Szt.-Györgyön.)

1251.

Tanúvallatás az Aranyas-székiek ellenállásáról a Toroczkó felőli határ-igazítás megakadályozására. 1666. máj. 27.

Kegyelmes urunk fejedelmünk. Életünk fottáig való stb.

Alázatosan akarók Ngdnak értésére adnunk, quod anno 1666. die 27 m. Maji tek. nemz. *Thoroczkai Mihály*, *Thoroczkai Péter* és *István* uramék képekben hozák mi nekünk az Ngd kglis compulsorium mandátumát, melyben Ngd mi nekünk az több hívei között parancsol, hogy elmennénk az hova az ő kglmektől rendeltett emberi hínának, és az minémű vallókat mi előnkben állatnának, azokat megesketnők és hütök után való vallásokat felírnók. Mi azért engedelmesek lévén az Ngd parancsolatjának, elmentünk az fellyül megírt napon és esztendőben Thorda vármegyében *Tho-*

roczkó-Szent-Györgyön tek. nemz. *Thoroczkai István* nemes udvarházához és az minemű vallókat mi előnkben állattak, mi azokat megesketvén, hütök után való vallásukat felírtuk, melyek így következnek:

1. testis tek. ngs hallerkői Haller Pál uram ő nga, a. c. 43. jur. ex. f. est: Láttam az szememmel tegnap, mikor az thoroczkai és Aranyos-széki határigazításra kimentek vala az urak ő kglmek, én is ott lévén, az Aranyos vize igen kezdvén áradni, az comissarius urak ő kglmek egy thoroczkai embert lovon általküldének, hogy az réset megjárná, hogy ha által mehetnének. Az Aranyos-széki egyik sereg túl az vízparton állván, mikor szintén általmegyén vala az ember, az felső seregből, az mely az kőszálon áll vala, kiáltani kezdenek vala azoknak, az kik az réh (= rév) partot állják vala: *üsd, lödd, vágd az lélek beste kurva fiát!* Látám hogy egy az többi közül *az pofájához fogva az karabélyt* ahoz az emberhez, az ki által akar vala menni és innen kiálták, hogy *térj meg, térj meg!* és úgy tért meg. Azt is hallám, hogy az Aranyos-székiek közül mondák, hogy ha az repulsio nem használ is, más módon sem engedik, hogy az commissariusok eljárják az határt.

2. testis tek. nemz. keresdi *Bethlen* Gergely uram ő kglme a. c. 24. j. e. in omnibus, uti primus testis.

3. testis tek. nemz. csicsókeresztúri *Thorma* György uram ő kglme a. c. 26. j. ex. fatetur: Tudom, hogy az urak ő ngok, ő kglmek azért küldték vala azt az embert, hogy az révet járja meg. De ceteris etiam, uti primus testis.

4. testis Szászsebes székben lakó becsületes Bernard Dániel uram azon határigazításra egyik delegált persona a. 40 jur. f. est, uti 1. testis, excepto az fenyegetést az sok zaj közt nem is vötte eszében.

5. testis Szászsebes-székben lakó becsületes Selyeker Mihály uram a. c. 43. azon határigazítására egyik delegált persona j. e. t. est, uti 4-tus testis.

Mely vallóknak vallásit írtuk meg mi is fide nra mediante.

Datum anno et die locoque supranotatis.

Ngdnak alázatós, méltatlan szolgálói

HAJDU MÁRTON
persona nobilis mp.

THORDAI SIMON ISTVÁN
és azon vármegyének egyik vice nemes
bírája mp.

Correcta per eosdem.

Külczim: Illmo celsissimo principi dno *Michaeli Apafi* stb.

Más oldalt: A. 1666. Apertum per me *Franc. Lugasi* secr.

(Eredetije *Thorockzay Sándor* úr *levelesládájában*, A 3-ik oldalon a comisio 8 tagjának piros gyűrűpecsétje. Kivül a tanúkihallgatók 2 gyűrűpecsétjével).

1252.

Apafi István és Gyerőffy György Apafi Mihály fejedelemnek, .9 esztendőös lengyel zálogos rabságukból kiszabadíttatásukért könyörögnek. Kelt Lanczuton 1666. oct. 9.

Illustrissime ac celsissime princeps, domine domine nobis clementissime.

Ha valaki az halandó emberek közül az szerencsének állhatatlan voltát vádolható, bizony mi is, mint kik szabadságban születetvén és felneveltetvén, pro alieno debito (ki legsúlyosabb) *immár kilencz esztendőktől fogva* keservesen és súlyosan szenvedjük az rabságot és abban lévő sok alkalmatlanságokat, kikből való kiszabadításban Isten után, mint eddég, úgy mostan is Ngdhoz folyamodunk. Regium quippe est eos, quos fortunae malignitas prostraverit, clementi sua dextra sublevare. Meminerit ergo Clesitudo (így !) vestra se esse hominem, cujus proprium est humanis ingiemiscere(!) casibus, és az meniben az Ngd fejedelmi méltósága engedi és avval meg nem sértődik, megszabadulásunkért való instantiáját érettünk Ngd ne szánja, melyet midőn Isten áldásából Ngd atyai mellettünk való forgolódásból megnyerünk, nos quoque parati erimus non minus sincere Celsitudini vestrae etiam cum fortunarum nostrarum et vitae jactura inservire, quam olim Israelitae Davidi, aut Romanis imperatoribus omnium fidelissimi legiones.

Az Úr Isten Ngdat szerencsés és boldog hosszú élettel áldja meg szívből kívánjuk. Datum in *Lanczutt* die 9. Oct. anni 1666.

Ngdnak alázatos szolgálai az szegény rabok

APAFI ISTVÁN.

GEROFFI GEORGI.

(Külczim hiányzik, a fejedelemnek szólt. V. ö. fennebb a 1232. sz. a. levelet).

(Eredetije az *Erd. Múz. ltrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XIV. k.)

1253.

Csik-Szent-Tamás falu törvénye. 1667. jan. 23.

Szent-Tamás falunak végezése.

Ex communi consensu anno 1667. die 23. Januarii külső becsülletes emberek előtt, úgy mint nemzetes *Borbé* János uram előtt, madarasi, és *Barabás* György, *Nagy* Péter, *Tamás* István, *Kedves* Miklós nemes emberek előtt, szent-damakasiak, itt *Szent-Tamáson* a nemzetes *Damakos Tamás* uram házánál falu gyűlésében ugyan ő kegyelme akarattábúl mint megye bírái, mind esküttek, mind pedig az egész faluban lakos emberek jelen lévén, egy értelemből ilyen végzést tőnek, mellyek így következnek:

1. Hogy mikor megye vagy falu gyűlése lenni akar, azelőtt harmadnappal meghirdessék a polgárok által, avagy a templomból, mikor kijőnek tempeste innepnap, hogy az esküttek rátartózasanak; ha pedig a szükség kívántatnék, másnap kellene hirdetés nélkül lenni, a bíró vagy polgár járja meg a falut harmadnappal azelőtt: szombat napokon délután legyen a gyűlés. Ha meghirdettetik a templomnál, vagy a polgárok eljártak és az esküttek el nem jönek a gyűlésbe, 24 pénzen maradgyanak, toties quoties absentálnak. A bíró vagy polgár is hasonlóképpen, ha a hirdetésben fogyatkozás esnék.

2. Három forintos dologból mindenkor perelhessenek megye-bíráik és esküttek előtt; a ki min maradt, ugyan executióra két eskütt embert választván, elsőbben az deliberatiot kivévén, tehesenek executiót, két falusbeli embert rendelvén melléjek. Ha pedig valakin executiót tennének és átkozódnék, hogy arra szomnyuhoztak, az mondaná, egy forinton maradgyon. Ha pedig támadást tenne, 3 forinton maradgyon.

3. A templom és papföldek felül így végezének: a mely földek pap számára vadnak, vesse be maga a pap, ha pediglen másnak akarná anni, senki meg ne merészellye venni és a pap se adhassa el, hanem elsőbben nemzetes *Damakos Tamás* uramnak és megye bíráinak, falubeli embereknek hírré tevén, ő kegyelmek kinek akarják adni falustól. Ha pedig valaki contumaciter megvenné, amittallya a fructusát, ha bevetné, A templomhoz való földöket pedig valaki hír nélkül megvenné, annak is azon poenája legyen. A kik eladnák, azok maradnának 3 forinton. Ezt elvégzők,

hogy a templom felé fordulóban a templomnak a mi földei vadnak, minden marhás ember két-két szekér ganyét vinne azokra, a kik soványok. Ezt jóakarattal ígérjük minden esztendőben; ha ki nem vinne, büntetnék 12 pénzen a megye bírái és a mint a bért adgyák, a ganét is úgy vigyék meg házas személyre és a marhátlanok terítsék el. A mely földek új ganésok, azokat és a mellyek saványak, a mint alhatnak a megye bíráival, úgy adassák el, azoknak pedig jövedelmét az megye bírái igazán és híven beszolgáltatásák a templom épületeire.

4. Keskeny bükköt senki ne aszalhassa 3 forint büntetés alatt.

5. Falu lókötő helyei voltak, azokat keressék ki és tartsák meg falu szükségére, ha ki elfoglalná, három forintot maradjon.

6. A mint azelőtt is végeztek volt, hogy vetés közt senki kesleg marhát ki ne hajtson, hanem járomban, ezután is úgy legyen. Az ménest is ha kihajtnák, a kinek vagyan, vagy szolgájával vagy jobbágyával hajtassa ki, egyébaránt behajthassák és 12 pénz legyen a büntetése, mind a jármatlan marhának kihajtásáért.

7. Falu híre nélkül senki juhát ki ne hazhassa se vetésre, se tarlóra, három forint büntetés alatt.

8. Nyomás kerteket is, kik az erdőn vadnak, *Fertőben és Magas erdején* és egyébütt is, Sz.-Mihály napig senki meg ne szabadíthassa és meg ne hányhassa 3 forint büntetés alatt azt is.

9. Az *Olt vízében is senki szikanynyal és kappagatóval vagy maszlaggal halászni ne merészellyen* maga jószágán kívül; egyéb formán *garkúvel, habval halászhasson*, három forint büntetés alatt.

10. A *Lesőd pataka* tilalomba legyen, senki ott halászni ne merészellyen, három forint büntetés alatt, hanem falu szükségére halászhassanak és arra tartsák.

11. Ha ezek ellen valaki törvény vége szakadtáig tisztre menne panaszlani, három forint legyen a büntetése.

12. Külső falubeli marhát juhakan kívül privatus ember ne fogadhasson, falu híre nélkül, három forint büntetés alatt a havasakba.

JOANNES BORBÉLY
de Madaras nobilis.

PETRUS NAGY
et

GEORGIUS BARABÁS

STEPHANUS THAMAS
de Sz. Damakos nobilis.

(Eredetije az *Endes-család csik-szt.-simoni levelesládájában*).

1254.

Apafi Mihály elrendeli, hogy mindenki, a kit e levéllel megkeresnek, köteles 16 márka büntetés terhe alatt az udvarhelyi székelv ítélszék előtt a kitűzött napon és helyen megjelenni mint tanú s ott medeseri Bencser Gergely és Pál és Jeddi Pál ügyében tanúvallomást tenni. Kelt Fogaras várában 1667. márcz. 13.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris egregiis et nobilibus stb. (a szokott styl szerint, mint fennebb 1243 sz. a.)

Exponitor nobis in persona egregiorum et nobilium Gregorii et Pauli Bencser et Pauli Jeddi de Medeser, qualiter ipsi medio vestri ratione et praetextu certorum quorundam negotiorum suorum coram declarandorum in praesentia egregiorum et nobilium vice-judicum regionum, juratorum assessorum et notariorum sedis Siculicis Udvarhely; item Michaelis Botos, Andreae Peterfi, Michaelis Miklósi omnino de Medeser; Georgii Lukácsi et Michaelis Pap de Szent-Miklós; hominum videlicet nostrorum pro jurium suorum tuicione et defensione quasdam fassiones et attestationes celebrari facere vellent jure admittente. Cum autem veritatis fassio, justitiaeque recognitio nemini sit abneganda: proinde vobis harum serio committimus et mandamus firmiter stb. (a szokott styl szerint, mint fennebb 1243. sz. a.)

Datum in arce nostra Fogaras die decima tertia mensis Martii, anno domini millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo.

(P. H.)   Lecta, correcta mpr.

(Eredetije a fogarasi Boér- levelek közt nálam.)

1255.

Cserei György Apafi Mihálynak, lippai követségéről, Zólyomi fondorlatról stb. Kelt Kápolnáson 1667. máj. 29.

Kgls uram. Az Ur Isten Ngodat sok esztendőig éltesse és szerencsés napokkal boldogítsa.

Akarám Ngodnak értésére adni jöveletemet. Isten kglségéből Lippáról tegnap jöttem ki, ha Isten velem léssen, ma Jófűre jövök hálni. Istennek hála, minden jó válaszszal bocsátott az vezér, de minekelötte én Ngdhoz érkezném, akarám Ngdnak értésére adni:

tegnap *Lippáról* hogy kiindúltam, *Zólyomi* uramnak egy szolgája az mely csauszt az váradi tökéletlen passa adott volt melléje, azzal együtt ment el, az mely debreczeni emberek két szekérral elmentek volt véle, azok is most mentek vissza, avval az szolgálával együtt; az az *Zólyomi* szolgája leveleket viszen sokat magával s két szepet egyet-mást is viszen, tegnap *Jenőig* ment, *Debreczenbe* megyen, onnét az asszonyához megyen. Énnékem az tetszenék (mindazáltal Ngd bölcs ítéleti): Ngd mindjáraást igen postán küldene egy embert olyant el, az ki fogyatkozás nélkül az dologban járna el, még ott érné aszt az *Zólyomi* szolgáját s csak várná meg, hogy jöne ki *Debreczenből*, mind az levelek és egyet-mással együtt hozná el, azokból az levelekből kitanúlhatná az ember, mi aránt légyen dolga és szándéka; aszt az két debreczeni embert is az debreczeni bíróval együtt hozatná el Ngd, azok is lehetetlen ne tudnának valamit, mert ilyen állapotban az embernek az atyjának is nehezen kell hinni. Más emberét ismét Ngd ugyan postán küldené az szathmári kapitányhoz, hogy ha valamint az *Debreczenbe* menő Ngd embere nem találná aszt az szolgát, kéretné Ngd, vigyáztatna rá, ne adhatná kezében az leveleket *Zólyominénak*, hanem mind levéllel együtt küldené Ngd kezében; tudom Ngdért, ha emberséges keresztyén ember leszen, meg is cselekeszi; mindazáltal álljon az Ngd kglis tetszésén, mi tévő leszen; énnékem így tetszenék, mert ha mezőn találtam volna, ha nem tudom mint lehetett volna is, nem vitte volna el aszt az levelet. Az mely embere *Kucsuk* pasának Ngdhoz felment most, ha ez levelem ott éri, ne bocsássá el Ngd addig, mig felérkezem. Én kglis uram *Tömösvár* felé jöttem a kedven, hogy ott is kétfelé hallgathassak; onnan elindulván, útamba ére utól *Kucsuknak* egy embere, kit Ngodhoz küld valami ráczok dolgából; velem együtt jött eddég, tudom immár el sem marad. Akarnám ha *Bethlen János* uramat ott találnám Ngd mellett, hadd értené ő kglme is, az vezér mi válaszszaal bocsátott, mindazáltal ha ő kglme ott nem leszen is, annakutánna értésére adhatja Ngd. Adja Isten, Ngdat találhassam jó egészségben. Datum in *Kápolnás*, die 28. Maji 1667.

Ngdnek méltatlan alázatos szolgája

CZEREJ GEORGY.

Külczim: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek ő ngának etc. nékem kgl's uramnak írá'm.

Hátán: Anno 1667. 29. Maji Fejérvárra érkezett *Czerej Gyeörgy* uram levele budai vezértől jövő útjából.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XV. k.)

1256.

Székely Móz'es kapikihaságáról szóló reverzá'isa. Kelt Gyula-Fehérvárt 1667. okt. 6.

Én *Székely Móz'es*, mivel az én kegyelmes és méltóságos *Apafi Mihály* uram ő nagysága, Erdély országának fejedelme, Magyarország részeinek ura és székelyek ispánja, az hatalmas török császár fényes portájára kapikihának választván, azon tisztnek végben vitelére beküld, az hová mentől hamarább meg is indulok: esküszöm azért az élő Istenre, ki Atya, Fiú, Szentlélek, teljes Szentháromság, hogy az mint egyéb minden dolgokban, úgy azon portán levő minden reám bizatandó és azon hivatalt illető dolgokban, megemlített kegyelmes uramnak ő nagyságának és szerelmesinek, méltóságos *Bornemiza Anna* fejedelemasszonyinak ő nagyságának és az nemes országnak is igazán szolgálók, megemlített kegyelmes uramnak és asszonyomnak ő nagyságoknak ellenségeknél ellenségek, jóakarójoknak jóakarójok lések, ő nagyságok ellen sem titkon, sem nyilván, semmi kigondolható, írható színek, praetextusok alatt senkivel is adományért, vagy jövődő reménségnek ígretiért, sem félelemért; senki írására, izenetére, ígretire nem tractalok, hanem mindenekben úgy viselem magamot, mint ő nagyságoknak igaz szolgálók, hívek; ha valami ő nagyságok ártalmára, az nemes országnak is kárára, veszedelmére, ő nagyságoknak méltóságok ellen való dolgokat értenék; ő nagyságoknak is jó idein értésére adni s az fényes portán ellene állani igyekezem tehetségem szerint, sőt minden ott hallandó ártalmas híreket ő nagyságoknak igazán megírom és boszúból, vagy mások instigatiojokra az én kegyelmes uramra, kegyelmes asszonyomra, az nemes országra haragját annak az hatalmas nemzetnek nem gerjesztem, sőt minden töllem lehető módokkal, okokkal az mikor mi nehézséget vennék eszemben, csendesítem s

affélékről ő nagyságokat tudósítom. Ha mi pénzt ő nagyságok számára való vásárlásra adnak, vagy küldnek kezemben, azzal igazán és tisztán tehetségem szerint vásárlók és úgy igyekezem kiküldeni. A mint mindezeknek magállója lések, Isten úgy segítjen és úgy adja lelkem üdvességét.

Datum *Albae Juliae* die 6. mensis Oct. anno domini 1667.

SZÉKELY MOSES mp.

(Székely Mózes saját másolata a *Székely Nemzeti Múzeumban* 303. a.)

1257.

Apafi Mihály a tatár khánnak, Krímbe küldvén Kónya Bálintot ott lévő erdélyi rabok kiváltása végett. K. n. (1668. sept.)

Fölséges és méltóságos Chám, nékem kgl. uram. Isten Fölséged napjait tegye sok ezerekké nagy boldogul.

Miolta hatalmas császárunk fényes kegyelmességéből Erdély országának gondviselése reám bízott, sok bajoskodásim, kívánságam és ügyekeztem felett gátoltanak meg mindenkor a Felséged méltóságos személyének bizonyos emberem által való látogatásától, mely feltött szándékom mostan is mindenkor nállam fentartva vagyok, remélnvén Istennek azon alkalmatosságra való segedelmét. Addig pedig ez levelem megvivő *Kónya Bálint* nevű erdélyországi jámbor hívem az *Felséged országában bemenvén az végre, hogy meglássa, ha találtathatnának-e még oly rabok*, mind az Felséged méltóságos udvarában s mind más híveinél Felségednek, kik kiválthatók volnának és szavok megszerezhető értékekhez képest: akarám Fölségedhez való teljes indúlatomat ez köszöntő levelecskémmel küldésével is megmutatnom, kívánván, Felségedet találja szerencsés és boldog órákban. Azonban Felségedet, mint kgl. uramat alázatosan kérem, levelem megvivő szegény hívem kegyelmességével részeltetni és az Felséged birodalmában szegény *rabok* tudakozásában való szabados járását méltóságos parancsolatjával megengedni méltóztassék, Erdély országában való békességes visszajövetelit is megengedvén, hogy ha oly *rabok* felől, kik kiválthatók lesznek, hozhasson bizonyos hírt, ne haljanak haszon-

talánúl ott meg az Felséged híveinek is károkra, melyért Felségednek mindenkor szolgálja maradok és kívánom, tartsa Isten Felségedet szerencsés jó egészségben.

(Egykorú másolata Szekhalmi Andrásnak a fejedelemhez 1668. sept. 7. írt eredeti levele hátsó lapján az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XV. k.)

1258.

Szekhalmi András Apafi Mihályt a bodzai vám könnyen elkerülhetéséről és kijátszásáról értesíti és intézkedést kér. Kelt Brassón 1668. szept. 7.

Kegyelmes uram. Két rendbeli Ngd kgl's parancsolatját alá-
zatosan vettem, melyeknek egyikéből értem, hogy Ngd méltóságos
személye előtt azzal vádoltattam, hogy mindeneket indifferenter Ngd
salvus conductussa nélkül az kezem alatt lévő passusokon szaba-
don bocsátanék. Én kgl's uram egynehány ízben ezelőtt is, most is
a rationistáknak Ngd kgl's parancsolatját értékre adtam s én hírem-
mel bizony soha senkit el nem bocsátottak tudva, a kit ésmertek
volna, oly embert; de bizony dolog kgl's uram könnyen megcsalhat-
nak minket az olyanok, a kiket nem esmérünk, mert megveszen
öt-hat vég brassai posztót s vásznat, egyebet is, s az Ngd har-
minczadját megadja, nincs mit tennünk, el kell bocsátanunk, mert
kereskedő-embernek mondja magát. Azonban kgl's uram az *bozai*
vámház oly helyen vagyon, hogy bizony csak a ki jámbor az térszen
hírt a rationistának, mert mind kétfelől mellette egynehány száz
lovas elmehet, azért urgeáalom vala én annak az régi helyre való:
éppétetését, hogy nem járna minden ember oly szabadosan. Mivel
Brassónak s Háromszéknek nagy része borral s most pedig
búzával is az két Oláhországból él, már az szüret elközelget-
vén, Ngd kgl's parancsolatját várom ezaránt: az brassai bor-bírákat
vagy egyéb bor vinni igyekező embert bebocsássam-e, vagy nem;
ők azt mondják, azelőtt bátorsággal elmehettek. A mit azért Ngd
parancsol, én a tévő leszek mindenekben.

Kristály üveget az inclusában lévő mérték szerint küldöttem
kgl's uram *Fogarasi Laczkó* nevű Ngd címerez postájátúl. Adja
az Úr Isten e levelem találja Ngdat örvendetes állapotban, *Coronae*
7. Septembris, 1668.

Ngd méltatlan alázasat szolgálja
SZEKHALMI ANDRÁS mp.

Külczm: Méltóságos erdélyi fejedelemnek etc. nekem kgl's uramnak ő ngának.

(Eredetije az *Erd. Múz. ltrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XV. k.)

1259.

Apaffy Mihály rendelete Csík, Gyergyó és Kászón-székek: Daczó Jánosnak a főkapitányságba való beiktatásáról. Kelt Radnóton 1669. jul. 24.

Michael Apafi, stb. Generosi, egregii et nobiles, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.

Némely napokban is megírtuk vala kegyelmeteknek becsületes hívünk nemzetes *Daczó János* uramnak *Csík, Gyergyó és Kászón-széki* főkapitányságáról való dispositiönkat, és parancsoltunk vala is *Nemes János* és *Kálnaki Mihály* uraméknak ő kegyelme kegyelmek között való introductiója felől, melyet az mint értjük, még eddig nem effectuálhatának; hallatik az is, hogy kegyelmek némely híveink intimatiójára megírt hívünket nem akarná acceptalni; de megnyugodva legyen benne, eziránt fejedelmi auctoritassunkat fentartjuk s egyszeri dispositiönkat meg sem változtattuk. Minek okáért kegyelmesen és igen serio parancsoljuk kegyelmeknek, valamikor tudósítást veszen *Nemes János* uramtól, mindjárást hirdessen gyűlést, ha főtiszti otthon nem találna is lenni, confluáljanak és introducálván ő kegyelmit agnoscálják főkapitányoknak, s becsüljék, illendő engedelmességgel levén mindenekben; senki pedig kegyelmes dispositiönkat ne sértegesse, mert valaki olyannak comparealtatik, hidgye bizonyosan, animadversionk nélkül nem áll el mellőle. Secus minime facturi. Datum in Castro nostro *Radnóth* 24 Julii anno 1669.

APAFI mp.

Külczm: Generosis, egregiis et nobilibus vicejudicibus regiis, juratis assessoribus, primoribus, potioribus, primipilis et peditibus pixidariis, toti denique universitati dominorum Siculorum libertinorum sedium Siculicalium *Csík, Gyergyó* et *Kászón* etc. fidelibus nobis dilectis. *Hátjegyzet:* Daczó János introductiójáról való parancsolat, a csíki, gyergyói és kászoni főkapitányságban.

(Eredetije az *Erd. Múzeum kéziratárában*, Mike S. gyűjt. VII. k.)

1260.

Kelt Radnóthon 1660. jul. 30.

Apafi Mihály a marosvásárhelyi „orthodoxa scholának“ 200 forintot rendel a fejevéri arenda pénzből.

(Eredetije, egykorú és későbbi másolata a *m.-vásárhelyi ev. ref. egyház ltárában* 88/A. sz. a.)

1261.

Tanúvallatás szárhegyi Barta vagy Szász Mihály veres drabant felől. Köszvényes-Remetén 1670. jan. 16.

Szárhegyi nagyobb Barta Mihály alias Száz (= Szász) inquiráltatása, kinek az atya Keöszvényes-Remetén veres drabant volt.

Székely György nob. 56 é. v. Ez az megírt exponens Száz Mihály alias Barta Sipos is itt Remetén lött ez világra, Száz Pál veres drabant fia. Azt az Száz Pált Sipos Pálnak is hífták az mostoha apjáról. Hogy Száz Pál az hadban kezdte szolgálni; az Köszvényesen lakó Só István százában volt veres drabant. Azt is tudom, hogy néhai boldog emlékezetű Bethlen Gábor Magyarországon való menetelekor Váradon hadta vala Katharina asszony feleségét, ezt az köszvényesi Só Istvánt is százastól, az fejedelemasszony az Só István százának egy-egy veres mentének való posztót adatott vala. Ennek az Barta Mihály alias Száz az atyja is oda járt vala és egy veres mentét hozott vala, az kit az fiaí viselének el. Az a Száz Pál veres drabant vala, azok között szolgált, az megírt fia is itt mi köztünk veres drabant volna.

(6. tanú u. azt vallja, mind Maros-széken Köszvényes-Remetén lagnak.)

1670. jan. 16. *Gál* Balás remetei, Marus-széknek egyik hűtes assessora és *Oloz* János nemes emberek Maros széken Remetén lakók.

(Másolata *Csíkvm. Itrában.*)

1262.

„Szarhegyi Elekes János és ditrai Elekes István inquiráltatások az atyjok Felcsík-széki szépvízi Elekes Ferencz nemességek felől.“ 1670. jan. 20.

Csíkszentmihályi ns. *Sándor Mihály* felcsíki vicekirálybíró és szt.-miklósi ns. *Demjén János*, szt.-miklósi tanító, Szt.-Miklóson, Sándor Mihály házában így vallatnak 1670. jan. 20-án.

1. testis *Becze* Mihály csík-széki szépvízi primipilus a. 70. j. f.

Tudom azt, hogy *Bálint* Pál régi főnemes ember volt, mi köztünk *hadnagy zabját* soha nem adott, *Bálint* Pál fia *Bálint* Péter; *Bálint* Péter fia *Elekes* Ferencz; *Elekes* Ferencz fiai *Elekes* János és *Elekes* István. Itt mi nálunk *Elekes Ferenczet Péter Ferencznek* híjják vala. Tudom azt, hogy az nemzetségek is nem adott *hadnagy lova zabját*, mert lófő nemes emberek voltak.

(6 tanú vall így.)

(Másolata *Csikvm. Itrában.*)

1263.

Lukafalvi Göcs István kötlevele háromszéki baróti Cserei György és fótosi Balogh György részére, melyben tatár fogságból kiváltatásáért kilenczvenkét aranyban és 32 tallérban leköti ősi örökségét és önnön-magát. Kelt Krimben Acmeret városában 1670. ápr. 10.

Én, *Maros-széken, Lukafalván* lakó *Geoczi István*, adom tudtára mindeneknek, az kiknek illik ez levelemnek rendiben: Én mivel hallván, hogy háromszéki fótosi *Balogh György* uram benn maradtott volna *Tatárországban*, rabok váltságára és megszabadítására,¹⁾ én is menék *Balogh György* uramhoz és kérésem s könyörgök ő kegyelminek, hogy az nyomorúságos rabságból kiszabadítana és megváltana, Istenért és jó szerencséért; az mely kérésemre énnekem ezt mondá *Balogh György* uram: Énnekem pénzem nincs, az kin megválthassalak, hanem nemzetes baróti *Czerej György* uram kért volt az itt való örményektől az maga kezességére bizonyos számú tallérokat fel az szegény raboknak megszabadítására, de nem azért, hogy a maga hasznát keresné ki belőle, így van penig ez pénznek adása, hogy minden tallérít (így !) egy sárga arany; így azért énnekem is *Balogh György* uram azt mondá: ihon ha magad is azt így megadod, minden tallérít (így !) az egy sárga aranyat, hát ha az uraddal megalkhatom, megviszlek és én is jó fél

¹⁾ Deák Farkas: „Adatok a török-tatár rabok történetéhez“ cz. a Századok 1885. évf. megjelent közleményében az 588. l. jegyzetben azt írja, hogy: Szilágyi Sándor a Tört. Tár 1882. évfolyamában megjelent (Kemény János és a krimiai rabok levelei) közleményében „Balogh Máté levelei is közölve vannak, holott ő nem rab, hanem II. Rákóczy György ügyvivő küldötte a tatár kán udvarában s néhány fejedelmi udv. embert ki is szerzett, de kevés pénze lévén, keveset tehetett.“ Ilyen rabok kiváltására beküldött ügyvivő volt ez a *Balogh György* is, mint 1668-ban *Kónya Bálint* (ld. az 1257. sz. a. levelet) s 1557-ben *Balogh Máté*.

lük hozzá a nyomorúságos rabsághoz képest megígérém minden talléré(r)t az egy-egy sárga aranyat; így osztán Balogh György uram is jöve az uramhoz és megalkuvék [vele] kilenczvenkét tallérban, melyet mingyárt készpénzül megada, az mely kilenczvenkét tallérit (!) adok kilenczvenkét sárga aranyakat, azonkívül ugyan Balog György uramnak az maga fáradságáért adok harmincz gréczi tallért, azon kül az mit reám költ városokon, falukon, úton, vizen, vámokon és harminczadokon, minden pénzért két pínzt, egy tallérit (!) egy sárga aranyat. Az pénznek pedig az megadása három hét az napja, ha Isten kiviszen Jászvásárra. És én is arra köttem magamat ez jelen való levelemben, hogy ha arra az három hétre meg nem adhatnám az summa pínzt, avagy adni nem akarnám, hát két annyival tartozzam nemzetes *Czerej György* uramnak és háromszéki fótosi *Balogh György* uramnak és ha ugyan semmiképpen szerit nem tehetném a fen megírott pinznek: exsequutorokat hozván ki magával nemzetes *Czerej György* uram és *Balogh György* uram, minden atyámról és anyámról maradott javaimat, külső és belsőket ez levelemnek erejével elfoglalhassák és elvihessék, sem repulsio, sem inhibitio, sem fejedelem parancsolatja ne használhasson és meg ne tartóztathasson; sőt még azonfelül ha jószágom és javaim azt fel nem érnék az fen megírt summát, hát magamot is megfoghasson minden helyeken, úton, vizen, útfelen, malmokban, papok háta megett, eskolákba, fejedelmek és minden rendbeli urak háta megett is megfogathasson és fogva tarthasson nemzetes *Czerei György* uram és *Balogh György* uram ez levelemnek erejével és az ki énnekem ez dolgokban pártomat akarná fogni átkoz (így!) legyen és én magam is, hogyha szintén azt az summa pínzt meg nem adhatnám is, hogy előtte elszökném, vagy bujdoklanám, hát átkozott és hamis hütű legyek. Az melynek nagyobb bizonyására adtam ez bizonyos leveletem ilyen emberek előtt. Datum in *Crim ex oppido Acmeret*. Die 10-mo mensis Aprilis anno 1670.

DÉESI MÁRTON DEÁK

Háromszéken, Erdővidéken,
Bölonben lakó

az melynek nagyobb bizonyására kezem
írásával is megerősíttem (p. h.)

DAMOKOS JÁNOS (p. h.)

Maros-széken, Kebéden lakó

Maros-széken, Szent-Imrehén lakó

BÁRDOSSI BALÁS (p. h.)

TAMÁSI ANDRÁS (p. h.)

(Eredetije, kicsipkézett alján négy gyűrűpecséttel, *Dósa Elek* orsz. képviselő úr birtokában.)

1264.

Béldi Pál Apafi Mihálynak, a részleges hadfölkelés alól a háromszékiek és csíkiak fölmentését javalja. Kelt Uzonban 1670. máj. 7.

Méltóságos fejedelem, kgl's uram.

Ugy vagyon az kgl's uram én mástul értem az mostani állapotokról való kgl's dispositioját, azonban azt is, hogy Ngd *Háromszékre* is demandalt bizonyos; számú lovasokrúl, hogy kimenjenek. Ójjon Isten attúl kgl's uram, hogy én azt forgassam; mindazáltal én is köteles lévén Ngdhoz és az székhöz is, nem lehet elmulatnom alázatos írásomat Ngdhoz kgl's uram. Az partialis insurrectiot kgl's uram az urakkal végezvén Ngd, jelen voltam, azt nem is attingalom, hogy ne jovaljam most is, mert szükséges; csakhogy talám Ngdnek tetszenék kgl'mes uram, lenne oly rendelés, hogy az kik közelebb volnának *Ujvár*hoz ezeknél, azok közül lehetnének ott continuusok s azért mert itt szintén most vetették fel az adót, bizony ez két esztendőbeli búzátlanság miá nagy szegénységgel vадnak. Azonban valamikor partialis expeditió van, gyakrabban az szegénye megyen el, az jova hon marad, sok fraus lehet sokszor az olyan dologban, az adó is rajtok, afféle alkalmatossággal fizetése is nevedkedhetik az szegénységnek, nem szeretvén mindnyájan egyaránt az böcsületet.

2. Ez innét bizony posztót nem vihet, menyi földre kell menni által, éppen az országon az másén kell élödni, sok kárt teszen az úton, de az kik közelebb vadnak kgl's uram, az úton is nem lévén messze, nem leszen olyan terhes az szegénységnek, Ngd is nem búsítatik. Ha hogy pedig Ngdnek csakugyan úgy teszik, hogy mind continuálják az táborozást: hány száz lovast tett fel Ngd magában, azon compotus ha egy székből kitelnék, ha kettőből, menne úgy el az tisztségek szerént, annak lenne meghagyva, hány hétig való apparatussal menne, sokkal jobban esnék, quo ad nostrum, az Ngd dispositioja is nem hibázna, mert míg meg kellenék indulni, [addég] az dispositio meglehet és így egy rendnek ideje [eltel]vén, más ismét tempestive kiválthatja, mert egyébiránt jó s megyen ez, de ha ki főtisztjével elmenne, inkább vigyázhatnak rájok; félő kgl's uram más képen az adóban is hátramaradás ne legyen, az szegénységnek is terhe ne nevedkedjék, mert bizony nem képes elvinni. Az kik nem látják, nem tudják mind már nagy szegénységgel legyen az itt

való és az *csiki* szegénység. Alázatos instantiamról Ngdot követem és noha nekem így tetszenék, mindazáltal álljanak mindenek az Ngd bölcs tetszésén és ítéletin. Ajánlom Istennek Ngdat.

Datum ex *Uzon* die 7. mensis Maji anno 1670.

Ngd alázatos híve

BÉLDI PÁL mp.

Külczim: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő ngának etc. nekem kgl's uramnak adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XVI. k.)

1265.

Béldi Pál tanácsúr véleményadása Apafi Mihály fejedelemnek, a Székelyföld és Moldva között fenforgó határvillongások elintézése módjáról és „az eperjesi tractán feltöltött punctumoknak ő felsége előtt való újabb sollicitálásáról“. Kelt Bodolán 1670. máj. 16.

Méltóságos fejedelem, kgl's uram.

Ngdnak két rendbeli poroncsolatját alázatosan vettem. Az első sonál az moldvai vajda leveliben tött szélbeli igazításokról, ez elmúlt esztendőben arra rendeltetett commisariusok kik voltak és kik lehetnének most, vékony censurámról és hogy ezen dolgot *Nemes János* urammal is közleném, s azontúl Ngdat sietve tudósítanám. Úgy látom kgl's uram ezen dologról Ngd ő kegyelminek már poroncsolt commisiójában is, úgy látom Ngd írja ő kegyelminek, hogy az vajdának szőlő levelit is Ngd ő kegyelminek dirigálja beküldésre, kihez képest kgl's uram talán Ngdat poroncsolatja szerént való információmmal terhelnem nem kellene, ne talám az ő klme tekéntetes állapotya, hivatalya difficultálni fogja alacson állapotom szerént való interesentiámot, mindazonáltal hogy ne láttassam ez iránt is Ngdtól contumaxnak lenni, kgl's uram Ngdat így informálhatom. Az mint ezelőtti Ngd dispositiójában látom, commisariusok voltak *Haller János* uram, *Basa* uram, *Nemes János* uram, *Lázár István* uram, *Gábor Deák* uram, szegül végül én is kgl's uram; mivel azért *Haller János* uramnak más dolgai vadnak, kik előtte állanak, *Haller Pál* uramot jóvállanám, *Basa* uram helyin *Czakó Dávid* uramot, mivel nem is messze, volnának más becsületes emberek is, de majd panaszoznak talán ellenek így, ha az peresek lesznek az törvénytevők, talán difficultálják az oláhok.

Napja annak hamar való alig lehet kgl's uram, mivel Ngd emlékezhetik reá *csiki uraimék* szorgalmatoskodván Ngdon leginkább az commisáriusok kimenése felől, azonban az Ngdtól denominált terminusra nem hogy magokat praepárálták volna, mind ez határunkban károsított, árestáltatott, másképpen is megbántódott embereknek károknek per inquisitionem való végire menéssel és inpositiojokkal, az kik superstesek, hogy compáreálnának az hagyott helyre, így keletvén magok kívánságának és Ngd méltóságának is megfelelni; de nem hogy ezt követték volna, sőt respuálván Ngd dispositionját is, az praefigált terminuskor solicitálta Ngdot *Dacsó* uram, hogy nincs ő kglmeknek commisáriusokra szükségek, azért múltjék el, ki is egyik nagy akadályá lón akkori alkalmatosságának. Ha azért kgl's uram mostan is Ngd mindezekről nem poroncsol, hogy szorgalmatoskodjanak ő kglmek tisztokról, félő ha igazításra megyen is az dolog, az mi részünkről csak szó és egyéb semmi sem leszen comprobálásra való materia. Erről való inquisitio kgl's uram pedig bizony két-három napok alatt végben nem mehet, mert abban fel kell tenni 1657-től fogvást való dolgokat, úgy hogy ha mikor ott az commisáriusok proponálnak, meg is bizonyíthassák élő bizonyokkal. Másik az kgl's uram, az mint akkor is Ngdnak megírtam vala, *Radnától* fogvást le *Havaselföldéig* valamennyi káros praetendens lehetett, azokat ők mind összegyűtötték ide *Tatroszhoz*, az kik penig elmaradtanak, fassiojokat hozták károkról, annyira, az mint énnekem *Kövér Ferencz* meghozta vala, kétezer ember káros könnyen lehetett. Mindezeket azért Ngd meggondolván kgl's uram, ha generalis complanatiot akar Ngd tétetni, sok requisitomok kívánatnák, mert az beszterczei tractustól fogva *Háromszékig* minden tisztéknek kellenne Ngdnak poroncsolni: kiki székiben, vármegyéiben ab anno 1657 minden onnan történt károsíttatásoknak, arestomoknak és egyéb megbántódásoknak hit szerént való felczirkáltatásáról, ki annál több üdőt foglal be; azt penig el kell kgl's uram kerülni, hogy az Ngd résziről relatoriával ne éljenek könnyen, mert úgy ők is azt kívánják, ők peniglen az hamis hitet nem tartván bűnnek, oly vallásokot hoznak elő, Isten tudja mikorri dolgokat comportál és így nagyobb búsulást szerzenénk magunknak továbbra is, ha jó készüllettel nem leszünk, penig akármit mondjunk szóval, de ha nem comprobáljuk, Ngdnál az ítélet. Ha penig kgl's uram Ngd ezt az

munkát el akarja távoztatni, az mint hogy jobb eltávoztatni, hogy nem mint készületlen hozzányúlni, Ngd méltóságában járván egészen az dolog, legközelebb azért kgl's uram, ha *Gyergyótól* fogván *Háromszékig* lévő híveinek, azonban azok szomszédságában lévőknek, úgy mint molduvai ezekre panaszlóknak per ordinarios comisarios igazításokról Ngd az vajdának oblatiot tészén, Ngd bölcs ítéleti, hogy így meglévén határozva, amazok is ne értsék olyan láté az károkról való igazítást, mint tavaly esztendőben értették és követik volt; így is napjáról Ngdot nem tudósíthatom én, az mig rendszeren az dolog *Csíkban* és *Gyergyóban* véghez nem megyen, mindazonáltal Ngd bölcs ítéleti kgl's uram.

Másikja sonál kgl's uram az eperjesi tractán feltött punctumoknak ő felségé előtt való újabb solicitálásáról való vékony censurámról, mely felől kgl's uram Ngdot alázatosan követem, mint kgl's uramot, úgy emlékezem reá ez elmúlt utólbbi (így !) *Fehérváratt* való confluválásában (!) az tanácsi rendnek conclusama (!) lőn ezféle censuráknak leírásáról, noha mindazonáltal az mint reá emlékezem kgl's uram *Páter Kászoni* uram által ezen eperjesi punctumoknak válaszáról mostan is emlékezteti Ngod ő felségít választételiben. Dolga mire fordult az uraknak, értem Ngd írásából alázatosan, bár nyugudtak volna abban, az kiben voltanak, mintsem ilyen alkolmatlanságban ejték nemzeteket, édes hazájokat; bizany siralmas, kivált vallásunkra nézve, ha Isten gyámolt nem támaszt megorvoslására. Jóvallanám kgl's uram ha Ngd maga keresztyénségit, méltóságát, Istennek dicsőségit, nemzetinek utolsó romlásának eltávoztatását, édes hazájának hosszabb üdökre való megmaradását előtte viselvén, az kik előtt kívántatnék, méltóságos interpositioja által igyekeznek oly mediomot felkeresni mindnyájunk jóvára, hogy avagy csak régi állapotjokban, ha jobban nem is, állítatnának, czélozván abban is az közönséges jóra inkább, mint sem sokak által lött megbántódásának orvoslására. Noha elhiszem kgl's uram bölcs elméjében feltette minden jóknak elkövetésit az én alázatos írásom nélkül is, melyre az jó Isten Ngdnak elégséges alkolmatosságot szolgáltatasson, szívesen kívánom és ezekkel azon jó Istennek ajánlom. Datum *Bodola* die 16. Maii anno 1670.

Ngdnak alázatos híve
BÉLDI PÁL mp.

Hátán: Az moldovai vajdának valának postái nállam kedden valami mesteremberek végett; beszélék, hogy ott semmi félelmes hírek, készületek nincsenek, az portárúl jött ki egy muszka követ, más megint bemenő útjában volt, ott *Gyászvásárt* találkoztanak össze, de egyiket sem tudják miért jár. Azt írja *Máthé deák*, hogy az vezér hadait költöztetvén által az tengeren és gabonáját, mind hadastól elfogták, bizonyosan hozták az vajdának.

Külczim: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő ngának, nekem kgl's uramnak adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. ltrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XVI. k.)

1266.

Apafi Mihály rendelete Béli Pálnak, hogy Székely Mózesnek egy szökött jobbágját (Egyed Pétert) feltalálván adassa vissza. Kelt Radnóton 1670. július 16.

Michael Apafi Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Spectabilis ac generose, fidelis, syncere nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Nemes és vitézlő *Székely Mózes* hívünk informatiójából, s mind pengig előnkben producalt leveleiből is értjük, hogy egy *Egyed Péter* nevű jobbágya ennekelőtte szabad jóakarataja szerént kötötte volt neki magát örökös jobbágýúl, a ki már tíz esztendőtől fogva földén lakván szolgálta, mint az több jobbági, úgy az miképen való szolgálatját kívánta, mostan pengig valaki biztatásából magát felkapván, megírt hívünk földiről és neve alól elment; mivel pengig annyi üdőtől fogva való birodalma lévén rajta, nem akarjuk abbéli igazságától immunissá tenni, sőt inkább ezaránt is kgl'ségünkkel akarván éltetnünk: parancsoljuk kgl'ssen kgl'dnek, hogy ha azon *Egyed Péter* nevű *Székely Móses* hívünk jobbágya kgl'med tiszte, vagy jurisdictionja alatt találtatik lenni, mindjára mint olyan feje-kötött jobbágýát adassa kezében, ha szintén tóllünk valami expositiója által ez levelünkkel ellenkező comisionkat extrahált volna is; hogy pengig magát máshoz kötelezze is, kgl'd meg nem engedvén, ezen hívünknek kezében assignaltatni el ne mulassa, sőt dominiumában megoltalmazza. Eandem sic facturam de coetero feliciter

valere desiderantes. Datum in castro nostro *Radnotiensi*, die decima sexta mensis Julii anno 1670.

APAFI mp.

Külczim: Spectabili ac generoso *Paulo Béldi* de Uzon, consiliario nostro intimo, comitatus Szolnok interioris comiti supremo, trium sedium Siculicalium *Sepsi*, *Kezdi* et *Orbai* judici regio itidem supremo ac univrsorum exercituum nostrorum generali etc. fideli sincere nobis dilecto.

Hátán: Exhibitae 4 Septembris 1670. Uzon.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XVI. k.)

1267.

Daczó János Apafi Mihály fejedelmet arra kéri, hogy az únséget szenvedő székelységet bocsássa haza a táborból. Kelt a Deés melletti táborban 1670. aug. 15.

Mint kgl's uramnak Ngdnak alázatos szolgálatomat ajánlom. Isten Nacságodat kívánsága szerint való sok jókkal megáldja, szübből kívánom.

Megadá az Ngd kgl's poroncsolatját az Ngd becsületes étékfogója, melyet alázatosan vöttem. Ngd az hadak el nem bocsátása felől újabban mit parancsoljon, értem, én azért mindenekben az Ngd kgl's parancsolatjához alkalmaztatom magamot; mindazáltal kérem alázatosan Ngdot, mint kgl's uramot, az mostani üdőnek alkalmatosságára tekintvén, istenes consideratióban vévén minden rendeknek fogyotkozott állapottyokat gabonából, de legkiváltképen ennek az megnyomorodott *székely nemzetnek*: találjon az urakkal együtt oly módot elbocsátásokban, hogy ha derekasabb szükség kívánni fogja is mind Ngdnak, mind pedig az hazának továbbra is szolgálhassanak, melyet ők is kicsinytől fogván nagyig Ngdnak fejek fenállásáig alázatosan meg ügyekeznek szolgálni. Ezekkel Ngdot Istennek ajánlom, adja Isten Ngdot levelem jó egészségben szerencsés órában találja.

Datum ex castris ad *Dés* positis anno 1670. die 15. Augusti.

Nacságodnak alázatos szolgája, igaz híve, míg él

DACZÓ JÁNOS mp.

Külczim: Az erdély méltóságos fejedelemlennek, nekem mindenkor igen kegyelmes uramnak írámmal aláztatossan.

(Eredetije az *Erd. Múz. ltrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XVI. k.)

1268.

Donáth László Béli Pált gazdasági ügyekről tudósítja. Kelt Bodolán 1671. szept. 21.

Méltóságos uram. Isten ő felsége kívánatos jó egészséges hosszú élettel kglidet uram megáldja, szívem szerint kívánom.

Istennek hála uram az házaknál eddig elé semmi kár nem esett, az búza takarítását elvégezték. Isten akaratjából, az üdő is azt kívánván, az szántáson, vetésen kívántatik serénységünk. Itt *Bodolán* búza lött gel. nro. 2964, dézma búza gel. nro. 584, *Árapatakán* búza lött gel. 1280, *Uzonból* mára várám tudósítását *Rácz Jánosnak*, de elmulatá, arról is tudósítom uram kglidet mentől hamarább, az csíkitől is. Az berbécsekben uram 900 vittek el egy-egy leon, az tőrő felől az oszkotár (!) beszéli uram, hogy kglid f. 6 mondta volna mázsáját, hogy eladja, én uram nem hihiitem, mert úgy elvitték volna régen mind. Bementem vala uram *Brassóban* az tallér-váltás felől, de felesen nem igen kaphatni, felljebb is tartják most, mint eddig járt, mind az egész s mind az leot, hanem az sokadalom előtt két héttel mondják, hogy hoznak, azok az kereskedők olcsóbban adják, vigyázásban leszek uram s embert is hadtam hozzá. Az német kovács sollicitaltatja uram szabádulását, ígéri magát arra, hogy megházasodik, de hogy jó kezes nélkül véghez vigye dolgát, én nem hihiitem uram. Arról is akarám uram kglid tudósítását vennem, ha az erdőre sertés-marhákat hoznának, az erdő bérben ne legyen az summa. *Lukács István* beszéllé uram, hogy ennek az *Vardónak* vagyon, öcscse vagy bátyja *Nyéni Varga* néven való, jó ifjú legény csizmadia, nem régen házasodott *Maros- Vásárhelyen* meg, ott is csizmadia, kglid uram *Nyéni Gyurka* által felcirkaltathatná jó alkalmatossággal. kglidet uram tudósítanom gyakorlatossággal el nem mulatom. Éltesse Isten uram kglidet sok esztendőig jó egészségben.

Bodola 21. Septembris 1671.

Kglid szolgája
DONATT LÁSZLÓ mp.

Ha uram ismét beküldjek *Havaseljre* az kanczák dolgából, kglđ tudósítását arról is várom uram, izentek nem régen is onnan afelől.

Külczim: Az méltóságos urnak, tekintetes *Béldi Pál* uramnak ő kglmének etc.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, gr. Kemény J. gyűjt. XVII. k.)

1269.

Béldi Pál tanácsúr véleménye Apafi Mihálynak a török adónak aranyban kívánt fizetését illetőleg. Kelt Miklósváron 1671. nov. 2.

Méltóságos fejedelem kglš uram. Nagod méltóságos parancsolatját alázatosan vettem, kiben írja *Kucsuk basa* számár kívánóságával ellenkező szavait a tihajának és azon dologban ígirt jó akaratját, kinek is a mi részünkre való végben vitelére, szerencsés előmozdítására a jó Isten vezérelje. Úgy tetszik nagy hálaadással vehetjük az Istentől, mert ezt valóba feltekerték volt a nyughatatlan elmék. Szintén *székünk lévén*, jókor érkezett a posta, Isten Nagod protectiója által ezután is szégyenítse meg mindazokat, valakik ez haza veszedelmére czéloznak. Az mi azon chiaja által való parancsolatját illeti a vezérnek, kglš uram, az tizenötezer arany felől, hogy Nagod parancsolta a követeknek ez ellen való keménykedést, bölcsen cselekedte Nagod, ugyanis bizony az igen megkívántatik, noha én elhiszem aligha erre alkalmatosságot nem vettek némely követségben bément atyánkfiainak kufárkodásokból, az aranynak cseréléséből, magok haszna kereséséből, noha én ebben semmi akadályt nem láthatnék ezúttal, mivel olykor érkezett az parancsolat Nagodhoz, midőn az adó immár útban volt ez hazán kívül, ez mellett *Szilvási* uram tudván (kivált az) portai állapotokat, könnyen meg nem tántorítják, tudom léssen annyi prudentiájok, hogy mód nélkül be sem adják az adót, hogy az tallér számol aranyúl computálván ott való valorban, restantiát ne szerezzenek magoknak, hanem ha ugyan garázdálkodni akarnak (kitül tarthatunk fel-fuvalkodságokhoz képest), különben okot ellenünk nem szolgáltatunk arra valót. Mindazonáltal kglš uram me judice csak szállítsák a régi adóra adónkat, bár ígírnék meg a tizenötezer aranyat, az

én részemről én igen javallanám; ha peniglen kgl's uram különben semmi úton módon nem lehetne az adónak beadása anélkül: bizony mintsem Ngod búsuljon, s annál inkább a hazát is veszedelem érje, jobb Nagodnak megküldeni aranyúl, az aranyakért tallért kihozni a Nagod tárházában. Csudállom kgl's uram ha most is héjja volt az adónak s kölcsönözni kellett, holott lán(!) a nyolczvannégyezer tallért mindenkor superálja jóval is az országnak felvetett adója. Ajánlom ezekkel Istennek Nagodat.

Datum *Miklósvára* 2 Novembris 1671.

Nagodnak alázatos szolgája

BÉLDI PÁL.

Külczim: Az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő ngának etc. nékem kgl's uramnak, ő ngának adassék.

A hátán: Anno 1671. Az uraknak tetszése, portára való adónak aranyúl való kéréséről.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, gr. Kemény J. gyűjt. XVII. k.)

1270.

Borbély Simon Béldi Pálnak a bodzai határvám elhanyagolt, őrizetlen volta miatt panaszkodik. Kelt Bodza várában 1672. ápril. 21.

Mint uramnak alázatos szolgálatomat ajánlom uram kegyelmednek. Isten kívánsági szerint való jókkal áldja meg uram kegyelmedet, kívánom Istentől.

Ez alkalmatossággal kellették sietséggel mint uramot tudósítanom: becsületes uram, ez napokban magamnak is költségért alá kellették innen az vártól mennem, azonban bizonyos emberemet itt hagyván, itt való vámházhoz szolgáló lovas legént, nem tudom honnan érkeztenek, *háromszékieknek* mondja lenni ez szolgám, hogy látták volna, erős fegyveres katonák ide érkezvén husvét másodnapján, csak le sem szállottak az lovakról, az legény kiállott eleikbe, kérdezvén hova mentek s mi járásba vattak, vagyonné fejedelem levele nálatok; baltát, csákánt mit ragadoztak, becsületes uram, hozzája, ha ki nem állatt volna előlik, agyon verték volna, dolgokra mentek. Itt becsületes uram semmi erősség nincsen, mert szokásúl vötte *Pál Deák* orbai vicekirálybíró uram, mikor az rend

oda érkezik, hogy az gyalogokat kiszolgáltassa (így!), hol kettőt s hármat küld ki, az is némelyik magával jó tehetetlen, erőtelen, semmirekellő. Becsületes uram tudassa (!) barmosoktól is uram kegyelmed, hogy hamisságot nem írok benne, hogy gyakorta egy egész hétig is nem jó gyalog ide az várhoz, csak magamra vagyok egyes egy fejemre. Semmi gondviselés nincsen a vicéktől, ő kegyelmek csak magok hasznokat keresik belőle. Mostan is, becsületes uram, urunk erősen ír, hogy az kinél ő nagyságának comissiója nem lévén, nem kereskedésnek okáért megyen, hanem más egyéb dolgokban jár, be ne bocsássam. Egyedül itt erőtelen vagyok, becsületes uram, az vicéknek parancsolná, hogy mindjárt feles számú fegyveres gyalogokat felküldeni, mert becsületes uram tovább is esik itt efféle dolog az napokban, mivel hallottam, hogy odabe jó fizetést ígértek. Ezennel Istennek ajánlom uram kegyelmedet.

Datum in arce *Boza* die 21. Aprilis a. 1672.

Kegyelmednek uram alázatos szegény legküsebbik szolgálója
BORBÉLY SIMON mp.

Külcím: Az méltóságos s tekintetes nemzeti uzoni *Béldi Pál* uramnak, mint ő kegyelmének alázatosan íram hamarsággal.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, Mike S. gyűjt. VIII. k.)

1271.

Rozsnyay Dávid török deák nyugtatványa a fejedelemtől kapott ezer tallérről. Kelt Radnóton 1672. jul. 7.

Recognoscalom ez írásom által, hogy kegyelmes tekinteti lévén kegyelmes urunknak jámbor szolgálatomra, adott kegyelmességéből ő nagysága életem alkalmaztatására kész pénzül ezer tallérokat; ígírvén én is alázatosan arra magamat, míg Isten éltet, igaz hűséggel s jó szívvel való szolgálók leszek ő nagyságoknak, melyről fide mea mediante adtam e kezem írását pecsétem alatt alázatosan ő nagyságoknak. Datum *Ranot*(!) 7. Julii 1672.

ROSNAVY DÁVID mp.

Kivül: 1672. *Rosny Dávid* cvietanciaja az ezer tallérről.

(Eredetije az *Erd. Múz. kézirtattárában* Mike S. gyűjt. VIII. k.)

1272.

Apafi Mihály fejedelem meghagyja Háromszék közönségének, hogy a minden hónap elsejére rendelt országos böjt és rendkívüli isteni tisztelet miatt a székgyűlést aug. 3-án tartsák meg. Kelt az ebesfalvi táborban 1672. július 25.

Michael Apafi, stb. Spectabiles, generosi et nobiles, agiles, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.

Noha az elmúlt napokban az élés felvetésének alkalmatosságával kegyelmetek jelentésiben egyeztünk vala meg azon, hogy ad primum futuri mensis Augusti mind vármegyéken s mind székeken conflálna, hogy annál is hamarébb szedethetődnék fel az élés; mindazonáltal mivel már ennekelőtte ex consilio végeztetett s parancsoltunk is mindenfelé (de országos gondaink között nem vettük eszünkbe), hogy minden holnapnak első napján országos böjt és extraordinarius cultus tartatnék indifferenter mindenik valláson lévő rendek között ez hazában: parancsoljuk annakokáért kegyelmeteknek serio azon prima Augustira való congregatiojat differálja ad tertium Augusti. Secus nec facturis.

Datum in Castro nostro *Radnothiensi* die 25 Julii 1672.

APAFI mp.

Külcím: Spectabilibus, generosis, egregiis, nobilibus etc. agilibus capitaneo et judici regio supremo, viceiudicibusque regiis, juratis assessoribus ac notariis, primoribus, potioribus, primipilis, peditibus pixidariis ac toti universitati dominorum *Siculorum* libertinorum trium sedium Siculicalium *Sepsi*, *Kézdy* et *Orbay*, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Eredetije a Szék. Nemz. Múzeumban 848. sz. a.)

1273.

Tanúvallatás arról, hogy Boczkor János szolgált-e a hadban atyja és testvére Benedek helyett. 1672. okt. 13—14.

I. Tanúvallatás Csíkszéki Literatus Tamás és oláhfalvi Daniel Péter a cs.-szt.-mártoni egyház kántora által ns. Potyó István lófő házában Cs.-Szent-Mártonon. 1672. okt 13.

Utrum e contra az I. *Boczkor Benedek* doceat az A. *Boczkor János* ellen, hogy őtöt nem mentette az hadból, az atyja öreg ember

lévén, azt nem mentette; hogy ő felnevekedett, mind maga mentette magát s atyját nem is kérték, hogy mentse.

10 tanú vall a következőképen:

Az 1. Alcsíkszéki szentsimoni *Endes János*, n. a. 33. Kenyérmezőről nemz. *Cserjék András* hadnagy uram haza bocsátta fizetésért a szentsimoniakat, kiknek házanépe, avagy közelb való atyafia *lengyelországi rabságra* volt, akkor láttam Meggyesnél *Bocskor Benedeket* is, hogy hazajöve, de fizetésért, avagy miformán jött haza? nem tudom.

2. Tordánál ott vala *B. B. Barcsai* fejedelem ideiben, *B. János* oda jöve talám Magyarországból, tudom, hogy *Benedeket* mindjárt a maga szállására elvivé.

3. *Bors István*: Szamos Ujvárat s Kolozsvárnál is ott vala *B. B.* az mostani kgl's urunk ideiben.

4. A veszedelem után, hogy kimenénk *Daczó János* urammal, Szeben alatt ott vala *B. B.*, *Csiszér Péter* oda jára *B. Andrásról*, de melyik táborra, azt nem tudom.

7. Csíkszentmártoni *Szabó Györgyné*, Margit asszony, nob. p. a 25. j. f. Tudom azt, hogy a lengyelországi expeditió után hogy haza jöve *B. János* bátyám *rabságról*, nem tudom hova készültek vala hadba s monda a szegény atyám, úgymond, engem ne ments jó fiam s helyettem ne menj hadba, mert te igen vétődő vagy most is, hanem vadnak nekem fiaim s azok menjenek el. Tudom Ugyan azt, hogy akkor abba a táborba *B. János* bátyámmal elküldé a szegény atyám *Csiszér Pétert* s azután mindenüvé *B. Benedek* ment, a hová kívántatott. Ugyan megmondá a szegény atyám bátyámnak, hogy fen vagyon írva a neve s maga helyett szolgáljon.

9. Maros-Ujvárnál Kemény J. fejedelem ideiben ott vala *B. B. Kocsárdnál*, e mostani kgl's urunk ideiben Fejérvárnál ott vala egykor *B. B.* a táboron.

10. Szeben alatt s Kolozsváratt is ott vala *B. B.*

Záradék: Levata causa in Bánkfalva die 15. Oct. 1672.

Delib. Az lengyelországi expeditiótól fogva hány holnapig s hány hétig az romlásig mentette *Bocskor János* az atyját, vegyenek számot s annak jó helye lévén, tartozik az I (ncattus) azt deponálni.

II. Tanúvallatás csatószege literatus Tamás alcsíki esküdi ülnök és csíkszentmártoni Bors András Dienes István primipilus házában Szent-Mártonon, Alcsíkban. 1672. okt. 14-én.

Kezdeté: Utrum szentmártoni *Boczkor János* ut actor doceat *Boczkor Benedek* ellen, hogy az lengyelországi hadi expedíció után az incattust és az atyját ő mentette az hadból, azt is comprobálja: hány útból s hány holnapig mentette, *rabságra lévén* is, az ő mentsége alatt marattak.

15 tanút hallgatnak ki, primipilus rendüeket, a kik így vallanak:

1. *Boczkor János* oda jára a hadjáratokra Moldvába, Havaselföldébe s akkor egyik helyen is nem volt *Boczkor András* (az apja) se más hozzá tartozandó, de hogy megvoltak-e osztozva, nem tudja.

2. Maros-Ujvárnál is ott vala *Boczkor János* Kemény János fejedelem ideiben s *Boczkor Andrásékban* ott senki nem volt.

3. Egy ideig menté az atyját Moldovába járat és menté az atyját a lengyelországi hadi expedíció után is mindaddig, a mig *Boczkor Benedek* (az öcsce) kezdé szolgálni.

4. Maga kérte, hogy immár öreg ember lévén, a több hon való fiai is elégtelenek lévén az szolgálatra, ne hagyja, mentse; *rabságra* létében is mind az ő mentsége alatt maradt itthon az atyja. Egykor elveszett hírit hozták vala Lengyelországból s itthon „műséket“ szolgáltatának s költének is utána.

5. Mikor *rabságra* lön *B. J.*, az „atyjárúl“ senki együve is nem ment, hanem az ő mentsége alatt maradtak itthon; mikor haza jöve is oda mene s oda menénk mű is látni.

6—8. hasonlókép vallanak.

9. A veszedelem (1657) előtt egynehány esztendővel mustrában szólították *B. Andrást* s szolgálásra tartották magokot, *B. A.-t* addig mind *B. J.* mentette, a mig *B. Benedek* nemz. *Bacsó János* uramhoz mene.

10. Baróthon is ott volt *B. J.* a táboron.

11. *Boczkor Mihály* v.: *B. Benedek* legelsőbben is Szeben alá ment táborra, addig *B. J.* szolgált. Mikor *falu őrizni* híttam is *B. A.-t*, azt mondta, hogy oda vagyon *János*, minden nap őrizöm én.

12. Őt *János* menti mindenekből.

13. Mindaddig ő menté az atyját, mig *Benedek* felnevekedék.

(Eredetije *Csíkv. Itrában.*)

1274.

Daniel István Béli Pált udvari hírekről értesíti. Kelt Semjenfalván 1673. jan. 19.

Életemig tökéletesen követni szánt kötelességem szerint szolgálók mint uramnak kgldek és Istentől szerencsés élettel való boldogíttatást kívánok.

Én uram tegnap udvarhoz nem mehettem, útambúl térítvén meg *Bencser Gergely* házához való jüvetelinek elől tanált híre, kit is mivel az hegyeket járta, késén keríthettem kézre. Azért véle beszélgetvén, el nem mulathatám kglدت tudósítani tüle értett dolgokról. Az kegyelmed állapotját bizonyával mondá jókarban lenni ő nagyságok előtt. És mentül jobban elmémmel elértem, az discursus alkalmaztatásának rendi szerint ottan-ottan fordúlván elő kegyelmed emlékezeti, bizony semmi idegenséget onnan belül valót kegyelmedhez eszemben nem vehettem, noha úgy iránzom szavaibúl, *másoktúl ugyan megvan az szándék kegyelmed ellen*, de aperte és directe még az fejedelem előtt az dolgokat sem fel nem tötétek, sem nem urgealták. Egyébiránt, úgy látom, annyira magoknak foglalták az udvart, hogy egymásnak successiva dispositio szerint akarják bírni. Most *Teleki* uram van itt, sietteti igen jüvetelit *Bánffi* uramnak, maga sorostélyi házához akarván menni, de az mint értem *Bánffi* uram nem superveniálhat, mivel 17 praesentis *Vas János* kereszteltetésin jelen volt, az fejedelem pedig mind okvetetlen megindúl 23, és az útnak alkalmazatlan, az időnek rövid volta nem engedí meg, hogy urunk bekéséréssére érkezhessék ő kegyelme, *Bethlen János* uram 14. ment volt udvarhoz, 17. jütt vissza *búni* házához és úgy értem, már licentialtatott, hogy *Fogarásban* ne udvaroljon, mivel félguttaütésben lévén, curáltatni akarja magát, melly is úgy értem, könnyen megengedettetett, az fiát az bizonyos, ha módját tanállják, degradálni akarják, mivel azelőtt is megvolt egynehányszor az az szó, hogy az atya tekinteti tartya rajta tisztít. *Daczó* uramat is könnyebbíteni akarták tisztiből, de semmit nem efficiálhattak az miá az prae(textus) miá, hogy donatiós az az jószága. *Háromszéknek* jól foly dolga, de az mint értem, az több felsúzott szándékok is vanescálnak, csak legyen meg köztünk az edgyesség, mellyre is itt hajtani embereket, úgy látom, az kiknek incumbal, valóban igyekezik és talán minthogy minden

változást veszedelmesnek hisznek lenni, *üres malomban nem is hegedülnek*. Baló uram felől semmi hírem. Az német császárhoz ismét felküldöttek. Én uram mindjárt indulok és látom már ha különben ki nem adnak rajtam, be kell *Fogarasban* is mennem. Én uram ezzel ajánlván magam gratiájában, maradok *Semienfalván* 1673. 19 Januárii.

Kgld igaz szolgálja

DANIEL ISTVÁN.

Oldalt: Az *székelyek* köziben való jüvetelit ő nagának, annál inkább ez mostani időben, hogy az tisztekből változtatást tegyen, az oldal-tanácsok mind improbalják, melyre is könnyen rávehetnék, csak az más két főtanács ne volna oly szoros jóvallója annak az rosznak, noha még ugyan semmi meghatározott dispositió rúla nincsen. Török követ is van, igaz dolog, udvarnál, de azt mondják Váradból valók lévén, határ dolgából jüttek holmi panaszzsal.

Külczim: Tekintetes urnak, nemzetes *Béldi Pál* uramnak ő kglmének, nekem mindenek felett való bizodalmas uramnak adassék (cum pleno titulo).

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, Mike S. gyűjt. VIII. k.)

1275.

Bethlen Miklós Apafi Mihálynak, mentegeti magát, hogy a kívánt leveleket (Szebenben tartván) meg nem küldheti; Kún István főbejáró pert indított ellene; a fejedelem ellen senki nem fondorkodik. Kelt Gidófalván 1673. márczius 21.

Kegyelmes uram etc. Nagyságodnak sub dato 14. Martii, költ méltóságos parancsolatját szintén itt *háromszéki* siető utamba vettem alázatosan, melynek hogy mindjárt eleget nem teheték, arról Ngodat mint kglmes uramat alázatosan követem s kérem kegyelmesen megbocsásson Ngd, mert minden leveleim nékem *Szebenben* vadnak és azok is, ha mik találtatnak, az melyekről Ngod parancsol, az többi között ugyan *Szebenbe* vadnak, melyekhez magam nélkül senki sem nyulhat, magam pedig *Kun István* uram szeretlen nyughatatlansága és lovamnak is elbágyadása miatt most hirtelen ki nem mehetek, mert az mint Ngod annak idejében meg fogná tudni, csúfos és mind Isten s mind emberek törvényével ellen-

kező úton, színes megbékélése után olly mocskos pert indított ellenem, hogy fejemnek, jószágomnak elvesztésén igyekeznék, ha végben vihetné, de ezzel Ngodat most nem terhelem; hanem *Ngod elméjét nyugtassa meg ezen, soha senki azokat az expeditiókat Ngod ártalmára nem [látta] s nem is látja*, míg Isten az innepek ut[án] hamar, (ha reménységem meg nem csal és Kun István uram újabb akadályt nem szerez) engem is innét kivivén, Szebenbe mindjárt bémegyek és valamik találatnak egybeszedvén, Ngod méltóságos kezéhez juttatom. Ajánlom ezek után Isten kegyes oltalmába Ngdat. Gidófalván, 21. Martii, 1673.

Nagd alázatos híve
BETHLEN MIKLÓS mp.

(Külczím hiányzik).

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XIX. k.)

1276.

Apafi Mihály a papjokkal viszázkodó marosvásárhelyieket nyugalomra inti és megfenyegeti. Kelt Gyula-Fehérvárt 1673. május 8.

Michael Apafi Dei gratia princeps Transsilvaniae stb. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.

Felette nagy búsulással s fejedelmi méltóságunknak sérelmével értjük micsoda böcstelenséget követtenek légyen el városokban lévő praedikátorokon; azonban mind ez mái napig is nem szűntenek meg magok között egyenetlenkedni és viszázkodni, nem tartván magokat tőlünk s az nemes országtól rendeltetett commissáriusoktól elejekben adatott uniohoz.

Parancsoljuk azért igen serio, tudokra lévén az, hogy mi fizetünk praedikátorjoknak, azonban az közöttök lévő egyenetlenségek is mind itt Fejérváratt s mind ott az commissariusok által mint complanálódtnak, kiki papját megböcsülje, bírájától s a tanácsi rendtől függjön mindeneben, mert megnyugodva légyenek benne az áruló beste kurva fiai, valakik mind egy s mind más egyenetlenségnek okai lésznek, bizony rövid nap az *só-aknában hányat-*

juk őket, mert eluntuk a miattok való sok búsulást. Secus, sub animadversione gravi nec facturi.

Datum in civitate nostra *Alba-Julia*, die 8 Maji a. 1673.

APAFI mp.

A *fejedelem sajátkezű utóirata*: P. S. Hidgyétek tanácsok *Czapai Kovács István Egyedi*, hogy ha még is afféle tumultusokra okot adtok, közelebb vivén Isten, szemben leszünk veletek.

Külcím: Prud. ac circumspect. judici primario, caeterisque jur. civibus ac univ. inhabitatoribus civ. nrae *Marosvásárhely* etc. fidelibus nobis dilectis.

(Eredetije a fej. nagypecséttel lezárva a *m.-vásárhelyi ev. ref. egyház ltrában* 93. sz. a.)

1277.

Bethlen Miklós Béli Pálnak, a moldovai menekülteket védelmébe ajánlja és szénát kér. Kelt Zabolán 1674. febr. 23.

Mint kedves bizodalmas uramnak bátyámnak kötelesen szolgálók és Istentől minden áldásokat kívánok kegyelmednek kedvesivel együtt etc.

Én is bétekintvén erre az *kegyelmetek boldog országába*, akarám kegyelmedet ez levelemmel látogatni, kívánom is, hogy kegyelmedet örvendetes állapotba találja írásom. Mű az nemes ország szolgálatjába csaknem belé halánk *Séhgésváratt (!)*, eléggé meg is rostálók a nyavalyás perceptorokat, de azok bizony mind igen jámbor emberek, még a nemes ország bár megköszönje nékiek a fáradságot, nem hogy háborgatná őket. Kegyelmedet bizodalmason kérem, tudósítson valami hírekről, bánnám ha az szomszéd moldovai vendégek innét felugratnának. Itt úgy hallom az szegény moldovai futott emberekkel rosszul bánnak, *Osdolán* lovokat mieket vonták el, pro sua autoritate ha kegyelmed az olyant megorvosolja, igen jól cselekszi, ugyanis vétek az jövevényt fosztogatni, káros is az házába pénzhozó embert idegeníteni és mivel az oláh a *tzine a mintét* igen tudja, az jövő nyáron a kegyelmed és más juha az havason megfizetheti az olyant. Némely nap búsítottam volt kegyelmedet

valami széna dolgából, melyre bizony az utolsó szükség kényszerített, nem is hiszem, hogy az kegyelmed mestere olyan szép éneket tudna mondani, hogy avval az juhok hasa megtelnék, úgy hallom, hogy kegyelmed patrocíniumába felettébb bízik az a nem jámbor, de nem gondolom, hogy kegyelmed olyan dolgot kövessen abba az materiába, az milyent, ha más akarna követni kegyelmed kárába, kegyelmed nem dicsírné, sőt jó néven sem venné; engem olyan rossz reménység bánt, hogy kegyelmednek még én adom azt a dominét *bodolai* örökös mesternek, ha kegyelmednek kedve leszen hozzá. Hoszszas és *tréfás* írásomról kegyelmedet követem és maradok mig Isten éltet

Kegyelmednek köteles szolgálója, öcsce

Zabola, 23. febr. 1674.

BETHLEN MIKLÓS mp.

Külczim: Tekintetes nemzetes *Béldi Pál* uramnak etc. titul etc. nékem kedves bizodalmas uramnak bátyámnak adassék.

(Eredetije gr. Kemény J. gyűjt. XIX. k.)

1278.

Geréb János Alaksa nevű oláhot jobbágyául leköti. Ilyefalván 1674. április 12.

Mű ilyefalvi *Pap István* és *Szilágy László* Felcsík-széki cziczói nemes emberek, kik az ide alá megírt dologban bírák vagyunk, adjuk tuttára mindeneknek, az kiknek illik, ez mű jelenvaló levelünknek rendi szerént, hogy in hoc anno praesenti 1674. die 12. Aprilis, mikoron volnánk ugyan *Ilyefalván*, Sepsi-székben, nemzetes *János Geréb* uram udvarházánál, jöve mű előnkben egy *Alaksza* nevű oláh és ez megírt Alaksza nevű oláh maga szabad jóakarátja szerént nemine cogente köté és adá magát megírt nemzetes *János Geréb* uramnak örökösön minden gyermekeivel együtt. Ilyen conditió alatt pedig, hogy *ha az előbbeni földesura rá nem talál*, senkit ebben az országban, úgy mint Erdély országában *János Geréb* uramon kívül mást nem szolgál, sőt pedig ha az *János Geréb* uram földiről autugiálna és nem akarná *János Geréb* uramot szolgálni, mint a több ő kglme jobbágyi, ezen feje kötésének erejével, urak, főrendek, nemesek, és akármely kösség birodalma alól és ecczersmind majorokból, malmokból, kerített és mezővárosokból *János Geréb* uram, avagy ő kglmek arra rendeltetett embere reducalhassa és megfoghassa, vagy fogathassa minden törvénybeli remedium ellen. Mely dologról mű is felivel megírt bírák adtuk ez mű

levelünköt pro testimonio, fide nostra mediante, melyet pecsétünkkel meg is erősítettünk. Datum et actum in possessione Ilyefalva in curia ejusdem generosi Joannis Geréb, anno et die supranotatis.

Judices iidem qui supra. Correcta per eosdem.

Pro STEPHANO PAP (p. h.) et LADISLAO SZILAGY (p. h.)
illiteratis scriba.

Kivül: Olá Gáborról az Elexssa fiáról való levél.

(Eredetije özv. *Cserey Jánosné* úrnő tulajdonában.)

1279.

Bornemisza Anna fejedelemasszony zálogos adománylevele nagyjaita Cserei János fogarasi kapitánynak egy fogarasi házhelyről. Kelt Fogaras várában 1674. április 16-án.

Nos *Anna Bornemisza* Dei gratia principissa Transsilvaniae, partium regni Hungariae domina et Siculorum comitissa.

Adjuk tudtára mindeneknek, az kiknek illik, ez mi levelünknek rendiben, hogy mi *Fogaras* várának és annak tartományának előttünk levő boldog emlékezetű urainak dicsíretes cselekedeteket akarván követni, kik az ő alattok levőknek szíveket adományokkal magokhoz édesgetvén, szolgálattokra alkalmasokká tötték: minek okáért nemzetes *N. Ajtai Cserey János* hívünknek, *Fogaras* várának vicekapitánnyának, megtekintvén eleitől fogván szolgálatunkban való hűséges szolgálatját s mostani vicekapitánságának is tisztiben minden reá bízott dolgainkban híven eljárását, melyben nem is kételkedünk, hogy ezután is azon hűségének útait és módjait ne követné: ez okáért *Fogaras* földén, *Fogarasban*, *Fejérvármegyében*, *Kis-Galacz* úczában, egyfelől *Boér Simonné*, másfelől *Kis-Galacz* úcza szomszédságában levő fundust, melyen is ő kegyelme majorházat épített, száznegyvenöt magyar forint inscriptióban jó folyó és elkelő igaz pénzben oda adtuk magának fellyül megnevezett nemzetes *N. Ajtai Cserei János* fogarasi vicekapitányunknak két ágon levő s leendő maradékinak s legatariussinak is, úgy mindazáltal, ha földek hozzá nincsenek; ha vadnak: ide való mostani udvarbíránk nemes vitézlő kopacseli *Boér László* s következő udvarbíráink is, mint akárki földeit megdézválják, mely fundust úgy inscribáljuk, hogy semmi, sem maradékink, sem successorink, sem

mások semmi úton és módon el ne vehessék, vagy vétethessék, el ne vehessük, vagy vétethessük különben, hanem elsőben letévén és egyszersmind megfizetvén nekik az fellyül megnevezett száznegyvenöt forintokat igaz, folyó, jó és elkelő pénzü, melynek erőben való megállására és felbomolhatatlan megtartására az mint szintén magunkot kötelezzük, úgy az mi utánnunk levő successorinkot és egyebeket mindeneket, valakiket ez dolog jövődöben is illetne, köteleseknek mondjuk és vallyuk. Mely dolognak nagyobb emlékeztire és nagyobb s állandóbb megállására ez mi jelen levő levelünket adtuk, szokott pecsétünkkel megerössítvén. Secus minime facturi, praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in arce nostra *Fogarasensi* die decima sexta mensis Aprilis anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo quarto.

ANNA BORNEMISZA mp. (P. H)

Kívül: Praesentes litterae donationales nomine et in persona introscripti generosi *Joannis Cserei* de Nagy Ajta, arcis ac praesidii districtusque Fogarasiensis vicecapitanei, tribus in sedibus judiciariis nobilium Fogarasiensium frequentibus exhibitae sunt, promulgatae et publicatae, ab omnibusque, quorum interfuit, approbatae, acceptatae ac in suo vigore, debito cum obsequio, nemine contradicente, relictae, extradataeque die 23. Martii anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo quinto.

Per STEPHANUM LÉSZAI
jur. notarium sedis praedecaratae mp.

Hátán Cserey saját kezével: Fogarassi házamról való collatio.
(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban 951. sz.)

1280.

Az altorjai Apor-család 1674-ben készült genealogiájának egy töredéke így kezdődik:

„*Series Genealogiae*, parjata a. 1674. die 3. Julii ex veris originalibus.“

Apor Ilona, a ki pusztán hadta volt Bálványos várát leánykorában, annak utánna ment férhez elsőben *Burcsa Máthéhoz*. Másodsor *Apor Ilona* ment férhez *Mihácza Benedekhez*. Ettől való fiai:

Elsőben *Burcsa Mátétól: Apor István*, a ki építette az felsőtorjai templomot 1516-ban. Ennek fiai: *Apor Balázs* és *Imre* stb.

Apor Ilona fiai Mihálcz Benedektől: *Apor László és Apor Mihály*; ezek fiai elő vannak számlálva 3—4 nemzedéken keresztül. (*A többi alsó fele az ívnek hiányzik.*)

NB. Apor László fia *János*, Jánosnak leánya *Nemes Mihályné*, ennek leánya *Sándor Péterné*.

(1674-iki töredék özv. *Cserey Jánosné* úrnő birtokában.)

1281.

Apor István Béli Pálnak, az Örményes vidékén táborozó székely hadak nyomorúságairól, élelemhiányáról. Kelt Bonczidán 1674. decz. 14.

Mint uramnak kegyelmednek ajánlom alázatos szolgálatomat stb. Az aszont *Kende Gáborné* asszonomat két leányával együtt az kgd poroncsolattya szerént uram ide *Bonczidára* magam elkérésertem és *Nemes János* uramnak ő kglmének kezében assig-náltam, melyet ő kglme igen kedvesen és nagy szeretettel accep-tált. Úgy hiszem, hogy imádságok által juttottanak ezek az szemé-lyek ilyen jó inspectió alá. Mü uram már az kglmed gratiájából, minthogy karácson kezelít, örömet az *örményesi* quartélnak valet mondanánk; kérjük is kglmedet alázatosan mind közönségesen, ha lehet ne kísérletessen itt bennünköt, mert bizony nagy bajjal élünk annyiból, hogy *Szilvást* és *Viszolyatt* az *háromszéki hadak* beszállván, ezer száz lovasunk maradott csak *Eörményes* és *Kö-bölkút* (!). Az udvarbíró egy jobbágyot is be nem vehet; maga az katona csépel, öröl és süt magának kenyért, mert ott az udvar-bíró kezénél az kastélyban, bizonynyal írom uram kglmednek 20 véka liszt és 40 véka zabnál több nem volt. Már három asztagot elcséplettünk Eörményesen igen igyen szegényt. Az mint uram ennek-előtte is emlékeztem vala kglmednek az zászló felől, alázatosan kéröm, ne feletkezzék Eörményesre küldeni. Ezekután ajánlom az Ur Istennek kglmedet és míg élek vagyok

Kegyelmednek alázatos szolgája

Bonczida 1674. 14 Decembris.

APOR ISTVÁN.

Külczim: Méltóságos uramnak, tekéntetes, nemzetes uzoni *Béli Pál* uramnak cum pleno titulo, nekem uramnak alázatosan íráom.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XIX. k.)

1282.

A csiki székely hadak hadnagyai Nemes Jánosnak, a táborban lévő hadak fellázadásáról, az örményesi kastély feldúlásáról. Kelt Örményesen 1674. decz. 14.

Alázatos szolgálatunkot ajálljuk, mint jóakaró urunknak kegyelmednek. Isten minden üdvességes jókkal áldja meg uramat kegyelmedet, szüüből kívánjuk.

Micsodás rettenetes inconvenientiája érkezék hirtelenséggel ide, nem tudjuk: vagyon-e értésére kegyelmednek, vaj(!) nincsen. Innét uram tegnap mindennemű lábas marhát, kinek és kiknek információjából nem tudhatjuk, elhajtották, úgyannira, hogy talán még lúd is nem maradt, úgyannira fellázasztatván, hogy magunkat is alig oltalmazhatjuk, hogy meg nem ölnek. Itt uram az kastélylyal annira cseleküttek, hogy egy ajtószárban meg nem maradt; egy szóval egy pénzérő valamire való jók nem maradtak semmi az boron külllyel, azokat is mód nélkült elböcsátván (!), nehült bokáig jár ember az pinczében. Mü uram annira kételenítettünk, hogy ha még egy nap alatt refrenálása nem lészen, mü egy nap is itt nem ülünk, protestálván Isten, kegyelmed előtt: mü okai semminek nem vagyunk, mivel ma kvártélyban lévő hadak lázadván s egyszersmind lázasztván az mijkenet is fel, nem tudunk mit művelni. Kegyelmed uram lássa, feltalálván módját, mindgyárást ügyekezze elkövetni, mert mü uram egyáltljában tovább itt nem ülünk, mivel nem is lehet, elpraedálván mindennemű eledelt. Ezek után éltesse az Úr Isten szerencsésen sokáig uram kegyelmedet. Örményes 1674. die 14. Dec.

Kgdnek uram jóakaró köteles szolgálai szolgálnak
Eörményesen lévő *Czikj Hannagyok*.

Külczm: Tek. nemz. *Nemes János* uramnak tit. etc. nekünk bizodalmas jóakaró urunknak ő kgmének.

(Eredetije az *Erd. Múz. ltrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XIX. k.)

1283.

Rosnyai Dávid deák (a történetíró) Ohába Fogaras-földi falu birtokába beiktatása alkalmával özy. váradí Gyulai Istvánné zágoni Jankó Ilona asszony protestálása. Kelt Ohában 1675. máj. 7.

Mi *Csicsói György* és *Illjei László* az mi kgls urunknak az méltóságos erdélyi fejedelemnek ő ngának hités udvari deáki,

adjuk bizonyságúl mindeneknek, az kiknek illik, ez írásunkat arról, quod in hoc anno praesentis 1675. die vero 7 mensis Maji, mi üdön mi *Ohábán* Fogaras-földin és Fehérvármegyében, az ott lévő nemes udvarháznál az vicinusokkal és commetaneusokkal együtt comparealtunk volna a végre, hogy azon megnevezett faluban iktatnék és annak uraságában bévinnök nemzetes *Rosnyai Dávid deák* uramat, arról való donatiójának tenora szerént: ugyanakkor azon megírt helyben comparéálván mi előttünk nemzetes *Jankó Ilona* asszony, néhai nemzetes váradi *Gyulai István* uram relictája, az önnön maga és megírt urától való édes fiának képében protestála mi előttünk arról, hogy ha megemlített *Rosnyai Dávid deák* uram az nemzetes zabolai *Mikes Tamás* és etfalvi *Gidófalvi Sámuel* uraiméknak arról írott testimoniális signaturájokban négy punctumokban feltett kívánságinak, melyekre maga is ő kglme egyszer annuált, ha eleget és igazat nem teszen és ha a kétezer forintot, melyet *Ohábáért* nyolczvan forint héjával adott meg ő kglme, ki nem pótolja egészen s az épületnek árát is kétszáz forintot donatiójának tenora szerént meg nem fizet és ha az eddég letétezt pénznek is mi héja léssen, vágy ha mi rész ¹⁾ és el nem kelő pénz azokban fog találtatni; mindazokra nézve (ut supra) protestál, hogy ne légyen késő ő kglmének és megemlített édes gyermekének mindazokbeli jussát megkeresni és mindaddig *Ohábához* való jussát fentartani. Ezek szerént való ő kglme jussa ő kglmének és fiának kiszolgáltatódván, az ő ngok kglmes collatiója ellen tovább semmit sem szól. Hozzá tévén azt is, hogy ha mi fogyasztás ez aránt való ő kglme szavaiban eshetett, nem obstálván az is (violatis conditionibus praemissis), kereshesse az ő kglme fia jövendőben is. Mely ez szerént peragáltatott ő kglme prostestatiójáról és annak valóságáról adjuk mi is ez kezünk írása és szokott pecsétünk alatt költ levelünket fide nostra mediante. Datum die et anno locoque in praemissis specificatis.

Idem qui supra. Correcta per eosdem.

CSICSOI GYÖRGY mp. (p. h.) és ILLJEI LÁSZLÓ mp. (p. h.)

(Eredetije a *Székely N. Múzeumban* 105/888. sz. a.)

¹⁾ T. i. rész pénz.

1284.

Petki János és özvegy Petki Anna gazdasági útasítása csík-csicsai bírájának Farkas Máténak. 1675. márcz. 7., megújítva 1688. febr. 25.

*Csík-csicsai udvarháznál levő jobbágyomnak s bírám-
nak Farkas Mátének instructioja anno 1675. die 7. Martii.*

Minden dolgokban Istent híván segítségül, azután hivatalos dolgaidban szorgalmatosan eljárj, minek mikor mi ideje, el ne vesztegesd az üdőt.

1. Tisztedben s hivatalodban szorgalmatosan eljárván, mindenek felett káraitam eltávoztasd, ha mi káromra való dolgokat eszedben vész, azt el ne hallgasd, hanem azoknak orvoslásában igyekezzél; azonban nekem is jó idein, korán értésemre ad, hogy ahoz képest magam is orvosolhassam meg. Szükséges Bodó urammal egyet értened, mivel ő kegyelme sokban segíthet s némely dolgokban eligazíthat.

2. Ha valaki valami dologért találna citáltatni engemet, mingyárt azon emberektől, kik által citáltatok, relatoriát végy jó formában s nekem éjjel-nappal küld kezemhez, hogy ez iránt is kár ne következzen.

3. Semmi névvel nevezendő földeimet, réteimet másoknak bevetni, megszántani és kaszálni, hírem nélkül senkinek is bírni meg ne engedgyed, annál inkább magad azzal ne kedveskedgyél. Ha kik pedig olyanok találtatnának, kik földeimet megszántanák, bevetnék, annak feltakarítására jó idein gondod legyen s be is hordasd. Ha ki füvemet megkaszálnák, magad hordasd be, hogy így földeim el ne idegenedgyenek; nekem is az illyent értésemre adván, kár ez iránt is ne érjen.

4. Az jobbágyokat annak rendi s módja szerint szolgáltassad, senkit is adományért, barátságért, félelemért vagy egyéb akármilyen tekintetre nézve az dologból hátra ne hagy, hanem mindeneket egyaránt szolgáltass. Ha kik szófogatatlankodnak, azokat értésemre adván, azalatt az olyanokat megtömleneztesd. Ugy rendeld az dolgot, hogy miattad el ne buydossanak, ne szökjenek, hanem inkább az jó magad köztök való viseletével szaporodgyanak. Azokat ne húzd, vond, annál inkább ne sanczoltasd, mert az olyan miá bujdosik el az jobbágy, mintsem a szolgálat elől. Az hosszas utakat

egyaránt rendben vitesd velek végben, hogy ez iránt is ne csak egyik, hanem egyaránt viseljük a terhet.

5. Mind ben az udvarban s mind kívül szorgalmatos gondod visely: kolcsárra, majornéra, darabontra, rabokra és béresre szorgalmatos gondod legyen. Ne tékozolják az enyémet, kárt ne tegyenek, a rabok el ne szaladgyanak. Jól meglásd, ki mint viseli magát, mert ha gondviseletlenséged miá kárt hallok, te akacz fel érette.

6. Ha az udvarház körül való kertekre s tanorokokra szorgalmatos gondod legyen, azokat jó idein bekerteltesd, a ki most van, megfedesd, hogy annál hamarab el ne pusztulyon s az tanorokokban jó fű teremjen.

7. Minden névvel nevezendő itt való jószágomban levő jövedelmeket, pénzbeli és egyéb haszonra valókot szorgalmatosan felcirculary és az honnét mit be kell szolgáltatni, azt felszedvén, azokról igaz registromot tarts, igazán felírasd, senkinek semmit commissiom, hírem s akaratom ellen ne agy. Azokról annak ideiben számot agy s az kívül való jobbágyoknak summájokat, kik itt ben lankak, úgy mint egy házas embertől fl. 16 és fadgyat nr. 1 felvégy; registromodban felírj, hova mit adcz, mert ha számot nem adhacz, bizony felakacz érette.

8. Takarodásnak idein mindenféle gabonának aratására, behordására, az szénának gyűjtésire, öszverakására jó üdöt válassz, hogy valami kár ne érjen; mert ha mi kár lesz benne, te fizeted meg, s ha jovaiddal fel nem éred, fejeddel fizecz. Az részegségnek békét hagy, hanem iziben láss a dologhoz.

9. Az gabonának csépeltesésinek idein szorgalmatos gondod legyen reá, hogy szalmájában, felezetiben, annál inkább polyvájában az szeme el ne mennyen, másoktól el ne loppattassék, hanem mentől takarékosabban lehet, úgy bánnyanak véle. Azt igaz vékával annak rendi szerént elütve felméresd s gabonás házban bevitesd s azután rá vigyázz el ne tékozolják. Arról igaz számot agy, ha hamar megfűlni nem akarsz.

10. Szántásnak, vetésnek idein földeimet úgy míveltesd, hogy az vétkes szántás miá ne gaz teremjen, hanem inkább, mint illik, igen jól háromszor megszántasd, boronáltasd el, búzát tisztát vetess, mert a ki gazt vet, gazt arat. Az földeket annak ideje korán ganéztasd, mert itt a föld igen megkivánnya az ganét.

11. Mellyik földemben menyit s mit vettek, azt külön-külön felírasd, hasonlóképpen rendszerént, mellyik földön menyit kalongya terem.

12. Itt való lábas marhákra, ménesre, tehenekre, sertés-marhákon oly gondot visely, hogy azok ne fodgyanak, hanem szaporodgyanak gondviselésed alatt. Hasonlóképpen az szárnyas állatokra is oly gondod legyen, hogy azok is szaporodgyanak, el se tékozolódgyanak.

13. Az tavaszi vetésről is, úgymint árpáról, zabról, borsóról, Lencséről, kenderről, lenről igaz számot tarts. Mindeneket felírasd, mind kalongya számot s mind köből számot, hogy annál jobb számot adhass. Azonban kendernek, lennek ásztatására, idejekorán való elkészítetésire szorgalmatos gondod legyen, arról tudósítván; ha mit parancsolok azt cselekedd.

14. Ha valahonnan ide búzát, árpát vagy egyéb akármilyen gabonát, vasat vagy egyéb egyet-mást szállítanak, azt is írd fel, azt hova teszed, arról számot agy, ha kárt nem akarsz vallani.

15. Ha kik házamhoz beszállanak, azoknak illendőképpen gyaloggyál, hogy ez iránt is gyalázatot reám ne hozz; de ennek színe alatt ne tékozolj.

16. Az juhgyüteménre, sajtra, túróra, ordára igen rá vigyázz, mint adgyák be, arról igaz számot tarts, s igazán fel is írasd, azzal együtt, kit hova költesz, hogy ez iránt is jó magad viselete tessék meg.

17. Engemet mindenekről gyakorta tudósíts, hogy ez iránt jó magad forgolódását én is látván, indíttassam fel hozzád való jótéteményre. Ezekre penig az kolcsárnak is szintén oly gondja legyen, mint magadnak; mert ha mi kár az keze alatt vagy jókban esik, vagy azokat fel nem irattya az kolcsár, kit hova teszen, annál inkább, ha számot nem adhat az kezében beadott bonomokról, bizony ő is felakad érette.

18. Ezeken kívül is, ha mi hasznomra való dolgokat magadtól is feltalálhat, arra mindenekre szorgalmatos gondgya legyen. Ha mit feltalálhat, azokat elkövesse. Nevezet szerint pedig a tisztelő és fűrészmalmokra is oly gondgya legyen, hogy azok is pusztán ne állyanak, ha mi héjánosságok vagyon, azt megépítesd, azokból való jövedelmet igazán felírasd. Egy szóval mindenekre oly gondod legyen s úgy vigyázz, hogy kár engemet ne érjen te általad. Ha

valamiben találtatól, avagy gondot nem viselsz, fejeddel fizecz. Azt el ne hitesd magaddal, hogy jobbágy vagy s nem bántnak, mert bizony a híjával fenakacz, mivel jobb egy jobbágyinak például meghalni, mintsem sok kárt vullanom.

PETKI JÁNOS mp.

Ezen instructiót minden héten egyszer elolvastasd, hogy annál inkább eszedben tarts.

Anno 1688. die 25. Februarii. Ugyanezen Istenben elnyugott édes öcsém uram instructiója helyben maradjon; mindenekre ez szerint szorgalmatos gondot viselleyetek, kolcsárral egyet értvén. Isten segítségiből mindeneket erőlködgyetek véghez vinni ... imitt-amott való javaknak békét hagyván, az háznál jó gondgyát viselleyetek. Bodó Mihály uramtól halgatván, semmit ő híre nélkül ne cselekedgyetek, ő kegyelmével egyet értvén, mindent az instructió szerént cselekedgyetek, magatok jó viseletével mindeneket végben vigyetek Isten segítségiből úgy, hogy jövendőben is kár ne kövessen benneteket; mindenekről igaz registromot tartsatok, hogy számadástokkon is megtessék igaz, jó magatok viselése, mind az úr ő nagysága előtt, mind pedig én előttem megmutatódgyék. Tü is jutalmat úgy várhattok mind az úrtól ő nagyságától, mind pedig én tőlem.

Árva PETKI ANNA mp.

(A csík-szent-simoni Endes-család levelesládájában)

1285.

Nemes János Béli Pálnak, a lengyel-török harczokról, a nagy árvi-zekekről és kártevéseiről, házassági terveiről, bor-szűkiről stb. Kelt Várhegyen 1675. ápril 25.

Mint uramnak szolgálók uram Kegyelmednek. Akarám uram kegyelmedet mostan is itt való hírek s állapotok felől tudósítani. Moldvából hozzák, hogy minden bizonynyal *Sobecski (!)* az törökkel megedgyezett s már *Sborod* nevű várat meg is vötték, az benne levő lengyeleket mind el rablották s más rendbeli lengyeleket és törököket hadtak benne; más kastélyokat is, kiket megvöttek, mindenben lengyel és török praesidiumot hadnak benne. Azt beszélük, hogy az vajda sok lengyeleket vött meg az tatároktól Isten nevé-

ben. Itt uram valóban nagy *árvizek* járnak ismétlen. Az harmadik héten mentem vala ki *Bozára* kaszálatni, s csaknem mind elvitte az árvíz, semmi hasznot nem tehetek, Isten tudgya mint jöheték be onnan. Immár ismét holnap akarok kimenni, ha Isten engedné, s az üdő meg nem bomlanék; már vagy két nap valóban jó üdők lőnek. Kegyelmed számára is holnap mennek ki kaszálni az uraim. Régen olyan árvizek nem voltak, mint most mindenfelé. *Hidvégin* az én kertem tartotta az víznek egyik szélyét, *Oltszemin* szénámat minden elvitte, semmi nem maradt, valami az víz mellett volt; minden patakok oly nagyok voltak, hogy *Dálnokban* az asztagokat (úgy hallom) lánczczal kötötték meg; *Torján* házakat is vitt el a víz. Az *aqua vita* főző is Mirius (?) *Torján* belevesztette az nyereséget, inkább az üsteinek fedelét mind elvitte az víz, az molnának is az gátyát; mindenfelé szántalan kárt tett, mind épületekben, búzában, szénában az víz. Az szegénység most kezdett már aratni, azt mongyák, a hun meg nem dőlt az búza, jól ereszt. Kegyelmed jó akarattyát köszönöm kegyelmednek, hogy a *viduákról* tudósít; igaz dolog magam is tudnám ugyan az les helyeket, de igen hátartalan vagyok a próbára, úgy veszem eszemben magamban, félelmesb leszek abban az materiában, mint sem bátrabb, talán csak új borra halasztom, farsangi felére, mivel most az jó bor is szűk, noha úgy értem, most is nem igen bőven terem Erdélyben, de az olá országokban azt mongyák elég terem, onnan hozassunk. Az mint az hírek folynak vala az hadi állapotokról, igen megszűnének, ha késnek vele, félek, nem érkezünk ez őszön Posan alá. Ajánlom ezekkel Istennek kegyelmedet. Datum ex *Várhegy* die 25. ápril 1675.

Kegyelmednek szeretettel szolgál
NEMES JÁNOS s. k.

Kívül: Tekintetes nemzetes uzoni *Béldi Pál* uramnak cum titulo nekem jóakaró uramnak ő kegyelmének adassék.

Alatta: 3. szept. Árapatakán.
(Eredetije az *Erdélyi Múz. kéziratárában*. Mike S. gyűjt. IX. k.)

1286.

Kálnoki Farkas Béldi Pálnak, követté választása ügyében. Kelt Bölönben 1675. nov. 11.

Méltóságos úr *Daniel István* uram érkezvén ide Belömben, jelenté ő kglme kglmednek akarattját, hogy gyűlésben való elmenetelemet parancsolná, mely út, ha lehetséges volna, hogy tőlem elmulnék, kglmednek alázatosan megszolgálnám; méltó mentségim lévén mostani állapotomban; mindazáltal hogyha úgy kell lenni, szükséges elmenetelem, Isten oltalmazzon, magamat vonogassam. Csak légyen tisztességes úton az elválasztás, mivel *Nemes János* uram megparancsolta *Czerei* uramnak, hogy *Donát István* uramat válasszák. Már hogy magam intimáljam, hogy engemet válasszanak, talán nem illendő. Az notáriusnak megmondottam, hogy intimálja, hogy ha ugyan kglmed parancsolja elmenetelemet, hogy válasszanak engemet; kglmed uram bízvást megjelentheti egy jámbor szógája által az notáriusnak ebbeli akarattját, mivel egy igaz szolgája kglmednek; bár én uram ezt *Bodolán* tudtam volna, mi akarattya felőlem, én disponáltam volna *Czerei* uramat, de már nem lehettem szemben ő kglmednével. Isten ótalmában ajánlom kglmedet. Bölön, 11. Novembris 1675.

Kglmed igaz köteles szolgája

KÁLNOKI FARKAS mp.

Külcím: Méltóságos uramnak, tekéntetes uzoni *Béldi Pál* urának (titulus), bizodalmas uramnak ő kegyelmének.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XX. k.)

1287.

Béldi Dávid atyjának Béldi Pálnak, tanulásáról, könyvekről, csikókról, agarakról stb. Kelt Bodolán 1676. február 22.

Fiúi engedelmisséggel való alázatos szolgálatomat ajánlom uram kglnek, Isten kgldet minden kívánsága szerint való jókkal és jó egészséggel áldja meg, szívből kívánom. Kegyelmed levelét, uram, alázatosan vöttem, melyben uram kgl írja, hogy rosszúl tanólok; én most jobban nem kívánok tanulni, mert most valóban tanólok, bár csak mindenkor így tanólnának. A *gyermek-lovak* felől is ír uram kegyelmed, azokhoz is jól látnak, az két *veres agarat* is

jól tartatnám uram, de az mely lisztet adnak nekik, köles, az is dohos, mint az tubák olyan, azt nem eszik, mert igen keserű, ha czipót nem rendelnek nekik, igen elősztövérednek. Az *imádságos könyvet* is meghozták, mellyet uram kgnek alázatosan megszolgalom, az *magyar bibliára* is valóban nagy szükségem vagyon. Egy *görög grammatikára* is szükségünk nagy volna, mert görögöt is akar immár tanítani az mester. Én uram, Istennek hála, jó egészségben vagyok, mellyet kgnek is hasonlatosképen kívánok. Itt uram az várban semmi kár nincsen, Istennek hála. Ezeknek utána Istennek gondviselése alá ajánlom uram kgdet és maradok

Kgd engedelmes alázatos szolgálója míg élek

BÉLDI DÁVID mp.

Datum in Bodola anno 1676. die 22 Februarii.

Külczím: Tekéntetes és nemzetes úzoni *Béldi Pál* uramnak ő kegyelmének nékem kedves édes apám uramnak ő kegyelmének alázatosan adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXI. k.)

1288.

Mikes Kelemen a Fogarasvárában raboskodó Béldi Pál feleségének Vitéz Susánnának, vádoltatásukról, csendességre intvén. Kelt Zabolán 1676. junius 10.

Tekéntetes nekem becsülettel való jóakaró asszonyom. Kgd levelét becsülettel vöttem, írását értem. Hogy az vád kgd ellen és mi ellenünk is nem volna, az tagadatlan dolog s kitől legyen, úgy tetszik, azt már nem kell kgdnek mástól kérdeni. Én, asszonyom, látja az Isten, valamint jobban s igazságosabban tudtam és lehetett, úgy írtam urunknak ő ngának felőle, mentvén kglmedet s mind kgd szolgálait. Én, asszonyom, mind abban s mind egyéb dolgaiban, valamiben lehet, kgdnek ennek utána is szolgálni el nem mulatom, elhívén aztot, hogy kgd is mind az ura és maga dolgaira úgy vigyáz, hogy Isten áldásából ne terhelthessék s vádoltathassék méltán, hanem az dolgokat csendesíteni igyekezik. Én nekem penig kgd poroncsolván míg élek maradok

1676. 10. Junii Zabolán.

Kgd köteles szolgálója

MIKES KELEMEN mp.

Külczím: Tekintetes nemes *Béldi Pál* uram ö kglme házastársának, tekintetes nemes *Vitéz Susanna* asszonyoknak, nékem becsülettel való jóakaró asszonyomnak ö kgmének adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXI. k.)

1289.

Nemes János és Mikes Kelemen háromszéki főtisztok a fejedelemnek, a Béldi-féle mozgalomról, Sidó János üldöztetéséről, Béldi Pálné megintetéséről s éber örökösükről. Kelt h n. 1676. jun 20.

Méltóságos fejedelem nekünk kegyelmes urunk. Kétrendbeli Nagyságod méltóságos poroncsolatját kegyelmes urunk igen nagy alázatossággal vöttük. Hogy *Sidó Jánosnak* eddig kézben nem keríthetéseért és instructiónk szerént eddigien tovább való procedálásunkért s vigyáztalansággal is vádoltatván mi kegyelmes urunk Nagyságodnak, mint látyuk: mindezeket igen szomorúan értyük; noha kegyelmes urunk, látya az Isten, hogy minden dolgokban s úgy ezekben is, az Nagyságod méltóságára is hasznos szolgáltyára s az haza jóvára igyekezünk és czélozunk is. Az mi penig kegyelmes urunk az inquisitiót illeti, mi hasznosnak mind eddig is nem íltük és instructiónk szerént is az két cancellarista diákok compulsoriummal együtt nem voltak s az állapotra nézve is mind eddig is, mind mostan is illendőnek mi nem íltük, *Daczo* uram is penig még mostan is Nagyságod méltóságos udvarában lévén, sőt kegyelmes urunk minapiban Nagyságod ugyan azont poroncsolá, hogy ha az inquisitió eddig nem volt, már ne legyen.

Sidó Jánost is kegyelmes urunk még eddig bizony semmi képen kézre nem keríthettük, noha ugyan volt egy-két nap az asszonya mellett, de imitt-amott lappang, az mint végére mentünk, mihent azért kegyelmes urunk kézben akad, mingyárást kiküldeni Nagyságodhoz el nem mulatjuk, mindenféle lest hányván utánna: mely dolog bizonynyal eddig is nem rajtunk mult el kegyelmes urunk, hanem az alkalmatosság nem adatott.

Bediné (t. i. *Béldiné*) asszonyunkhoz is kegyelmes urunk Nagyságod méltóságos poroncsolatja szerént elmentünk, és igen derekason admonealtuk tegnapi napon.

Hogy ö kegyelme az ide s tova való küldözéstől, írogatástól

s fenyegetőzéstől szűnyék meg, ha mi mind magának és egész házá-
nak jóát kívánja, hogy búsulást és kárát el akarja kerülni. Az asz-
szony azért kegyelmes urunk erős átkokkal és hittel mentegeti
magát, hogy ő másua nem küldött Nagyságod méltóságos udvarán
és az urakon kívül, melyre mostan is erős fogadásokkal kötelezi
magát ez kegyelmes uram, nagy erős büntetésekre kötelezésnek
ígéri magát, ha valami azféle illetlen külső helyekre küldözne s
írogattatna; sőt kegyelmes uram azt mongya, s hüttel foggya, hogy
ha az Oláhországra, vagy másra is idegen helyekre comperialtat-
nék, hogy küldözött, vagy írogatott volna, életét és minden jovai-
nak elvesztését köti. Bizonyára kegyelmes urunk, mink is Nagysá-
god alázatos hívei, gyermekek nem lévén, nem aluszunk itten, ha-
nem Nagyságod méltóságára és haza jóvára vigyázunk, mind az
asszony és mások dolgaira is oly gondviseléssel vagyunk, mind egy
s mind más utakat elkövetni el nem mulatyuk, de kegyelmes urunk
ezen az felin az hazának úgy tetszik, tel merjük fogadni, hogy olyan
ember el nem ment. Úgy vagyon kegyelmes urunk, hogy minapiban
hallottuk volt mink is olyan hírt, hogy elküldött volna Bédiné asz-
szonyom egy régi szabadosát, de *Gyulai* uramnak is mingyárust
írtunk s az vigyázókat is megcercáltuk, de azon *Kurtan János*
nevű ember ott házánál volt, *Gyulai* uram elé hivatván, előnkben
is levéllel ugyan akkor expediálta. Nagyságod kglmes urunk meg-
nyugudt elmével legyen benne, hogy mi bennünk igaz hűségnél
egyebet nem experiál, mert ha valami oly dolog lött volna, köte-
lességünk szerint Ngdnak minyárust értésére adni el nem hadtuk
volna, úgy ezután is azon dolgoknak elkövetői leszünk és teljes éle-
tünkben maradunk.

Ngdnak alázatos hívei s igaz szolgái

1676. 10. Junii.

NEMES JÁNOS mp.

MIKES KELEMEN mp.

Külcztm: Az méltóságos erdelli fejedelemnek, ő nagyságának,
nekünk kegyelmes urunknak adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXI. k.)

1290.

Béldi Dávid a Fogaraszvárában raboskodó Béldi Pál fia édesanyjának, hogy a fejedelem által megszállott bodolai várakba nem bocsátották be. Kelt Uzonban 1676. jul. 6.

Fiúi engedelmességgel való alázatos szolgálatomat ajánlom kgd-nek édes asszonyom anyám stb.

Ez alkalmatossággal nem akarám elmulatni, hogy kgdet ez kis írásommal meg ne udvarolnám, kívánom is Istentől, hogy ez levelem találja jó egészségben kgdet. Én, édes asszonyom anyám kgd szolgálatjára még jó egészségben vagyok. Itt is nincsen édes asszonyom anyám most semmi kár mostan, hanem ma *Bodolára* mentem vala *Gyulai* uramhoz próbának okáért, ha bebocsát-é, de sokat váraoztunk, az míg kijött az várból, akkor is *nímetekkel* és nem bocsáta be, hanem, szintén ebédnek ideje volt, az faluba gazdálkodtak. Ezeknek utána Istennek kegyelmes gondviselése alá ajálom kgdet édes asszonyom, anyám és maradok

Kgd engedelmes alázatos fia, szolgálja mig élek

Datum in Uzon die 6 Julii anno 1676.

BÉLDI DÁVID mp.

Külcím: Az tekintetes és nemzetes uzoni Béldi Pál uram ő kegyelme szerelmes házastársának, tekintetes nemzetes *Vitéz Susanna* asszonynak ő kegyelmének, nekem kedves édes asszonyom anyámnak alázatosan adassék.

A hátán: Az elvételt, ha tudná az ember, tudósítani kell.

(Eredetije az *Erd. Múz. ltrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXI. k.)

1291.

Csik Szent-Tamás falu törvénye. 1676, jul. 9.

Anno 1676. die 9. Julii Szent-Tamás falunak falu közönséges gyűlésében való végzés, kit jövendőben meg kell tartani s tartatni mindenkkel sup poena declarata, kiket megyebírái és falusbírák esküttekkel ha meg nem tartatnának, azokat büntesse meg az tisztt.

Első, hogy a falu határja közös. Tilalamban csere erdőket senki ne vágja, horgya semmi szükségére falu híre nélkül. Se másokat el ne titkoljon, kit lát, megzálagolnia szabad.

Az falu patakát, *Babora* patakát, *Lebed* patakát, *Köd* patakát ha ki halászná, megtudgyák s behozzák azokat, per fl. 3 a falu megbüntesse, az három forintnak fele falu számára legyen, a falus bíró kezéhez adván, a felét azoknak adgyuk, kik kimennek, rava-szolódnak és behozzák s vigyázzák.

Az havasra és *Krista mezejére* ha mikor marhát hajtunk ki, senki járom nélkül ökreit ki ne merészelje hajtani a csere allyáig avagy meddig valahol vetés és szénafü kaszáló hely leszen, legeltetésre pásztor nélkült ne hajcsa marháját, ha ki cselekedné, megtudóván, ki marhája s megbizonyulván fl. 3 vegyenek rajtok s toties quoties, ha ki támadást tenne fl. 12.

Az esküttek bíróval együtt ő reájok szokott dolgokban és törvény tételében eljárjanak igazán s valami bírság jövedelem leszen, annak fele övék, felét az bíró hűte szerént megtakaricsa falu szükségére az elébb és alább megírt bírságokban felvevén peres kezig. Tilalmas útakra, vizekre vigyázzanak és uczák csináltatására, kertek vizsgálására, utak fentartására, ezekért megbüntetődyenek.

Az templomban járó mindenik utczákat megcsinálják jól emberül, felosztván, egymáshoz kik közel laknak, azok két annyit, a kik távol valók, felire, sup poena fl. 3, a több csináltassék ilyenkor falu szerint.

Ha falu gyűlésében az bíró ha kit hívat és el nem megyen az gyűlésben, maradgyon fl. 3, ha nincs hon, fia vagy felesége elmenjen.

Az esküttek bíróval edgyütt minden szombaton délután törvényeket tegyenek. Ha ők elmulasszák, akkor főkirálybíró és megyebírái faluval megbüntessék közönségesen fl. 3, ha az eskütt közül egy absentálja magát, bizonyos okát nem adván den. 70 maradgyon. Ha kiket kár láttya, el nem menne vakmerőképpen, similiter így maradgyon, ha az bírón múlik el, azon fl. 1 vegyen tisztiért az falu, ha a bíró polgár el nem járván, ő reá fordul az poena.

Az fentőfát, körisfát, kerekfalat, kerekefejet maga szükségére ki ki vághatja iuxta quantitatem, de vásárra gyűjcse valaki, venni vigyen, in eo floreno büntetődyék, in super az kerék és más fentőt vegyék el szabadason tölle.

Külső falubeli kerekes embereket megfogják, valaki eltitkolná fl. 3 büntetődyék, az megye földgyét megyebíró keze nélkült senki

be ne vesse, gabonáját onnan el ne horgya és megganézni meg ne merészelje, sup poena fl. 3.

Az szentegyház fiai az templomban való üléseket meglátogassák, tiszticscsák, mosogattassák, templomot tisztogassák, gyertyákra gondot viselyenek.

Gácsrésze oldalát és erdejét bent a patak felől valaki pusztítitaná, hordaná, maradgyon fl. 12, a kik elpusztították, tarcsák el kerttel.

Senki falu hire nélkült falu határára, ha veszen más faluból juhot, kihajtani ne merészeljen, sub poena fl. 12.

Ezután utánról való dolgokat kell érteni. Ezekről az három írásból léteket jóakarátjok szerint falu képiben három adá bé keze- ket ezeknek megállására, Gyerekán János, Bőjte József, Erős Pál egyértelemben. Ezen az egész falu együdt közös Főkirálybíró Damokos Tamás uramnak és Pesty Márton hütös notáriusnak, Albert Istvánnak, Kristály Jánosnak Szent Damokoson lakónak kezü- köt adák be falu előtt falu képiben.

(Eredetije az *Endes-család csíkszentsimoni levelesládájában.*)

1292.

Csicsai Bodó Mihály Felső-Csík-szék vicekirálybírája esküje tisztibe lépésekor. 1676. jul. 25.

Én felcsíkszéki *csicsai Bodó Mihály* mostan *Felső- Csík-széknek* hütös vicekirálybírája esküszöm az élő Istenre, ki atya, fiú, szentlélek, teljes szentháromság egy erök Istenre (!), hogy én az én kegyelmes urunknak (!), az méltóságos erdélyi fejedelem *Apafi Mihály* kegyelmes urunknak ő nagyságának igaz és hű szolgálja leszek, ellenségeinek ellensége, barátjának barátja és az mostani hazánkban fenforgó dolgokban is ő nagyságának és ő nagysága mellett ezen dologban egyetértő méltóságos rendekvel teljes életemig egyet értek és ezen dolgot nem prodalium (így !) sőt ha, kit Isten eltávoztasson, valaki azon méltóságos személyekben meghalván annak az gyermekét (!) is fejem fenállásáig ezen dologban egyet értek, minden rendeket oltalmazom, melynek megállója leszek. Isten engem is úgy segítjen.

(P. H.)

BODÓ MIHÁLY mp.

Kivül: Bodó Mihály felső-csikszéki vicekirálybíró reversalissa 1676. die 25. Juli Radnótra hozták.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, Mike S. gyűjt. VIII. k.)

1293.

Apafi Mihály Cserei Jánosnak, a fogarasi kapitánynak, hogy a rabságban lévő Béli Pálhoz felesége szolgálait ellenőrzés mellett bemenni engedje. Kelt Radnóton 1676. aug. 19.

Generose, fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Az asszony *Béldiné* asszonyom ő kegyelme instantiájából értjük, hogy kegyelmed még eddig szolgálait az úrhoz bemenni és ő kegyelmével szemben lenni meg nem engedte. Azért ez commisionkat vévén, kegyelmesen és serio poroncsoljuk kegyelmednek, ennek utánna egyszer-másszor szolgálait, az mikor az asszony oda-küldi, kegyelmed bocsássa be az úrhoz, de ugy, hogy kegyelmed maga, vagy az porkoláb, vagy egyéb hiteles ember mindenkor együtt legyen vélek. Nec secus facturus.

Datum in castro nostro *Radnoth* die 19. Augusti 1676.

Alatta: Cserei Jánosnak.

(Egykorú másolata az *Erd. Múz.*, kéziratár: Mike S. gyűjt. VIII. köt. 82. sz.)

1294.

Apafi Mihály Gyulai Sándornak, a rabságban lévő Béli Pál megszállott bodolai vára felügyelőjének meghagyja, hogy a várszolgákon kívül másokat ne szolgálta s az ifjú Béli Dávidot tanítójával a várba engedje be. Kelt Radnóton 1676, aug. 20.

Michael Apafi etc. Egregie, fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram etc.

Úgy informáltunk, hogy hűséged nem akarván instructiojához tartani magát, *Béli* uramnak nemcsak az várhoz szolgáló darabantit s szolgáló rendeit szolgáltatná ezen várhoz, hanem más ő kegyelme szolgálait is háborgatná; az dolog ezért így lévén, kegyelmesen és serio poroncsoljuk hűségednek, többet az várhoz való szolgálknál ne szolgálta sson, az kik pedig nem odavalók, hagyjon békét nekik, tartsa mindenekben instructiojához magát. Azonban

mivel *Béldi Dávidnak* ott való lakása megengettetett, ha eddig hűséged meg nem engedte volna is bemenetelit s ott lakását, ex superabundanti poroncsoljuk hűségednek, be akarván menni bocsássa be és ott való létit praeceptorával együtt való lakássát s tanolássát az udvarbírónak is reá való provisioját s gondviselésit engedje meg, tartsa az iránt való dispositiokhoz magát. Nec secus facturas.

Datum in castro nostro *Radnoth* die 20. Augusti 1676.

Alatta: Gyulai Sándornak.

(Egykorú másolata az *Erd. Múz. Itrában*. Mikes gyűjt. VIII. k.)

1295.

Cserei János fogaraszvári kapitány Mikes Kelemenné Kálnoki Susannának, Béldi Pál rabságáról. Kelt Fogarason 1676. szeptember 7.

Becsülettel való szolgálatomat ajálom kgdnek stb.

Kglmed látogató-levelét, édes asszonyom, igen nagy böcsülettel vettem, kívánom írásom is találja kegyelmedet szerencsés órában és egészségben; azonban az mi illeti szegény uram *Béldi* uram ő kglme *rabi alkalmosságát*, bizony különben elébbeni állapotjában van ő kglme; hanem mostan hozták az mi kglmes urunknak comissióját, melyben parancsolja ő nga, hogy ha mikor szolgálai jönnek az asszonytól ő kglmétől, lehessenek szemben ő kglmével. Egészsége, Istennek hála, mostan szenvedhető van, igaz dolog bizony valóban beteges állapottal lön minapiban ő kglme, az köszvény is kezdette volt háborgatni ő kglmét, de az is megszűnt. Kglmed nekem továbbá is poroncsoljon, szeretettel szolgálni kglmednek nem mulatom. Feleségem is kglmednek köszöntetését igen nagy becsülettel vette, kívánván Istentől hosszú szerencsés életet kglmednek. Tartsa meg Isten kglmedet kedves jó egészségbe. Kgdnek becsülettel szolgáló, jóakaró szolgálója

Fogarasz, 7. Sept. 1676.

CZEREJ JÁNOS mp.

Külczim: Tekintetes nemzetes *Mikes Kelemen* uram kedves házastársának, tekintetes nemzetes *Kálnoki Susanna* asszonynak etc. becsülettel való jóakaró asszonyomnak ő kglmének.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXI. k.)

1296.

Béldi Pálné Vitéz Susánna levele (töredéke) Kálnoki Istvámnénak, rab-ságban lévő ura kiszabadítása érdekében és gyerekeiről. Kelt (Gyula-Fehérvárt) ?) 1676. szept. 12.

[Egy féllap leszakadva] .....szeginy uram állapattyárúl nem tudok [semmit sem], mindennek reménkedem, de még nem sok hasznát láttam eddig, *Mikes* uramat is ide hívtam volt, fogadá ő kegyelme, hogy szívessen törekedik, tudósít mindenekrűl, még eddig nem tudósított ő kegyelme, nem tudom mire vélni. Kegyelmedet kérem édes asszonyom, szóljon *Mikes* uramnak, igyekezzék igazságosán szolgálni szeginy uram szabadulásában, mert ha ő kegyelme akar, tud szolgálni. Édes asszonyom, az mi az gyermeknek dolgát illeti, ha érettek mehettem volna, eddig is kihoztam volna, meghagytam, hogy tudósítsanak, ha halni kezdenek; ugyan ha akartam volna is, eddig nem hozathattam volna ki, mert nem volt kívül, ott is Isten kezében vadnak, itt is. Kegyelmedet édes asszonyom kérem, igyekezzék szeginy uram szabadulásában.

Datum 12. Oct. 1676.

Alatta: Kálnoki Istvánné asszonyomnak.

(Egykorú másolata az *Erd. Múz. kéziratárában*, Mike S. gyűjt. VIII. k.)

1297.

Apafi Mihály meghívója Damokos Tamásnak a fejevári országgyűlésre. Kelt Gyula Fehérvárt 1676. okt. 21.

Michael Apafi, stb. Generose, fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Mivel Isten után e hazának megmaradása áll egyedül az ország adajának a fényes portára ideje korán fogyatkozás nélkül való beszolgáltatásában, hogy azért abban jobb módot követhessünk el, illik jó ideje gondot viselnünk rólla. A végett akarunk országos közönséges gyűlést az jelen való esztendőben, *die 21. mensis affuturi Dei gratia Novembris* fejevári várasunkban kegyelmedeket convocáltatván, közönségesen celebráltatni. Minek okáért kegyelmesen és igen serio parancsollyuk kegyelmednek, az megírt napon és helyen személyye szerint jelen lenni el ne mulassa, hogy kegyelmeddel együtt a haza megmaradására való dolgokban munkálkodhassunk

mielőbb hasznosabban. Mely alkalmatossággal törvények is fognak agitáltatni, ha kegyelmednek eziránt való dolgai lesznek, azok is elővevődnek. Secus sub poena in decretis et articulis expressa minime facturus. Datum in civitate nostra *Alba Julia*, die 21. Octobris, anno 1676.

M. APAFI mp.

Kívül: Generoso *Thomae Damokos* de Alsó-Csernáton, fideli nobis dilecto.

(Eredeti az *Endes-család csík-szt.-simoni levelesládájában.*)

1298.

Béldi Pálné Vitéz Susánna a fogarasi várfogságban ülő férjének leírja kiszabadítása érdekében való fáradozását, a tanácsurak biztatásait, reménységét, keserveit stb. Kelt Gyula-Fejérvárt 1676. decz. 20.

Az Ur Isten vigasztalja és adjon hamar való szabadulást kigyemednek édes uram, szívem szerént kívánom.

Édes uram, *Máté* szombaton délben megjöve. Én édes uram bizony az kigyemed írása nélkül is elkövettem mindent, valamit megtudtam gondolni, de semmi haszna nincsen. Az suplicatio még ki nem jött sem minekünk, sem az országnak. Mi válaszunk jó rejá, azt nem tudjuk; ugyan izent egy úr, hogy úgy gondolja, hogy olyan válasz jőne, hogy Fogarasbúl kedveskedik ő nagysága az országnak az urak szabadulásával is; már nem tudom, hogy ugyan az leszen-e vagy nem, én édes lelkem bizony mindent feltöttem, még azt is suplikációban megírtam vala, mind az országnak, mind az fejedelemnek, hogy lehessen bárcsak abban bizonyos, hogy onnat máshuva nem hurczolják kigyemedet, életét ne féltsem, jószágunkat adják meg, ne kellessék az házamon kívül tekergenem, mivel nincsen hun laknom, mert ki fátlan hely, ki pusztá, az mi kevés jószág kezemnél nagyon, de nem engedék semmiképpen beadnom egyik helre is; azt mondá 5 18 15 18 12 14 (= *Teleki*),¹⁾ hogy kárt te-

¹⁾ A titkosan, számjegyekkel írt szavakat, ennek a szónak az alapján elindúlva megfejtettem s a számok után zárjelben a szövegben közlöm. Az *abc*-ét így sütöttem ki: a = 21, b, e nem szerepel, d = 19, e, é = 18, f nem szerepel, g = 16, h = 17, i = 14, k = 12, l = 15, m = 11, n = 13, ő = 10, p = 9, q nem szerepel, r = 7, s = 6, t = 5, u = 4, v nem szerepel, z = 2, x nem szerepel. Sz. L.

szek véle, ne adjam bé őket; az kigyemed dolgát ne is illessem immár, mert az jó karban vagyon, hanem az jószág dolgát poróbaljam meg. Én az szerént cselekedtem: az jószágról ugyan írtam, kezében adtam *T.* (= *Teleki*) uramnak, de még válaszom arról is nincsen. Én nem tudom mit kell tenni, nem hiszem azt is megadják. Immár itt az szabadulásban semmi nem telik, egyiket sem eresztik az három közül, úgy látom, noha az más kettőt igen biztatták; de az sem leszen, hanem azt mondá 12 21 9 14 (*Kapj*), hogy együtt leszen, mivel én is azt akartam alattomban, hogy legyen együtt az szabadulás, mert osztán minket oda felejtének, de így talán inkább eleresztnek. Az kigyemed jóakaróinak is tetszett osztán úgy, de ez had legyen titokban; ugyan nem 12 18 11 18 13 14 12 18 5 18 12 (= *keményketek*) osztán, mert ha 12 18 11 18 13 14 12 18 5 18 12 (= *keményketek*) volna, az 11 21 6 2 12 18 5 10 5 (=mász ketőt) bizon el 18, 7, 18, 6, 5, 18, 5, 18, 12 (= *ereszték*) volna, 11, 14, 13, 12, 18, 5 (= *minket*) bizony nem, úgy osztán nem teczett volna nekem, mivel ugyan nem is lőtt volna jó az én részemről. Az leratoriákat (!) el sem olvasták, azt elé sem veszik ezen az gyűlésen; azt mondá *T.* (= *Teleki*) uram, hogy nem kel elé, ő olvasta, azt mondá, nem volt semmi nélkül az megfogás és osztán magyarázni kezdém, hogy az porkoláb válasza és az relataroite (így !) az bizony csak sóhajtás, hiszem itt vagyon *Ugrai*, mongya meg ő. Kérdé, hogy tudom? Mondám: én csak hallottam. Hogy látá, hogy tudom s magyarázom, monda kaczagva, talám az ő asztalán látták meg, minthogy ott vagyoni; de ha úgy vagyoni is, nem kell annak olyan nagy dologra menni. Én mondám; én bizony nem bánom, ha elé kel is, mert csak ezek az országnak régi rendes folyása szerént az törvénye, bár úgy igazítsák el csak, hogy addig ne tartsák kigyemedet, hanem agyják ki akár kezesen, akár hitin, mert az meni számtalan aprólék potenciát írtak oda, arról mind vagyoni igazságunk, hiszem mi rejánk még az gyermeket is megesketék immár, még az tempolomban való álló helyek, útkertelések, az mellettünk való fődekben is ha vagy egy barázdát szántottak el, még azt is kérdésben vagy utromban tették fel, úgy halom azért immár az én uramnak gyermekségétől fogva való vétkét keresték elé, azt hozták ő kigyemek elejiben, de ha úgy hozták volna, az mint volt, nem bánám, de vastagabban és nem mind

igazán. Én ezt mondtam, többet is ugyan osztán, mert hát mit tudok tenni, immár elkételenétem, mert én az négy héttől fogva minden úr szállására minden harmadnap elmentem, de semmi haszna nem lőn. Én nem tudom soha mit akarnak nekünk; az Isten hatalmában vagyunk.

Én, édesem, Péter deáknak imár sokszor izentem, de még az magam pénzemet sem akarja megadni, maga bizony itt létemben is sokfelé kellett volna; az még is ugyan meglátom, ha mit ad. Az *Sidó Samuka* itthon nincsen.

Az mint az másik levelemben is megírtam édes uram, ezeknek az 47 21 12 13 21 12 (= *uraknak*) nincsen 14 16 21 2 17 14 5 18 12 (= *igaz hitek*), csak 17 21 2 4 19 13 21 12 (= *hazudnak*). Én immár egy szovokot sem hiszem, valamég gyümöcsét nem látom, magoknak is azt mondtam; immár addig nem hiszek, itt nem 12 18 11 18 14 12 18 19 17 18 5 13 18 12 (= *kemé(n)ykedhetnek*), annak az ideje elmúlt immár, igen 14, 14, 18, 6, 5, 18, 5, 18, 12 (= *ijesteték*) őket, nem lehetett tovább, soha soha az ember ki nem tudja tanulni az dolgokat.

Én édes uram bizony gyalog öt órakor kezdtem el az járást écak(!) ebben az rettenetes kemény üdőben, úgy reménykedtem ¹⁾ mindenfelé, hogy szánjanak meg, immár könyörülljenek rajtam; ígérték ugyan magokat, de mind *Fogarasban* mutattak, immár nem tudóm ott mint leszen; lelkeket is rájok támosztottam, mindent mondtam; az Istennek nagy kegyelmét tapasztaltam meg rajtam, hogy mind járhattam az lábomon; az Isten bizony megszán, csak könyörögjünk neki. Én bizony most is azon félek, hogy az magyarországi dolog igazítja el, mert most én úgy látom, hogy az új vezér előtt is el akarják kezdeni és az kapuszám után való adó után még annit vetettek fel, úgy mint tizen nolc nolc (!) tallért, úgy hogy azt az nemes ember adja meg az jószágáért, az többre megyeri harminc vagy negyven ezernél is; ez már arra való az új vezérnek s egyébnek is. Én immár attúl félek, hogy az ilyen hosszabbítja az rabságot. Egyéb adókat is vetettek sokat, immár most elől kezdik az dolgot, noha ezen nem kell megütközni, mert én csak gondolom, hogy az hosszabbítja, de az Isten az segítsége. Értettem valaki még

¹⁾ T. i. rimánkodtam.

az fejedelemnek suplikált rejánk, senkinek ki nem jött az suplikacioja, az országnak pedig senki nem suplikát rejánk eddig, mert meg lött volna az válaszok az országtúl; az vádlók ugyan mind lesben tartották az suplikánsokat, de eddig nem volt még keleti. Az Uristen szabadítsa és vigasztalja kigyemedet lelkem. Irtam *Fejérváratt* 20. Decem. 1676.

(*Aláírás nincs.*)

Hátán keresztben írva: Az porkoláb dógát, édes, még sem kell most említeni, mert az most nagyobb én nálamnál. Én édes uram bizony annit mondtam immár, az kikkel beszélletem, hogy sokat; de hát mit tudok tenni M. (Mikes ?) uram ugyan monta másnak: mit tudí (!) már tenni az az szegény asszony, mert egészen elkeseredett; ő igazat mondana, ha fogadnák. Ugyan ő kigyeme is igen ígéré magát, biztat igen, de én neki is azt mondám, hogy én bizony nem hiszem, valamég nem látom azt az szabadulását. Azt mondá, elhiszem, mert nemsokára meglátom. Én azt mondám: örömet akarnám tudni, mi formában leszen az elbocsátás, had viselnék gondot rá, ha kezes vagy mi kell. Azt felelé, hogy az úr ő kigyeme megírja osztán kigyemednek *Fogarasbúl*, mitevő legyen kigyemed. Én ugyan csak azt állítám, csak nem hiszem, még nem látom. Oh édes uram, hogy tunnám én magamat az búsulástúl oltalmazni, *bizony sírtam annit az kilenc hónnap-túl fogva, hogy megferesztethném kigyemedet benne, ha együtt volna.* Nem is érkezem ahoz, hogy orvosoltatnám magamat, de én akár hova lennék, bárcsak kigyemedet szabadíthatnám. Az építés édes uram bizony eszemben sem jut. Ha az Isten megszabadítí kigyemedet, lássa akkor; meghagyom ugyan Miklósnak az mit írt kigyemed az épület felől. Én az innepen itt fogok lenni, hova tudok menni, ha meg nem adják az házamat.;

(Aláírás és külső cím nélkül, gyűrűpecséttel lezárva, melyen ez a körírat „*Susanna Vitéz*“ s bent a czímerpaizsban koronából kinövő szarvas képe. Eredetije, sajátkezű, az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXI. k.)

1299.

Cserei György Béli Pálnak a háromszéki hírekről és hangulatról. Kelt Böllönbén 1677. jan. 4.

Méltóságos ur, nékem bizodalmas uram stb. Én, uram, ma tiz órakor jöttem ki *Brassóból*, a rossz út miatt későn érkeztem ide

Bölonbe, akarám kgnek értésére adni, az szógám megjött udvar-
tól, ma itt ment el, engem kerget, mivel jött, nem tudom, hiszem,
ha felveheti nyomomat, holnap felkeres s mindjárt tudósítom kgdet.
Az mit kgmed monda, ha mi újabb hír jött és mi conclusom lött,
tudósítson kgd, hadd tudjam alkalmaztatni magamat. *Itt uram
ebben az faluban az populenak jól jár elméje*. Akarékg uram
affelől is írni kgdnek, *ha insurrectió léssen*, az gyalogságot is
fel kell venni, mert ha nem, abból nagy inconvenientia következik
azoknak; az hadnagyokat is javallom, hivassa mindjárt kgd, az itt
vallókat bízza kgd rám, erre ugyan kérem kgdet, egyéb ne legyen.
Ajánlom Istennek uram kgdet és maradok

Kgd jóakaró kész holtig való szolgája

Bölon 4. Junuarii, 1677.

CZEKEJ GEORG.

Külső czím: Az méltóságos urnak, tekintetes Uzoni *Béldi Páll*
uramnak (cum pleno titulo) etc. nekem nagy bizodalommal való jó
uramnak ő kgmének adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXII. k.)

1300.

*Kápolnássy Pál Béldi Pálnénak, fogságban lévő ura állapotáról. Kelt
Fogarasban 1677. febr. 13.*

Kegyelmednek mint asszonyomnak alázatosan szolgálók.

Édes asszonyom, mikor kegyelmed parancsolatjából ide ér-
keztem, akkor mindjárt szemben voltam szegény úrral ő kegyel-
mével, *Várady* uram is aznap érkezvén, parancsolá szegény úr ő
kegyelme, hogy azon éjszaka mindjárt menjek *Várady* urammal
Háromszékre, ismét azután való vasárnapra parancsola, hogy ki-
jűjjek, azúta itt vagyok kün az szálláson, mig az hoptesterrel be-
szélget a kapitány az én benlételem felől, mert azt mondja az ka-
pitány, jobb lett volna ha az fejedelem benírt volna engemet is
szegény úr ő kegyelme mellett; de az fejedelem még pinteken jött
volt be ebédre, én is azon estve érkeztem ide. Itt asszonyom most
senki az urakban nincsen udvarnál, *Daczó* uram volt, de még
szerdán elment, *Bethlen Gergely* másnap írkezett, de csak ebédet
ett az fejedelemmel, mindjárt elment. Itt semmi híre immár nincsen
az gyűlésnek. Úgy halljuk, postamester *Bethlen Elek* lakodalmára

akarnak az urak menni, kihez képest ha meg lesz is az gyűlés, de két vagy 3 hét bele telik. E minap írott az fejedelem, *Daczó* uram mondotta, az porkoláb is ott lévén, reá mutatván: én kegyelmes uram valami igazat tudtam, mindent Nagyságodnak megmondtam, de félek, úgy ne járjak, mint porkoláb uram; de urunk semmit is nem szólott reá. Asszonyunk is kedveskedik ugyan hulmivel, de tartózva; látogattatta is az urat mind az kapitány által, mind pedig *Naláczy* uram, *Kakas Péter* uram által; csíkot, eleven fogoly madarakot küldött tegnap vagy tegnapelőtt is; mindenek, de kivált *Naláci* uram jó reménységgel táplál. Itt asszonyom elég búsulással volt szegény úr némely emberek miatt. *Péterlakinak* az úr ő kegyelme, levelit megígérte s esztendeig fogadá, hogy jóakaratyja szerint kegyelmeteket szolgálja fizetésért, levél is vagyion róla; *Budai* uramat is absolválta, ő is ígéré magát esztendei szolgálatra; az *Incze András* uram dolgát is eléggé forgattuk, még nem szakatt vala vége. Ezekkel ajánlom Istennek oltalmában kegyelmedet.

Fogarás, 13. Február A. 1677.

Kegyelmednek alázatos szolgálója
KÁPOLNÁSY PÁL mp.

Én asszonyom itt az emberekkel beszélgetek, de mindenek jó reménységgel bíztatnak. *Gyerőfi* urammal és *Pascho* urammal az estve beszéltem, azt mongyák: míg az fejedelem itt leszen *Fogarásban*, eligazodik az urak dolga, mert most az *Küküllő vármegyei* széknak alkalmatosságával is az urak dolgát tractallják az urak, csak egy embert vonhassanak el az 2 *Bethlen*, *Daczo* és *M.(ikes)* *Kelemenéktől*, a melyben most igen mesterkednek; mingyárt hozza nyúlnak az urak dolgához végképpen.

Külczim: Tekintetes nemzetes *Béldi Pál* uram szerelmes házastársának, tek. nemz. *Vitéz Susánna* asszonynek jó asszonyomnak ő kglmének alázatosan adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz.* Itrában gr. Kemény J. gyűjt. XXII. köt.)

¹⁾ T. i. a fejedelemasszony.

1301.

Kálnoki Sámuel Keresztessy Sámuelnek Béli Pál fogságból kiszabadítására törekedése felől. Kelt Csesztvén 1677. márcz. 1.

Mint bizodalmas és kedves öcsém uramnak ajállok kegyelmednek köteles kész szolgálatomat, kívánt áldásokkal boldogítsa Isten kegyelmedet.

Minapi beszélgetésünk szerint való dispositionnak meg kelle változni. *Betlen Farkas* uram is Sz.-Miklósról távozván Küküllővármegyebeli székre is nem jöttek vala az urak, az hir úgy foly vala, hogy vicében lesznek, holott is kevesen valának, melyből ugyan jót remélhetnének. *Csáky Istvánné* asszonyom ő nagysága általam requiráltatá *Betlen* uramékat és másokat is, kiket az dolog concernál, kik is hittel való ígéreteknek tőnek, hogy ha *Fogarasba* mehetnek, jó szívvel törekesznek szegény rab úr mellett, még ez táján bizonyos híre nincsen mikorrá convocáltatnak, kegyelmednek hamarébb értésére leszen édes öcsém uram, *Mikes* uram is el megyen oda fogadása szerint való törekedésre. Én is *Petki János* uramhoz megyek Királyhalmára, holott vigyázok az alkalmatosságra és *Fogarasba* bétékintek. Ha mi jó reménysége volna kegyelmednek, kérem tudósítson. Én kegyelmedet Isten oltalmában, magamat pedig kegyelmed atyafiúi szeretetiben ajállok és maradok éltemig

Kegyelmednek kész szolgája, báltya

Csesztvén, Martii 1. 1677. KÁLNOKI SÁMUEL mp.

P. S. Édes öcsém uram mivel már ide ki akarnék valami majorságot szerzeni, egy szaporodó bialra volna vágyásom; úgy halom, kegyelmednek bőven van aféle marhája, megszolgálom kegyelmednek, adatna pénzemért akár szaporodót, akár szaporodottat, jó árát megadom, affelett, ha kegyelmed parancsol, kölcsönös kedveskedő szolgálatra kötelezem magamat kegyelmednek. Bátyám-uramnak írt levelemet kérem küldje meg kegyelmed, kedvesen veszi ő kegyelme kegyelmedtől.

Külczim: Tekintetes nemzeti *Keresztessi Sámuel* uramnak, nekem kedves öcsém uramnak ő kegyelmének adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. ltrában* Mike S. gyűjt VIII. kötet.)

1302.

*Béldi Pál naplójegyzetei a fogarasi várfogságból kiszabadulása (1677. márcz. 31.) után: 1677. ápril 1 — 13-ig, írta Uzonban*¹⁾.

1. Isten áldásából voltam az szállásomon egész nap.

2. Istennek szent hírvél *indúltam meg 8 órakor reggel ki Fogarasból, ebédre mentem Mondra,*²⁾ hálni *Vledény.*

3. Isten hírvél jötenek előmben sepsi vicze *Mihácz Mihály* uram feles emberséges emberekkel *Höltövényhez*, fiaim és magam szolgálai az prétfalvi szálláshoz, ezenkívül sok emberséges emberek; az bátyám *diversis vicibus*. Ebédre *Arapatakára*, hálni *Uzonban* érkeztén estve felé, szállottam le az templomban és onnan az imádság után mentem az szállásra házamhoz. Úr Isten áldj meg jóvóltodból és [légy segítségel] éltemben hozzám, oltal(mazzál.)

4. *Uzon*, 5. *Uzon*, 6, 7, 8, 9, X, 11, 12, 13 jött hozzám *N. J.* (Nemes János ?) uram.

(Ez alatt van aztán Béldiné levele címzése: „Tekintetes nemzetes *Béldi Pál* uramnak, nekem kedves édes uramnak adassék.“ Látszik, hogy Béldiné a levelet azután írta arra a papírosra, melyen Béldi eme feljegyzései voltak. A cím alatt áll aztán Béldi írásával, hogy „C. Máj. Porumbák,“ mint a levél vétele kelte. Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXII. k.

1303.

Béldi Pálné Cserei Györgynek és Jánosnak adja száz forintban nagyjaiti Bodosi Bartalis jószágát. Kelt 1677. junius 2.

Én *Béldi Pálné, Vitéz Susanna*, adtam keziben *Czerej György* és *János* uraiméknak *Miklósvár-széki nagyjaiti Bodosi Bartalis* jószágát uram ő kglme akarattából, úgy, valamint uramnak ő kglmének adta volt sacczában feleségivel együtt: száz forintban; letevék ő kglmek nékem az száz forintot, ő kglmek sza-

¹⁾ E naplójegyzetek felesége Vitéz Susanna egy Uzonban 1677. máj. 3-án férjének írt és Béldi Pál saját hátjegyzete szerint Porumbákon (Fogarasmegyében) máj. 6-án vett levél hátsó lapjára vannak írva. A Béldiné levele közlését, miután az többnyire házi gazdasági és családi magánügyekről szól és köztörténeti dolgokat nem tartalmaz, a hely szüke miatt mellőzöm.

²⁾ T. i. a mai Mundrára.

badoson vehessék kezekhez és úgy bírassák, valamint akarják.
Ha az levél ezután előkerül, ő kglmeknek keziben adom.

Anno 1677. die 2. Junii.

(Eredetije az *Erd. Múz. ltrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXII. k.)

1304.

Béldi Pál három moldvai főbojárnak, a fejedelem leányának haláláról s tudósítást kér az ottani dolgokról. Kelt Bodolán 1677. okt. 19.

Szolgálok kgdnek mint jóakaró uramnak.

Isten kgdet sokáig éltesse, kívánom. Szomorúan írhatom kgdnek, Isten az mi keresztény fejedelmünk házát igen megszorítá, mert gyönyörűséges szép leányokat hertelen halál által elvötte, vadnak igen nagy szomorúsággal. Azonban kérem, mint vadnak arra az dolgok azolta, mióta írta ő ngának s nekem is, tudósítson. Azonban minden szabados dolgokban nekem parancsoljon. Maga jó egészségéről kívánok jó hírt hallani, várom arról is kgd tudósítását. Ajánlom Istennek kegyelmedet ezekkel.

Datum *Bodola*, 1677. die 19. Octobris.

Kegyelmednek jóakaró atyafia

BÉLDI PÁL mp.

Az I. levél külső czíme: Spectabili ac generoso domino Nicolao Rakovicza, titulus, dno fratri observandissimo.

Ugyanazon tartalmú II. levél külső czíme: Tekintetes nemzeti Urszoki Vizternek, jóakaró uramnak.

A III. levél czíme: Spectabili ac generoso domino Paulo Kontos, locumtenenti regni Moldaviae dno fratri mihi observandissimo.

(Mindhárom levét eredetije az *Erd. Múz. ltr.* gr. Kemény J. gyűjt. XXII. k.)

1305.

Béldi Pál Bethlen Farkasnak, bodoni tisztartójától elrablott 200 frjájának egy szentmiklósi jobbágya által való visszatéríttetését kéri. Kelt Bodolán 1677. november 3.

Kgdmednek mint uramnak s kedves atyámfiának ajánlom szolgálatomot stb.

Jó emlékezetében lehet uram kgdnek tavalyi esztendőben

bodoni tisztartómnak házának felveretését s jovainak elvételét boldogtalan sorsomhoz képest (némely nem jó lelkiismeretű emberek¹) sokak mily balítélettel magyarázták s egyszersmind hirdették; de eziránt való ártatlanságomat is üdövel az én Istenem, úgy mint egyebeket ingyen való kegyelméből napfényre hozván, dugta be szájokat azzal, hogy azon latrok közül már hármat is nem az én rólam felvett hamis hírek szerént, hanem magok gonosz cselekedetekért az törvény megszentíázván exequáltak is; kik nyavalyás gondviselőmnek házától elvitt kétszáz forintokat kgd *szentmiklósi* jószágában lakó complex jobbágyánál lenni fatealták, melyet kgd, ha nehézségére nem léssen, levellem megadó emberemtől bővebben megérthet. Kihez képest elhiszem kétség nélkül, ha az dolog igazságosan innotescál kgd előtt, tiszteli s kötelessége is azt mutatván, nyavalyás gondviselőmnek jobbágyánál kárának refundáltatását el nem mulatatja, annál inkább az közigazság is azt dictálván, kiért én is atyafiúságoson instálok kgd előtt; *részemről elég lévő ártatlanságomnak napfényre terjedése*, nyavalyás gondviselőmnek is meglévén káráról való contentuma, halált érdemlő büntetését nem kívánja. Ez iránt való istántiámra várván kgd atyafiúságos resolútióját, Isten kegyelmedet szerencsésen jó egészségben éltesse és tartsa. Datum in *Bodola*, die 3. Novembris, Anno 1677.

Kgdnek kész szolgálója

BÉLDI PÁL mp.

Külczim: Tekintetes nemzetes Búni *Betlen Farkas* uramnak, cum titulo, jóakaró uramnak atyámfiának adassék.

Hátírat: Udvarhoz és másuva ment leveleknek páriai.

(Eredetije az *Erd. Múz. ltrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXII. k.)

1306.

Kálnoki Farkas Béli Pálnak, tudósítást kér a készülő felkelés felől. Kelt Bethlenben 1677. decz. 10.

Méltóságos Úr ! *Czerei* úr levelét küldöttem kegyelmednek, melyet megérthet írásából, kérem alázatosan kegyelmedet, ha már

¹) A zárjelbe foglalt kihúzva.

oly hírek vadnak, az melyeket én is tudhatnék, ne nehezteljen tudósítani, mivel én még semmimet házamtól ki nem mozdítottam, mivel az populé csak engem vigyáz, mit cselekszem, én is ha Isten engedí, az jövő héten, ha valami alkalmatlanság meg nem előz, kegyelmed látogatására megyek. Istennek ajánlom kegyelmedet és maradok kegyelmed kész szolgája. *Bethlen* 10. Decembris, 1677.

KÁLNOKI FARKAS.

Kivül: Méltóságos úrnak, tekintetes uzoni *Béldi Pál* uramnak, nekem jóakaró uramnak ő kegyelmének.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, Mike S. gyűjt. VIII. kötet 95. sz.)

1307.

Udvarhelyszék rendei Háromszék rendeinek, kitérő választ adnak hozzájok intézett felhívásukra. Kelt Sz.-Udvarhelyen 1677. decz 14.

Szolgálatunkat ajánljuk kmeteknek, mint jóakaró urainknak és atyámfiainak. Istentől jó egészséget és egyezséget kívánunk kgteknek.

Kglmetek hozzánk küldött követi által írt levelét igen nagy becsülettel vettük, melynek continentijáról, hogy ultimarie mostani gyűlésünkben választ kgteknek nem tehetünk, kgteket követjük, mivel hogy kgteknek nekünk küldött levele főtiszteinkkel ő kegyelmekkel együtt szólott, ő kgmeknek sietséggel mindjárt elküldöttük, de ő kgknek egymástól távol létek miá mind eddig is válaszunk nem lehetett; de mihelyin ő kgmektől válaszunk leend, ottan mingyárást kgteket az dologról tudósítani első alkalmatosságot is el nem mulatjuk. Ezek után Isten jó egészségben tartsa és éltesse kgteket. Datum in *Udvarhely*, die 14. Decembris anno 1677.

Udvarhely-széknek nemesi szabadsággal élő rendei kgteknek jó szívvvel szolgálnak, mint jóakaró atyafiainak.

Külső czím: Spect., gen., egr. et nob., agil., capitaneo et regio iudici supremis, viceiudicibus regiis et iuratis assessoribus et notariis, toti denique universitati sedium Siculicalium *Sepsi, Kezdi et Orbai*, dominis, fratribus nobis observandissimis.

(Eredetije az *Erd. Múz. ltrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXII. k.)

1308.

Apafi Mihály meghívója Damokos Tamásnak a szent-ágotai gyűlésre, 1678. jan. 27-re. Kelt Ebesfalván 1677. decz. 17.

Michael Apafi, stb. Generose, fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Jóllehet az nemes országnak generalis gyűlése, stb. (*Csaknem szószerint ugyanaz, mint a Teleki Mihályhoz intézett. Ld. Szilágyi S. Erd. Országgy. Eml. XVI. k. 414 1*)

Datum in castro nostra *Ebesfalva*, die 17. Dec. anno 1677.

APAFI mp.

Külczím: Generoso Thomae Domokos de Szent-Thamás, etc. fideli nobis dilecto.

(Eredetije, az *Endes család csíkszentsimoni levelesládájában.*)

1309.

Udvarhely-szék rendei Háromszék rendeit csendességre intik a haza érdekében és óvják a felkeléstől. Kelt Sz-Udvarhelyt 1677. decz. 21.

Szolgáltatunkot ajánljuk kegyelmeiteknek, mint jóakaró urainknak és atyánkfiaiinak, Istentől stb.

Az kegyelmeitek nekünk küldött levelét atyafiuságos böcsülettel vettük, leveléből írását is megértettük. Azért mü is az mint annakelőtte, úgy mostan is minden urunk és hazánk megmaradására esendő dolgokban kegyelmeitekkel együtt egyetérteni készek vagyunk; úgyis hisszük kegyelmeitek köziben mostan fennforgó dolgoknak conplanálására az mi kglmes urunk úri és főrenden levő híveit küldötte. Jovallanók mindazáltal kegyelmeiteknek *csendességben való lételt* inkább, mintsem valami rendeletlen dolgokra való fakadást, meggondolván ennek az szegény hazának gyenge állapotját és kicsin alkalmatossággal következő végső romlását. Ajánljuk ezzel Istennek kegyes oltalmában mindnyájan kegyelmeiteket és maradunk

Kegyelmeitek jóakaró atyafiai és szolgálói

Udvarhely- széknek

minden szabadsággal élő rendei közönségesen.

Datum in oppido *Udvarhely* die 21. Dec. anno 1677.

Külczim: Spectabilibus, generosis, egregiis, nobilibus, agilibus, capitaneo ac iudici regio, supremis, viceiudicibusque regiis, ceterisque iuratis assessoribus ac notariis, toti denique universitati dominorum libertinorum Siculorum sedium Siculicalium *Sepsi, Kézdi et Orbai* etc. dominis et fratribus nobis observandissimis.

Hátírat: Exhibitae anno 1677 die 23. Dec. Bodolán.

(Eredetije az *Erd. Múz. ltrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXII. k.)

1310.

Csik-, Gyergyó- és Kászon-szék rendei a fejedelemnek: mentegetőznek a vád ellen, mintha ők Háromszékkel conspiráltak volna s hűségükről biztosítják. Kelt Csik-Szereván tartott gyűlésükből 1677. decz. 27.

Nagyságodnak mint kglmes urunknak alázatos engedelmességgel való szolgálatunkot ajánljuk. Az Ur Isten Ngdat stb.

Kglmes urunk, méltóságos fejedelmünk, az Ngd kegyelmes parancsolatját ezen órában igen alázatosan vöttük, melyből értjük igen alázatosan, hogy Ngd méltóságos személye előtt vádoltattunk volna azzal, hogy *Háromszékről* közinkben jött atyánkfiainak sollicitálásokra és munkálkodásokra micsodás választ töttünk volna. Bizonyítjuk az élő Istennel, kglmes urunk, soha mü előttünk sem Ngd méltóságos személye, sem haza közönséges békességének bomlására való követségek háromszéki atyánkfiainak ő kgmeknek hozzánk nem volt, sőt mi is sem Ngd méltóságos személye és az haza közönséges jova ellen magunkat semmiben nem elegyítettük, fenntartván mindenkor Ngdhoz tartozó tökéletes hűségünköt. Ngd kglmes parancsolati között való kglmes intését is igen nagy alázatossággal veszzük, hogy azféle elméket lázasztó, szegény hazánk békességét bontogató s rosszra czélozó dolgoknak követésére magunkot ne adjuk. Isten is oltalmazzon kglmes urunk csak gondolatjától is, hogy mü soha sem Ngd méltóságos személye ellen, sem édes hazánk jó békességének megbomlására való dolgokban magunkot elegyítsük, sőt életünk fottáig mint eddég, úgy ezután is Ngdnak igaz tökéletes hívei és alázatos szolgálói maradunk, kívánván, hogy az Ur Isten Ngdot édes hazánk békességben való megtartására sok esztendőki szerencsés jó egészségben éltesse.

Datum in *communi congregatione* sedium Siculicalium Csik,

Gyergyó et Kaszon in oppido *Csik-Szereda* celebrata, die 27. mensis Decembris 1677.

Ngd'nak életük fottáig való alázatos szolgálái s igaz tökéletes hívei
Csik, Gyergyó és Kászon-szék
minden szabadsággal élő rendei.

Külső czím: Illustrissimo ac celsissimo principi, domino domino *Michaeli Apafi*, Dei gratia principi Transilvaniae, partium regni Hungariae domino et Siculorum comiti etc. Domino domino nobis naturaliter clementissimis.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXII. k.)

1311.

Várfalvi István, a székely-udvarhelyi vár, miklósfalvi udvarház és ahoz tartozó jószágok gondviselője, reversálisa. Kelt Ebesfalván 1678. jan. 1. És két esztendei el nem számolása miatt vádoltatása 1680.

Én *Aranyas-széken, Várfalván* lakó *Várfalvi István*, adom emlékezetül mindeneknek ez írásom által, quod anno hoc praesenti 1678. die vero prima mensis Januarii, az mi kegyelmes asszonyunk méltóságos Bornemissza Anna kegyelmes fejedelemasszonyunk ő nagysága méltóztatván engemet arra, prefektus uram ő kegyelme által állíttatott az *székelyudvarhelyi* és *miklósfalvi* ő nagyságok vára, udvarháza és ezekhez tartozó jószága gondviselésére; melyet én is szabad jóakaratom szerint vállalván fel, esküszöm az atya mindenható istenre, az mi urunk Jézus Christusnak szent atyjára, ki az mennyet, földet teremptette, hogy én az méltóságos erdélyi fejedelem Apafi Mihály kegyelmes urunkhoz, méltóságos Bornemissza Anna kegyelmes asszonyunkhoz és ő nagyságok méltóságos szerelmessekhöz igaz, hív, ellenségeknék ellenségek és jóakarójoknak jóakarójok leszek, életem fogytáig az ő nagyságok tökéletes hűségéről semmi jó szerencsés, sem penig félelmes alkalmatosságokra nézve és üdőben semmiképen el nem szakadok; sőt ha kiket, vagy kik felől ő nagyságok méltóságok ellen s károkra szolgáló akármely alkalmatosságot is eszemben vehetek, orvosolni igyekezem; de ő nagyságoknak is minden személyválogatás nélkül valósággal és minden késedelem nélkül praefectus uram által értékre

adom. Ez reám bizott hivatalban pedig magamot mindenekben előmben adott instructióm szerint viselem, mind az gondviselésben, mind az újabb újabb tudósításokban és informatiók vételében és számadásomhoz tartozó minden alkalmatosságokban is, hogy énnekem is ez hivatalom lelkennek csendességére és külsőképpen is előmenetelemre szolgáljon; alioquin ha vagy gondviseletlenségem, vagy hűségletlenségem, vagy egyéb instructióm szerint való fogyatkozásom ő nagyságoknak valami kárára s fogyatkozására szolgálna és vagy egy, vagy másképpen világosságra jőne, certificantatván felőlle, akármikor praefectus uram székin comparalni és judiciumot vévén mox et defacto, ha dilatio nem adatik, contentatitot is venni tartozzam, vagy usque ad contentationem detineáltathassam is. Rationnak annak idejében beadását és előmben írt terminusra való eligazítását pedig elmulatván, ha úgy akarják ő nagyságok vagy praefectus uram, bé nem adásáért, instructiómban specificalt eligazításabeli vakmerő hátramaradásomért pedig, az censuranak jó ítéleti szerint való poenaban incurraljak, vagy ha ugyan nem akarnám praestálni, captiváltatván is, az tartozó számadásra kényszeríthessem, semminemű rendes és rendkívül való menedékek nem suffragálván magam akármely alkalmatosságával és refugiumommal együtt. Melynek nagyobb valóságárúl és ellenem való megírt processusnak akárki által viselendő eszközeiről, adtam ez kezemírásával és szokott pecsétemmel megerősített leveletem. In castro *Ebesfalva* anno domini die suprapositis.

VÁRFALVI ISTVÁN mp. (p. h.)

Alatta más kézzel: In anno 1678. állíttatván t. t. uram ez tisztben, fungalt spacio dnorum annorum és noha előtte volt ő kgl-mének maga szoros kötelessége, sőt admoneáltatott is iterato hivatalos ratiója expeditióji felől, de mitől viseltetvén, maga tudhattya, ez mai napig függőben vadnak ratiói, per hoc sub poena tempesitive non exhibit et expedit rationem, juxta tenorem instructionis puncti 15. első ratioit igazítsa, az második az haladásért captivaltasék usque ad ejusdem expedit (!) juxta tenorem praetactae instructionis.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, Kemény J. gyűjt. XXIII. k.)

1312.

Cserei György Béli Pálnak, portai, lengyel, kozák, francia hírekről, Kob hadai megveretéséről, a háromszéki mozgalom ellen Brassóba beszerzeszéki hadak bevonásáról stb. Kelt Brassón 1678. jan. 4.

Méltóságos ur, nékem bizodalmas uram. Az Úristen kegyelmednek minden dolgait tegye szerencsésé és marokni nemzetünk megmaradására életét hosszas esztendőig terjeszsze.

Én uram bejöttem, szinte kapu felnyitáskor érkeztem be, az öcsémmel eleget beszéltem ódal felül, noha *semmit is aperiálni neki nem mértem, mert az elméje járását nem szeretem*; még eczer megkésértem, ha mire kovácsolhatnám; semmi hírt nem mond, noha tegnap is jött embere *Bukarestről*, ki is nem mondott egyebet, azt mondja, hanem akkor érkezett embere az vajdának az portáról, az ki azt mondta, hogy mikor eljött, még az adót be nem vették volt; most újolag embere van oda, várja maholnap; kérem, ha mi hír jőne, tudósítana, az török követ jövetelében nem hallott semmit is. Az *katonákat behozták Besztercze-székéből*, ratióját assignálják azt, hogy az Universitas intercessiojára hozatta be ő nga. Most küldtek Máramarosból levelet az öcsémnek: egyikben aszt írnak, hogy Lengyelországban úyi (!) hadakat fogadott a francia; egyik levélben azt írnak, ötezer, az másban nyolczezernek írnak, egy Barabás nevű kozák az generályak, ki is háromszázat előljáróban elbocsátott volt, akarván az huszti krajnaságon kijőni, a végre, ha kibocsátják-é az több hadakat azon az passuson; de az kapitány ki nem eresztette azon s visszatértek; már hol jőnek ki, nem tudják. Ezeket midőn hallottam volna, gondolkodám úgy is, csak ne menne Teleki azoknak kibocsátásokra, azért szükség volna az vigyázás etc. Úgyanazon levelekben, látom, azt is írnak, hogy *Kopnak* az mi hadai voltak, megverték, kevés szaladt el benne, maga is Kop sebbe esvén elfogták volna, az magyar hadak igen szaporodnának. Ajánlom Istennek uram kglmedet és, maradok

Kgd jóakaró szegény szolgája

Brasso 4-ta Jan. 1678.

CZEREJ GEORG mp.

Külczim: Az méltóságos úrnak tek. uzoni *Béli Páll* uramnak (cum pleno titulo) etc. nékem nagy bizodalommal való jó uramnak ő kglmének adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXIII. k.)

1313.

Apafi Mihály fejedelem követe Buday Péter által inti a szebenieket, hogy a háromszéki székelek által indított pártütést ne támogassák a hűségben maradjanak. Kelt Fagarason 1678. jan. 18.

Az méltóságos erdélyi fejedelem Apafi Mihály kegyelmes urunk Ő nagysága nekem adott instructiója, az szebeni tekintetes tisztviselő és böcsületes tanácsbeli ő nagysága-híveihez. Fogarasban 18. Januarii anni praesentis 1678.

Az én kegyelmes uram credentialis levele praesentálása után köszönteti kegyelmeteket kegyelmesen, igérvén továbbra való kegyelmességét is kegyelmeteknek. A többi között parancsollja ő nagysága az ide alá való punctumakat is declarallom kegyelme-teknek, az mint más böcsületes híveinek is el nem mulatója leszek declarálni.

Jóllehet az minthogy egész fejedelmi igazgatásának kezdetitől fogván is az böcsületes szász nationak szánt szándékkal soha semmi kiváltképpen való kedvetlenségekre okat szolgáltatni nem kívánt, hasonlóképpen kegyelme-tek-től is az tökéletes háláadó hűség-nél egyebet méltán nem várhat, kiben nem is kételkedik ő nagysága;

Mindazonáltal nyilván lévén ez hazában *háromszéki* ő nga híveinek közönséges nevezetek alatt egynehány nyughatatlan elméknek munkájok, kibocsáttatott levelek által, hogy már ez haza közönséges megbántódásának orvoslását célozván, de annak színe alatt az magok privatumát mozgatván, szegény megpusztult hazánkknak keserves romlására s végső veszedelmére szomjúhozó tellyes practicájok tapasztalhatóképpen kitetczik csak ebben is.

Hogy tanúságra elégséges lévén sok változások után az szomszédságbéli két Oláhországoknak siralmas példájok: az nemes Erdély országának három nemzete, négy recepta religion lévő statusinak közönséges hitek és akarattyok ellen pártot ütvén, csak rész szerint való *háromszéki székelységűl* az fényes portárúl kapucsi pasát sollicitáltak szokás kívül kijőni.

Kinek is érkezéset értette ő nagysága bizonyosson; már meg-gondolhattya kegyelme-tek józon elmével, minden rendeknek mennyi nyughatatlanságot és búsulást, melly nagy gonoszt és sok dolgot, sőt minémű kiváltképpen való szokotlan kölcséget szerzettenek az

hazának és ha Isten ő felsége ingyen való kegyelméből nem könnyörül nemzetünkön, az ország adajának is hamar üdön megnevelésével.

Mellyeknek is orvaslásában midőn ő nagysága minden istenes utakat és módokat elkövetni fáradozni nagy szívesen igyekezék, sőt kölcségével is ez nagy gonoszt lecsinálni (így) szándékozván: szorgalmatosan megkívántatik és igen szemessen előtte forgatni kell kegyelmekeknek is, hogy több hazájok ennél nem lévén, ezféle szoktlan veszedelmünket árrasztó rosz példáknak mint kedvezzen kegyelmekek? sőt inkább szükségesebb maturálniok kegyelmekeknek a dolgot, úgy léssen, hogy ő nagyságához tartozó kötelességének és eddig is praestált dicséretes hűségek szerint kegyelmeeket nevelte hazájoknak, gyenge békességeknek megerősítésére és ez mostani elkezdett végső romlásunkat nevelő nagy gonosznak lecsendesítésére, mindenekben foganatossan az mi kegyelmes urunkkal edgyet érteni és az ellenkező feleknek semmi színek alatt való biztatásoknak, hitegetéseknek, incselkedéseknek és kívánságoknak, sem írásoknak, sem izenetek, sem pedig edgyet értékek által nem engedni igyekezik kegyelmekek változhatatlanúl, és hogy *Paskó Christophnak* is mostani expeditiójában edgyet nem értett, nem is ért kegyelmekek. Melynek is tekintetes valósítására annak rendi szerint való jó formában (elküldvén formáját is) pecsétetes assecuratioját fide mediante kívánnya ő nagysága s várja kegyelmekektől.

BUDAY PÉTER mp. (p. h.)

Kivül: 1678. Mich. Apafi instructio Petro Buday data, intuitu medelae rebellionis per quosdam *Siculos ex Háromszék* attentatae Cibiniensibus proponenda.

(Eredetije a *n.-szebeni ltrban* 1299. az. a.)

1314.

Achmed aga, a szultán Erdélybe küldött követe, Csik, Gyergyó és Kászonszék rendeit a fejedelem iránt engedelmességre inti. Kelt Prásmáron 1678. jan. 21.

Én *Achmet* aga, hatalmas győzhetetlen császárnak fényes portáján levő kapuczi passa, mostan az méltóságos erdélyi fejedelem-

hez és Erdély országához expediáltatott követe, szükségesképpen kellették kegyelmeteknek, mint hatalmas császár igaz híveinek értésére adnom, mivel engemet hatalmas győzhetetlen császárunk parancsolatjából fővezér urunk önagysága küldött arra a végre, hogy Erdélyországban mostan fenlévő zűrzavart lecsendesítsek és az országot az fejedelemmel ő nagyságával szép edgyességre hozzam, mely által hatalmas császárunk hűségében megmaradhassanak, országokat minden veszedelemtől megoltalmazzák, azután az ország az ő régi canona, szabadsága szerént élhessen hatalmas császárunk szolgálatjára, minek okáért kegyelmeteket mind fejenkint intem, hatalmas császárunk hűségében megmaradván, minden gonosztól magokot ójják és hatalmas császárunk parancsolatjának megértésére hozzám jöjjenek és egész országúl hatalmas császár országának megmaradásában szolgálhassanak, megértvén az parancsolatot. Valaki pedig ez ellen cselekeszik és az ide való jövetelt elmulatja, az megmutatja magát hatalmas császárunk ellenségének lenni, egyébiránt aki hatalmas császárunk parancsolatját megveti, maga legyen maga veszedelmének oka. Isten sok jókkal áldja meg kegyelmeteket.

Datum *Prasmar* die 21. Januarii 1678.

Kegyelmetek jóakarója.

Külczim: Hatalmas győzhetetlen császárunk csik, gyergyai és kászoni renden lévő igaz híveinek adassék..

(Egykorú másolata az *Erd. Múz. kézírattárában*, Mike S. gyűjt. VIII. k.)

1315.

Cserei György Béli Pálnak, panaszolkodik a háromszéki felkelt hadak kishitűsége, szökése és haza vágyása felől, ő maga is haza vágyakozik. Kelt Mogyoróson 1678. Jan. 27.

Méltóságos úr, nékem bizodalmas uram.

Akarám uram kgdnek értésére adni: bizonyosan hozták, hogy Szentpéteren és Somboron feles hadak vadnak, *ez az mi földünk futó félben vagyon*, hogy hallják azokat ott lenni, ezek, kik egy nehányan vadnak, *szöktön szöknék*, mi haszna ezekkel itt nyomorgani, ha kgdnek tetszik én hanemha házamhoz megyek, onnan is tudok úgy vigyázni, mint itt, mert ezekkel nem is tudok strásáltatni is.

Én uram ilyen rossz embereket soha nem láttam. Hahogy kgd ház-
zamhoz való menésemet difficultálja, inkább oda megyek kgdhez,
mint sem itt üljek, avagy találjon más módot kgd ezeknek refre-
nálásokban. Az mely emberséges embert másodmagával elküldtünk
volt az passa levelével az udvarhely-székiek után, úgy hallatik meg-
fogták s vasban is verték. Kgd uram írna az passának felölle, had
bocsátának el és egyet-másokat is adnák meg, Istentől venné kgd
jutalmát. Másszor nem is találunk embert, kit olyan helyre elküldjünk;
felesége, gyermeke siránkoznak s engem átkoznak.
Ez az néhány katona azt mongya, hogy ők haza mennek,
hogysen mint az többi otthon üljön s ők ketten-hárman őrizzék
az zászlót, már ez iránt is kgd dispositioját várom. Az Isten uram
kgd-et sokáig éltesse jó egészségben. *Magyaros* 27. Jan. 1678.
Kgd jóakaró szolgája

CZEREJ GEORG mp.

Én uram, ha kgd más dispositiot nem téssen, estvére házam-
hoz megyek.

Külczim: Az mélt. úrnak, tek. uzoni Béldi Páll uramnak (titulus)
nekem bizodalmas uramnak ő kglmének adassék.

Alatta: Csereiek levele.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXIII. k.)

1316.

*Deidrich Simon brassai bíró jelentése a fejedelemnek a Béldi Pál bras-
sai szállásán tartott házkutatásról és annak sovány eredményéről.
Kelt Brassón 1678. márcz. 16.*

Illustrissime et celsissime princeps stb.

Tekéntetes nemzetes *Klobosiczki* uram ő kglme megadván
énnekem az Ngod méltóságos comisióját, *Béldi* uram ő kglme szál-
lásának felkerestetése felől, mint penig azon bonuminak, ha mik itt
találatnának, tudósításáról mit parancsolyon Ngd, alázatosan meg-
érttettem: mely ebbéli kglmes parancsolattyának Ngdhoz tartozó igaz
hűségem szerént én is engedelmes levén, tudván is az ő kglme szál-
lását, mindjárt két böcsületes hütös polgár atyánkfiát rendeltem
Klobosoczki uram ő kglme mellé, kik is ő kglmével az szállásra

elmenvén és visitálván, ott semmit nem találtak, kihez képest ő kglmek a gazdaasszont is examenben vévén a végre, hogyha másutt valakinél valami bonumit tudná; de az gazdaasszony, kglmes uram, alféléről semmit sem tudott mondani. Vagyon mindazáltal húsz köből búza itt az szálláson, azonkívül penig semmi sem, melyről Klobosocski uram ő kglme is voltaképen informálhatja Ngdat. Mindezek így lévén, Ngdnak alázatosan értésére adni el nem akartam mulatni. De coeteris stb. *Brassó*, 16. Mart. 1678.

Illustrissimae Celsitudinis vestrae

humillimus et perpetuus fidelis servitor

SIMON DEIDRICIUS mp.

Külső cím: Illmo et cels. principi d. n. *Michaeli Apaffi* stb.

Hátán: Deidricius Simon uram resolútiója arról, hogy mi formában követte el Brassóban a Béldi uram javának felkeresését. Pro a. 1678.

(Eredetije az *Erd Múz. Itrában*, gr. K. J. gyűjt XXIII. k.)

1317.

Apafi Mihály radnóthi udvarbírájához intézett rendelete, hogy a Béldi Pál lefoglalt jószágaiból odahajtatott lovakból kinek mennyit adjon, a többi marhát pedig a fejedelem számára bélyegeztesse meg: Kelt Gyula-Fejérvárt 1678. jul. 10.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Sicularum comes. Egregie, fidelis, nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Nem akarván az *Béldy Pál* jószágából odahajtatott marhák miatt tovább búsíttatni, egy részét más böcsületes hívünknek conferáltuk, más részét penig konyhánk szükségére deputáltunk, parancsolván kegyelmesen hűségednek, ha mikor az ő kglmek embereitől requiráltatik, *Bánfi Sigmond* uram számára csitkós kancza-lovat négyet, meddőt peniglen ötöt, *Apafi Miklós* uramnak csitkós kancza-lovat négyet, meddőt nyolczat, *Baló László* uramnak csitkos kanczát hármat, meddőt penig kettőt és *Vajda* postamesterünknek csitkós kanczát hármot, meddőt hármat és ugyan postamesterünknek borjus tehenet hármat, meddőt penig kettőt és egy bikát adasson, hitelesen quietáltatván magát róllak. Ennek felette az mely száz

köböl búzát *Bodonból* percipiált, az helyiben belső-szolnakvárme-
gyei arra rendeltetett emberei kezében adasson száz köböl búzát
hiteles quietanciát vévén. Az több marhákat az mi illeti, a fejšs
juhakat, teheneket és az sertéseknek egy része is ott hagyatván,
számunkra bélyegezze meg, az ménes közül is, ha mi maradhat. Az
többbit peniglen hajtassa mind ide konyhánk szükségére, ne búsítas-
sunk többé miattok. Hűséged is azok iránt eszt tartván végső dis-
positionóknak. Secus non facturus. Datum in civitate nostra Alba-
Julia, die 10, mensis Julii, anno 1678.

MICHAELI APAFI.

Hátírat: Anno 1678. Holmi marhák erogációjáról való disposi-
ciónak páriája, effectuálódott Radnóthon.

(Egykorú másolata az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXIII. k.)

1318.

*Apafi Mihály rendelete Háromszék főtiszteinek, hogy özv. Gyulai Ist-
vánné Jankó Ilona Béli Pálnak tatár rabsága váltságában kölcsön
adott 500 frtját Béli Pálnak hajtsák be. Kelt Gyulafejevárt 1678. jul. 17.*

Michael Apafi stb. Spectabiles, generosi, egregii et nobiles,
agiles, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram, stb.

Néhai nemzetes *Gyulai István* özvegye *Jankó Ilona* asz-
szony alázatos minket megtalálásából értjük, *Béli Pál* Tatár-
országból való kiszabadulásakor adott volna sanczában ötszáz
forintot kölcsön, mellyről contractuális levele is exstálna s ezideig
az az summa még nem fizetődött volna. Azért parancsollyuk ke-
gyelmesen és serio kegyelmeteknek, így lévén az dolog, mingyárást
ad simplicem requisitionem exponentis, igazságát producálván, *Béli
Pálné* kezénél maradott jószágból, vagy res mobilisséből satisfactiot
tenni el ne mulassa; továbbá kárban ne maradjon és e miá több-
ször ne búsíttassunk. Datum in civitate *Alba Julia* die 17. men-
sis Julii anno 1678.

APAFI mp.

(P. H.)

Külczim: Spectabili, gen, egr. et nobilibus, agilibus, capitaneo et
judici regio supremis, ac vicejudicibus regiis, juratique assessoribus
et notariis trium sedium Siculicalium *Sepsi*, *Kezdi* et *Orbai*, fidelibus
nobis dilectis.

(Eredetije a *Szék. N. Múz.* 49/881/31. sz. a.)

1319.

A Béli Pál portára menekülése után a fejedelem emberei által a Béli Pál uzoni kastélyából elvitt tárgyak lajstroma. 1678. szept. 23.¹⁾

Uzomból vittek el egyet-mást ez szerént:

Falra való kárpitot.....	nro. 29	Egy ón-palaczkot.....	nro. 1
Gyalog zászlónak való kopja- fát, szegekkel megverve.....	nro. 4	Egy ládában kanna-gyártónak való vasszerszámokat.....	
Kornétának való kopját.....	nro. 1	Egy zacskóban két vékányi sellénget.....	
Varrott selyem széket	nro. 7.	Egy öreg óntálat.....	nro. 3
Posztó széllyel burított ülő- széket.....	nro. 4	Kisebb óntálat.....	nro. 31
Hat lóra való hámot.....	nro. 6	Persiai kárpitot.....	nro. 4
Német feket.....	nro. 2	Kopja vasakat.....	nro. 40
Órát	nro. 1	Két paizst.....	nro. 2
Zászlót tokostól.....	nro. 1	Ló nyakára való csergő hámot....	nro. 2
Török nyerget.....	nro. 2	Egy fekete fiókos ládát.	nro. 1
Német nyerget.....	nro. 1	Egy tonna báldog pléhet	nro.
Egy ládát 13 könyvvel	nro. 13	Egy bársonyos fiókos ládát.....	nro. 1
Egy pár czifra aranyas polhák pistolt	nro. 1	Egy borhűtő kandért.....	nro. 1
Más hosszabb egy pár aranyas polhák pistolt.....	nro. 1	Holnapok figuráit.....	nro. 10
Egy pár aranyas tersényi puskát.....	nro. 1	Veres skofiumos czafragot.....	nro. 1
Egy három csőjű hosszú pus- kát	nro. 1	Egy fekete bársony-szoknyát....	nro. 1
Paraszt tersényi puskát.....	nro. 2	Gyolcs kopja lobogót.....	nro. 30
Két stuccot	nro. 2	Egy fekete kanavác dolmányt	nro. 1
Másféle puskát.....	nro. 2	Egy fekete bársony franczia ¹⁾	
Hosszú serétes puskát	nro. 2	Egy kék cafragot	
Pallosos pistolt.....	nro. 2	Egy tatár nemezt	
Öreg srófós réz gyertyatartót	nro. 1	Egy tatár köpönyeget	
Három kisebb réz gyertya- tartót	nro. 3	17 darab viaszt.....	
Egy pincetokot ebben 17 köny- veket aprókot.....	nro. 17	Egy tonna selétromot.....	
		Két muskétát	
		Egy kozák puskát.....	
		Tábori ágyba való do[lgokat]....	
		3 vég posztót.....	
		Egy tona festéket.....	
		Vas fazakat.....	
		Réz tekenyőt.....	

¹⁾ Deák Farkas „Béli Pál“-jában (191. 1.) nem tud e kifosztásról. „Nyár folytán (úgy mond) a szó szoros értelmében földig lerontották Bodola várát, melyről Csernátoni naplójában e pár szóval emlékezik meg: *szept. 28. Bodola vára elhánýatek*. A néphagyomány pedig minden valószínűség szerint alaposan beszéli ezt uzoni kastélyáról is.“ (Tört. Életrajzok 1887. évf.)

Üköt (így !) Ezeknek fedeles ..... Két bomladozott virág [....]...
Ostyá sütő vas ..... Öt ón kanna.....
Cifra fiókos láda..... Egy ón mosdó.....

Ezeket az fellyebb [megírt] és annak előtte inven[tált...] adá számban mind régi.....vivék mi előttünk ez [alább megírt] személyek előtt [a fenebb megírt] napon és esztendőben.....*Uzoni Mihály deák*.....[*Sámuel deák* mostani uzoni schola-mester.....[*Bo*]rdosi *Koncz Dániel* mp.

(Eredetije gr. *Béldi Ákos* főispán úr birtokában.)

1320.

Apafi Mihály rendelete fricsi Fekete Mihálynak, hogy a Damokos Tamástól confiskált és Bethlen Farkasnak adott csík-madarasi birtokot bocsássa ki kezéből. Kelt Gyula-Fejérvárt 1678. szept. 26.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Generose, fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Tekintetes, nemzetes *Bethlen Farkas* becsületes tanács úr hívünknek hűséges és hasznos szolgálattyaért a *Damokos Thamás* notája *madarasi* portioját conferálván, kegyelmed a mint informáltatunk (maga tudgya, mi okoktól viseltetvén) propria saltem auctoritate elfoglalta, belé szállván, holott ha mi jussa volt hozzá, suis modis kellett volna keresni törvény uttyán, mellytől kegyelmedet a nemes ország is nem rekesztette el, hasolló karban hagyván azon jószágnak állapottyát, mintha ő maga *Damokos Thamás* is itthon volna; az dolog azért úgy lévén, kegyelmednek kegyelmesen és igen serio parancsollyuk: ez commissionkat vévén s az nemes országnak ezen dologról való végezését is tudván, elkezdett processusnak módgyát változtassa és a megnevezett *madarasi* portionak a megírt formában való foglalásától supersedeállyon, sőt ha mi onnét civitetett volna is, mindeneket helylyre visszavitessen s a jószágot mox et de facto restituallya és ha mi pretensioja és jussa hozzá, lévén az nemes országtól is uttya reá, keresse a szerént, egyébiránt ha mi kedvetlenség és kár kedvezés nélkül fogja követni, tulajdonicsa egészen csak maga vakmerőségének. Secus non facturus.

¹⁾ Ettől fogva a lap fele a számokkal le van szakadva.

Datum in civitate nostra *Alba-Julia*, die 26. mensis Septembris, anno 1678.

M. APAFI mp.

Kívül: Generoso Francisco Fekete de Frits, fideli nobis dilecto.

(Eredetije az *Endes-család csfk-szt.-simoni leveles ládájában*)

1321.

Lázár István kérvénye a fejedelemasszonyhoz, hogy rabságából szabadulása érdekében a fejedelemnél közbenjárjon; s a fejedelemasszony válasza. Fogarasban, 1679. apr. 17.

Rab *Lázár Istvánnak* alázatos supplicatioja Nacságodhoz, mint jó, kegyelmes asszonyához.

Alázatosan kénszeríttetém ez szomorú és keserves gyámoltalanságomban Nacságod kegyelmességét és szokott könyörületességét nagy bizodalommal óhajtanom,

Könyörögvén nagy reménsséggel Nacságodnak, mint kegyelmes asszonyomnak, méltóztassék természeti szánakozó kegyességét méltatlan alázatos szolgájához annyiban is terjeszteni, hogy az mű kegyelmes urunk előtt ez mostani szomorú rabságomból való szabadulásom felől méltóztassék törekedni.

Mely Nacságod kegyelmességiért Isten Nacságtok házát szerelmes magzattjaival együtt szerencsés, hosszas étellel megáldja és boldogítsa etc.

N.(agyságodnak) K.(egyelmes) V.(álaszát) V.(árom.)

A levél belső lapján a fejedelemné irásával: Örömet szólok uram ő kegyelmének kegyelmed mellett. Fogaras die 17. Aprilis 1679.

(Eredetije a fogarasi Boér-levelek közt nálam.)

1322.

Barabás Péter jelentése Alvinczy Péternek a Cserej János elítéltetésének végrehajtásáról, birtokai, javai összeírásáról, lefoglalásáról s hogy mennyi illeti azokból a gyermekeket s mennyi a kincstárt. Kelt Magyaróson 1679. szept. 3.

Szolgálók mint uramnak kglmednek.

Én uram akarám kgdnek tudtára adni, hogy az *Cserej János* sententiájának executiójához hozányulattam, az dost excindálván

az feleségének, igen keveset producálván *Ágostonfalváról*, az csak ad virilem sexum iure perpetuo vagyon ő nga neve alatt, melynek statutiója pure adatott ki. Az *nagy-ajtai* jószág anyai lévén, fiát s leányt illetvén, lehetetlenség, hogy csak abból adjanak dost. Én uram, minden ember mondotta volna is, nem hittem volna, hogy ilyen kevés jószága legyen. Kell oszlani négy gyermekire, feleségire, így az fiscusnak hatodrészt jut. Az fiscus részire jutott uram *Ágostonfalván* két jobbágy, azt böcsüllötték kétszáz tíz forintra, meg ismét jutott *Nagy-Ajtán* kettő, egy residentiás, másik residentia nélkül. Mivel az mi klg s urunk ő nga aszt parancsolja, mind itt benn contentáljam az büczuni (így) részért gyermekeit, *Büczön* inscriptioja 1500 forint, az fogarasi ház estimatioja 200, ebből őt részre jut 558 frt; meggondolván én azt, hogy ez iránt jövendőben kglmes asszonyunk vagy szerelmesi ne búsíttassanak, hogy csak sine depositione summae vétetődött el, nekem úgy tetszik, az mi zálogossa és res mobilisse vagyon, ha feléri, azokkal contentáltassék az decretum szerint, noha uram nem illeti az leánt, de juxta contenta decreti par. 1. tit. 29. pro quarta puellari¹⁾ az *ágostonfalvi* jószágból excindálni kellett usque ad emaritationem. Erre nézve kgd uram tudja, basis et fundamentum pacis lex, eszt kell megtartani. Ez egy kicsinben van reménsége az nemességnek, míg már az ő nga kegyelmessége szerint gyermeki nem contentálódnak, addig nem lehet generális extractust csinálni. Még *Csíkban* már ezután megyek, ott nem sok adóságít az ő ngok commisiójával felszedték ezen két nap. Kglmedet tudósítom voltaképen, moston csak az ő nga commisiójit igazíthat-sam el. Holmi kevés marha jut, azokkal fizessek-é vagy ne, kgd tudósítson. Ketten is kérték meg jószágát, én nem adtam, már áll az ő nga kegyelmességében. Az mi kglmes asszonyunk ő nga ajtón állója felesége anyjával együtt találta meg, hallottam néhánykor, hogy kglmed búsul felőle, azok is már sem személyekben, sem javakban, sem magok, sem kezesek nem bántatnak; én oly tanácsot adtam nekik, hogy törvénytelenül nem bántatnak, sem *Cserej* uramtól, sem mástól; az iránt is, ha kgdet búsítanák, megmondhatja, jó békeségben vadnak. Kegyelmedet kérem tudósítson mindenekről. Im egy mintát küldöttem, in toto menni legyen, ebből mi juthat harmad-

¹⁾ Old. jegyzet: N. P. I. T. 88.

része a fiscusnak, kgd megítélheti kevés adóságon kívül és holmi alávaló clenodiomokon kívül. Ezzel ajánlom az szent Istennek kgdet. Datum in *Magyaros*, die 3. Sept. 1679.

Kgd jóakaró szolgálja
BARABÁS PÉTER mp.

Külső czim: Tek. nemzetes *Alvinczi Péter* urnak (cum pleno titulo) nékem jó uramnak.

A levélhez mellékelt kis szelet papiroson ez a felsorolás:

Szántófölide volt 77 köbölre való. Szénafüve 38 szekérre való az nagyajtai és ágostonlavi határon. Az zálogosból a fiscus részére fl. m. 57. den 20. Jobbágy *Nagy-Ajtán* kettő. *Ágostonfálván* is kettő. Volt 15 tehene borjaival együtt, 12 tinók, 33 öreg disznó, tavalyiak 45, kövér 4, malacz 6. Fejős juhok nro 100, berbécsek 6, diszke 30, ez idei nöstény bárány 50. kos-bárány 30. Az ezüst marhát megbecsülvén tall. 90¹/₂. Vagyon 3 búza-asztag, az egyikben 270, az másikban 225, az harmadikban 230, ugyanebben árpa nro 30 kalangyák. Az asztagban nro 300 kalangyák.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itárában* gr. Kemény J. gyűjt. XXIII. sz.)

1323.

Sepsi-szentgyörgyi Szentgyörgyi Mihály és Kápolnási Pál a Béldi-féle összeesküvésből és kibujdosásból visszatértek hűségesküje a fejedelemekek. Kelt Gyulafejérvárt, 1680. jun. 15.

Mi sepsi-szentgyörgyi *Szentgyörgyi Mihály* és *Kápolnási Pál*, kik Isten kegyelmességiből az nemes Erdély országában az mi kglmes urunk ő nga méltóságos szárnyai alá megtértünk és jöttünk, esküszünk az élő Istenre, ki atya, fiú, szentlélek teljes szent háromság egy bizony örök Isten, hogy mi ennek utána, életünk fottáig az mi mostani kglmes urunk, méltóságos Apaffi Mihály, Erdély országának fejedelme és méltóságos Bornemisza Anna fejedelem-asszony kglmes asszonyunk és ő ngok méltóságos székekhez tökéletesek, igazak és hívek, sőt az nemes ország részírül is az mi mivoltunk szerint igaz hűségünket megmutatni mindenekbe és mindenkor jó lelkiismerettel igyekezünk; az mi megírt kglmes urunk, kglmes asszonyunk és ő ngok méltóságos székeknek ellensignekek ellenségei és jóakaróinak jóakarói és ez országnak is igaz és hűséges szolgálai leszünk, soha az mi megírt kglmes urunk s asszonyunk ő ngok méltóságos birodalma, élete

jova ellen senkivel semmi úton módon és tekintetek alatt sem magunk, sem mások által nem tractálunk, nem correspondeálunk, sőt csak alkalmatosságát is aféléknek eltávoztatjuk, az nemes országhoz is tökéletes hűségünket minden alkalmatossággal tapasztaltatni jó lelkiismerettel igyekezünk, sőt az kiket afélékben munkálódni, igyekezni, annál inkább cselekedni tapasztalunk, avagy veszünk eszünkben, minden szemlyválogatás, ffilelem, atyafiság és jó remínsigne tekintet megvetvín, ellenek állani igyekezünk, és mennél hamarébb ő ngoknak hitelesen és jó lelkiismerettel megjelentjük, egíbaránt Isten ez világi jó előmenetelünket ne adja, sőt üdvösségünk felől való jó remínsigtől is igazsága szerint megfosszon. Ezekre mégis minket Isten úgy segiljen. Datum *Albae Juliae*, 15. Junii, anno 1680.

SZENT-GYÖRGYI MIHÁLY (p. h.)

KÁPOLNÁSI PÁL (p. h.)

Háítrat: Szent Györgyi Mihály és Kápolnási Pál reversalisa. 1680.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrban*, gr. Kemény J. gyűjt. XXIV. k.)

1324.

Endes Miklós eskiuokmánya a csíki vasbányák és ahoz tartozó vám és őr gondviselőségének tisztébe lépésekor. Kelt a csíki vasbányában 1681. jul. 5. és a záradék Csík-Szent-Mihályon 1684. márcz. 22.

Én *Endes Miklós*, adom emlékezetül az kiknek illik mindeknek, hogy én az méltóságos *Apati Mihály*, mostani kegyelmes urunk és méltóságos Bornemisza Anna, kegyelmes asszonyunk ő nagyságok fejedelmi kegyelmességekből szabad jó akaratom szerint vállaltam fel az *csíki fiskalis vashámor* és ahhoz tartozó vám és őrhöz kívántató gondviselésének tisztit: esküszöm azért az élő Istenre, ki atya, fiú és szentlélek engem úgy segéljen, sőt az áldott szent szűz Mária, idvözítónknek szent anyja, minden szentek és valásom szerint üdvösségemet segítő, s dolgaimat elébb mozdítható boldogult lelkek érdeme nekem úgy használjanak, hogy én az én megemlített kegyelmes urunk s kegyelmes asszonyunk, sőt az méltóságos választott ifjú kegyelmes urunk s ő nagyságok méltóságos szerelmeseknek igaz hívek, jó akarójoknak jó akarója, gonosz akarójoknak pedig gonosz akarója leszek és az ő nagyságok méltóságok életek, birodalmak ellen, sőt károkra czélozható dolgokban is, min-

den személyválogatás nélkül, semmi színek, utak, módok és tekén-
tetek alatt, sem írás, sem izenet, sem pedig különben való megegyezés
által soha senkivel nem tractalok, nem tanácskozom és annál inkább
meg nem edgyezek, sőt, ha kiket efféléket akármi úton módon meg-
értek, vagy veszek eszemben, jó lelkemismereti szerént ő nagysá-
goknak előttem járó prefectusom, vagy ő nagyságok böcsületes igaz
hívek által értékre adom s magam is az olyanoknak ellenek állani
igyekezem. Megírt hivatalomot pedig úgy viselem és abban magamot
úgy alkalmaztatom, hogy csak legkisebb búsulások, károk és fo-
gyatkozások is ő nagyságoknak az hámor és vám proventususa, sőt
az örön való vigyázat s az felől való igaz tudósítás iránt is teljes-
séggel ne lehessen, az hámor és őrhöz is elejtől fogván rend szerént
tartozó szolgálkot senki tekintetéért és magam hasznáért is nem fo-
gyatom, sőt ha kik eddég is kiíraták magokat vagy másképen is
elidegenedtenek, helyben hozni s számokat az jó míveseknek, bányá-
szoknak s őrállóknak, úgy az ő nagyságok vas, fűrész, deszka és
vámбели proventusokat is szaporítani, minden istenes úton módo-
kon, jó lelkemismereti szerént igyekezem, az hámori minden rendbeli
szolgáknak instructióm szerént tartozó fizetések kiadom, minden
magam, ő nagyságok károkkal lehető hasznomot elmulatván. Annak
idejében pedig, úgy mint esztendőm eltelése vagy változtatásom után
legfeljebb két hólnapokkal ratiomot prefectus uram exhibitioja alatt
beadván, számadásomat végképpen eligazítom. (Azalatt mindennemű
kezemben forgó és hivatalomot illető proventus, az előmben rende-
sen adandó dispositio szerént administralom s erogalom, extractu-
sokat s egyéb tudósításokat is, az dolog valósága szerént tenni el
nem mulatom) egyébíránt ha hűségtelenségem és ő nagyságok méltó-
ságok, személyek, életek, birodalmak, sőt károokra czélozható dolgaim,
vagy szándékom iránt is comperialtatik, életem, halálom és minden
jovaim álljanak az ő nagyságok kegyelmességeken. Hivatalom iránt
tartozó számadásombeli kártételim, vagy akárminemű fogyatkozásim
pedig, az számadó tisztek rendi szerént censurára bocsáttatván és
censealtatván, ha miben convincaltatom, *mox et defacto* tartozzam
contentatitot tenni, ha pedig számadásomra, vagy censurára nem
comparealnék, tehát *vigore presentium cum pena flor. 200 et re-
fusione damnorum sub officio meo compertorum, praeclusis iudicis
universis remediis et subterfugiis*, megfogattathassanak és usque ad

finalem officii, rationisque meorum expeditionem arestumban tartat-hassanak ő nagyságok, vagy prefectus uram, vigore saltem praesen-tium. Melynek nagyobb valóságára írtam és adtam ez kezemírásával és szokott pecsétemmel megerősített leveletem.

Datum in ferrifodinis Chikiensibus die 5. mensis Julii, anno 1681.

ENDES MIKLÓS mp. (p. h.)

Én Endes Miklós ezentúl csak az ör és vám gondviselésére s ahoz tartozó szükséges alkalmatosságok procurálására rendeltetvén, ezek iránt kötelezem magamot ut supra.

Datum in Csík-Szent-Mihály, die 22. mensis Martii, anno 1684.

ENDES MIKLÓS mp.

Külczim: Anno 1681. die 5. Julii. Az mi kegyelmes asszonyunk ő nagysága felcsíkszéki vashátori és szépmezei harminczad gondviselője Endes Miklós uram reversalisa.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gróf Kemény József gyűjt. XXV. kötet.)

1325.

Lófőiségre emelés. Radnóth, 1681. jul. 19.

Apafi Mihály *szabédi Kobok Istvánt* hűséges hadi szolgálataiért, és általa fiát *Kobok Mihályt* és útódaikat a szabad szé-kelyek rendjéből kivevén, lófőiségre emeli.

Kelt Radnóth várában, 1681. jul. 19.

MICHAEL APAFI mp.

(P. H.)

FRANCISKUS LUGOSI
secretarius m. p.

(Eredetije hártján a *Barabási család levelesládájában Szabédon* Maros-Torda várm.)

1326.

Bethlen Gergely Bornemisza Anna fejedelemasszonyt értesíti a táborba szállt hadak gyér voltáról. Kelt Pusztá-Szentgyörgy-réten, 1683. okt. 12.

Méltóságos erdélyi fejedelemasszony, nekem érdemem felett való kegyelmes asszonyom.

Az Nagyságod méltóságos parancsolattya szerint én kegyelmes asszonyom még szombaton ide az táborra jöttem. Itt kegyelmes

asszonyom *Colos*, *Szolnak* és *Doboka* vármegékből egy-egy vicze-ispánnal talán lehetnek százan az vármegékrül; *székelységrül* sohunna egy sincs, hanem az *udvarhelyszéki* lovas és gyalogok vannak. Ngodat alázatosan kérem mint kegyelmes asszonyomat, én ne okoztassam, ha valami leszen és nem lesz kívül ellene állanom; bizony nekem is könnyebb volna otthon és ilyen félelmes állapotjában szegény feleségemnek lelkem csendességére inkább ülhetnék otthon, ha az Nagyságtok kegyelmes parancsolattya és az időnek mostoha volta itt léteemet nem kívánná. Itt kegyelmes asszonyom több nemzeti ember egy sincs *Daczó György* uramnál. Ide érkezvén kegyelmes asszonyom mingyárást mindenfelé elküldtem és tehetségem szerint vigyázok s ha mit érthetek, Isten vélem lévén, Ngodat, kegyelmes asszonyom alázatosan sietve tudósítani igyekszem. Levelém írása alatt érkezék, kegyelmes asszonyom, egy kím meg *Szaktmárrül*, kit *Thoroczkay István* uram küldött volt Szaktmárra; beszél, urunk felől ott jó emlékezettel vadnak, azt mondják, tudják ők azt ő nagysága és az ország kételenségéből ment az hadra. *Theökhöly* uram felől úgy hisznek, vissza állana az némethez. Valami görögök is jövének *Lengyelországból*, kik beszélnek, az király után untalan megyen az had, kivált az kozákság. Nagyságot kegyelmes asszonyom alázatosan kérem, méltóztassék az mi kegyelmes urunk ő nagysága érkezéséről engemet is több alázatos szolgálai között tudósítani. Ajálom ezzel Ngodat kegyelmes asszonyom az jó Istennek, méltóságos házával és maradok

Nagyságotnak alázatos, igaz híve, kisebb szögája

BETHLEN GERGELY mp.

Pusztasz.-Györgyréten 1683. 12. Octobris.

P. S. Az *Aranynyas-székiek* is sógurammal (!) *Thoroczkay István* urammal két zászlóval itt vadnak kegyelmes asszonyom.

Külczim: Az méltóságos *Boornemysza Anna* erdélyi fejedelemsasszonynak ő nagyságának, nekem érdemem felett való kegyelmes asszonyomnak adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, Mike S. gyűjt. VIII. k. 169. sz.)

1327.

A háromszéki gyalogosok elébe menő Orbai János hadnagynak Mikes Kelemen útlevelet ad. Szász-Sebes, 1683. nov. 11.

Szolgálok és Istentől minden jókat kívánok kegyelmednek. Az háromszéki gyalogosok eleiben rendeltem egy becsületes gyalog hadnagyot, *Orbai János* uramat. Kegyelmetek azért mindenütt békével bocsátván, legyen szállás adással, illendő gazdálkodással nékiek; a betegek alá pedig egyik faluból a másikban szekeret adgyon. Ebben fogyatkozás ne legyen. Ezzel Isten kegyelmeikkel. Datum in *Szász-Sebes*, 11. Novemberis 1683.

Kegyelmetek szomszédgya, baráttya
MIKES KELEMEN mp.

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban* 857. sz. a.)

1328.

Apafi Mihály meghívója Geréb Jánosnak az ifj. Apafi Mihályt fejedelemségbe iktató gyulafehérvári országgyűlésre. Kelt a radnóti táborban 1684. aug. 26.

Michael Apafi, etc. Generose, fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Az felséges mindenható Isten eleitől fogván rajtunk gyakorlott kegyelmességéből minden magunk gondolatja, annál inkább abban való fáradozásunk kívül kegyelmeitek egész országúl hozzánk gyakorlott hűséges alkalmaztatásokkal czélozván ez iránt is magok hazájok s szabadságok helyben állatását, megmaradását, egész országúl három nemzetül megegyezett, minden ellenmondás kívül lett szabad jó akarattokból, választották volt magoknak az mi holtunk után egyetlen egy fiúnkat méltóságos iffjabbik *Apafi Mihályt* fejedelmeknek, melynek mi is kegyelmesen annualván az fényes portát is kegyelmeitekkel edgyütt egy néhány ízben confirmatiója felől megtalálván, Isten jóvoltából már hatalmas császárunk kapucsiája minden ahoz tartozandó requisitumokkal országunkban beérkezett. Hogy azért mind az fényes porta, mind magunk méltóságunk és kegyelmeitek tekinteti nevekedésének jó módgyával megteelhessünk: kegyelmesen parancsoljuk kegyelmednek hozzánk való hűségét, haza-

hazafiúságát s maga tekintetét előtte viselvén, Isten azt adván mindnyájunknak érnünk, 16-dik Septembris Fejérváratt az ilyen állapotokban kívántató egész készséggel jelen lenni el ne mulassa. Kegyelmed ezen parancsolatunknak engedelmeskedvén, fejedelmi kegyelmességünkkel részeltetni akarjuk. Ez iránt való maga alkalmaztatását penig kegyelmesen veszük. Secus non facturus, gratiose pro-pensi manemus. Datum in Castro Radnoth Die 26. Augusti anno 1684.

APAFI mp.

Külcím: Generoso Joanni Geréb de Ilyefalva, fideli nobis dilecto.
(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban 331. sz. a.)

1329.

Kolozsvári Juhos György és Debreczeni János, meg udvarhelyszéki parajdi Kovács György és Mester István reversálisa, melyben esküvel kötelezik magukat, hogy a gyergyai havasokban és moldvai határon nyitandó bányákból a dézmát a fejedelemnek beszolgáltatják. Kelt Gy.-Fejérvárt 1685. november 1.

Mi Kolosvármegyében Kolosváratt lakó *Juhos György és Debreczeni János deák és Udvarhelyszéki parajdi György Kovács és Mester István*, mindnyájan szabad nemes személyek, adgyuk tudtára mindeneknek a kiknek illik ez reversalisunknak rendiben, hogy mi az méltóságos *Apafi Mihály* erdélyi fejedelem kegyelmes urunk ő nagysága fejedelmi kegyelmes annuentiájából akarván Isten segítségéből az *gyirgyói fiscus* részéről való havasokon, és az moldovai határ széliben avagy akár holott is az hol Isten ő felsége boldogittya dolgunkat, arany és ezüst bányák colálásához fogunk: esküszünk azért az élő Istenre, ki atya, fiú, szentlélek, teljes szentháromság egy bizony örök Isten, minket úgy segéljen, úgy adgya lelki üdvességünket, úgy áldgyon s úgy boldogítson, hogy mi azon megírt *gyirgyói havasokon* avagy az moldovai határ szélében Isten engedelmeiből leendő arany és ezüst bánya colálásához fogván, ha Isten boldogittya dolgunkat, az mi kegyelmes urunk ő nagysága kegyelmes annuentiája és az nemes ország effélékről írt és observáltatott usus szerint megírt havasokból mindenemű metallumokból proveniálandó aranyból, ezüsből, ónból és kénessöböl tartozó igaz decimáját semmi szín és praetextus alatt

el nem tagadgyuk, el nem titkoljuk, el nem idegenittyük, sem másnak nem transferállyuk, hanem életünk s fejünk vesztése alatt ő nagyságok tárházában fogyatkozás nélkül igazán administrálni a modo imposterum successivis semper temporibus tartozunk és kötelesek leszünk. Hogyha peniglen azon tartozó decimát igazán be nem szolgáltatnék, comperiáltván, tehát minket mint olyan hamis hűtűeket ő nagyságok megfoghassanak, fogattathassanak, ott az hol, az által, a ki által, akkor, az mikor akarják s kívánják ő nagyságok s úgy büntethessenek ő nagyságok, az mint akarják, sőt még életünk is álljon az ő nagysága kegyelmességében, nem obstálván az ellen semminemű törvénybéli kigondolható s feltalálható remediümök és exceptiök. Melynek nagyobb bizonságára adtuk ezen reversalisunkat pecsétünkkel s kezünk írásával megerősítvén.

Actum *Albae* die prima Novembris, anno 1685.

Correcta per eosdem.

Idem qui supra

Coram nobis GEORGIO FOGARASI mp. JOHOS GYÖRGY mp. (p. h.)

GEORGIO PATKOS mp.

GEORGIUS KOVÁCS mp. (p. h.)

illustrissimi principis aulae cancellariae
majoris jurati scribae ac notarii

MESTER ISTVÁN mp. (p. h.)

P. S. Hoc additio: hogy azon bányákból proveniálandó arany, ezüst, ón, kénesső decimáját cantoronként tartozzanak az ő nagyságok tárházában administralni.

Kivül: Kolozsváratt lakó Juhos György és György Kovács, Mester István udvarhelyszéki parajdi nemes emberek reversalisa gyergyói havason urunk ő nagysága annuentiájából arany, ezüst új bánya coláltatásáról és annak decimájáról.

(Eredetije az *Erd. Múz. kéziratárában*, Mike S. gyűjt. VIII. k.)

1330.

Bornemisza Anna *taplóczai Gréb Jánosnak a csiki vasbányák inspectorának* meghagyja, hogy *Görgény várába vasat küldjön. Kelt Nagy-Szebenben 1685. decz. 19.*

Anna Bornemisza stb. Egregie, fidelis nobis grate, salutem et gratiam nostram.

Úgy jött előnkben az informatio, hogy kegyelmed görgényi udvarbíráinktól requiráltván oda való munitiohoz kívántató vas

srófok és az oda deputált két mása vas felől nem adminisztrálta egyiket is keze alá, nem tudjuk, mi okon. Parancsoljuk azért kegyelmednek és serio, kgd requiráltván, mindjárt azért alkalmatossággal assignálja mind a vas srófokat, mind annak felette az elsőbhem deputált két mása vas mellé még hármát, in summa öt mása vasat, cent. numero öt adja meg, magát annak rendje szerint ratioi mellé quietáltván, acceptáltatik ez commissionk mellett. Secus non facturi. Datum in civitate nostra *Cibiniensi* 19. Decembris 1685.

A. BORNEMISZA mp.

Egregio *Joanni Greb de Taplocza* ferrifodinae nostrae Csikiensis inspectori etc. fideli nobis grato.

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban* 768.)

1331.

Sándor János Daczó Jánosnak, csiki, moldvai, török, tatár és lengyelországi hívekről. Kelt Csík-Szent-Mihályon 1685. decz. 25.

Kegyelmednek mint uramnak ajánlom szolgálatomat. Isten uram az új esztendőnek minden részeit tegye szerencsésé szívből kívánom.

Mikes uram ő kegyelme szombaton estvére érkezék ide kezinkben; ő kegyelme mindjárt cédulákat bocsáttata, hogy *Fel-Csyknak* csötörtökön, *Al-Csyknak* pedig pénteken mustrájok légyen. Tepnap ott voltam ő kegyelménél, de semmit ő kegyelme olyat elő sem hozott, sem semmit nem érthettem, hanem mondák azt mások, hogy commissiot is hozott ő kegyelme, de mivel azt nem tudom; az mustra ugyancsak meglészen. Moldvából is jövének meg az postákban, de ott sem török, sem tatár nincsen egy is, hanem az tatár *Nimiro* vára alá ment volt Kozákországban, de német és lengyel lévén benne, semmit, nem tehettek nékie. Szarazkér Szuliman basát az török császár hívatta, az ki szardár volt tavaly esztendőben. Moldovában az vajda, is az székben vagyon.

Az lengyel király *Sobolsban* vagyan, úgy írja az vajda ő nagysága hopmestere; az lengyelek két fő hetmana *Livóban* vagyon. Én uram nem tudom mint vagyunk az dologban, már kicsoda poroncsol, ki az kapitánunk, úgy látom mindenekben ujságok keztenek lenni; kérem kegyelmedet tudósítson mindenekről, mihez tartuk magunkot. Vagy nolcz császármadarat küldöttem uram kegyel-

mednek. Hallám uram kegyelmed betegségét, kín bizony szívesen szánakodtam. Isten uram kegyelmedet jógyítsa, elébbeni egészségét adja meg. Ezzel Istennek kegyes gondjaviselése alá aljánlva uram kegyelmedet. *Csík-Szent-Mihály*, 1685. die 15. Decembris.

Kegyelmed jóakaró atyafia szolgálja
SÁNDOR JÁNOS.

Bartost is én még csak tegnap láttam, én nem tudom hol járt enni idők alatt.

Külczím: Tekintetes és nemzeti *Daczó János* urannak (cum pleno titulo et honore) nékem jóakaró urannak ő kegyelmének adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, Mike S. gyűjt. VIII. k.)

1332.

*Apafi Mihály fejedelem Rétyi Székely Mózes*t, tekintettel a neki tett fontos szolgálatokra, lábujása miatt fölmenti a hadiszolgálat alól. *Szeben*, 1686. jan. 12.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Fidelibus nostris spectabilibus, generosis, egregiis et nobilibus capitaneo, judicique regio supremo, vicejudicibusque regiis, ductoribus levatoribus gentium trium sedium Siculicalium *Sepsi*, *Kezdi*, et *Orbai*, signanter sedis *Sepsi*; cunctis etiam aliis, quorum interest seu intererit, praesentium notitiam habituris, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Nemzeti Rhétyi *Székely Mózes* hívünknek alázatos megtalálására s mind pedig ezelőtt az fényes portán elkövetett hűségesség szolgálattára kegyelmes tekintetünk lévén, mivel lábai is fájdalmasok, magát személyében hadi expeditióban való menéstől eximáltuk vita sua durante, úgy hogy hadi expeditióinak idein egy lovast állícsion és külgyön. Minekokáért kegyelmeteknek fellyebb megírt híveink kegyelmesen parancsollyuk, ebbéli fejedelmi kegyelmességünköt értvén megírt hívünkhöz lenni, tarcsa ehez magát kegyelmetek és ennekutánna magát személyében semminemű lustrációkra, hadi expeditiókban való menetelre ne cogallya és annak nem praestálásáért megháborítani ne praesummalja, az megírt mód szerint lovast küldvén az hadi expeditióban. Secus non facturi. Praesentibus perlectis

exhibenti restitutus. Datum in civitate nostra *Cibiniensi* die decima secunda mensis Januarii, anno Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo sexto.

APAFI mp. (P. H.)

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban* 255. sz. alatt.)¹⁾

1333

Daczó János a fejedelemnek egy moldovai levelet küldvén, a székely hadak felültetését a kapitányok által intézendőnek reclamálja. Kelt Héderfáján 1686. ápr. 2.

Mint kglmes uramnak Ngdnak alázatos szolgálatomat ajánlom. Isten Ngdat kívánsága szerint való jókkal áldja meg, szívből kívánom. Ez alkalmatossággal akarám Ngdat tudósítani, micodás hírem érkezék *Molduvából*, melyet ez inclusából ²⁾ kglmesen megérthet, épen az vajdának is írtam, embereim megérkezvén onnan; arról is Ngdal íjjel-nappal tudósítani el nem mulatom. Ezekkel Ngdat Istennek ajánlom, adja Isten Ngdat írásom találja jó egészségben, szerencsés órában. Datum *Héderfája* die 2. Aprilis anno 1686.

Ngod alázatos szolgálja mig él s igaz híve
DACZÓ JÁNOS mp.

P. S. Ez hírekre nézve mit celekedjem, Ngd kglmes poroncolatját alázatosan várom, mivel úgy hallom, mind *cíki és háromszéki hadaknak az felülről poroncolatjok ment volna Ngdtól, melyet az régi jó mód szerint az kapitánok kezében szoktak volna vinni.*

Külczim: Az erdélyi méltóságos fejedelemnek, nekem mindenkor jó kglmes uramnak írást nagy alázatossággal.

(Eredetije: az *Erd. Múz ltrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXX. k.)

¹⁾ Már előbb 1685. május 16-án Fogarasban keltezte is kapott Székely Mózes lábfejása miatt hasonló, egy évi hadmentességről szóló levelet Apafitól. (Eredeti, ettől csak egy-két szóban eltérő szövegű levél, a Sz. N. Múz.)

²⁾ A mellékelt levél hiányzik.

1334.

*Daczó János Csík, Gyergyó és Kászón-szék főkapitánya végrendelete.
Kelt N.-Szebenben 1686. május 3.*

Én sepsi-szent-györgyi üdösbik *Daczó János, Csík, Gyergyó* és *Kászón-székeknek főkapitánya* és az mű kegyelmes urunk törvényes táblájának edgyik hütös assessora, meggondolván az mostani üdőnek mivoltát és az magam hallandó sorsomat is, teszkek én az én második feleségemtől *Nemes Ersébettől* való leányom *Daczó Susanna* és ugyan legelső feleségemtől való fiam *Daczó Paál* és mostani édes feleségemtől való szerelmes küs leányom *Daczó Anna* és kedves mostani feleségem között, úgymint nemzetes *Fekete Anna* között ilyen testamentumot, hogy míg Isten élteni az én édes feleségemet *Fekete Annát* s az én nevem nem változtattya, mivel maga jó akarattya szerént egynehányszor mondotta, hogy soha férjhez nem megyen, kihez képest ha az szerént cseleküszik, életiig az én acquisitum jószágimot, úgymint *Szent Erzsébetet Udvarhely Keresztur-székben* minden hozzá tartozó haszonvevő szántóföldeivel, széna-réteivel, szőlőhegyeivel, halas-tavával, az *Küköllön* való három kövü malmával és az ott való udvarházzammal edgyütt hagyok és kötök neki életiig, azon küvül az *Küküllő-vármegyei czikmántori udvarházamat* az falunak felével, úgymint az felső sorral és az alsó soron levő két jobbágyommal és az *Nádason* lakó egy jobbágyommal, szőlőimmal, szénafüveimmal, szántóföldeimmal, erdeimmal és az udvarházhoz való pertinentiáimmal edgyütt életiig hagyom és kötöm az én édes, kedvem kereső megnevezett feleségemnek, nemzetes *Fekete Annának*; eszt pedig úgy hagyom *Czikmántort*, hogy ha férjhez találna is menni, életiig békével birhassa, holta után pedig az én testamentumom szerént az mellyik gyermekemnek hagyom, minden perpatvar nélkül annak mennyen kezében. Mivel pedig az házas fiamnak, *Daczó Pálnak* juból, téhen baromból, ménesből, disznóból, béres ökrökből életemben részit kiadtam, az mi kevés nekem volt, azzal legyen contentus; azonküül ha mi marhám marad, az feleségem és két leányom osszák hármon. Az gyermekim között pedig teszkek ilyen dispositiót: Az *sepsi-szent-györgyi udvarházam* minden ahoz való haszonvevő helyekkel, szántóföldeivel, széna-réteivel, az *Olt viziri* levő, magam acquirált három kövü malommal edgyütt, *árkosi*,

keökeösi, szemeriali, szotyori portióimmal edgyütt maradgyanak Daczó Pál fiamnak, az akkor ott levő vetésimmal edgyütt. Az kisebbik leányomnak, úgymint Daczó Annának hagyom az czikmántori udvarházamot az anya holta után minden hozzá való pertinenciáival edgyütt, úgy hogy *Szent-Erzsébeten* Czeri Péter és Csiki István nevű jobbágyim is megirt Daczó Anna kisebbik leányomnak maradgyanak az *Kesay* nevű feöldemmel edgyütt és aszt Czikmántorhoz birja, mivel ott igen keyés majorkodó helyly vagyon; Az nagyobbik leányomnak Daczó Susannának pedig hagyom az szent-ersébeti udvarházamot az fellyebb megírt módok és conditiók szerént az feleségem dolgából, az többit pedig az szent-ersébeti jószágoknak hagyom azokon kívül, az kiket Daczó Annának adtam, mind Susanna leányomnak, úgy mindazáltal, hogy ő is az melly imittamott *Háromszéken Oltszemin s Kézdiben* is az annyáról egy nehány ember illetné, engedgye az bátyjának Daczó Pálnak, mivel én jó lelkeimmel nem látom kárát benne, hanem szép és nagy hasznát; ha az legitima aetást eléri az édes leányom, akkor ezen dispositio-mhoz tartsa magát; úgy használjon neki ez dispositióm, ha nem oszszak ketté Daczó Pál fiammal *szent-ersébeti, szent-ábrahám, sáskodi Udvarhely-széki jószágimot* és Küküllő-vármegyei sárdit, Fejérvár-megyeit héjasfalvit; de kérem, arra ne mennyen, hogy osztozzék s osztásra bocsássa aszt a jószágot, mert jó lelke-m szerént úgy intézem, mivel mindeniknek mivoltát én tudom, az mennyi neki *Háromszéken* vagyon, két annyinál vagy többnél is jobb az szent-ersébeti jószág; ha isten szerencsét ad neki, csak az férjének is annyi legyen, tisztsességes életet élhetnek. Ezen dispositiómat pedig úgy hagyom, hogy az mellyik ehez nem akarja magát tartani, eo facto immunis legyen minden keresetemtől; vagy pedig az annyok aránt több dispositiómat valamellyik impediálná és valami punctumában az annyokat megbántanák, vagy megbúsítaná ok nélkül: úgy is elsőbben két emberséges ember által intesse meg az annyok, és ha ugyan nem szűnik az búsítástól, elveszesse részét, hanem az többié legyen, kik az én dispositiómat nem impediállják. Eszt is hozzá tévén, hogy mivel Daczó Pálnak bora sohu nem terem, mikor isten bő termést adgya, adgyanak Czikmántorról hat hordó bort mindenkor. Eszt is hozzá tévén, hogy ha Istenem az feleségem életét halasztgya s élne az kús Annis leányom, az alatt férjnek adná, az

melly új szőlőt csenáltatok, annak az termését anyai szeretetiből adgya neki. Mind ezeket pedig úgy hagyom, kit Isten távoztasson, ha az én gyermekimnek magok vagy maradékjok in utroque sexu deficiálni találnának, az én acquisitumim ide ki az czikmántori maradgyon az én édes kissebbik mostoha leányomnak *Macskási Juditnak* minden pertinentiáival edgyütt, az szent-ersébeti pedig az mostoha fiamnak *Macskási Imrének* minden pertinentiájokkal és haszonvevő helyekkel edgyütt. Az szent-györgyi Sepsi-székbem pedig minden acquisitumom maradgyon az eöcsémnek *Daczó Jánosnak*, mind ott s más falukban ha mi acquisitumim taláztatnak, ha Daczó Paál deficiálni talál in utroque sexu. Datum in civitate *Cibiniensim* platea vulgo Mészáros-ucza vocata apud aedes Simonis Szabó die 3. Maji, anno 1686.

Idem qui supra.

Joannes Daczo mp. (p. h.)

Correcta per me scribam Nicolaum Endes de Szent Simon nobilem ac juratum notarium sedis siculicalis Csík superioris mp.

(Eredetije az orsz. ltr. gy.-fehérvári kápt. osztály Cent. Y. nr. 83. jelzet alatt.)

1335.

Apaffy Mihály fejedelem rendelete, hogy a Kolozsvárra rendelt hadakat megtartsák és az eltávozottakat vissza szólítsák, mert különben azok halállal büntettetnek. Kelt N.-Szebenben 1686. julius 29.

Michael Apafi, stb. Az nemes vármegyék és *székelység* gyalogi közzül Kolozsvárra deputált vitézlő rendnek kegyelmességünket ajánljuk. Az mint a statusoknak írt hűségtek suplicatiojából értettük, ez mostani felháborodott időeknek mivoltához képest mind az vármegyékről, mind pedig az *székelységről* vigyázásnak okáért haza közönséges javára Kolosvár városában rendeltetett s mostan ott jelen lévő gyalogink haza kívánkoznak, sőt el is akarnak menni; holott az időnek szoros volta nem hogy az ott jelen lévőeknek elmeneteleket s távozásokat engedné, sőt még az kik onnan eltávoztanak is közüllök, visszatéréseket szorosan kívánja. Parancsoljuk azért hűségteknek kegyelmesen és igen serio: ez parancsolatunkat vévén, senki is hűségtek közzül onnan elmenni vagy eltávozni semmiképpen ne merészeljen, most kívántatván egyszer szegény hazájának való szolgálatja, sőt az kik onnan eltávoztanak is, visszatérjenek, mert

ha kik ez parancsolatunk ellen engedetlenségben találtak, minden kétség nélkül elhitessék magokkal, halállal büntettetnek érette kedvezés nélkül, az minthogy mindenfelé meg is parancsoltuk, ha kik onnan elszöktek vagy mentenek és ezután is elszöknének vagy mennének, valahol kaphatják őket, mindjárt megfogják s fel is akaszák személyválogatás nélkül. Secus non facturi.

Datum in civitate nostra *Cibiniensi* die vigesima nona mensis Julii anno Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo sexto.

APAFI mp.

(P. H.)

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban* 773. sz.)

1336.

Marosszéki határnevek a XVI. és XVII. századból.

Az alább olvasható határnevek a marosközi ev. ref. esperesség 1687-beli nagy anyakönyvéből (*matricula*) vannak összegyűjtve és falvak és nevek szerint betűrendbe szedve. Ez évben írta be *Fogarasi Mihály* az egyházak ingó és ingatlan javait, nagyobbára régibb összeírások alapján.¹⁾ 1579-től kezdve vannak benne adatok, mikor Göcsi Tamás püspök a bekecsalji egyházakban visitatiót tartott. Azután különböző években többször jár a visitatió s az újabb szerzéseket és adományokat mindig összeírja. Innen van, hogy a névsorba oly különböző korokból vannak nevek. A hol a visitatió ideje nincs kitéve, ott az anyakönyv-szerkesztés idejét vettük s az ennél újabb beírásokat mindenütt jeleztük, zárjelbe téve az évszámot, melyből előfordul.²⁾ Az ingóságok tárgysora is több helyen igen érdekes. Gyakran látunk az adományok közt arany, ezüst és ón-kannákat; padterítőköt, kendőt, „landis posztót“, bibliát, zsoltárkönyvet és „székely szőnyeget“.³⁾

¹⁾ Az esperesség a régi Marosszék területén feküdt, de az anyakönyvben nincs meg minden marosszéki falu; csak azok, melyekben ref. egyház vagy leányegyház volt.

²⁾ Minden falunál van „alsó és felső határ“ s a rajtuk levő földeknél csaknem mindig ott van, hogy miként jutottak az egyház birtokába.

³⁾ *N-Ernyénél* a 125. l. után való számozatlan l. ez áll: „Vagyon más *borshímes székely szőnyeg*, ernyei Horváth György conferalta. Ezt a szőnyeget az *ecclia* eladta“. *Sámsondnál* 170. l. „Egy *székely szőnyeg*, m.-vásárhelyi Tarosai Istvánné adta“. (Általában a *székely szőnyeg* gyakran előfordul e *matriculában*, mint az egyházaknak adott adomány.)

A Nyárád-melléki gyümölcsstermő falvakban, kivált a Bekecs körül, fákat is adományoztak. Sokszor a fa termésével együtt az egyházé, máskor a termés a papot illeti, több esetben a mesterrel osztozik belőle.

A Matriculában előjövő falvak, határ- és dülő-nevek a következők:

Andrásfalva. (a 108. lapon.)

Aszú, Nyárád, Berkenyes, Erős oldal, Kék pataka, Középbércz, Tanorok.

Baczka-Madaras. (36. l.)

Dardon hegy, Deák tövise, Kintses és Kéntsés völgy (Üvér nevü erdő alatt 1643.), Kép hágója (1635.), Középbércz (1649.), Középső átal (1632.), Nagy völgy, Sás szeg, Tekerés tó (szénafü), Várhegy.

Bánd. (162. l.)

Bándi agy, Csith völgy (1682.), Darakulya far (ma Derekulja, Drekulja), Fekete, Felhágó (1369.), Halál útja, Határka (1647.), Határka patakja (1647.), Hideg völgy, Hosszú hegy, Kigyóhagymás mező, Ludas domb, Nagy völgy, Omlás, Papája (ma Popája, Rózsás pad, Rózsás pataka, Szőlő far, Szőlőn felül (a gyepe mellett), Telek-út (ma Teleki út.)

Bede. (61. l.)

Bükk, Csorgó árka, Erdő alja, Felhágó, Kis telek, Nyáras völgye, Orosz völgye, Sátorok (1663.), Szőlő alatt.

Bere. (96. l.)

Gyűrűs (a szőlőn alól), „Gyűrűsben, a gyepe szülőlottyába“ Szőlőfő, Násza, Nyíres, Ördögös tó. (Mind 1579-ből.)

Bere-Keresztúr. (94. l.)

Akasztófa, Bércz, Cságotó, Egeresd pataka, Fal mező, Farkas ropója, Kender pataka, Kendő föld, Májai ösveny, Nagy mál, Rakottás, Ropó, Schola mellett, Szénégető, Tekerés körtvély, Torboszlai szeg, Varga erdeje, Verő fél. (Mind 1579-ből.)

Bós. (134. l.)

Felhágó, Horgas, Rakotyafő, Tekenős dombja (1642.), Telek (1635.), Vadalmás.

Csávás. (Mező-Csávás 187. l.)

Kölesér, Ménesaj, Mogyorós erdő (1612.), Nyíraj pataka, Pad, Pincze hely, Porgolat, Ropó, Széles tövis, Vete kútja.

Csejád. (130. l.)

Avas, Bedecz, Bércz földe, Ernyés, Fekete szilva, Kis kút, Nagy almás, Szénégető, Szurduk (1675.)

Csitt-Szt.-Iván. (150. l.)

Barta tava (1699.), Csere, Hajó rév martja, Látom tövise, Nagy Vápa, Tökés (1687.)

Csóka. (26. l.)

Kápolna földe, Kápolna pataka. (Somosd falu rovatában, melynek Csóka filiája. Mindkettő 1639-ből.)

Erdő-Szt.-György. (55. l.)

Ásás köz, Felső Senye, Gátszeg, Hosszú, Kék dombja, Kis Nöd patakja, Leánymező, Nagy híd homloka.

Ernye. (N.-Ernye 119. l.)

Bada kút (és Boda kút), Balásér gátja és Balás éri gátja, Buglya szeg, Bús Máttyás forrása (1639.), Csokortos (Csó kortos, Csökortos), Csontos oldal, Csorgó kút, Farkas réte, Felső hosszú, Gomolyát, Harangos tó, Határfar, Hosszú kákára menő, Hosszú láb, Karos hüvely (és Káros hüvely), Kerülő, Kútfő, Láz, Nagy er (!), Nagy völgy, Pásztor ere martja, ¹⁾ Ponkod, Rózsás domb, Ségely, Száraz patak, Szász patak, Székely él, Székes elve, Székesi ösveny, Szőke Tamás ere, Tövisköz, Uj föld.

Fele. (181. l.)

Átal, Bakmonyos, Bércz út, Falu erdeje, Falu patakja, Hanga, Hosszú, Kis erdő tére, Korhány, Középláb, Kútfő, Tisztás, Vadad mege. (Csaknem mind 1622-ből.)

Folyfalva.

Ábrán szeg, Csibai rév, Gyűrűs, Ölyves. (Karácsonfalvánál.)

Galambod. (189. l.)

Bércz út (1648.), Dió szere, Eberke, Hosszú, Kurta láb (1638.), Nyir alatt, Pap cseréje, Pusztá szőlő, Somberek, Szabad felé forduló az országtúja mellett (1612.) Telek.

Göcs: Bükkfő.

Gyalakuta. (52. l.)

Alsó mező (a tó marton), Babas völgy, Kígyós kút, Körtvély agy, Köz-bércz, Szegény szer, Szele tere, Tehenes völgy.

Hagmás-Bodon. (144. l. Újabb beírás.)

Bernya kert (1788.), Bércz erdő, Csere, Csere fark, Csere vég, Farkas verem, Nagy borozda, Nyíras, Párgya, Peres erdő, Szilasi erdő, Szilas.

Harasztkerekek. (44. l.)

Borozda köz (1614.), Felhágó, Kápolna helye, Szőlő fark, Véczke, Vété rétje.

Harczó. (160. l.)

Bancza tető, Csere pad, Kis völgy, Mocsár, Mocsáros szurdok (1718.), Nagy Vápa, Nevetlen, Szurdok, Tövises oldal (1735.), Út átalja, Vendég erdeje, Zomba.

Havad. (63. l.)

Demién útja, Felső Demién (1666.), Lapos, Pusztá malom csorgója, Pusztá

¹⁾ Az Ernye falu határában összeírt egyházi földek elősorolása után ez áll: „*Pásztor ere martjánál* külön egy (t. i. föld), mely földeket hasogatván négy részre *nyíl vonással* jutottak. Ezeket hitkek szerint vallották Kaczkán Márton, Czirják Mihály, Sikó Pál, Sikó Gergely, Bala István, Orbán János, Kerekes János, Fodor Pál, Ghellér Gáspár, Nagy Káli János, Tófalvi István, Sükösd Mihály, Fodor Mihály. A Bús Máttyás forrásánál erős hittel megesküvén. Anno 1639, die 4. Octobris.

malom kútja, Somos réz (1628.), Szénégető (1681.), Tekefalva (1641.), Tekenős, Vászón völgye.

Havadtő. (58. 1.)

Borostyánszeg, Kárhágó vápája, Kápolna rétje. ¹⁾ (1641.)

Ikland. (119. 1.)

Gyepübe menő, Mogyorós, Oldal, Rágás, Ségel (és Ségely.) (Mind 1643-ból.)
Ilenczfalva (15. 1. után.): Szőke.

Jedd. (138. 1.)

Asszú kút (1614., 1633.), Asszú kút oldala, Bede, Bede völgye, Berek alja, Horgas, Kerek tanorok, Kép hágója (1613.), Kis csere, Kis völgy, Kűszús kút, Ladó (1667.), Lázd, Nyíras, Omlásra menő, Pesgye oldala, Ravaszlyuk (1649.), Szász út, Szentgyörgy útja, Szilos vége, Terebits torka.

Kakasd. (20. 1.)

Bércz, Bucusu padja (1730.), Bucusz széle, másképp verőfényes (1694., 18. old.), Cserefő (1714.), Csunyás gödör, Oh hegy (1728.), Veresvég (1728.)

Karácsonfalva (22. 1.)

Átol járó, Bodorok eleje, Fedeles kútra menő, Feljáró oldal, Kurta láb, Körtvély bércz, Mocsár, Porgolát vég, Vásáros út (hol Vásárhelyre mennek; 1602.), Végső láb.

Kál. (118. 1.)

Almás üvér (és Almás vér), Borozda köz, Bő aj, Csorgófő, Ebes, Ebes far, Iklandi láb, Két bükk köze, Kis Kentőfő, Mosoni észak, Nagy rét, Nyír mege, Pap rétje, Szász Balázs hegye (erdő), Székési aj, Tó farka (Almás üvérben), Tövissed pataka.

Kebele-Szt.-Iván. (133. 1.)

Sib (1614., Kebele felé fordulóba), Somhegy.

Kelementelke. (50. 1.)

Gyepü szeg, Kútvölgy, Nyárfa szer, Orotványok vége, Rókás szeg, Tó szeg, Torma szeg.

Kendő (96. 1.): Szénégető (1579.)

Koronka. (148. 1.)

Akasztó hegy, Berek hát, Bordás hegy, Csere, Hágófő, Horos pataka, Kaján torka; Maál farka, Mogyorós pataka, Nagy borozda hát, Nagy gyortyanos, ²⁾ Rövid hágó, Simon völgye, Szentbenedeki völgy, Szentiváni útra jövő, Szilas farka, Szőlő alatt, Tekenős, Tölgy gyakor, ³⁾ *Váczván.* ⁴⁾

Kölpény. (174. 1.)

Bocsk, Bocsk alja, Csajka, Csajka far, Csajka hát (1653.), Erdő vég (1653.), Fiú pad, Gát alatt, Kapusd elő (1662.), Kata völgy, Kép hegy, Kor-

¹⁾ 1641-ben vallja Kis Márton: „Hallottam Kornis Ferencztől, hogy azt mondja vala a havadtövieknek, csak álljanak ide hozzánk Szent-Györgyhöz (Erdő-Szt.-György); van egy rét ott Havadtón a kápolnáé, azt is visszaeresztem.“

²⁾ Nagy Gyertyános. ³⁾ Tölgy sűrű. ⁴⁾ Ma Váczmány. (Előfordul a székelly nemek és ágak közt.)

hány, Mocsár vagy Büdös tó (1787.), Mocsár szer, Mogyorós, Mogyorós alja, Mogyorós vég, Nána padja, Som hossza, Szegény szer, Szénafü (1664.), Thamás tava, Várpad.

Kövesd. (177. l.)

Akasztfófa (szénafü), Apró ösvény (Kis Péter tavánál), Apró szer, Bacsakra menő (szénafü), Bala hegyese (erdő, 1617. és 1676.), Büdös kút, Csávási szeg, Cseresnye fa, Csorba tető, Dölő bércze, Farkas verem (erdő), Függő, Fűszere, Gyepszegés, Gyepű, Gyűrűszeg, Gyűrűszeg kútja, Hegyfar, Horgas, Jendi, Kas szere, Kába (erdő), Keresztút (szénafü), Kis áj, Kis gyepű, Középerdő alja (a gyertyánosnál), Középerdő vége, Kurta láb, Kurta láb alja, Kútra járó, Lajtorjás, Lökös, Ménesi köz, Ménesi út átálja, Nagy ájfő, Nyerges megett, Pad hágó (közép erdőn), Ponya (szénafü), Porgolátra járó, Ravasz lyuk, Rózsás, Rózsás alj, Szurdok, Teknős, Várpaták, Vendég erdeje. (Nagyobbára 1617-ből.)

Lőrinczfalva. (10. l.)

Cserés, Csere köze, Kövecs, Nyárád part, Pad (1659.), Patakra járó (1685.), Porond alj.

Lukafalva. (13. l.)

Csegely, Felső rét, Kenderes (1755.), Rücske (1709.).

Maros-Keresztúr. (9. l. után.)

Csepegető (1643.), Hosszú (1643.).

Maros-Szt.-Anna és Benefalva. (195. l.)

Agyagos (Benef. határában 1702.), Benefalvi temető, Köves láb, Volta (1661.)

Maros-Szt.-György. (140. l.)

Akasztfófa (1693.), Bethlen vége, Cserés mező, Gellyén pataka, Kender szeg, Kis rét, Kopár, ¹⁾ Köves rét, Nagy tövis széle, Pad nádja, Sástó, Terebits, Terebits szugaly. (Nagyobbára mind 1693-ból.)

Maros-Szt.-Király. (145. l.)

Barátok földje (náznánfalvi határon), Egyház ája, Gyepüs áj, Hangyás oldal (1700.), Kalastrom alatt való kút, Kotyor, Középláb (a porgolát kapun kívül), Nyáras kút, Pap erdeje, Poklos kút, Porgolátra menő, Schola alatt. (Nagyországban 1609-ből.)

Mája. (98. l.)

Bökögy, Bökögy pataka, Bökögy útja átálja szeribe, Bükk (1672.), Bükkfő, Csortos, Gasó, Hosszú, Hosszú hágója, Középláb, Ropó, Thamás cseréje, Vértesfő. (Nagyobbára 1579-ből.)

Márkod. (99. l.)

Al-Kendő, Hegy megí (1748.), Hosszúmál pataka, Kápolnafő, Kendő pataka, Soogh orotványa, Szilos kút. (Leginkább 1579-ből.)

Mező-Madaras. (169. l.)

Gyér csere alias Dércsel, Kaptán lyuk, Somhát (1718.), Veres csere.

¹⁾ „Kopáron van egy kis csegely, Kis réten és Bethlen végiben is van egy kis csegely.“

Ménes. (169. l.)

Csicsaly, Éhmező, Felhágó, Gáth, Hosszú erdő, Kapus mege, Kerek szájka, Kerek tövis, Két határ között, Lajtorjás (erdő), Oltovány, Som (erdő), Száraz patak feje, Szilos. (Főként 1620-ból.)

Mogyorós. (Magyarós 97. l.)

Csókásd, Disznó ösvénye (1590.), Fenes pataka, Halmud vége, Köves út, Szeg, Szék mála, Szőlő oldal, (Főként 1579-ből.) Vál bükk (1590.)

Nagy-Adorján. (64. l.)

Adorján völgye, Csigalyas, Sásos, Tó tövise. (Mind 1615-ből.)

Nyárad-Szt.-Anna. (Szereda-Szt.-Anna. 107. l.)

Bésen pataka, Csere, Kalodás, Kápolna torok, Közép bikk, Külső láb, Nyíl, Somolyod borozdája, Tanorok.

Nyárad-Szt.-Benedek. (31. l.)

Alájáró, Apró oszlás (1619.), Által, Hágó, Hegybe forduló, Hosszú, Isten tövise, Kapus, Kapus mellett való erdő, Kis által, Lóköthő hely, Pap gyakra, ¹⁾ Ropó, Sós szék (1647.), Szoros út, Venicze, Véczke mart, Vizek, Vizeke (1664.)

Nyárad-Szereda. (109. l.)

Csúcs, Pap rét (1700.), Rét átalja.

Nyáradtő. (5. l.)

Agh réh, Both szeg. (Mindkettő 1643-ból.)

Nyomat (a függelékben).

Barát oldala (1810.), Boos szere (1807.), Farkas gypé (1810.), Hegy mege (1807.)

Panit. (156. l.)

Bancza, Bancza orr, Bancza oldal, Bándi út, Békás tó, Bergenyei bércz, Bércz (a Padban), Borsfű, Borsfű teteje (1670.), Borsos áj, Csere köz, Cserébe hágó, Eös tér, Felhágó, Fő nyíl, Harasz farka, Harczó alatt, Hideg kút, Kotló vápája, Köblös tető, Macskahát, Nagy Agyagos, Pad, Ropó, Szakasz útja, Szálteleki kút, Tekintő hegy, Telek, Telek patakja, Tizedes láb, Tyúkszó, Tyúkszófő, Tyúkszó oldala, Veres csere.

Pinárd. (197. l.) ²⁾

Hágó áj, Hosszú berek (1648.), Mogyorós árka, Olajos (1739. után), Pongrácz (a rév alatt 1699.), Somos patak, Szakadás.

Rigmány. (68. l.)

Agyagos út erdeje, Avasfő, Bikk, Bikkfő, Bözöd oldal, Csere földe, Eger bércze (1713.), Hosszú barázda, Kányás szegelet, Kolom bércze, Patvaros hegye, Széles orotvány, Szőlősfő, Völgyfő (1712.)

¹⁾ „Van egy föld, melyet Pap gyakrának hívnak; régebb szőlőhegy volt.“

²⁾ A mai Várhegy. A Székely Oklevéltár I. kötete 285. lapján e helységről az a megjegyzés van, hogy ismeretlen, (Még múlt századbeli harangján is ezen néven van nevezve.)

Sámsond.

(171.

1.)

Akasztófa (1702.), Akasztófa bércze, Aluszom völgye, Bogánacs (1618.), Borsó szer, Csipkés, Csúnyás láb, Erdő oldal, Édes aj, Édes aj pataka, Fóris tava, Hétvölgy (és Hét völgye), Kenderes ágy, Pad oldal, Pogány vár, Pogány vár kútja, Pogány vár oldala, Pusztá, Pusztai bércz, Pusztai oldal, Régi szőlő bércze, Soós, Szabédi hidra menő, Szőlőfő, Tyúkos domb, (Mind 1618—1715-ig.)

Selye. (91. 1.)

Borjú gyepű, Czinterem (templom tartozéka), Demeter vágása, Egeresd, Hályagos, Köszörűs patak, Mart felett, Peres patak (1763.), Szőlősd, Tölgyes. (Egy kivétellel 1579-ből.)

Seprőd. (104 1)

Baroth réte, Berkenyés, Felső pad, Göszpernigh, Holt Nyárad sűrűje, Lüget, Malomszeg, Mál ösvénye, Mogyoros patak, Omlás teteje, Patak, Szegény Péter hídja, Szemlyénk, Szék, Szíl, Venyike vágása.

Somosd. (26. 1.)

Bene hágó, Csere, Eger, Kerek erdő, Nagy Bene, Szálás bércz (1641.), Várhely szőlő.

Sóvárad. (85. 1.)

Alsó vágás, Dósa mezeje, Dőlő patak (1649), Hegy megi bércz, Hideg kút, Isten körtvélye, Kis bükk, Kis ligat (liget?), Kövespatak, Kövespatak töve (1643.), Kurtoriumos, Lók, Orligat (Örliget?), Sárospatak, Somorág, Széna-mező, Szénégető pataka, Tövis köze, Vár pataka. (Főleg 1643-ból.)

Szent-Gericze. (46. 1.)

Czakó (1719.), Czakó kapu, Hosszú, Szakadát kút, Szílkút, Tekenő, Úrhát

Szent-Imre. (101. 1.)

Baroth (1643.), Bércz, Csere oldal, Csorgó, Dél mező, Gözpüng, Gyalog út feje, Gyortyan kút, Hosszú ágy, Keresztmál, Kígyós, Kígyós tó, Kis liget (1615.), Kis Somosd, Kis Somosd feje, Kotyor, Közép áj, Kurtacsere, Kurtacsere vége, Nyár homlok, Omlás árka, Pad, Sümöltés körtvély, Szegény Péter hídja, Szemlin (1615.), Zemlyén (1643.). (Túlnyomólag 1615-ből.)

Szent-Lőrincz.

Nagy hegy (Tompához tart, Ny.-Szeredánál fordul elő.)

Szent-Miklós. (16. 1.)

Bodorok elő (1612.), Gál pataka, Göböcz (1629.), Gödör, Horgas, Kis Hosszú, Kölesföldi (1709. Lukafalvánál), Közép láb, Nagy nyil (1709. Lukafalvánál), Szilas, Tóköz.

Szent-Simon. (67. 1.)

Agyagos út, Bakó rétje, Berkesz szék, Kányás szugolya, Kerek eger, Mogyoró, Oszel pataka, Ropó (a Mogyoró végében). (Mind 1615-ből.)

Székes. (126. 1)

Csergő, Hegy mege, hosszú berek, Ingó pataka (1641.), Ingó szőlő, Kender szere, Körtvélyszó, Körtvélyszó fenék, Kurta láb, Kútfő, Mogyorós kút,

Nagy Tamás, Nagy Vápa, Nyáras (Bő felé), Őrlő út, Ségely, Szilvás, Törvényfa. (Főképpen 1641-ből.)

Szövérd. (46. l.)

Bakó tövise, Besenyő bükk, Borozdás, Bükk, Bükk között, Csere bércze (1802.). Csilök aj (és aj.), Horgas, Körtvélyszeg (1667.), Méhes berke, Méhes berek erdő, Nagy Bükk, Ország útja, Ropó borozdája, Ropogó, Szálás erdő, Szálás erdő ajja (Pap erdeje farkán), Szilas hídja, Ugra pataka. (Legnagyobb részt 1609-ből.)

Tófalva. (131. l.)

Bedecz, Karácson kútja (1681.), ¹⁾ Káli szurdok, Középső tó, Száraz tó, Száraz tó oldal, Temetődomb. (1675-ből.)

Tompa. (111. l.)

Bodicza, Felhágó, Gyertyános (Szeredához tartozik), Gyertyános hágója, Gyűrűs föld, Hidegkút, István őri árka, Kerek tó, Nagy erdő, Vecze átalja, Vecze ösvénye.

Torboszló. (103. l.)

Baroth, Bércz, Göts Peringh, Kerek lyugat (1634.), Kis bönik alias Göts Peringh, Lyugat Borr, Nagy Mező, Patak, Szőlő mege, Szürdök, Venik vágása. (Leginkább 1643-tól.)

Udvarfalva. (193. l.)

Agyagos verem, Földek lábja, Garat út, Garat út mocsara, Gyepüre járó, Nyír alá járó, Nyíres, Pad, Pad farka (1635.), Puszta szőlő, Szőlő fele, Voltája torka, Záló erdő. (Túlnyomólag 1638-ból.)

Vadasd. (60. l.)

Gorzád száda, Harmad völgy, Hira dorma a nyugovó fánál (1673.), Hiród oldal, Kálnás, Kis erdő, Kompod, Koncsod (1716. és Koncsok), Mocsár szer, Szék út pataka.

Vaja. (40. l.)

Aj, Aj pataka, Bánya, Czégh telke, Czompó, Csárna gödre, Csárna magyarósa, Csárna oldal, Csárna pataka, Csék pataka, Kender tó, Nyáras széle, Péter keresztje, Szék vápája, Szopa hegye, Tanorok, Törvényfa, Véczkére menő.

(A maros-köri ev. ref. esperesség 1687. Matriculájában foglalt feljegyzésekből kiírta és összeállította *Kelemen Lajos* tanárjelölt.)

E névsor kiegészítésére adjuk még a következőket: ²⁾

Marosvásárhely.

Agyagos, Barom piac, Berek, Bodon pataka, Czéllövő, Czigánymező (a városban), Czigánysor, Csere erdő, Darvas álé (a városban), Dinnyeföld utca

¹⁾ „Karácson kútjánál föld a tófalvi kápolnához.“ (E kápolna elpusztult.)

²⁾ Ez az összeállítás nem a Matriculából való, hanem *K. L.* mostani külön összeírása.

(jelenleg Kör-utca a városban), Disznó piac, Elba (sétatér), Fazakasak rétje, Hideg völgy, Hóhérok gödre, Holt-Maros, Húgyó domb, Kádárok berke, Káli patak, Kálvária, Kecse-köz (ma Petőfi-utca a városban), Kis hegy, Királykút, Klastrum-utca (a városban), Kollégium játszóhelye, Kosár domb, Kosár domb dűlője, Kőlábak (a városban), Köves domb, Lóvásár-tér, Mészárosok rétje, Nagy erdő, Nagy hegy, Nagy Bolygó, Német város (a városban), Palásköz (a városban), Papok csorgója, Páterek malma, Poklos patak, Postarét, Régi baromvásár-utca (a városban), Régi disznópiac (ma Szt.-György-tér a városban), Régi kollégium játszóhelye (a Teleky-kertben), Régi zsidó temető, Róka, Róka pataka, Sásvári, Somostető, Szentannai berek, Szénpiac (a városban), Szökőkút (a városban), Tatárok szállása, Teleki-kert, Temetők, Trébely, Trébely útja, Tyúkszer-utca, Unomáj, Úszoda helye (a városban), Vágott berek, Vállús kút, Vár, Vár csorgása, Vár gödre, Vár kútja. (E négy utóbbi a városban.) Zsidó temető.

Nyárád- Szt.-László.

Alszeg (a faluban), Bagja, Berek, Békástó, Bungur, Csegej, Csere, Cse-realja, Cserefás (rét), Csere oldal, Csúp, Döngő, Duvasz, Felszeg (a faluban), Gálfalvi járó, Gálfalvi út, Gálfalvi út megi, Háromszeg (földek), Holt Nyárád, Hosszú, Irma (patak), Keresztül járó, Köves domb, Kútforrás, Malom, Malom-sziget, Papok ösvénye, Puszta, Ropó, Rosz malom, Selyemrét, Só lyuka (a Holt-Nyárádban), Szőlő alja, Szőlők, Tekenyös, Templom alja, Templom mel-
léke, Tövis, Tövisses, Üver alja, Veresfü szere, Zsuk erdeje.

Nyomát.

Irma, Ropó, Sónyaló, Üver (erdő), Vadalmás.

Szabad. Bese (erdő.)

Szent-Háromság.

Czakó (szőlőhegy), Gorzsád bércze, Korcsma helye (erdő), Lázárhegy (szőlő), Lucson, Maczod, Nagy hegy (szőlő), Orotvány (oldal), Péter kút, Péter kút mege, Széked, Szénégető (erdő), Szilas, Szurdok, Uras (erdő), Vesszős bércz.

1337.

*Ferenczi Miklós udvarhelyi udvarbíró Inczédi Pálnak, Miklós János és Csont Pálné miklósfalvi jobbágyok fajtalanság miatt elítéltése ügyé-
ben. Kelt Udvarhely 1687. máj. 5.*

Mint uramnak kgdnek ajánlom alázatos szolgálatomat. Isten uram kgldet számos esztendeig jó egészségben, békességben megtartsa, kívánom.

Kgd levelét vévén uram, melyben mit írjon kgd most értetem, hogy annak az *Miklós János* nevű vándor kurvafiának sok ízben búsító tökéletlen informatióit coram akarván eligazítani, mindazonáltal uram magam is nagyobbára úgy akartam volna, de az ő ngok

dolgok mellett való sűrű foglalatosságim miá nem érkezhetem, mivel legközelebb mostan is az ő ngok korcsomájokra, talám szintén *Medgyesig* borokért kelletik mennem, hanem uram én kgdnek az dolgot voltaképen megírom. Hogy kgdet úgy informálta, hogy nem igaz törvényt tettünk és executiot peragáltanak rajta: im kegyelmednek uram azon törvénynek processusát in specie elküldöttem, a principio usque ad finem megláthatja kgl. *Tisztességbeli dolog ezen az székelly székeken appellatioban nem megyen*, hanem az hun az dolog patraltatik, ugyanott decidaltatik. Marhát pedig én még azon dologért nem exequáltattam, hanem a sérelmes fél, az is csak addég, az mig kgl. azon törvényüket vagy elrontja avagy helyben hadja, aszt könnyen visszaadhatni. Hogy pedig uram kgdet úgy informálta azon kurvás kurvafia, hogy ő ngok jobbágya volt volna és ő ngokat szolgálta volna, az nyilvánvaló hamisság, az melyet per inquisitionem az egész *Miklósfalvával* és másokkal megbizonyíthatnék; a bizony soha ő ngok jobbágya nem volt, s nem is szolgálta, hiszen uram én is nem vagyok gyermek, hiszem az ő ngokhoz való szoros reversalisom, instructióm és szoros kötelességben hütöm hová lenne, ha az ő ngok praejudiciumjára, magamnak sinistre occupálnám, ha ő ngok jobbágya lelt volna s szolgálta volna kivált kezem alatt; hamis hütü szolgálta lettem volna én úgy. Énnékem uram mind donatiom s mind maga feje kötött hütlevele nállam megvadnak; de én uram én azokat hátra hagyván, látom, hogy már lábat vet kgl. iránt rajtam, futton-fut kgdre, búsítom búsítja, engemet is rendkívül boszant s tökéletlenül bectelenít kgd előtt, elhiszem hazugságokkal, mert az hamis tudatlan embernek s az gonosz asszonynak soha jó törvényt nem tesznek; de mégis uram, hogy kgdet tovább, ezen rossz ember ne búsítsa és ez iránt való kgd nehézségét avagy boszúját magaman viselném, nem hogy ilyen kurvás kurva vándor kurvafiáért, de még ős jobbágyomért is mostani állapotomhoz képest fel nem venném, hanem szolgálja ő ngokat, én nem bánom, nem háborgatom, noha uram, ha mással volna dolgom, én azt bizony soha nem hadnám, de bizony bánom, hogy kgdet eddig is búsította; kérem is uram kgdet az ilyen tökéletlen rossz ember szavának mindjárt hitelt ne adjon, mert az gonosz jobbágyinak soha jó ura és jó tisztü nincsen ez is csak rám való boszúságból s az minap megírt *Czont Pál* nevü miklósfalvi ő ngok jobbágyok megsententiázott kurva feleségének s

ezen Miklós Jánosnak kurvájának tanácsából vagyon, hogy elhajtattam egy teheneket latorkodásokért s kurvaságáért és hogy az külső tiszték is meg ne fogassák őket, mivel engemet illetett, őket megbüntetném, mely tehen most is az ő ngok teheni között vagyon, nem magam számára vettem. Kérem uram alázatosan kgdet feles írásomról megbocsásson. Ezzel Istennek ő szent felségének kgdet oltalmában ajánlom uram kgdet. *Udvarhely*, die 5. Mai, anno 1687.

Kgd alázatos szolgája

FERENCZY MIHÁLY mp.

P. S. Az városiak suplicatiojokra replicaltam volt uram, kérem kgdet, [ne nehe]heztelje vissza küldeni ezen [postá]tól ezen törvénybeli process[ust] kgd, megruminálván tegyen v[ála]szt rája, tudjam mihez tartani magamat, küldje vissza kgd.

Hátán: 1681. udvarhelyi ő nagyságok *Czont Pál* és *Miklós János* nevű [jobbágyok] *Ferenczi Mihály* uramnál való conversiojokról való dolgok.

Külczím: Tekéntetes nemzetes *Inczédi Pál* uramnak ő kglmének (cum digno titulo et honore), nekem uramnak ő kglmének adassék.

(Eredetije az *Erd. Múz. Itrában*, gr. Kemény J. gyűjt, XXXII. k.)

1338.

A Maros-Vásárhelyt telelő Pikolomini-ezred öt szakasza, ellátására rendelt élelmi szerek kiszolgáltatása, hátrálékai és a felmerült panaszok felől való vizsgálat. Kelt M.-Vásárhelyt 1688 ápr. 24.

Finalis determinatio inquisitionis quinque companias in clyti regiminis exc. domini generalis Pikolomini in civitate Marus Vásárhely hybernantis, concernentis, ut et victualium universorum dictis companiarum militibus assignatorum et administratorum, cum eorundem restantiis.

Quod ad victualia dictae militiae assignata, cum eorundem restantiis.

Pro dicta quinque companiarum militia a die [.....] usque ad ..]imum mensis Aprilis [.....] 33 oraliu[m], et nro. 441. equiliu[m] [primi] termini: item nro. 502 oraliu[m], et nro 425 [equili]u[m]

secundi termini porcionum, quantum fue[rat] victualium assignatum, et quantum administratum, eorundem restantiis, sequenti serie habetur.

Series praefatarum companiarum	Series victualium pro dictis militibus assignatorum	Series victualium administratorum per suas species	Series victualium a 1-mo termino detalcatoium et in pecunia persolutorum	Series victualium restantium
Tritici cub. Nro.....	1552//2	1440	112//2	
Pecorum nro	372//150	361//150	11//40	
Vini vas. nro	155//150	150//360	4//390	
Avenae cub. nro.....	5833//2	5737//2	96//.—	
Foeni curr. nro.	2078//120	2040//.—	38//.—	
Stamium ligam. nro.....	20784 —	20400 -	384.-	
Summa per se				

NB. Super hac expeditione et victualium persolutione extat generalis quietantia domini commissarii Jacobi Antonii Schweidler sub dato 10. Maij A. 1688.

PETRUS ALVINCI mp.

Quod ad servitium in genere.

Post seriam inquisitionem compertum est, quod domini officiates, ut et alii quoque milites lignorum, luminis, et salis usum a dominis dictae civitatis juratis sine defectu habuerint, nihilominus domini officiales servitii sui persolutionem juxta numerum suorum portionum postulabant; domini vero regii commissarii praetendebant, inclytum regnum Transsylvaniae juxta illorum praetensionem non esse obligatum, ideoque dictorum dominorum officialium, videlicet [.....] vigiliarum praefecti nro.....] Lambergh nro. 51, domi[ni.....nu]mero 51, et dni, Rith[meister.....nu]mero 51, in summa facien[.....] nro. 263, determinationem [ratio]ne servitiorum suorum fiendam, ad exc. dnum generalem comitem a *Caraffa*, et illustrissimum dnum liberum baronem a *Falchenhain* supremum bellicum commissarium repecimus expediendam.

Quod ad alias querales et difficultates in genere.

Congregatis nobiscum dominis dictae militiae officialibus, ad vocatisque dominis, iudice, notario ac aliquot etiam dictae civitatis

senatoribus, universos et singulos civitatis ejusdem incolas diligenter et accurate examinantes, comperiimus quidem quasdam difficultates et quaerelas adversus dominos milites habitas, sed quia alias earundem dominos milites cum dominibus civibus inter sese complanatos agnoverimus, alias vero domini officiales sese conscientiose complanandos et damnificatos contentandos ad parolam obligaverint, easdem huc annotandas supervacaneum duximus; quaecumque autem vel nos expedire vel vero certo alicui regimini aut companiae adscribere et imputare ex perductis attestatoriis non potuerimus, eas, si quae producta sunt, sejunctim conscripta ad exc. dnum. generalem comitem a Caraffa et illustr. dnum lib. baronem a Falchenhain supremum bellicum commissarium expedienda reliquimus. Super qua hujusmodi nostra expeditione per praesentes conscientiose testamur. Datum in civitate *Marus Vásárhely* die 24. mensis Aprilis anno 1688.

JACOBUS ANTONIUS SCHWEIDLER
S.C.R. milit. commissar. bellicus. (P. H.)

PAULUS CONRADUS DE MARZU(?)
capitaneus et commendans. (P. H.)

PETRUS ALVINCZY

PAULUS NAGY

deputati inclyti regni Transylvaniae commissarii. (P. H.)

MICHAEL HALMÁGYI

juratus civitatis *Marus Vásárhely* notarius mp. (P. H.)

Külső jegyzés: Expeditio 5. Companiarum, in civitate M.-Vásárhely hibernantis, 24. mensis Aprilis 1688.

(Eredetije az *Erd. Múz. ltrában*, gr. Kemény J. gyűjt. XXXIV. k.)

1339.

Thököly Imre beütéséről Erdélybe és hadainak pusztításáról főkép a Székelyföldön, Lakatos István csík-kozmási plébános egykorú följegyzései. 1690. aug. 20 – nov. 3.

Memorable quoddam anni 1690.

Postquam plurima signa praecessissent futuri eventus terribilis et lamentabilis, nimirum aëris turbatio et quasi minas intentantis hominibus circa dies Rogationum, quos frigide celebrabat populus in annis 1689. et 1690. fulminis in vigilia SS. apostolorum Petri et Pauli decidentis in turrim et templum SS. Cosmae et Damiani

repentinus ictus, sine igne sulphureum emittentis vaporem, sine praecedenti tonitru ex aëre satis rare facto anno 1689. et rursum recurrente eodem die anno sequenti 1690. fulminis itidem decidentis ictus cum lumine, sine laesione ullius prope coemeterium versus foenile *Tekeres*, et praeterea ruina muri ad portam coemeterii orientalem facta in aestate anno 1690.

Terribilis et lamentabilis ruina subsecuta est parochiam ex sessione 5 dierum totius exercitus comitis *Emerici Tököli* ubi erant Tartari, Turcae, Kuruczones veteres et novi, ut vocant, exercitus Transylvanici eidem adhaerentes, scilicet *Siculicae*, Saxonicae sedes et comitatus, quorum furor, utpote paganorum et haeticorum, totam quantam desolatam reliquit, hoc ordine:

Cum essent Germani duce *Heisler* ad custodiendam viam *Bozza* in alpibus cum militibus Transylvains sub generali spect. dno *Maczkási*: comes *Emericus Tököli*, missus ab imperatore Ottomanico, de repente cum copioso Turcico, Tartarico et Transalpiniae exercitu ac suorum Kuruczorum, in universum circiter 70000 ingressus est Transylvaniam per alpes, viam scilicet ignotam et duram, per petras ad pagum *Dohan* prope arcem *Töröz* propulsis ibidem custodibus et attritis die 20. Aug., festo S. Stephani regis anno 1690. Confluxit vero die sequenti 21. Aug., quae erat dies Lunae, cum Germanis circiter 5000 et sedibus Siculicalibus *Kezdi*, *Sepsi*, *Orbai*, *Czik*, *Gyergyo*, *Kaszon*, *Udvarhely*, *Maros*, *Arannyas* et nobilitate praecipua Transylvaniae, vicitque ope rebellium, imprimis *Haromszekiensium*. In qua pugna alii ceciderunt: ex Transylvanis spectabilis dominus *Michael Teleki*, gen. d. *Stephanus Kun* etc., ex *Kozmas* 7 primipili, ex *Tusnad*... primipili, ex Germanis comes *Magni* etc.; alii in captivitatem abducti, ex Germanis generalis *Heisler*, colonellus *Doria* etc., ex Transylvanis et *Siculis* multi, quorum 90 redempti a Tökölio et dimissi; plures salvi facti-per sylvas et alpes, desideratis tamen ibidem ex exercitu Tököliano-Ottomanico 4500, ex parte vero Germanorum et Transylvanorum 300.

Die 23. Aug. metu paganorum, incaptivantium Christianos, omnis *Háromszék*, *Czik*, *Gyergyo* et *Kaszon* et *Udvarhelyszék* se proripuit et fugit in sylvas et alpes ad se tutandos et conservandos, derelictis pagis, excepto *Kozmas* et *Sz. Simon*,

iidem etiam tamen die 27. ex malis rumoribus de repente ortis abierunt ad proximas sylvas, remanentibus nonnullis virorum in pagis, qui post dies duos redierunt et omnes reliqui postea per *Haromszék* et *Czik* die 30. Aug., data eis securitate, 21 incolumes remanserunt a captivitate paganorum.

Die 25. Aug. se submitit Tökölío tota sedes *Sepsi*, *Kezdi*; *Orbai*; 26. sedes *Udvarhely* et *Maros*; 27. in octava s. regis Stephani *Czik*, *Gyergyo* et *Kaszon*.

Die 29. Aug., in festo decollations s. Joannis Baptistae, pars Kuruczorum irrumpens in territorium *Tusnad*, omnia eorum pecora ab iis abacta et spolia e pagis plurima circa vespertas ablata.

Die 30. Aug. circiter 30 Turcae ingressi in *Czik*, pro salaguardis mixti Kuuczonibus, quorum nonnulli regressi ad castra Tököliana ad *Parasmar* cum exercitu universo sedis Siculicalis *Czik*, *Gyergyo* et *Kaszon* die 2. Sept. in festo s. Stephani regis secundo ad homagium Tökölío deponendum.

Die 31. Aug. ingens locustarum numerus ab oriente ingressus in *Czik*, et quidem ex maiori genere instar passerum, reseditque ad sylvam *Nagyerdő*. Eodem die circa vesperam terribilis ventus ab occidente, qui gelimas in campo cumulos foeni, aedificia in pagis disiecit sine pluvia, sed tantum ad noctem et secunda die subsequuta pluvia satis copiosa. Locustae autem omnes segetes vernaes consumpserunt in superiori *Czik* usque ad medium inferioris.

Die 5. Sept. apparuerunt nives in alpibus, sed sine nocumento; eadem die movit se Tökölíus ex castris ad *Parasmar* positus, versus *Albam-Juliam* cum toto exercitu ad celebranda ibidem comitia regni die 12. Sept. (sed non eo potuit pervenire) et pernoctavit in *Földvar*.

Die 9. Sept. locustae perrexerunt versus *Kozmas* et pars transivit in *Kaszon*, *Kézdi*, *Málnás*, pars autem resedit hinc inde infra sylvas *Sz. Simon* et *Kozmas*, nec prius defecerunt, quam decidentibus nivibus et gelu facto per totum *Czik* et *Gyergyo* die 24. Nov.

Comes vero Tökölíus ex *Keresztyensziget*, civitate prope Cibinium existente, repulsus est per augusti imperatoris Leopoldi supremum in Ungaria generalem *Marchionem Badensem* et socium eis vicegeneralem comitem *Veterani*, numerantem exercitum

26000 circiter, rediitque ad oppidum *Udvarhely*, unde currus suos transmittens in *Czik-Szereda*, *Sögöt*, ipse celeriter per *Mitác* ingressus cum omnibus sibi adiunctis, castra sua posuit in parochiam *Kozmasiensem* 14. Octob, ubi per 5 dies integros commorati omnia totius parochiae bona depopulati sunt, triticum, hordeum, avenam, foenam et quaeque preciosa; templum et sacella et domus parochiales eversa, ex turri ecclesiae minor campanae, ex *Tusnad* similiter campana ablata et paramenia sacellorum *Tusnad* et *Lazarfalva* omnia, quae ornamentis templi et altarium pars; et alia necessaria vitae etiam in terram defossa parochianorum maiori ex parte. Duae fenestrae vitreae templi et domus parochialis omnes confractae. Altaria minima templi et tabernaculum maioris altaris diruta. Domus parochianorum exustae in *Kozmas* 31 cum suis aedificiis, in *Tusnad* 39, in *Szeretszeg* 16, in *Lazarfalva* 20, in *Verebes* 5 solum domus relictas, reliqua omnia in cineres abierunt. 3 personae ex parochia defunctae per manus paganorum, aliis vero vulneratis et spoliatis non paucis. Populus parochiae omnis cum proprio parochio hinc inde dispersus, per sylvas et abdita latitabat in timore ac tremore. At postquam rediisset unusquisque scilicet in domum suam et iam iam respirare videretur, iterum iterumque angustiis pressus ingemuit. Die enim 2. Nov. Labanczones vel, ut alii putant, Kuruczones (postquam ipse *Tökölius* cum sibi adiunctis expulsus per Germanos et egressus fuisset e Transylvania in Transalpinas die 26. Octobris ablati secum vi Transylvanis) irruerunt cum duobus vexillis in *Torjam* et multas praedas praecipue in equis fecerunt, recte cum ex foro hebdomadario *Vasarheliensi* homines redirent ad sua; inde eadem die transgressi in *Lazarfalva*. Die 3. Nov. illucescente irruerunt in *Kozmas* (parochio absente), in *Tusnad*, *Sz.-Marton*, *Sz.-Simon*, in quibus praedationes fecerunt ex iis, quae obviam habere poterant: in domo parochiali *Kozmasiensi* perfractis portis, quae habere poterant, depraedati sunt, ex parochiali domo *Sz.-Martoniensi* equis parochi Bubiatis et alibi multis spoliis repente ditati, conflixerunt in *Sz.-Sinion* eorum nonnulli cum hominibus pagi illius, unde 3 pagenses occubuerunt, ex Kuruczonnibus etiam graviter vulneratis, quorum 3 ad *Mitacz* sepulti, reliqui fuga citissime evaserunt versus *Baczon*.

Et haec Dei flagella non parva! Acedia et varia scelera quam plurima totius populi promeruerunt !

Orandum itaque singulariter, ut similia imposterum avertat Deus optimus ab omnibus, per suam infinitam misericordiam ac merita beatissimae virginis Mariae et SS. Cosmae et Damiani MM. patronorum intercessionem.

(Lakatos István csfk-kozmási plebános egykorú feljegyzése a csfk-kozmási „Domus Historia“ II. része 51—53. ll.)

1340.

Thököly Imre levele Miklósvár-széknek, követjőktől küldve. Kelt a prázsmári táborban 1690. aug. 25.

Generosi, egregii et nobiles, nobis honorandi.

Kgtek levelét vöttük, becsületes követ atyjokfia által lött ize-
netit megértettük, kire mi ő kglmek által szóval resolváltunk kgteknek,
nem kétljük kgteknek referálni fogják. Alkalmaztatván azért kgtek
tovább is magát hűségünkhöz, úgy várhatja minden kegyelmességünket.

Datum et castris ad *Prásmár* positus die 25. Aug. 1690.

Külczim: Generosis dominis, egregiis et nobilibus sedis Siculic-
alibus *Miklósvár*, incolis et inhabitatoribus etc. nobis honorandis.

(P. H.)

(Eredetije a *Szék. Nemz. Múz.* 81/881.)

1311.

Thököly Imre meghívója alsó-torjai Apor Istvánnak a gyulafejevári országgyűlésre. Kelt Prázsmáron 1690. sept. 1.

Emericus Thökölyi, Dei gratia a fulgida porta Otthomanica deciaratus princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes.

Isten kegyelmiből már ez országban beérkezvén, az ellenségen is győzedelmet vévén; mivel az hatalmas török császár kapucsi pasája is velünk vagyon a nemes országnak szóló levelekkel és egyéb ahoz való requisitumokkal, szükségesképen kellett az nemes ország megmaradására és hasznára országgyűlést Gyula-Fehérvárra ad diem 15. praesentis mensis Septembris promulgálnunk, hogy kegyelmetekkel minden hasznos dolgokról, melyeket akkori propositionk-

ban bővebben declaráltatunk, concludallassunk: parancsoljuk azért kegyelmednek kegyelmesen és igen serio, vevén e kegyelmes parancsolatunkat, ad diem et locum praefixum mindenféle kigondolható okokat félretévén, compareálni el ne mulassa, hogy absentiajával magát ellenünk opponálni ne declarálja. Secus sub poena perpetuae notae infidelitatis minime factoris.

Datum ex castris ad *Prazsmár* positis. Die prima mensis Septembris anno 1690.

E. THEÖKEÖLY mp.

Alant: Apor István uramnak.

Külczim: Generoso *Stephano Apor de Alsó-Torja* etc. nobis honorando.

(Eredetije az *Erd. Múzeum kéziratárában*, Mike S. IX. k.)

1342.

Thököly István levele a szentkatolnai Polos István ítélőmestertől a portai követ számára fölvetett 200 finom arany kölcsönről. Kelt Megyessen 1690. oct. 3.

Nos *Emericus Thökölyi*, Dei gratia princeps Transylvaniae stb.

Adjuk emlékezetül ez levelünk által, hogy megtekintvén kézdiszéki szentkatolnai nemzetes *Polos István* ítélőmesterünknek hozzánk és ez hazához való hűséges szeretetét, hogy ez hazának mostani szoros állapotjában az fényes portára való szükséges követségnek végbenvitelire maga hűségiből jó szívvel kétszáz finom igaz ligában költ aranyokat adni és administrálni nem sajnálta, melyet embereink in paratis precipiáltak ő kglmitől: mü is annak okáért assrecuraljuk praesentium testimonio ő kglmét, feleségit és maradékít sub verbo nostro principali, hogy Isten dolgainkat boldogítván, vagy az notoriusok jószágiból, vagy fiscalisokból haladóztatás nélkül contentatiot tétetünk ő kglminek, hűséges érdeméhez és kiadott pénzihez képest, melynek nagyobb erősségire és bizonyosságára adtuk ez pecsétetes testimonialisunkot pro futura ejusdem cantela subscriptionk alatt.

Datum in civitate nostra *Szász-Medgyes*, die 3. mensis Oct. anno 1690.

E. THÖKÖLY mp. (P. H.)

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban*.)

1343.

Segesvár tanácsa Nagy-Szeben városát értesíti a nagy pusztítás és kár felől, melyet nekik Thököly kurucz, székely és tatár hadai okoztak, s hogy Badeni Lajos herczeg a császári hadakkal oda érkezett. Kelt Segesvárt 1690. okt 20.

Amplissimi, prudentes ac circumspecti domini fautores et amici, nobis multum observandissimi, salutem cum servitorum nostrorum paratissima oblatione praemissa.

Demnach in diesen villen periculis, so vns ein zeitlang über vnseren Köpfen geschwebet vndt uns gantz irr gemacht, dasz wir nicht recht gewust hetten, wie wir vns in conservirung vnserer stadt vndt stuhl hetten accomodiren sollen, wenn nicht (wie wir gänzlich dafür halten) durch fürsorg und antrieb euer namhaft vorsichtig weisheit bey aldasigen herrn commendanten vndt herr Kommernig durch schreiben weren erinert worden, dasz wir bey diesen turbulis also mögten sorgen, dasz wir unser bleiben dabey mögten beobachten vmb welche freundliche affection wir vns allerschönsters bedancken, hettens auch bisz hero nicht vnderlaszen alhiesige vndt sonst im landt vorgelauffene begebenheiten grundtlich zu avisiren, haben aber dieser barbarischen völker halben, so allenthalben herumb gestreiffet, wegen groszer gefahr, so vns darauff gestanden, solches nicht wagen dörrften. Einmal zwar hat vnser herr consul geschrieben, aber von der zeit nicht wissen können, wo selbiger botte mit dem brieff hinkommen sey. Nachdem wir vns aber auff intimation desz herrn *Töckeli* haben solcher gewalt müszen submitiren (inmaszen bey weigerung deszelbigen, wormit stadt vndt stuhl, weib und kinderen vndt aller haab undt güter weren ruiniret worden) vndt der g. h. seine retromarsch von der Herrmanstadt auff uns zugenommen, bey welchem nicht zu schätzen ist, der schaden welchen diese barbarische *Krutzen*, *Szekler* vndt *Tattaren* allenthalben auff 2 meilen vmb die stadt gethan haben. Der herr *Töckeli* ist eine nacht in unser stadt gelegen, den anderen tag hinausgereiset zum lager bei *Weiskirch* vndt hat vnseren herrn consulem selbdritt ausz dem raht hinauszu wagen müssen reisen, welcher ihnen ex consilio der *terkischen bassaken* vnter diesen zweyen malis die option gegeben, dasz wir endtwerder eine besatzung von zimlicher mannschafft soffen einnehmen, oder 2 raht-

herrn zu geisel geben, welche bey ihm solten bleiben; dasz dritte, wo keines geschehen solte, auch tacite von sich mercken laszen, dasz wir hostiliter würden tractiret werden. Also haben wir vmb mittnach von raht vndt gemein confluiren müssen vndt communi suffragio tamquam minus malum concludiret, dasz wir 2 rahtherren zu geisel wolten geben, welche wir auch würlklich hingeschicket haben, der hoffnung, gott würde sie abermal erlösen, desz anderen tages sein ihr fürstliche durchlaucht der *printz von Loy* mit ihr keyserl. mayestet armada ankommen, welchem herr consul selbender bisz auff die Steinley endtkegen gezogen undt ihr fürstliche durchlaucht beneventirt vns submitiret hatten; der denn ex tempore etlich trappenreiter mit ihme auff die burg geschicket, vndt bisz dato als eine würlkliche besatzung alda logiren vndt sich taglich mit proviant vndt futerasi von den edlen dorffschafftten versorgen. Die meisten dörrffer in unserem stuhl sein von diesen zweyen armen schier umb alle ihr früchte vndt futterey gebracht, vndt die festungen auffgeschlagen worden, die zuggüter meistentheils endtfuhret also, dass bey dem herrn *Tockeli* allein auff die tausendt stuck ros z vndt oxsen sich befinden, dasz wir also in den ellendesten zustanden gerahten, dasz vill leut fur mangel und hunger werden muszen zu grunde gehen, sintemal alles nur ein vnsteren vmb vns her ist. Bitten hertzfreundlich euer namhaft vorsichtig weisheit geruhen doch auch hinfiro mit gutem raht vndt beystandt so vill möglich beyzuwohnen, damit wir vntereinder mögten erhalten werden, verobligiren vns solche getrewe gewogenheit lebenslang vmb euer namhalt vorsichtig Weisheit mit vnseren geringen diensten zu verschulden. In reliquo amplissimas prudentes et circumspectas dominationes vestras divinae commendantes protectioni diu et quam felicissime vivere et vaiere cupimus.

Schesburgi, die 20. Octobris, anni 1690.

Amplissinarum prudentum et circumspectarum dominationum
vestrarum amici ad servitia semper paratissimi
consul et senatus *Schesburgensis*.

Külczím: Amplissimis prudentibus et circumspectis dominis magistro civium et regio iudici civitatis *Cibiniensis* meritissimis, etcetera, dominis et fautoribus benevole observandissimis.

(Eredetije a n.-szebeni ltrban 1683. sz. a.)

1344.

Gr. Thököly Imre beütése és pusztítása Csíkban (Kozmás, Tusnád és Lázárfalva községekben) 1690. év őszén (oct.—nov.) és a kozmási templomból, meg a tusnádi s lázárfalvi kápolnákból elrablott tárgyak felsorolása. Lakatos István csík-kozmasi plebános egykorú följegyzései.

I.

Gróff Tököli Imre, hatalmas török császár szárnya alatt levő rettenetes, országrontó és pusztító, Erdélybe való beütésekor. mely lött szerenczétlen és boldogtalan 1690. esztendőben törökkel, tatárral, havasalföldi néppel és vélle levő kuruczokkal, Istentől elfordúlt, pogánnál gonosszabb nemzetséggel, *Törz-vára* mellett, *Dohan* (t. i. Tohán) nevű falunál, Sz. Bertalan nap tájban, hirtelenséggel is elszéllyedvén az országban; midőn Szeben tartományáról csak hamarsággal visszaverettetett volna felséges Leopoldus római császár német és magyar király főgenerálissa, méltóságos Ludvig Marchio, Badensis által egész táborát (hirtelen beesvén *Czikba*) tette *Kozmás* megyéjében¹⁾ Sz.-Ferencz nap után való napokban a *Nyergestől* fogva *Szeretszegig*, *Kozmástól* fogva *Tusnádig* elfogván azt a darab helyet és ott mulatván öt egész nap alatt az erdélyi néppel együtt, kik között legfövebbek lévén az *háromszéki* szomszédok, rettenetes károk lötenek miatta: a templomnak két ablakja, a két kis oltár képeivel, köveivel, a nagy oltárnak tabernaculumja, a nagy oltár előtt való két szövendék, gyertyából font 3 szövendék, fagyertyatartók, egyik statusnak a felső része elrontattak; a toronyba levő kis harang, keresztelő-kőben levő réz-üstöcske, kereszt-zászlók és templombeli oltári egyet-mások elpraedáltattanak; azok tudniillik, a mellyek a fellyül megírt Registromban kereszttel jegyeztettenek meg.

(Lakatos István csikkozmási plebános egykorú feljegyzése az oda való „Domus historia” I. része 5. lapján.)

Az 1685. április 12-én készített Registrant kereszttel megjegyzett tárgyai:

Tekintetes nemzetes *Apor István* uram de Al Torja isteni szeretettől viseltetvén, küldött és adott az kozmási templomba két

¹⁾ A megye alatt az egyház kerülete értendő: hozzá tartozván Kozmás-hoz Lázárfalva, Szeretszeg, Tusnád, Verebes,

kis ón poharoczkát bornak és víznek misére; egy kis keszkenőt, veres és zöld selyemmel varottat.

Tekéntetes, nemzetes *Kálnoki Istvánné* asszonyom adott három hosszú velumot, régi fejr fátyolból valót; az egyiket a nagy oltárra az Boldog Asszony fejére, a harmadikot monstrantiára vagy ciboriumra.

Item Pater *Stephanus Lakatos* anno eodem adott a kozmási templomba egy veres kék bagariából való antependiumot.

Megújítatott egyet-másokról: Két gyolczkendőből csinált öreg abrosz. Két régi veres casula, *Petki* familiától való adomány, megújítatott (az egyik virágos vont arany stolával, manipulussal), az másik veres selyem kanavász stolával, manipulussal. Ez ad usum adatott *Lázárfalvába*. Ez két casulán régi munka varrott kereszt vagy a hátán.

Következnek templombeli egyet-mások, mellyeket egyszer is, másszor is attanak istenfélő emberek:

Veres, zöld, sárga fejtővel varrott kopott kendő.

Egy fejr fátyol velum, hosszú, szélyes.

Négy, oltár szegire való párnácska.

(U. ott 1., 2. l.)

II.

A tusnádi kápolna elrablott egyet-másai:

Egy aranyas kehely, aranyas patenával, annak esztergáron meczett tokja. — Egy bursa, fekete, tarka pallával együtt. — Egy corporale purificatoriummal együtt. — Egy casula, zöld az egyik fele, a másikja fekete, stolával, manipulussal. — Egy gyolcz alba. — Egy cingulus. — Egy humerale, azon külyvel két barát régi humerale. — Egy úti oltár. — Egy Missale Romanum aranyas táblájú. — Egy kehelyre való zöld taphota velum. — Egy keszkenő különféle selyemmel varrott, Jesus neve a közepin. — Más egy keszkenő különféle selyemmel varrott iszkofiomos. — Egy kender-lepedő, kötéses, négy szély. — Egy kender-abrosz, két szély. — Egy fejéres kendő, reczés a két vége. — Egy veresses, szedett elő ruha. — Egy öreg faragott feszület. — Egy kicsin faragott régi feszület. — 8 esztergáron meczett fagyertyatartó. — Egy temjénező, régi. — Egy sanctus csengettyű. — Egy kis harang a haranglábon. — Egy öreg csengettyű. — Egy kereszt-zászló, veres taphotából való ezüst galanttal,

a Jesus, Maria neve rajta. — Egy antependium, régi, zöld és veres selyem materiából. — Egy kékes kendő. — Egy fekete stola. — Egy fekete nyomtatott kehelyre való velum. — Egy zöld bársony vánkös. — Egy kék szedett sávös abrosz. — Egy közép rend láda, záros, gyöntáros. — Egy paramentom hordozó kis ládácska. — Egy ostya-tartó, pléhből csináltatott.

(U. ott 71., 72. 1.)

Gróff Tököli Imre Erdélybe való beütésekor, mely lött in anno 1690. Sz.-Bertalan nap tájban, törökkel, tatárral, havasalföldi néppel és velle levő kuruczokkal, *Töröczvára* mellett, *Dohan* nevű falunál; elszélljedvén és koborlója felütvén *Tusnádra*, Tusnádnak minden javai nagyobb részre és a fellyül megnevezett kápolnábeli egyget-mások mind elpraedáltatának és végtére vissza való fordulásában *Kozmás* megyéjében való táborozásában azon tábortól kis harangjok is elvitetek és így pusztán hagyatták a tusnádi kápolna minden fellyül megnevezett egyget-másoktól.

(U. ott a 73. 1.)

III.

A lázárfalvi kápolna, felprédált egyet másai:

Egy házi vászon fejer abrosz, egyik szélye fejer varrásos. — Egy fekete nyomtatott antependium gyolcs. — Egy nyomtatott veres kendő. — Egy hosszú kender-kendő, a két vége fejer varrásos, kék fejtős. — Egy feketével nyomtatott kis ruha. — Egy fejer lepedő, három szély, öt fejer varrás rajta. — Egy harang a kápolnához tartozandó. — Egy zár a kápolna ajtaján. — Egy alba. — Egy humerale — Egy cingulus. — Egy bursa, zöld bársony. — Corporale. — Palla. — Purificatorium. — Egy canon. — Egy kereszt-zászló, fejer.

(Ugyanott.)

Gróff Tököli Imre Erdélybe való beütésekor, ut supra, midőn Szeben tartományáról csakhamar visszaverettetett volna az felséges Leopoldus római császár, német és magyar király főgeneralissa Badensis herczeg által, beesvén minden táborával *Csikban* Sz. Ferencz nap után *Kozmás* megyéjében és ott mulatván törökkel, tatárral, kuruczokkal 5 egész nap, mialatt a fellyül megírt egyget-mások mind

elpraedáltatának és elveszének az egy harangon kívül, mely szerencsére a földben maradt meg. Anno 1690. circa festum S. Francisci Seraphini.

(U. ott 79. l.)

1345.

Sáskajárás Erdélyben és pusztítása Csíkban 1691-ben (aug.).

Anno 1691.

Rursus adveniente poena Dei circa festum S.-Laurentii mart, ingens locustarum numerus terribilis et ferocissimus est in Transylvaniam per *Törözvara* e Transalpinis et diffusus per omnes fere provincias. In *Czik* 18. Aug. pervenit et terribiles fecit devastationes ubique per totum districtum in segetibus vernalibus, tritici etiam partem, quin et ipsa pascua iumentorum ac sylvarum nonnullarum viriditatem (multiplicatus in quadruplum per generationem suam solitam) absumpsit. Sed postmodum circa festum SS. Simonis et Judae gelu nivibusque coopertae locustae illae omnes perierunt.

(Lakatos István csík-kozmási plebános egykorú feljegyzése a csík-kozmási „Domus Historia“ II. része 56. l.)

1346.

Zágoni Jankó Péter és társai az ország rendeihez, az ő felsége hadainak Bodzán táborozása alkalmával elhordott szénájok árát kérik. Rajta a főkormányzók válasza. Kelt Kolozsvárt, 1691. márczius 16-án.

Zágoni Jankó Péternek, üdösbik Jankó Tamás és Boldizsár özvegyének alázatos supplicatioja három nemzetből álló nemes Erdély országához.

Alázatosan jelentjük ngtoknak s kglteknek: az elmúlt esztendőben az Bozzán táborozván az ő fge hadai, azon alkotmatossággal bizonyos számú szekér szénáinkot az vitézek elhordották, melyet akkori magyar generalis *Macskási Boldizsár* uram ő kglme meglimitáltatott, kiküldvén az magyar comissariusokkal német commissariusokat, melynek refundálásáról az nemes *Háromszéket* meg is találtuk volt, az nemes székek az ország eleiben ngtok s kgltek ítletere rejciálta volt említett szénánk árának refusióját.

Könyörgünk igen alázatosan ngtoknak s kglmeteknek siralmas, boldogtalan és irtózásra méltó eseteket szegény atyámfiainak kegyes szemei eleiben terjesztvén, árváinak s nekem is méltóztassék succurálni, és olyan útat-módot minekünk mutatni szénánk árának refusiója felől, hogy teljességgel mü is kárban ne maradjunk.

Kiért Isten ö fge ngtokat s kgteket szerencsés, boldog hosszú élettel áldja meg.

N.(gtoknak) K.(gteknek) k.(egyes) j.(ó) v.(álását) v.(árjuk.)

Válasz a guberniumtól:

Ebben az hadi állapotban, a mennyi szénát együtt is másutt is elköltöttek az hadak, Isten győzné azt megfizetni, hanem alamizsnául adatunk flor. ung. 100, hogyha az Isten a sóból az országnak pénzt ád. Azonban azért az hallatlan gonoszságért, melyet *Mikes Pál* rajtatok elkövetett, méltónak ítéljük, hogy maradékit jure prosequáljátok. Colosvár, die 16. Martii anno 1691.

Ex gubernio regio.

(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban 231/830. sz. a.)

1347.

Zágoni Jankó Péter s özvegy rokonai az ország rendeihez, hogy Zágoni Mikes Pál éjjel idegen hadakkal házokra tört és férjeiket leölte, javait elprédálta; kéri, hogy kárpótoltassanak s az évi adó alól mentessenek fel. K. n. Rajta a kormánysszék válasza. Kelt Kolozsvárt, 1691. szeptember 27.

Három nemzetből álló Erdély országa statusihoz, ngtokhoz s kglmetekhez alázatos supplicatiojok Orbai-széki zágoni *Jankó Péter*, néhai üdösbik *Jankó Tamásné* özvegye árva *Henter Anna*, ifjobbik *Jankó Tamásné Cseffei Erzsébet*, *Jankó Boldizsárné Hadnagy Ilona* és *Vajna Orbánné Gyárfás Suskán*.

Alázatosan s igen megkeseredett lélekkel jelentjük ngtoknak s kglmeteknek ilyen irtózással hallható keserves kárunkot, mivel ngtok s kgték jó emlékezetiben lehet zágoni *Mikes Pál* idegen nemzettel szegény falunkra s házainkra jővén étszakának csendeségiben édes bátyám, gyermekem s urainkot csak hallani is irtózásra való halállal ölette meg azon idegen nemzettel,

ezenkívül minden belső mobilis javainkot elprédáltatván, úgyannyéra, hogy csak a testünk s a lelkünk maradván, teljességgel élhetetlenné maradtunk; az reánk esett portiót peniglen, jószágunkra kérvén pénzt, meg kellett adnunk, ezután is ha ngtok s kgték nem könyörül, n reánk esendő adót megveszik.

Könyörgünk igen alázatosson ngtoknak s kgtéknek, méltóztas-sék istenes tekintetben venni ilyen rettenetes kárunkot s mutasson olyan istenes útát módot ezen keserves kárainknak honnan lehessen fusiója, mivel olyan személyek is vadnak székeinkben, kik is azon prédálás alkalmatosságával jelen lévén, most ismét visszajöttek. Azon is kérjük igen alázatosson ngtokot s kgtéket, nagy keserűségeinkre Mikes Pált előnkben s falunkban jönni ne engedje.

Kiért Isten ngtokot s kgtéket mind életben, mind penig a következőkben boldogítsa, alázatosan kívánnjuk.

N. k. j. j. v. v. ¹⁾

Hátírat: Háromszéken Zágóban megholt nemes emberek feleségeinek alázatos és keserves supplicatiojok etc.

A kormányzék válasza rajta:

Kálnoki Sámuel uramnak léssen parancsolattya, ültessen széket és kgték is hozzá készülvén ott procedáljon, s ha az ott való törvény nem tetszik, apellálja az consilium status eleiben és itt eligazódik dolguk. Kolozsvár, 27. Septembris 1691.

Ex consilio mp. protonotarii.

(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban 231/880. sz. a.)

1348.

Mikes Pál Zágónba való betörése, pusztítása és öldöklése felől való kérdőpontok. 1691. szept. 27.

Utrum de eo

1. Tudod-e az elmúlt 1690. esztendőben, mikor néhai zágóni *Mikes Pál* Havasalföldiben lévén, gróf *Tököli Imreh* urammal bizonyos számú kuruczokkal irrumpált Erdélybe *Zágóban*, hogy

¹⁾ Nagyságtoknak, kegyelmeteknek j.(?) jó válaszát várjuk.

ha az ő commandója alatt volt-e az kuruczság, ő tőlle függöttek-e, s az ő parancsolattya szerint jártak-e ?

2. Tudod-e, hogy a kiknek akart, zágoni nemeseknek is megengedett, s meg nem ölette, az kiket megfogtak a kuruczok, *Mikes Pál* elbocsáttatta velek, az kiket akart és sokaknak elpredált jovokot is visszaadatta és kiknek adott házokhoz salvagvardiát *Mikes Pál*? Néhai *Jankó Tamás* és *Boldizsár, Vajna Orbán* és *Pákai Tamás* deák uramékok a maga parancsolattyából ölték-e meg és akasztották-e fel; úgy zágoni *Kozma Imrét* is?

3. Tudod-e, hogy mikor Havasalföldiben visszament *Mikes Pál* a kuruczokkal, *Tököly* uram megértvén, hogy megölette az zágoni nemeseket, neheztelt reá érette, s szembe sem lett véle?

4. Tudod-e azoknak a megírt megöletett nemes embereknek és másoknak micsoda javait predáltatta el *Mikes Pál* vele való kuruczokkal és az elpredált jókban, lábas és ezüst selyem marháknban micsoda részt vett és mikben participálódott s kik kotyavetyézték az elvitt nemeseknek javait?

5. Zágonban akkor házoknál megfogott nemeseket hova vitték az kuruczok és *Mikes Pál* látván fogva őket, mint viselte magát hozzájuk s mi szavai voltanak, igyekezett e elszabadításokban ? Mikor elvitték *Mikes Pál* házától az megfogott nemeseket, mit mondott *Mikes Pál* akkor az kuruczoknak, s mit parancsolt felölök?

6. Mikor Zágonban beszállottak az kuruczok, ki rendelte el az kuruczokat, hogy micsoda házakhoz és kikre menjenek predálni? Azon kuruczok *Mikes Pálnak* jóvait, jobbágyit, szolgálit predálták-e? Ebben a kérdésekben kit tudsz, hogy valaki valamit tudna ?

Erdélyi emberek kik voltak akkor Zágonban *Mikes Pállal*, kik voltak tanácsosi s vele egyetértők, mind ezekben a dolgokban mit tudsz s kitől mit hallottál és kit tudsz, hogy ezekben az kérdésekben tudna valamit?

Hátán: Néhai *Mikes Pál* dolgáról való utrumok a *Tököji Imre* idejibe.

(Eredetije a *Székely Nemzeti Múzeumban.*)

1349.

A csík-kozmasi „megye“ (egyházközség) határozatai egyházi ügyekben.
Kelt 1692. január 3.

O. A. M. D. G.

Constitutiones universales totius parochiae Kozmasiensis ab antiquo observari solitae, transumptae ex antiquis scriptis, uti sequuntur eo ordine, ut infra.

Eleitől fogva közönséges szokás és törvény volt Kozmás tellyes megyéjében¹⁾ a jó rendtartásnak megmaradására, az megye közönséges, szükséges dolgainak vagy in toto, vagy in parte eligazítására, hogy bizonyos böczülletes személyeket választottak az egész megye közönséges értelméből és megegyezett akarattából, úgy mint: megyebíráit, szentegyház fiait, kik az megyét nézendő dolgokat rendelnék, igazgatnák és a megye közönséges igazságát megtartanák; kiknek plenipotencia is adatott az vakmerőknek és szófogadatlanoknak megbüntetésére, hogy az közönséges jó megállyon.

Az miképpen anno domini 1608. circa festum Paschalis kozmási Tamás pap, ordinarius parochus, idejében az tellyes megye itt Kozmásan együtt lévén, választottanak megyebíráit, szentegyház fiait az szentegyház gondgya viselésére, hogy az szentegyház jövedelmére, mely temetésekből, székek bevételeiből, szántóföldek hasznaiból és egyebekből is szokott bejöni, hozza vigyázzanak; az megyebírái és szentegyház fiai felszedgyék, ha valakinek afféle pénz leszen és mikor kell előadgyák az szentegyház szükségére hűt szerént:

Annak okáért ugyanakkor és annak utánna is következő időkbén sok külön-különféle szükséges dolgokról ilyen rendes végezések löttenek, a mint következőznek.

Én pater Stephanus Lakatos de oppido Udvarhely, sedis Siculicalis presbiter Romano-catholicus assessor Ordinarius adm. RR. DD. vicariorum Transylvaniae per annos 20, RR. DD. archidiaconorum Czikiensium per annos 17, parochus Kozmasiensis ordinarius per annos 8, teszek bizonságot fide mea mediante ez kezem írása által, hogy ez megye könyvébe valamit írtam tulajdon magam kezem írásával, ut supra et infra, azt a régi bevött, meg-

¹⁾ A megye alatt az egyházközséghez tartozó néhány falu értendő, u. m. Kozmás, Lázárfalva, Szeretszeg, Tusnád, Verebes. (Ld. Caput III.)

tartatott ususokból, az régi megye könyveinek írásiból vettem és írtam igassággal, melyre engem a tellyes megye megyeszékiben kért volt és authorált, mellyet pecsétemmel is megerősítettem pro futura cautela in aedibus parochialibus *Kozmasiensibus*, anno 1692. die 3. Jan.

Idem qui supra.

(P. H.)

P. STEPHANUS LAKATOS,
p. t. parochus Kozmatiensis.

Caput I.

Az megye bírairól és szentegyház fiairól.¹⁾

Az megyebíróságnak és szentegyházfiúságnak választása kö-zönségessen szokott lenni feria 2. Paschatis vagy circiter.

Az megyebírái és szentegyház fiai hütösök legyenek, kiket az választásnak idején mindgyárt az ordinarius parochus pap es-kessen meg az megyebíróságnak és szentegyházfiúságnak hivatallyára az anyaszentegyháznak mindenütt elkövető hütnek formájából, mely ilyenképpen vagyon:

Forma iuramenti aedituum ecclesiae ac iudicum:

Isten tégedet úgy segéllyen, Boldog Asszony, és Istennek min-den szenti, hogy az megyebíróságnak, szentegyházfiúságnak tisztiben, hivatallyában, akármi névvel nevezendő légyen, tehetséged szerint híven és igazán eljárjz;

1. templom és megye házainak épületeiben szorgalmatoskodól, azoknak földeit, javait, egyetmásit oltalmazod és el nem idegeníted, sőt gyarapítod, és mi elidegenedett volt, visszahozod;

2. a templom földeiről, javairól, pénzeiről, jövedelmeiről esz-tendőnként számot tész az egyházi emberek előtt;

3. a pap, mester béreit igazán beszolgáltatód annak idejében;

4. megye székiben igaz törvént szolgáltacsz szegénnek, boldognak;

5. az inneszegőket, bőjtszegőket, tisztátalan személyeket megbünteted;

6. ecclesiabeli tiszteidnek, vicariusodnak és esperesednek (plé-bánusodnak²⁾) engedelmes lészesz és törvényivel élpsz; és egyéb minden megyebírósághoz, szentegyházfiúsághoz tartozandó hivatal-ban eljárpsz tehetséged szerént igazán és istenesen. Isten tégedet úgy segéllyen (és úgy adja boldogságodat).

¹⁾ T. i. az egyházgondnokokról és egyházfiakról.

²⁾ A ( ) közé foglalt szavak itt és alább későbbi betoldások.

Forma iuramenti iuratorum ecclesiae:

Hogy az megye s szentegyházhoz tartozandó javainak, igasságának, végezésének megtartásában, oltalmazásában (szorgalmas lésszesz) s megye székiiben igaz törvént szegénnek, boldognak igyekezel tehetség szerént hiven és istenesen kiszolgáltatni. (Vide supra nro 5., 6.)

Az megyebírái és szentegyházfiak kötelesek a templom javainak, hozzá tartozandó jószágoknak oltalmazására, megtartására, építésére; a törvénytételre, az innepszegőknek, böjtszegőknek, tisztátalan személyeknek büntetésére és azoknak büntetésére is, kik az szülés után avatás vagy áldás nélkül imitt-amott járnak, kimenvén életekről; az ecclesiai tisztékhez, vicariushoz, esperesthez és az ordinarius parochus paphoz való engedelmességre; továbbá az pap és deák háza építésére és ahoz tartozandókra gondviselések legyen; béreket beszoolgáltassák, mikor annak ideje, a kik meg nem adnák, bírsággal is megvehessék, d. 50. Az innepszegőknek büntetése fl. 1., a böjtszegőknek büntetése fl. 1., azoknak büntetése, kik az szülés után avatás vagy áldás nélkül imitt-amott járnak fl. 1.; az tisztátalan személyeknek büntetése első vétékért megye követése és egy font viasz, második vétékért megye követése és három font viasz (forint) vagy fl. 1., harmadik vétékért kézi kaloda és kicsapassék a megyéből (úgy mindazáltal, ha az idegen, keringő személy.) Az szentegyház fiainak gyertyagyújtogatásra, temjénre gondgyok legyen, köznapon is az szentegyházhoz misén és veczernyén.

Az szentegyház fiai azt is eszekbe tarczák, hogy mikor pap vagy deák változik, lássák meg, mit adnak kezekbe mind papnak, mind deáknak és mikor elmegyen onnét, vegyenek számot töllök mind külsőben, mind belsőben. Ha az megye bírái törvént tesznek és armatis manibus áll elé valaki, mivel az széken három gira annak poenája, az megye között feléni legyen, tudni illik d. 75.

Ha ki pedig böcstelen szókot szól szitkozódván, annak büntetése fl. 1.

Ha valaki hatalmaskodik az megye bírái ellen vagy szentegyház fiai ellen, ellennek támadván, zállagot kivevén kezekből, annak büntetése fl. 12.

A megye bírása mikor valakiket akar hivatni, akár dologra, akár egyébre, az szentegyház fiaival és ahoz választott emberekkel, úgmint tizedesekkel hívassa el; ha el nem jó, az bírsága fl. 1.

Ha csak kevés dologért hijják vagy dolgozni, és el nem jó, egy font viaszszon marad, mégis el kell jőni. De ha derék dolog, kiért a megye visitorok előtt megkárosodnék, azért egy forintot vehet, ha valami jó okát nem adhattya.

Ezekben és ezekhez hasonló dolgokban végeztetett egész megyéstől, hogy ha az megye bírái és szentegyház fiai gondviseletlenek, tehát ő rajtok az megye két annyi bírságot vehessen, mint ő nekik kellene vennie máson.

Az megye bírái és szentegyház fiai minden esztendőben számot tegyenek egymás között az egyházi emberek előtt az templom, megye jövedelmiről, pénziről és egyetmásiről, az introitusokról és erogatiokról.

Az szentegyházfiainak az megye székiben levő dolgokra gondgyok legyen, hogy rendkívül való dolog ott ne történnyék, mivel-hogy némünemű vásár is ott szokott lenni vásárnapokon és innepeken; az széknak nemzetes Damokos Tamás uram főkirálybírósa idejébe kiadatott végezése szerént szorgalmatosan vigyázzanak, hogy senki se vonó marháját, se lovát munkára be ne fogja vásárnapokon és nagy innepeken, excepto, hogyha emberséges embereket megyébe vagy menyezőbe hínak, vagy templomhoz vagy sokadalomba megyen, szabados legyen lovat befogni és menni vásárnapokon.

Ha nemes ember dolgoznék vagy dolgoztatna jobbágyával vagy szolgájával vásárnapon, ad fl. 6 büntetessék.

Ha paraszt ember cselekszi, ad fl. 2. büntetessék; ha vonó marháját befogná vagy fogatná valami munkára, azért is a szerént büntetessék.

Ha valakik be nem mennek az szentegyházba, hanem ott kün hivalkodnának, azokat ad fl. 1 büntessék. (A ki praedicatio alól ki-megyen, helyes okát nem adhatván, toties quoties egy font viaszt ad.)

Ha pedig valaki az égett boron megrészegednék mise előtt, azt is ad fl. 1 büntessék. [Az mészárosok is a húst ökrön az szentegyházhoz ne vigyék, hanem vagy hátokon vagy lovon.] ¹⁾

Mise alatt [pedig] húst ne vágjanak, ne árullyanak; kalmárok se árulhassanak, meddig az Urat felmutattják, hanem azután vág-hassanak húst s árulhassanak, avagy mise előtt.

¹⁾ A [ ] közé foglalt szavak itt és alább később kihúzva.

Az mészárosoknak (igaz) [vas] fontyok legyen, jó húst árullynak és azt a közönséges igaz árnon, a mint [közönségesen] szokták a székben limitálni, hasonlóképpen a több eladni való egyet-másokat is, a boczkorbórt, a ki jó, d. 12, az alább valót d. 10, az faggyunak ejtelit d. 20, fellyebb ne adgyák.

A lélekével a kik szitkozódznak és elmondgyák, a nemes embert ad fl. 1 büntessék; ha paraszt ember elmondgya, az kézi kalodába tétessék és délig ott legyen, ha meg akarja magát váltani, 25 pénzzel válthassa meg toties quoties elmondgyák. Ezt pedig az bírák és polgárok hüt szerént tartoznak megmondani a tiszteteknek és aféle jövedelemnek két részét a tisztetek az egyházfiaknak a templom épületire tartoznak kiadni az articulus szerént, a harmadrésze a tiszteteké. 1666. esztendőben felcircáltak és exequáltak is az megírt végezés szerént.

Eleitől fogva régi időben is mindenkor tilalma volt az [sátoros] innepeken való tánczolásnak, királynéasszony-ültetésnek, mely pogányoktól maradt szokás ezután is tilalmas; hanem az ifiak abból az Ordinarius parochus paptól vegyenek engedelmet és szabadságot; egyébaránt az büntetése mindenektől singillatim fl. 1, kik engedelem ellen tánczolnak. De az engedelem is délelőtt semmiképpen ne lehessen, se pedig vecsernye alatt, mert ez tilalmas mindenkor.

Sz. János estin való virrasztáson (való tánczolás) semmiképpen meg nem engettetik (sub poena fl. 1) [éppen éjfélig, annál inkább hajnalig vagy virrattig, hanem késő vacsora ideig, mikor ember le szokott nyugonni ágyába, az is tisztességesen; egyébaránt a büntetése fl. 1].

Caput II. *Törvények folyásiról.*

Közönséges megye privilegiuma, hogy akárki perelhet az megye székiben megyét nézendő dologból az megye bírái előtt usque ad fl. 12, a megye bírának peczétivel levén az citatio; és ha kívánatlik és illendő, onnan legelőszer az közönséges telles megye gyűlésére transmittaltatik, annak utánna az esperest eleibe, úgy mindazonáltal, hogy 12 forintig való per ne mehessen apellatióba a régi megtartatott usus szerént.

Anno 1688. die 30. Nov. *Az innepszegésről való végezés.*

1. Végeztük közönségesen *Kozmás* megyéül, hogy valaki

ezen megyében akarmiczodás karban levő ember legyen, innepnapokon vagy vasárnap dolgoznék, comperta rei veritate, az megye bírái ne törvénnyel prosequállják azon embereket, hanem az régi boldog eleinknek constitutiojok szerint megbüntethessék egy forintig, ezt pedig semminemű törvényes remediummal ne obviahassák.

2. Ehez képezt hasonlót kell érteni az tisztátalan személyek felől is és a megye végezése ellen való tánczosokról.

3. Eleitől fogva plenipotentiájok volt az megye bírának és szentegyház fiainak az vakmerőknek és szófogadatlanoknak megbüntetésére, a mint e megye könyvibe beírott régi végezésekből constal .... , mely plenipotentiát az közönséges megye adott nekik. Deciarallyuk azért most ujalag, hogy ő előttök sem jobbágy-ház, sem szabad-ház nem teszen akadált, hanem libere procedálhatnak és executios büntetést tehetnek mind jobbágy-háznál, mind szabad-háznál a megye könyvibe beírott végezés szerint mind a bérnek feligazításában, mind az innep, böjtszegésben, mind a tisztátalan személyek büntetésében, mind egyéb fogyatkozásoknak orvoslásában, mivelhogy ők sem jószágot nem keresnek, sem nem foglalnak.

4. Végeztük azt is, hogy megye bírái változásában valamely causák indecise fenmaradnak, eo ipso azok az új megye bírásra szállhassanak szállítás nélkül, mivelhogy minden megye bíróját illető gondviselés és terhviselés az iuramentomnak depositiója után mindigárt rajtok szokott lenni.

5. Annak felette az innepszegők büntetése fordítassék az oltárra, viaszra, gyertyára, temjénre; de a tisztátalan személyek büntetése semmiképpen ne fordítassék az oltárra, hanem a megye házainak épületire.

6. Az executióra való menetel szokott lenni nyolczad nappal az törvénybeli deliberatum után, megizenvén az executióra való menetelt a peresnek azelőtt harmadnappal.

Caput III. *Építésekről.*

A templomot és körülle valókat kívül-belül építi közönségesen az egész megye: felénire Kozmás, Lázárfalva: a felére pedig Szeretszeg, Tusnád, Verebes.

A pap házát, istállóit, pajtáit, sütőházát, árnyékit, kapuit etc. építi Kozmás, a csűrít Lázárfalva. A deák házát, istállóit, sütőházát etc. építi Szeretszeg, Tusnád, a csűrít Verebes.

A két életinek körül való kerteit az egész megye tartya falukra felosztva, illyenképpen:

A pap élete körül az udvarkapu sarkától fogva elkezdve Kozmásról tartya: Az 1. tized fel-falu. A 2. tized Bocskor Miklós tájékába a felszeg. A 3. tized Lestyán Lőrincz tájékába. A 4. tized Jónás András tájékába. Az 5. tized az Bodrog tize az czinteremhez ragadva. A 6. tized Potyó Mihály tájékába az Bodrog tize után a csűr kertbe.

Tusnád Szeretszegről tartya:

Az 1. tized az Korodi szegieké az 6 kozmási tizedébe ragadván.

A 2. tized az alszegieké. A 3. tized az Sánta szegieké.

Az verebesiek az Sánta szegieké után. Az 4. tized az Barta szegieké, mely ragad az lázárfalviakéba főző arannyába.

Az lázárfalviak az Barta szegiek után az 4. kozmási tizedbe ragadva. Ezt az lázárfalviak két részre osztva tartják (az mellyen vagy az Viz-kapu is), fele az Petki részre, fele az Angyalosi részre.

Az deák élete körül:

Az czinterem és kapu között az 1 láb kert az Sánta szegieké.

Az udvar kis kapu mellett az 2 láb kert az Korodi szegieké.

Az 3 láb kert az sütő háta megett az Barta szegieké.

Az 4 láb kert szegletre menő az alszegieké. Az 5 láb kert a fordulásban az Sánta, Korodi és Barta szegieké közönségessen.

Az 6 láb kert az kozmásiaké, a felszegieké, Bocskor Mihály tájékába.

Az 7 láb kert az Jónás András tizié. Az 8 láb kert az felfalué.

Az 9 láb kert Lestyán Lőrincz tizié. Az 10 láb kert az Bodrog tizié.

Az 11 láb kert az Potyó Mihály tizié. Az 12 láb kert az verebesieké egy láb.

Az 13 láb az lázárfalviaké egy láb a Viz-kapuvál egygütt.

Caput IV. *Az megye jószágai, szénafűvei, szántóföldei felől.*

Ha valaki az megye jószágait, szénafűveit, szentegyházi földeit akár pap számára, akár deák számára lött légyen is, elfoglallya, a megye birsága fl. 12.

Az egész megye közönségessen köteles arra, hogy minden esztendőben az megyeház mellett járó folyó víznek az árkát ássák és tisztítsák, elkezdvén a Tekereshen a pap szénafűvének felső végén, alá az nemzetes *Henter Benedek* uram kertéig Kozmásfalva végénél [a Lestyánok kertit nem értvén hozzá, mellyet magok

a Lestyánok tartoznak fartani, ásni tisztítani] hogy a megye jószágá el ne vesszen, sub poena fl. 12.¹⁾

Caput V. *Pap és deák béreiről.*²⁾

A pap bére két kalongya búza és annyi zab, a deáké egy kalongya búza és annyi zab; fele aratáskor, fele pedig karácsonykor szolgáltatandó be. Fizetésére köteles úgy a szabad, mint a jobbágy. Az 1643. ápr. 1-i határozat szerint ki bért nem fizet, azt kalodába zárják s makacsság esetén meg is verik. A bért pontosan kell befizetni. Kinek nincs gabonája, a papnak d. 24, a deáknak d. 12 fizet. Az özvegyasszony (a szegény) a papnak két sing vásznat, a deáknak egyet ad. Magára levő özvegyember félbért ad. A bérért vett zálog váltáságdíja 3 gira. A megyebírák és szentegyházfiak nem tartoznak bért fizetni, de a bér pontos beszolgáltatása az ő kötelességök. Az 1686. szept. 15. végzés szerint a vagyonos özvegyasszony, kinek fia vagy szolgálja van, egész bért fizet; a ki vagyonos ugyan, de sem fia, sem szolgálja nincs, félbért fizet. Az önálló fiatal legény félbért fizet.

Caput VI. *Temetésnek rendiről.*

Ha valaki testamentomot tévén, valamit hagy az szentegyházba, azt a megye bírái és szentegyház fiai felszedgyék, registromba írják és számot adgyanak rólla hüt szerént.

Mikor valaki meghal, azt a papnak és mesternek mindgyarást értésére adgyák, hogy ne mennyenek el hazól; ha értékre nem adgyák jó idején és hon nem lesznek, nem vethetnek bünt reájok.

Ha temetni híjják akár *Tusnádra*, akár mellyik faluba ez megyébe, el tartozik menni a kereszttel, de úgy, hogy ha testamentomot tött, adgyák meg a papnak; ha oly, hogy nem illet testamentomot tenni és oda kívánnják, hogy mennyen a kereszttel, comparitióba egy gyertyával tartoznak a papnak és d. 12, a deáknak pedig d. 6 s egy gyertyával, mind nagy embertől, mind a gyermektől, a többiről a közönséges igasság szolgáltatassák ki a temetésnek mivoltához képest.

Ha öreg ember hal meg, szabad legyen vélle valamit akar testamentomba hadni az szentegyházba vagy a papnak.

¹⁾ A caput IV. oldalán ájtatoskodások, búcsúk és missió vannak feljegyezve 1742, 1746, 1767-ből, de a tárggyal összefüggésben nem állatiak,

²⁾ Az egész és félbért szabályozza; kivonatosan közöljük.

A kit a sanctuariumba temetnek öreg emberről fl. 1, ifjabbtól d. 50, tizenkét esztendősnél alább d. 25. A sanctuariumon alól öreg embertől d. 50, ifjabbtól d. 25, tizenkét esztendősnél alább d. 12.

Kereszteleetlen gyermeket nem szabad semmiképpen betemetni szent helyre, úgymint szentelt czinterembe; annál inkább a templomba vagy felszentelt kápolnába.

Hasonlóképpen gyónatlan embert is, a ki soha meg nem gyónt, gyónást is nem kívánt soha; sem pedig olyat, a kit részegségében agyonütöttek és gyónás nélkül megholt; *ollyat sem a ki mást bayra (így!) hívott és megölettetett.* Ezt tartya az anyaszent-egyháznak canona is.

A templom kőfalához közelebb egy ölnél nem szabad temetkezni sub poena fl. 12. A czinteremhez is fél ölnél közelebb nem szabad temetkezni sub eadem poena fl. 12.

A temetéskor régi üdőtől fogva megtartatott comparitio a nagy embertől a papnak 12 pénz és egy gyertya, a deáknak hat pénz és egy gyertya. A kis gyermektől pedig a mikor nem mondatik requiem a papnak hat pénz és egy gyertya, a deáknak három pénz és egy gyertya. A koporsó megemeléséért fl. 1, melynek harmada a deáké. A vigiliáért d. 24, ennek is a harmada a deáké.

Caput VII. Székek betételéről a templomba.

Ha valaki széket teszen be a templomba mód nélkül, megye bírái és szentegyház fiai híre nélkül, azt megbüntessék, együtt legyenek mind a megye bírái és szentegyház fiai. És ha törvény nélkül nem lehet, híjják megye bírái elébe az szentegyházfiak, a büntetés pedig fl. 12.

Ha valaki a templomba rancorból azaz bosszúból és haragból mást megtaszít, a büntetése fl. 12. A ki egyik székből a másikba általhág, vagy férfiú, vagy asszony állat, a büntetése fl. 1.

A sanctuariumba, mely a két kis oltár között való bolthajtásig tart és azon alól is a keresztelő-köig dél felől, egy férfi ember alája széeknek a talaja fl. 1, excepto, hogy a két karba járó két út helynek, úgymint dél felől a hetedik széeknek, észak felől az ötödik széeknek egy ember alája d. 50, asszony ember alája széeknek a taxája egy embernek való d. 50.

NICOLAUS FEIER de Csik-Szent-Lélek
parochus ecclesiae Szilagy-Somlyo pro tempore vicarius generalis episcopatus Transsylvaniae etc.

Anno Domini 1627. die 25. mensis Junii, mikoron az kozmási ecclesiát visitálnám adák értésemre, hogy a sanctuariumba való statusokból némely azon megyebeli emberek örökös álló helyet akarnának foglalni, ki sehol meg nem engettetett; itt is meg nem engettetik és ha valaki mégis azon igyekezik és háborog felőle, az esperest méltó büntetéssel megbüntesse.

Idem NICOLAUS FEIER.

Anno Domini 1646. Az mint az egész megye elvégezte, hogy egy gyükérre csak egy széket tegyenek be; azért mi megye bírái szentegyház fiai számba vöttük, a mint ide alább következnek: *Kozmásfalva.* Györgyi gyükere, Benedek Antal gyükere, Czobod gyükere stb. *Lázárfalva.* Máté Antal gyükere, Dálnoki Balázs gyükere stb. *Szeretszeg.* Bocskor Bartalis gyükere stb. *Tusnád.* Kristok gyükere stb;

Caput VIII. *Miképpen következtenek parochus papok, megye bírái és szentegyház fiai Kozmás megyéjében.*

Anno Domini 1608. Kozmási Tamás pap ordinarius parochus.

Anno Domini 1614. Kozmási Márton deák és szeretszegi Boczkor Pál megye bírái. Anno Domini 1615. lőn a visitorok járása.

Anno Domini 1620. Incze Bálint tusnádi és Feiér Ferencz kozmási megye bírái.

Anno Domini 1623. die 25. Julii adott Lestyán János az ő háza mellett való tanorok hasznáért d. 32.

Anno Domini 1625. feria 2-a post pascha Benedek Gergely kozmási esküvék meg megye-bíróságra és vevé kezéhez a megye registromát Feier Ferenczné számadása után. Lőn visitorok járása. A Lestyán János csúrinéi való tanorokért adtak d. 32.

Anno Domini 1626. Béldi Kelemen uram esketé meg Kajcza Mihályt a kozmásit megye bíróságra sz. Illyés prophéta napján és szeretszegi Darvas Ferencz is lőn megye bírása másod esztendőben.

Anno Domini 1628. Texe Ferencz pap után Árroki István pap ordinarius parochus lőn és vicarius járása is úgy mint Nicolaus Fejer de Csik-Szentlélek, parochus Szilágy-Somlyó. És a czinteremet felszentelék anno 1629.

Anno Domini 1630. A Lestyán János házán hától való tanorokot a pap kertelteté be egy font viaszért.

Anno Domini 1631. Árkosi Mihály pap ord. par., ki az Sz.-Mihály kápolnáját építette volt a Nyerges mellett.

Anno Domini 1632. Számot ada a megyének bíróságáról Kajcza Mihály die 6 Januari és lőn helyébe megye bírása Fejér István, ki anno 1641. tött be a templomba a kő-portára egy tőkét bíróságára.

A. D. 1635. Megint lőn visitorok járasa. A. D. 1636. Siket Imre pap ord. par. A. D. 1641. Szász István pap ord. par.

Anno Domini 1642. Die Martii vött az egész megye számot kozmási Fejér Istvántól úgy mint megye bírójától az szentegyháznak mindennemű proventusáról, mellyek az ő kezébe szállottanak és kimentenek és ugyan ott mindgyárt helyébe választotta a megye kozmási Szöcz Mihályt megye bírójának.

A. D. 1643. Tusnádi Bálint pap ord. par. A. D. 1646. Kaicza Ferencz megye bírása kezébe adott a megye fl. 13 d. 98. A. D. 1651. Pater Joannes László ord. par. más esztendőben kozmási Potyó János megye bírása. A. D. 1664. Pater Stephanus Boldizsár ord. par.

Anno Domini 1668. Pater Philipkovicz ord. par.

Anno Domini 1670. Orbán János kozmási megye bírása adott számot a kezébe bement pénz és mezőn termett gabona proventusiból és helyébe lőn Lestyán Lőrincz kozmási és abban az esztendőben lőn vége a torony építésének, melyet kezdettenek volt rakni anno 1653.

Anno Domini 1674. Pater Petrus Hozo ord. par, cuius tempore erecta est domus parochialis patris ex ligno.

Anno Domini 1675. Számot ada Lestyán Lőrincz megye bíróságáról és utána lőn Máté deák kozmási megye bírása.

Anno Domini 1677. Megint Lestyán Lőrincz kozmási megye bírása és szeretszegi Miklós Péter megye bírása. Hoc eodem Anno pater Petrus Rethi, ord. par. defunctus est in peste, et iacet sepultus in ecclesia SS. Cosmae et Damiani ante maius altare ad partem meridionalem, dum ageret tertium annum.

Anno Domini 1678. Pater Ludovicus Berzeviczi ord. par. tectum templi SS. Cosmae et Domiani renovatum est tegulis, et parietes dealbati simul et cruces pictae interius, scilicet signa consecrationis templi.

Anno Domini 1682. Pater Nicolaus Zolnaj ord. par.

Anno Domini 1684. Pater Stephanus Lakatos de oppido Udvarhely sedis Sicul. ord. par.

Anno Domini 1685. Sz.-György nap tájban esküvének megye bíróságra kozmási Hadnagy Ferencz és tusnádi Sánta Benedek.

Anno Domini 1686. Die 28. Febr. ada számot Lestyán Lőrincz megye bíróságáról tellyes megyének fogott böczületes emberei előtt, úgy mint pater Stephanus Lakatos ord. parochus előtt, szeretszegi nagyobb Bocskor István úr, Fodor Ferencz úr, t. n. Apor István úr gondviselője, kozmási Hadnagy Ferencz megye bírāja, tusnádi Sánta Benedek megye bírāja, szeretszegi Márton Mihály szentegyházfia, kozmási Fejér István, tusnádi András Deák úr előtt és hagyta Lestyán Lőrincz Hadnagy Ferencz megye bírāja kezébe ad futuram rationem reddendam. fl. 4 excep. d. 4. és zab adósságot fl. 6. d. 52.

Anno Domini 1686. Hasonlóképpen ezen alkalmatossággal anno eodem die ada számot szeretszegi Péter Miklós megye bíróságáról és hagyta tusnádi Sánta Benedek megye bírāja kezébe ad sequentem rationem fl. 1. d. 36 és zab adósságot 10 kalonyát.

Anno Domini 1706. Obiit it Dno. a. r. p. Stephanus Lakatos ex oppido Udvarhely parochus Kozmasensis et archidiaconus sedis Csik, Gyergyo et Kászony 14. Martii, cui successit

Anno Domini 1706. Rev. p. Johannes Ignatius Udvarhely m. p. ex oppido Cassoviensi huc successit.

Anno Domini 1707. Rev. p. Paulus Pogany de oppido Meszlen ex comitatu Castriferrei praecedenti successit m. p.

Anno Domini 1712. cui successit a. r. d. Gregorius Ülkey de sede Siculicali Udvarhely.

Anno Domini 1717. successi Michael Lukács ex Sz. Márton huc ex Sz. Miklós, ubique Septem et Septem annis curam agens animarum m. p.

Anno Domini 1727. successit praecedenti A. Joannes Zakarias ex Tusnád, curam agens animarum 13 annos m. p.

Catalogus adm. rev. dominorum ecclesiae hujus SS. Cosmae et Domiani Martyrum parochorum ordinariorum.

Anno Domini 1592. Paulus Gálfi Kozmasiensis pleb. et archid. Csik, Gyergyo et Kászony.

1608. Tamás Papp.

1675. Petrus Rhéti.

1620. Texe Ferencz.

1678. Ludovicus Berzeviczi.

1628. Árroki István.

1682. Nicolaus Zolnai.

1630. Árkosi Mihály.

1684. Stephanus Lakatos archid. Csik utriusque Gyergyó et Kászony.

1639. Siket Imre Papp.

1706. Joannes Ignatius Udvarhelyi prothonotarius apostolicus.

1641. Szász István.

1707. Paulus Pogány.

1643. Tusnádi Bálint Papp.

1712. Gregorius Ülkey.

1651. Joannes László.

1664. Stephanus Boldizsár.

1717. Michael Lukács archid. Csik utriusque Gyergyó et Kászony.

1668. Paulus Philipkovicz.

1674. Petrus Hozó.

1727. Joannes Zakariás.	1816. Michael Szóts.
1740. Michael Barto.	1827. Successit Ludovicus Fülöp
1748. Franc. Sándor proth. apost. Sz.	Udvarhelyensis.
1762. Petrus Ant. Tompos.	1831. Joannes Mártonfi, ki 48 évig
1777. Jos. Mihályt de Gelencze.	volt kozmási plebános.
1794. Joannes Keresztes.	1879. Electus est Stephanus Bar-
1811. Joannes Andrási.	dócz de Futásfalva, jelenlegi plebános.

(A csfkkozmási „Domus História“ II. része 14. l. egykorú adatai.)

1350.

*Gyarmathy András maga és István, Gábor és Bálint nevü fiai nevében
jobbágyásra kötelezi magát Béldi Kelemennek. Kelt Uzonban 1692.
márcz. 2.*

Mü *Bede András* nobilis nagy-borosnyai és nagyobbik *Szőcs János* primipilus (uzoni), mind ketten Sepsi-székiek, kik ez ide alább megírt dologban közül fogott bírák és arbiterek vagyunk, adjuk tudtára mindeneknek, az kiknek illik ez mi jelen való levelünknek rendiben és folyásában, quod in hoc anno praesenti 1692. die 2. mensis Marcii mikoron volnánk *Sepsi-széekben* tekintetes nemzetes uzoni *Béldi Kelemen* uram ő kegyelme uzoni nemes udvarházánál, jövének mi előnkben ilyen böcsületes két részről való személyek, ab una föllyel megírt tekintetes nemzetes *Béldi Kelemen* uram ő kegyelme, ab altera Uzonban lakó *Gyarmathy András*, és ő kegyelmek mi előttünk tőnek ilyen alkalmat és örökös megállandó compositiot, hogy iam praefatus *Gyarmathy András* szabad jó akarátja szerént nemine cogente obligálá és köté magát az megnevezett urnak, tekintetes nemzetes *Béldi Kelemen* uramnak s ő kegyelme minden legitimus successorinak örökös szolgálásra fiúról-fiúra, iam natis liberis *István, Gábor és Bálint* fiaival et in posterum nascituris; ilyen conditiokkal, hogy az úr *Béldi Kelemen* uram ő kegyelme az minemő szolgálai kötelességét kívánja, abban hiven, igazán, teljes tehetségivei eljár; ő kegyelme az praefatus uram ellen sem egy, sem más úton való boszúságra ingerlő dolgokban nem practikál, sem practikálódni nem igyekezik, hanem a minémű kötelességgel Istenben üdvözült *Béldi Pál* uramhoz ő kegyelméhez tartozott, azon kötelességétől nem recedál, ő kegyelmén kívül és legitimus successorin kívül mást ebben az hazában

etiam cum liberis nem szolgál, sőt az úr ő kegyelme becstelen(sé)gére nézendő dolgokban is nem mesterkedik, másoktól is olyant értvén igaz hűtös kötelessége szerint oltalmazni igyekezik, ő kegyelme kárait vagy egy vagy más dolgokban látván, oltalmazni és az úrnak ő kegyelmének megjelenteni minden ő kegyelme ellen való injuriákat kötelessége alatt tartozzék. Az úr, *Béldi Kelemen* uram ő kegyelme is arra ajánlá magát, hogy az megírt *Gyarmathy András* continuus és bennlakó szolgál tartaná, tudván ő kegyelme, hogy cselédinek eltartására nem elégséges, cselédinek sustentatiojokra ő kegyelme segítséggel léssen, magának is érdemihez képest fizetéssel léssen, mindennemő impetitorok ellen is ő kegyelme oltalmazza. Melyről adjuk ez levelünket fide nostra mediante, kezünk írásával s pecsétünkkel megerősítvén. Datum et actum anno, die, locoque in praemissis.

Correcta per eosdem.

ANDREAS BEDE senior mp. (p. h.)   SZŐCZ JÁNOS mp. (p. h.)
(Eredetiye gróf *Béldi Akos* főispán úr birtokában.)

1351.

Tatárok beütése és pusztítása Csíkban. 1694. febr. 13.

Funesta tragoedia.

Anno 1694. die 13. Febr. in *Czik* ultima die nundinarum in *Szereda* ibidem, cum declinare vellet Mars in coelo Mercurium, quo irruentibus praeter omnium hominum opinionem *Tartaris* numero circiter 350 (qui latenter inter Prut et Szeret fluvios in Moldavia hyemabant), 7 pagi incinerati: *Sz.-Mihály, Szép Viz, Sz.-Miklos, Delne, Borsova, Vaczarcsi, Göröczfalva*. Ex quibus magna multitudo hominum in captivitatem abducta, aliis caesis, pecora et mobilia quaeque ablata ab aurora usque ad praudium. Tum p. *Paulus Szepvizi* parochus *Sz.-Mihalyiensis* et cum eo 1000 animae ex eadem parochia abductae, remanserunt solum 7 (at in secunda desolatione 5 tantum); ex *Szepviz* d. *Szöcz András* cum tota familia, ex *Göröczfalva* g. d. *Czereiana* senior cum familia et caeteri quam plurimi abducti in captivitatem dirissimam.

Rursum die 15. Febr. statim nova irruptio Tartarorum plurium,

quam ante, a quibus a *Sz.-Damokos* usque ad *Palfalva*, *Somlyo* et *Taplocza* per 10 pagos praeter superius memoratos omnia incendiis, incaptivatione, depraedatione et desolatione plena facta sunt, a mane usque ad vesperam in sero; ubi g. d. *Sandor Janos* cum uxore et familia ac colonis, g. d. *Sandor Mihály* cum tota familia et colonis, excepta uxore, g. d. *Endes György* cum omni familia et uxore, g. d. *Incze Andrasiana* cum omni familia et colonis, excepto marito, d. *Miklos Peter* uxor et familia, d. *Buzas Andras* cum omni familia, Armeni solum 120 et caeteri plurimi tum domestici tum advenae et viatores, ex variis locis ad sepulturam priorum congregati, in summa plures, quam 7000, in lamentabilem et miseram captivitatem abducti sunt; aliis gladio, alis prae frigore emortuis.

Sic una tribus Siculicae nationis, quae ex 12 constat computanda, deleta est insperate et citissime, nullo resistente paganis.

(Lakatos István csikozmási plebános egykorú feljegyzése a csikozmási „Domus Historia” II. része LXI. l.)

1352.

Sándor János levele Sándor Mihálynak, maga, felesége, Endes Györgyné és Endes Panna tatár rabságból való kiváltatása érdekében. Kelt ismeretlen helyen és napon. 1694.

Szolgálok kglmednek.

Én az sok nyomorgatás mia soha sem tudom mit kell cselekednem, ezek anira erőltetnek, csak Isten tudna ezeknek eleget tenni; most erővel iratának, hogy az vajdát és az boérokot megtalálja kglmed, hogy magoknak ennik való legyen, lovoknak abrak, széna; én ugyan előtte írtam volt hetmány uramnak, hon nem levén az hetmány, az vajda logofet urammal választ tétetett; his inclusis azt is kglmed kezében küldöttem, abból kglmed megértheti. Már mikor érkezének az kglmed emberei, útban voltunk, az rabok dolgában semmit nem tudtam fáradni. Az mely hamis embert az vajda ó nagysága küldött volt ide *Lászlóékkal*, azon hamis ember megmondotta, hogy itt vagyon kglmed. Az feleségemet hozák az tatárok; az kiknél vagyon, azok tudják, hogy az én feleségem, de az az

hamis mursza nem tudja, mivel tagadjuk, hogy nem az én feleségem, ma is el akarta venni az tatároktól, de erős hittel esküdtünk, hogy *Zopos János* felesége, egy katonájé. Hanem kérem kglmedet, hogy lássuk valahol ha kaphatnánk ezer tallért, mivel anni az sancza, ne hadnók ide, vinnék ki szegént; úgyis kell mondani, hogy *Zopos János* felesége, mert megtudván az *eb*, az én uram, két vagy három ezer tallért kezd kérni, egynehányszor itt az útban is megakarta hazudni magát, többet akart kérni.

Feleségemet amaz rossz *Katos Sándorné* mondotta ki, a bolond, kicsoda. *Endes Györgynétől* az ura ötszáz tallért kér vala, már négyszázra szállott, nem is jü alább. *Endes Pannájé* harmadfél száz, reméndkednek *Boros György* uramnak, váltaná meg, az pénzt is megadná, magát is akár feleségnek, akár szolgálójának ajánlaná. Isten éltesse kglmedet jó egészségben.

Datum loco ignoto, die nescio 1694.

Kglmed attyafia, szolgálja
SÁNDOR JÁNOS mp.

Külczim: Jászvásáratt *Sándor Mihály* öcsém uramnak (titulus) nekem jóakaró öcsém uramnak ő kglmének adassék.

(Eredetije a Mihálcz család leveleiből *Borbély Sámuel* úr gyűjteményében *Székely-Keresztúron*.)

1353.

Sándor János levele melléklete Sándor Mihályhoz, melyben előszámlálja, hogy miket kívánnak a tatárok váltságában. (1694)

Az sanczra kell pénz ezer tallér. Az bélésér négyszázhatvan tallér, de azt úgy kívánja, elsőbben hozzák elő az nest bélést, ha szereti, azt veszi el hatvan tallérért.

Gyulának az inasnak hárman harmincz tallér, az én részemről is két sing posztó, tal. 15.

Az tatár postának tizenolcz tallér, egy mentének való posztó.

Az kik Jászvásárra jöttek volt posták, annak adott kglmed harmincz tallért R. f. 30.

Az borbélynak négy tallér, az ki az fejemet megnyitotta, két sing posztó. — Az vasat hogy leveszik az lábamról három tallért.

Abrak árával vagyok adós hét 7 tallérral.

Az mely lovon idejöttem azért 10 tallér.

Egy mentének való posztó, arra 13 ezüstös gomb. Az nuszt bélésér négyszáz tallér. Az nest bélés, de olyat kellene hozni, ne szeretné, hadd venné el az hatvan tallért.

Egy rókamállal bélett mente. — Egy ló. — Egy ezüst óra. — Egy pohár. — Négy mentének való posztó.

Timembekh (!) Murszának az *Endos György* urának hat sing posztó, hármát megadta kglmed, R. f. 3 sing (így !)

Mára (?) adjon kglmed abrakra két tallért, mert engem összevert az eb. Adja kglmed ezen levelem megadó ember kezében. Ennek az szavát el is hidje kglmed, mert igaz ember.

Az két fiának két kis nusztot, ha pedig négy nestet kaphatnánk, elvenné az nusztokért, ha hozott volna kglmednek nestet.

Rab SÁNDOR JÁNOS.

(Eredeti, sajátkezű, egy hosszú szelet simított török papiroson, a Mihálec család levelei közül *Borbély Sámuel* úr gyűjteményében Sz.-Keresztúron,)

1354.

Sándor János krimi-tatár rabságából írt levele Apor Istvánhoz, melyben kivaltatásáért könyörög és előszámlálja, hogy tatár gazdája mit kíván váltsága fejében. Kelt Bucsákon 1694.

Nékem kedves jó uram és Isten után való reménységem.

En nem tudom mit csenála *Sándor Mihály és Boros György*, addég futosának, szemben sem merének jünni, engem ide az nagy nyomorúságban mind testemben és lelkemben való veszedelemre ejtének. Kérem az Isten kegyelméért, az Christus kénszenvedéséért, az Boldog Asszonhoz való szeretetéért, váltson meg. Annak előtte ezer tallért kért, most már három ezeret kért, azonban egy mentének való posztót, arra ezüst gombokot, egy lovat ezüstös kantárral, egy ezüst övet, egy ejteles pohárt, négy embernek való mentének való posztót, egy nuszt bélést, az mely az atyámnak sem volt, vagy ha bélés nem léssen, négyszázhatvan tallért. Én meg nem ígértem, s nem is ígérem, ha megöl is; úgy hiszem ha régi megígért saccot látna, talán elvenné, noha tudom, hogy bizony megver, de arról nem tehetek. Itt nagyságos uram evvel is meghalok, az tetvek is

megesznek, sem ingem, sem lábravalóm, mezítelen vagyok. *Sándor Mihálynál* száz aranyam volt, ötven ezüst tallérom: egy pénzt sem küldött, az kivel csak egy falat is (így!) vettem volna valamit. Már azt mondja, hogy soha Jászvásárra ki nem viszen, hanem hozzák *Falczinra*, az sacczot, azzal fenyeget, hogy most kijün az chám, vagy az tatár chámnak ad, vagy az zultánnak. Kérem az élő Istenért Nagyságodot, váltsa meg mind testemet az nyomorúságtól, mind lelkemet az örök kárhozattól. Egy róka mállal való mente, azonkívül is reá megyen száz tallérnál többre, az ki adósságot kérnek rajtam. Postát fogattunk volt együtt, azoknak sem fizetett, azt is rajtam kérik, hiszem az száz aranyból és ötven tallérből adhatott volna valamit. Ezzel Istennek oltalmában ajánlom Ngodot

In *Buczak* 1694., az nap számat nem tudom, még az imád-
ságos könyvemet is elvette.

Nagyságodnak szegén rabszolgája

SÁNDOR JÁNOS mp.

Külczm: Tekéntetes és nadságos *Apor István* uramnak, cum pleno titulo et dignitate, nekem atyám helin való jó uramnak ő nadságának adassék.

(Eredetije özv. *Csereyné* úrnő tulajdonában.)

1355.

II. Apafi Mihály elismervénye, hogy neki szentkatolnai Polos István praefectus a magáéból ezer magyar forintot kölcsönzött bécsi útja költségeire. Kelt Kolozsvárt, 1695. január 1.

Nos *Michael Apafi*, Dei gratia electus princeps Transilvaniae etc. Damus pro memoria universis, quibus expedit, significantes per praesentes, quod in hoc anno 1695. die 1. Januarii

Nemzetes *Polos István* praefectusunk administralt maga költségéből mostani bécsi útunkra száz czikkeni aranyat, idest nro 100, edgyet a mint most jár in fl. 5; imperialis tallért százat, nro 100, edgyet in fl. 240; folyópénzt kétszázhatvan forintot, idest 260: mely in summa tészén a pénznek mostani folyása szerint ezer magyar forintot, idest fl. 1000. Assecuraljuk azért testimonio praesentium megírt *Polos István* praefectusunkat ő kglmét, edgyszersmind facultaljuk is arra, hogy kárunk kívül való jó móddal edgyünnen és

másunnan jószágunk jövedelméből, avagy in simili moneta, avagy más usualis pénzül azon summa pénzt, úgy mint fl. hungar. 1000 vehesse fel ő kglme; ha pedig addig, míg Isten vissza hozna bennünket, felvehetné is ő kglme, contentáltatjuk ő kglmét, minél hamarébb lehet. Datum in civitate *Colosvár*, anno et die ut supra. M. APAFI mp. (P. H.)

(Eredetije a Székely Nemzeti Múzeumban 698. sz. a.)

1356.

Gróf Mikes Mihály ellennyugtatónya Sándor Mihálynak a tatár váltóságába, kölcsön adott 800 frtnak visszafizetéséről. Kelt Zabolán 1698 január 6.

Recognoscáлом per praesentes, hogy a mint az fellyebb elmúlt esztendőkbén adtam volt sacczába csík-szt.-mihályi *Sándor Mihály* uramnak kölcsön R. f. 800 || 00 % nyolczszáz magyar forintokat és obligatoriat adott volt róla, noha engemet egészen a nyolczszáz forintokról contentált, de minthogy feljebb írt obligatoriája kezemnél nem volt, ő kglmének vissza nem adhattam, hanem per praesentes annihílalom, semminémű praetensiot sem magam, sem következő maradváim fenn nem tarthatván; kiről nagyobb bizonyásnak okáért adtam ezen subscriptios pecsétés levelemet, futura pro cautula.

Datum *Zabola*, die 6. Januarii 1698.

GRÓF MIKES MIHÁLY mp. (p. h.)

Kívül: Az úr *Mikes Mihály* uram ő nga absolutiónálissa az 800 forintról.

(Eredetije a Mihálcz-család levelei között *Borbély Sámuel* úr gyűjteményében Székely-Keresztúron.)

1357.

Csík-szent-mihályi Sándor Gáspár és az altorjai br. Apor-család közt altorjai és más zálogos jószágok felett folyt perben kelt ítéletből (kivonat). Kelt Cs.-Sz.-Királyon 1772. jan. 21.

Altorjai gr. *Apor István* és csík-szent-mihályi *Sándor János* között 1698. 29. jun. Gyula-Fejérvárt contractus költ, mely szerint Sándor János recognoscálta azt, hogy felesége *Angyalosi Erzsébet* 1695. 29. ápr. kétezer oroszlányos tallérokat vévén fel saczba tatárországbeli rabságokból való szaba-

dúlásokra Apor Istvántól s ebben kötötte le örökösön több jószágát, a mely lekötést Sándor János is helyben hagyta 1698-ban.

Ettől az örökös lekötéstől elállott *Apor István* halála után öccse *Péter*, „praetendálván *Angyalosi Erzsébet*, hogy csak simpliciter foglalta volna el gr. *Apor István* és azt is ígérte volna, hogy csak haláláig bírhatta, holta után menjen vissza Sándor Jánosnének,“ a ki kezére is vette s 1705. szept. 17-ikén *Csicsón* olyan egyezséget kötöttek, hogy ha *Apor Péter* kimutatja, hogy ezen jószág a tatár rabságból Sándor János kiszabadításáért saczban adatott volna, úgy az ő (Apor Péter) kezében megy a jószág s addig bírhatja, míg a summát leteheti *Angyalosi Erzsébet*.

Apor Péter fiai *Apor József* és *János* 1724 ben az 1705-iki contractus ellenére örökösön elidegenített jószágul praetendálták, atyjok hibájából eredetnek jelentvén ki az 1705-iki contractust.

Sándor János és Angyalosi Erzsébet fia volt *Sándor Péter*, ennek pedig a felperes *Sándor Gáspár* (testvérei: *Ferencz* és *János*).

A felperes aszal is érvel a birtok megtartásának praetendált titulusa ellen, hogy Apor Istvánnak „a tatárok által *Csikből* elraboltatott foglyok válttságára Leopold császár és erdélyi fejedelemtől és az országtól is nagy summa pénzek adattattak volt“, tehát a rabok válttsága fejében azok jószágát vissza nem tarthatná, ha csak ki nem mutatná, hogy azt a pénzt már rabok válttságára mind elköltevén, a felperes nagytyját és nagyanyját tulajdon maga pénzével váltotta ki.

A törvényszék úgy ítél, hogy a kétezer tallért Sándor Gáspár letévén, az Apor urak tartoznak a jószágot kibocsátani.

Az alperesek s utána felperes is felebbeztek a királyi táblára.

(Hiteles másolata özv. *Cserey Jánosné* úrnő tulajdonában.)

1357.

A csík-szent-mihályi Sándor-család pere az altorjai b. Apor-család ellen ama zálogos jószágok felett, melyeket Sándor János maga és felesége (Angyalosi Erzsébet) tatár fogságból kiszabadulása, válttságdíja fejében Apor Istvánnak 1695—98. zálogba vetett. *)

I. Az Apor-család ügyvédjének védírata. Kelt 1797 után.

Tekéntetes nemzetes csík-szent-mihályi Sándor-familiának mit felperesnek az al-torjai báró Apor familia mint alperes ellen holmi felső-torjai és az mint praetendáltatik, más falukban is lévő rész-jószágok iránt indítottat zálogos keresetének, tsak menyiben lehetett

rövid foglalattya:

I-mo: 1694-ben februariusnak közepe felé tekintetes nemzetes csík-szent-mihályi Sándor János úrhoz, ki akkor Csík-, Gyergyó- és Kászon-székeknek vicekapitánya volt, tulajdon bácsa az havasról lejövén, azt az hírt hozta, hogy temérdek sok tatárok közelednének Csík felé, de azon tudósítóval rútul bánván, az juhokhoz visszakergette. Másunnan is jövén ezféle tudósítások, mint

*) A Sándor-Apor pernek, (melynek eredete a XVI. sz. végére nyulik vissza s a mely még a jelen század első évtizedeiben is folyt) eme két, a történeti előzményeket elbeszélő perirát azért kellett felvennünk ez Oklevéltárba, mert az a tatárok 1694-ki Csíkba betörésével kapcsolatos és mert összefüggésben áll a Csíki Székely Krónika szerkesztésével.

vicekapitány (az főkapitány b. Apor István Szebenben lévén az guberniumnál) hivatalyánál fogva felkölti az székot, hanem az tatárok fortélylyal élvén és mutatván, hogy visszafordultanak volna, Sándor János az népeket honyokban ereszti. Azomban az tatár éczakának idején kiütvén, mindeneket rabol, éget és pusztít és más két következett napokon újabb tatári seregek jöven bé, kik az elsőbeket felváltották, az fel-csíki és közép-csíki nép az szent-királyi hídig áldozattya lészen az vicekapitánya vigyázatlanóságának. *Az mint megjegyzették az akkori élt historicusok, legbövebben pedig közöttök Nagy-Ajtai Cserei Mihály, kinek az nagyanyja is ekkor elraboltatott; sőt az felperesek levelébe is vagyon (Pag. Trausmissional. 152.) *)*, hogy Bocskor Mihály attyának megíratatván Molduvából, hogy jó Csík ellen a tatár s megjelentvén Sándor Jánosnak, ő nem hitte s azt mondotta *talám magának valami tisztséget vadász.*

2-do: Maga is Sándor János és felesége Angyalosi Erzsébet s öcsse Sándor Mihály éppen Butsakban vitetettvén, csakhamar erős hit és kezesség alatt kibocsáttatik, hogy saczát megszerezvén visszamenne és úgy szabadságban állíttatnék. Ezen Sándor Mihálynak bátyjához Jánoshoz való levelét az felperes úr ... beadván, abból ezek világozságra jönnek: a) *hogy az praefigalt napra, úgymint a harminczadik napra a végezés szerint Jászvásárra Sándor Mihály megérkezett.* b) Azt írja Sándor Mihály, hogy *Jászvásáron vett fel pénzt interesre a kereskedő emberektől, mert Erdélyben semmi képpen nem kaphatott*, de parentesisben azt teszi hozzá (sed hoc aliter intelligat) a mint hogy bizonyos contractus is mutatya, hogy 1694-ben 3-tia Maji maga saczának kifizetésére vett fel Apor Istvántól 2100 magyar forintokat. c) Eképpen kéri Sándor Jánost az öcsse Mihály: *Az Istenre ha lehet kegy elmed a fizetést többre ne nevellye, mivel bizony honnan megfizetni nem lehet, mert bizodalmunk másunnat többre nem lehet, hanem csak az derék summáig, úgy mint kegyelmed részéről ezer tallérig és az én részemről nyolczszáz tallérig s az több accidentiakra magunknak kell gondainknak lenni.* d) Hogy az Sándor János két fiait Kolozsvárt Apor István taníttatta és jó gondviselés alatt voltak. e) Angyalosi Erzsébetről így ír: *Ángyom asszony szabadulására is az úr Apor István úr ő nagysága jóakarattyt ígérte kegyelmednek, hogy minden bizonynyal kiváltya ő nagysága, csak hogy magát kegyelmed elsőbben szabadítsa ki és innét annak utánna jobban munkálódhatunk szabadulásában.*

3 tio: 1691-ben ki nem szabadúlhatván se Sándor János, se felesége Angyalosi Erzsébeth, 1695-ben Angyalosi Erzsébet férjének kezességin kibocsáttatván sartzoknak megszerzésére, die 29-na mensis Augusti Doboka-vármegeében Viczében gróf Apor Istvántól veszen fel 2000 oroszlánys tallérokot (másutt pénzt nem kaphatván) és kilyéni Székelly Ferencz és nagy-abafalvi Abafi János regiuasságok alatt gróf Apor Istvánnak örökösön adja Felcsík-székben Somlyón lévő portióját, ugyan ottan az pálfalvi határon lévő földeit, ugyan ott az szent-mihályi határon lévő Naskalat nevezetű havast, Alcsík-székben az lázárfalvi rész jószágát, Kézdi-székben Felső-Torján lévő jószágát az férjinek, és Fejér-vármegeében Szárazpatakon lévő portióját. Ezen pénzzel kiszabadulván maga is Sándor János, ujonnan Csík-, Gyergyó- és Kászon-székek vicekapitányja, az közönséges országgyűlésének alkalmatosságával 1698-dik esztendőben juniusnak 29-dik napján liussinai Ungur János, hosszúasszói Pápai Pál és nagy-ajtai Cserei Mihály regiuasságok alatt feleségének kötelezéseit nem csak megismerte, hanem az Compiláta Constitutióknak 4-dik része 7-dik titt. 3-dik czikkelye szerént, már maga teljes szabadságában lévén, az fennebb nevezett jószágait örökös birodalmában adá gr. Apor Istvánnak. (Ezen contractus megtalálatik az *Transmissioban* pag. 345. et seqq.)

*) Alább a hasonló a részletes peractákra és azok lapszámaira való hivatkozást (mint a melynek itt semmi értelme nincs) kipontozással (...) jelöljük meg.

4-to: Birta is gróf Apor István mind ezen jószágokat békességesen azon időtől fogva, hanem kezdődvén az kurucz világ, gróf Apor István mindenkor az felséges ausztriai házhoz hívségét megtartván, Sándor János pedig attól elpártolván s rebellis Rákóczy Ferencz mellé állván, sőt az akkori főkirálybíráját Csíknak Henter Benedeket elfogván s az Rákóczy hívségére meghütöltetvén, s az csíkiakat is azon pártütésre hajtván még 1703-dik esztendőben, azt követett 1704-dik esztendőben ugyanazon Sándor János fiával együtt Deák-Tamással s Horváth Györggyei egész Szász-Kyzdig az ő felsége híveinek jószágait praedálván az gróf Apor István csíki jószágait is elpraedálták ugyan, de el nem foglalták. *Az mint ezeket akkoron élt Cserei Mihály megitta.*

5-to: Gróf Apor István halála után pedig, mely történt 1704-dik esztendőben, az mint az felperesek eskető levelekben az 4-dik tanú nemes Veres Ferencz ... beszéli: az kurucz-világ alkalmatosságával Sándor Péter feljövén lóháton Taploczáról Somlyóra cselédekkel, ekékkel, az néhai gróf Apor Istvántól bírt földeket szántatni kezdette, de a mint ugyanazon valló utánna teszi, ezek is az kurucz-világ eltelésével az Apor-familiára visszamentenek.

6-to: Eképpen erőhatalommal elfoglaltatván b. Apor Pétertől az somlyai jószágnak azon része, mely Angyalosi jusnak tartatott és mellyet gróf Apor István mind halálíg, azaz kilencz esztendeig békességesen bírt, 1705-ben szeptembernek 27-dik napján Apor Péter és Sándor Jánosné Angyalosi Erzsébet, királyhalmi Petki Dávid, sepsi-szentiványi Henter Benedek és nagy-ajtai. Donát György regiuságok alatt ... oly egyezésre lépnek, hogy ha Apor Péter ezután megmutattya, hogy bizonyos pénzbe bírta gr. Apor István, nékie az via facti elfoglalt jószágok visszaadattassanak. Az mellyek annak utánna kezében vissza is mentenek, tehát azelőtt Apor Péter az leveleket, mellyek 1705-ben az özvegy gróf Apor Istvánnénál voltak, kezéhez kapván, megmutatta, hogy azon jószágokat gr. Apor István nem valami útkon módokon, az mint Angyalosi Erzsébet praetendálta, foglalta volna el, hanem törvényesen magának tette.

7-mo: Mivel pedig Apor Péter csak nem régiben jövéen le az nagyszombati akadémiából és bátyának gr. Apor Istvánnak dolgait tökéletesen nem üsmérvén, az levelek is az özvegnél tartatván, azon egyezésben arra is kötelezte magát, hogy az csíki jószágokat, letétetvén a superinvestiált summa, vissza fogja bocsáttani, tehát ezen egyezésnek complementumára 1767-ben meghíttá Sándor Gáspár úr báró Apor József, János és László urakat, mely törvényben Csík széke azt ítélte, hogy az felperes letévéen az 1698-ban költ contractus szerént lévő 2000 oroszányos tallérokából az Angyalosi Erzsébet csíksomlyai jószágára háromlandó rész summát, az alpörösök tartozzanak azon jószágot vissza bocsáttani. Mely ítéletet annyiban megváltoztatott az mélt. királyi tábla, hogy mivel az 1698-béli contractus csak Sándor Jánosé, nékie, pedig az felesége jószágáról valamit végezni nem volt jussa, az 1695-béli contractussa pedig Angyalosi Erzsébetnek elé nem adattatott (hihető, hogy midőn Sándor János az Apor István somlyai udvarát elpraedálta, vagy midőn Sándor Péter erőhatalommal elfoglalta, azon contractust magokhoz vették) tehát ex eo, quod summa 2000 tallerorum leoninorum bonis quaestionatis inhaerere praetensa nuspiam legitimata esset, az proportionalis summának letételére nem tartoznék az Actor. Ezen ítéletet helybe hagyta az f. k. gubernium is azon jobbtáással, hogy az alpörösök usus fructus megfizetéssel nem tartozának...

8-vo: Már az mi az 1698-béli contractusban foglalt felső-torjai és szárazpataki rész jószágokat illeti, mellyek tulajdonai voltak Sándor Jánosnak, azokat nem csak gr. Apor István és b. Apor Péter békességesen bírták minden legkisebb contradictio nélkül, hanem Péternek is fia József, János, László ügy vették által. Elsőben tek. Sándor Mihály, Péter, Pál és Gáspár urak 1774-ben 13-tia Aprilis kénáltatták meg azon jószágakért b. Apor József urat és b. Apor Jánosnak és Lászlónak özvegyeit egy csomó pénzzel, egy rongyos, hihető elszaggattatott zálagos contractus mellett, melyet fel nem vévén, citálták törvényben, azonban actiojokat soha bé nem adták.

9-no: Elkészültek volt ezen lépésre két rendbéli eskető levelekkel, az elsőt vitették végbe 1766-ba 3-tia Junii ... az másikat 1774-ben 30. Junii ... melyekkel az suggestivum utrumok mellett mint genelogiájokat, mint pedig az jószág-nak hol létit és mennyiségit akarták megmutatni. Holott az Decretum I. részének 39-dik titulussa 4-dik §-sa és az 47-dik titulusnak 1. §-sa szerént az törvényben 60 esztendőn felyül az humanum testimonium bé nem vétetődhetik.

b) Az tanúk mind csak hallomásból szöllanak, pedig az Decr. 2-dik része 27-dik titulussa 5-dik §-sa szerént: simplici auditui locus dari non solet neque debet.

c) Ezen esketésekben logerőssebb tanúk azon jobbágyok, kik az jobbágyoknál szokott hajlandóságnál fogva magok uraknak változtatását szüntelen óhajtyák, mindenkor jobbat remélvén és azért egy Aport egy Sándorral kívánván felcserélni, előre a jószág mennyiségében kedvezni akartak, holott az jobbágy-nak bizonyága földes ura ellen bé sem vehető, S. Stephani lib. 2-da cap. 19.

d) Jóllehet az tabuiaris instructio szerint új. 83 az életben lévő vallókat authenticálni kell vala, hogy a törvényben bévétethessenek, mégis ezen authenticatio soha végbe nem ment. Ki hitesse el pedig magával, hogy az kik 1766-ban és még annál inkább 1774-ben vallottanak, azok 1777-ben mikor az tabuiaris instructio kibocsáttatott már mind megholtanak volt?

10-mo: Az 1774-béli citatio után semmi actio bé nem adattatván s könyebb időre halasztatván, az tekéntetes Sándor-familia legalkalmatosabb idő pontnak vélte ennek beadására aztot, midőn az Apor-familiának literarum conservatora egy pap lett, a kiről reméllették, hogy hivatalától elfoglalva ezen keresetekre nem sokat ügyelne, de messziről voltaképpen nem is ügyelhetne. Azért azon tekéntetes Sándor-familia 1797-dik esztendőben januáriusnak 17-dik napján az b. Apor-familiára az Apr. törvény 4. része 1-ső szakasza 39-dik cikkellye szerént kévánta leszállítani az antecessoraiktól megtétett meghívást, holott azon articulus szól azon perekről, melyek egynéhány esztendőktől nem voltak in foro, tehát az ilyen condescensionak csak akkor lehet helye, midőn az kereset valaha volt in foro, ez pedig soha sem volt in foro, csak tetetésből oda akart vitettetni. Külömben is az felperesek magok antecessorainak az citatiojokban ... kereseteket magok levatájokban igen erőssen megváltoztatták, mert az antecessorai keresték, hogy 800 oroszlányos tallér fekszik azon jószágokon, az mostani felperesek pedig zálagon is keresik, mert egyébképpen mit condescendáltattak volna? Keresik simpliciter is, azt állítván, hogy elei nem Apor pénzzel váltattak volna meg az tatár rabságából, hanem az nemes szék és az felséges császár pénzeivel, az mi világosan két úton való járást mutat és calumniosus processust foglal magában.

11-mo: Ezen condescensionak kezdetén s azután még sok esztendőig az Apor-familiának levelei Régenben, az hova az Torda vármegyei tisztség Körtöve-fájáról vitette volt, sequestrum alatt voltak s hosszason az mostani litterarum conservatornak azon okból ki nem adattattak, hogy az praetendaltatott, hogy Bálintih levelek is elegyedtenek volna esse az Apor levelekkel. Ezen okból kéntelenek voltak az alperesek haladékot kérni, mely meg nem engedtetvén, az ellen protestáltak.

12-mo: Legelsőbben is az alperesek kifogtak az felpereseknek zálagon processusok ellen és az 1698-beli örökös contractust egy törvényes transmissio-ban (mert az eredeti contractus Régenben volt elpecsételve, de azután ez is exhibealtatott) ad fideles solum manus notariales beadták. Tüstént impugnalni kezdték ezen contractust az felperesek, de az alperesek szószólója, ezen contractus ventilatiojában belé nem ereszkedhetvén ... allegalta: azon mechinatiojokra (az felpereseknek) most hoc processu nem felelnak az alperesek, hanem minek utánna jó processuson indítani fogják a felperesek processusokat, akkor készek azon contractusnak mentségére magok ductusokat elkövetni. Melyre az a deliberatum tetetett: A processus ellen lett kifogás ad meritum ejcialtatik. Az alperesek in ea parte appellálták.

13-tio: Ezen törvény tartása ellen hozott deliberatummal megterhelte-

vén az alperesek kéntelenek voltak az processus ellen tett exceptiojokat, már in merito, bővebben megmagyarázni s mivel az felperesek az 1698-béli contractusról azt vitatták, hogy az elsőben az Csík-széknek ítéleténél fogva elrontatott volna, úgy az k. tábla és gubernium ítéleténél fogva, másodsor elrontatott volna 1705-ben hozott 25-dik articulusnál fogva a, megmutatták az alperesek: a) hogy nem hogy az csíki deliberatum elrontotta volna azon contractust, sőt pro iudicandi fundamente vette, midőn azt ítélte, hogy az actor tegye le az 2000 oroszlányos tallérból az somlyai jószágra esendő proportionalis summát; az m. királyi tábla pedig s következendéleg az f. k. gubernium is csak nem applicabilisnek ítélte, mivel ezen contractus csak Sándor Jánosé, az per alatt való jók pedig az Angyalost Erzsébet jussán kerestettek. De nem is rontathatót el ezen contractus, mivel ennek rescissiojára soha processus nem kezdődött s ha hamis contractusnak tartott volna akár mely ítélőszék előtt is, fulmináltatni kellett volna, az mi soha nem történt. b) Articulusnál fogva sem rontatott el, mert ilyen articulusat az felperes rész elé nem mutatott és a csíki kurucok postulatumát nem lehet törvénynek nézni. c) Hogy pedig az Apor-familia ezen jószágokat nem az 1694-béli rongyos contractus mellett, hanem minden solemnitásokkal költ 1698-béli contractus mellett bírta, azt maga az birodalom is megmutatta, mert nem csak az felső-torjai jószágot bírta, melyről csak egyedül szól az rongyos zálagos contractus, hanem mind azokat, melyek az 1698-béli contractusban foglaltak. Ilyen világos és könnyen érthető erősségek mellett is az t. fiu-szék az processust megállította azon gyenge okból, hogy az alperesek az 1695-béli contractant, melyről emlékezteték az 1698-béli contractusban, elé nem adták és e nélkül az m. k. tábla is az csíki jószágokra nézve az 1698-béli contractust elégtelennek ítélte. Holott az Compil. 4-dik része 7-dik titt. 3-dik czikkele szerint az örökös eladásra ezen 1698-béli contractus szükséges is, elégséges is volt; az m. k. tábla az Angyalosianumokra nézve tartotta elégtelennek, nem pedig az Sándorianumokra nézve, az mellyek iránt vagyon mostan az kereset. Megjegyzést érdemel, hogy ezen két terhes ítéletek egy olyan úrnak előlülése alatt concludáltattak, ki az felperes Sándor-familiához szoros nexusban vagyon s ezen nexusát csak az conclusio után éppen a pronunciatio előtt akarta észre venni s csak akkor szállott ki bírói székéből. ...

14-to: Az alperes b. Apor-familia meghíván szószóllóját s az processus ellen való exceptiót bővebben is megvilágosítván, az deliberative helyesnek lenni ítéltetett, azon okból, hogy az 1695-béli contractus ezen perbe nem volna szükséges és az 1698-béli contractus se Csík-széktől, se az appellatorium formoktól el nem rontatott volna.

15-to: Az felperes familia is meghíván maga szószóllóját s maga cassáltatott processussának új lábat akárván adni s felette sokakat vitatván, azon ítélet hozatott: hogy mivel azok az örökös 1698-ban költ contractusnak megertelenítését tárgyazzák, ezen zálagos per mellett belé eszkeadni nem lehetvén, a revocatum deliberatum helyben hagyattani ítéltetik. Az felperesek ezen deliberatumot appellálták az háromszéki tekéntetes derék szék eleiben és transmittatott is.

15-to: Appellatio mellett folytatvatván az tekéntetes derék szék előtt ezen processusnak cassáltatása, tetszett azon t. derék széknek az törvénynek világos tartása ellen az 1698-beli örökös contractusnak, mellyről maga megüsméri ... hogy külömben telyes solemnitású levél, ventilatiojában eszkeadni s egy zálagos keresetben egy örökös contractust, melynek rescissiojára más processus kívántatott volna, erőtlennek ítélni oly gyenge okokból, melyek az Transmissioiban (a pag. 479. usque 490.) *) bőven meg vannak czáfoltatva. Ezen delibe-

*) E lapszámokból 1632. is idéztetik) látszik, mily terjedelmes periratokra történik itt és a kipontozott helyeken hivatkozás. E periratok megvannak Sándor János főispán úr tulajdonában.

ratumot appellálván az alperesek, de fel nem bocsátatván, kéntelenek voltak praepceptoriumot extrahálni és annak erejével az m. k. tábla eleiben vinni.

16-to; Az m. k. tábla pedig ilyen rövid ítéletet hozott ... Ámbár az processus ellen való kifogások rendszerént a per derekára vettetni nem szoktak, de minthogy magok a peres felek *facto proprio* olyan tárgyak vitatására ereszkedtek, melyek az fennforgó keresetnek meritumát érdeklik, erre nézve azon kifogás a per derekára vettetik és ezen egész kereset az további folytatás végett az alsó törvényszékre visszautasítatik. Az praepceptorium büntetésnek semmi helye nem lévén és az eddig való költséget és fáradságot is mindkét perlekedő felek egyaránt szenvedvén. Mely ítélete az m. k. táblának kettőt tézen, elsőben, hogy midőn az t. fiú-szék az processus ellen való kifogást az per derekára vetette, az nem rendszerént volt, másodsor, hogy, önként *proprio facto* magok az peres lélek olyan tárgyaknak vitatására ereszkedtenek, melyek igényesen az meritumot írdeltek. De hogy ezen második állítás nem úgy volt, kitetszik az processusból, mivel az alperesek nem önként, hanem az n. széknek deliberátumánál fogva kéntelenek voltak ezen kérdésekben belé ereszkedni: 1-mo, valyon az 1698-beli *contractus* törvényesen erőtlennek ítéltetett-e? 2-do, valyon ezen *contractus* *articulariter* megsemmisített-e?

17-mo: Ujjonan az fiú-széken felvételvén ezen *causa*, a) az alperesek azon megmozdítatlan talpkőven állván, hogy egy zálagos processuban egy teljes solemnitással lévő örökös *contractus* semmi képpen nem lehetne ventilálni, hanem az törvény szerént egy más processushoz, úgy mint ad *rescisionem contractus* tartoznék, kívánták a törvénynek rendelése szerént ezen zálagos processust in merito, az hová rejciáltatott, cassáltatni. b) Ezen Sándor Jánosnak valaha tulajdona volt jószágokat 1698-tól fogva 1774-ig minden *reclamatio* nélkül bírván az Apor-familia, egynéhányzori praescriptiot bétöltött, c) bővebben megmutattatott, hogy azon 1698-beli *contractus* soha egy törvényszék előtt is hamisnak nem ítéltetett, csak elmellőzetett olyan okból, mely az mostani keresethez, mely magáit Sándor Jánost illető, nem alkalmaztathatik, d) hogy azon *contractus* *articulariter* rescindaltott volna, az felperesek egy olyant elé nem mutattak, mely Erdélyben törvényül bévétethetnék. e) Gr. Apor Istvánnak azon mint fejedelméhez megtántoríthatatlan hívségére nézve, mint hazájához lángaló szereteténél fogva igen nagy férfiúnak dicső emlékeztetének védelmezésére (holott ide nem tartoznék, csak az kényszerítés miatt kellett bécsúztatni) megmutattatott, hogy ha igaz lett volna is, hogy az magazinnális 16000 ezerből álló pénz a rabok váltására rendeltetett volna, mégis nem abból váltattak ki Sándor János és Angyalosi Erzsébeth, mivel az főtiszt [Henter Benedek ellentállott ... és a mint egy más úgy mint 4-dik valló bizonyítva. ... azon pénz minden rabokra egyaránt osztatott lel és akkor mi kevés juthatott egyre? Ezen esketést az felperesek ellen lehet czítálni, mint magok tulajdon leveleket, de ez iránt az a megjegyzés vagon, az mely az transumalo m. k. tábla figyelme elől is elszaladott, hogy ezen esketésben 1710-dik esztendőben az compulsoriumban első József császár *Siculorum* comesnek íratik, holott ezen titulust az dicsőségesen uralkodó ausztriai házból legelsőben vette fel 1742-ben az elfelejthetetlen Mária Theresia, kinek ettől való rescriptumát *sub solita authentia* az bírák világoztatásokra a t. derék székre az alperesek bé fogják adni. Tehát ezen esketés világozon nem igaz kamarán költ írás. Az mi figyelmetessékké teheti az érdemes bírakat, hogy az felperes résznek minden leveleire ügyelő szemmel legyenek. Valamint hogy Sándor János maga teljes szabadságában az ország gyűlésének alkalmosságával megüsmerte, hogy az gr. Apor István pénzével váltatott ki, nem pedig az szék, vagy császár pénzével, a mit mint v. kapitány két esztendők alatt lehetetlen hogy ki ne tanúit volna. f) Az felperesek zálagos *contractussa*, hogy nem hiteles levél, sőt fulminiot érdemlő, több okokkal megmutattatott.

Azomban látván az alperesek szószóllójok, hogy a felperes rész retractatioit beadta, az mit egy zálagos pernek természete nem szenved és két úton

járnának az felperesek s processusok calumnia nélkült nem volna. Láttá aztot is az szószólló, hogy bécsúztatott egy articulushnak neveztetett scartetat s az ellen megtette az maga törvényes ellenvetéseit, úgy azon esketések ellen is, melyekkel az felperesek az jószágnak hol létit és mennyiségit kívánták megmutatni.

18-vo: Kötelessége lesz vala tehát a t. fiú-széknek rendszerént ezekről ítélni: 1-mo: Hogy valyon egy zálagos processusban lehetne-e egy telyes solemnitásu contractust ventilálni? 2-do: Valyon az Apor-familia az kereset alá hozott jókban praescribált-e? 3-tio: Valyon az 1698-beli contractus valaha törvényesen megerőtelenített-e? 4-to: Valyon azon contractus törvényül bévehető articulussal rescindáltatott-e? 5-to: Valyon az alperes részről több eléhozott okoknál fogva az 1694-beli praetendált zálagos contractus hiteles-é és bévehető-e? 6-to: Valyon az felperesek retractationak ezen zálagos processusban helye lehet-e a nélkült, hogy calumniat incurályanak? 7-mo: Valyon az bécsúztatott, de az alperesek transmissiojában bé sem íratott scarteta, világos s hazánk törvénye szerént bévehető törvényi erővel bíró articulush-é? 8-vo: Valyon az jószág mennyiségéről beadott, humanum testimoniumot felyül haladó, csak bizontalan hallomásokon épült, magok földesurak ellen jobbagyok vallo-másaival egybe szótt-font és soha nem authenticaltatott esketések, ezen törvényben bévehető-k-é?

Mindezekről elmulatta ítélni azon törvényes szék. Hanem maga ítéletének ezen fundamentit tette: a) hogy az 1695-beli contractus nem mutatott volna elé, b) jöllehet az 1694-beli zálagos contractus az 1698-beli örökös contractussal egybe vetetvén, mind az kettő Cserei Mihály írásának lenni láttatik, mégis Cserei Mihály az örökös contractusban nem említi az négy eszten-dővel elébb írt zálagos contractust, jöllehet a kettőkben különbözök az summák és nem teszi fel, hogy az adott summa gr. Apor István tulajdona volt-e, vagy másféle pénz? c) Az felperes rész articulust citál az efféle contractusról de anno 1707. 21. April, d) az zálagos contractust 800 oroszlyános tallérokrol subscribálya az contrahens, az 2000 oroszlyános tallérokrol pedig nem subscribálya. e) Valyon melyik pénz s mikor fizettetett, az előbbeni vagy az utolsó contractus expedialásakor? mivel már az több contractus idein meg volt Sándor János szabadúlva, f) 1705-ben midőn Apor Péter complanált Angyalosi Erzsébettel az csíki jószágok iránt, akkor se contractus, se hiteles bizonyság egyik részről sem producáltatott s azután jöllehet az örökös contractusban ezen csíki jószágok iránt benne voltak foglaltatva, mégis az Sándor-familianak visszaíteltettek. g) Az citált árticulushnál fogva megiltatott, hogy az tatár rabok saczából semmi örökös vásár ne inéaltassék. h) Maga b. Apor Péter megüsmerte, hogy ezen jószágokat zálagon bírja. Mindezeknél fogva az alperesek tartoznak az jószágot depositis deponendis kibocsáttani. Ezen ítéletet az alperesek appellálták, azután felperes Sándor Sigmond úrfi is az t. derék székre.

19-no: Ennek utánna jöllehet hazánk törvénye szerént az ország gyűlése alatt perek nem folytathatnak és azoknak folytathatását az mostani hosszas országgyűlése csak azokra nézve engedte meg, kik annak nem tagjai s jöllehet mind az két alperesek b. Apor József és Péter regálisták, mégis erőszakoson folyt az t. derék szék alatt s az felperesek allegatio helyett egy facti speciest írattak bé, melyben az megjegyzést érdemel, hogy egy regestrumot adnak bé*) az 1694-ben elrablottakrol, mely kezdődik Kemény Jánoson s még ezek vannak benne: Radák László, Haller Gábor, Basa Tamás, Kornis Gáspár, Bethlen Farkas, Bethlen Gergely, Rhédei Pál, Rhédei Farkas, Csefei László, Gyerőfi György, Barcsai Péter, Teleki Mihály, Haller István, Gyulafi László, Kemény Boldizsár stb., de úrasszonyok is Kemény Boldizsárné, Bethlen

*) Az itt említett „facti species“ valószínűleg más, mint az alább közölt „species facti“, mert ebben az említett regestrum nincs benne.

Mihályné, Bánffy Sigmondné stb. Meg kell vallani, ha ezek akkor estek, úgy mint 1694. az tatár rabságában, mivel az rablás éppen fársángban esett, az ország színinek Csíkban kellett akkor fársángolni. De nem. Ezen laistrom azoknak lajistroma, kik 1656-ban *) az második Rákóczy György szerencsétlen Lengyelországban lévő expedíciójában a tatároktól raboltattak el. Különös az is, hogy az felperesek magok tulajdon praetendált atyafiákat kívánnyák az bírói szék-ből kirekeszteni, úgy mint Csefeieket, Turzókot, Zólyomiakat, Gyulafiakat, Tökölieket, Kamuthiakat. Az alperesek sem kívánnyák, hogy ezen már annyi időtől fogva magok sírhalmokban már csendesen nyugovó dicső nemzetségek ezen zürzavaros pernek ellátására koporsóikból felkelyenek. Tovább az alperesek kirekesztik az Bethleneket, Vajiakat, Keményeket, Kunokat, Telekieket, Bánffykat, Vasokat, Rhédeieket, Bélieket s a többieket. Az alperesek sem akarják ezen fényes nemzetségeket Háromszékre ezen pernek ellátására befársasztani, hanem megelégedésnek olyan nemes ember bírálkkal, mint magok, kérik is, hogy mivel az erőszakosan tartott derék széknek, magok meghallgatások nélkült hozott ítélete az felséges k. gubernium által ezen esztendőben sub nro 2634 megsemmisítetett, az ujonnan tartandó derék szék az alperesek apellandi ratioit igasságosan felvenni méltóztasson.

(Egykorú nyomtatvány 20 fol. lap, *Sándor János* főispán úr tulajdonában.)

II. A Sándor-család ügyvédje, csík-szent-imrei Illyés József perirata az erdélyi királyi táblához 1807. után.

In causa inelytae familiae primorum *Sándor* de Csík-Szent-Mihály ut Actorum, contra inelytam familiam primorum *Apor* L. baromira de Al-Torja ratione bonorum in possessionibus inelytae sedis siculicalis *Kézdi*, necnon inelyti comitatus *Albae* adjacentibus, utpote: *Fell et Ali-Torja*, *Fell et Alsó-Volály*, *Szárospatak*, *Feselnek*, *Kanta*, *Karatna*, *Kis-Kaszon* etc. ob non remissionem titulo pignoris mota coram inelyta sede siculicali *Kézdi*, inde vero per solitos apellationum gradus ad sedem judicariam generalem sedis inelytae *Háromszék* perducta, inde vero per Inctos apellata in puncto exceptionis contra processum non transmissa (pag. Trans. 51.) penesque mandatum praepceptoriale repetita ...**) ad inelytamque tabulam regiam extraserialiter pertractandi nro aulico 2328 a. 1807 a sanctissimo oraculo sacratissimae Majestatis disposita, in qua d. nobilis *Josephus Illyés* de Csík-Szent Imre exhibit a parte actorum sequens

Species Facti.

Minekeltötte nemes Erdélyország a felséges Austriaca protectiot implo-rálta, és a tekintetes nagy rendű nemes statusok a capitulationis diploma mel-lett felségnek üsmerték, a fényes porta, hogy boszszút állhasson, a tatárokat bótásította Erdélynek feldúlására, oly hatalmas parantsolatja mellett, hogy Erdélynek fő népeit elrabolják, 1694-dik esztendőbe 13-dik Februarii nemes *Fell-Csík-székre* ki is ütöttek, azon helysége azért, minthogy catholica valláson lévén, a fényes porta gyanította leginkább azon szék-béi fő népeket lenni az Austriaca protectiót kik az országban eszközlik, ottan feltalálni, mely nap inci-

*) Helyesebben: 1657-ben

***) A három pont mindenütt a részlet s peractákra való hivatkozás helyett áll, mely az eredeti nyomtatványban „pag. Transmissional.“ s lapszám-idézeteket foglal magában

nerálván *Szt.-Mihályt, Szt.-Miklóst, Delnét, Borsovát, Vatsárchit* és *Görötsfalvát*, ezen helységekben fel nem találhatván *Sándor Jánost*, 15-dik Februarii újra többes számmal kiütnek és *Sz.-Domokostól* fogva *Pálfalva*, *Somlyó* és *Taplótzáig* desolálás egész Fel-Csík-széket incendiumokkal, incaptivatiókkal, és depraedatiókkal hajnaltól fogva estvéig, s eképpen az *Austriaca protectio* eszközléséért azon helység áldozattya lett, mellvért el is rabolták egész Fel-Csík-széket és a többi között rabolódott el néhai csík-szent-mihályi tekéntetes nagy renden lévő férfiú *Sándor János* nemes két Csík, Gyergyó, Kászony-nak hadi kapitánya, Jenőfalva, Karchfalva, Dánfalva, *Szt.-Mihály, Szt.-Thamás*, és *Szt.-Domokos* utolsó főhadnagya, keserves tatár rabságra vitetvén isperate hadi népével, kinek is elfogása után megtértek a tatárok, mindezeket bizonyíttya az is, hogy a tájban Erdélyország feldúlás nélkül maradván, *Sándor János*nak elablása töltötte bé torkát a győzhetetlen fényes portának Erdély részéről, mivel ennek elfogásával visszatértek. Series processus item funesta tragodia.

Ennekutánna 1694-ben májusnak 18-dik napján ... kimenvén *Szebenben* néhai tekintetes Alsó-Csernátoni *Domokos Thamás* özvegye *Geréb Kata* asszony, hogy vejit *Sándor Jánost* és leányát *Erzsébetet* a tatárok kezéből megválthassa, a satznak kiszerezéséért folyamodván néhai tekintetes *Apor István* urhoz, mint akkori gróff thesaurariusához, nyert is bizonyos summa pénzt vejnek kiváltására, mellyért *Sándor István* az elablott *Sándor János*-nak jószágait nemes *Kézdi Székben Felső-Torján* lévő curiáját a *Sándor* nevezetű hegyen s hozzá tartozó appertinentiáját, mellyek az actioban ... kijegyzetnek, zálogban veti, mind ezeket a zálogos contractusból, ... mely actionatumoknak kiváltása a feliperes részt illeti, fateáltatik, s a szerént is ítéltetett ...

De ennekutánna commandirozó generalis Veterányi ő excellentziája feladására a raboknak váltására akkori uralkodó nagy Leopold római császár ő Felségétől bizonyos summa pénz applaeidáltatott, hogy a nevezetes rabok váltatnának meg azokkal együtt, kiknek szabadulásukhoz reménység volt ... lévő bizonyításokból, ... hogy a rabok között *Sándor Jánosért* is nevezetesen adatott fundus *Apor* kezébe.

E mellett két Csík, Gyergyó, Kászony nemes székek is bizonyos summa pénzt aplacidáltak az elablottak kiváltására, de maga gróf *Apor* is, hogy a bétsi udvarnak animadversióját kerülhesse., fogadta a raboknak ingyen való kiváltását... világos: de hogy tartozott is a rabokat kiváltani, ... bizonyítatik.

Azon említett pénzek mentek volt kezében az akkori thesaurarius urnak, a ki kiadta ugyan a rabok kiváltására, de azoknak jószágait örökre magának leköteleztette, mely világos pag. Trans. 397. stb.

Mely az ország eleibe menvén terjesztve, articulus condáltatott, hogy valakik *Apor Istvánnak* örökösön leköötték jószágokat, sine onere redeáljon a verus haereseknek, mely fenn nevezett artionatumok örökön hogy lekööttettek praerendáltatik az alperes uraktól, ... de hogy azon esetre articulus condáltatott világos, ... mely articulussal hogy éltek a csíkiak, a citált bizonyításokból megtettzik s milyen ereje légyen az oly leveleknek, mely lege rescindáltatnak a Decretum Tripartitum világosítást hint p. 2. tit. 14.

Fontolóra vevén a feliperes rész örökségeknem kevés károkkal az alperés félnél leendő voltát, a zálog summának megkínáltatása után nemes *Kézdi-széknek* törvényes széke eleibe idéztetnek ... s a hol is a beadott actioból pár kérések mellett pár ítéltetik ... annakutánna a per felvétele elhalasztatik, ... de 1800-ba 16-a Decembris excipiálnak az alperesek contra processum azon okból, hogy azon jók, mellyek 1694-be 18-va Maji zálogosítottak, 1698 junius 29-dik napján Fejérvárat megörökösítették, mely processus ellen tett kifogás ad meritum rejiciáltatik, ... ennél fogva litis contestatiót tesznek, quod jura impignorata sint in haereditas conversa, ... Bőjt-elő havának 11-kén ítélet prononcáltatik in merito convinoaltatik s a per alá hozott jók quantitássának legitimitiója végett adatik ki ... in merito az allegatiók, az ítélet pedig vagyon a literale documentumok után, pag. Trans. 403 usque 405.

Ezen deliberatum után az alperesektől revocatio insinualatik s annak okadására terminus praefigaltatik (fol. Trans. 800., ugyan 901-ben (1801 helyett!) 12-a Martii contra jura regni regredeal az alperes contra acturum post litis contestationem és némely bírák ellen való exceptioakra, tagadván azt is, hogy azon Sándor Jánosnak lennének a feliperesek Sándor Sigmonddal együtt egyenes ágon lejövő maradványi, kinek nyomorúságos rabsága töltötte bé torkát Erdély részéről a fényes portának, a honnan Sándor Sigmond feliperesnek más tekintetből is ezen pert folytatni nem lehetne, de mind ezen tsavargásoktól amoveáltatik az alperes és derekas feleletét megtenni köteleztetik ítélet által ...

De viszont 802-be 16-a 7-bris újra a processus ellen tett exceptiója az alpereseknek felvétetvén némü-nemü tekintetből megállítatik ... sne omni fundamenta tertzett a pluralitate votorum a szerént ítlni, ezekután a felperes revocatio mellett is folytattyá és 803-a die 3 a Februarii deliberatum pronunciatatik, in manifestum praepjudicium actorum a zálog kereset ellen tett exceptio megítéltetése helyben hagyatik, minekutánna in merito hozatott volna ítélet s ezért apelláltatott az egész per ... nemes Három-szék generalis széke eleibe, a hol is a feliperes Sándor Sigmond kérvén nemes Három-szék generalis derék székén in favorabilibus helyben hagyat tatását ítlni in onerosis vero az apellandi ratiók szerént, mellyek ... inseraltattak, cassaltatását méltán kívánta a feliperes rész, a mint helyyesen igaz törvénytétel szerént Szörtsén 807-ben 24-a aprilis az itélet ... pronunciatatott is az inclyta Sándor-familia feliperes részre, ily nevezetes okokból:

1-o. Mivel a felperes rész megbizonyította azt zálogon, nem örökös contractussal bírják az alperesek a zálogos contractusnak ... tenora szerént, mellyet Apor Péter is a szerént ... fateálja s ezen jók kiváltása a feliperes részt illetik, ... lévők fateálják, annyival is inkább zálogosítottanak íteltettek, hogy az exhibeált 1698-béli praetendált contractusba ... nem citálatik a zálogos contractus, ... hanem egy 1695-béli, melyre hogy valaha lépett volna Sándor Jánosné életébe is tagadta, midőn az alperes rész praedecessoraival perbe szállott, a mint 1705-be conficiált contractusból ... is kitettzik, de ezen 1695-dik-béli levelet nem tudja az alperes elé mutatni, mely által az 1694-béli contractust elenyészettnek erősíteni kívánnya, de még 705-be hiteles bizonyokkal sem tudta Apor Péter verificalni, ... circa finem világos, holott szükséges s megkívánnya a feliperes a k. tabuiaris instructio szerént; de ha producálná is, az articulusnál fogva annak örökös eladása erőtlenné tétetett, midőn az ország azon terh alól felszabadította azon tatár rabságban estek jószágát, kiknek jószágait örökösön leköteleztette magának, annyival is inkább, hogy megmutatta a feliperes rész, hogy azon kirendelt fundus Apor kezében ment, a ki a kirendelt pénzt kiadta ugyan, de azoknak jószágait magának eltartotta, mely okokra, s több ilyen motívumokra nézt a feliperes résznek az Compilataris 4-dik rész 8-dik tit. 5-dik articulus és 8-dik tit. szerént az igaz törvény tétel deliberativa sententia judicaria mellett az actionált jóknak zálog úttján való keresete hogy helyesen indült, törvényesnek íteltetett, minthogy lege a supremo iudice res cissusok az olyan contractusok, mellyek azon időben conficiáltattak gróf Apor nevére, lege enim rescissus contractus neque rescindibilis neque retractabilis coram iudice, a honnan méltán köteles volt a bíró megítélni, valyon olyan contractus-é az alperesektől mely exhibeáltatott, a mely az jus impignoratutumot megörökösítheti-é vagy sem, midőn a Decretum p. 2. tit. 11. tartya, hogy olyan levelek kereset leszállítására soha fel ne vétetessenek, mellyek articulus által abrogáltattak; a mint a zálog úttján való keresetes processust a feliperes részére a tekintetes háromszéki törvényes serék szék Rétyi *Székely Ferencz* praesidiuma alatt a több jóakarató nagy törvényt tudó urakkal együtt böltsen és igaz törvénytétel szerint stabilizáltatott ... ítélet által, mely processus stabilizátásáról szóló judicaria deliberatit az alperes méltóságos báró Apor-familia apellálván, nem botsáltatott fel, ... mellyért, praepceptorium felett protestálván elhozták s ... inseráltatott is, mely mellett fel is kérétt az

egész processus azon nagy törvényt-tudó férfiaktól ú. m. Székely Ferentz sepsi királyi bíró, ifjabb Székely Ferencz, Dénes István, Salamon Ferentz, Barabás József, Deák Sigmond és a referens Vida András és Csabai József emeritus király-bíró substitutus notarius uraktól, kik felbotsátották ob respectum sigillii ... a méltóságos erdélyi nagy fejedelemségbéli királyi táblára, noha tekin-tetes Szörtsei József és ugyan ifjabb Szörtsei Szörtsei József uraktól, kik is bírák voltak benne, felkéretni elmúlatta az alperes.

Már ezen törvényes ügy, mely pingvis causa folytába tíz esztendőktől fogva folyt a vice-széken s minthogy felbotsátott exceptio mellett, méltán kívánhattya az inclyta Sándor-familia megítéltetni, vallyan a praeceptoriumnak lehet-é helye, a midőn a compilataris articulusok a rabok dolgáról illetén tárgyban mentől rövidebben leendő vitat az ily processus folyamatokban követni s a bíraktól tétetni rendeli, praecludálván mindenféle exceptiókat Compil. Const. p. 4. tit. 7. art. 4. et 5., annyival is inkább, minthogy még in anno 803. sub. nro aulico 2157. a felséges királyi guberniumnak injungáltatott, hogy quanto-tius determináltassék s most újra committáltatott 2328. numerus aulicus alatt extraserialiter pertractálása a méltóságos királyi táblához disponáltatni a felséges királyi guberniumtól.

Melyre nézve minthogy protestál de poena illegitimae extractionis man-dati praeceptorii a feliperes; azért kéri is a procurátor újabban is a méltóságos királyi táblát, hogy méltóztassék hazánk ebbéli szoros törvényei szerént igaz törvénytételt tenni, hogy a feliperes maga igazságától el ne rekesztessék.

(Egykorú nyomtatvány 4 fol. lapon *Sándor Pál* kis-küküllövm. jegyző úrnál).

III. Sándor Zsigmond perköltségei 1810—11.

*Csík-szentmihályi Sándor Zsigmond kötelezvénye Sándor Antalnak
(Kivonat.) 1810. október 15.*

A torjai *Naszkalát* havas felett folytatott per költségeire felvett hat-ezer negyvenkét magyar forintot, melyért leköti csík-szent-mihályi kuriáját és birtokait. Egy év alatt köteles megadni. Csik-Szt.-Mihály, die 15. Octobris 1810. Cs.-szt.-mihályi SÁNDOR ANTAL (p. h.) Cs.-szt.-mihályi SÁNDOR ZSIGMOND (p. h.)

Superleváltam még hatszáz rhénes forintokat a tisztelt Sándor Antal atyámfiától. Anno 1811. die 5. Martii in Szent-Mihály.

SÁNDOR ZSIGMOND.

Vettem ismét superadditiot esmét kétszáz, id est 200 Rh. forintokat. Die 14. Martii 1811. S. Zs.

Vettem ismét superadditiot bátyámtól háromszáz Rh. forintokat. S. Zs.

Vettem superadditiot kétszázötven Rh. forintokat még. S. Zs.

Vettem superadditiot még százötven Rh. forintokat. S. Zs.

Vettem még superadditiot harmincz Rh. forintokat. S. Zs.

Vettem superadditiot háromszáznegyven Rh. forintokat. S. Zs.

(Eredetije *Minier Gábor* úr tulajdonában Csík-Szt.-Mihályon.)

NÉVMUTATÓ. *)

- Abacsi Mihály, cs.-szt.-mihályi, 1639. 67.
Abafája (M.-Tordam.) 196.
Abafi János, n.-abafalvi, 1695, 451.
Abaujmege 129.
Abodi György, kendői, 1613. 43.
Achmet aga 1661, 262, 263, 281, 381.
Acmeret (Krim) 325.
Aczél Ferencz, imecsfalvi. 1613. 37.
Adorján Balázs, gyergyó-újfalui, 1625.
Ajta I. Közép- és N-Ajta.
Alaksza, oláh jobbágy, 1674. 343.
Alba-Julia I. Gyula-Fejérvár.
Albert István 1676. 360.
Albert János, lemhényi, 1642. 171.
Albert Márton, lemhényi, 1642. 171.
Alcsík 130, 197, 198, 337, 338, 398, 451.
Alexandra voevod I. Sándor vajda.
Ali basa 1661. 232, 250, 262, 263, 267, 273.
Alia Sámuel, bonyhai, 1636. 137.
Almás I. Homorod-Almás.
Alsó-Csernáton (Háromszékm.) 25, 206, 207.
Alsó-Fejérmegye 38, 62, 201, 211, 212, 214, 261, 276, 277, 291, 301, 344, 318, 402, 451
Alsó-Gyékényes (Szolnok-Dobokam.) 187.
Alsó-Kéked (Abaujm.) 129.
Alsó-Szt.-Mihályfalva (Torda-Aranyos-megye) 75.
Alsó-Szolnokmegye 62.
Alsó-Valál v. Kanta (Alsó-Fejérv.-m) 211, 291, 457.
Al-Torja (Háromszékm.) 457.
Alvinczy Péter 1687. 415, 416.
Ambrus Mihály 1611. 32.
András Deák, tusnádi, 1636. 442.
Andrásfalva (M-Tordam.) 405.
Andrási János, pap, 1811. 443.
Andrássi Márton 1603. 5.
Andrássy Péter 1627. 78.
Angyalos János 1612. 35.
Angyalosi Erzsébet (Sándor Jánosné) 1695, 449, 450, 451, 452, 454, 455, 456.
Angyalosi rész 437.
Anna Péter 1628. 80.
Antal Kata (Gergely Ferenczné) 1664. 290.
Apafi György, apanagyfalusi, 1630. 109, 111, 126.
Apafi István 1666. 314.
Apafi Mihály, erd. fejedelem, (1661-től) 241, 244, 248, 249, 250, 251, 257, 263, 267, 273, 279, 280, 204, 301, 302, 308, 309, 317, 319, 322, 336, 341, 360, 361, 363, 364, 375, 377, 380, 385, 387, 388, 390, 301, 393, 395, 396, 399, 400, 403, 404.
Apafi Mihály ifjabb 1684. 395, 448.
Apafi Miklós 1678. 384.
Aporok genealogiája 1674. 345, 346.
Apor András 1664. 290, 291.
Apor Balázs, torjai, 1674. 345.
Apor Ilona 1674. 345, 346.
Apor Imre, torjai, 1674. 345.
Apor István 1674. 345, 346, 424, 442, 449, 450, 451, 452, 455, 458.
Apor János, torjai, 1674. 346, 450, 452.
Apor József, torjai, 1724. 450, 452, 556.
Apor László, torjai, 1674. 346, 452.
Apor Lázár 1645. 175, 233, 255, 268.
Apor Mihály, torjai, 1674. 346.
Apor Péter, torjai, 1698. 450, 452, 456, 459.
Approbata constitutiók 1666. 309, 453.
Arad 215.
Aranyos folyó 307, 311, 313.

*) Nem vettük fel egyenként a Kászon-szék lustrumának, a marosvásárhelyi szűcsök névsorának neveit, a csíki házasságokat és a maroszséki határneveket. E fennebbi címek alatt azonban a névmutatóban megvannak.

- Aranyos-Meggyes (Szatmárm.) 258.
 Aranyos-Rákos (Torda-Aranyosm.) 294
 Aranyos-szék 62, 63, 76, 134, 190, 260,
 294, 295, 307, 310, 311, 312, 313,
 377, 394, 417.
 Arros (Arres) Imre, haralyi, 1611. 33,
 34, 37.
 Aszalós István, kézdi-vásárhelyi, 1664,
 290, 291.
 Asztalosok (mesteremberek) 79.
 Asztalos Mihály, csomafalvi. 1632. 140.
 Ausztria 186.
Ábrahám v. Kilyéni István, testőr,
 1611. 138.
 Ábrán Boldizsár, felei, 1620. 56.
 Ágostonfalva (Udvarhelym.) 389, 390.
 Ágoston Tamás, testőr, 1661 138.
 Árapataka (Alsó-Fejérm.) 38, 332, 371.
 Árkos (Háromszékm.) 402.
 Árkosi Mihály, pap, 1631. 440, 442.
 Árroki István, pap, 1828. 440, 442.
 Ásott út (határnév) 66.
Babora pataka 389.
 Babos Jakab, aranyos-rákosi, 1665.
 Bacsó (Baczyo) István, eresztvényi,
 1661. 232, 233.
 Badeni Lajos herczeg 1690. 418, 423,
 424.
 Baczka-Madaras (M-Tordam.) 405.
 Baczon (Háromszékm.) 419.
 Bakai Mihály 1630. 116, 121, 122.
 Bakcsiszaráj (Krim fővárosa) 306.
 Bakó Péter, süketfalvi, 1634. 127.
 Bakos Dániel, mvhelyi, 1658. 216.
 Balas i Zsigmond 1661. 253.
 Balás Gergely, ditrai, 1646. 179.
 Balás Ilyés 1646. 179.
 Balás István, kölpényi, 1655. 204.
 Balás János, kölpényi, 1655. 204.
 Balás v. Mészáros I. Mészáros.
 Balás Tamás cs.-szt.-imrei, 1640. 148.
 Balassi Erzsébet (özv. Gyulafi Lászlóné)
 1663. 283.
 Balászfalva (Alsó-Fejérm.) 77, 309.
 Baló László 1659. 226, 340, 384.
 Balog Benedek, selyei, 1611. 31, 32.
 Balogh György, fótosi, 1670. 324, 325.
 Balogh Imre, gy.-fejérvári, 1611. 38.
 Balogh Máté, hompester, 1666. 308
 Balogh Pál, selyei, 1611. 31, 32.
 Balykó György, ditrai, 1646. 179.
 Balykó Márton, „ „ „
 Balykó Mihály „ „ „
 Balykó Pál „ „ „
 Balykó Tamás „ „ „
 Barabás György, cs.-szt.-domokosi, 1667
 315, 316.
 Barabás György, kézdi-vhelyi, 1645.
 175, 176, 195.
 Barabás János, sz.-udvarhelyi, 1639.
 141.
 Barabás József 1807. 459.
 Barabás Péter, kézdi-vhelyi, 1655. 199,
 221, 225, 268, 390.
 Barabási Kata (Péchy Simonné) 305.
 Barát Márton, náznánfalvi, 1655. 204.
 Barcsay Ákos, erd. fejedelem, 1658. 2 22,
 223, 227, 228, 229, 254, 337.
 Barcsay Gáspár 1660. 229.
 Barcsay Mihály 1659. 226.
 Barcsay Péter 1659. 224, 226, 456,
 Barczaság 201, 226.
 Bardócz István, futásfalvi, 1879. 443.
 Barlaban, kozák hetmán, 1648. 184.
 Baróth (Háromszékm.) 12, 338. .
 Barta György, kölpényi, 1655. 204.
 Barta Péter, kölpényi, 1655. 204.
 Barta Sipos I. Bartha (Szász) Mihály.
 Barta szegiek Csík-Kozmáson 437.
 Bartalis András, szárhegyi, 1627, 139.
 Bartalis Ferencz, 1639 65, 67.
 Bartalis István 1653. 197.
 Bartha István 1662. 266.
 Bartha (Szász) Mihály, köszvényes-re-
 metei, 1670. 323.
 Bartha Miklós, alsó-torjai, 1611. 32.
 Bartó Mihály 1740. 443.
 Bartók György, szárazpataki, 1657. 212.
 Basa Tamás, zabolai, 1643. 168, 171,
 175, 189, 199, 209, 456.
 Bazéd (Bozed, Bözed, M.-Tordam.)
 127, 128, 204.
 Bábolna (Szolnok-Dobokam.) 113.
 Bágyon (Torda Aranyosm.) 257, 310.
 Bálint Deák, cs.-sz.-györgyi, 1665.293.
 Bálint Gergely, futásfalvi, 1611. 32.
 Bálint István, kilyénfalvi, 1626. 139.
 Bálint Pál 1670. 324.
 Bálint Péter, 1670. 324.
 Bálintith levelek 1774. 453.
 Bálványosvár (Háromszékm.) 345.
 Bánd I. Mező-Bánd.
 Bándi János 1629. 107.
 Bánffy Dénes 1659. 226. 284.
 Bánffy Zsigmond 1660. 229. 308, 312,
 339, 384.
 Bánfffi Zsigmondné 1694, 457.
 Bánkfalva (Csíkm.) 337.
 Bányászat 391, 396. 397, 398.
 Bárány Gergely, sámsondi, 1655. 204.
 Bárdi István 1661. 240, 243.
 Bárdossi Balázs, kibédi, 1670. 325.
 Bárdossy János 1641. 163.
 Bástá György, 1603. 3, 5, 6, 7.

- Báthory András, erd. fejedelem, 1599. 19, 20, 24.
- Báthory Gábor, erd fejedelem, 1609. 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 71, 136, 128, 139.
- Báthory István, erd. fejed., 1575. 130.
- Báthory Zsigmond, erdélyi fejedelem, 1594. 20, 23, 82, 87, 139.
- Becz Erzsébet (Mihálcz Miklósné) 1634. 130.
- Becz Kata (Béldy Jánosné) 1634. 130.
- Becz Pál 1627. 78, 130.
- Becz Pálné 1627, 78.
- Becze Mihály, cs.-szépvízi, 1670. 323.
- Bede (M.-Torda m.) 405.
- Bede András, n.-borosnyai, 1657. 211, 443, 444.
- Bede Tamás, n.-borosnyai, 1619. 55, 189.
- Beder Gáspár 1611. 32.
- Bedő István 1605. 12.
- Beke György, nyárádtói, 1655. 204.
- Beke István, v.-szt.-iványi 1620 56.
- Beke Pál, pap, 1649. 187.
- Beke Oremosné 1627. 78.
- Belső-Szolnokmegye 187.
- Bencser (Benczier) Gergely, medeséri, 1667. 317, 330.
- Bencser Pál, medeséri, 1648. 182, 317.
- Bene Balázs, borzovai, 1611. 138.
- Benefalva 408.
- Bene István, pávai, 1609. 27.
- Benedek. Antal gyűkere 440.
- Benedek Gergely, cs.-kozmási, 1625. 440.
- Benedek Lőrincz 1635. 130.
- Benedek Márton 1666. 293, 294.
- Benes János, tekerőpataki, 1624. 77.
- Benkő János, alsó-valáli 1657. 211.
- Benkő János, testőr, 1611. 138.
- Bere (M.-Tordam.) 43, 405.
- Bereczk István, cs.-szt.-mihályi, 1639.
- Bereczk János, cs.-szt.-miklósi, 1626.
- Bereczki Máté, szt.-rontási, 1609. 28.
- Bere-Keresztúr (M.-Tordam.) 42, 43, 405.
- Bergenyé (M.-Tordam.) 57, 76.
- Bernád Ferencz, alcsernátoni, 1607. 25, 26.
- Bernád Márton, alcsernátoni, 1607.25.
- Bernád Ferencz, cs.-szt.-mihályi, 1639. 67, 206, 207.
- Bemáld Klára I. Lázár Farkasné
- Bernád Márton 1656. 206, 207.
- Bernád Máté 1651. 206.
- Bernád Miklós 1656. 206.
- Bernárd Dániel 1666. 313.
- Berseni Benedek 1621. 57, 58, 59.
- Berseni György 1621. 58, 59.
- Berzeviczi Lajos, pap, 1678. 441,442.
- Besztercze (Bistricia) 13, 17, 188, 223, 229, 242, 244, 253, 264.
- Besztercze-szék 379.
- Bethlen (Bettlen: Szolnok-Dobokam.) 6, 284, 374.
- Bethlen Elek, postamester, 1677. 368.
- Bethlen Farkas 1677. 370, 387, 456.
- Bethlen Ferencz 1630. 113.
- Bethlen Gábor, erd. fejedelem, 1615. 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 59, 60, 64, 70, 75, 76, 77, 80, 81, 87, 88, 105, 109, 139, 140, 157, 158, 279, 280, 323.
- Bethlen Gergely, keresdi, 1666. 313, 368, 456.
- Bethlen György, keresdi, 1634. 127.
- Bethlen István 1630. 113.
- Bethlen János 1658. 219, 271, 295, 297, 304, 318, 339.
- Bethlen Jánosné 1665. 295, 997.
- Bethlen Mihályné 1694. 457.
- Bethlen Miklós 1673. 341, 343,
- Bethlen-Szt.-Miklós (K.-Küküllőm.) 370, 373.
- Bécs 75, 226.
- Békes hada 130.
- Békési István, mvhelyi, 1610. 30.
- Békési János, mvhelyi, 1610. 30.
- Béldi „familia“ 187, 188.
- Béldi Dávid 1676. 355, 358, 362.
- Béldi Jánosné I. Becz Kata.
- Béldi Kelemen, uzoni, 1615-től, 44, 46, 55, 59, 64, 80, 105, 129, 132, 440.
- Béldi Kelemen uzoni 1692. 443, 444.
- Béldi Pál, uzoni, 1634-től, 129, 130, 173, 188, 199, 201, 202, 232, 251, 255, 269, 275, 276, 277, 327, 329, 361, 362, 372, 373, 383, 384, 385.
- Béldi Pálné I. Vitéz Zsuzsánna.
- Biharmegye 62.
- Bikafalva (Udvarhelym.) 104.
- Biró Antal, szárhegyí, 1610. 139.
- Biró Gergely, szárazpataki, 1657, 212.
- Biró János, h.-szt.-mártoni, 1629. 90, 101, 103, 121.
- Biszak (Bizak) Péter, léczfalvi, 1621. 60, 64.
- Bithli Balázs 1616. 50.
- Boczi hegyese (határnév) 66.
- Bocskai István, erd. fejedelem, 1605. 13, 15, 18, 139, 143.
- Bocskor András, cs.-szt.-mártoni, 1657. 207, 337, 338.

- Bocskor Bartalis gyüikere 440.
 Bocskor Benedek 1635. 130, 337, 338.
 Bocskor István, szeretszegi, 1686. 442.
 Bocskor János, cs.-szt.-mártoni, 1672. 336, 337, 338.
 Bocskor Mihály 1692. 437, 451.
 Bocskor Miklós, cs.-kozmasi, 1692. 437.
 Bocskor Pál, szeretszegi, 1614- 440.
 Bodó Mihály, csicsói, 1675. 349, 360.
 Bodon I. Hagymás- és Mező-Bodon.
 Bodoni Zsuzsanna 1620. 56.
 Bodola (Háromszékm.) 276, 329, 332, 343, 354, 355, 358, 372, 373.
 Bodor Péter 1682. 268.
 Bodosi Bartalis, n.-ajtai, 1677. 371.
 Bodrog tize Csik-Kozmáson, 437.
 Bodza (Boza) 321, 335, 353, 417, 427.
 Boér László, kopacseli, 1674. 344.
 Boér Mihály 1620. 56.
 Bogáthi Menyhért 1605. 12.
 Bogner Imre, kolozsvári főbíró, 1603. 7.
 Bojér János 1661. 235.
 Bogyó Mihály 1611. 32.
 Bojthi István, mezei kapitány, 1641. 150.
 Boldizsár István, pap, 1664. 441,442.
 Boldizsár Tamás, cs.-tusnádi, 1635. 132.
 Boldogasszonyfalva I. Nyomát.
 Bolgárszeg (Brassó külvárosa) 211.
 Bonczhida (Kolozsm.) 346.
 Bor bírák 321.
 Borbélyok (mesteremberek) 81—89.
 Borbély István, cs.-madarasi, 1618. 56.
 Borbély (Borbé) János, cs.-madarasi, 1667. 315, 316.
 Borbély Lukács, mvhelyi, 1628. 82, 87.
 Borbély Mihály 1628. 82, 87.
 Borbély Simon 1672. 335.
 Borjú kert (Udvarhelym.) 145.
 Borka Bálint, m.-madarasi, 1655. 204.
 Borki István 146.
 Bornemisza Anna (Apafi Mihályné) 1667-től 319, 344, 345, 377, 390, 397, 398.
 Bornemisza Boldizsár 1605. 12.
 Bornemisza János, kapitány, 1624. 75.
 Boros György 1694. 446, 447.
 Boros Tamás, szárhegyi, 1637. 140.
 Borrév (Torda-Aranyosm.) 311.
 Bors András, cs.-szt.-mártoni, 1672. 338.
 Bors István, cs.-szt.-mártoni, 1665. 292, 293, 337.
 Bors János 1665. 293.
 Borsi István, káli, 1664. 289, 290.
 Borsos Judit 1610. 30.
 Borsos Tamás, mvhelyi, 1616. 48,76,77.
 Borsova (Csíkm.) 444, 458.
 Bós (Boos, Bozs; M.-Tordam.) 29, 405.
 Bot András, tekerőpataki, 1646. 180.
 Bot Lőrincz, szt.-rontási, 1613 35.
 Bota György, szabédi, 1655. 204.
 Bota István, szabédi, 1655, 204.
 Both István 1665. 292, 293.
 Botos Gál, tompai, 1634. 127.
 Botos Mihály, medeséri, 1667. 317.
 Bögözi Borbára (Markosfalvi Mártonné) 1639. 142, 143.
 Bőjte (Beőjte) György, cs.-szt.-tamási, 1648. 181.
 Bőjte József, cs.-szt.-tamási, 1676. 360.
 Bölön (Háromszékm.) 325, 354, 368.
 Bölöni Gáspár 1615. 45, 46, 47, 50, 52, 54.
 Brandenburgi Katalin 1630. 111, 112, 113, 114, 115, 116, 323.
 Brassó (Kronstadt) 14, 17, 74, 109, 112, 209, 218, 221, 226, 235, 240, 242, 243, 321, 367, 384.
 Bucsák (Krimben) 276, 305, 448, 451.
 Bucsányi György 1655. 200.
 Budai Bálint 1631. 122.
 Buday Péter, deák, 1661. 235, 240, 248, 360, 381.
 Bukarest (Oláhország) 379.
 Buos György, sámsondi, 1655. 204.
 Burcsa Máté 1674 .345.
 Buzás András 1694. 445.
 Buzás Tamás, cs.-szt.-mihályi, 1639. 67.
 Csaba György 1635. 130.
 Csabai József 1807. 460.
 Csala Péter 1632. 140.
 Csanádi András, magyarosi, 1613. 43.
 Csapai Kovács István, egyedi, 1673. 342.
 Csathó Péter, cs.-szt.-simoni, 1665. 292, 293.
 Csatószeg (Csíkm.) 238, 291, 292,293.
 Csáki Istvánné 1677. 370.
 Császár (Chazar) György 1663. 7.
 Csávás I. Mező Csávás.
 Csegezi Tamás 1661. 257, 261, 310.
 Cseh (Czeh) Imre, szt.-katolnai, 1613. 37.
 Cseh (Czeh) Miklós, szt.-katolnai, 1613. 37.
 Csejd (M.-Tordam.) 405.
 Csefei László 1694. 456.
 Cseffei Erzsébet (Jankó Tamásné) 1691. 428.
 Csekefalva (Csíkm.) 294.

- Cserei Farkas 1659. 226, 287.
 Cserei (Czerej) György 1659-től, 226, 246, 287, 318, 324, 325, 354, 368, 371, 379, 383.
 Cserei János, n.-ajtai, 1674-től, 344, 362, 371.
 Cserei Mihály, n.-ajtai, 1694. 451, 452, 456.
 Cserei (Czerej) Miklós, n.-ajtai, 1661. 246, 247.
 Cserkaszk (Oroszorsz.) 183.
 Cseszeliczky (Chieszeliczky) Boldizsár, szilvási, 1615. 45.
 Csesztve (Alsó-Fejérm.) 298.
 Csécs (Csécz) András, bazédi, 1655. 204.
 Csécs (Czécz) János, bazédi, 1665, 204.
 Csibi (Csybi) Balázs, ditrai, 1646. 179.
 Csibi (Csybi) litván, „ „ „
 Csibi (Csybi) János, „ „ „
 Csibi (Csybi) Mihály, „ „ „
 Csicsói György 1675. 347, 348.
 Csík-Csicsó (Csíkm.) 349, 450.
 Csíki István, szt.-erzsébeti, 1686. 402.
 Csíki Ferencz, ditrai, 1625. 199.
 Csíki vashámorok 391, 393, 397, 398.
 Csíki végzések 1650. 191.
 Csík-Kozmás (Csíkm.) 130, 213, 214, 223, 276, 417, 418, 419, 424, 426, 431, 432, 435, 436, 437.
 Csík-Madaras (Csíkra.) 387.
 Csík-Somlyó (Csíkm.) 445.
 Csík-Szt.-Domokos (Csíkm.) 445, 458.
 Csík-Szt.-Imre (Csíkm.) 26, 119.
 Csík-Szt.-Márton (Csíkm.) 419.
 Csík-Szt.-Mihály (Csíkm.) 95, 161, 162, 393, 399, 444, 458, 460.
 Csík-Szt.-Miklós (Csíkm.) 78, 149, 214, 294, 418, 419, 458.
 Csík-Szt.-Tamás (Csíkm.) 315, 358, 458.
 Csík-Szereda 132, 190, 193, 299, 377, 419, 444.
 Csík-szék 26, 46, 62, 77, 109, 112, 122, 129, 132, 133, 140, 141, 149, 161, 162, 179, 181, 191, 193, 197, 198, 199, 207, 219, 229, 231, 248, 252, 267, 299, 322, 329, 376, 389, 400, 401, 417, 418, 424, 426, 427, 431, 442, 450, 451, 452, 454, 456, 458.
 Csík-széki házassulók (copuláltak) névsora 1662. 275, 276.
 Csík-Szépvíz (Csíkm.) 444.
 Csík-Tusnád (Csíkm.) 132, 418, 419, 424, 426, 436, 437, 438, 440.
 Csík-tusnádi kápolna javai 425.
 Csík-Vacsárcsi (Csíkm.) 444, 458.
 Csiszár (Tsiszár) Gál, mvhelyi, 1613. 36.
 Csíszér Péter, pálfalvi, 1659. 198.
 Csíszér Péter 1672. 337.
 Csitt-Szt.-Iván (Czith-Zent-Ivan; M.-Tordm.) 204, 405.
 Csobod István, cs.-kozmasi, 1659. 223.
 Csobod (Czobod) gyüikere (Cs.-Kozmás) 440.
 Csóka (M.-Tordam.) 405.
 Csont (Czont) Pál 1687. 413.
 Csontos György, hadnagy, 1655. 204.
 Czobod István l. Csobod.
 Corona l. Brassó.
 Compilata constitutiók 451, 454, 429.
 Csusz István, imecsfalvi, 1631. 122.
 Csutak (Chutak) András 1611. 32.
 Csutak (Chutak) György 1611. 32.
 Csürös-kert 102, 103.
 Czako Dávid 1670 327.
 Czako Ferencz, cs.-szt.-léleki, 1654. 198, 199.
 Czako János, testőr, 1611. 138.
 Caraffa l. Karaffa.
 Czerjék András, hadnagy, 1672. 337.
 Czeri Péter, szt.-erzsébeti, 1686. 402.
 Czéh ügyek 47, 48, 78, 79, 80, 81—89, 151 — 156, 164 — 166, 216, 217, 298, 299, 300.
 Chirurgusok 87, 88.
 Chmielnicki Bogdán, kozák hetmán, 1648. 182, 186.
 Cziba Balázs, imecsfalvi, 1631. 122.
 Cibinium l. Nagy-Szeben.
 Czigányok 154, 155, 165.
 Czikmántor (K.-Küküllőm.) 401, 402, 403.
 Czikor Györgyné, mvhelyi, 1610. 30.
 Czipde Mihály 1618. 53.
 Czirkas l. Cserkaszk.
 Csúcs (Czúc) Maros-Csúcs helység, (Alsó-Fehérm.) 152.
 Czuala l. Csala.
 Csyk, Czyk l. Csík.
 Daczó Anna 1686. 401, 402.
 Daczó Ferencz, s.-szt.-györgyi, 1657.
 Daczó György 1683. 394.
 Daczó István, vajai, 1634. 127.
 Daczó János, főkapitány, 1669. 252, 255, 270, 291, 292, 293, 294, 322, 328, 331, 337, 338, 339, 356, 368, 369, 401, 403.
 Daczó János ifj. 400.
 Daczó Jánosné l. Fekete Anna és Nemes Erzsébet.
 Daczó Pál 1627. 78.
 Daczó Pál 1686. 401, 402, 403.

- Daczó Zsuzsánna 1686. 401, 402.
 Damokos Gábor 1665. 295, 296, 297.
 Damokos Ilona 1656. 207.
 Damokos István, alcesmátoni, 1607, 25
 Damokos István (Lázár Judit) 1656.
 206.
 Damokos János 1670. 325.
 Damokos Kata I. Kálnoki Mihályné.
 Damokos Tamás, főkirálybíró, 1646.
 179, 180, 197, 198, 199, 281, 305,
 315, 360, 387, 434, 458.
 Damokos Tamásné I. Geréb Kata.
 Dancs (Danch) Péter, testőr, 1611. 138.
 Dancs (Dancz) János, testőr, 1611. 138.
 Daniel István 1673. 340, 354.
 Daniel János 1641. 157.
 Daniel Mihály, vargyasi, 1630. 64, 108,
 113, 122, 159.
 Daniel Mihály, szörcesei pap, 1657. 212.
 Danka Balázs 1661. 255.
 Darabon, utca, (Udvarhelyt) 143.
 Darvas Ferencz, szeretszegi, 1626. 440.
 Dánfalva (Csíkm.) 458.
 Dálnok (Háromszékm.) 353.
 Dálnoki Balázs gyükeres, Lázárfalv., 440.
 Dályai (Dallyai) Lőrincz, m.-madarasi,
 1655. 204.
 Dályai (Dallyai) Mihály, m.-kövesdi,
 1655. 204.
 Dániel Deák, rákosi, 1639. 65.
 Dávid Deák. köhalmi, 1630. 109, 112,
 136.
 Deák Benedek, testőr, 1611. 138.
 Deák Demeter, zabolai, 1611. 32.
 Deák János, felei, 1655.
 Deák Pál, ditrai, 1646. 179.
 Deák Tamás 1703. 452.
 Deák Zsigmond 1807. 460.
 Debreczen 318.
 Debreczeni János, deák, 1685. 396, 397.
 Debreczeni Katalin, 1627, 77.
 Deés 6, 7, 11, 331.
 Deési Márton, deák, 1670. 325.
 Deidrich Simon, brassai bíró, 1678. 384.
 Delne (Csíkm.) 444, 458.
 Demeter Mihály 1620. 56.
 Demeter Péter 1615. 43, 44.
 Demjén Gáspár, harasztosi, 1661. 260.
 Demjén György, paniti, 1655. 204.
 Demjén János, tanító, 1670, 323.
 Deli (Delj) Farkas, sárdi, 1632. 124.
 Dengeleghy Balázs 1629. 105.
 Dengelegi Péter 1632. 125.
 Derék szék 144.
 Dersi János 1605. 12.
 Dénes István 1807. 460.
- Déva 17, 18, 262,
 Dienes Bálint, közép-ajtai, 1606. 19.
 Dienes István, cs.-szt.-mártoni, 1672.
 338.
 Diós Győr (Dios-Geor) 183.
 Dnyeszter I. Neszter.
 Dobokamegye 62, 394, 451.
 Dobos György, testőr, 1611. 138.
 Dobos János, testőr, 1611. 138.
 Dobron (helység) 236.
 Dohan I. Tohán.
 Dók (Deák?) Máté, gelenczei, 1613. 37.
 Domokos András, selyei, 1611. 31.
 Domáld (Domád; K.-Küküllöm.) 265.
 Dónát Benedek, szörcesei, 1657. 512.
 Donáth György, kir. bíró, 1612. 139.
 Dónáth György 1705. 4 52.
 Dónát István 1675, 354.
 Dónát László 1671. 332.
 Dónát Mátýásné 1635. 131.
 Dónát Mihály 1662. 274.
 Dónát Pál, szörcesei, 1657. 212, 213.
 Doria tábornok 1680. 417.
 Dorotty (Menyhárt Györgyné) 1613. 36.
 Drausz Simon 1661. 233.
 Dúlás 43.
 Dusa György, felei, 1655. 204.
 Dusa István, sámsondi, 1655. 204.
 Ebeni István 1661. 238, 249, 266.
 Ebédő-ház 97, 198.
 Ebesfalva I. Erzsébetváros.
 Egerbegy (Torda-Aranyosm.) 248, 249.
 Egyed Péter 1670. 330.
 Egyedi István 1661, 251.
 Egyházi ügyek 43, 146—148, 425, 426,
 431.
 Elekes (Péter) Ferencz 1670. 324.
 Elekes István 1670. 324.
 Elekes János, testőr, 1611. 138, 324.
 Elekes Lukács, testőr, 1611. 138.
 Elekes Mihály, gy.-újfalusi. 1627. 134.
 Elekes Péter 1691. 244.
 Endes György, cs.-szt.-simoni, 1694.
 445, 447.
 Endes Györgyné 1694. 446.
 Endes János, cs.-szt.-simoni 1672. 337.
 Endes Miklós, cs.-szt.-simoni, 1681.
 391, 393, 403.
 Endes Panna 1694. 446.
 Eördeög Mihály I. Ördög.
 Eörvendi I. Örvendi.
 Eperjesmál szakadátja (határnév) 66.
 Eperjesi punktumok 329.
 Erdő Boldizsár, felei, 1655. 204.
 Erdő Tamás, felei, 1655. 204.
 Erdőköz (határnév) 49.

- Erdő-Szt.-György 406.
 Erdővidéke 325.
 Eresztvényi István, eresztvényi, 1642.
 166, 167.
 Ernye I. N.-Ernye.
 Erős Ferencz 1665, 293.
 Erős Pál cs.-szt.-tamási, 1676. 360.
 Erösd (Alsó-Fehérm.) 38.
 Erszéneyi (Deák) János, mvhelyi, 1641.
 156, 166.
 Espán István 1641. 163.
 Erzsébetváros (Ebesfalva) 265, 287,
 375, 377.
Élesd 228.
 Épületrészek 94, 95, 198.
 Élészáz 94, 95.
Falchenhain 1687. 415, 416.
 Falczin 448.
 Faluvégi Mihály, m.-madarasi, 1655. 204.
 Farkas Ferencz, bögözi, 1636. 137.
 Farkas Ferencz, alkapitány, 1633. 126.
 Farkas Ferencz majorja 102.
 Farkas Máté, cs.-csicsói, 1675. 349.
 Farkasvágó mező 51.
 Fazakasok (mesteremberek) 71.
 Fazakas István, pakai, 1611. 32.
 Fazekas Péter, felei, 1655. 204.
 Fábián Ferencz, paniti, 1655. 204.
 Fábián Miklós, kölpényi, 1655, 204.
 Fejér Demeter 1664. 289.
 Fejéregyház (N.-Küküllöm.) 18, 422.
 Fejér Ferencz, cs.-kozmasi, 1620. 440.
 Fejér Ferenczné 1625. 440.
 Fejér István 1632. 411, 442.
 Fejér János, paniti, 1655. 204.
 Fejérmegye I. Alsó-Fejérmegye.
 Fejér Márton, tordai, 1666. 310.
 Fejér Mihály, főkirálybíró, 1612. 35.
 Fejér Miklós, cs.-szt.-léleki, 1692. 439,
 440.
 Fekete Anna (Daczó Jánosné) 1686. 401.
 Fekete Ferencz 1665. 295, 296, 297, 303.
 Fekete Ferenczné 1665. 295, 297.
 Fekete tenger 208.
 Feketehalom (Brassóm.) 35.
 Felcsík-szék 348, 360, 398, 451, 157,
 458.
 Feldoboly István, pap, 1628. 80.
 Fele (M-Tordam.) 204, 406.
 Felelő pásztor 49.
 Felső-Bánya (Szathmárm.) 251, 253.
 Felső-Csernáton (Háromszékm.) 25.
 Felsőfalu (Csíkm.) 173.
 Feltorja (Háromszékm.) 107, 108, 451,
 458.
 Felvincz (Alsó-Fehérm.) 261.
 Felvonó-kapu 91.
 Ferencz Bálint 1611. 32.
 Ferencz Gábor 1618. 181, 234.
 Ferencz György, bölöni, 1644. 174.
 Ferencz, pap, 1635. 130.
 Ferencz Mihály 1687. 414.
 Fertő (határnév) 306.
 Fics Mihály, szt.-györgyi, 1635. 130.
 Finna Demeter 1628. 89.
 Filep János, náznánfalvi, 1655. 204.
 Fodor Ferencz, cs.-szt.-imrei. 1662.
 280, 281, 289. 290, 294, 442.
 Fodor Miklós 1664. 290.
 Fogaras 9, 18, 44, 80, 179, 181, 198,
 238, 239, 255, 274, 291, 308, 309,
 317, 339, 310, 344. 345, 362, 369,
 370, 371.
 Fogaras földje 344, 318, 366, 380.
 Fogarasi György, nagylaki, 1662. 277.
 Fogarasi György 1685. 397.
 Fogarasi Laczkó 1668. 321.
 Foltnagy 201, 202.
 Folyfalva (M.-Tordam.) 406.
 Forgách Zsigmond 1611. 34.
 Foris Gergely 1662. 266
 Foris György, küsmödi, 1620. 56.
 Foris Lőrincz, küsmödi, 1620. 56.
 Földvár (Brassóm.) 418.
 Frater István 1624. 59.
 Futásfalva (Háromszékm.) 25.
 Fülöp Lajos, pap, 1827. 443.
 Fűrész gát (Udvarhelym.) 145.
 Füzes (Szolnok-D. m.) 273.
Gagyí István, cs.-szt.-iváni, 1655. 204.
 Galacz (Oláhország) 210, 211.
 Galambod (M.-Tordam.) 204. 406.
 Galga szultán 1662. 280, 289.
 Gazda György, bazédi, 1655. 204.
 Gazdasági ügyek 90 —105, 315, 316,
 321, 332, 340 — 352, 354, 355, 358-
 360, 377, 378, 383, 384, 388, 393,
 396-398, 401 — 403, 414, 415.
 Gábor András, cs.-szt.-imrei, 1640. 149.
 Gábor Andrásné I. Tankó Kata.
 Gábor Deák 1662. 268.
 Gács része (határnév) 360.
 Gil Balázs, remetei, 1670. 323.
 Gál (Gall) Ferencz 1657. 207, 208.
 Gál János, ditrai, 1646. 179.
 Gál János, hitibi, 1611. 33, 34, 37.
 Gál János, paniti, 1655. 204, 205.
 Gál Péter, szt.-erzsébeti, 1665. 302.
 Gálfalva I. Nyárad-Gálfalva.
 Gálffi Balázs, cs.-szt.-iváni, 1655. 204.
 Gálffi István, cs.-szt.-iváni, 1655. 204.
 Gálffi Péter, szabédi, 1655. 204.

- Gáspár György 1641. 163.
 Gáspár István, szárhegyi, 1631. 140.
 Gáspár János, szárhegyi, 1631. 140.
 Gávai Miklós 1661. 260.
 Gávai Péter 1661. 231.
 Geczó Tamás, cs.-szt.-mihályi, 1638. 67.
 Geges (M.-Tordam.) 28.
 Gelencze (Háromszékm.) 129, 130.
 Gerend (Torda-Aranyosm.) 249.
 Gerend-Keresztúr (Torda-Aranyosme-
 gye) 249.
 Geréb György, árapataki, 1613. 38.
 Geréb János I. János Geréb.
 Geréb Kata (Damokos Tamasné) 1694.
 458.
 Gergely Ferencz Deák 1664. 289, 290.
 Gergely Ferenczné I. Antal Kata.
 Gergely Mihály id., ditrai, 1646. 179.
 Gergely Mihály, ifj., ditrai, 1646. 179.
 Gergely Péter, bándi, 1655. 204.
 Gernyeszeg (M.-Tordam.) 196.
 Gerőfi György 1664. 289, 314.
 Gichy András, főkapitány, 1612. 139.
 Gidófalva (Háromszékm.) 341.
 Gidófalvi Sámuel, etfalvi, 1675. 348.
 Gorgias András, brassai, 1630. 109,
 112, 126.
 Goldschmidt Mihály, brassai, 1658. 221.
 Göből Mihály, magyarosi, 1613. 43.
 Göcs (M.-Tordam.) 406.
 Göcsi István, lukafalvi, 1670. 324.
 Göcz András, kölpényi, 1655. 204.
 Gööz István, kölpényi, 1655. 204.
 Göncz (Abaujm.) 60.
 Görgény-Szt.-Imre (M.-Tordam.) 6, 13,
 239, 241, 2 73.
 Görögh István 1665. 316.
 Göröcsfalva (Csíkm.) 444, 458.
 Gréb János, taploczai, 1685. 398.
 Gruzda András 1611. 32.
Gyakor rét (határnév) 291.
 Gyalu (Kolozsm.) 239.
 Gyarmathi András 1692. 443, 444.
 Gyarmathi Bálint 1692. 413
 Gyarmathi Gábor 1692. 443.
 Gyarmathi István 1692. 443.
 Gyárfás Ferencz, léczfalvi alkir. bíró,
 1645. 175.
 Gyárfás Pál, lécz falvi, 1621. 60, 64,
 232, 233.
 Gyárfás Zsuzska (Vajna Orbánné) 1691.
 428.
 Gyerekán János, cs.-szt.-tamási, 1676.
 360.
 Gyergyai havasok 396, 397.
 Gyergyó-szék (Girgio, Gyrgio) 46, 77,
 122, 123, 133, 140, 141, 162, 179,
 181, 191, 193, 198, 229, 248, 267,
 269, 299, 322, 329, 377, 401, 417,
 418, 442, 450, 451, 458.
 Gyergyó-Ujfalu (Csíkm.) 140, 176.
 Gyerőfi György 1694. 466.
 Gyéres-Szt.-Király (Torda-Aranyosme-
 gye) 226.
 Győrfi gyükere (Csík-Kozmáson) 440.
 Győrffi Gergely, szabédi, 1655. 204.
 György Balázs, szárazpataki, 1627. 212.
 György Deák 1661. 250.
 György Geréb I. Geréb György.
 György Kovács Imre 1628. 89.
 György Kovács, parajdi, 1685. 396, 397.
 György Pál, májai, 1613. 43.
 György Tamás, szárazpataki, 1657.212.
 György Tamás, tekerőpataki, 1629. 139.
 Györgybíró I. Menyhárt György.
 Gyulai Mihály 1603. 5.
 Gyula-Fejérvár (Alba Julia) 3, 5, 23,
 24, 31, 45, 47, 50, 44, 59, 62, 70,
 77, 88, 109, 112, 122, 123, 126, 131,
 138, 139, 140, 157, 159, 165, 167,
 168, 169, 172, 176, 181, 194, 200,
 214, 295, 297, 320, 329, 341, 342,
 364, 367, 385, 391, 418, 420, 421,
 449, 457, 459.
 Gyulaffi László, rátóti, 1605. 13, 18,
 283.
 Gyulafi László 1694 456.
 Gyulai Istvánné I. Jankó Ilona.
 Gyulai Sándor 1676, 357, 358.
 Gyulai Tamás 1661. 235.
 Gyuricza, kapitány, 1648. 182.
Hadi Tamás 1629. 107.
 Hadnagy Ferencz 1685. 441, 442.
 Hadnagy Ilona (Jankó Boldizsárné)
 1691. 428.
 Hadnagy János cs.-szt.-imrei, 1609. 26.
 Hadnagy zabja 324.
 Hagymás-Bodon (M.-Tordam.) 266, 406.
 Hajdúk 4.
 Hajdú Márton 1666. 313.
 Halászat 102, 316.
 Haller Gábor 1662. 272.
 Haller István 1644. 172.
 Haller Istvánné 1644. 173.
 Haller János 1666, 308, 312, 327.
 Haller Pál 1661. 241, 313, 327.
 Haller Péter, hallerkői, 1649. 181, 185.
 Halmágyi Mihály, mvhelyi, 1687. 416.
 Haltartó 102.
 Harasztkerék (M.-Tordam.) 406.
 Harasztos (Torda-A.-m.) 260.
 Harczó (M-Tordam.) 406.

- Hasznadár Mehemet basa 1661. 263.
 Határnevek 202, 212, 291, 307, 312,
 316, 359, 360, 401, 404 — 412, 424, 437.
 Hatolyka (Háromszékm.) 25.
 Havad (M.-Tordam.) 406.
 Havadtó (M.-Tordam.) 28, 407.
 Havaselfölde 6, 14, 18, 74, 204, 205,
 209, 210, 226, 230, 243, 309, 321,
 325, 326, 328, 329, 334, 339, 340,
 368, 376, 380, 429.
 Hálóház 98.
 Háromszék 49, 62, 70, 73, 110, 112,
 122, 135, 141, 150, 159, 171, 175,
 189, 199, 219, 221, 229, 231, 248,
 251, 255, 299, 300, 400, 402, 418, 427.
 Háromszéki nemesek és viczetisztek
 1662. 268.
 Hegyesi András 1662. 278
 Heisler tábornok 1690. 417.
 Helmezc Mihály m.-madarasi 1655. 204.
 Henter Anna (Jankó Boldizsárné) 1691.
 428.
 Henter András 1662. 268.
 Henter Benedek 1692. 437.
 Henter Gáspárné 1607. 25.
 Henter Péter 1644. 172.
 Héderfája (Kis-Küküllőm.) 400.
 Hét-szék 133.
 Hidvég (Háromszékm.) 353.
 Hodor Margit (Barabás Györgyné)
 1658. 195.
 Hoffmann György 1604. 10.
 Hollandok 186.
 Homorod-Almás (Udvarh.-m.) 110, 122.
 Homorod-Szent-Márton (Udvarhelym.)
 136, 137.
 Horváth Ferencz, sámsondi, 1655. 204
 Horváth Gergely, felei, 1655. 204.
 Horváth János 1657. 210.
 Horváth János, pálóczy, 1649, 188, 189.
 Horváth Kozma 1659. 224.
 Horváth Mihály, udvarhelyi, 1639. 141.
 Horváth Péter, mvhelyi, 1658. 216.
 Horváth Zsófia (Ugron Jánosné) 1635.
 131.
 Hozó András, cs.-szt-iváni, 1640. 148.
 Hozó Péter 1674. 441, 442.
 Hóltövény (Brassóm.) 371.
 Hunyad I. Vajda-Hunyad.
 Hunyadmegye 62. 261.
 Huszár (Huzár) Antal 1606. 29.
 Huszár Mátyás főispán 1642. 169, 196.
 Huszár Péterné 1604. 287.
 Huszt (Mármarosm.) 138.
 Ignác János pap 1706. 442.
 Ikafalva (Háromszékm.) 25.
 Ikland (Maros-Tordam.) 407.
 Ilenczfalva (M.-Tordam.) 407.
 Ilyefalva (Háromszékm.) 138, 343, 344.
 Ilyei László 1675. 347, 348.
 Imecsfalva (Háromszékmege) 34, 53,
 122, 207.
 Imecs László 1613. 37.
 Imecs Mátyás 1656. 207, 211.
 Imecs Mózes, imecsfalvi, 1611. 34, 37,
 52, 53
 Imecs Tamás 1662. 275.
 Imhoff Károly 1604. 10, 15.
 Impérfalva (Csíkm.) 177.
 Imre Péter, felei, 1655. 204.
 Incze András, cs.-szt.-mihályi, 1639. 67.
 Incze András 1677, 369, 445.
 Incze Balázs, csomafalvi, 1625. 139.
 Incze Bálint, cs.-tusnádi, 1620. 440.
 Incze Gáspár, delnei, 1639, 65.
 Incze István, názánfalvi, 1655. 204.
 Incze János „ „ 1655. 204.
 Incze János, szépvízi, 1633 65.
 Ipar 71, 78—89, 151, 156, 164, 165.
 Iparosok 47, 48, 71, 78—89, 151 — 156.
 164, 165.
 Isák György, egerpataki, 1605. 139.
 Ispán István 1662. 278.
 István Deák 1657. 211, 289, 290.
 István Péter 1628. 90.
 Istvánffy Mihály, berei, 1613. 43.
 Iszlai Bertalan, szabédi, 1658. 204.
 Iszlai Miklós, iszlai, 1613. 35.
 Izmail (Szmil) török város, 210, 211.
 Izmail Ali basa (Cselebi) I. Ali basa.
Jakab Balázs, ditrai, 1646. 178.
 Jakab István, udvarhelyi. 1639. 141.
 Jakabfalva (Csíkm.) 177, 179.
 Jakabházi Pál, szt-ábrahामी, 1665. 302,
 Jancsó (Janczio) János, kérdzivásár-
 helyi, 1645. 175.
 Jangiszala (Krimben) 281.
 Jankó Boldizsár, zágoni, 1616. 50, 53,
 114, 427, 430.
 Jankó Boldizsárné I. Hadnagy Ilona.
 Jankó Ilona (Gyulai Istvánné) 1675.
 348, 385, 397.
 Jankó László, maxai, 1661. 232.
 Jankó Lászlóné I. Vitéz Zsuzsánna.
 Jankó Miklós, sepsi-szt.-iváni, 1661.
 232, 233, 268.
 Jankó Péter, zágoni, 1615. 43, 44, 268,
 427, 430.
 Jankó Tamás, zágoni, 1691. 427, 430.
 Jankó Tamásné I. Henter Anna.
 Jankó Tamásné ifj. I. Cseffei Erzsébet.
 Janoszlán basa 1661. 263.

- Jassy I. Jászvásár.
János Balázs, cs.-szt.-mihályi, 1639. 67.
János Deák, berekeresztúri, 1603. 42, 43.
János Deák, tanító, 1651. 209.
János Geréb 1674. 343, 344.
II. János király (János Zsigmond) 78, 157, 158.
Jánosi Mihály, cs.-kozmási, 1665. 292.
Járay István 1634. 129.
Jármí Ferencz 1641. 157, 175.
Jármí György 1659. 225.
Jászvásár (Oláhország) 124, 187, 281, 285, 289, 290, 304, 305, 446, 438.
Jedd (Maros-Tordam.) 407.
Jeddi Pál, medeséri, 1666. 308, 317.
Jenő (város) 218.
Jófü (helység) 317.
Jónás András, cs.-kozmási, 1692. 437.
Jordaki spathár 1663. 285, 286.
József Deák 1628. 89.
József Deákné 1628. 89.
Juacsjon István, remetei, 1646. 179.
Juhos György, kolozsvári, 1685. 396, 397.
Kacsó (Katsó) Bálint, selyei, 1611. 31.
Kacsó (Katsó) István, selyei, 1611. 31.
Kajántói János 1621. 60, 64.
Kajcsi Ferencz, cs.-kozmási, 1643. 441.
Kajcza István, cs.-kozmási, 1659. 223.
Kajcza Mihály, cs.-kozmási, 1626. 440.
Kajcza Mihályné (Orsolya primipila) 1659. 223.
Kajcza Péter, cs.-kozmási, 1659. 223.
Kajtár (Kaytar) János, killyénfalvi, 1636, 140.
Kakas Péter 1677. 368.
Kakasd (M.-Tordam.) 407.
Kakuci Péter 1662.
Kalandos czéh 1658. 217.
Kamuthi Farkas, főispán, 1624. 75.
Kantakuzén Tamás, vornik, 1663. 285.
Kapi András 1632. 124
Karacsi Gergely 1666. 294.
Karaffa Antal 1687. 415, 416.
Karácsonfalva (M.-Tordam.) 407.
Karamanni Mehmet basa 1657. 210, 211.
Kassa 64, 139.
Kassai István protonotarius 1607. 24, 75.
Kastall Ferencz, gy.-újfalusi, 1625. 134.
Katalin fejedelemasszony I. Branden-
burgi Katalin.
Katonafölde (határnév) 69.
Katona István, illyefalvi, 1611. 138.
Kavacz István, ilyei, 1665. 306.
Kádár Demeter, márkodi, 1613. 43.
Kádár György, fiátfalvi, 1611. 32.
Kádár Tamásné, mvhelyi, 1610. 30.
Kák János, testőr, 1611. 138.
Kál (M.-Tordam.) 289, 407.
Kálai István 1664. 289, 290.
Kálnok (Háromszékm.) 309.
Kálnoki Farkas, köröspataki, 1657. 211, 354, 374.
Kálnoki Istvánné 1667. 209, 425.
Kálnoki Lászlóné 1659. 225.
Kálnoki Mihály 1655. 297, 303, 304, 322.
Kálnoki Mihályné (Domokos Kata) 1656. 206, 207.
Kálnoki Sámuel 1677. 370, 429.
Kápolnás (helység) 318.
Kápolnássy Pál 1677. 369, 390, 391.
Káposztás-Szent-Miklós (Maros-Tordamegye) 410.
Kár István, felei, 1655. 204.
Károly-Fejérvár, I. Gyula-Fejérvár.
Károly István 1615. 46, 47.
Károly Istvánné, I. Kelemen Vernyka.
Kászón réte 46.
Kászón-szék 46, 77, 109, 112, 133, 140, 141, 162, 176, 179, 191, 193, 198, 229, 231, 267, 299, 322, 377, 401, 417, 418, 442.
Kászón-szék lustruma 1645. 175—179.
Kászoni páter 1670. 329.
Kebele (M.-Tordam.) 170.
Kebele-Szt.-Iván (M.-Tordam.) 407.
Kecseti, családnév, 244.
Kedves András, szt.-tamási, 1634. 129.
Kedves Pál, cs.-szt.-mártoni, 1657. 207.
Kelebi László 1605. 15.
Kelemen György, csík-szent-györgyi, 1639, 671.
Kelemen János 1665. 291, 292.
Kelementelke (Maros-Tordam.) 307.
Kelemen Veronika (Vernyka, Károly Istvánné) 1641. 150.
Kelleő I. Köllő.
Kemenyő (Szolnok-Dobokam.) 137.
Kemény János erd. fejedelem, 1649. 186, 198, 226, 231 — 240, 245, 246, 247, 260, 264, 265, 267, 272, 273, 274, 284, 337, 338.
Kemény Péter 1661. 259.
Kende Gáborné 1674. 346.
Kendeffi Gábor, malomvizi, 1660. 262.
Kendei Mihály, kendői, 1613. 43.
Kendi István 1605. 12, 15, 27, 30.
Kendi János 1656. 206.
Kendő (Maros-Tordam.) 43, 407.
Kenyeres István, bazédi 1655. 204.
Kenyérmező 337.
Kenyérszedés 197.
Kerczio András, gy.-sz-t-mikl., 1594. 139.

- Kerekesek (mesteremberek) 79.
 Kerekes András, domáldi, 1662. 265.
 Kerekes Márton, galambodi, 1655. 207.
 Kerekes Miklós, testőr, 1611. 138.
 Keresztes András 1648. 183.
 Keresztes Ferencz, bánkfalvi, 1666. 293.
 Keresztes János 1794. 443.
 Keresztes Márton 1628. 90.
 Keresztes Mátyás, csik-szent-györgyi, 1664. 287.
 Keresztesmező 228, 275.
 Keresztes Pál 1606. 19.
 Keresztes Péter 1606. 19.
 Keresztúr I. Bere-, Maros- és Székely-Keresztúr.
 Kérésztúr-szék 401.
 Keresztúri György 1663. 5.
 Keresztýénsziget (Szebenm.) 418.
 Kesay (határnév) 402.
 Kékedi Zsigmond 1634. 129, 187, 188.
 Kézdi-Szt.-Lélek (Háromszékm.) 277.
 Kézdi szék (Kézdi, Kyzdy) 25, 26, 46, 49, 50, 60, 64, 70, 73, 105, 107, 108, 113, 135, 141, 150, 159, 171, 173, 175, 189, 198, 199, 207, 221, 255, 276, 290, 399, 402, 417, 418.
 Kézdi-Vásárhely 25, 175, 194, 199, 221, 290.
 Kibéd (Kebéd, M.-Tordam.) 325.
 Kilyéni István I. Ábrahám I.
 Király Balázs 1641. 163.
 Király János 1611. 32.
 Király Péter, gy.-ujfalui, 1636. 140.
 Királyhalm (N.-Küküllöm.) 180, 370.
 Kíró, családnév, 173.
 Kis András, szt.-királyi, 1611. 138.
 Kis Balázs, felei, 1655. 204.
 Kis Boldizsár, papolczi, 1630. 115, 116
 Kis Buzás János, csik-szetn-mihályi, 1639. 67.
 Kis Csont Péter, kendői, 1613. 33.
 Kis-Egrestő (Kis-Küküllöm.) 26.
 Kis István, cs.-szent-iváni, 1655. 204.
 Kis János, m.-madarasi, 1655. 204.
 Kis Máté, kolozsvári, 1655. 295.
 Kis Máténé 1655. 294.
 Kis Mihály, papolczi, 1630. 115, 116.
 Kis Mihály ifj., papolczi, 1630. 115, 116.
 Kis Miklós, kendői, 1613. 43.
 Kis Miklós, papolczi, 1630. 115, 116.
 Kis Péter, m.-madarasi, 1655. 204.
 Kis-Selyk 254.
 Khrarusenegg Pál 1604. 10.
 Kleöczyen János, prázsmári, 1655. 201.
 Klobusiczky, családnév, 383, 384
 Kobok István, szabédi, 1681. 393.
 Kobok Mihály szabédi 1684. 393.
 Kobok Miklós „ 1655. 304.
 Kocsárd I. Székely-Kocsárd.
 Kodor (Szolnok-Dobokbm.) 187.
 Kolombán Keresztes, cs.-szent-györgyi, 1635. 130.
 Kolombán Keresztesné 1628. 89.
 Kolombán Pál 1628. 89, 90.
 Kolosi András, m.-madarasi, 1655.204.
 Kolozsmegye 62, 124, 294, 396
 Kolozsvár (Claudiopolis) 7, 8, 10, 13, 26, 27, 34, 54, 114, 125, 129, 237, 238, 241, 242, 249, 253, 256, 271, 288, 294, 337, 396, 403, 428, 429.
 Kománfalva 196, 219.
 Komárom 289.
 Koncz Bálint cs.-szent-mihályi 1639. 65, 67.
 Koncz Dániel, bordosi, 1678. 387.
 Koncz Pál 1624. 75, 76.
 Kondrát János 1613. 37.
 Konstantinápoly 57.
 Kónya Bálint 1658. 320.
 Kónya (Konfia) Ferencz, egerpataki, 1605. 139.
 Koncsok Pálné I. Tencse Margit.
 Korcsmáros György, sámsondi, 1655. 204.
 Kornis Gáspár 1655. 298.
 Kórodi szeg, Csík-Kozmáson, 437.
 Koronka (M.-Tordam.) 196, 407.
 Koronka István, cs.-szt.-iváni, 1655. 204.
 Koronka Péter, „ 1655. 204.
 Kósa György, cs.-szt.-mihályi, 1639. 67.
 Kósa Imre 1639. 65.
 Kósa István, berekresztúri, 1613. 43.
 Kósa László 1618. 56.
 Kósa Lukács, cs.-szt.-mihályi, 1639.67.
 Kósa Máté „ 1639. 67.
 Koss Boldizsár 1611. 138.
 Kotormány (Csíkm.) 5.
 Kovachóczy Farkas, kancell., 1591. 23.
 Kovachóczy István, kancellár, 1624. 75, 88, 109, 114, 123.
 Kovácsok (mesteremberek) 79, 151—156, 164, 165.
 Kovács András, szárazpataki, 1757. 212.
 Kovács Bálint, s.-szt.-györgyi, 1657. 211.
 Kovács Ferencz, mvhelyi, 1612. 216, 271, 272.
 Kovács Ferenczné 1630. 118.
 Kovács György I. György kovács.
 Kovács István, kölpényi, 1655. 504.
 Kovács István I. Csapai Kovács.
 Kovács János, kézdi-vhelyi, 1664. 290.
 Kovács János, szárazpataki, 157. 212.

- Kovács Márton, nagylaki, 1662. 277.
 Kovács Pál, testőr, 1611. 148.
 Kovács Pál helye (örökség) 212.
 Kovács Péter, bazédi, 1655. 204.
 Kovács Péter, k.-solymosi, 1665. 302.
 Kovács (Nagy) János, kézdi-vásárhelyi, 1664. 290.
 Kovácsi Ferencz, gy.-újfalusi, 1625. 139.
 Kovácsi (Theleki) György 1642. 164.
 Kovácsi (Kovaczy) István id. 1642. 164.
 Kovácsi Pál, mvhelyi bíró, 82.
 Kovácsi Péter, gy.-újfalusi, 1625. 139.
 Kovászna (Háromszékm.) 33.
 Kozákok 182, 183, 186.
 Kozák hetman, 182, 183, 220.
 Kozák István, berei, 1613. 43.
 Kozákország 398.
 Kozma Anna (Székely Boldizsárné) 1657. 212, 213.
 Kozma Imre 1691. 430.
 Kozma István, szárazpataki, 1657. 212.
 Kozmás I. Csík-Kozmás.
 Kozmási Márton, pap, 1614. 440.
 Kozmási Tamás „, 1608. 440, 442.
 Kő-utca (Prázsmáron) 201.
 Kőbőlbut (Kolozsm.) 446.
 Kőd pataka 353.
 Kőhalom (Reps) 109, 112, 218.
 Köllő Mihály, ditrai, 1646. 179.
 Kölpény (M.-Tordam.) 141, 204, 407.
 Kőmives Márton, bazédi 1655. 204.
 Kőnczei Kata (Kovács Jánosné) 1664. 290.
 Köpeczi János 1665. 295, 297, 303, 304.
 Körmöcz 139.
 Körösi Márton, mvhelyi, 1658. 216, 217.
 Köszöntő pohár 83, 156.
 Köszvényes-Remete (M.-Tordam.) 323.
 Kötélverők (mesteremberek) 79.
 Kővár 12, 238.
 Kövesd I. Mező-Kövesd.
 Közép-Ajta (Háromszékm.) 19.
 Közép-Szolnokmegye 62.
 Kraszna folyó 236.
 Krasznamegye 62.
 Krim 182, 281, 289, 325.
 Krista mezeje (határnév) 359.
 Kristály János, szt.-domokosi, 1676. 363.
 Kristóf Péter öröksége 1606. 19.
 Kristok gyökere, Cs.-Tusnádon 440.
 Kucsuk (Kucsugh) Mehemet bara 1602. 266, 268, 273, 318, 333.
 Kun Benedek 1620. 56.
 Kun István, algyógyi, 1629. 107.
 Kun István, karánsebesi, 1661. 262, 340, 341,
 Kun István 1690. 417.
 Kupcsák (Krimben) 229.
 Kurtán János 1676. 357.
 Kuruczok 417, 419, 422, 426, 429, 430.
 Kuthy András 1611. 138.
 Küküllő folyó 104, 401.
 Küküllőmegye 62, 109, 111, 126, 127, 137, 369, 370, 401, 402.
 Küküllővár (Kisküküllőm.) 253.
Laboncok 419.
 Laczkó Ferencz, remetei, 1632. 140.
 Lajos király (II.) 157, 158.
 Lajos János, szacsvai, 1662. 276.
 Lajos Mihály, taploczai, 1665. 293.
 Lakatgyártók (mesteremberek) 153.
 Lakatos István, plébános, 1690. 425, 431, 432, 441, 442.
 Lakatos (Csizmadia) János 1639. 141.
 Lakatos Jeremiás, csatószegei, 1665. 292.
 Lakatos Márton 1639. 141.
 Lakásrészek 90—105, 117 — 121, 198.
 Lanczut, (Lengyelorsz.), 288, 314.
 Lápos (helység) 254.
 László János, pap, 1651. 441, 442.
 Lázárfalva, (Csíkm.), 419, 425, 426, 436, 440.
 Lázárfalvi kápolnajavak 426.
 Lázár Farkas 1607. 25.
 Lázár Farkasné (Bernáld Klára) 1656. 206, 207.
 Lázár István, szárhegyi, 1632. 77, 109, 112, 139, 140, 162, 163, 180, 226, 228, 230, 241, 245, 269, 279, 291, 292, 293, 327, 388.
 Lázár János, szt.-tamási, 1607. 25, 56.
 Lázár Judit I. Domokos Istvánné.
 Lebed pataka 359.
 Leliárak 90—105, 116—122, 386, 387, 425, 426.
 Lemhény (Háromszékm.) 171.
 Lengyelország 186, 338, 379, 393.
 Leopold (I.) király 1690. 418.
 Lesőd pataka 316.
 Lestyán János, cs.-kozmasi, 1623. 4 10.
 Lestyán Lőrincz, cs.-kozmasi, 1692. 437, 441, 442.
 Léczfalva (Léczfalva, Udvarhelym.) 25
 Lénárd István, udvarhelyi, 1639. 141.
 Lészai György 1659. 226, 274.
 Lévai Mihály 1665. 303.
 Lincze Sztójka, brassai, 1657. 211.
 Lippa (Aradm.) 286, 317, 318.
 Lippai Mihály, n.-enyedi, 1661. 261.
 Literáti és Literátus I. Deák.
 Literáti János, gy.-alfalui, 1636. 140.
 Literatus Tamás, csatószegei, 1672. 338.

- Lithvánia 182.
 Livó (Ilyvó? Lengyelország) 393.
 Losonczi családnév 210.
 Lovász István, körösi, 1611. 32.
 Lovász Mihály cs.-szt.-györgyi 1664. 287.
 Lőrinczfalva (M.-Tordam.) 29, 36, 408.
 Lőrincz Ferencz 1653. 197.
 Lőrincz-Rév (Alsóf.-m.) 75.
 Lövéte (Udvarhelym.) 110.
 Lugosi Ferencz, fej. titkár, 1681. 393.
 Lukafalva (M.-Tordam.) 29, 324, 408.
 Lukács István 1671. 332.
 Lukács Mihály. cs.-szt.-márt., 1717. 442.
 Lukács porkoláb 1659. 226.
 Lukács vajda 1606. 19.
 Lukácsi György, szt.-miklósi, 1667. 317.
 Lupuj vajda 197.
 Lustrum, háromszéki, 176 —179.
Macskási Boldizsár 1690. 417, 427.
 Macskási Imre 1686. 427.
 Macskási Judit 1686. 403.
 Madaras I. Baczka-Csík és M.-Madaras.
 Magas erdeje (határhév) 316.
 Magyarai András 1644. 172.
 Magyarai György gy.-újfalusi 1626. 139, 140.
 Magyarai János, gy.-újfalusi. 1637. 140.
 Magyarai Pál, m.-madarasi, 1655. 204.
 Magyarai Tamás, gy.-újfalusi, 1637. 140.
 Magyarország 12, 70, 129, 281, 337, 357, 418.
 Magyarós (M.-Tordam.) 43, 409.
 Magyarós (Szász-Magyaros) 383, 390.
 Mak Jakab, udvarfalvi, 1655. 204.
 Maksa (Háromszékm.) 70, 73, 122, 167.
 Malom-utca (Prácsmáron) 201.
 Malomvíz (Hunyadm.) 262.
 Manyilla Demeter 1624. 75.
 Margit asszony I. Szabó Györgyné.
 Markosfalva (Háromszékm.) 25, 225.
 Markos György, nyárádtói, 1655. 204.
 Markosfalvi Márton, 1629. 105, 109, 112, 114, 116, 125, 126, 141, 143.
 Makosfalvi Mártonné I. Bögözi Borbára.
 Maros folyó 265.
 Maros-Keresztúr (M.-Tordam.) 408.
 Maros-Szt.-Anna „ „ 408.
 Maros-Szt.-György, „ „ 227,408.
 Maros-Szt.-Király „ „ 408.
 Marosszék, 19, 20, 21, 22, 28, 29, 35, 36, 62, 63, 76, 127, 141,163, 170, 248, 253, 289, 298, 323, 325, 417.
 Marosszéki határnevek 404 — 412.
 Marosszéki puskások 1655. 204.
 Maros-Vásárhely 4, 14, 22, 24, 30, 35, 36, 48, 81. 86, 87, 88, 124, 125, 129, 139, 151, 156, 164, 165, 198, 216, 217, 228, 231, 251, 252, 256, 264, 266, 271, 272, 279, 280, 282, 287, 301, 323, 332, 342, 411, 414, 416.
 Marosvásárhelyi iskola 45, 54, 198, 222, 223, 280, 301, 323.
 Marosvásárhelyi szücsök névsora 1658. 216, 217.
 Maros-Ujvár (Alsófehérm.) 337, 338.
 Marthon György 1611, 138.
 Marton Jakab, felei, 1655. 204.
 Marton Miklós, márkodi, 1613. 43.
 Martonos (Háromszékm.) 107, 148.
 Matis (Mattys) János 1615. 46, 47.
 Matis Pál 1659. 225.
 Matis Péter 1659. 225.
 Maurel Mihály 1664. 291.
 Mája (M.-Tordam.) 43, 408.
 Málnás (Csíkm.) 418.
 Mária Terézia 1742. 455.
 Márkod (M.-Tordam.) 43, 408.
 Mármarosmegye 62, 379.
 Mánya (Szolnok-Dobokam.) 187.
 Márk István testőr 1611. 138.
 Márk János „ „ 1611. 138.
 Márk Pál „ „ 1611. 138.
 Márton János 1627. 78.
 Márton Máté, cs.-szt.-királyi, 1664. 289.
 Máthé deák 1662. 274, 441.
 Máthé Ferencz, gy.-sz.-miklósi, 1625. 139.
 Máthéfi István, k.-solymosi, 1605. 302.
 Mátyás János 1605. 12.
 Medesér (Udvarhelym.) 317.
 Megkaróztatás 208.
 Meggyes (Medgyes, Mediasch) 211. 14, 15, 46, 127, 140,232, 255,263,279, 280, 284, 337, 413, 421,
 Meggyesfalva (M.-Tordam.) 35.
 Menyhárt György (György bíró) 1613. 36.
 Mester István 1685 396, 397.
 Mező-Bánd (M.-Tordam.) 204, 405.
 Mező-Bodon (Torda-Aranyosm.) 385.
 Mező-Csávás (M.-Tordam.) 204, 405.
 Mező-Kövesd (M.-Tordam.) 204, 408.
 Mező-Örményes (Kolozsm.) 346.
 Mezőség 248, 249, 266.
 Mező-Szabad (M.-Tordam.) 412.
 Mező-Kengyel Torda-Aranyosm.) 248.
 Mező-Szilvás (Kolozsm.) 346.
 Ménes (M.-Tordam.) 409.
 Mészáros (vagy Balázs) Gergely és Péter, ditrai, 1646. 179.
 Mészáros László, madarasi, 1655. 204.
 Mészáros-utca (Nagy-Szebenben) 403.
 Mihác Benedek 1674. 345, 346.
 Mihác Mihály 1677. 371.

- Mihálc Anna (Járai Istvánné) 1634. 129.
 Mihálc László 1613 37.
 Mihálc Mihály 1659. 225.
 Mihálc Miklós 1659. 225.
 Mihálc Miklósné I. Becz Erzsébet.
 Mihálc Pál 1613. 37.
 Mihály Bálint, k.-v.-helyi 1611. 32.
 Mihály Ferencz, szt.-mihályfalvi, 312.
 Mihály György 1637. 140.
 Mihály Máté 1630. 110, 137.
 Mihály Pál, zoltáni., 1611. 138.
 Mihály (v. Tankó) János I. Tankó.
 Mihály vajda 1605. 14, 71, 72.
 Mikes Kelemen, zágoni 1657. 209, 215,
 226, 231, 247, 255, 269, 270, 355,
 357, 363, 369, 370, 395, 398.
 Mikes Mihály, zágoni, 1661. 247, 449.
 Mikes Pál 1691. 428, 420, 430. ,
 Mikes Tamás, zabolai, 1675. 348.
 Mikes Zsigmond, zabolai, 1609. 27.
 Miklósfalva (Udvarhelym.) 141, 413.
 Miklós János, oklándi, 1611. 32.
 Miklós János 1687. 412, 414.
 Miklós Péter, szeretszegi, 1677. 441.
 Miklósvára (Háromszékm.) 334.
 Miklósvárszék 173, 371.
 Miklósi Mihály medeséri, 1667. 317.
 Mikó Ferencz, hidvégi, 1615. 46, 133.
 Mikó György, oltszemi, 1615. 44, 60, 64.
 Mikó Miklós 1662. 268.
 Mikó Péterné, 1665. 296, 297.
 Mikola Zsigmond 1664. 288.
 Mikóvár (Mikó-Újvár) 133, 198.
 Mindszenti családnév 12.
 Miriszló (Alsó-Fejérm.) 233, 234, 235.
 Mitács (Csíkm.) 419.
 Moldva 51, 74, 171, 181, 198, 210, 219,
 231, 243, 277, 278, 289, 306, 338,
 352, 398, 400, 444.
 Moldvai oláhok 181, 210.
 Moldvai vajda 220.
 Molnár János 1611. 32.
 Molnár János, bándi, 1655. 204.
 Molnár Jánosné (Senior Anna) 207.
 Molnár Máté, szotyori, 1611. 138.
 Molnár Miklós, kilyéni, 1611. 138.
 Monostori András 1649. 187.
 Monyárd, Monyát I. Nyomát.
 Móricz Máttyás 1644. 172.
 Mósa Gergely 1634. 129.
 Mundra (Fogarasm.) 371.
 Munkács 175, 181, 182.
 Muszkák 243.
 Muzsna (Udvarhelym.) 16.
 Nagy-Adorján (M.-Tordam) 409.
 Nagy-Ajta (Háromszékm.) 246, 389, 390.
 Nagy Albert, paniti, 1620. 56,
 Nagy Ambrus, markosfalvi, 106, 108.
 Nagy Ardrás, bergenyei, 1620. 56.
 Nagy András, somlyai, 1611. 32.
 Nagy-Bánya (Szatmárm.) 255.
 Nagy Bede Tamás I. Bede.
 Nagy Csiszár János, mvhelyi, 1658. 216.
 Nagy erdő (határnév) 418.
 Nagy-Ernye (M.-Tordam.) 406..
 Nagy Gábor, markosfalvi, 106, 108.
 Nagy Gergely, martonosi, 105, 106, 108,
 Nagy György, markosfalvi, 106, 108,
 Nagy György, remetei, 1632. 144.
 Nagy István 1613. 37.
 Nagy István, bándi, 1656. 204.
 Nagy István, csávási, 1655. 204.
 Nagy István, nagyfalvi, 1655. 201,203.
 Nagy István, paniti, 1655. 204.
 Nagy István, testőr hadnagy, 1611. 32.
 Nagy János, csávási, 1655. 204.
 Nagy János, májai, 1613. 43.
 Nagy János Pál, barátosfalvi, 1611. 32.
 Nagylak (Alsófehérm.) 277.
 Nagy Mihály, bergenyei, 1620. 56.
 Nagy Mihály, k.-vásárh., 1664. 290, 294.
 Nagy Mihály, szárhegyi, 1636. 140.
 Nagy Mihályné I. Pap Judith.
 Nagy Miklós, májai, 1613. 43.
 Nagy Miklós, mvhelyi, 1610. 31.
 Nagy Pál, káli, 1620. 56.
 Nagy Pál, markosfalvi, 1629. 106, 108.
 Nagy Pál 1687. 416.
 Nagy Péter, cs.-szt.-domokosi, 315, 316.
 Nagy Péter, markosfalvi, 1629. 106, 108.
 Nagy Simon, testőr, 1611. 138.
 Nagy Tamás 1630. 120, 121.
 Nagy Tamás, berekeresztúri, 1613. 43.
 Nagy Tamás, fogarasi, 1629. 90.
 Nagy Tamás, markosfalvi, 1629.106, 108.
 Nagy-Borosnyó (Háromszékm.) 189.
 Nagy-Bölon (Háromszékm.) 173.
 Nagygát (határnév) 145.
 Nagy Szabó Ferencz, mvhelyi, 1658. 216.
 Nagy Szabó Péter I. Szabó.
 Nagy-Szeben (Cibinium) 6, 7, 15, 37,
 38, 39, 40, 41, 42, 138, 185, 250,
 252, 254, 256, 261, 337, 338, 340,
 341, 400, 403, 404, 418, 424.
 Nagy-Szombat, (Tyrnavia) 59.
 Nagy Szőcs István, mvhelyi, 1628. 81,
 86, 87.
 Nagy Szőke Péter, magyarósi, 1613. 43.
 Nagy-Várad 229.
 Naláczi István 1666. 308, 369.
 Naszkalát havas 451, 460.
 Nadas I. Szász-Nadas.

- Náznánfalva (Maros-Tordam.) 204.
 Nemes Erzsébet (Daczó Jánosné) 401.
 Nemes János, hídvégi, 1661. 255, 268,
 269, 299, 322, 327, 346, 353, 354, 357.
 Nemes Mihályné 1674. 336.
 Nemes Tamás, hídvégi, 1630. 113, 141,
 145, 159.
 Nemes Tamás, oltszemi, 1629. 108.
 Nemes Tamásné 1657, 209.
 Neszter folyam 182.
 Németek (Germani) 417, 419.
 Németi Gergely 1613. 37.
 Népszokások 435.
 Nicola (galaczi oláh) 1657. 210.
 Nimiró (Kozákország) 398.
 Novák Farkas 1624 76.
Nyárád folyó 266.
 Nyárád-Gálfalva (M.-Tordam.) 29.
 Nyárád-Szent-Anna „ 409.
 Nyárád-Szt.-Benedek „ 429.
 Nyárád-Szt.-László „ 28, 29, 412.
 Nyárád-Szt.-Miklós I. Káposztás-Szt.-M.
 Nyárád-Szereda (Maros-Tordam.) 409.
 Nyárádtó (M.-Tordam.) 29, 204, 265, 409.
 Nyerges (határnév) 424.
 Nyerges Tamás, testőr, 1611. 138.
 Nyéni Gyurka 1671. 332.
 Nyéni Varga 1671. 333.
 Nyilföldek 66, 181.
 Nyilvános 406.
 Nyíró András, mvhelyi, 1610. 31.
 Nyíró Szabó Miklós, mvhelyi, 1658. 216.
 Nyomás kertek 316.
 Nyomát (Boldogasszonyfalva, Monyárd,
 Monyáth, Maros-Tordam.) 29, 127,
 409, 412.
 Nyuszaly 389.
Ohába (Fogarasm.) 348.
 Ojtoz havasa 73.
 Olasz (Oloz) János 1670. 323.
 Olaszország 148.
 Oláhok 181, 192, 210.
 Oláh György, m.-kövösi, 1655. 204.
 Oláhország 321, 357, 380.
 Oláhországi vajda 1658. 220.
 Oláh-Újfalu (Alsófehérm.) 214.
 Olt folyó 316, 401.
 Oltszeme (Háromszékm.) 353, 402.
 Ónod (Borsodm.) 183.
 Orbai János 1662. 276, 277, 395.
 Orbai szék 27, 41, 46, 49, 50, 64, 70,
 73, 105, 108, 109, 113, 114, 129,
 130, 135, 141, 150, 159, 171, 173,
 175, 189, 199, 207, 212, 213, 221,
 399, 417, 428.
 Orbán János, cs.-kozmási, 1670. 441.
 Ormánczi Gergely 1628. 88.
 Oroszfalu (Háromszékm.) 221.
 Orsolya primipila I. Kajeza Mihályné.
 Osdola (Háromszékm.) 342.
 Ozdi Gergely, ny.-gálfalvi, 1609. 29,
 30, 36.
Ördög Mihály, zoltáni, 1611. 38, 138.
 Örmények (Armeni) 445.
 Örményes I. Mező-Örményes.
 Örmező 238.
 Örvendi Literatus Pálné 1627. 77.
 Ötvös czéh 217.
Padócz Mihály 1613. 36.
 Panit (M.-Tordam.) 204, 409.
 Pap és deák bére 438.
 Pap István, bándi, 1655. 204.
 Pap István, ilyefalvi, 1674. 343, 348.
 Pap Judith (Nagy Mihályné) 1664. 290.
 Pap Mihály, szt.-miklósi, 1667. 317.
 Paráznák büntetése 193.
 Parlagi Péter, alsó-szent-mihályfalvi,
 1624. 75, 76.
 Paskó (Pascho) Kristóf 1677. 369, 381.
 Patak István, alsó-csernátoni, 1656. 206.
 Pataki Mihály, s.-szt.-györgyi, 1611. 138.
 Patakító (határnév) 242.
 Patkós György 1685. 397.
 Pákay Tamás 1690. 430.
 Pál Deák 1648. 181, 334...
 Pál István 1618. 53.
 Pálfalva (Csíkm.) 445, 458.
 Pálos (Udvarhelym.) 172.
 Pápai Pál, hosszúaszói, 451.
 Pásztor János, bándi, 1655. 204.
 Pekri István 1659. 224.
 Pesty Márton 1676. 360.
 Pete Balázs, paniti, 1655. 204.
 Pethő Gergely, nyárádtői, 1655. 204.
 Petki Anna 1675. 352.
 Petki Dávid 452.
 Petki Erzsébet (Tholdalaghy Mihályné)
 16 12. 169.
 Petki Farkas 1633. 126.
 Petky István, főkapitány, 1639. 111,
 145, 162, 172, 179, 180, 191, 193,
 196, 197, 219, 226, 231, 250, 271,
 291, 292, 293, 296.
 Petki János, kancellár, 1605. 12. 14,
 27, 28, 134.
 Petki János 1677. 370.
 Petki rész 137.
 Pető László, cs.-szt.-mihályi 1939. 67.
 Pető Margit, 1621, 57, 58, 59.
 Pető öröksége 1606. 19.
 Peselnek (Háromszékm.) 457.
 Pestes (Szolnok-Dobokam.) 187.

- Péchy Erzsébet (Haller Péterné) 185.
Péchy (Pécsi) Simon, kancellár, 16, 15, 45, 46, 50, 53, 53, 54, 77, 173.
Péchy (Pécsi, Péczy) Simonné, Barabási Kata 1642. 170, 173.
Péntek Lukács, székesi, 1620. 56.
Péter András 1665. 291, 292.
Péter Andrásné 1664. 292.
Péter deák 1676. 366.
Péter Ferencz, tekerőpataki, 1624. 77.
Péter Ferencz I. Elekes Ferencz.
Péter Mátyás 1628. 89.
Péter Mihály, szt.-erzsébeti, 1665. 302.
Péter Miklós 1686. 442.
Péterfi András, medeséri, 1667. 317.
Pikolomini-ezred 1687. 414.
Pinárd (Várhegy, M.-Tordam.) 409.
Philpkovicz Pál, pap, 1688. 441, 412.
Plojest (Oláhország) 205.
Pogány Pál, meszlényi, 1707. 442.
Pókai Miklós, idősebb, 1620. 56.
Pókai Miklós, ifjabb, 1620. 56.
Pokol Mihály, testőr, 1611. 138.
Polos István, ítélmester, 421, 448.
Ponta János, bándi, 1555. 204.
Posztócsinálók 79.
Potyó Mihály, cs.-kozmási, 1692. 437.
Prázsmár (Brassóm.) 201, 202, 382, 418, 420.
Pribék András b.-asszonyfalvi 1665. 302.
Prut folyó 444.
Pulyoni János I. Rettegi.
Purucson Péter 1603. 5.
Pusztá András 1655. 206.
Pütkösti György, uzoni, 1655. 201, 203, 254, 268.
Radák László 1657. 456.
Radna (Besztercze-Naszódm.) 328.
Radnóth (K.-Kük.-m.) 81, 130, 301, 302, 323, 331, 335, 336, 361, 362, 393, 396.
Ramazán-ünnep 1659. 226, 239.
Rácz András, hadnagy, 1644. 174.
Rácz György 1605. 11, 14, 15, 17.
Rácz János 1671. 332.
Rácz Péter 1962. 278.
Rádos (Radás, N.-Küküllőm.) 255.
Rákóczi Ferencz 452.
Rákóczi György (I.), erd. fejedelem, 1632. 122, 123, 124, 125, 126, 127, 130, 131, 132, 133, 135, 138, 140, 150, 151, 157, 259, 160, 162, 165, 166, 167, 171, 172.
Rákóczi György (II.), erd. fejedelem, 1645. 174, 175, 176, 179, 287, 189, 190, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 203, 205, 214, 227, 228, 458.
Rákóczy Zsigmond erdélyi fejedelem 1607. 19, 24, 25, 139.
Rákóczy Zsigmond 1644. 173, 174.
Rákosi András 1956. 207.
Rákosi Demeter 1656. 206.
Rákosi Péter 1656. 207.
Rápolti Pál, peselneki, 201, 203, 276.
Remete (Csíkm.) 241.
Rend Márton, szabédi, 1655. 204.
Reps I. Kőhalom.
Rettegi (Pulyoni) János 1666. 308.
Réthy István 1621. 60, 64.
Réthy Péter, pap, 1677. 441, 442.
Réty (Háromszékm.) 300.
Rézművesek (mesteremberek) 79.
Rhédei Farkas és Pál 1657. 456.
Rigmány (M.-Tordam.) 409.
Rika útja 72.
Róma 148.
Rofai (Rophay) Mátyás, árkosi, 1661, 251.
Rosoly (helység) 305.
Rozsnyai (Rosnay) Dávid 1672. 348.
Rozsnyó (Brassóm.) 235.
Rosier családnév 1604. 10.
Rücs (M.-Tordam.) 266.
Sala György, paniiti, 1655. 204.
Salamon Ferencz 460.
Sas Mihály cs.-szt.-mihályi 1639, 67.
Sámsond (M.-Tordam.) 204, 410.
Sámuel Deák, 1666. 308, 387.
Sándor Antal 1810. 460.
Sándor Antalné 1609. 26.
Sándor Benedek 1609. 26.
Sándor Deák 1665. 296.
Sándor Ferencz, pap, 1748. 443, 450.
Sándor Gáspár 1772. 449, 450, 452.
Sándor János 1694. 445, 446—460.
Sándor Lőrincz cs.-szt.-mihályi 1639. 67.
Sándor Mihály, cs.-szt.-mihályi, 1670. 323, 445, 447, 448, 449, 451, 452.
Sándor Pál 1774. 453.
Sándor Péter 1618. 56, 65, 67.
Sándor Péter 1724, 450, 452.
Sándor Péterné 1674. 346.
Sándor Zsigmond 1797. 456, 460.
Sándor vajda 1632. 124.
Sánta Benedek 1685. 441, 442.
Sánta szeg, Cs.-Kozmáson, 437.
Sárossi György, pókai, 1666. 308, 312.
Sárossi János 127, 141, 145, 278, 296.
Sárospaták 174.
Sárpataki Márton 1665. 300, 308, 312.
Sáskajárás 427.
Sborod (Lengyelország) 352.
Schelker (Selyeker) Mihály, 1666. 312.
Schweidler Antal Jakab, 1687. 415, 416.

- Sebestyén András, bándi, 1655. 204.
 Sebestyén Ferencz, 1655. 204.
 Sebestyén János, köpeczi, 1606. 18.
 Segesvár (Zegeswar, Schäsburg.), 2, 18, 42, 127, 133, 141, 142, 145, 189, 219, 222, 229, 268, 342, 423.
 Selye (M.-Tordam.) 29, 410.
 Selyeker Mihály I. Schelker Mihály.
 Semjén Gábor 1635. 133.
 Senior Anna I. Molnár Jánosné.
 Sennyei Pongrácz, kis-sennyei, 1609 27, 28, 139.
 Seprőd (M.-Tordam.) 410.
 Sepsi-Szt.-György 138, 139, 157, 158, 159, 270, 411, 403.
 Sepsiszek 46, 49, 50, 53, 64, 70, 73, 105, 108, 119, 113, 135, 141, 150, 159, 173, 175, 189, 199, 202, 221, 251, 343, 399, 403, 417, 418, 443.
 Séra János, testőr, 1611. 138
 Sigmond I. Zsigmond.
 Siket Imre. pap, 1636. 441, 442.
 Siklódi Balázs, ditrai, 1646. 179.
 Siklódi Ferencz, márkodi, 1646. 179.
 Siklódi János, ditrai, 1646. 179.
 Siklódi Péter, 1646. 179.
 Sikó András, paniti, 1655. 204.
 Sikó Ferencz, bölöni, 1644. 174.
 Sikó István, berei, 1613. 43.
 Sikó János, paniti, 1655. 204.
 Silesia 18 6.
 Sillester András testőr, 1611. 138.
 Siménfalva (Semiénf. Udvarhelym.) 340.
 Simon István id., szárhegyi, 1637. 140.
 Simon István ifj., „ 1637. 140.
 Simon István, tordai, 1666. 313.
 Simonfi Mihály, mvhelyi, 1658. 216.
 Sink szék 226.
 Sipos Pál I. Szász Pál.
 Só István, köszv.-remetei, 1870. 323.
 Sobieski (Sobecski) János lengyel kir. 1675. 352.
 Sobols (Lengyelorsz.) 398.
 Sófalva (Besztercze-Naszódm.) 260.
 Sókamaiák 9, 10.
 Solyom István, szabédi, 1655. 204.
 Sombori I. Zsombori.
 Somosd (M.-Tordamegye) 410.
 Somtelek 46.
 Sorbán vajda 1611. 34.
 Soos Ferencz, bándi, 1655. 204.
 Sós Tamás 1644. 172.
 Sóvárad (M.-Tordam.) 163, 410.
 Sövér István, gy.-újfalusi 1637. 140.
 Sövér János, gy.-újfalusi, 1637. 140.
 Sövér János, alfalusi, 1627. 139.
 Sövér Márton, alfalusi, 1627. 139.
 Sövér Máté, „ 1627. 139.
 Sövér Péter, gy.-újfalusi, 1637. 140.
 Stefán Czokorlia, bojér, 1632. 124.
 Stefán vajda 1658. 215.
 Strij (Lengyelország) 182.
 Sulyok István, ádámosi, 1634. 127.
 Sulyok Sára 1629. 107.
 Sükösd György, hévízi, 109, 112, 113.
 Sükösd János, májai, 1613. 43.
 Szabad I. Mező Szabad.
 Szabéd (M.-Tordam.) 204.
 Szabók (mesteremberek) 79, 86.
 Szabó Balázs 1664. 290, 291.
 Szabó Dániel, mvhelyi, 1620. 56.
 Szabó Gergely helye 212.
 Szabó György, szárhegyi, 1637. 140.
 Szabó Györgyné (Margit asszony) csík-szt.-mártoni, 1472. 337.
 Szabó István, testőr, 1611. 138.
 Szabó János, bölöni, 1644. 174.
 Szabó János 1620. 56.
 Szabó Mihály, cs.-szt.-györgyi, 198, 199.
 Szabó Mihály, gy.-fehérvári, 1655. 285.
 Szabó Mihály, márkodi, 1613. 43.
 Szabó Mihály 1665. 303.
 Szabó Péter, galambodi, 1665. 204.
 Szabó Péter id., mvhelyi, 1641. 151. 164. 165.
 Szabó Simon, n.-szebeni, 1686. 403.
 Szachva Péter testőr 1611. 138.
 Szakál (Torda-Aranyosm.) 248.
 Szakmári István 1662. 274.
 Szalárdi János 1641. 151, 159, 162, 165, 167.
 Szamosfalva (Kolozm.) 9, 272.
 Szamos-Újvár 17, 136, 181, 238, 271, 337.
 Szaniszló Demeter 1656. 207.
 Szatmár-Németi (Zakmár) 8, 284, 394.
 Szathmári Mihály I. Nagy Mihály.
 Szárhegy (Csíkm.) 241, 245.
 Szárazpatak (Alsófehérm.) 212. 451, 457.
 Szász Ferencz, bándi, 1655. 204.
 Szász Gáspár, testőr, 1611. 138.
 Szász István, pap, 1641. 441, 442.
 Szász-Kizd 452.
 Szász Lénárd, udvarh., 1639. 142, 143.
 Szász Lénárdné I. Szöcs Borbára.
 Szász Márton, udvarhelyi, 1639. 141.
 Szász Mihály, csávási, 1655. 204.
 Szász Mihály, udvarhelyi, 1655. 204.
 Szász Mihály v. Barta Sipos I. Barta Mihály.
 Szász (Barta) Pál, köszvényes-remetei, 1670. 328.

- Szász-Régen 453.
 Szász-Nádas (Kisküküllőm.) 401.
 Szász-Sebes 261, 395.
 Szász-Tamás, cs.-szt.-raihályi, 1639. 67.
 Szász Tamás, szabédi, 1655. 204.
 Szász universitas 62.
 Szászváros 261.
 Szász-Zsombor (Sz.-Dobokam.) 255.
 Száva Mihály 1659. 226.
 Szegye Márton, galambodi, 1655. 204.
 Szeidi basa 1661. 232.
 Szekhalmi András 1668. 321.
 Szent-Ábrahám (Udvarhelym.) 402.
 Szent-Benedek (Alsó-Fehérm.) 1, 173.
 Szent-Demeter 151.
 Szent-Erzsébet (Udvarhelym.) 401, 402.
 Szent-Gericze (Maros-Tordam.) 410.
 Szent-György-utca (M.-Vásárhelyt) 30.
 Szentgyörgyi Mihály, s.-szt.-györgyi, 1680. 390, 391.
 Szent-Háromság (Maros-Tordam.) 28, 29, 411.
 Szent-Imre (Maros-Tordam.) 325, 410.
 Szent-Katolna (Háromszék.) 25.
 Szentiváni Mihály, csík-szent-iváni, 1620. 56.
 Szent-Lélek (Csíkm.) 46.
 Szent-Lőrincz (Maros-Tordam.) 410.
 Szent-Mihály (Udvarhelym.) 131.
 Szentmihályfalva 140.
 Szent-Miklós I. Bethlen-, Csík- és Káposztás-Szt.-Miklós.
 Szent-Miklós pénze 152.
 Szentmiklósi Kristóf, közép-ajtai pap, 1606. 18.
 Szentpáli István 1641. 157.
 Szentpáli János 1630. 109, 111, 127, 163, 232, 264, 266.
 Szentpéter, helység, 382.
 Szent-Simon (M.-Tordam.) 410.
 Szeredai (Literatus) János, szentron-tási, 1634. 127.
 Szeredai szék 144.
 Szeret folyó 444.
 Szeretszeg (Csíkmegye) 414, 424, 436, 437, 440.
 Székely András, k.-szt.-lélek), 1641. 150.
 Székely Balázs 1623. 70, 204.
 Székely Bálint 1662. 268.
 Székely Boldizsár 1657. 209, 212, 213.
 Székely Boldizsárné I. Kozma Anna.
 Székely Erzsébet, k.-sz.-léleki, 1641.150.
 Székely Ferencz 451, 459, 460.
 Székely Gáspár, paniti, 1655. 204.
 Székely György, hatolykai, 1613, 37.
 Székely György 1662. 274.
 Székelyhida 232, 238.
 Székely István, dálnoki, 1661. 262.
 Székely János, keresztúri, 1641. 150.
 Székely János, udvarhelyi, 1639. 141.
 Székely Kata 1657. 209.
 Székely-Keresztúr 101, 104, 121.
 Székely-Kocsárd (Alsófehérm.) 337.
 Székely Mózes, fejed., 1603. 6, 7, 8, 9.
 Székely Mózes, rétyi, 1657. 210, 211, 275, 319, 320, 330.
 Székely Péter, szabédi, 1655. 204.
 Székely Sámuel 1661. 252.
 Székely-Udvarhely 21, 22, 90, 101, 105, 109, 110, 113, 116, 126, 128, 133, 141, 142, 144, 164, 197, 200, 374, 375, 377, 414, 419, 441, 442.
 Székelyvár (határnév) 307.
 Székely-Vásárhely I. Maros-Vásárhely.
 Székely universitas 16.
 Székes (M-Tordam.) 410.
 Széki István, petki, 1666. 294.
 Szépvíz 1, Csík-Szépvíz.
 Szépvízi Pál, csík-szont-mihályi pap, 1694. 444.
 Szíjgyártók (mesteremberek) 79.
 Szilágy István, csicsai, 1674. 343.
 Szilágy-Somlyó (Szilágyul.) 439, 410,
 Szilágyi Csiszér János, mvhelyi, 264.
 Szilágyi János 1661. 248, 249.
 Szilágyi Sámuel 1659. 227.
 Szilágyság (Szilágy.) 13, 237.
 Szilos (Zilos) teteje (határnév) 66.
 Szilisztriai basa, 1658. 220.
 Szilvás I. Mező-Szilvás.
 Szilvási János, ilyefalvi, 1611. 138.
 Szilvási Mátyás 1662. 275.
 Szitás-Keresztúr I. Székely-Keresztúr.
 Szolnokmegye 394.
 Szombati szék 144.
 Szopós János 1694. 446.
 Szováta (M.-Tordam.) 28.
 Szőcs Albert, csomafalvi, 1632. 140.
 Szőcs Andor 1662. 277.
 Szőcs András 1662. 277.
 Szőcs András, szépvízi, 1694. 444.
 Szőcs Bálint, szt.-mihályi, 1610. 32, 139.
 Szőcs Borbára (Szász Lénávdné) 1639. 142, 143.
 Szőcs Gáspár 1610. 139.
 Szőcs János, uzoni, 1692. 443, 444.
 Szőcs Ferencz, csomafalvi, 1632. 140.
 Szőcs Mihály, cs.-kozmási., 1642. 441.
 Szőcs Mihály, kozmási pap, 1816. 443.
 Szőcs Mihály 1611. 32.
 Szőke Benedek 1665. 293.
 Szőke Péter, mvhelyi, 1658. 216.

- Szörcse (Háromszékm.) 212, 213.
 Szörcsei József 460.
 Szövérd (M.-Tordam.) 411.
 Szucsava (Szocsva) 197.
 Szulimán szaraskér, basa, 1685. 398.
 Szűcs István, mvhelyi, 1634. 129.
 Szűcsök (mesteremberek) 79, 216, 217.
 Szűrtakácsok (mesteremberek) 79.
Takácsok (mesteremberek) 79.
 Tamás György 1653. 197.
 Tamás István, csík-szt.-domokosi, 1667. 315, 316.
 Tamás István, cs.-szt.-királyi, 1653. 197.
 Tamás (alias Literatus) János 1629. 139.
 Tamás, pap, cs.-kozmasi, 1608. 419.
 Tamási András, szt.-imrei, 1670. 325.
 Tankó (Mihály) János 1654. 198, 199.
 Tankó Kata (Gábor Andrásné) 1640. 149.
 Taplocza (Csíkm.) 445, 453, 458.
 Tarnóczy András, tarnóci, 1662. 280, 281.
 Tatár khán (Chamus Tarorum) 186, 219, 243. 320, 448.
 Tataárok 136, 186, 212, 214, 219, 231, 243, 288, 417, 418, 419, 445, 446.
 Tatárország 239, 288, 324, 385.
 Tatár Tamás 7624. 77.
 Tatrang vize 201, 202.
 Tatros (Oláhország) 51, 328.
 Tábla (királyi) 144.
 Társphár 85.
 Tekehida (határnév) 66.
 Tekerés (határnév) 417, 437.
 Tekerőpatak (Csíkm.) 77.
 Telek (Háromszékm.) 212.
 Teleki Mihály, széki, 1665, 296, 339, 364, 365, 379, 417, 456.
 Temesvár (Tömösvár) 232, 262, 318.
 Templomok 3, 109 — 112, 425, 426.
 Templomföldek 315, 316, 432.
 Tencze Margit (Konycsok Pálné) 1663. 286.
 Texe Ferencz, pap, 1628. 440, 4 42.
 Texse János 1635. 130.
 Theleki György I. Kovácsy György.
 Thot István, jobbágyfalvi, 1634, 127.
 Thot János .. 1634, 127.
 Tholdalaghy Mihály, ercsei, főkapitány, 1619. 37, 70, 133, 140, 145, 168, 169, 196.
 Thorma György, csicsó-keresztúri, 1666. 313.
 Thoroczkay Ilona 1624. 76.
 Thoroczkay István 1666. 307, 310, 312, 313, 394.
 Thoroczkay Mihály 1666. 307, 310, 312.
 Thoroczkay Péter 1666. 307, 310, 312.
 Thoroczkay Zsigmond 1624. 76, 307.
 Thorszura (határnév) 312.
 Timárok 79, 298, 299, 300.
 Thököli (Theökeöly, Tockeli) Imre 1683. 394, 417, 418, 419, 420, 422, 424, 426.
 Timenbekh murza 1694. 447.
 Tisza folyó 236, 237.
 Tófalva (M.-Tordam.) 411.
 Tohán (Dohan, Fogarasm.) 417, 424, 426.
 Tompa (M.-Tordam.) 411.
 Tompos Antal Péter 1762. 443.
 Torboszló (M.-Tordam.) 28, 411.
 Torda megye 62, 75, 76, 127, 196, 306, 311, 453.
 Torda (város) 33 7, 338.
 Tordai János, sz.-erzsébeti, 1665. 302.
 Torja (Háromszékm) 353, 419.
 Torma János 1661. 242, 244.
 Toroczkó (Torda-Aranjosm.) 152, 311.
 Toroczkó Szt.-György 76, 313.
 Tótfalu (Alsófehérm.) 172.
 Tóth György, bándi, 1655. 204.
 Tótházi Mihály, királybíró, 1603. 7.
 Tott Mihály 1618. 53.
 Tökés Péter, selyei, 1611. 31.
 Töröcsvár (Fogarasm.) 417, 424, 426.
 Török Ferencz, b.-asszonyf., 1665. 302.
 Török András 1641. 169, 161, 162.
 Török Ferencz, cs.-szt.-mihályi, 161.
 Török (Teöreök) Máté 1641. 160, 161, 162.
 Török Mihály 1621. 57, 58, 59.
 Török Mihály 1639. 65, 67.
 Török (Teöreök) Mihály, lovas hadnagy, 1641. 160, 161, 162.
 Török Péter, cs.-szt.-mihályi, 1641. 161.
 Törökország 5.
 Törpény (Szolnok-Dobokam.) 187.
 Tövis (Alsófehérm.) 261. .
 Túri Erzsébet 1659. 225.
 Túri Ferencz 1659. 225.
 Turkoly Bálint, szabédi, 1655. 204.
 Tusnádi Bálint, pap, 1643. 441, 442.
Udvarfalva (M.-Tordam.) 204, 411.
 Udvarhely I. Székely-Udvarhely.
 Udvarhelyszék 62, 110, 112, 131, 136, 137, 141, 168, 173, 229, 235, 244, 248, 317, 374, 375, 401, 402, 417, 418, 442.
 Udvarhelyi vár leltára 1629. 90—705, 116—122.
 Ugron András, ábrahámfalvi, 1658. 214.
 Ugron Ferencz 1664. 291.
 Ugron István 1662. 271.
 Ugron János 1635. 131.
 Ugron Jánosné I. Horváth Zsófia.

Ugron József 146.
 Ugron Pál 1630. 118, 137, 141.
 Ugrócz 236.
 Ujegyházhely 256.
 Újvári András, deák, 1662. 275.
 Ulászló (IV.) lengyel király, 1648. 182.
 Ungvári Szabó János, mvhelyi, 1658. 216.
 Ungur János, liussinai, 1698 451.
 Uzon (Háromszékm.) 202, 203, 232, 233,
 251, 254, 268, 327, 332, 358, 371,
 386, 443.
 Uzoni Mihály, deák, 1678. 387.
 Ülkey György 1712. 442.
Vadasd (M.-Tordam.) 411.
 Vaja (M.-Tordam.) 411.
 Vadászi Pál 1665. 295.
 Vajdafalva 224.
 Vajda-Hunyad (Hunyadm.) 152.
 Vajda István 1624. 76.
 Vajda Márton, testőr, 1611. 138.
 Vajdaszeg (Alsóféhérm.) 248.
 Vajna Ferencz, kovásznai, 1611. 32.
 Vajna István, szabédi, 1655. 204.
 Vajna Mihályné 1659. 225.
 Vajna Orbán 1690. 430
 Vajna Orbánné I. Gyárfás Zsuzska.
 Vargák 79, 298, 299, 300.
 Varga Antal 1639. 67.
 Varga György, bándi, 1655. 204.
 Varga János, kölpényi, 1655. 204.
 Varga Mátyás, cs.-szt.-mih., 1639. 65, 67.
 Varga Miklós, cs.-szt.-mihályi, 1639. 67.
 Vas János 1673. 339.
 Vas Márton, kézdi-szt.-léleki, 1662. 277.
 Vas Pál 1613. 37.
 Vasmak Lőrincz, cs.-sz.-mih., 1639. 67.
 Ványolós Lőrincz, csfk-szent-györgyi,
 1665. 292.
 Várfalva (Torda-Aranyosm.) 295, 377.
 Várfalvi István, várfalvi, 1678. 377, 378.
 Várhegy (Háromszékm.) 353.
 Várhegy (M.-Tordam.) 4 09.
 Várúta (határnév) 66.
 Vedán György 1665. 297.
 Velenczeiek (Veneti) 186.
 Verebes (Csíkm.) 419, 436.
 Veres Anna (Csiszár Gálné) 1613 36.

Veres Mihály ifjabb, cs.-szent-simoni.
 1640. 148, 149.
 Veres Ferencz 452.
 Veres Péter 1662. 273.
 Vesselényi Kata (Kornis Péterné) 173.
 Veszekedő gát (határnév) 202.
 Veteráni tábornok 1690. 418.
 Vécs (Maros-Vécs, M.-Tordam.) 6, 13.
 Vér György 1663. 287.
 Vicze (Dobokam.) 451.
 Vida András 460.
 Vincze Ferencz 1661. 233.
 Vinicza (Lengyelország) 183.
 Viszolya (Kolozm.) 346.
 Vitéz Zsuzsánna (Béldi Pálné) 1676.
 213, 214, 361, 371, 385.
 Vitéz Zsuzsánna (Jankó Lászlóné) 1661.
 232.
 Vízakna (Alsóféhérm.) 9, 10.
 Vízi György, nagylaki, 1662. 277.
 Vízi Márton, „ 1662. 277.
 Vízi Péter 1665. 297.
 Vledény (Fogarasm.) 371.
 Vosnyák v. Vaszil Tódor 1665, 294.
 Völtör Mihály, domáldi, 1662. 265.
Zabola (Háromszékm.) 343, 355, 449.
 Zajkán (Hunyadm.) 262.
 Zajzon (Brassóm.) 215.
 Zajzon (Zayson) Mihály, testőr, 1611. 138.
 Zakariás János, cs.-tunsádi, 442, 443.
 Zalán (Háromszékm.) 53.
 Zarándmegye 62.
 Zágon (Háromszékm.) 50, 80, 114, 247,
 229, 430.
 Zágor (Kis-Küküllöm.) 265.
 Zkolia (Lengyelország) 182.
 Zolnai Miklós, pap, 1682. 441, 442.
 Zólyomi Dávid, albisi, 1629. 108.
 Zólyomi Miklós 1667. 318.
 Zongor Gáspár, kölpényi, 1655. 204.
 Zsákok (Udvarhelym.) 402.
 Zsidó Izsák 1659. 224, 225.
 Zsidó János 1676. 356.
 Zsidó Samuka 1676. 366.
 Zsigmond Pál, lemhényi, 1742. 171.
 Zsombori Jánosné I. Hátszegi Anna.
 Zsögöd (Csíkm.) 419.

SAJTÓHIBÁK:

I. 1. (11 sor) comitatum helyett conutatum kell.
 25. l. corsors „ consors „
 29 (alólról 11. sor) Georgius h. Gregorius „
 59. (felülről 6. sor) fruunter „ fruuntar „
 61. (alólról 3. s.) 70 zsákokba h. jó zsákokba „
 115. (fel. 12. s.) pessibilitatis h. possibilitatis „
 120. (4. sor) új helyett in vascujs „

120. l. 15. sor fokos helyett földes kell.
 231. (felülről 13. s., a czimben) 1161 h. 1661 kell.
 324. (alól a jegyzetben) 1557 helyett 1657 „
 405. (fel. 6. s.) Aszú, Nyárad h. Aszu-Nyárad „
 405. (f. 21. s.) szügelottyába h. szugolottyába „
 412. (fel. 13. s. (vár csorgása h. vár csorgója „
 428. (a. 9. s.) h. Jankó Tamásné h. Jankó Tamás „

A SZÉKELY OKLEVÉLTÁR

eddig megjelent kötetei a következők:

1. SZÉKELY OKLEVÉLTÁR. Kiadta a M Történelmi Társulat kolozsvári bizottsága. Szerkesztette Szabó Károly. I. kötet 1211—1519. Kolozsvárt, 1872. 8-adr. V. és 360 l. Ára 2 frt.

2 SZÉKELY OKLEVÉLTÁR. Kiadta a M. Tört. Társ. kolozsvári bizottsága. Szerkesztette Szabó Károly. II. kötet. 1520—1571. Kolozsvárt, 1876. II. és 248 l. Ára 2 frt.

3. SZÉKELY . OKLEVÉLTÁR. Kiadta a Székely Történelmi pályadíj-alapra felügyelő bizottság. Szerkesztette Szabó Károly. III. kötet 1270—1574. Kolozsvárt, 1890. II. és 368 l. Ára 2 frt.

4. SZÉKELY OKLEVÉLTÁR. Kiadja a Székely Történelmi pályadíj-alap felügyelő bizottsága. Szerkesztette Szabó Károly. Sajtó alá rendezte Szádeczky Lajos. IV. kötet 1264—1707. Kolozsvárt, 1895. Szabó Károly emlékezete, 1824—1896. XL. l. Oklevelek 374 l. Ára 2 frt.

5 SZÉKELY OKLEVÉLTÁR. Kiadja a székely történelmi. pályadíj alap felügyelő bizottsága. Szerkesztette dr. Szádeczky Lajos. V. kötet 1296—1603. Kolozsvárt, 1896. XII. és 339. l. Tartalma: Előszó. Székely történelmi kutatásaimról. Oklevelek 1296—1602. A székely városok és falvak lakói névlajstroma és rendi beosztása Básta György generalis összeíratása szerint 1602—1603. Ára 2 frt.

6. SZÉKELY OKLEVÉLTÁR Kiadta a székely pályadíj-alap felügyelő bizottsága. Szerkesztette dr. Szádeczky Lajos. Kolozsvárt, 1897. VI. es 480 l. Ára 2 frt.

A „SZÉKELY OKLEVÉLTÁR“ mind a 6 kötete együtt 8 frt. Megrendelhető a bizottság jegyzőjénél, Kanyaró Ferencz tanár úrnál Kolozsvárt Tivoli-u. 1. sz.